

**ORTAÖĞRETİM PROGRAMLARINA 21. YÜZYIL BECERİLERİNİN
YANSIMASI VE ÖĞRETMENLERİN BU BECERİLERE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ (ANKARA İLİ ÖRNEĞİ)**

Eda Doğan

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL, 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Eda
Soyadı : Doğan
Bölümü : Eğitim Bilimleri
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Ortaöğretim Programlarına 21. Yüzyıl Becerilerinin Yansıması ve Öğretmenlerin Bu Becerilere İlişkin Görüşleri (Ankara İli Örneği)

İngilizce Adı: Reflection Of 21th Century Skills To Secondary Education Programs and Teachers 'Opinions Related To These Skills (Ankara Province Example)

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Eda Doğan

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Eda Doğan tarafından hazırlanan “Ortaöğretim Programlarına 21. Yüzyıl Becerilerinin Yansıması ve Öğretmenlerin Bu Becerilere İlişkin Görüşleri (Ankara İli Örneği) “ adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği /oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Şenol ORAKCI

Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 10/09/2020

Bu tezin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Kızım Ebrar ÇEVİKBAŞ'a ithafen...

TEŞEKKÜR

Tez hazırlık sürecinde danışman hocam Sayın Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ'ye deneyimleriyle her zaman yanımda olduğu, tüm sorularıma sabırla cevap verdiği ve bana kattığı her şey için teşekkürü bir borç bilirim. Bana vazgeçmemeyi hep öğütlediniz ve öğrenmeyi bende bir tutkuya çevirdiniz. Sizden çok şey öğrendim hocam. En büyük teşekkürüm sizedir.

Ayrıca yüksek lisansa başladığım günden bugüne kadarki öğrenme yolculuğumda beni yalnız bırakmayan tüm değerli hocalarıma da minnettarlığımı belirtmek isterim.

Tezin hazırlık sürecinde; desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve her zaman yanımda olan, çok sevdiğim kıymetli arkadaşlarım Olcay ASLAN ve Funda GÜZEL'e, fikirleriyle yoluma ışık tutan canım arkadaşım Meryem KARAGÖZ'e, desteğini hep hissettiğim güzel kalpli arkadaşım Ali YAŞAR'a, okullarda araştırmanın yürütülmesi sürecinde yardımlarını esirgemeyen Cevdet GİLAN'a, Hasan ATALAY'a, ve adını sayamadığım diğer tüm arkadaşlarıma desteklerinden ötürü teşekkürü bir borç bilirim.

Desteğini bugüne kadar esirgemeyen annem... Her şey için, özellikle beni buralara taşıyan sabrın, fedakârlıkların için sana sonsuz minnettarım.

**ORTAÖĞRETİM PROGRAMLARINA 21. YÜZYIL BECERİLERİNİN
YANSIMASI VE ÖĞRETMENLERİN BU BECERİLERE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ (ANKARA İLİ ÖRNEĞİ)
(Yüksek Lisans Tezi)**

Eda Doğan
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Eylül, 2020

ÖZ

Bu çalışmanın amacı; 2018-2019 öğretim yılından itibaren ilk ve ortaöğretimde uygulanmaya başlanan öğretim programları içinden, ortaöğretim kademesindeki Türk dili ve edebiyatı, felsefe, din kültürü ve ahlak bilgisi, coğrafya, tarih ve İngilizce derslerinin 9-10-11 ve 12. sınıflarına ait öğretim programlarını belirlenen 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde incelemek ve bu becerilere yönelik öğretmenlerin görüşlerini tespit etmektir. Nitel araştırma desenlerinden bir durum çalışması örneği olan bu araştırma, Ankara ili Yenimahalle ilçesindeki Atatürk Anadolu Lisesi, Altındağ ilçesindeki Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi ve Mamak İlçesindeki Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olmak üzere toplamda 50 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın öğretmen görüşlerini belirleme boyutunda nitel çalışmalarda sıkça kullanılan bir veri toplama yöntemi olan 14 soruluk görüşme formu geliştirilmiş ve bu formdan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma kapsamına giren 6 dersin ortaöğretim programı ise betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Öğretim programları toplamda 77 beceri kapsamında incelenmiş ve analize tabi tutulmuştur. Söz konusu 6 dersin ayrı ayrı kodları çıkarılmış, kodlar çeşitli temalar ve alt temalar altında toplanmış ve bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmanın öğretmen görüşlerini belirleme boyutunda ise öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri ile ilgili görüşleri tespit edilmiştir. Öğretim programlarının incelenmesinden elde edilen verilere göre ortaöğretim programlarında eksik bırakılan 21. yüzyıl becerilerine ulaşılmış, programların beceri yönünden eksiklikleri tespit edilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda; örnekleme giren öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri ile ilgili görüşlerinde okul başarı ortalamasının bir etkisinin olmadığı, 21. yüzyıl becerileri ile ilgili ortak kanılarının olduğu ve 21. yüzyıl becerileri ile ilgili hem uygulamada hem de bilgede eksikliklerinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : 21. yüzyıl becerileri, ortaöğretim programları, öğretmen görüşleri
Sayfa Adedi : 379
Danışman : Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

**REFLECTION OF 21TH CENTURY SKILLS TO SECONDARY
EDUCATION PROGRAMS AND TEACHERS 'OPINIONS RELATED
TO THESE SKILLS (ANKARA PROVINCE EXAMPLE)**

Eda Doğan

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

September, 2020

ABSTRACT

The purpose of this study; among the curriculum that has been started to be implemented in primary and secondary education since 2018-2019 academic year, Turkish language and literature, philosophy, religious culture and moral knowledge, geography, history and English courses of the 9th-10th- 11th and 12th grades are determined. The aim of this course is to examine the 21st century skills and to determine the opinions of teachers about these skills. This study, which is an example of a case study from qualitative research patterns, was conducted with 50 teachers in total, namely Atatürk Anatolian High School in Ankara Yenimahalle district, Mehmet Akif Ersoy Anatolian High School in Altındağ district and Battalgazi Vocational and Technical Anatolian High School in Mamak district. In the qualitative studies in the dimension of determining the teachers' opinions, the 14 question interview form, which is a data collection method, has been developed and the data obtained from this form has been subjected to content analysis. The secondary education curriculum of the 6 courses included in the research was examined by descriptive analysis method. Curriculum has been examined within the scope of 77 skills in total and has been subjected to analysis. The codes of the 6 courses in question have been extracted, the codes have been collected under various themes and sub-themes and the findings have been reached. In the dimension of determining the teachers' opinions, the opinions of the teachers about 21st century skills were determined. According to the data obtained from the examination of the curriculum; 21st century skills, which were left incomplete in secondary education programs, were reached and the deficiencies of the programs in terms of skills were determined. As a result of this study; It was determined that the average of school achievement had no effect on the opinions of 21st century skills of teachers included in the sample, they had common opinions about 21st century skills and they had both lack of practice and lack of knowledge about 21st century skills

Key Words : 21st century skills, secondary education programs, teacher opinions,
Page Number : 379
Supervisor : Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xx
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı	3
1.2.1. Araştırma Soruları.....	4
1.3. Çalışmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar.....	6

1.6.1. Evrensel (Küresel) Vatandaşlık	6
1.6.2. Mobil Öğrenme Yeteneği.....	6
1.6.3. Finansal Okuryazarlık.....	6
1.6.4. Öz Düzenleme	7
1.6.5. Öz Saygı	7
1.6.6. Öz Yeterlilik.....	7
1.6.7. Doğa (Çevre) Okuryazarlığı.....	7
1.6.8. Medya Okuryazarlığı.....	8
1.6.9. BİT Okuryazarlığı.....	8
1.6.10. Bilgi Okuryazarlığı	8
1.6.11. Girişimcilik	9
1.6.12. Yaşam Boyu Öğrenme	9
1.6.13. Sosyal ve Kültürel Farkındalık.....	9
1.6.14. Hesap Verebilirlik	10
1.6.15. “Milli” Kavramı	10
BÖLÜM 2.....	11
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	11
2.1. Kuramsal Çerçeve	11
2.1.1. 21. Yüzyıl Becerileri ve Öğretim Programları	11
2.1.2. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi.....	13
2.1.3. 2017 Öğretim Programlarına Yansıyan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Kapsamındaki Anahtar Yetkinlikler	14
2.1.4. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi	16
2.1.5. 21. Yüzyıl Becerileri ve Çağdaş Öğrenci Profili.....	18
2.1.6. 21. Yüzyıl Becerileri ve Çağdaş Öğretmen Profili	34
2.2. İlgili Araştırmalar	39

2.2.1. Yurt İçi Çalışmalar	39
2.2.2. Yurt Dışı Çalışmalar	49
BÖLÜM 3.....	53
YÖNTEM.....	53
3.1. Araştırmanın Modeli	53
3.2. Evren ve Örneklem	53
3.3. Verilerin Toplanması.....	54
3.4. Verilerin Analizi.....	56
BÖLÜM 4.....	59
BULGULAR VE YORUMLAR.....	59
4.1. 21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarına Yansımasına Yönelik Bulgular.....	59
4.2. 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Bulgular	131
4.2.1. Atatürk Anadolu Lisesi, Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi, Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerine Ait Bulgular	131
4.2.1.1. Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerinin İçerik Analizine Ait Bulgular	132
4.2.1.2. Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerinin İçerik Analizine Ait Bulgular	146
4.2.1.3. Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerinin İçerik Analizine Ait Bulgular	162
4.2.2. Örneklem Olarak Seçilen 3 Okuldaki Katılımcı Öğretmenlerden Elde Edilen Verilere Göre Okul Başarısının Öğretmen Görüşlerine Etkisine Ait Bulgular.....	182
BÖLÜM 5.....	199
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	199

5.1. 21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarına Yansımalarına Yönelik Tartışma ve Sonuçlar	199
5.1.1. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Programlarında Ortak Olarak Yer Alan 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analize İlişkin Tartışma ve Sonuçlar	199
5.1.2. Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar	202
5.1.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar	203
5.1.4. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar	206
5.1.5. Felsefe Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar	208
5.1.6. İngilizce Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar	209
5.1.7. Tarih Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar	211
5.2. Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Görüşlerine Ait Tartışma ve Sonuçlar	213
5.2.1. Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerine Ait Tartışma ve Sonuçlar	214
5.2.2. Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerine Ait Tartışma ve Sonuçlar	217
5.2.3. Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerine Ait Tartışma ve Sonuçlar	220
5.2.4. Örneklem Olarak Seçilen 3 Okuldaki Katılımcı Öğretmenlerden Elde Edilen Verilere Göre Okul Başarısının Öğretmen Görüşlerine Etkisine Ait Tartışma ve Sonuçlar	224
5.3. Öneriler	231
5.3.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler	231

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	240
KAYNAKLAR.....	241
EKLER.....	255
EK-1. 21. Yüzyıl Becerileri Hakkında Öğretmen Görüşme Formu	256
EK-2. Ortaöğretim Programlarının Betimsel Analizi İçin Kategorilendirilmiş 21. Yüzyıl Becerileri Tablosu	258
EK-3. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları Ortak Bölüm (Tablo 4)	260
Ek-4. Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 5).....	263
EK-5. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 6).....	285
EK-6. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 7).....	299
EK-7. Felsefe Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 8)	302
EK-8. İngilizce Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 9)	311
EK-9. Tarih Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 10)	315
EK-10. Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu	340
EK-11. Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu	351
EK-12. Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu	365

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Avrupa Yeterlilik Çerçevesi Seviye Tanımlayıcıları Tablosu</i>	17
Tablo 2. <i>Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımları</i>	28
Tablo 3. <i>Farklı Kurum, Kuruluş ve Akademik Araştırmalardaki 21. Yüzyıl Beceri Çerçeveleri</i>	46
Tablo 4. <i>Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Programlarında Ortak Olarak Yer Alan 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz</i>	61
Tablo 5. <i>Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz</i>	68
Tablo 6. <i>Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz</i>	82
Tablo 7. <i>Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz</i>	93
Tablo 8. <i>Felsefe Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz</i>	100
Tablo 9. <i>İngilizce Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz</i>	111
Tablo 10. <i>Tarih Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel</i>	120
Tablo 11. <i>Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular</i>	132
Tablo 12. <i>Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Çağa Uyum Sağlama Yönüne İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular</i>	137

Tablo 13. Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Eğitim Sistemindeki Yerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular.....	138
Tablo 14. Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarındaki Yansımalarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular.....	140
Tablo 15. Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Üniversite Eğitimi Sırasında Alınıp Alınmadığına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular.....	143
Tablo 16. Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21 Yüzyıl Becerilerini Öğretim Sürecine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	144
Tablo 17. Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algularına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	146
Tablo 18. Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Çağa Uyum Sağlama Yönüne İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	152
Tablo 19. Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Eğitim Sistemindeki Yerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	154
Tablo 20. Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarındaki Yansımalarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	156
Tablo 21. Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Üniversite Eğitimi Sırasında Alınıp Alınmadığına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	159
Tablo 22. Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerini Öğretim Sürecine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	161
Tablo 23. Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algularına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	163
Tablo 24. Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21.Yüzyıl Becerilerinin Çağa Uyum Sağlama Yönüne İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	171
Tablo 25. Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Eğitim Sistemindeki Yerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	173

Tablo 26. <i>Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarındaki Yansımalarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular</i>	176
Tablo 27. <i>Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Üniversite Eğitimi Sırasında Alınıp Alınmadığına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular</i>	178
Tablo 28. <i>Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerini Öğretim Sürecine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular</i>	180
Tablo 29. <i>TEMA: 21. Yüzyıl Becerilerinin Daha Önce Duyulmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	183
Tablo 30. <i>TEMA: 21. Yüzyıl Becerileri Denilince Ne Anlaşıldığına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	183
Tablo 31. <i>TEMA: Ünitelendirilmiş Yıllık Planın Yapılmasında Öğretim Programlarından Yararlanılma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	184
Tablo 32. <i>TEMA:21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	185
Tablo 33. <i>TEMA:Üniversite Eğitimi Sırasında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Ders Alma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	186
Tablo 34. <i>TEMA: Üniversite Eğitimi Sırasında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Alınan Derslerin İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	187
Tablo 35. <i>TEMA:Ders Esnasında 21. Yüzyıl Becerilerinin Öğretiminin Gerçekleştirilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	188
Tablo 36. <i>TEMA: 21. Yüzyıl Becerilerinin Nasıl Öğretildiğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	188
Tablo 37. <i>TEMA:21. Yüzyıl Becerilerinin Hangilerinin Önemsiz Olduğuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	189
Tablo 38. <i>TEMA: 21. Yüzyıl Becerilerinin Hangilerinin Kazandırılmasının Öğrencilerin Çağa Uyum Sağlamaları Açısından Önemine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i> ..	191
Tablo 39. <i>TEMA:21. Yüzyıl Becerilerine Sahip Olma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Analizi</i>	193

Tablo 40. <i>TEMA: 21. Yüzyıl Becerilerinden Yoksun Olma Durumuna Göre Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	195
Tablo 41. <i>TEMA:21. Yüzyıl Becerilerinin Öğrenilmesi ya da Geliştirilmesinde Karşılaşılan Güçlüklerle İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	196
Tablo 42. <i>Günümüz Eğitim Sisteminin 21. Yüzyıl Becerilerini Kazandırmadaki Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	198

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi, Öğrenme Çıktıları ve Destek Sistemleri.....20

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AAL	Atatürk Anadolu Lisesi
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AYÇ	Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
BMTAL	Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
DKAB	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
EARGED	Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi
MAEAL	Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEKÇ	Milli Eğitim Kalite Çerçevesi
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SCANS	The Secretary's Commission on Achieving Necessary Skills
STEM	Science Technology Engineering Mathematics
TTK	Talim ve Terbiye Kurulu
TTKB	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
WEF	World Economic Forum
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Klasik anlamda eğitimin rolü, çocuğun bilgi ve becerilerini artırarak onu hayata hazırlamaktır. Ama çağımızda eğitimi kimse bu dar anlamıyla görmüyor. Eğitim sistemi, bu klasik rolünün yanında, geleceğin sosyo-ekonomik yapısını da şekillendirme rolünü üstlenmiştir (Omurtag ve Karaçay, 2004).

Bireylerin yaşamlarını sürdürebilmek ve topluma uyum sağlayabilmek için geliştirmeleri gereken becerileri ancak eğitim yoluyla kazanılabildikleri düşünüldüğünde, eğitimin 21. yüzyıl taleplerini karşılayabilmede ve çağın sorunlarıyla baş etmede ne kadar önemli olduğu açıktır (Tutkun, 2010).

Ülkelerin geleceğini belirleyen, o ülkenin eğitim sistemidir. Modern bilgi ve teknolojiye sahip olmayan bir ülkenin ekonomik ve siyasal bağımsızlığını koruyabilmesi imkansızdır. Evrensel boyuta sahip olmayan bir eğitim sisteminin ise ulusal boyutta da başarılı olması imkansızdır. 21. yüzyılda daha da küreselleşecek dünya için evrenselliğe ulaşmak şarttır (Omurtag ve Karaçay, 2004).

İnsanoğlunun çağlar boyunca özlemini çektiği barışı, özgürlüğü, refahı ve sosyal adaleti sağlamanın biricik yolunun eğitim olduğu kaçınılmazdır. Yeryüzünden yoksulluk, her tür ayrımcılık, cehalet ve savaşın kaldırılması ancak eğitimle olabilir. 20. yüzyıl büyük sosyo-ekonomik gelişmeler yanında, kaynakların paylaşımının doğurduğu büyük savaşlar ve çalkantılarla dopdolu geçti. 21. yüzyılın da benzer felaketlerle geçmemesi için, tüm ülkeler, özellikle de gelişmekte olan ülkelerin eğitim felsefelerini yeniden gözden geçirip

eğitim ve öğretim programlarını evrensel boyuta taşımaları gerekmektedir. (Omurtag ve Karaçay, 2004). Bu nedenle 21. yüzyılda ülke olarak çağın ihtiyaçlarına cevap veren bir eğitim felsefesi benimsenmeli ve eğitimdeki bu felsefe; sosyal hayattan hukuka, sanattan spora kadar her alanda varlığını hissettirecek boyuta taşınmalıdır.

Dijital dönüşümün yaşandığı ve yeni bir sanayi devriminin söz konusu olduğu bu dönemde sadece ekonomi değil, toplumsal yaşam köklü bir değişimden geçtiği için dünyanın gittiği yönü doğru okuyarak eğitim politikalarımızın bu değişimlere göre düzenlenmesi çok büyük önem arz etmektedir (Özcan, 2013).

Tek bir bireyi bile ihmal etmeden toplumun tüm bireylerini 21. yüzyıl becerileri ile tanıştıracak ve bu becerileri benimsetecek bir alt yapı kurulması öncelikli ve acil olarak eğitim sistemi için gereklidir.

21.yüzyılda var olabilmek için; öncelikle ebeveynlerin 21.yüzyıl becerilerini öğrenmesi, daha sonra da çocuklarımıza ve gençlerimize bu becerileri öğretmek adına önderlik etmesi gerekmektedir (Özcan,2013).

Bilim ve teknolojide öne geçen ülkelerin diğerleri ile arayı açtığı bir çağda; sorgulayan, özgür düşünen, dijital okuryazarlık ve yabancı dil becerileri gelişmiş gençler yetiştirmeye odaklanılmalıdır. 21. yüzyıl becerilerini ve çağın gerektirdiği birçok yeniliği (Science Technology Engineering Mathematics, robotik ve kodlama gibi) takip edip çocuklarla buluşturma konusunda ilerlenildiği takdirde, uluslararası rekabette eğitim kalitesiyle parlayan bir ülke olmak için çok büyük adım atılmış olunacaktır. Eğitim bir ülkenin geleceğinin güvencesidir (Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği, 2017).

21. yüzyılda insanoğlunu çok daha büyük değişiklikler beklediği aşikârdır. Bu değişiklikler geçmiştekinden çok farklıdır. Gelecek bugünün doğrusal bir uzantısı olmayacaksa, yarını görebilmek ve daha iyi, daha kaliteli bir yaşam planlayabilmek için alınacak tedbirleri 21. yüzyılın değerleri çerçevesinde gözden geçirmek gerekir (Oğuz, Oktay & Ayhan, 2010, s. 5). Geleceğe taşınabilmek adına eğitimde, hukukta, ekonomide ve benzeri tüm toplumsal yapılarda hareket noktamız daima 21. yüzyıl becerileri olmalıdır.

Kısaca baş döndürücü bir değişim trafiği öğrencileri, öğretmenleri, öğretim programını yani eğitim sistemimizin yapısını oluşturan tüm unsurları doğrudan etkilemektedir. Eğitim sistemimiz bu yenilenme, gelişme çalışmalarının gerisinde kalmamak ve 21. yüzyılın gerektirdiklerine ayak uydurabilmek, yeni dünya düzeninde hatırı sayılır yer edinmek için dönüşüm çalışmalarına başlamıştır (Talim ve Terbiye Kurulu, 2017). Eğitim anlayışımız ve

felsefemiz çalışmalardan alınan dönütlerle kendini yenilemeye devam edecek ve 21. yüzyılda hak ettiği şekilde yerini sağlamlaştıracaktır.

Yapılan literatür taramasına göre ise Türk dili ve edebiyatı, tarih, coğrafya, İngilizce, felsefe, din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin ortaöğretim programındaki tüm kazanımların 21. yüzyıl becerileri açısından kapsamlı olarak incelendiği çalışmalar yoktur. Öğretim programlarının incelenmesi ile ilgili literatür incelendiğinde ulaşılan çalışmaların (Asri, 2011; Bozkırlı ve Er, 2018; Cemiloğlu, 2020; Erkan ve Çoban, 2018; Gelen, 2017; Merter, Kartal ve Çağlar, 2011; Şahin, 2019) tek boyutlu olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın öğretim programlarının incelenmesi boyutunda, 21. yüzyıl becerilerinin hangisinin öğretim programlarında yer alıp almadığının kapsamlı biçimde tespit edilmesinin çağın ihtiyaçlarına ilişkin program geliştirme çalışmalarına yön vermesi bakımından alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

21. yüzyıl becerilerine yönelik öğretmen görüşlerinin tespit edildiği çalışmanın ikinci boyutu için yapılan literatür çalışmasında ise yapılan çalışmaların (Cemaloğlu, Aslangilay, Üstündağ, Bilasa, 2019; Göksun, 2016; Gömleksiz, Sinan ve Doğan, 2019; Gürültü, Aslan ve Alcı, 2019; Kuzu, Günüş ve Odabaşı, 2013) bu çalışmadan farklı olarak öğretmenlerin ya da öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ilişkin daha dar kapsamda görüşlerini ortaya koymuşlardır. Bu çalışmanın öğretmen görüşlerinin incelenmesi boyutunda, görevdeki katılımcı öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik birçok açıdan görüşlerine ulaşılmış buna ek olarak okulun başarısının öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik görüşlerini etkileme durumu tespit edilmiştir. Bu bağlamda 21. yüzyıl becerilerinin uygulayıcısı olan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algısının, görüşünün, yoksun olduğu ya da geliştirebildiği becerilerin, sınıf içinde becerileri uygulama durumunun, beceriler açısından eğitim sistemine bakışının vb. tespit edilmesinin öğretmen eğitime yönelik yapılacak çalışmalarda alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Türk dili ve edebiyatı, tarih, coğrafya, felsefe, İngilizce, din kültürü ve ahlak bilgisi derslerine ait ortaöğretim programlarına 21. yüzyıl becerilerinin yansımalarını tespit etmek ve bu bağlamda 21. yüzyıl becerilerine ait öğretmen görüşlerinin nasıl olduğunu belirlemektir. Bu amaca yönelik araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1.2.1. Araştırma Soruları

1. Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin ortaöğretim programlarında son değişikliklerle birlikte 21. yüzyıl becerilerine ne kadar yer verilmiştir?
2. Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri hakkındaki görüşleri nasıldır?
3. Okulların başarı durumuna göre 21. yüzyıl becerilerine yönelik öğretmen görüşlerinde farklılık var mıdır?

1.3. Çalışmanın Önemi

21.yüzyıl becerileri; bilginin harmanlanması, uzmanlığı ve günlük hayatta ve iş yaşamında başarılı olmak için gereken becerileri kapsamaktadır (Ekici, Abide, Canbolat ve Öztürk, 2017). 21. yüzyıl becerileri eğitimi yeni bir boyuta taşımış ve eğitimden beklentileri de artırmıştır. Milli değerlerimizin özümsetildiği, zamanın ruhunu yakalamak ve küresel değerlerin bu kadar sık değişime uğradığı günümüz dünyasında sarsılmaz bir yer edinmek için öğretim programlarımızın çağın ihtiyaçlarına göre yenilenmesi kaçınılmazdır. İşte bu yenilenme sürecinde 21.yüzyıl becerilerinin programlardaki varlığını tespit etmek, eğitimdeki niteliksel değişimleri takip etmedeki yeterliliğimizi göstermesi açısından bu çalışma önemlidir.

Öğretim programlarının yenilenmesi kadar öğretmenlerin de yenilenmeye ve gelişmeye ihtiyacı vardır. Programların iyileştirilmesi sürecinde öğretmenlerin değişime ayak uyduramaması, ne kadar mükemmel olsa da sistemin çalışmasını engelleyecektir. Bu nedenle öğretmenlerin değişime ne oranda direnç gösterdiklerini veya eğitimsel herhangi bir değişimi nasıl bir olgunlukla karşıladıklarını bilmek önem arz etmektedir. Çünkü öğretim programlarına hayat verenler öğretmenlerdir ve sistemin yürütücüsü konumundaki öğretmenlerin görüşleri, sistemdeki sorunları göstermesi bakımından dikkate değerdir. Bu amaçla 21. yüzyıl becerilerini öğrenciye taşıyacak olan öğretmenlerin görüşlerinin dikkate alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Çağa ayak uydurması beklenen günümüz öğretmen ve öğrencisinin, 21. yüzyıl becerileri ekseninde profilleri çıkarılıp kültürümüzden kopmadan dünyaya entegre olmasını sağlayan yapıya ulaşması gerekliliği düzenlenen sempozyum ve çalıştaylar (EARGED, 2001; EARGED, 2011; Omurtag ve Karaçay, 2004;) yazılan tezler ve makaleler (Aydın, 2019; Cansoy, 2018; Korkmaz, 2017; Tatlıdil ve Günder, 2013) ile dile getirilmiştir. Yapılan bu

çalışmada da öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu bağlamda çalışmanın önem arz ettiği düşünülmektedir.

21. yüzyıl becerilerinin öğretim programlarındaki yansımalarının tespitinin ve öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik görüşlerinin bilinmesinin yukarıda tespit edilenler açısından önemli sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Türk dili ve edebiyatı, tarih, coğrafya, din kültürü ve ahlak bilgisi, İngilizce ve felsefe derslerinin ortaöğretim programlarında yer alan kazanımların 21. yüzyıl becerilerini kapsadığı varsayılmıştır.
2. Öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen verilerin konuyla ilgili durumu yeterince yansıttığı varsayılmaktadır.
3. Öğretmenlerin, “21. Yüzyıl Becerileri Hakkında Öğretmen Görüşme Formu” na doğru cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma için belirlenen sınırlılıklar şöyle açıklanabilir:

1. Araştırma 2018 yılında revize edilen Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin ortaöğretim programları ve söz konusu 6 dersin giriş bölümünde ortak olarak yer alan Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Programları bölümünün içerisinde yer alan kazanımlarla sınırlandırılmıştır.
2. Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin ortaöğretim programlarının incelenmesi 77 adet 21. yüzyıl becerisiyle sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Ankara ilinin Yenimahalle ilçesi Atatürk Anadolu Lisesindeki 13 öğretmen, Altındağ ilçesi Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesindeki 19 öğretmen ve Mamak ilçesi Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesindeki 18 öğretmen olmak üzere toplamda 50 öğretmene dağıtılan görüşme formlarından elde edilen verilerle sınırlandırılmıştır.

4. Bu araştırma Ekici vd. (2017)'nin çalışmasına dayanan 61 adet 21. yüzyıl becerisi ve Bloom Taksonomisinin bilişsel alandaki 6, duyuşsal alandaki 5 ve psikomotor alandaki 5 becerisiyle birlikte toplamda 77 adet 21. yüzyıl becerisiyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Evrensel (Küresel) Vatandaşlık

Küresel vatandaşlık kavramı, bireylerin kendi ülkelerinin kimliklerini yok saymaları olarak anlaşılmamalıdır. Kendi kimliğinin daha fazla bilincinde olarak küresel dünyaya açılması, gelişme ve değişimleri yakından takip etmesi olarak anlaşılmalıdır. Çünkü küresel vatandaş, tek dünya ve tek insanlık üst kimliği ile olayları değerlendiren vatandaştır (Kan,2009).

1.6.2. Mobil Öğrenme Yeteneği

Mobil öğrenme; öğrenme ihtiyacının her durumda karşılanmasına olanak tanıyan öğrenme ortamlarıdır. En büyük özelliği, öğrenmenin mekândan ve zamandan bağımsızdır olmasıdır. Mobil öğrenme sayesinde, bilginin çok çabuk eskiyip tükendiği dünyada, çalışanlar uzmanlık alanlarına göre kendilerini geliştirme olanağı bulabilirler (Sarı, 2014). Bilgisayarlardan sonra mobil araçların da eğitim uygulamalarında kullanılmaya başlanması, gerçek dünya ve sayısal dünya kaynaklarının bir arada kullanıldığı ders tasarımlarının yapılmasını mümkün kılmış ve mobil öğrenme (m-öğrenme) uygulamaları günümüz eğitim anlayışında yerini almıştır (Bozkurt, 2015).

1.6.3. Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık, bireylerin gelirlerini, birikim ve yatırımlarını akıllıca değerlendirip, bütçelerini doğru yönetebilme yetkinliğine sahip olabilme durumudur (Türkiye’de Finansal Erişim ve Okuryazarlık, 2014). Bütçeye bağlı olarak karşılaşılabilecek risklerin minimize edilmesi, öngörülebilir olmasına yardımcı olur. Finansal okuryazarlık tüketicilerin korunmasına yönelik önlemler sağlar ve toplum ve ülke ekonomisi de mali değişimlerden önlenebilir, kontrol edilebilir şekilde etkilenir (FO-DER, 2017). Gençlerin finansal risk ve fırsatların farkında olmaları, bütçelerini doğru yönetebilmeleri ve finansal problemlere

karşı öngörü geliştirebilmeleri bireylerin ve dolayısıyla toplumun finansal sağlığını geliştirmeye katkı sağlayacaktır (TEDMEM, 2016).

1.6.4. Öz Düzenleme

Günümüzde öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini anlamaları öğrenmeyi gerçekleştirebilmeleri bakımından önem kazanmaya başlamıştır. Öz düzenleme öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini anlayabilmeleri ve bu süreçleri kendi özelliklerine göre düzenlemelerine yardımcı olma imkanı veren bir beceridir (Alcı ve Altun,2007).

1.6.5. Öz Saygı

Öz saygı; bireyin kendisini yeterli, önemli ve değerli olarak algılama derecesidir. Bu beceri bireyin etkin bir üye olarak toplumda yerini alabilmesinde önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Sağlıklı bir kişilik yapısında öz-saygı düzeyi önemli belirleyicilerdendir. Yüksek ve düşük öz-saygıya (Self-esteem) ilişkin kişilik özelliklerinin neler olduğu ve nasıl geliştiği konusunda yapılan araştırmaların bulguları; yüksek özsaygının zihinsel, duygusal, ahlaki ve sosyal yönden olumlu bir gelişmeye yol açtığını göstermektedir (Güçray, 1993).

1.6.6. Öz Yeterlilik

Öz yeterlilik kavramı, bir eylemin planlanması, gerekli becerilerin farkında olunması ve örgütlenmesi, zorluklarla birlikte elde edilecek kazançların gözden geçirilmesi sonucunda oluşan güdülenme düzeyi gibi öğeleri içerir. Güçlü bir öz yeterlilik başarı ve iyilik halinin oluşmasını ve en önemlisi kişisel gelişimi ve becerilerin çeşitlenmesini sağlar (Yıldırım ve İlhan, 2010).

1.6.7. Doğa (Çevre) Okuryazarlığı

Doğa okuryazarlığı çevreye karşı olumlu tutum, sorumlu davranış ve yeterli bilgiye sahip olmayı gerektiren bir beceridir. Çevre okuryazarı bireyler yetiştirebilmek için bireylerin sahip olduğu bilgiyi gerçek yaşam ile ilişkilendirebilmesi, bunun için uygun ortamların oluşturulması gerekmektedir (Kıyıcı, Yiğit ve Darçın, 2014). Bireylerin çevre okuryazarı bireyler olarak yetiştirilmesinin önemli olduğu günümüz dünyasında çevre problemlerinin

önlenebilmesi için duyarlı ve bilinçli bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir (Akıllı ve Genç, 2015).

1.6.8. Medya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığı; yaygın kabul gören tanımıyla, çeşitli türden (görsel, işitsel, basılı, vb.) medya mesajlarına erişebilme, erişilen medyaları eleştirel bakış açısıyla çözümleyip değerlendirebilme ve kendi medya iletilerini üretebilme becerisidir. Medya okuryazarlığı ile birey ihtiyaç duyduğu doğru ve geçerli bilgiye farklı medya araçlarını etkin şekilde kullanarak erişebilir, medya iletilerinin üzerinde düşünülebileceğini fark eder, medya iletilerini toplumsal, kültürel, ekonomik, politik bağlamları çerçevesinde değerlendirir, insan hakları, sorumluluk, etik, mahremiyet, kişisel güvenlik konularını dikkate alarak etkili ve özgün iletiler oluşturur, medyaya yönelik yaratıcı fikirler geliştirir ve paylaşır (RTÜK, ty.).

1.6.9. BİT Okuryazarlığı

Artık dünyada salt okuma- yazma ve dört işlem becerileri, yaşam yeterlikleri için yeterli değildir. Bir çığ gibi büyüyen bilgi birikimi içerisinde boğulmamak için “bilgiye ulaşma, kullanma, yönetme ve değerlendirme becerilerinin” kazandırılması önemli hale gelmiştir. BİT okuryazarlığı sanal ortamda öğrenme, bilgi okuryazarlığı, teknolojik yetenekler gibi yeteneklerin birleşmiş halidir (Wilson, Scalise ve Gochyyev (2015)’ten aktaran Ceylan, R. ve Akçay, B. (2019)). Yaşamımızda her geçen gün daha çok yer tutan medya ve medya teknolojilerinin doğruluğu, mesajlar, imajlar, ifadeler, hayatımıza etkileri vb. farkına varılması, üzerinde düşünülmesi ve dijital teknolojileri, sosyal ağları ve bunlara bağlı olarak dijital okuryazarlık, medya okuryazarlığını öğrenmeyi zorunlu kılmıştır (Gelen, 2017; Kurt, Orhan, Yaman, Solak ve Türkan, 2014).

1.6.10. Bilgi Okuryazarlığı

Bilgi okuryazarlığı, bilginin nereden bulunacağı, ona ihtiyaç duyulacak zaman ve ihtiyaç duyma sebebi, onun yaşam içinde değerlendirilmesi, kullanılmasının farkında olma yeterliliği olarak açıklanmıştır (CILIP, 2004). Bilgiye dayalı olarak yaşadığımız bu dönemde bilgiyi olduğu gibi almak yerine var olan bilgiye daha hızlı ulaşmak ve bilgiyi yeniden oluşturmaya önem verilmektedir. Bu bağlamdan hareketle çağımızın aşırısı

miktardaki bilgi birikimi ile başa çıkabilmede bilgi okuryazarı olmak bir gerekliliktir. Başlangıçta bilgi okuryazarlığı bilgiyi kullanma ve problem çözme becerisi içinde açıklanmaya çalışılırken; daha sonraları daha çok üst beceriler olarak açıklanmaya çalışılmıştır (Dedebali,2019).

1.6.11. Girişimcilik

İktisadi bir faaliyet olarak girişim; ekonomik kaynakların harekete geçirilerek üretime dönüştürülme süreci, girişimci ise; işi kurmak için eylemde bulunan, yapılacak faaliyetlere sahip çıkan ve sorumluluğu olan, süreçlerle ilgili riskleri yöneten, zorluk ve engellerle karşılaştığında da sabırlı olabilen kişidir (Kan, 2006). Girişimcilik ekonomik kökenli bir kavram olmakla beraber günlük yaşam için de önemli bir kavramdır. Günlük yaşamda girişimcilik; aktif olmak, dışa yönelik bir kişiliğe sahip olmak ve sorunlara yönelik yaşama olarak tanımlanabilir (Hotaman,2019) Girişimcilik; duygudaşlık, insan ilişkilerinde uyumlu davranışları gösterebilme, plan yapma, planlarını uygulayabilme, risk alma, herhangi bir alanda ihtiyaç duyulabilecek bir ürünün gerekliliğini sezme, ürünü planlama, üretme, pazar araştırması yapma, pazarlayabilme gibi alt becerileri içerir (Kan,2006).

1.6.12. Yaşam Boyu Öğrenme

İçinde bulunulan çağ, kişinin kendini sürekli eğitmesi gereken bir çağdır. Kurumsal görevler için bu zorunluluktur (Hotaman, 2019). Yaşam boyu öğrenme kavramı yenilenme, gelişim, değişim ve içinde bulunulan çağın gerekliliklerine uyum anlamında kullanılmalıdır. Yaşam boyu öğrenme gerek hala çalışılan iş gereği gerekse sadece ve sadece bireysel olarak kendilerini geliştirmek hevesiyle ya da öğrenme alışkanlığı nedeniyle sürdürülen öğrenme faaliyetlerinin tümüdür (Ersan ve Yılmaz, 2009). Yaşam Boyu Öğrenme Bildirisi'nde; herkes için yeni temel beceriler geliştirmenin, insan kaynakları yatırımını artırmanın, eğitimde, öğretimde ve öğrenmede yenilikler yapmanın, öğrenmeyi evlerde olabildiğinde etkin kullanmanın önemine değinilmiştir (A Memorandum, 2000).

1.6.13. Sosyal ve Kültürel Farkındalık

Sosyal ve kültürel farkındalık becerisi tüm farklılıkları bir kenara koyarak insan olmanın ortak değerleri üzerinden etkileşim kurmanın yolunu öğreten becerilerdendir. Sosyal-

kültürel farkındalık becerisi insanoğlunun yeni yıkımlar yapmasını engelleyip yaşadığımız gezegene huzur getireceğinden bir arada yaşayabilme ve çalışabilme becerilerini artıracak bir değer olarak görülmektedir (Hotaman,2019).

1.6.14. Hesap Verebilirlik

Hesap verebilirlik becerisi yetki verilen ve hedeflere ulaşması için imkanlar tanınan bir birey veya örgütün/kurumun gerçekleştirdiği amaç ve faaliyetlerin incelenmesinin devamında sorumlulukları ve kaynak kullanımı hakkında dış yetkililere ve vatandaşlara yaptıkları faaliyetleri şeffaflık içinde sunması, dönütlere, beklentilere, sorulara cevap vererek yapılan karşısında gerekirse yaptırma uğramalarını kapsamaktadır. Adil, demokratik ve üretken toplumlar için hesap verebilirlik şeffaf bir işleyiş için çok önemlidir (Büyükkıdık,2019).

1.6.15. “Milli” Kavramı

Çalışmada adı geçen 21. yüzyıl becerilerinden “yerel vatandaşlık” kavramının istenilen anlamı vermediği fark edilmiş ve “yerel” kavramının “milli” kavramıyla yer değiştirmesinin uygun olacağı düşünülmüştür.

Milli: Milletle ilgili, millete özgü, ulusal

Yerel: (1) Yöresel, (2) Sınırlı bir yerle ilgili olan, mevzii, lokal (tdk.gov.tr).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere “yerel” kavramı sınırlı ve dar bir uygulamayı kapsadığından becerilerde ulaşmak istediğimiz nihai amaca hizmet etmemektedir. Dolayısıyla çalışmanın ikinci boyutunu oluşturan öğretmen görüşlerinin alındığı içerik analizi çalışmasında gerek ulaşılan bulgularda gerek tartışma ve sonuçlarda geçen “yerel vatandaşlık” ifadesi yerine “milli vatandaşlık” ifadesi tercih edilmiştir.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. 21. Yüzyıl Becerileri ve Öğretim Programları

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 21. yüzyılın gerekliliklerine uygun öğrenciler yetiştirmek amacıyla birtakım değişim ve dönüşüm hareketleri yaşanmaktadır. Bu anlamda yaşanan önemli değişimlerden birinin de öğretim programlarında yapılan program geliştirme çalışmaları olduğu söylenebilir.

Öğretim programı en genel tanımıyla öğretmen rehberliğinde öğrencilerin edinmesi hedeflenen temel bilgi ve beceriler çerçevesidir (TTK, 2017). Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018)'ye göre 21. yüzyıl becerilerinin derslere uyarlanması en önemli araç öğretim programlarıdır.

Sosyokültürel hayat, bilim ve teknolojiye hızlı değişim ve gelişmeler, toplumun ve ferдин ihtiyaç duyduğu vasıfların da değişmesine sebep olmaktadır. Bu değişim yaşanan çağın gereksinimlerini karşılayacak bireyleri yetiştirecek olan öğretim programlarının yenilenmesi ve güncellenmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Bu ihtiyaç doğrultusunda MEB'in bilim ve teknolojiye hızlı yenilenmesine dayanarak değişen eğitim felsefesi ekseninde öğretim programlarını geliştirme, yenileme, güncelleme çalışmaları 2005'te yeni bir vizyonda tekrar başlamıştır. 2015-2016 eğitim öğretim yılında tamamlanmıştır. 2016-2017 eğitim öğretim yılının başından bugüne ise farklı bir boyut içinde 51 öğretim programı ekseninde kapsamlı şekilde bir yenileme (güncelleme, gözden geçirme, ikmal ve değişiklik) çalışması yapılmıştır. Yenileme çalışmalarının başlamasında kalkınma planları, 64 ve 65. Hükümetlerimizin eylem planları, uluslararası ölçekte gerçekleştirilen sınav

sonuçları, farklı ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan rapor ile gerçekleştirilen bilimsel araştırmalar etkili olmuştur (TTKB, 2017).

Bu gerekçelerle Milli Eğitim Bakanlığında programların geliştirilme ihtiyacı ortaya çıktığından; 2015-2016 eğitim-öğretim yılından itibaren başlayan çalışmalar, çağın gereklerini yakalayacak düzeyde öğretim programlarına yansıtılmaya başlanmıştır.

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Orta Öğretim Genel Müdürlüğü ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan taslak programlar bir buçuk yıl sürmüş olan çalışma sonunda Kasım 2016'da Talim Terbiye Kurulu Başkanlığına teslim edilmiştir. TTKB'de oluşturulan çalışma grupları tarafından taslak öğretim programlarının ön incelemesi yapılmış ve sonra hazırlayan gruplar ile inceleyen gruplar birlikte çalışmayı sürdürmüştür. Taslak öğretim programları 13 Ocak 2017'de bir basın toplantısıyla kamuoyunun görüşüne sunulmuş ve bu programlar 13 Ocak 2017'den 10 Şubat 2017 tarihine kadar askıda kalmıştır. Taslak programlar mufredat.meb.gov.tr adresinden inceleme ve görüş bildirimine açık tutulmuştur. 360 kişilik akademisyen ve öğretmenlerden oluşan bir çalıştayda değerlendirilen taslak programlar TTKB bünyesindeki komisyonlar tarafından TTK'ye takdim edilmiştir. TTK tarafından onaylanan taslak öğretim programları Milli Eğitim Bakanından 2 Mayıs 2017 tarihinde onay almıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında 1,5 ve 9. sınıflarda yenilenen öğretim programları uygulanmış; yenilenen programlar 2018-2019 eğitim öğretim döneminde ise tüm sınıflarda uygulanmıştır. Tüm öğretim programlarında değerler eğitimi eğitimin omurgasını oluşturacak biçimde programa yerleştirilmiştir. Ayrıca öğrencilere kazandırılması hedeflenen yeterlilikler ve beceriler de belirlenmiştir (TTKB, 2017).

Programda öğrencilerin 21. yüzyıla uyum sağlamaları ve 21. yüzyılda ihtiyaç duydukları değerleri kazanmaları için gerekli beceriler belirlenip programlara eklenmiştir.

Öğretim programlarıyla öğrencilere verilmesi hedeflenen kök değerlerin; adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, sevgi, saygı, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olarak belirlendiği belirtilmiş ve teknoloji ve bilginin harmanlandığı çağımızda bireylerden beklenenlerin de değiştiği vurgulanmıştır. Kök değerler; temel bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra eleştirel düşünme, özgün düşünme, araştırma becerisi, sorun çözme gibi bilişsel becerilerin; toplumsal ve kültürel katılım, girişimcilik, iletişim kurma, empati kurma gibi sosyal becerilerin; öz denetim, öz güven, kararlılık, liderlik gibi kişisel becerilerin de bireylere kazandırılmasını hedeflemektedir (TTKB, 2017).

Son yıllarda ülkemizde yapılan öğretim programlarındaki güncellemelerde öğrencilere kazandırılması gereken becerilere önemle vurgu yapılmaktadır. Ayrıca öğretim programları ile kazandırılması hedeflenen becerilerin 21. yüzyıl becerileri ile ne kadar uyumlu olduğu da yanıt bekleyen sorulardandır. Çünkü bu beceriler, öğrencilerin şimdi ve gelecek hayatlarında başarıyı yakalayabilmeleri için hayati önem arz etmektedir (Otuz, B. vd. , 2018).

Uluslararası Öncü Eğitimciler Derneği (2017)'nin raporuna göre öğretim programının başarısının; eğitim ortamının yeterliliği, genel eğitim vizyonu ve kalitesiyle ilişkili olduğu, bu sebeple öğretim programlarının yenilenmesinin, diğer faktörlerde değişimi sağlayacak politikalar geliştirilmedikçe yeterli olmadığı vurgulanmaktadır. Uzun süredir öğretim programlarında uygulanan yapılandırmacı yaklaşımın öğretmenler tarafından içselleştirilemediği, öğretmen yetiştiren kurumların MEB ile eşgüdümünün ve işbirliğinin zayıf olduğu, hizmetiçi eğitimlerin etkili olarak sürdürülemediği ve bunun için etkili politikalar geliştirilemediği, Türkiye'nin geneli göz önüne alındığında eğitim ortamlarının fiziksel yeterliklerinin ve alt yapısının halen yapılandırmacılığa uygun hale getirilemediği ortak bir görüştür. Sınav odaklı bir eğitim anlayışı ve sınav baskısının olduğu eğitim ortamında eğitim sürecinin işlevsiz olacağına bu nedenle sadece öğretim programlarında yapılan değişimlerle eğitimin niteliğinin artacağına ilişkin algının yanlışlığına değinilmiştir.

2.1.2. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ); Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, meslekî, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesini ifade etmektedir. TYÇ Türkiye'deki yeterliliklerin sınıflandırılmasını sağlayan bütünleşik tek bir yapı olarak, kalite güvencesi sağlanmış ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim dâhil, eğitim öğretim programları ve diğer öğrenme yolları ile kazanılan tüm yeterlilikleri kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. TYÇ özel gereksinimli bireylerin öğrenme kazanımlarının uygun biçimde tanınmasını sağlayacak yeterliliklerinin geliştirilmesine de olanak sağlamaktadır (Mesleki Yeterlilik Kurumu, t.y.).

TYÇ; MEB, YÖK ve MYK tarafından hazırlanmıştır. Bu yeterlikler çerçevesinin hazırlanma süreci, eğitim programı geliştirme sürecinin eğitim ihtiyaçlarını saptama

boyutu olarak görülebilir. MEB ve YÖK başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları, meslek örgütleri ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde, ulusal ve uluslararası uzmanlar ve akademisyenlerin katılımıyla hazırlanmıştır (Konca, 2017).

2.1.3. 2017 Öğretim Programlarına Yansıyan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Kapsamındaki Anahtar Yetkinlikler

2017-2018 taslak öğretim programlarının temel dayanağı Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi kapsamındaki anahtar yetkinlikler olduğu anlaşıyor. Bu bakımdan bu yetkinlikler çerçevesini ve bu kapsamdaki anahtar yetkinlikleri anlamadan öğretim programlarını anlamak mümkün değildir (Konca, 2017).

Eğitim sistemimiz yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde belirlenmiştir. TYÇ sekiz anahtar yetkinlik belirlemektedir. Bu yetkinlikler şunlardır:

1. Anadilde İletişim
2. Yabancı Dillerde İletişim
3. Matematiksel Yetkinlik ve Bilim/Teknolojide Temel Yetkinlikler
4. Dijital yetkinlik
5. Öğrenmeyi Öğrenme
6. Sosyal ve Vatandaşlıkla ilgili Yetkinlikler
7. İnisiyatif Alma ve Girişimcilik
8. Kültürel farkındalık ve İfade (Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programı, 2018).

Yenilenen programlarda beceri kavramının yerine “anahtar yetkinlik” ifadesinin tercih edildiği görülmektedir.

Öğretim programlarında 2005 yılında yapılan değişikliklerle birlikte “Ortak Beceri” anlayışı vardı. Ortak beceriler aslında derslerle ilgili kazanımları ifade etmekteydi. Bu ortak beceriler ilkökul, ortaokul ve lise tüm öğretim programlarında vardı. Ortak temel beceriler şöyle idi:

- Eleştirel Düşünme
- Yaratıcı Düşünme
- İletişim Becerisi
- Araştırma-Sorgulama Becerisi
- Problem Çözme Becerisi
- Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi
- Girişimcilik Becerisi
- Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güncel Kullanma Becerisi

Öğretim programlarında kazandırılması hedeflenen üst düzey ortak beceriler, tüm derslerin omurgasında yer almıştır. 2017 taslak öğretim programlarında bu becerilerin yerini “anahtar yetkinlikler” almıştır. Tıpkı ortak beceriler gibi anahtar yetkinlikler de tüm programların omurgasında yer almıştır. Ancak “anahtar yetkinlikler” adı ile ilkökul ve ortaokul programlarında yer almıştır. Bu yetkinliklerin lise öğretim programlarında “yeterlik”, “beceri” ve “okuryazarlık” alanlarına dönüştüğü görülmektedir (Konca, 2017).

Anahtar yetkinliklerin programın beceri boyutuna yansıtıldığı görülmektedir. 2005 yılından bu yana değişen öğrenme anlayışı ile birlikte öğrencilere kazandırılacak istendik özellikler “hedef-davranış” kavramı yerine “kazanım” kavramı ile tanımlanmıştır. Kazanımlarda; bireye kazandırılacak bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklar olarak tanımlanmıştır. Öğretim programlarının taslağında beceriler iki boyutta hazırlanmıştır: Bir boyutta 8 anahtar yetkinliğe dayalı olan beceriler vardır. Bunlar ilkökul, ortaokul ve lise tüm programlarda bütün derslerin omurgasına yerleştirilmiştir. Diğer boyutta ise derslere özgü beceriler vardır. (Konca, 2017).

Anahtar yetkinlikler programın beceri ve değer öğretim boyutunu desteklediği gibi birbirini de desteklemektedir. Anahtar yetkinlikler içerisindeki pek çok yetkinlik farklı isim ve becerilerle 2005 yılından bu yana bir biçimde tanıdık olunan becerilerle ilişkili sayılabilir. Ancak dijital yetkinlik” bu taslak programlara özgüdür. Taslak programlarda “Dijital yetkinlik” alanı; bilgiyi araştırma, toplama ve işleme yeteneğini ve bağlantıları tanımlarken sanalı gerçekten ayırmayı, eleştirel ve sistematik yolda kullanmayı içerir. Bireyler teknoloji ile bilgiyi çok iyi kaynaştırmalıdır. Ayrıca internet hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanma becerisini kazanmalıdır. Sonuç olarak konu ve içerik merkezli olmaktan uzaklaşma ve yalınlaşma iddiası, öğretim programlarını “beceri” odaklı programlar haline getirmiştir. Öğretim programları içerik öğrenmek için bir araç olarak değil, öngörülen

becerileri geliştirmenin bir kılavuzu olarak hazırlanmıştır. Bu beceriler tüm öğretim programları için aynı zamanda bir “ortak öğrenme” yoludur. Beceriler “Türkiye Yeterlikler Çerçevesi Kapsamındaki Anahtar Yetkinlikler”e dayandırılmıştır (Konca, 2017).

2.1.4. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi

Yaşam Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ), yeterliliklerin anlaşılması ve karşılaştırılması için geliştirilen hayat boyu öğrenme politika aracıdır. AYÇ, yeterliliklerin işverenler, bireyler ve kurumlar tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlayarak, çalışanların ve öğrenenlerin yeterliliklerini diğerk bir ülkede kullanabilmesinin yolunu açmaktadır. Ayrıca ülkelerin yeterlilik sistemlerinin birbirleriyle ilişkisini sağlayan ortak karşılaştırma aracı işlevi görmektedir.

AYÇ’nin iki temel kuralı vardır:

- 1.Bireylerin ülkeler arasında hareketliliğini teşvik etmek
- 2.Hayat boyu öğrenmelerine destek olmak (MYK, t.y.).

Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Avrupa Yeterlilikler Çerçevesini 23 Nisan 2008 tarihinde resmi olarak kabul etmiştir. AYÇ, yeterliliklerin işverenlerce, bireylerce ve kurumlarca daha iyi anlaşılmasını sağlayarak, işçilerin ve öğrencilerin kendi yeterliliklerini diğerk bir ülkede kullanabilmesinin yolunu açmaktadır (ATSO Mesleki Sınav ve Sertifikasyon Merkezi, t.y.).

AYÇ, hayat boyu öğrenmeyi geliştirmeye yönelik bir araç olarak; örgün, yaygın ve informal öğrenme ortamlarında gerçekteşen öğrenmeleri kapsar. AYÇ’nin temelini, asgari ortak bilgi, beceri ve yetkinliklerin tanımlandığı sekiz seviye oluşturmaktadır. Bu sekiz seviye her düzeyde sahip olunması gereken becerileri kapsar. Bu seviyeler, seviye tanımlayıcısı olarak adlandırılan bilgi, beceri ve yetkinlikten oluşan öğrenme kazanımı ifadeleriyle tanımlanmaktadır.

AYÇ Referans Seviyelerinde:

Bilgi: Bir iş ya da öğrenme alanına ilişkin gerçekte, ilkeler, kuramlar ve uygulamalar bütünüdür. AYÇ bağlamında bilgi, kuramsal ve/veya olgusal olarak tanımlanmaktadır.

Beceri: Görevleri yerine getirmek ve problemleri çözmek için bilgiyi kullanma ve uygulama yeteneğidir. AYÇ bağlamında beceri, bilişsel beceriler (mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünmeyi içeren) veya uygulama becerileri (el becerisi ile yöntem, malzeme, araç ve gereçlerin kullanımını içeren) olarak tanımlanmaktadır.

Yetkinlik: İş veya öğrenme ortamlarında, mesleki ve kişisel gelişimde bilgi ve becerileri kullanmaya yönelik kanıtlanmış yetenek ve kişisel, sosyal ve/veya yöntem bilimsel yeteneklerdir. AYÇ bağlamında yetkinlik; sorumluluk ve bağımsızlık (otonomi) anlamında tanımlanmaktadır (MYK, t.y.).

Tablo 1’de AYÇ’nin temelini oluşturan ve bireylerin her seviyede sahip olması gereken asgari ortak bilgi, beceri ve yetkinliklerin tanımlandığı sekiz seviyedeki öğrenme kazanımı ifadeleri verilmiştir.

Tablo 1

Avrupa Yeterlilik Çerçevesi Seviye Tanımlayıcıları Tablosu

1.SEVİYE	Bilgi	Temel genel bilgi
	Beceri	Basit görevleri yerine getirmek için gerekli temel beceriler
	Yetkinlik	Yapılandırılmış ortamlarda doğrudan gözetim altında çalışmak veya öğrenmek
2.SEVİYE	Bilgi	Bir çalışma veya öğrenme alanına ilişkin temel olgusal bilgi
	Beceri	Basit kuralları ve araçları kullanarak alışlagelmiş (rutin) sorunları çözmek ve görevleri yerine getirmek amacıyla gerekli bilgiyi kullanmak için ihtiyaç duyulan temel bilişsel ve uygulamalı beceriler
	Yetkinlik	Bir miktar özerkliğe sahip olarak gözetim altında çalışmak veya öğrenmek
3.SEVİYE	Bilgi	Bir çalışma veya öğrenme alanında yer alan olgulara, ilkelere, süreçlere ve genel kavramlara ilişkin bilgi
	Beceri	Bir çalışma veya öğrenme alanında temel yöntemler, araçlar, gereçler ile bilgiyi seçerek ve uygulayarak sorunları çözmek ve görevleri tamamlamak için gerekli bilişsel ve uygulamalı beceriler dizisi
	Yetkinlik	Çalışma veya öğrenmeye ilişkin görevlerin gerçekleştirilmesi için sorumluluk almak. Sorunların çözümünde mevcut koşullara göre davranışlarını uyarlamak.
4.SEVİYE	Bilgi	Bir çalışma veya öğrenme alanında geniş kapsamlı teorik (kuramsal) ve olgusal bilgi
	Beceri	Bir çalışma veya öğrenme alanındaki belirli sorunlara çözüm üretmek için gerekli bilişsel ve uygulamalı beceriler dizisi
	Yetkinlik	Genellikle öngörülebilir ancak değişikliğe tabi çalışma veya öğrenme ortamlarında yönergeler doğrultusunda kendi kendini yönetmek. Çalışma veya öğrenme faaliyetlerini değerlendirmek ve geliştirmek için bir miktar sorumluluk alarak başkalarının gerçekleştirdiği alışlagelmiş (rutin) işleri denetlemek.
5. SEVİYE	Bilgi	Bir çalışma veya öğrenme alanında geniş kapsamlı, özelleşmiş, olgusal ve teorik (kuramsal) bilgi; söz konusu bilginin sınırları hakkında farkındalık
	Beceri	Soyut sorunlara yaratıcı çözümler geliştirmek için gerekli olan geniş kapsamlı bilişsel ve uygulamalı beceriler dizisi
	Yetkinlik	Öngörülemeyen değişikliklerin var olduğu çalışma veya öğrenme faaliyetlerine ilişkin ortamlarda yönetim ve gözetim sergilemek. Kendisinin ve başkalarının performansını değerlendirmek ve geliştirmek.
6.SEVİYE	Bilgi	Bir çalışma veya öğrenme alanında teori (kuram) ve ilkeleri eleştirel bir yaklaşımla anlamayı içeren ileri düzeyde bilgi
	Beceri	Özelleşmiş bir çalışma veya öğrenme alanında karşılaşılan karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli ileri düzey becerileri uzmanlık ve gelişim göstererek sergilemek.
	Yetkinlik	Öngörülemeyen çalışma veya öğrenme ortamlarında karar vermek için sorumluluk alarak karmaşık teknik ve mesleki faaliyetleri veya projeleri yönetmek. Bireylerin veya grupların mesleki gelişimini yönetmek için sorumluluk almak.
7.SEVİYE	Bilgi	Bir kısmı bir çalışma veya öğrenme alanında önde gelen bilgiler olan ve özgün düşünce ve/veya araştırmalara temel teşkil eden oldukça özelleşmiş bilgi. Bir alandaki ve farklı alanlar arasındaki etkileşime ilişkin bilgiye yönelik konularda eleştirel farkındalık.
	Beceri	Yeni bilgi ve işlemler geliştirmek ve farklı alanlara ait bilgileri bütünleştirmek amacıyla yürütülen araştırma ve geliştirme faaliyetleri için gerekli özelleşmiş sorun çözme becerileri
	Yetkinlik	Karmaşık öngörülemeyen ve yeni stratejik yaklaşımlar gerektiren çalışma veya öğrenme ortamlarını yönetmek ve dönüştürmek. Mesleki bilgi ve uygulamalara katkıda bulunmak için ve/veya çalışma gruplarının stratejik performanslarını değerlendirmek için sorumluluk almak.
8.SEVİYE	Bilgi	Bir çalışma veya öğrenme alanının en ileri ucunda ve farklı alanlar arasındaki arayüzde yer alan bilgi
	Beceri	Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde karşılaşılan önemli problemleri çözmek ve mevcut bilgi ile mesleki uygulamaları genişletmek ve yeniden tanımlamak için gerekli sentez ve değerlendirmeleri içeren özelleşmiş ve en ileri düzeydeki beceri ve teknikler
	Yetkinlik	Önemli ölçüde yetki, yenilik, özerklik, bilimsel ve mesleki bütünlük sergilemek. Araştırma içeren çalışma veya öğrenme ortamlarında ön planda olan yeni düşüncelerin veya süreçlerin gelişimini sağlamak için sürekli bağlılık sergilemek

Not: Mesleki Yeterlilik Kurumu, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi, [https://www.myk.gov.tr/images/articles/AYC/pdf/AYC_Seviye_Tanimlayicilari_\(tr\).pdf](https://www.myk.gov.tr/images/articles/AYC/pdf/AYC_Seviye_Tanimlayicilari_(tr).pdf) sayfasından erişilmiştir.

2.1.5. 21. Yüzyıl Becerileri ve Çağdaş Öğrenci Profili

Gelişmiş birçok ülke 21. yüzyılda da çocukları yaşam, çalışma ve yükseköğrenim koşullarına daha iyi hazırlamak için öğretim programlarında, eğitim sistemlerinin misyonlarında geniş reformlar yapmaktadır (Tican ve Deniz, 2018).

1991 yılında ABD Çalışma Bakanlığı tarafından yayımlanan “The Secretary’s Commission on Achieving Necessary Skills” raporuyla işletmelerin ihtiyaçları ve işletmelerde çalışacaklar için önemli olan nitelikler ortaya konmuştur. Bu rapor işverenlere ve eğitimcilere iş sektöründeki bir bireyin başarısı için neler yapılması gerektiğini açıklamaktadır. Bu rapor neticesinde iş yaşamında gerekli görülen becerilerin sunulması sonucunda, gençlerin yarısının bu becerilerden yoksun olarak okulu tamamladıkları ortaya çıkmıştır (SCANS, 1991).

Yine ABD’de 2011 yılında öğretmenler, eğitim uzmanları, teknolojik şirketlerin CEO’ları “21. Yüzyıl Becerileri” başlıklı bir çerçeve rapor hazırladı. Bu çerçeve rapor öğrencilerin gelecekteki iş yaşamlarında başarılı olmak için hangi bilgi, beceri ve yetkinliklere ihtiyaç duyacaklarını belirlemiştir (Tican ve Deniz, 2018).

Türkiye’de de MEB bünyesinde 21. yüzyıla hazırlık ekseninde çalışmalara başlanmıştır.

MEB “Fırsatların Artırılması ve İyileştirilmesi Projesi”yle eğitim-öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak adına 2010 yılında FATİH projesini başlatmış ve eğitimdeki diğer tüm dönüşümler ve gelişimlerle öğretmenlerin ve öğrencilerin niteliklerinin olumlu anlamda değişmeye başladığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin bu değişimlere kaliteli biçimde karşılık verebilmeleri için 21. yüzyıl becerilerini kesinlikle kazanmaları gerekmektedir (Tican ve Deniz, 2018).

Bireylerin 21. yüzyıl istihdamında pay alabilmeleri için temel bilgi ve beceriler ile edindikleri diplomaları yeterli gelmemektedir. Bireylerin sahip oldukları temel becerilerin ötesinde, 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırabileceğimiz birtakım çağa uyum becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Geçen yüzyılda sadece bilmek, bilgiye sahip olmak değerli ve geçerli iken yaşadığımız çağda sadece bilgiye sahip olmak yeterli olmamaktadır (Eryılmaz ve Uluyol, 2015; Gömleksiz, Sinan ve Doğan, 2019). 21. yüzyıl bireyinden beklenen gerek eğitim yaşamında gerekse iş yaşamında ve hayatının her alanında başarılı olabilmesidir. Bundan dolayı 21. yüzyılın bireylerinde; yaratıcı ve eleştirel düşünebilen, başkaları ile işbirliği yapabilen, problem çözebilen ve iletişim becerilerine sahip, gerekli bilgiye nasıl ulaşabileceğini bilen, özyönetimi yüksek, BİT

okuryazarlığına sahip, yeni fikirlere açık, esnek ve uyumlu, sorumluluklarını bilen, girişimci ve inisiyatif sahibi, sosyal ve kültürel becerileri gelişmiş, liderlik becerilerine sahip ve üretken olması aranan özelliklerdendir (Eryılmaz ve Uluyol, 2015, s.210).

P21 (21. Yüzyıl Becerileri Ortaklığı)'na göre üniversiteye gitmek veya doğrudan işgücüne katılmak isteyen genç bir birey; problem çözebilmeli, eleştirel düşünebilmeli, iletişim kurabilmeli, iş birliği yapabilmeli, hızlı bir şekilde işine yarayacak bilgileri bulabilmeli ve teknolojiyi aktif bir biçimde kullanabilmelidir (Greenhill, 2010).

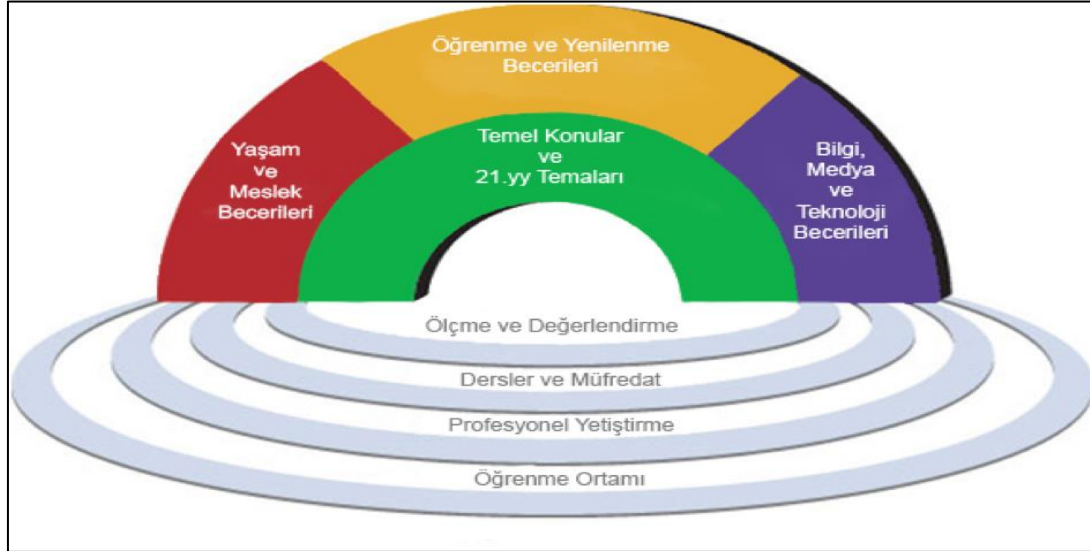
“21. Yüzyıl Becerileri” bugün bir bireyin; rekabette öne çıkması, önüne çıkan zorlukları aşması ve hedeflerine ulaşabilmesi için ihtiyaç duyduğu hayatta kalma becerileridir. Bunlar hem kariyer başarısı hem kaliteli yaşam için gerekli olan becerilerdir (Yeni, 2018).

Birçok genç için okullar, toplumdaki ve ekonomideki yeni gelişmelere paralel olarak günümüz beceri ve yetkinliklerini öğrenilebildiği tek yerdir. Bu konuda hükümetler her öğrenciyi eğitim standartlarına dahil etmeli ve her öğrenci gereken beceri ve yeterliliklere zorunlu eğitimin sonunda ulaşabilmelidir (Ananiadou ve Claro, 2009). Eğitim sistemlerinin; ülkenin en ücra köşesindeki bir çocukla en merkezi, gelişmiş bir şehrindeki çocuğa sunulan hizmetlerde eşitliği sağladığı müddetçe ve tek bir bireyi bile kaybetmeyi göze almayacak bir anlayış ve felsefe üzerinde hareket ederse başarılı olacağı açıktır.

Ama ne yazık ki 21. yüzyıl becerilerinin tüm gençlerin erişimine açık olmadığını söylemek gerekir. Gelişmiş ülkelerde öğrencilere ulaşamayan bu beceriler, gelişmekte olan ülkelerdeki öğrencilerin de çoğunun ihtiyaçlarını unutuyor. Bu açıdan bakılınca 21. yüzyıl becerilerinin sosyo-ekonomik eşitsizliklerin genişletilmesi riskini artırabilme ihtimalini de unutmamak gerekir, tüm öğrencilerin bu becerileri edinmesi fırsat eşitliğini sağlama açısından oldukça önemlidir (Ananiadou ve Claro, 2009).

Gelen (2017)'in çalışmasına göre öğretmen ve yöneticilerin akademik konularda bütünleşmelerini sağlamak için “21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi” olarak bilinen ortak bir vizyon geliştirilmiş ve bu çerçeve öğrencilerin iş ve yaşamda başarılı olmaları için sahip olması gereken becerileri, bilgileri ve yeterlilikleri içermektedir. Bu çerçeve; içerik bilgisi, temel öğrenme becerileri uzmanlığı ve dil yeterliklerinin karışımıdır. Bu 21. yüzyıl becerileri, tüm öğrenciler arasında anahtar bilgi ve anlayışın geliştirilmesini sağlamaktadır. Bu bilgi ve anlayış; eleştirel düşünme ve etkili iletişim üzerine kurulmuştur. İçinde bulunduğumuz teknoloji çağında öğrencilerde bu anahtar yeterlikler bağlamında şu becerilerin olması gerekmektedir: Eleştirel düşünme, iletişim becerileri, bilgi-medya

okuryazarlığı, sosyal-kültürel beceriler, problem çözme, iletişim ve işbirliği gibi temel becerilerdir. Günümüzdeki öğrencilerin sahip olması gereken becerileri içeren “21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi” nin ana şeması şu şekildedir:

Şekil 1. 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi, Öğrenme Çıktıları ve Destek Sistemleri, Gelen, İ. (2017). P21-Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçeveleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*,1(2);15-29

Modelde P21 Çerçevesindeki gökkuşağının renkli halkaları “öğrenme çıktıları” (learning outcomes), alttaki gri renkli halkalar ise “destek sistemlerini” (support systems) temsil etmektedir. Modeldeki her bir bileşen; 21. yüzyıl öğrenme ve öğretme sürecinde birbirine bağlı olarak çalışmaktadır. Bu stratejik eğitim projesinde bireyin sahip olması gereken beceri ve yeterlilikler şöyledir: (Gelen, 2017)

a - Öğrenme ve Yenilik (4C) Becerileri

Eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri (Critical thinking and problem solving)

Etkili akıl yürütme

- Duruma uygun olarak çeşitli akıl yürütme tiplerini (tümevarım, tümdengelim vb) kullanma. Sistemli düşünme
- Karmaşık sistemlerde genel sonuçların elde edilmesi öğelerin birbiriyle nasıl etkileşimde bulunduğunu analiz etme.

Yargılama ve karar verme

- Kanıt, argüman, iddia ve inançlar etkili bir şekilde analiz etme ve değerlendirme,
- Başlıca alternatif bakış açılarını analiz etme ve değerlendirme,
- Görüş ve bilgiler arasında ilişkiler kurma ve sentez yapma,
- Analizlere dayalı olarak bilgileri yorumlama ve sonuç çıkarma,
- Öğrenme deneyimleri ve süreçleri üzerine eleştirel ve yansıtıcı olarak düşünme.

Problem çözme

- Bilinmeyen farklı türde sorunları hem klasik hem de yenilikçi yollarla çözme.
- Çeşitli bakış açılarını içeren ve daha iyi çözümler üreten önemli soruları sorma

Yaratıcı düşünme

- Çeşitli fikir oluşturma tekniklerini (beyin fırtınası gibi) kullanın,

- Yeni ve değerli fikirler üretin,
- Yaratıcı çabaları en üst düzeye çıkarmak için, kendi fikirlerinizi ayrıntılayın, analiz edin ve değerlendirin.

Başkaları ile yaratıcı çalışmalar yapma

- Başkaları için yeni fikirler geliştirmek, uygulamak ve etkili olarak iletişim kur,
- Yeni ve farklı düşüncelere farklı olma ve duyarlı olma; girdi ve dönütleri izle,
- Yenidünyanın limitleri anlayıp işlerinde yeni fikirlere adapte olmak için yaratıcı ve orijinal ol,
- Başarısızlığı, hataları, küçük başarıları öğrenmek ve innovasyon için uzun vadeli bir fırsat olarak görün.

Yenilikleri uygulama

- Yeniliğin uygulandığı alana katkı sağlamak için yaratıcı fikirler üzerinde hareket edin.

İletişim becerileri: (Communication skills)

Açıkça iletişim kurma

- Düşünce ve fikirleri sözel yazılı ya da yazılı olmayan iletişim becerileri ile çeşitli biçim ve bağlamlarda ifade eder,
- Bilgi, değerler, tutumlar ve niyetler de dâhil olmak üzere bir mesajın anlamını çözmek için etkili bir şekilde dinleyin,
- İletişim kurarken bir dizi amacınız olsun (örn. bilgilendirmek, eğitmek, motive etmek ve ikna etmek için),
- Birden fazla medya ve teknolojiden yararlanın ve etkilerini öncelik sırasına göre değerlendirin,
- Farklı ortamlarda etkili iletişim kurun (çok dilli iletişim dâhil).

İşbirliği becerileri (collaboration)

Başkaları ile işbirliği yapma

- Çeşitli ekiple etkin ve saygın bir şekilde çalışabilme becerisi sergilemek,
- Ortak bir hedefi gerçekleştirmek için esneklik ve isteklilik alıştırmaları yapın,
- Birlikte çalışma sorumluluğunu üstlen ve her takım üyesinin yaptığı bireysel katkılara değer ver.

b-Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

Teknoloji ve medyayla zenginleşen günümüz ortamlarında

- 1) bol miktarda bilgiye erişme,
- 2) teknoloji araçlarındaki hızlı değişimler ve
- 3)Yüksek düzeyde işbirliği ve bireysel katkıda bulunma becerisi.

Bilgi okur-yazarlığı

Bilgiye ulaşma ve değerlendirme

- Bilgi ve kaynaklarına (zaman ve kaynak açısından) etkili erişim,
- Bilgiyi eleştirel ve yetkin bir şekilde değerlendirme.

Bilgiyi kullanma ve yönetme

- Bilgiyi eldeki sorun için doğru ve yaratıcı bir şekilde kullan,
- Bilginin akışını çeşitli kaynaklardan yönetin, Bilgi erişimini ve kullanımını çevreleyen etik/yasal konular hakkında temel bir anlayış uygulayın.

Medya Okur-Yazarlığı (P21 Media Literacy, 2017)

Medya analizi

- Medya mesajlarının nasıl, neden ve hangi amaçlarla oluşturulduğunu anla,
- Bireylerin mesajları farklı şekilde nasıl yorumladığını, değerlerin ve bakış açısının nasıl değiştiğini ve medyanın inançları ve davranışları nasıl etkilediğini incele,
- Medya erişimi ve kullanımı ile ilgili etik/yasal konuları fark edin.

Medya ürünleri yarat

- En uygun medya oluşturma araçlarını seç; tüm özellikleri ve koşullarını anla,
- Çok kültürlü ve farklı ortamlarda en uygun ifadeleri ve yorumları kullanın

Bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) okur-yazarlığı

Teknolojiyi etkili olarak kullan

- Bilgiyi iletmek, araştırmak, düzenlemek ve teknolojiyi bir araç olarak kullan,
- Dijital teknolojileri ve sosyal ağları; bilgiye erişmek, bilgiyi yönetmek, ilişkilendirmek, değerlendirmek ve oluşturmak için etkili bir biçimde kullanın,
- Bilgi teknolojilerinin temel kullanım ile ilgili yasal ve etik konular hakkında farkındalık oluşturun.

c- Yaşam ve Kariyer Becerileri

Esneklik ve uyum (Flexibility & adaptability)

Değişime uyum gösterme

- Çeşitli mesleki sorumluluk, roller, program ve içeriğe adapte olmak ,
- Belirsizlik ve değişen önceliklerin olduğu ortamlarda etkili bir şekilde çalışma.

Esnek olma

- Geribildirim etkin bir şekilde kullanın,
- Olumlu eleştiri, övgü, geri bildirimi kullan,
- Özellikle çok kültürlü ortamlarda uygulanabilir çözümlere ulaşmak için çeşitli görüşleri ve inançları anla ve delege.

Girişimcilik ve öz-yönelim (Initiative & self direction)

Hedefleri ve zamanı yönetin

- Somut ve somut başarı kriterleri ile hedefler belirleme,
- Taktik (kısa vadeli) ve stratejik (uzun vadeli) hedeflerin dengelenmesi,
- Zamanı ve iş yükünü verimli bir şekilde yönetin.

Bağımsız çalışma

- Görevlerini dolaylı olarak izle, tanımla ve tamamla.

Kendini yöneten öğrenciler olabilme

- Kendi öğrenme becerilerini keşfetmek ve genişletmek için standartlar veya müfredatın ötesine geçmek,
- Beceri düzeylerini yükseltmek için inisiyatif gösterme,
- Hayat boyu öğrenme konusunda kararlı olmak için geçmiş deneyimler üzerine eleştirel düşünerek gelecekteki ilerlemeyi hedefler.

Sosyal ve kültürlerarası beceriler (Social& cross-cultural skills)

Başkaları ile etkili etkileşim

- Uygun olan dinleme ve konuşma zamanını bilme,
- Kendini saygın ve profesyonel bir tavırla ifade et.

Çeşitli takımlarda etkili çalışma

- Kültürel farklılıklara saygı duyun, sosyal ve kültürel geçmişe sahip insanlarla etkili bir şekilde çalışın,
- Farklı fikir ve değerlere karşı açık görüşlü olma,
- Yenilik ve kalite için sosyal ve kültürel farklılıklardan yararlan.

Üretkenlik ve mesuliyet (Productivity & accountability)

Projeleri yönetin

- Baskı ve engeller karşısında bile karşılanabilir hedefleriniz olsun,
- Amaçlanan sonuca ulaşmak için işe önceliklerinizi planlayın ve yönetin.

Sonuçlar üretin

- Kaliteli ürünler elde etmek için ek çaba sarf edin,
- Çalışmalarında pozitif ve etik ol,
- Zamanını ve projelerini etkili kullan,
- Çok yönlü çalış,
- Tam zamanında, güvenilir ve aktif katılım sağlayın,
- Sunumunu profesyonelce ve uygun bir şekilde sun,
- Ekiplerle etkili bir şekilde işbirliği yapın,
- Ekipteki çeşitliliğine saygı gösterin,
- Sonuçlardan sorumlu ol.

Liderlik ve sorumluluk (Leadership & responsibility)

Diğerlerine rehber ve önder olma

- Başkalarını bir hedefe doğru yönlendirmek için kişilerarası problem çözme becerileri kullan,
- Ortak hedefe ulaşmak için başkalarının güçlü yönlerinden yararlanın,
- Başkalarına, örnek ol ve herkesin ellerinden geleni yapmalarını sağla.,
- Etkili bir bütünlük ve etik davranış sergileme.

Başkalarına karşı sorumlu olma

- Toplumun çıkarlarını gözетerek sorumlu davranma.

Amerika'daki 21 eyalette uygulanan ve 33 kurum tarafından desteklenen 21. Yüzyıl Öğrenme Ortaklığı'nın 21. yüzyılın öğrencileri için belirlediği yeterlilikler yukarıda sıralananlardır (Gelen, 2017).

Ekici vd. (2017)'ne göre 21. yüzyıl becerilerinin veri kaynakları analizinde 19 farklı kaynaktan toplamda 63 beceriye ulaşılmıştır. Kaynaklarda en çok tekrar eden beş beceri sırasıyla; problem çözme, iletişim, işbirliği, yaratıcılık/yenilikçilik ve eleştirel düşünme becerileridir. Yalnızca birer kaynağın kapsamında yer alan beceriler ise öz-yeterlik, öz-sunum, öz-saygı, öz-değerlendirme, kaynakların etkili kullanımı ve görsel okuryazarlık becerileridir. Çalışmada 63 tane 21. yüzyıl becerisi tekrar durumuna göre şu sıralarda yer almaktadır:

- 1.Problem Çözme
- 2.İletişim
- 3.İşbirliği
- 4.Yenilikçilik
- 5.Eleştirel Düşünme
- 6.Bilgi Okuryazarlığı
- 7.Bilgi İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı
- 8.Esneklik ve Uyum
- 9.Sorumluluk
10. Karar Alma
11. Küresel Vatandaşlık
12. Milli Vatandaşlık
- 13.Liderlik
- 14.Etik
- 15.Farklılıklara Değer Verme
- 16.Kültürel Farkındalık
- 17.Medya Okuryazarlığı
- 18.Özyönetim
- 19.Girişimcilik
- 20.Akıl Yürütme
- 21.Bütüncül Öğrenme
- 22.Çatışma Yönetme ve Çözme
- 23.Güven
- 24.Hayat Boyu Öğrenme
- 25.Kariyer
- 26.Öğrenmeyi Öğrenme
- 27.Proje Yönetimi
- 28.Sağlık
- 29.Sosyal Kültürel Beceriler(-)
- 30.Üretkenlik/ Verimlilik
31. Zaman Yönetimi
- 32.Analiz Etme(-)
- 33.Artaştırma
- 34.Dijital Vatandaşlık
- 35.Empati
- 36.Hesapverebilirlik
- 37.Küresel Farkındalık
- 38.Merak
- 39.Öz Düzenleme
40. Risk Alma
- 41.Sabır
- 42.Sonuç Üretme
- 43.Sorgulama
- 44.Üst Biliş
- 45.Azim
- 46.Bağımsız Çalışma
- 47.Dil Becerisi

- 48.Doğa Okuryazarlığı
- 49.Estetik ve Kültürel Taktir
- 50.Finansal Okuryazarlık
- 51.Görsel Okuryazarlık
- 52.Hizmet Odaklılık
- 53.Karakter Eğitimi
- 54.Kaynakların Etkili Kullanımı
- 55.Motivasyon
- 56.Önyargıların Üstesinden Gelme
- 57.Öz Değerlendirme
- 58.Öz Saygı
- 59.Öz Sunum
60. Öz Yeterlilik
- 61.Planlama
- 62.Sistematiik Düşünme
- 63.Uyumlu Öğrenme (Ekici vd. 2017).

Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından var olan öğrenci profilini doğru tespit edebilmek, geleceğe doğru yatırım yapabilmek ve çağdaş öğrenci profilini yakalamak üzere 21. yüzyıl öğrencilerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili “MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Özellikleri” adlı çalışma yapılmış ve “21. Yüzyıl Öğrenci Profili” adı altında 4 başlık belirlenmiştir:

21. yüzyıl becerilerini bilgi, beceri, tutum, değer ve etik temelinde 4 ana temada ele alabiliriz:

1.Düşünme yolları:

- a.Yaratıcılık ve yenilikçi düşünme ve bunlara açık olma
- b. Eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme
- c. Öğrenme stratejilerini kullanma Öğrenmeyi öğrenme ve üst bilişsel beceriler kendini değerlendirme/

2.Çalışma Yolları:

- a. İletişim becerileri /Türkçeyi doğru kullanma ve bir yabancı dili temel düzeyde kullanma/
- b. Takım çalışması

3. Çalışma Araçları:

- a. Bilgi okuryazarlığı
- b. Bilgi iletişim teknolojileri okur yazarlığı

4.Dünya'ya Entegrasyon:

- a. Milli ve evrensel vatandaşlık bilinci
- b. Yaşam ve kariyer ile ilgili bilinç ve beceriler
- c. Kültürel farkındalıkları ve yeterlikleri kapsayacak şekilde kişisel ve sosyal sorumluluk bilinci (MEB, 2011).

MEB'in aynı çalışmasında “21. Yüzyıl Öğrenci Özellikleri” başlığı altında 21. yüzyıl öğrencilerinde bulunması gereken özellikler olarak şunlar tespit edilmiştir:

21. Yüzyıl Öğrenci Özellikleri

1. Öğrenciler tasarım yapabilmeli
2. Sorun çözümü için hayal edebilmeli
3. Teknoloji kullanabilmeli
4. Mobil- Öğrenme yeteneği
5. Bilgiye hızla ulaşabilmeli
6. Aynı anda birkaç işi yapabilme becerisi kazanmalı
7. Yüksek seviyede öğrenme yeteneğiyle donanmalı
8. Grup halinde öğrenebilmeli

9. “İlgi, yetenek, deneyim ve gerçek dünyaya” duyarlı olmalıdırlar
10. Farklı okuryazarlık yeteneği (medya, bilgi iletişim teknolojisi)
11. Kendini değerlendirebilmeli
12. Temel ahlaki değerlere sahip olmalı
13. Çok kültürlü ortamda farklılıkları anlayabilmeli, birlikte yaşama becerilerine sahip olmalı
14. Hoşgörüyü içselleştirebilmeli
15. Öğreneceklerini belirlemede etkin olmalıdır
16. Kendilerini etkileyebilecek kararlara aktif katkı sağlayabilmeli; kriterlerin belirlenmesinde etkin olmalı
17. Sorunları teşhis edebilmeli ve tanımlama yapabilmeli
18. Ürün ve sürece odaklanabilmeli
19. Problem temelli öğrenmeyi gerçekleştirebilmeli
20. Disiplinler arası öğrenebilmeli
21. Çevresiyle (doğal ve kültürel) uyumlu olabilmeli
22. Geçmişi anlayabilmeli ve yorumlayabilmeli
23. Gelecek hakkında düşünmeli, geleceğini belirlemede etkin olmalı
24. Geniş ölçekli projeler gerçekleştirmeli, rol almalı
25. Dünyayı bütün olarak kavramalı
26. Değerlerin farkına varmalı (çevre, hayat)
27. Etkileşim, iş birliği tartışma becerisi olmalı
28. Bilgiyi geliştirme ve üretme, aktarma becerisi olmalı
29. Etkin katılımcı yurttaş bilinci olmalı
30. Küresel eğilimleri görebilmeli
31. Riskleri görebilmeli risk alabilmeli
32. Toplumsal sorunlara duyarlı olmalı
33. Milli kültürünü tanımalı
34. Yaratıcı düşünebilmeli
35. Sorgulamalı
36. Meraklı olmalı
37. Bilimsel araştırma yapabilmeli
38. Okuduğunu değerlendirebilmeli
39. Kendisini düzgün olarak ifade edebilmeli
40. Öz güveni yüksek bireyler olmalı
41. Dil becerileri kazanmalı
42. Düzgün soru sorabilmeli
43. Bilginin değerini anlamalı
44. Yorumlayabilmeli
45. Öğrenmeyi öğrenebilmeli
46. Bedenini tanımalı ve sağlıklı yaşam becerileri kazanmalı
47. Spor kültürü kazanmalı
48. Estetik duygusu ve beğenisi gelişmeli
49. Spor yapabilmeli
50. Sanatla (müzik, resim ve benzeri) uğraşmalı (MEB,2011)

MEB’in aynı çalışmasında 21. yüzyıl öğrencisinin edinmesi gereken profil 37 maddeyle şöyle verilmiştir:

21. Yüzyıl Öğrenci Profili

1. İletişim becerisine sahip olup etrafındakilerle etkili iletişim kurabilmelidir.
2. İşbirliği yapma becerisine sahip olmalıdır.
3. Problem çözme, sorunlarla baş etme becerisine sahip olmalıdır.
4. Öğrenci bilimsel, akılcı, araştıran ve sorgulayan olmalıdır.
5. Bilgiye ulaşabilmeli, bilgiyi yönetebilme becerisine sahip olabilmelidir.
6. Teknolojiyi etkili ve verimli kullanabilmelidir. Teknolojiyi kullanırken titiz ve bilinçli olmalıdır.
7. Kendini yenileyip geliştirebilmelidir.
8. İnsanlığın ortak değerlerine sahip olmalı ve bu değerlere önem vermelidir.
9. Öğrenciler, tüm derslerin eğitimini o branştaki öğretmenlerden almalıdır.

10. Demokratik tutuma sahip olmalıdır.
11. İnsani ve ahlaki değerlere sahip olmalıdır.
12. Hayat boyu öğrenme vizyonunu edinmelidir.
13. Analitik düşünebilmeli ve davranışlarına yansıtabilmelidir.
14. Türkçeyi iyi kullanabilmelidir.
15. En az bir sanat dalında kendini yetiştirmelidir.
16. Hoşgörülü olmalı; farklılıkları zenginlik olarak görmelidir.
17. Nasıl öğreneceğini bilmelidir.
18. Kendisi ile barışık olmalıdır.
19. vatandaşlık bilincine sahip olmalıdır.
20. Her türlü fanatizmden ve aşırılıktan uzak olmalıdır.
21. Öz güveni olmalıdır.
22. Sınıf ve okul yönetimi ile ilgili kararlara katılabilmelidir.
23. Kendi davranışlarının sorumluluğunu üstlenebilmeli, öz disipline sahip olmalıdır.
24. Öğrenmeye hep açık olmalıdır.
25. Farklı açılardan olaylara bakabilmelidir. Çok yönlü düşünebilmelidir.
26. Yaratıcı düşünme becerilerine sahip olup farkını ortaya koyabilmelidir.
27. Kendini yeniden oluşturabilme becerisine sahip olmalıdır.
28. Dünya barışına katkı sağlayabilmelidir.
29. Dünya sorunlarına duyarlı olabilmelidir.
30. Ortak akli içselleştirmiş bir dünya vatandaşı olabilmelidir.
31. Kütüphaneyi etkin bir şekilde kullanabilmelidir.
32. Hayata bakışı olmalıdır.
33. Bir yabancı dil bilmelidir.
34. Zamanını etkili yönetebilmelidir.
35. Verimli ders çalışma tekniklerini bilmelidir.
36. Arkadaş seçimini dikkatli yapabilmelidir.
37. Bilimsel okuryazar olabilmelidir.

MEB çağın ihtiyaçları ve bireysel gelişimi eğitim sistemiyle bütünleştirmek adına 2014 yılında “Millî Eğitim Kalite Çerçevesi”ni hazırlamıştır. Bu çerçeveye göre;

Öğretmen kalitesi artırılıp öğrenci kazanımları üst düzeye çıkarılarak eğitim ortam ve süreçlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir ki eğitim ve öğretimde kalite standartları yakalanabilsin. Ölçülemeyen hizmet geliştirilemez temel prensibinden hareketle eğitimin tüm süreçlerinin kalite bağlamında sorgulanarak ölçülmesi, fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla elde edilen sonuçların değerlendirilmesi ve geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda MEB tarafından ülke genelinde yıllık olarak izlenmek üzere öğrenci, öğretmen, okul, ilçe, il gelişim seviyelerini belirlemek ve Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kalite Endeksini oluşturmak için Millî Eğitim Kalite Çerçevesi hazırlanmıştır. Bu Kalite Çerçevesi, eğitim ve öğretimin öğrenciye kazandırmak istediği temel değer ve yetkinlikler ile bilgi, beceri, tutum ve davranışları esas alan Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımlarını belirlemektedir (Millî Eğitim Kalite Çerçevesi,2014, s. 5).

Millî Eğitim Kalite Çerçevesi ile yapılmak istenen şudur:

Bu çerçevede eğitim sisteminin neyi hedeflediği tanımlanmış ve sistemin öğrencilere kazandırmak istediği temel değerler, anahtar yetkinlikler ile bilgi, beceri ve tutumları içeren genel kazanımlar belirlenmiştir. Bu çerçeve aynı zamanda eğitimin sadece “bilgi” ve

bir üst öğrenime geçiş için gerekli olan sınavlardan ibaret olmadığını ortaya koymanın yanı sıra anahtar yetkinlikler, temel değerler ve hayata dair beceriler ile diğer kazanımların da en az bilgi ve sınav kadar önemli olduğu konusunda ilgililerde farkındalık oluşturacaktır. Millî Eğitim Kalite Çerçevesi “Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımlarını” belirlemektedir (MEKÇ, 2014, s.8).

Millî Eğitim Kalite Çerçevesine göre “Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımları” olarak şöyle bir çerçeve sunulmuştur:

Tablo 2’de millî eğitim sistemi içerisinde örgün ve yaygın eğitim gören temel eğitim ve ortaöğretim düzeyindeki bütün öğrencilerin mezuniyette sahip olması gereken bilgi, beceri, tutum ve davranışları yansıtan genel kazanımlara yer verilmiştir.

Tablo 2

Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımları

ALT ALAN	ALT ALAN BİLEŞENLERİ
1.1 Matematik	1.1.1 Matematiksel düşünmeyi önemseme 1.1.2 Olay, olgu ve durumları matematiksel olarak formüle etme 1.1.3 Matematiksel kavramları, gerçek durumları, yöntemleri kullanma ve mantıksal çerçevede gerekçelendirme 1.1.4 Matematiksel çıktıları uygulama ve yorumlama
1.2 Okuma, Anlama ve Yazma	1.2.1 Bilgi ve veriye ulaşma 1.2.2 Bilgiyi hatırlama ve bilgi oluşturma 1.2.3 Bilgileri bir araya getirme ve yorumlama 1.2.4 Metne bağlı çıkarım yapma 1.2.5 Olay, olgu, durum ve fikirleri haritalama 1.2.6 Metnin içeriğini, biçimini yansıtmaya ve değerlendirme 1.2.7 Metin yazma
1.3. Bilim	1.3.1 Bilimsel düşünmeyi önemseme 1.3.2 Bilimsel durumları ayırt etme ve uygun yöntemleri kullanma 1.3.3 Bilimsel kanıtları kullanma 1.3.4 Olay, olgu ve durumları bilimsel olarak açıklama
1.4 Bilgi ve İletişim Teknolojileri	1.4.1 Bilgi ve iletişim teknolojilerini çalışmalarında kullanma 1.4.2 Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına yönelik olumlu tutuma sahip olma 1.4.3 Kaynaştırma uygulamaları kapsamında teknolojiyi kullanabilme
1.5 Sorun Çözme	1.5.1 Sorunu sınırlama ve tanımlama 1.5.2 Bilgiyi toplama, anlama, keşfetme ve uygun yöntem kullanma 1.5.3 Örnekleştirme, formüle etme ve deneme 1.5.4 Olay, olgu ve durumları izleyebilme ve yansıtmaya 1.5.5 Olay, olgu ve durumların sonuçlarını yorumlama ve çözüm seçeneklerini geliştirme
1.6 Yabancı Diller	En az bir yabancı dilde; 1.6.1 Okuduğunu anlama 1.6.2 Dinlediğini anlama 1.6.3 Sözlü anlatım yapma 1.6.4 Metin yazma 1.6.5 Dili, toplumları tanımanın aracı olarak kavrama ve kullanma
1.7 Öğrenmeyi Değerli Kılma	1.7.1 Öğrenme Yeterliliği 1.7.1.1 Öğrenebilme yeteneğine sahip olma ve bu yeteneğini geliştirme 1.7.1.2 Öğrenmenin gerekçesini oluşturma 1.7.1.3 Öğrenmeyi etkili olarak sürdürme 1.7.1.4 Öğrenmede bireysel farklılıkları dikkate alma 1.7.1.5 Öğrenme aşamasında söz sahibi ve sorumlu olma 1.7.2 Toplumsal Çerçeveyi Analiz Edebilme İnançlar, kültürler, kuşaklar arası ve iş hayatındaki çatışma, değişim ve dönüşümlere hazırlıklı olmak amacıyla; 1.7.2.1 Okula, öğretmene ve öğrenmeye değer atfetme 1.7.2.2 Toplum ve iş hayatı için gerekli bilgi ve beceriye değer atfetme 1.7.2.3 Daha iyi bir hayat tasavvuru için öğrenmeye ve düşünmeye değer atfetme 1.7.2.4 Sosyal, siyasal ve ekonomik değişimlere yönelik entelektüel yorumlamayı değerli kılma 1.7.2.5 Ahlaki ve mesleki etik değerlere sahip olma ve geliştirme 1.7.2.6 İş hayatı ve toplum ile ilgili geleceği öngörme

Tablo 2 (devam)

Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımları

ÖĞRENCİ TEMEL ÖĞRENME KAZANIMLARI	1.7 Öğrenmeyi Değerli Kılma	1.7.3 Kişinin Kendisini, İnançlarını ve Değerlerini Tanıması ve Geliştirmesi 1.7.3.1 Kendi kendini algılama 1.7.3.2 Akademik benliğini algılama 1.7.3.3 Öğrenme isteği oluşturma 1.7.3.4 Değişimi yönetme becerisine sahip olma 1.7.3.5 Tarihi, millî ve manevi değerleri bilme ve içselleştirme 1.7.3.6 Kendine ve diğerlerine değer verme ve saygı gösterme
	1.8 İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi	1.8.1 Bireysel Hak ve Tercihler 1.8.1.1 Bağımsız düşünme, inanma, karar alma, davranma ve insana karşı ahlaki sorumluluk bilinciyle hareket etme 1.8.1.2 Kişi hak ve hürriyetlerini tanıma 1.8.1.3 Kültürel farklılıkları kabul etme 1.8.1.4 Aileyi önemseme ve aile birliğini güçlendirme 1.8.1.5 Sosyal aidiyete hoşgörü gösterme 1.8.1.6 Katılımcılığı ve çoğulculuğu önemseme 1.8.1.7 Dil, din, ırk, cinsiyet, sosyo-ekonomik statü farkı ile davranış ve öğrenme özelliklerinde fark gözetmeksizin insanları eşit görme ve davranma 1.8.1.8 Haklarını bilme, ödev, görev, sorumluluklarını yerine getirme 1.8.2 Yurttaşlık Bilgisi ve Bilinci 1.8.2.1 İnsanlığın temel hak ve hürriyetlerine ait üst hukuk metinlerini kabul etme 1.8.2.2 Ülke hukukuna saygı gösterme 1.8.2.3 Siyasal, sosyal, ekonomik kurumları ve süreçleri bilme 1.8.2.4 Kültürel varlıkları tanıma ve onlara değer verme 1.8.2.5 Cumhuriyetin kurucularını tanıma ve kazanımlarını bilme 1.8.2.6 Toplumsal sorunlara ve gelişmelere duyarlı olma 1.8.2.7 Yönetim süreçlerine katılma 1.8.3 Demokratik ve Sosyal Duyarlılık 1.8.3.1 Demokratik değerleri benimseme ve yaşama geçirme 1.8.3.2 Toplumun zayıf kesimlerine karşı duyarlı olma 1.8.3.3 Farklı davranış ve öğrenme özellikleri olan bireylerin farkında olma 1.8.3.4 Toplumsal çalışmalara aktif ve gönüllü katılma 1.8.3.5 Doğal kaynakların kullanımında duyarlı olma 1.8.3.6 Doğa ile dengeli ve barışık bir yaşam sürdürebilme 1.8.3.7 Çevresel sorunlara duyarlı olma
	1.9 Hayatla İlgili Beceriler	1.9.1 İletişim ve Kişiler Arası Beceriler 1.9.1.1 Yazılı, sözlü ve sözsüz iletişim kurma 1.9.1.2 Aktif olarak dinleme 1.9.1.3 Duygularını ifade etme; suçlamaksızın cevap alma ve cevap verme 1.9.1.4 Müzakere, kabul ve reddetme becerilerine sahip olma 1.9.1.5 Diğerkâm olma 1.9.1.6 İşbirliği ve ekip çalışması yapabilme 1.9.1.7 Dürüst ve güvenilir olma 1.9.2 Karar Verme ve Eleştirel Düşünme 1.9.2.1 Veri toplama ve analiz edebilme 1.9.2.2 Tanımları sorgulayabilme 1.9.2.3 Bireysel ve ortak karar verebilme 1.9.2.4 Bireysel ve ortak sorun çözebilme

Tablo 2 (devam)

Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımları

ÖĞRENCİ TEMEL ÖĞRENME KAZANIMLARI	1.9 Hayatla İlgili Beceriler	1.9.2.5 Eleştirel düşünebilme
		1.9.2.6 Geri bildirim verebilme
		1.9.2.7 Öneri geliştirebilme
		1.9.3 Sorunlarla Başa Çıkma ve Kendini İdare Etme
		1.9.3.1 İçsel Denetimi Artırma Becerilerine Sahip Olma
		1.9.3.1.1 Özgüven sahibi olma
		1.9.3.1.2 Özsayı sahibi olma
		1.9.3.1.3 Özeleştiri yapabilme
		1.9.3.1.4 Hedef belirleyebilme
		1.9.3.1.5 Kendisi ile barışık olabilme
		1.9.3.1.6 İnisiyatif alabilme
		1.9.3.2 Duyguları Kontrol Etme
		1.9.3.2.1 Öfke kontrolü yapabilme
		1.9.3.2.2 Endişe ve keder ile başa çıkabilme
		1.9.3.2.3 Kayıp, travma ve istismar ile baş edebilme
		1.9.3.2.4 Stresi yönetebilme
		1.9.3.3 Zamanı yönetme ve etkin kullanma
		1.9.3.4 İyimser düşünme
		1.9.4 Yaratıcılık ve Yenilikçilik
		1.9.4.1 Merak, merak etme ve hayal kurabilme
		1.9.4.2 Teori, pratik ve metot hakkında bilgi sahibi olma
		1.9.4.3 Mucitleri ve kâşifleri tanıma
		1.9.4.4 Tümevarım ve tümdengelim yapma
		1.9.4.5 Fikir oluşturma ve fikri hareketliliği bilme
		1.9.4.6 Taklit ile özgünlük ayırımını yapabilme
		1.9.4.7 Sorun ile ilgili ön bilgi sahibi olma
		1.9.4.8 Tasarı, tasarım ve modelleme yapabilme
		1.9.4.9 Tasarım ile estetik ilişkisini kurabilme
		1.9.4.10 Sıradan düşünce ile yaratıcı düşünceyi ayırt etme
		1.9.4.11 Mantıksal çerçeveyi oluşturabilme
		1.9.4.12 Sebep ile tesir ilişkisini fark etme
		1.9.4.13 Yaptığından keyif alma
		1.9.4.14 Başkalarındaki yaratıcılığın, yenilikçiliğin farkında olma ve takdir etme
		1.9.5 Girişimcilik
		1.9.5.1 Sorunu ve işi tanımlama, işin sebeplerini, tesirlerini ve sonuçlarını öngörme
		1.9.5.2 Tesis etme
		1.9.5.3 Organizasyon yapabilme
		1.9.5.4 Karar alabilme
		1.9.5.5 Öncülük ve yöneticilik yapabilme
		1.9.5.6 Motivasyon sahibi olabilme
		1.9.5.7 Risk alabilme

Tablo 2 (devam)

Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımları

ÖĞRENCİ TEMEL ÖĞRENME KAZANIMLARI	1.10 Meslekî Beceriler	1.10.1 Mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumların farkında olma
		1.10.2 Mesleğini değerli kılma
		1.10.3 Mesleği ile özdeşlik ilişkisi kurma
		1.10.4 Meslekî kariyerini hayat boyu öğrenme bilinciyle geliştirme
		1.10.5 Mesleği ile ilişkili mesleklerin farkında olma
		1.10.6 Mesleği ile ilgili standartları bilme
		1.10.7 Mesleği ile ilgili mevzuatı bilme
		1.10.8 Mesleğin kariyer basamaklarını bilme
		1.10.9 Meslekî etik kurallarına sahip olma
		1.10.10 Mesleğinin kariyer imkanlarını bilme
		1.10.11 Mesleğini seçme sorumluluk ve melekisine sahip olma
ÖĞRENCİ TEMEL ÖĞRENME KAZANIMLARI	1.11. Sanat	Kültürel mirası korumak, estetik duyguları ve sanatsal becerileri geliştirmek amacıyla;
		1.11.1 Duygu ve duygusal değerleri fark etme
		1.11.2 Güzel ile çirkini ayırt etme
		1.11.3 Sanatsal kültürü fark etme
		1.11.4 Sanatla ilgili gereçleri bilme ve kullanma
		1.11.5 Sanatsal faaliyetlerde bulunma
		1.11.6 Sanatsal çalışmaları analiz etme
		1.11.7 Kültürel zenginliğin sanata, sanatın kültürel zenginliğe katkısını anlama
		1.11.8 Estetiği diğer bilgi alanları ile ilişkilendirme
		1.11.9 Sanatı takdir edebilme
ÖĞRENCİ TEMEL ÖĞRENME KAZANIMLARI	1.12 Beden Eğitim	Fiziksel hareketler, sağlık, eğlence, zorlukla baş edebilme ve başarılı olma, profesyonellik, kendini ifade etme ve toplumsal iletişim amacıyla;
		1.12.1 Bedensel faaliyetler için gerekli psiko-motor becerileri geliştirme
		1.12.2 Bedensel faaliyetlere dair becerileri uygulama
		1.12.3 Bedensel temizlik, kişisel bakım yapma
		1.12.4 Spor kültürü edinme
		1.12.5 Sportif faaliyetlere düzenli olarak katılma
		1.12.6 Bedensel sağlığı koruma ve geliştirme
		1.12.7 Sportif faaliyetler sürecinde rekabet, kazanma, kaybetme, paylaşma, sevgi, saygı ve sosyal dayanışmayı öğrenme

“Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımları” olarak geçen bilgi, beceri, tutum ve davranışlar toplamda 134 veriyle bu çerçevenin içinde yer almıştır. Sözü geçen bilgi, beceri, tutum ve davranışların öğretim programlarıyla bütünleştirilmesiyle öğrencilere 21. yüzyıla hazırlanma sürecinde yardımcı olacaktır (MEKÇ, 2014).

Artık tercih edilen, bilgiyi gerektiğinde nerede nasıl bulabileceğini bilen insan tipidir. Yine bilginin kalıcı ve değişmez olduğuna inanan insan tipi, yerini bilginin kısa zamanda eskidiği için yeni bilgiler peşinde kendini sürekli geliştirmeye çalışan insan tipine bırakmıştır. Geçmiş yüzyılların itaatkar, uslu çocuk kavramı, kendi kendine yetebilen, karar verebilen, kararlarının sonucuna katlanabilen, hak ve sorumluluklarını dengeli bir şekilde taşıyabilen insan yetiştirme kavramıyla yer değiştirdi. Tüm dünyadaki dolayısıyla da eğitim anlayışındaki bu değişimler, eğitim öğretim ortamlarındaki iklimin otoriter yaklaşımdan kişiler arası karşılıklı etkileşime dayalı demokratik yaklaşıma doğru değişmesi yani yumuşaması şeklinde oldu (Oğuz, vd., 2010).

Aslında öğrencilerin hangi bilgiye sahip olduklarından ziyade sahip oldukları bilgiyle neler yapabileceğini vurgulamak 21. yüzyıl becerilerinin özünü ortaya çıkaran en iyi ifadedir (Silva, 2008). Bu ifade öğrencinin gerekli bilgiyi seçip teoriden uygulama boyutuna taşıdığı ve hayatında kullanmaya devam ederek hem basit hem karmaşık problemlerin üstesinden geldiği sürece 21. yüzyılın ruhunu yakalayabileceğini açıkça ortaya koymaktadır.

OECD (2018) tarafından hazırlanan bir raporda şu an öğrenci olan bireylerin 2030 yılında birer yetişkin olacakları, meslek tercihlerinin değişeceği bildirilmektedir. Buna göre bazı meslekler tamamen kaybolurken yeni meslek türleri ortaya çıkacaktır. Bireylere okullarda bilgi yüklenilmesinden ziyade onlara kaliteli öğrenme zamanları oluşturularak öğrencilerin ortaya çıkacak yeni mesleklere ve gelecekte ihtiyaç duyacakları becerilere hazırlanmaları gerekmektedir. Diğer taraftan esnek üretim ve hizmet sağlama sistemlerinin, iş yerlerine farklı düzenlemeler getirdiği için insanlarda gereksinim duyulan becerilerde büyük değişikliklere neden olduğu ifade edilmektedir (Partnership for 21st Century Skills (P21), 2003). Bu görüşleri destekleyecek biçimde Wagner (2008) yaptığı çalışmada global ekonomide kaliteyi yakalamak ve başarılı olabilmek için bireylere farklı becerilerin kazandırılması gerektiğini yoksa bu ülkelerin evrensel ekonomik yarışta rekabet etme güçlerinin zayıflayacağını ifade etmektedir (OECD Bir Bakışta Eğitim 2018 aktaran Cansoy R, 2018).

World Economic Forum (WEF)’unda anlatılanlar, OECD’nin 2018’de yayımladığı “Bir Bakışta Eğitim” adlı raporunda anlatılanları -yukarıda da bahsedildiği gibi- destekler niteliktedir. 2020 yılına gelindiğinde, 4. Sanayi Devriminin bize gelişmiş robotik kodlama, kendi kendine ulaşım, yapay zekâ, makine öğrenimi, gelişmiş materyaller, biyoteknoloji ve gen bilimini getirmiş olacağından bahsedilmiştir. Bu gelişmelerin yaşam ve çalışma şeklimizi değiştireceğinden ve bazı işlerin kaybolurken bazı işlerin büyüyeceğinden; bugün bile var olmayan bazı işlerin sıradan hale geleceğinden söz edilmiştir (Gray, 2016).

Yine aynı çalışmada gelecekte en çok ihtiyaç duyulacak becerilerle ilgi olarak şu ifadeler yer verilmiştir:

Yaratıcılığın çalışmalarda ihtiyaç duyulacak en önemli beceri olacağından, aktif dinleme ilk 10 beceriden tamamen kaybolurken duygusal zekânın tüm insanlığın ihtiyaç duyduğu en üst düzey becerilerden biri haline geleceğinden söz edilmiştir. Gelecekteki bireylerin sahip olmaları gereken beceriler şunlardır: karmaşık problem çözme becerisi, eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme, insan yönetimi becerileri, iletişim ve işbirliği becerileri, duygusal zekâ, karar verme ve karar alma becerileri, hizmet odaklılık, müzakere becerisi, bilişsel esneklik becerileri (Gray, 2016).

Oğuz, O., Oktay, A. ve Ayhan, H. (2010)’nin “21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi” isimli eserinde çağımızın insan modelinde olması gereken özellikler şöyle belirlenmiştir:

Çağın İnsan Modelinde Olması Gereken Özellikler

Bireylerin Bilişsel Özellikleri

- Objektif düşünebilen
- Eleştirel düşünebilen
- Kritik düşünebilen
- Analiz ve sentez becerisi gelişmiş
- Yaratıcı olabilen
- Problem çözme becerisi gelişmiş
- Yapıcı eleştiri getirebilen

Bireylerin Kişisel Özellikleri

- Kendine güvenen
- Kendisini motive edebilen
- Kendini ve sınırlarını tanıyabilen
- Gerektiğinde sınırlarını olumlu bir şekilde zorlayabilen
- Kendini kontrol edebilen
- İçten denetim mekanizması olan

Bireylerin Sosyal Özellikleri

- Empati kurabilen
- Olumlu iletişim kurabilen
- Girişimci
- Çatışma çözümleyebilen
- İşbirliğine yatkın

Eğitim sistemi çağın ihtiyaç duyduğu insanı yetiştirmekte önemli olmaktadır. Eğitimin dayandığı temel, benimsediği felsefe ve eğitim vizyonu; bireylerin duygu, davranış ve değerler sistemini biçimlendirmektedir (Aydın'dan aktaran Oğuz vd., 2010).

2.1.6. 21. Yüzyıl Becerileri ve Çağdaş Öğretmen Profili

Bilgi çağında insanlara, bilgiye ulaşma yöntemlerinin öğretilmesi gerekmektedir. Bunu da çağın ihtiyaçlarına göre donatılmış, çağın gerektirdiği kriterlere göre seçilerek alınmış ve mesleğini seven öğretmenler sağlayabilir. Bu nedenle öğretmenin aldığı eğitim, hizmete alınışı, görev başındaki performansı ve hizmet içi eğitimlere katılımı önem kazanmaktadır. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ideal ölçüler doğrultusunda olmalıdır. Fakat halen görev yapmakta olan öğretmenlerin bu ideale ulaşmada eksiklikleri olduğu düşünülmektedir (Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi, 2001).

Öğretmenler 21. yüzyıl becerilerini mutlaka edinmelidir. Önce öğretmenler bu becerilere sahip olmalı, bilme yollarını öğrenmeli, sonra bu becerileri öğrencilere etkili biçimde vermelidir. Öğretmenler 21. yy. becerilerinin gelişimini destekleyecek kadar nitelikli olmalıdır. 21. yüzyıl becerilerinin uygulanması öğretmenlerin eğitiminin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Tican ve Deniz, 2018).

Çağdaş öğrencilerin yetiştirilmesi için yürütülen çalışmaların her boyutu düşünülmelidir. Bu bağlamda eğitimin en önemli öğelerinden olan öğretmen sistemden tabi ki ayrı düşünülemez (Yaman, 2015). Bu açıdan bakıldığında sistemi yürütmekle görevli öğretmenin yetiştirilmesi de en az öğrencilerin yetiştirilmesi kadar önemlidir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı EARGED'in yaptığı *Çağdaş Öğretmen Profili* isimli araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda çağdaş öğretmen şu niteliklere sahip olmalıdır:

Çağdaş Öğretmenin Nitelikleri

- Çağdaş öğretmen günümüz eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilecek, 21. yüzyılın bilgi teknolojisi toplumunda öğrencileri geleceğe hazırlayabilecek yeterlikte olmalıdır. Bu amaçla, birçok niteliği bünyesinde bulundurabilmelidir.
- Çağdaş öğretmen konu alanına hakim olmalı; konu alanına giren kavram, ilke ve genellemeleri bilmeli, bunları diğer konu alanlarıyla ve günlük hayatla ilişkilendirerek alanındaki gelişmeleri yakından izleyebilmelidir.
- Öğrenci gelişimi boyutunda, öğrenciyi tanıma becerisine sahip olmalı, bireysel farklılıkları görebilmeli, öğrenci gelişimi ile öğrenmesi arasında bağ kurabilmeli, öğrenciyi güdüleyici etkinliklerde bulunabilmeli, sempatik olmalı, öğrencinin problemlerinin çözülmesinde yardımcı olabilmeli, zihinsel ve fiziksel yönden farklılığı olan öğrencilerin eğitim ve öğretimine devam edebilecekleri tedbirleri ve çevrenin öğrenciyi olumlu yönde etkilemesini sağlayıcı tedbirleri alabilmelidir

- Öğretimi planlama boyutunda; ders etkinliğini nasıl planlayacağını bilmeli, planlarını hazırlarken diğer öğretmenlerle bilgi alışverişinde bulunabilmeli ve olası değişik durumlara karşı planlarını esnek tutabilmelidir.
- Çağdaş bir öğretmen öğretim hedef davranışlarını saptayabilmeli ve öğretim yöntemlerini belirleyebilmelidir.
- Eğitim-öğretim araçlarından yeterince yararlanmalıdır.
- Öğrencide anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlamalı, onları düşünmeye ve araştırmaya sevk etmeli, onların kendi kendisini değerlendirmesini sağlayacak yöntemleri kullanabilmeli ve onlardan aldığı geri bildirimler doğrultusunda kendi etkinliklerini düzenleyebilmelidir.
- Çağdaş öğretmen, eğitimi öğrenci merkezli kılabilmesi, öğrencilerin bilgi, tutum ve beceriye ilişkin durumlarını önceden belirlenmiş ölçütlere göre değerlendirebilmeli, bunu yapabilmek için de ölçme ve değerlendirme tekniklerini bilmelidir. Değerlendirme sonuçlarını, öğrenci, veli ve diğer öğretmenlerle paylaşabilmeli, bu sonuçları öğrenci başarısını artırmada kullanabilmeli ve öğrenci başarısını takdir edebilmelidir.
- Eğitim etkinliklerinin her kademesinde öğrenci, veli ve diğer öğretmenler ile sürekli işbirliği içinde bulunabilmelidir.
- Öğretim stratejileri boyutunda çağdaş bir öğretmen, öğreteceği konunun özelliklerine göre öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilmeli, eğitim ortamını daha verimli hale getirmek için kendine özgü taktikler geliştirebilmeli ve bilgi-iletişim teknolojilerinden yararlanabilmelidir.
- Çağdaş bir öğretmen, öğrencilerine bilimsel yöntemi öğretmeli ve onları, karşılaştıkları problemleri bilimsel yolla çözebilecek duruma getirebilmelidir.
- Sınıf içi etkinliklerde çağdaş bir öğretmen, öğrencileriyle sağlıklı iletişim kurabilmeli, öğrenme ortamını konunun ve öğrencilerin özelliklerine uygun hale getirebilmeli, öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayabilmelidir.
- Ders sırasında akıcı ve etkili bir konuşmaya sahip olmalı, zamanı, tahtayı, eğitim-öğretim araç ve gereçlerini verimli ve etkili bir biçimde kullanabilmeli, jest, mimik ve vücut hareketlerinde ölçü olabilmelidir.
- Mesleki gelişimde çağdaş öğretmen sorumluluklarını ve özlük haklarını, mesleği ile ilgili kanun, yönetmelik ve tüzükleri ve bilgi toplumu içindeki yerini ve önemini bilmelidir. Mesleği ile ilgili etkinlikleri izlemeli, buradan elde ettiği bilgi ve becerileri kendini yenilemede kullanabilmelidir.
- Okulun yapısını ve işleyişini bilmeli, okulun toplum içindeki yerini ve önemini kavrayabilmelidir.
- Öğrenci ve velilerle ilgili bilgileri gizli tutabilmelidir.
- 21. yüzyılın ihtiyaç duyduğu çağdaş öğretmen, sosyal ve çevresel boyutla ilgili olarak, okuldaki sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin hazırlanmasında etkin rol almalı, okul ile diğer kurumlar arasında koordinasyonu sağlamalı ve eğitim sistemindeki aksaklıkları belirleyerek çözüm yolları önerebilmelidir.
- Kişisel özellikler ile de ilgili olarak çağdaş öğretmen; giyim ve kuşamında dikkatli olmalı, yeni fikirler üretebilme yeteneğine sahip olmalı, kendine hakim olup, soğukkanlı ve sabırlı olmalı, bir öğretmen olarak diğer kişilere örnek olmalı, önyargılı olmamalı, paylaşımcı olmalı, dikkatli, kararlı, hoşgörülü, yardımsever, uyumlu, esprili, sevecen ve güler yüzlü, sempatik, tarafsız, objektif, mesleğine bağlı olmalı, kendine güveni olmalıdır.
- Bilgi toplumunun ihtiyacını karşılayacak öğretmen sosyal duyarlılığa sahip olmalıdır
- Yeniliklere, gelişmeye ve eleştiriye açık olmalıdır.
- Çağdaş öğretmen zamanını verimli bir biçimde değerlendirebilmelidir
- Sürekli okuma alışkanlığına sahip olmalıdır
- Kültürel değerlerimizi koruyup geliştirebilecek ve güncel sorunları ulusal ve uluslararası boyutta algılayabilecek bilince sahip olmalıdır.
- Çağdaş öğretmen mesleğini ve çocukları sevmelidir.
- 21. yüzyılda Türk eğitim sisteminin ihtiyaç duyduğu çağdaş öğretmen, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş, laik ve demokratik olmalıdır.
- Devletine, milletine, dinine, örf ve adetlerine bağlı olmalı, çevresindekileri etkileyebilmeli, yönlendirip ikna edebilmeli ama fikir ve ideolojilerin esiri olmamalıdır.
- Demokratik değerlere ve insan haklarına saygı duymalıdır.
- Çağdaş öğretmen şartları öğrencileri için sonuna kadar zorlamalıdır.

- Okuma alışkanlığı kazanmış olmalıdır. Öz yönetim ve öz değerlendirme yeteneğiyle kendini sürekli kontrol etmeli ve yetersiz olduğu alanları tespit edip eksiklerini tamamlamaya odaklanmalıdır.
- Eğitim, felsefe ve bilim alanındaki tüm yenilik ve gelişmeleri takip etmeli, sınıfında bu yenilikleri uygulamaya istekli olmalıdır.
- Meslek arkadaşları ve zümre öğretmenleri ile devamlı iletişim halinde olmalıdır.

21. yüzyılda insan hayatını etkileyen birçok yenilik ve değişiklik yapıldı. Bu değişiklik ve yenilikler tabiatıyla eğitim alanında da kendisini göstermiştir. Ancak teknolojinin etkili şekilde kullanılmadığı ve günümüz gençlerinin 21. yüzyılın gerektirdiği becerilere sahip olmadığı bilinmektedir. Rekabet ve başarı için gereken 21. yüzyıl becerilerini öğrencilere kazandırmada öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. İşte tam bu noktada öğretmen eğitimine ihtiyaç olduğu bilinmektedir. Öğretmenler 21. yüzyıl becerilerinin ne olduğunu öğrenmeli, kendi becerilerini oluşturarak bu becerilerin sınıfa dijital teknolojiler yoluyla nasıl getirileceğini öğrenmelidir (Yeni, 2018). Gelişen teknolojinin getirdiği bilgi ve becerilerin değişikliklerine paralel olarak ölçme ve değerlendirme için kullanılan araçlar da farklılaşmaktadır. Ölçme ve değerlendirmedeki yaklaşımların değişmesinden dolayı öğretmenler, öğrencilerin sahip olması gereken 21. yüzyıl beceri bilgisinin yanında bu becerileri ölçmede kullanabilecekleri ölçme ve değerlendirme yaklaşımları hakkında da eğitim almalılardır (Yalçın, 2018).

Birçok çalışmada (AYÇ; EARGED 2001; EARGED, 2011; 2023 Eğitim Vizyonu (2018); MEKÇ, (2014); Öğretmen Strateji Belgesi (2017); TYÇ(2017)) öğrenci ve öğretmen yeterlilikleri belirlenmiştir. Fakat bu yeterlilikler öğrencilere kazandırılmak isteniyorsa bunlara öncelikle öğretmenlerin sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin önemli birer rol model olmaları da bu durumun önemini artırmaktadır. MEB tarafından hazırlanan yeni öğretim programları yapılandırmacılığa dayansa da programın eğitimciler tarafından doğru uygulanamaması “MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili Çalıştayı”nda da bir sorun olarak belirtilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımı daha etkili kullanabilmek için öğretmenler; öğrenen odaklı bir öğretim planlamalı ve farklı görüşlere yer veren, yaratıcı düşünmeyi destekleyen bir sınıf ortamı oluşturabilmelidirler. Benimsenen yeni öğrenme yaklaşımlarına bağlı olarak ölçme ve değerlendirme alanında önemli değişiklikler yaşanmaktadır. Öğretmenlerden de beklenen bu değişimlere ayak uydurmaları ve farklı ölçme değerlendirme yöntemlerini öğrenme sürecine dâhil edebilmeleridir. Yapılan ölçme değerlendirme etkinlikleri öğrenmeye katkı sağlamalıdır (Yaman, 2015).

Sonuç olarak 21. yüzyıl becerilerini öğretmenler ve öğrenciler, öğretme ve öğrenme deneyimlerine göre değerli ve anlamlı görürler. Yüksek kaliteli öğretmen eğitimi programları bunun için şarttır. Öğretmenlere sadece bu becerilerin eğitimini vermek yeterli değildir. Öğrencilerinin bu beceri ve yetkinliklerini nasıl geliştirecekleri konusunda da öğretmenlerin ikna olmaları gerekmektedir. Bu becerileri geliştirmek için yeterli zaman ayırmalı, teşvikler ve kaynaklar sağlanmalıdır (Ananiadou ve Claro, 2009). Hem öğretmen hem öğrencide bu değişimleri sağlamak için teknolojik alt yapı sorunlarının çözülmeye çalışılması, para ve zaman kaynaklarının sağlanması ve öğretim programlarında yeniliğe gidilmesi bir ülke için önemli adımlar olarak kabul edilebilir (Yaman, 2015).

Greenhill (2010)'ın "Eğitimci Hazırlıklarında 21. Yüzyıl Bilgi ve Becerileri" isimli çalışmasına göre öğretme ve öğrenme kaliteye ulaştığında toplumumuz, milletimiz ve ekonomimiz büyüyecektir fakat eğitimcileri gelecekteki rollerine hazırlamak kolay değildir; özel bir çaba ve planlama, stratejik bir uzlaş, etkili ortaklıklar, sistemik uyum gerekecektir. Aynı çalışmada geleceğin öğretmenlerini 21. yüzyıla hazırlarken şu özelliklere dikkat edilmelidir:

21. yüzyıla yönelik bir öğretim programı yaklaşımı, sadece ekstra bir ders eklemek ya da programın müfredatına ekstra ders süresi eklemek değildir. Öğretmen adayları, akademik konu bilgisini ve 21. yüzyıl becerilerine hakimiyeti derinlemesine anlamak için müfredatın nasıl geliştirileceğini ve kullanılacağını tamamen araştırıp ve anlamalıdır. Eğitimci hazırlık programı ve öğretim programı, öğrenci ve öğretmen ile aynı hızda olup baştan başlayarak birlikte ilerlemelidir.

Amerikan Öğretmen Eğitimi Kolejlere Birliği (AACTE) danışma grubu ve 21. Yüzyıl Becerileri Ortaklığı stratejik konseyi 21. yüzyıl becerilerini eğitimciye entegre etmek için ortak bir vizyon içeren temel ilkeleri belirlemiştir:

1. P-12 eğitimi, 21'inci yüzyıl bilgi ve becerisine sahip tüm öğrencileri hazırlayacaktır.
2. P-12 öğretmenleri ve yöneticileri, 21. yüzyıl bilgisine sahip olacak, öğretecek ve yetenekleri değerlendirebilecek
3. Eğitimci hazırlık programları mezunlarına sahip olmak, 21. yüzyıl bilgi ve becerilerini öğretmek ve değerlendirmek için var olacak
4. Yeni öğretmenler, 21. yüzyılın gömülmesi için değişim ajanı olmaya hazırlanacak
5. P-12 öğretim programındaki tüm derslerde ulusal boyuttaki bilgi ve becerileri kazanabilme standartları olacaktır.
6. Yükseköğretim liderleri P-12'deki liderlerle ve yerel topluluklarla bilgilendirmek üzere çalışacaktır.
7. Eğitimcinin hazırlık programlarının 21. yüzyılın ve öğrencilerinin ihtiyaçlarını daha etkin bir şekilde karşılamak üzere yeniden tasarlanacak
8. Her eğitimci hazırlık programı, dönüşüm için 21. yüzyıl planını geliştirecektir.
9. Eğitimci hazırlık programları, 21. yüzyıl eğitim ve öğrenme stratejileri geliştirmekte olan liderlik kaynakları olarak kabul edilecektir.

Ayrıca eğitimciler, öğrenciler için olumlu öğrenme çıktıları sağlayan yeterliliklere hakim olmaları konusunda desteklenmelidir:

- Teknolojileri içerik ve pedagoji ile başarılı şekilde hizalamak ve yeteneklerini geliştirmek
- Özel öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için teknolojileri yaratıcı bir şekilde kullanmak,
- 21.yüzyıl bilgi ve becerilerini proje odaklı öğretim yöntemleriyle dengelemek,
- Çocuk ve ergen gelişimi bilgisini eğitimci hazırlıklarına ve eğitim politikasına uygulamak ve
- Öğrenci performansını değerlendirmek için çeşitli değerlendirme stratejileri ve ayırt edici öğretimi kullanmak

- Öğrenme topluluklarına aktif olarak katılmak
- Diğer eğitimcilerle birlikte mentor ve akran koçu olarak hareket etmek,
- Farklı öğrencilere ulaşmak için bir dizi strateji (örneğin, değerlendirme değerlendirmesi) kullanmak ve farklılaştırılmış öğretim ve öğrenmeyi destekleyen ortamlar oluşturmak
- Sürekli öğrenme fırsatlarını izlemek ve kariyer boyu öğrenmeyi bir meslek etiği haline getirmek.

21. yüzyıl becerilerinin derslerle bütünleştirilerek kazandırılmasının mümkün olduğu ve diğer taraftan bu becerilerin okul dışındaki çalışmalarla da kazandırılabilmesi ifade edilmektedir. Bu bağlamda özellikle öğretmenlerin bu becerilerin kazandırılmasında önemli rollerinin olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenler okuldaki ve okul dışındaki etkinliklerle, kullandıkları yöntem ve stratejilerle bu becerilerin kazanımına yardımcı olabilirler. Becerilerin geliştirilmesine yönelik iyi örneklerin gözlemlenmesi, başarılı hikâyelerin dinlenmesi eğitimcilerin uygulamalarını kolaylaştırabilir. 21.yüzyıl becerileri üzerinde etkin biçimde çalışan ülkelerin okullarında neler yapıldığı ve yaptıkları uygulamalar incelenebilir. İncelenen uygulamalar bireysel durumlara ve şartlara göre şekillendirilip uygulanabilir. Fakat eğitim sisteminin sınav odaklı olması ve öğretmenin bilgiyi aktarma telaşıyla hareket etmesi birey yetiştirme ve bireyin ruhuna seslenme konusunda öğretmeni engellemektedir. Öğretmenin aktarıcı, öğrencinin alıcı olduğu mekanik bir düzende ruhsal etkileşim geride kalmaktadır. Eğitim sistemi sadece net sayısını artırma ve denemelerde başarılı olma mantığı üzerine kurulmuştur. 21. yüzyıl becerileri birey odaklı olup bireydeki tüm potansiyeli ortaya çıkarmaya odaklanırsa bu büyük sorunun çözüleceği düşünülmektedir (Cansoy, 2018 s.3131).

2023 Eğitim Vizyonu (2018)'na göre bir öğretmende bireyleri insanlık yolunda ilerletirken bilgi ve beceriden çok şefkate ihtiyaç vardır. Karşılıklı bağ kurulduğunda öğrencide öğrenme süreci başlayacaktır. Böylece her çocuğun kendi içinde saklı olan müfredat açığa çıkacaktır. İşte bu aşamada öğrencinin merakı tetiklenir, cesareti açığa çıkar ve öğrenme isteği bir tutkuya dönüşür. Öğretmen bilgi transferi yerine hissettir, düşündürür ve yapmak için cesaret verirse rehberlik ettiği öğrenci doğal olarak öğrenir. Öğretmen yönetmez, gütmmez; rehberlik ve ustalığını konuşturur. Çocuklara öğrenme topluluğunun saygıdeğer birer üyesi olarak bakmalıdır. Her çocuğa farklı yaklaşması gerektiğini bilmelidir çünkü her öğrenme bireysel, her beyin özeldir. Çocukların hazırbulunuşluğunu tespit edip güdülenmelerine yardımcı olmalı, öğretim programını, öğrenme ortamını ve gerekli araç gereçleri bu farklılıklara uygun biçimde düzenlemelidir. Korku ve baskıdan uzak bir izleme değerlendirme sürecine rehberlik etmelidir. Bu yöndeki varlığını öğrenme sürecini iyileştirmek için kullanmalıdır. Değerlendirme sürecinin her aşamasında çocuğa varlığını

hissettirmelidir. Ayrıca öğretmen kendi öğretmenlik becerilerini de sürekli olarak yoklamalı ve daima öğrenmeye açık ve hevesli olmalıdır.

Öğretmen Strateji Belgesi (2017)'ne göre; iletişim becerilerini edinmiş, topluma faydalı olmaya çalışan, değişime açık, ülke kaynaklarını tasarruflu kullanan, girişimci, öğrenme becerilerini edinmiş ve kendi öğrenme sorumluluğunu alabilen, BİT okuryazarlığına sahip, kendisini seven ve sayan, toplumsal değerlere saygı gösteren, inisiyatif alan, araştıran, sorgulayan, eleştirel düşünen ve araştırma becerilerine sahip bireyler yetiştirebilmektir. Bu niteliklere sahip bireylerden oluşacak bir toplumun inşasında en önemli görev ise öğretmenlere düşmektedir. Uluslararası çalışmalarda da görüldüğü gibi dünyada eğitimle ilgili yenilenme faaliyetlerinde öğretmenin çok önemli bir rolü vardır. Öğretmenlerin içselleştirmede, benimsemede ve yaşam becerisi haline getirmede hiçbir reform başarılı olamaz, sadece girişim olarak kalır. Yenilenme çabaları öğretmene ulaşmadığı gibi sınıf ortamına da asla taşınmaz.

Farklı çalışmalardan elde edilen sonuçlar göstermektedir ki öğretmenlere 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada ve bu becerileri öğrencilere aktarmada eğitim sistemimizde de sorunlar vardır. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki EARGED' in 2001 yılında yaptığı *21. Yüzyıla Girerken Eğitim Sistemimizin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili*, yine EARGED'in 2011 yılında yaptığı *21. Yüzyıl Öğrenci Profili*, Uluslararası Öncü Eğitimciler Derneği (2017)'nin *Taslak Öğretim Programları Hakkında Görüşleri*, Korkmaz (2017)'in *Küreselleşmenin Eğitim Programına Etkileri* isimli çalışmalar bu gerçeği gösteren çalışmalardan sadece birkaçıdır.

2.2. İlgili Araştırmalar

İlgili alan yazın tarandığında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar olduğu tespit edilmiştir. Literatür taraması sonucu konu ile ilgili olduğu düşünülen çalışmalar incelenerek aşağıda bu çalışmalara özet şekilde yer verilmiştir.

2.2.1. Yurt İçi Çalışmalar

MEB bünyesindeki Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığınca 2001 yılında ideal öğretmeni kapsamlı şekilde konu edinen “*21. Yüzyıla Girerken Türk Eğitim Sisteminin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili*” adlı araştırma yapılmıştır. Operasyonel araştırmanın tercih edildiği bu çalışmada şu anda görev yapan öğretmenlerin

niteliklerini tespit etmek amacıyla çağdaş öğretmenin nasıl yetiştirileceği, hangi özelliklere sahip olması gerektiği ve bunun için neler yapılması gerektiği ile ilgili sorulara cevap aranmıştır. Bu sorulara cevap bulmak amacıyla anketler hazırlanmış; hazırlanan anketler öğretmen, öğrenci, veli, okul yöneticisi, il-ilçe milli eğitim müdürü, müfettiş, öğretim elemanı, vakıf, sendika ve derneklerden oluşan toplam 6003 kişiye uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre çağdaş öğretmen konu alanına hakim olma, öğrenci gelişim, öğretimi planlama, sınıf yönetimi gibi özellikler açısından yeterli olmalıdır. Öğretmenler kendilerini sayılan birçok özellik bakımından yeterli bulurken araştırmaya katılan diğer gruplar öğretmenlerin yeterince donanımlı olmadığını düşünmektedir. Sonuç olarak öğretmenlerimiz çağın ihtiyaçları ile donanmalı, hayat boyu öğrenme becerisini hayatta aktif kullanmalı, çeşitli eğitimlere katılmalı, sürekli yenilenmelidir. Tüm bunları hayata geçirmek için eğitimle ilgili tüm birimlerin ortak hareket etmesi ve uyumla çalışması bir zorunluluktur.

Yine MEB bünyesindeki EARGED tarafından 2011 yılında düzenlenen “*Milli Eğitim Bakanlığı 21. Yüzyıl Öğrenci Profili*” isimli çalıştay 21. yüzyıl becerilerinin öğrenci boyutuna yönelik yapılan bir çalışmadır.

2 gün süren çalıştayda 21. yüzyılda öğrenci profilinin nasıl olması gerektiği konusu ele alınmıştır. “*MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili*” adlı araştırma kapsamında şu sorulardan hareket edilmiştir: “21. yüzyılda ortaöğretimdeki mevcut öğrenci profili nedir ve ne olması beklenmektedir? Şayet beklentiler yönünde mevcut bir öğrenci profili yoksa bunun başarılması için neler yapılmalıdır ve hangi tedbirlere başvurulmalıdır?” şeklindeki sorular çerçevesinde farklı üniversitelerin öğretim üyeleri tarafından 21. yüzyılın arzulanan öğrenci profili belirlenmeye çalışılmıştır. Bu sorulardan hareketle mevcut öğrenci profilinin tespiti için bir anket düzenlenmiştir.

Anketin hazırlanması için grup çalışmaları ve toplantılar yapılmış; eğitim alanından her kesimin temsilcilerinin bulunduğu 14-15 Nisan 2010 tarihli ulusal bir çalıştay düzenlenmiş ve böylelikle toplumun katmanlarınca kabul edilebilecek 21. yüzyılda ülkemiz eğitim sisteminde arzulanan öğrenci profili ortaya konmaya çalışılmıştır. Öncelikle teorik olarak nasıl bir profilin günümüz küresel dünya şartlarına uygun olduğu belirlenmeye çalışılmış ve sonra bu profile uygun anket sorularıyla bir portre çizerek bu portre günümüzde mevcut öğrencilere uygulanmıştır. Bu araştırmada ilk etapta öğrencilerin Türkiye’deki eğitim sisteminin çeşitli özellikleri hakkında ne düşündüğü araştırılmış, ikinci etapta öğrencilere sunulan değerler listesinden hareketle, öğrencilerin ne tür değerlere sahip oldukları

incelenmiş ve üçüncü etapta da öğrencilerin okul ve aile içindeki ilişki ve iletişimi nasıl tanımladıkları belirlenmiştir. Projenin öğretmen ve yöneticilere yönelik olan kısmında şu önemli noktalar ortaya konmaya çalışılmıştır: Öğretmenler ve yöneticiler nasıl bir öğrenci profili tasavvur etmektedirler? Mevcut öğrencilerin tasavvur edilen profile yakınlığı nasıldır? Mevcut öğrenci profilindeki özelliklerin tasavvur edilen öğrenci profiline şayet uzaksa nasıl yakınlaştırılabileceği üzerine görüşleri nelerdir? Veri toplama aracı olarak öğrencilere, öğretmenler ve yöneticilere ayrı anketler uygulanmış ve bu çalışmada ortaöğretim kurumlarını temsil edecek örneklem seçimleri yapılmıştır. Daha sonra elde edilen verilerin frekans ve yüzdeleri çıkarılarak çeşitli bulgulara ulaşılmıştır.

Araştırmada Türk Eğitim Sistemine dair 36 özelliğin verildiği “az katılıyorum, çok katılıyorum, tamamen katılıyorum” şeklindeki maddelerin yer aldığı anketler öğrenciler, öğretmenlere ve yöneticilere uygulanmıştır. Sonuç olarak öğrenciler Türk eğitim sisteminin sunulan 36 özelliğe sahip olduğunu düşünmektedir ve görüşleri olumludur. Öğretmenler ise genel olarak Türk eğitim sisteminin verilen 36 özelliğe sahip olduğunu düşünmektedir. Öğretmenler ve yöneticiler özellikle dil eğitimi, sanat eğitiminde ve uluslararası standartlar açısından Türk eğitim sisteminin uluslararası standartlara sahip olmadığını düşünmektedir. Yöneticiler de anketteki 36 özelliğin çoğunun bulunduğunu düşünmektedir. Bunların yanında öğrencilere, öğretmenler ve yöneticilere değerlerin önemini ortaya koymalarının istendiği bir anket de uygulanmıştır. Bu araştırmaya göre Türk eğitim sisteminin uluslararası standartlara ulaşması yönünde iyileştirmelere ihtiyaç vardır.

Günüç, Odabaşı ve Kuzu (2013)’nın “ 21. Yüzyıl Öğrenci Özelliklerinin Öğretmen Adayları Tarafından Tanımlanması: Bir Twitter Uygulaması ” isimli çalışmalarının amacı; öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenci özelliklerini nasıl tanımladığını belirlemek ve öğretmen adaylarının sosyal ağlardan biri olan Twitter’ ın etkili ve uygun kullanımına ilişkin bir örnek uygulama deneyimi yaşamalarının istemektir. Çalışma nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması ile desenlenmiş ve 2011-2012 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören öğretmen adayları çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenci özelliklerini tanımlamaları Twitter üzerinden yapılan bir uygulama (yarışma) ile sağlanmıştır. Öğretmen adaylarının tanımlamaları doğrultusunda 21.yüzyıl öğrenci özellikleri; kişisel beceriler (bilişsel, içsel/öz ve sosyal), araştırma ve bilgi edinme becerileri (araştırma, öğrenme ve bilgiyi edinme), yaratıcılık, yenilik ve

kariyer becerileri (kariyer ve yenilik) ve teknoloji becerileri (kullanım ve yaygınlaştırma) olarak 4 ana tema ve 10 alt tema altında tanımlanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre öğretmen adayları 21. yüzyıl öğrencilerinin birçok yönden donanımlı olmasını beklemektedir.

Eryılmaz ve Uluyol (2015) “*21. Yüzyıl Becerileri Işığında Fatih Projesi Değerlendirmesi*” konulu çalışmalarıyla 21. yüzyıl becerilerini tanımlamış ve önemine dikkat çekmişlerdir. Çalışmada bir teknoloji entegrasyonu projesi olan FATİH projesinin 21. yüzyıl becerileri ile olan ilişkisini tartışarak ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Söz konusu çalışmada 21. yüzyıl becerileri tanımlanmış ve üç başlık altında 13 beceri olarak ele alınmıştır. Çalışmanın sonunda; bireylerin bilgi toplumuna uyum sağlamalarının birtakım becerilere sahip olmakla mümkün olacağını, yaratıcı, problem çözen, üretken, sorumluluk sahibi, kendini yönetebilen, teknolojiyi etkili kullanabilen, yeni teknolojilere ve fikirlere uyum sağlayabilen bireylerin günümüzde ve gelecek toplum içerisinde başarıyı yakalayabilecekleri ifade edilmiştir. Ayrıca çalışmada öğretim programlarına 21. yüzyıl becerilerinin uyarlanması ve öğrencilere bu becerilerin kazandırılması gerekliliği vurgulanmıştır.

21-24 Haziran 2016 tarihinde “*21. Yüzyılda Temel Eğitim*” isimli çalıştayda 21. yüzyıl becerilerinin önemine ve eğitim felsefemizin yenilenmesindeki rolüne ilişkin görüşler tartışılmıştır. MEB’in öğrencilere daha iyi bir eğitim hizmeti sunma arzusu ve politikası da dikkate alınarak hükümet programları, MEB Stratejik Planı ile çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının eylem planlarında yer alan konuların da birlikte değerlendirildiği ve temel eğitim basamağında nitelikli eğitimin unsurlarının ele alındığı bu çalıştay İstanbul’da gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda Türk eğitim sisteminin felsefesine genel bakış, 21. yüzyıl becerileri ve evrensel değerler, değer eğitimi, yabancı dil eğitimi, temel eğitimde estetik ve sanat, eleştirel düşünme gibi konular üzerine tartışmalar yapılmış katılımcıların görüşleri alınmıştır.

Gelen (2017) “*P21 Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçevesi*” isimli çalışmasında tarama tekniklerinden betimsel araştırma tekniği kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada elektronik doküman analizi kullanılmış ve www.p21.org adresinden elde edilen bilgiler analiz edilmiştir. 21. Yüzyıl Çerçeve Ortaklığı olarak isimlendirilen bu çalışmada 21. yüzyılda bir bireyin sahip olması gereken beceriler ve yeterlikler; Öğrenme ve Yenilik Becerileri, Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri, Yaşam ve Kariyer Becerileri ana başlıkları altında tanımlanmıştır. Çalışmanın sonunda; Türk eğitim sisteminde

tasarlanan tüm gelişme ve değişimlerde P21 proje çerçevesinden yararlanılmasının faydalı olabileceği ifade edilmiştir. Eğitim alanındaki tüm revizyon işlemlerinin küresel bir eğilimlerden yola çıkıp yerel çözümler üretici özellikte olması gerektiği, Milli Eğitim Sistemimizdeki değişim ve gelişme diye yapılan işlerin; alt yapısının dolu olması, pilot uygulamalardan geçirilmesi, P21 gibi dünyaya örnek olan uygulamalardan yararlanılması, ancak kendimize özgü çözümler üretilebilmesi için eğitimin güncel politikalardan uzak, ama bilimsel temeller üzerine oturtulması, sürekli değişim yerine, sürekli gelişim ilkesinin benimsenmesi ve kurumlar arası işbirliğinin yapılması, işlere paydaşların da katılması gerekliliği ifade edilmiştir. Türkiye’deki öğretim programlarının kendi içerisindeki uyumsuz, net olmayan ve birbirinden kopuk öğelerinin P21 projesinden yararlanılarak bu kopuklukların giderilmesinin gerekliliği vurgulanmış ve P21’in yapısının iyice çözümlenerek öğretim programlarımızın yapısına uyarlanması gerektiğini belirtilmiştir.

Göksün ve Kurt (2017) tarafından yapılan “*Öğretmen Adaylarının 21. yy. Öğrenen Becerileri Kullanımları ve 21. yy. Öğreten Becerileri Kullanımları*” adlı çalışmada nicel araştırma kapsamında tekil tarama, ilişkisel tarama ve nedensel karşılaştırma birlikte işe koşulmuştur. 21.yy. öğreten ve öğrenen becerileri üniversite ve bölüm değişkenleri açısından farklılaşmaktadır Bu araştırmanın 2506 öğretmen adayı katılımcısı olmuştur. Araştırma kapsamında öğretmen adaylarının 21. yy. öğrenen becerileri ve 21. yy. öğreten becerileri kullanımlarını ölçen iki farklı veri aracı geliştirilmiş. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen becerileri ve 21. yy. öğrenen becerileri alt boyutlarını (bilişsel, otonom, işbirliği ve esneklik, yenilikçilik becerileri) kullanımları ve 21. yy. öğreten becerileri ve 21. yy. öğreten becerileri alt boyutlarını (yönetmel, teknolojik, onamacı, esnek öğretme, üretimsel beceriler) kullanımları orta düzeyin üzerindedir. Araştırmanın bir diğer sonucu ise öğretmenlerin kendi öğrenmeleri doğrultusunda öğretim etkinliklerini ve içeriği yapılandıracakları gerçeğidir. Bu araştırmada öğretmen adaylarının en az kullandığı beceri boyutunun teknopedagojik beceriler olduğu, bunun da teknoloji eğitiminin yetersizliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının en çok kullandığı becerilerin ise onamacı beceriler olduğu gözlenmiştir.

Ekici, Abide, Canbolat ve Öztürk (2017)’ün yaptıkları çalışma “*21. Yüzyıl Becerilerine Ait Veri Kaynaklarının Analizi*” başlığını taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı küresel ölçekte 21. Yüzyıl becerilerini tanımlayan kişi, kurum ve kuruluşların söz konusu becerileri nasıl tanımladıklarını, bu tanımların ortak ve ayırt edici yönlerini ortaya koymak ve tüm

kaynakların 21. yüzyıl becerisi olarak tanımladıkları becerilerin bir listesini oluşturmaktır. Çalışma nitel araştırma modeli kapsamında durum çalışması deseninde hazırlanmıştır. Dokümanlar betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda analiz edilen 19 kaynaktan 62 farklı beceriye ulaşılmıştır. Kaynaklarda en çok tekrar eden beceri sırasıyla; problem çözme, iletişim, işbirliği, yaratıcılık-yenilikçilik ve eleştirel düşünme becerileridir. Yalnızca bir veri kaynağında adı geçen beceriler ise öz-yeterlik, öz-sunum, öz-saygı, öz-değerlendirme, kaynakların etkili kullanımı ve görsel okuryazarlıktır.

Yeni (2018) *“21. Yüzyıl Becerileri Eğitiminin Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim Teknolojisi ve Materyal Geliştirme Yeterliliklerine İlişkin Algılarına Etkisi”* isimli yüksek lisans tezinde, 21. Yüzyıl Becerileri Materyal Tasarımı Öğretmen Eğitimi ve Profesyonel Gelişim Programının, yabancı dil öğretmenlerinin eğitim teknolojisi ve materyal geliştirme yeterliklerine ilişkin algılarını geliştirip geliştirmediğini göstermeyi amaçlamıştır. Çalışmada öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin neler olduğunu ve bu becerileri dijital teknolojiler aracılığıyla kendi yabancı dil öğretim materyallerini yaratarak sınıfa nasıl kazandıracaklarını öğrenmeleri gerektiği üzerinde durulmuş. Çalışmada OECD (Ekonomik İşbirliği ve kalkınma Teşkilatı) tarafından 2009 yılında 21. yüzyıl becerilerinin bazılarının ayrı ayrı öğretilmesi gerektiği ve özellikle bu becerilere yönelik değerlendirme politikaları belirlemek gerektiği, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi gibi öğretmen yetiştirmeye yönelik usuller belirlendiğinden bahsedilmiş ve bu yapılan çalışmaların, öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı ve çağın talep ettiği teknolojileri kullanamadığından söz edilmiştir. Ayrıca çalışmada yabancı dil öğretmenlerinin kullanabileceği 21. yüzyıl becerileri, yabancı dil öğretmenlerinin dil eğitimi materyalleri hazırlama konusundaki algıları ve 21. yüzyıl becerileri eğitiminin bu öğretmenlerin öğretim sürecini ve sınıf uygulamalarını nasıl etkilediğini belirlemeye yönelik problemler incelenmiştir

Cansoy (2018)’un *“Uluslararası Çerçevelere Göre 21.Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Sisteminde Kazandırılması”* isimli çalışmasında öncelikle farklı kurum ve kuruluşlar tarafından çerçevesi çizilen ve bireylerin edinmeleri gerekli 21.yüzyıl becerileri ortaya konulmuş ve 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere nasıl kazandırılacağı tartışılmıştır. Bunlar OECD beceriler çerçevesi, ATSC21 beceriler çerçevesi, 21. Yüzyıl öğrenme çerçevesi (P21), Wagner’in beceriler çerçevesi, NRC beceriler çerçevesi, engauge (NCREL) beceriler çerçevesi, AACU beceriler çerçevesi, ISTE beceriler çerçevesi, Iowa beceriler çerçevesi, Türkiye yeterlilikler çerçevesidir. İncelenen tüm dokümanlara göre 21.yüzyıl becerilerinin

temel beceriler ve okuryazarlık becerileri boyutlarında güçlü biçimde tartışıldığı görülmüştür. Çalışmada bu becerilerin eğitim sistemi içinde kazandırılabilmesine yönelik zihniyet dönüşümü, farkındalık oluşturma, öğretmen niteliklerini geliştirme ve eğitim programlarında düzenlemeler gibi önerilerde bulunulmuştur.

Tablo 3'te "Uluslararası Çerçevelere Göre 21. Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Sisteminde Kazandırılması" isimli çalışmada yer alan farklı kurum, kuruluş ve akademik çalışmalarda genel çerçeveleri çizilen 21. yüzyıl becerileri verilmiştir.

Tablo 3

Farklı Kurum, Kuruluş ve Akademik Araştırmalardaki 21. Yüzyıl Beceri Çerçevesi

P21 Beceri Çerçevesi	NCRE Beceri Çerçevesi	ATCS Beceri Çerçevesi	NETS/ISTE Beceri Çerçevesi	LOWA Beceri Çerçevesi	BEERS Beceri Çerçevesi
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri Yenilenme, Eleştirel Düşünme Problem çözme İletişim , İşbirliği Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Bilgi okuryazarlığı Medya okuryazarlığı Bilişim ve teknoloji okuryazarlığı Yaşam ve Kariyer Becerileri Esneklik, Uyum Yeteneği, Girişimcilik, Öz Yönetim, Sosyal ve kültürel Beceriler Üretkenlik, Liderlik ve Sorumluluk, Çevre okuryazarlığı, Sağlık okuryazarlığı Vatandaşlık okuryazarlığı, Finans okuryazarlığı	Dijital Çağ Okuryazarlığı Teknoloji okuryazarlığı Görsel okuryazarlık, Bilgi okuryazarlığı, Kültürel okuryazarlık, Küresel farkındalık Yenilikçi Düşünme Becerileri Karmaşık yapılaraya uyum sağlama, öz yönetim, merak, yaratıcılık, inisiyatif alma, akıl yürütme İletişim Becerileri İşbirliği İletişim Kişisel ve sosyal sorumluluk Verimlilik Becerileri Planlama, Yönetme Araç-gereç kullanma Sonuç elde etme	Zihinsel Beceriler Sorun çözme, sorgulama, analiz, sentez, görsel sanat becerileri Kişisel ve Sosyal Beceriler Küresel ve yerel vatandaşlık, toplumsal yaşam becerisi, iletişim, Etik, Hayat boyu öğrenme Kültürel Beceriler ve Doğal Yaşam Becerileri Kariyer, Kültürler arası ilişkileri anlama, Vatandaşlık becerileri, Kişisel sorunları aşma, Teknolojik beceriler, Finansal okuryazarlık, Öğrenme fırsatlarını tanımlama	Yenilenme ve inovasyon Becerileri, teknolojiyi kullanarak yenilik yapma İletişim ve İşbirliği Becerileri Dijital ortamlarda işbirliği yapma ve kendi öğrenmelerini destekleme Araştırma ve Bilgi Toplama Becerileri Bilgi edinme ve bilgiyi kullanmada dijital destek alma Eleştirel Düşünme, Problem Çözme, Karar Verme Becerileri Plan yapma, araştırma, proje yönetme, karar alabilme için uygun teknolojik araçları kullanma Dijital Vatandaşlık Becerisi Bilgi ve teknoloji etiğine dikkat etme Teknoloji Okuryazarlığı Becerisi Teknolojik araçları anlama	İstihdam Edilebilirlik Becerileri meslek ya da ticari faaliyetlere ilişkin bilgilere sahip olma, farklı kültürlerde çalışabilme, Yenilik, Esneklik ve uyum, Liderlik Verimlilik ve üretkenlik Finansal Okuryazarlık Finansal planlama, bütçe yönetimi, Finansla ilgili genel terimleri öğrenme, Girişimcilik, Yasal ve etik davranış Sağlık Okuryazarlığı Sağlık kavramlarını anlama, toplum sağlığı ile ilgili eleştirel düşünme, medyanın sağlık üzerindeki etkilerini anlama Teknoloji OkuryazarlığıKüresel vatandaşlık Yurttaşlık Okuryazarlığı Aktif ve sorumlu vatandaş olma	Yenileşim (creativity) ve Yeni Fikirler Üretme Bilgiyi kullanma yeni ürünler tasarlama, etkili düşünme, yeni yollar üretme Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Üst düzey düşünme, Analiz yapma İletişim ve İşbirliği Farklı tarzda iletişim kurma, İletişimde teknolojiyen yararlanma Bilgi Yönetimi Bilgiye erişme Teknolojinin Etkili Kullanımı Teknolojiyi etkin biçimde kullanma Kariyer ve Yaşam Becerileri, Kendini yönetme Bağımsız öğrenme, proje yönetme Sorumluluk, Liderlik, Sonuçlara yönelik çalışabilme Kültürel Farkındalık Farklı kültürleri tanıma ve onlara saygı gösterme.

Not: Cansoy, R., (2018). Uluslararası Çerçevelere Göre 21.Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Sisteminde Kazandırılması. [itobiad], 2018, 7(4), 3112-3134 isimli çalışmadan derlenmiştir.

Güneş (2018)'in "Öğretmen Yetiştirmede Beceri Eğitimi" isimli çalışmasına göre nitelikli yetişmesi gereken öğretmenlerin yetişme süreçlerinde çeşitli eğitim yaklaşımları uygulandığını ve bunların ülkelere, döneme göre değiştiği ifade edilmiştir. Bunların

geleneksel, davranışçı, bilişsel ve yapılandırıcı yaklaşım olduğundan ve her yaklaşımın öğretmen yetiştirme anlayışı, amacı ve uygulamalarının farklılığından bahsedilmiştir. Çalışmaya göre son yıllarda yapılandırmacı yaklaşımla birlikte hem öğretmen hem öğrenci için beceri öğretimi gündeme gelmiştir. Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler, OECD, UNESCO gibi uluslararası kuruluşların 2030 vizyonunda beceri yaklaşımı ön plana çıkmış ve OECD (2015) tarafından geleceğin öğrencileri için belirlenen anahtar yetkinlikler, bazı Avrupa ülkelerinin öğretim programlarına yerleştirilen öğrencilere yönelik becerilerin neler olduğundan bahsedilmiştir. Ayrıca aynı çalışmada OECD 2030 Vizyonu ve çeşitli Avrupa ülkelerinde hizmet öncesi eğitim sırasında öğretmenlerden beklenen becerilerden de söz edilmiştir.

Aydın (2019)'ın *“İngilizce Öğretmen Adaylarının Görüşleri Çerçevesinde Öğretmen Eğitiminde 21.Yüzyıl Becerilerinin İncelenmesi”* isimli çalışmasının amacı, son sınıf İngilizce öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerilerine yönelik yeterlilik algıları, 21.yüzyıl becerilerinin bu öğretmen adayları için önemine ilişkin görüşleri ve lisans eğitimleri boyunca 21.yüzyıl becerilerinin aldıkları derslere yansımalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Çalışma tarama deseninde yürütülmüş ve Ankara ilinde bulunan devlet üniversitelerinin İngilizce öğretmenliği lisans programında 2017-2018 bahar döneminde öğrenim gören 233 son sınıf İngilizce öğretmen adayıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kendilerini sırasıyla “kültürlerarası beceriler”, “öğrenme ve yenilenme becerileri”, “kariyer becerileri” ve “yaşam becerileri” yeterli hissettikleri tespit edilmiştir. 21.yüzyıl becerilerine sahip olmanın önemine ilişkin bulgularda ise, öğretmen adayları sırasıyla “öğrenme ve yenilenme becerilerine”, “yaşam becerilerine”, “kültürlerarası becerilere” ve “kariyer becerilerine” sahip olmaya önem vermektedirler. Araştırma sonucuna göre İngilizce öğretmen adayları aldıkları hizmet öncesi eğitimi, 21.yüzyıl becerilerinin kazandırılması açısından yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya ilişkin öneri ise şudur: 21. yüzyıl becerilerinin İngilizce öğretmenliği lisans programına yansıtılması gerekmektedir.

Cemaloğlu, N. Arslangiray, S. , Üstündağ, M. ve Bilasa, P. (2019)'nin *“Meslek Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerileri Öz yeterlik Algıları”* isimli eserinde Ankara’da görev yapan meslek lisesi öğretmenlerinin 21. yy. becerilerine yönelik almış oldukları eğitim sonrası öz yeterlik algılarını belirlemek ve bunları çeşitli değişkenler açısından incelemek oluşturmuştur. Araştırmada zayıf deneysel desenlerden tek gruplu son test içeren durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara’da farklı meslek lisesi

branşlarında 38 öğretmen oluşturmuştur. Meslek lisesi öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerileri öz yeterlik algılarını ortaya çıkarmak için “Öğretmen Adaylarına Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlilik Algıları Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ulaşılan bulgu; öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik kendi özyeterlilik algılarını yüksek bulduklarıdır.

Boyacı ve Özer (2019)’in “*Öğrenmenin Geleceği: 21. Yüzyıl Becerileri Perspektifiyle Türkçe Dersi Öğretim Programları*” isimli araştırmalarının amacı, 2005-2015- 2017 ve 2018 yıllarındaki Türkçe dersi öğretim programlarını 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden analitik araştırma yöntemi kullanılmıştır. Türkçe dersi öğretim programlarının doküman olarak kabul edildiği araştırmanın verileri betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmanın sonuçları, özellikle 2017 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programlarının temel yaklaşımları ve genel vurgularında 21. yüzyıl becerilerinin diğer programlara göre daha fazla öne çıkarıldığını; 2005 Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarının diğer programlara göre daha fazla 21. yüzyıl becerisi barındırdığını göstermektedir. Araştırmada Türkçe dersi öğretim programları, tema ve konular bağlamında 21. yüzyıl becerilerinin tümünü kapsayacak niteliktedir, şeklinde sonuca ulaşılmıştır.

Gürültü, Aslan ve Alıcı (2019)’nın “*Ortaöğretim Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerileri Kullanım Yeterlilikleri*” isimli araştırmalarının amacı Türkiye’nin farklı illerinde ve farklı branşlarda görev yapan ortaöğretim öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerileri kullanım yeterliklerinin çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir. Araştırma genel tarama desenlerinden karşılaştırma türü tarama deseni ile yapılmış olup 506 öğretmene dağıtılan “21. yüzyıl Öğreten Becerileri Kullanım Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu”ndan elde edilen verilerden ulaşılan bulgulara dayanmaktadır. Araştırma kapsamında, öğretmenlerinin 21. yüzyıl öğreten becerileri kullanım yeterlikleri; cinsiyet, hizmet yılı, mezun olunan fakülte, çalıştığı kurum gibi değişkenler açısından incelenmiş ve birçok farklılık tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ortaöğretim öğretmenlerinin 21. yüzyıl öğreten becerileri açısından yüksek seviyede olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin yönetsel, teknopedagojik, onamacı, esnek öğretme ve üretimsel beceriler alt boyutlarında yüksek puanlar aldığı ve ortalamanın üzerinde 21. yüzyıl öğreten becerilerine sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Buna göre araştırmanın sonucunda ortaöğretim öğretmenlerinin öğrencilerin bireysel farklılıklarına saygı duyduğu, öğrencilerin öğrenme süreçlerine dair kayıtlar tuttuğu ve gelişim dosyalarını

takip ettiği, öğrencilerin yeni fikirler üretme ve neden-sonuç ilişkisi kurmaları için imkan sağladığı, sınıf içinde ve dışında sosyal ve akademik etkinlikler düzenlediği, kendi meslektaşları ve alan uzmanları ile ilgili güncel gelişmeleri takip ettiği, derslerinde teknolojiyi kullandığı şeklinde yorumlara ulaşılmıştır.

Hamarat (2019)'ın *21. Yüzyıl Becerileri Odağında Türkiye'nin Eğitim Politikaları* isimli araştırmasında 21. yüzyıl becerileri ekseninde Türkiye'nin eğitim politikaları değerlendirilmiş ve yeni politika önerileri sunulmuştur. Araştırmanın başında 20 ve 21. yüzyıl becerileri mukayese edilmiş, detaylıca 21. yüzyıl becerilerinin ne olduğu, tanımı, sınıflandırılma şekilleri ve içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Bu süreçte Türk eğitim sistemindeki 21. yüzyıl becerileri ile ilgili adımlar hakkında bilgi verilmiş ve 21. yüzyıl öğretmeni ve öğrencisi profil çalışması düşüncesinin dünya trendine uygun olduğu ama amaca hizmet etmeyecek şekilde oluşturulduğundan bahsedilmiştir. Araştırmanın sonunda ise 21.yüzyıl becerilerine yönelik farkındalık etkinlikleri, yönetici, öğretmen, içerik, öğrenme ortamı, ölçme değerlendirme gibi konularda iyileştirmeye yönelik önerilere yer verilmiştir.

2.2.2. Yurt Dışı Çalışmalar

Greenhill (2010)'ın '*Eğitimci Hazırlıklarında 21. Yüzyıl Bilgi ve Becerileri*' isimli çalışmasında 21. yüzyıl becerileri; içinde bulunduğumuz yüzyılda yaşam, kariyer ve vatandaşlıkta başarılı olmak için gereken bilgi ve becerileri kapsamaktadır, şeklinde tanımlanmıştır. Amerikan Öğretmen Eğitimi Kolejlere Birliği (AACTE) ve Ortaklığının girişimleri ile yapılan çalışmada; öğretmen adaylarının 21. yüzyılda edindiği bilgi ve becerilerin niteliğini ve bunları sınıflarına nasıl dahil edeceğini ayrıca bu sorunu kolayca nasıl aşacaklarından bahsedilmiştir. Toplumsal zorluklarla baş etmenin yolunun eğitim olduğu ve ekonomiyi canlandırmanın, alternatif teknolojilerle enerji bağımsızlığı sağlamanın ve sağlık sistemini güçlendirmenin arkasında yetenekli bir nüfus bulunduğu ifade edilmiş. Karşılaşılan kritik zorluklara, 21. yüzyıla öğrenciler güçlü biçimde hazırlanarak karşılık verilebilir. Ancak genel görüş eğitim sisteminin 21. Yüzyıla öğrencileri hazırlamada yetersiz olduğudur. Eğitimci hazırlık liderlerinin bu çalışmadaki yaklaşımları tanımlamak ve uygulamak için bir araya gelmeleri ve böylece 21. yüzyılın bilgi ve becerilerinin öğretilmesini ve öğrenilmesini daha amaçlı halde gerçekleştirmiş olunacağı ifade edilmiş ve eğitimci hazırlık topluluğunun liderlerine, eğitimci hazırlık

programlarının alt yapısını oluşturma, 21. yüzyıl öğretim modeli geliştirme gibi konularda bu makalenin yönlendirici olacağı ifade edilmiştir.

Eğitimcilerin Hazırlanmasında 21. Yüzyıl Bilgi ve Becerileri (21st Century Knowledge and Skills In Educator Preparation) (2010) isimli çalışmada eğitimci hazırlığı ve temel 21. yüzyıl becerileri, 21. yüzyıl ekonomisi için hazırlanan öğrenciler, 21. yüzyıla hazırlanan öğrencilerin neyi bilmeye ve yapmaya ihtiyaçları var, 21. yüzyıla hazırlanan eğitimcilerin neyi bilmeye ve yapmaya ihtiyacı var, eğitimcileri hazırlayan öğretim programları nasıl olabilir gibi temel konular üzerinde tartışılmıştır. Akademik konuların 21. yüzyılın disiplinlerarası temaları aracılığıyla verilmesinin akademik içeriğin daha yüksek seviyede anlaşılmasına katkı sağlayacağı ifade edilerek öğrencilere konular aracılığıyla şu 21. yüzyıl temalarının kazandırılması gerekli görülmüştür: küresel bilinç, finansal okuryazarlık, girişimcilik, yurttaşlık okuryazarlığı, sağlık ve çevre okuryazarlığı; kritik düşünme, problem çözme, iletişim, işbirliği, yaratıcılık-yenilikçilik; bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı; esneklik-uyum, sosyal-kültürel beceriler, kendini yönetme, girişimcilik, liderlik, sorumluluk, üretim ve hesap verebilirlik. Aynı çalışmada ise öğretmenlerin teknolojiyi, farklı değerlendirme stratejilerini kullanmaları, öğrenciler için farklılaştırılmış eğitim öğretim modellerini desteklemesi ve hayat boyu öğrenme ile ilgili fırsatları değerlendirmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca çalışmada “Eğitimci Hazırlığı ve P-12 Okullarında 21. Yüzyıl Bilgi ve Beceri Girişimleri ve İş Birliği İçin Bir Görüş” isimli 21. yüzyıl becerilerinin entegre edilebileceği programın takip edeceği stratejiler verilmiştir. Sonuç olarak eğitimci hazırlığında 21. yy. becerilerinin programlara yansıtılması önemlidir ve eğitimciler gelecekteki rollerine hazırlanmalıdır.

Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğunun (International Society For Technology In Educations) Eğitimciler İçin ISTE Standartları (*ISTE Standarts For Education*) (2015) adıyla eğitim alanında oluşturduğu ve öğretmen, eğitim liderleri, öğrencilerin dünya çapında iş ve yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik bir yenilik çerçevesidir. ISTE’nin vizyonu tüm eğitimcilere; öğretim ve öğrenimde gelişme hızını artırmak için en yeni teknolojiden yararlanma, eğitimdeki zor problemleri teknoloji aracılığıyla çözme ve öğrencileri en üst potansiyellerine ulaştırmada ilham vermektir. 21. yüzyıl becerilerinin teknolojiyle harmanlanmasını gerektiren ve öğretmenler için tanımlanan ISTE standartları şöyledir:

- Öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecek etkili teknolojileri kullanırlar. Teknolojik yenilenmeleri destekleyen uygulamalarını sürekli olarak geliştirirler. Teknolojinin

imkan verdiği pedagojik yaklaşımları uygularlar. Yerel ve küresel öğrenme ağlarına katılarak yeni mesleki ilgi ve çalışmaları takip ederler.

- Eğitimciler öğrenme ve öğretmeyi geliştirecek ve öğrencinin gücünü ve başarısını destekleyecek fırsatları araştırırlar. Meslektaşları ile birlikte hareket ederek teknolojik öğrenmeleri geliştirecek bakış açılarını şekillendirirler. Öğrencilerin teknolojik ihtiyaçlarını karşılamak adına eğitimde fırsat eşitliğini savunur, yeni dijital kaynaklara uyum sağlamak adına meslektaşlarına model olurlar.
- Öğrencilerin dijital dünyaya olumlu katkı sağlamaları için onları yüreklendirir, online ortamlarda empatik davranma, sosyal sorumluluk sahibi olma gibi toplumsal ilişkilere katkı sağlayacak fırsatları destekler. Medya okuryazarlığını destekler, online kaynakların eleştirel tutumla okunmasına öncü olur ve dijital araçlardaki uygulamaların etik, yasal ve güvenlik yönlerini öğrenmelerine rehberlik eder. Dijital kimlikleri ve kişisel bilgileri yönetmede öğrenciye destek olur.
- Eğitimciler problemlerin çözümü için meslektaşlarına ve öğrencilerine zaman ayırır. Teknolojinin öğrenme tecrübeleri oluşturması için meslektaşları ile iş birliği yapar. Teknolojik konularda arızanın tespiti ve giderilmesi, yeni teknolojik uygulamaların öğrenilmesi konusunda öğrencileriyle iş birliği yapar. Küresel ve bölgesel olarak gerçek hayat tecrübelerini artıracak iş birlikçi araçlar kullanırlar.
- Bireysel farklılıkları gözetken, özgün öğrenme ortamları ve faaliyetleri tasarlarlar. Öğrenmeyi en üst düzeye çıkarmak için dijital araçları kullanırlar. Öğrencilerin öğrenmelerinin sonuçlarını aldıkları bir kültür oluşumuna katkı sağlarlar.

Aynı çalışmada 21. yüzyılın öğrencileri için tanımlanan ISTE standartları ise şöyledir:

- Öğrenciler her tür öğrenme faaliyetinde aktif rol almak için teknolojiye yararlanırlar ve mevcut teknolojiyi seçer, kullanır ve arızaları giderir. Kendi öğrenme ortamlarını kurar ve özelleştirirler.
- Öğrenciler, global ve dijital dünyada yaşama, öğrenme ve çalışma haklarını, sorumluluklarını ve fırsatlarını tanırlar ve güvenli, yasal ve etik yollarla hareket ederler.
- Öğrenciler, bilgi oluşturmak, yaratıcı eserler üretmek ve kendileri ve diğerleri için anlamlı öğrenme deneyimleri oluşturmak için dijital araçları kullanırlar.
- Öğrenciler yaratıcı çözümler oluşturarak sorunları tanımlar ve bu sorunları gidermek için tasarım sürecinde çeşitli teknolojiler kullanırlar.
- Öğrenciler, sorunları geliştirmek ve test etmek için teknolojik yöntemlerin gücünü artıracak şekilde problemleri anlamak ve çözmek için stratejiler geliştirir ve kullanırlar.

- Hedeflerine uygun dijital platformlarda iletişime geçer ve öz sunum becerilerinden yaratıcı biçimde faydalanırlar.
- Diğerleriyle bölgesel ve küresel iş birliği yaparlar ve bakış açılarını zenginleştirip öğrenmelerini özgünleştirirler.

Gerek yurt içinde gerek yurt dışında yapılan çalışmalardan elde edilen sonuca göre yurt içinde 21. yüzyıl becerilerine yönelik MEB bünyesinde çeşitli araştırma raporları yayımlanıp çalıştaylar düzenlenmiştir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin mevcut durumları tespit edilmiş, gelecekte nasıl olması gerektiği ile ilgili genel çerçeveler çizilmiştir. Farklı kurumların yaptığı çalıştaylarda eğitim felsefesi, temel değerler, 21. yüzyıl becerileri üzerine tartışmalar yapılmıştır. Farklı çalışmalarda da öğretim programlarının geliştirilmesi gereken yönleri, eğitim revizyon işlemlerinin küresel boyutu; öğretmen adaylarının veya öğretmenlerin 21. yüzyıl yeterlilikleri; 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik yaklaşımlar; dünyada farklı kurum ve kuruluşların 21. yüzyıl becerileri tasnifi; dünyada öğretmen ve öğrenci yetiştirmede 21. yüzyıl becerilerinin rolü; farklı derslerin öğretim programlarında 21. yüzyıl becerilerinin varlığı; eğitim sisteminde 21. yüzyıl becerilerinin rolü; teknolojiyle 21. yüzyıl becerilerinin entegre edilmesi gibi konular ele alınmıştır. Yurtdışında da yurt içindeki çalışmalara benzer şekilde 21. yüzyıl becerilerinin öğretmen, öğrencilere kazandırılması, toplumun tüm kesimlerinin bu sürece dahil edilmesi, ve öğretim programlarına yansıtılması boyutunda çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma modellerinden durum çalışması modeliyle desenlenmiştir. Gürbüz ve Şahin (2018)'e göre nitel araştırma desenleri arasında yaygın olarak kullanılan durum çalışması (örnek olay) araştırma konusu olay veya olguyu, birçok veri kaynağı kullanarak kendi bağlamında derinlemesine araştıran bir yaklaşımdır. Yin (1984) ise durum çalışmasını şu şekilde tanımlamıştır: Araştırmada “nasıl” ve “niçin” sorularına odaklanıldığı, araştırmacının olaylar üzerinde çok az kontrolünün olduğu ya da hiç kontrolünün olmadığı, olayı ya da olguyu kendi doğal yaşam çerçevesinde çalıştığınızda ya da olay ve gerçek yaşam arasındaki bağ yeterince açık olmadığı zamanlarda kullanılan bir araştırma yöntemidir (Yin’ den aktaran Subaşı ve Okumuş, 2017). Durum çalışması (örnek olay) yönteminde araştırma konusuna birçok açıdan bakılarak söz konusu olay ve olgunun çeşitli yanlarının gün ışığına çıkarılması ve böylelikle anlaşılması sağlanmaktadır. Daha çok eğitim araştırmalarının doğasına uygun olan bir çalışma modelidir. Durum çalışmaları özellikle program değerlendirme araştırmalarında kullanmaya daha elverişli olmakla birlikte derinlemesine veriye ulaşmak istenen tüm araştırma konularında da verim sağlar (Aytaçlı, 2012).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 18 Temmuz 2017 tarihindeki basın toplantısı aracılığı ile kamuoyuyla paylaşılan ve yenilenen öğretim programları oluşturmaktadır. Araştırmanın ilk

kısının örneklemini ise 2018-2019 eğitim  ğretim döneminde 10, 11 ve 12. sınıflarda da uygulanmaya başlanan Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, İngilizce ve Din Kültürü Ahlak Bilgisi derslerinin ortaöğretim programları oluşturmaktadır.

Araştırmanın ikinci kısmının çalışma evrenini ise Türkiye'nin Ankara ilindeki 2017-2018 TEOG lise başarı taban puanlarına göre belirlenen Yenimahalle ilçesindeki Atatürk Anadolu Lisesi, Altındağ ilçesindeki Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi ve Mamak ilçesindeki Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri oluşturmuştur. Çalışma evreninin seçilmesinde liselerin 2017-2018 TEOG lise taban puanları esas alınarak, bu okulların başarı düzeyi yüksek, orta ve düşük düzeyde olmaları dikkate alınarak rastgele seçilmiştir. 21 Ağustos'ta şehit  mer Halis Demir Anadolu Lisesinin resmi web sitesinde yer alan *TEOG 2017 Ankara İli Tüm Liseler Taban Puanları* listesine göre; toplamda 511 lise içinden Yenimahalle'deki Atatürk Anadolu Lisesi 2. sırada yer almış ve taban puanı 492,0875 olarak verilmiştir. Altındağ ilçesindeki Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi 144. sırada yer almış ve taban puanı 384, 225 olarak verilmiştir. Mamak ilçesindeki Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 400. sırada yer almış ve taban puanı 154,4627 olarak verilmiştir. Elde edilen bu verilere göre random olarak seçilen bu okullar başarılı, orta düzeyde başarılı ve başarısız olarak sınıflandırılarak araştırmanın çalışma evrenini oluşturmuştur. Araştırmada belirlenen bu üç okulda görev yapan ve görüşme formunu dolduran öğretmenlerden veri toplanmıştır. Araştırmaya Atatürk Anadolu lisesinden 13, Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesinden 19, Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden 18  ğretmen katılmış, toplamda 50 öğretmenden veri elde edilmiştir. Görüşme formlarında katılımcı öğretmenlerden branşı, görev yaptığı okul ve tecrübe yılı ile ilgili bilgi istenmiş; öğretmenlere kimliklerine dair bir soru sorulmamış, öğretmenler 1. kişi, 2. kişi şeklinde sayısal değerle ifade edilmiştir. Okullar seçkisiz (random)  rnekleme yoluyla belirlenmiştir. Araştırma zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik imk nlarının elverişsizliği nedeniyle, gerçekliği ortaya koyabilecek bir evren ve bu evreni temsil etme gücüne sahip üç okulla sınırlandırılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın ilk kısmı için doküman analizi yöntemi ile veriler toplanmıştır. Doküman (belge) incelemesi nitel çalışmalarda tercih edilen belge incelemesi; belgelerden, arşiv kaynaklarından ve çeşitli materyallerden araştırma konusu olan veriyi toplama ve çözümlleme işlemidir (Gürbüz ve şahin, 2018, s.431). Nitel araştırmada doğrudan gözlem

ve görüşmenin olanaklı olmadığı durumlarda veya araştırmanın geçerliliğini artırmak için görüşme ve gözlem yöntemlerinin yanı sıra çalışılan araştırma problemi ile ilgili yazılı ve görsel materyal ve malzemeler de araştırmaya dahil edilebilir. Buradan doküman analizi tek başına bir araştırma yöntemi olabildiği gibi, diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı durumlarda ek bilgi kaynağı olarak da kullanılabileceği anlamı çıkarılabilir (Tanrıöğen, 2012, s. 239). Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar, ayrıca gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanıldığında verinin çeşitlendirilmesi amacına hizmet edecek ve araştırmanın geçerliğini önemli ölçüde artıracaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.187-188). Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, İngilizce ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin ortaöğretim programına Talim ve Terbiye Kurulunun resmi sayfasından ulaşılmıştır. Ayrıca daha önce 21. yüzyıl becerileri ile ilgili yapılan çalışmalardan MEB raporları, TÜSİAD raporları, çeşitli makaleler ve sempozyumlardaki bildiriler de araştırmanın diğer veri kaynaklarını oluşturmuştur.

Araştırmanın öğretmen görüşleri kısmına yönelik veriler ise nitel veya nicel çalışmalarda veri toplama yöntemi olarak sıklıkla kullanılan görüşme tekniği ile elde edilmeye çalışılmıştır. Görüşme belli bir amaçla yüz yüze gelen iki veya daha fazla kişinin, belli bir amaçla sözel veya sözel olmayan iletişim araç ve tekniklerini kullanmak suretiyle yarattıkları bir etkileşimdir (Tanrıöğen, 2012, s.149). Görüşme formu 14 soruluk yarı-yapılandırılmış bir formatta hazırlanmıştır (bkz. EK 1). Çalışmanın bu kısmında kullanılan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırmacının araştırma konusuyla ilgili olarak derinlemesine bilgi edinmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı, önceden hazırladığı görüşme formuna bağlı kalarak ek sorular sorma esnekliği ile hareket edebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003, s.95).

Öğretim programlarında ve görüşme formunda yer alan 21. yüzyıl becerileri Ekici vd. (2017)'nin yaptığı “21. Yüzyıl Becerilerine Ait Veri Kaynaklarının Analizi” başlığını taşıyan çalışmadan alınmıştır. 63 adet 21. yüzyıl becerisinin olduğu bu çalışmadan 61 beceri alınmış bununla birlikte Bloom Taksonomisinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceri alanları da listeye dahil edilerek 6 dersin ve incelenen tüm ortaöğretim programlarında ortak olan MEB Öğretim Programları kısmının beceriler boyutunda incelemesi yapılmıştır. Ortaöğretim programlarında yer alan bazı beceriler Ekici vd. (2017)'nin çalışmasında yer alan becerilerle uyuşmadığından beceri eksikliklerini gidermek amacıyla çalışmada Bloom Taksonomisine de ihtiyaç duyulmuştur. Yine aynı

çalışmadan alınan ve öğretmenlerin görüşlerini tespit etmek amacıyla oluşturulan görüşme formundaki beceriler ise 21. yüzyılda en çok ihtiyaç duyulduğuna inanılan 30 beceriyle sınırlandırılmıştır (bkz: EK 1).

Görüşme formunun hazırlanması sırasında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili literatür taranmış, görüşme formunun soruları oluşturulmuş, ardından görüşme formlarının geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için 3 uzman görüşüne başvurulmuş ve uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak görüşme formlarına son şekli verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

İki boyutu olan bu nitel çalışmada verilerin analizinde nitel yöntemler kullanılmıştır. Araştırmada ilk olarak incelenecek ortaöğretim programları için dokümanlar toplanmıştır. İkinci aşamada öğretim programlarında yer alan 21. yüzyıl becerilerine ilişkin veriler betimsel analiz tekniğiyle elde edilmiştir. Nitel veri analiz türlerinden biri olan betimsel analiz, çeşitli tekniklerle elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasıdır. Araştırmacı betimsel analizde gözlemlediği veya görüştüğü bireylerin fikirlerini etkileyici şekilde aktarmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Düzenlenen bulguların yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulması temel amaçtır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Ortaöğretim programlarına 21. yüzyıl becerilerinin yansımalarının tespit edilmeye çalışıldığı bu bölümde Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, İngilizce ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin ortaöğretim programları ve tüm ortaöğretim programlarında ortak olan MEB Öğretim Programları kısmı betimsel analize tabi tutulmuştur. 6 ortaöğretim programının hepsinde de ortak olan MEB Öğretim Programları kısmı ayrıca Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, İngilizce ve Din Kültürü Ahlak Bilgisi ortaöğretim programından beceriler incelenmiştir. Ayrıca tüm ortaöğretim programlarında, ortak olarak yapılandırılan özel yetkinlik ve becerilere yer verilmiştir. “Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları “kısmındaki tüm ortak beceriler *Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Programlarında Ortak Olarak Yer Alan 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz* adı altında incelenmiştir. Her ders kendi içerisinde söz konusu olan tüm 21. yüzyıl becerileri açısından da ayrı ayrı incelenmiştir.

İlgili literatür taranarak belirlenen 21. yüzyıl becerileri ve revize edilen Bloom Taksonomisine göre 21. yüzyıl beceri listesi oluşturulmuştur (bkz: EK 2). Öğretim

programlarının belirlenen 21.yüzyıl becerileri ölçüt alınarak tema, alt tema ve kodları çıkarılmıştır. Elde edilen tema, alt tema ve kodlar danışmanla birlikte oluşturulmuştur. Yapılan betimsel analiz sonrası ortaöğretim programlarında yer alan ve yer almayan 21. yüzyıl becerileri belirlenmiştir.

Araştırmanın ikinci boyutunda ise geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu öğretmenlerle görüşme yapılmış ve görüşme formlarından elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkan tanıyan bir tekniktir. İçerik analizi özellikle sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan en önemli tekniklerden biridir. İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir, bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012, s. 240). İçerik analizinde veriler detaylı şekilde incelenir, ayrılır, analiz işlemine tabi tutulanlar isimlendirilir ve kodlanır, benzer olanlar aynı kategori veya temalar içinde toplanır, bu temalar ve kategoriler de isimlendirilir. Daha sonra tema ve kategoriler birbiriyle karşılaştırılır, aralarında ne tür bağlantılar olduğu ortaya çıkarılır ve yorumlar yapılır (Gürbüz ve Şahin, 2018, s.436). İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Şimşek ve Yıldırım, 2005, s.227). Yarı yapılandırılmış öğretmen görüşme formundan elde edilen veriler ayrıştırılarak tema, alt tema ve kodlarına ayrıldı, frekans hesaplamaları yapıldı ve bulgular elde edildi.

Her iki bölümden elde edilen bulgular ayrı ayrı tartışma ve sonuç kısmında tartışılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu araştırma, 21. yüzyıl becerilerinin ortaöğretim programlarına yansımalarının tespit edilmesi ve bu becerilere ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi olmak üzere iki boyutludur.

Araştırmanın bu bölümünde belirlenen araştırma soruları doğrultusunda; Türk dili ve edebiyatı, coğrafya, tarih, din kültürü ve ahlak bilgisi, İngilizce ve felsefe ortaöğretim programlarına ek olarak tüm ortaöğretim programlarında ortak olan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları bölümünün betimsel analizi ve başarı sıralamasına göre sınıflandırılan 3 okulun öğretmenlerinden elde edilen görüşme formlarının içerik analizi yapılmıştır. Gerek betimsel analiz gerek içerik analiziyle elde edilen bulgular ise ilgili başlıklarda tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır.

4.1. 21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarına Yansımaya Yönelik Bulgular

Bu bölümde 1. araştırma sorusu olan “Türk dili ve edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, İngilizce ve Din Kültürü Ahlak Bilgisi derslerinin ortaöğretim programlarında son değişikliklerle birlikte 21. yüzyıl becerilerine ne kadar yer verilmiştir?” sorusuna yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Seçilen ortaöğretim programlarındaki 21. yüzyıl becerilerine ait bulguların sunulduğu bu bölümde, ilk olarak ortaöğretim programlarının hepsinde ortak olan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları bölümü daha sonra sırasıyla Coğrafya, Din kültürü ve Ahlak Bilgisi, Türk Dili ve Edebiyatı, Felsefe, İngilizce ve Tarih derslerinin ortaöğretim programlarının betimsel analizi yapılmış ve tema, alt tema, kodlar belirlenerek elde edilen veriler tablolar halinde yorumlanmıştır.

Tablo 4’te tüm ortaöğretim programlarındaki” Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları” bölümüne yönelik betimsel analize yer verilmiştir.

Tablo 4

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Programlarında Ortak Olarak Yer Alan 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

TEMALAR	ALT TEMALAR	KODLAR	f
DÜŞÜNME BECERİLERİ	Hatırlama (Bilgi)	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Anlama (Kavrama)	Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları sözlü olarak yorumlama (1.1.8), (1.1.9) Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları yazılı olarak yorumlama (1.1.8), (1.1.9) İstek ve ihtiyaca göre sosyal ve kültürel bağlamda yorumlama becerisi (1.1.9)	3
	Uygulama	Bilgiyi hayatta işlevsel olarak kullanma (1.1.1) Hayatla ilişki kurabilme (1.1.1) Günlük hayatla bütünleşmiş beceriler (1.1.1) Sunma (1.1.10) Bilginin sunumu (1.1.11) Düşünceleri eyleme dönüştürme becerisi (1.1.14)	6
	Çözümleme (Analiz)	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Değerlendirme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Yaratma (Sentez)	Yaratıcılık (1.1.14) Görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı biçimde ifadesi (1.1.15)	2
	Akıl Yürütme	Günlük hayatta ihtiyaç duyulan temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme (1.1.3) Matematiksel yetkinlik (1.1.10) Matematiksel düşünme tarzını geliştirme (1.1.10) Matematiksel düşünme tarzını uygulama (1.1.10) Aritmetik becerişi (1.1.10) Matematiksel yetkinlik (1.1.10) Mantıksal ve uzamsal düşünme (1.1.10) Matematiksel düşünme ve sunmanın matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma becerisi (1.1.10)	8
	Sistemik Düşünme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Empati	Empati yapabilme (1.1.1)	1
	Eleştirel Düşünme	Eleştirel düşünme (1.1.1)	1
	Problem Çözme	Problem çözebilme (1.1.1)	1
	Sorgulama	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sonuç Üretme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
DUYUŞSAL ALAN BECERİLERİ	Alma	Öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olma (1.1.12)	1
	Tepkide Bulunma	Metodolojiden yararlanma arzusu (1.1.10) Matematiksel düşünme ve sunmanın matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma isteği (1.1.10)	2
	Değer Verme	Öğrenmenin peşine düşme (1.1.12) Öğrenme konusunda ısrarcı olma (1.1.12)	2
	Örgütlenme	Günlük hayatla bütünleşmiş değerler (1.1.1)	1
	Nitelenmişlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tablo 4 (devam)

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Programlarında Ortak Olarak Yer Alan 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

PSİKOMOTOR ALAN BECERİLERİ	Uyarılma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Kılavuz Denetiminde Yapma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Beceri Haline Getirme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Duruma Uydurma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Yaratma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
ÖĞRENME BECERİLERİ	Bütüncül Öğrenme	Bütünlük sağlayan bakış açısı (1.1.1)	1
	Hayat Boyu Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öğrenmeyi Öğrenme	Anlamli ve kalıcı öğrenme (1.1.1) Öğrenmeyi öğrenme (1.1.12) Başarılı öğrenme eylemi becerisi (1.1.12) Rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak (1.1.12)	4
	Uyumlu Öğrenme	Sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş öğrenme (1.1.1)	1
	Araştırma	Metodolojiden yararlanma becerisi (1.1.10) Bilimde yetkinlik (1.1.10) Bilgiye erişim (1.1.11) Bilginin değerlendirilmesi (1.1.11) Bilginin saklanması (1.1.11) Bilginin üretimi (1.1.11) Bilginin alışverişi (1.1.11) Bilgi yönetimi (1.1.12)	8
	Üst biliş	Üst bilişsel becerileri kullanma (1.1.1)	1
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	Bilgi Okuryazarlığı	Bilgiyi üreten (1.1.1) Yeni bilgi ve beceriler kazanma becerisi (1.1.12) Bilgiyi işleme becerisi (1.1.12) Bilgiyi kendine uyarlama becerisi (1.1.12)	4
	BİT Okuryazarlığı	Teknolojide yetkinlik (1.1.10) Bilim ve teknolojiye yetkinlik (1.1.10) Bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel biçimde kullanılması (1.1.11)	3
	Doğa Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Finansal Okuryazarlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Görsel Okuryazarlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Medya Okuryazarlığı	İnternet aracılığı ile ortak ağlara katılım sağlanması (1.1.11) İnternet aracılığı iletişim kurulması (1.1.11)	2
KENDİNİ YÖNETME BECERİLERİ	Öz Değerlendirme	Öz farkındalık çerçevesi (1.1.3)	1
	Öz Düzenleme	Öz disipline sahip (1.1.3)	1
	Öz Saygı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Sunum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Yeterlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Yönetim	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Bağımsız Çalışma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tablo 4 (devam)

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Programlarında Ortak Olarak Yer Alan 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

VATANDAŞLIK BECERİLERİ	Dijital Vatandaşlık	Bilim ve teknolojide temel yetkinlikler (1.1.10) Dijital yetkinlik (1.1.11) Bilgisayar kullanılması (1.1.11)	3
	Küresel Vatandaşlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Milli Vatandaşlık	Topluma ve kültüre katkı sağlayabilen (1.1.1) Milli değerleri benimseme (1.1.4),(1.1.5) Değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirme (1.1.6) Vatanseverlik (1.1.7) Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik (1.1.13) Demokratik kararlılık (1.1.14) İyi yönetimi destekleme (1.1.14)	8
	Dil Becerisi	Anadilde iletişim (1.1.8) Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları sözlü olarak ifade etme (1.1.8), (1.1.9) Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları yazılı olarak ifade etme (1.1.8), (1.1.9) Sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı şekilde dilsel etkileşimde bulunma (1.1.8) Yabancı dillerde iletişim (1.1.9) İstek ve ihtiyaca göre sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme becerisi (1.1.9) Dinleme becerisi (1.1.9) Konuşma becerisi (1.1.9) Okuma ve yazma becerisi (1.1.9)	11
KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME BECERİLERİ	Azim	Zorluklarla başa çıkma yeteneği (1.1.12)	1
	Esneklik ve Uyum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Güven	Öz güvene sahip (1.1.3)	1
	Karar Alma	Kararlı (1.1.1)	1
	Merak	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sabır	Sabır (1.1.7)	1
	Önyargıların Üstesinden Gelme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sorumluluk	Sorumluluklarını yerine getirme (1.1.4) Sorumluluk (1.1.7) Sorumlulukları kavrama gücü (1.1.10)	3
	Risk Alma	Risk alma (1.1.14)	1
	Sağlık	Bedensel alanda sağlıklı gelişime sahip bireyler olmak (1.1.2) Zihinsel alanda sağlıklı gelişime sahip bireyler olmak (1.1.2) Duygusal alanda sağlıklı gelişime sahip bireyler olmak (1.1.2) Sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmak (1.1.3)	4
	Farklılıklara Değer Verme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Motivasyon	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Karakter Eğitimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Kariyer	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tablo 4 (devam)

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Programlarında Ortak Olarak Yer Alan 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME BECERİLERİ	Çatışma Yönetme ve Çözme	Çatışmaları çözme (1.1.13)	1
		Manevi değerleri benimseme (1.1.4), (1.1.5)	
		Haklarını kullanma (1.1.4)	
		Ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme becerisi (1.1.7)	
		Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirme (1.1.7)	
		Yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını, davranışlarını etkileyebilme (1.1.7)	
	Etik	Adalet (1.1.7)	13
		Dostluk (1.1.7)	
		Dürüstlük (1.1.7)	
		Saygı (1.1.7)	
		Sevgi (1.1.7)	
		Yardımseverlik (1.1.7)	
		Etik değerlerin farkında olma (1.1.14)	
	Üretkenlik-Verimlilik	Üretken vatandaş olma (1.1.5)	6
İLETİŞİM BECERİLERİ		Aktif vatandaş olma (1.1.5)	
		Toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılma (1.1.13)	
		Aktif katılım (1.1.13), (1.1.16)	
		Medeni hayata aktif katılım (1.1.13)	
	Yenilikçilik	Yenilik (1.1.14)	1
	Estetik	Estetik duyarlılığı kazandırma (1.1.3)	1
	Hizmet Odaklılık	Yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma (1.1.5)	1
	Hesap Verebilirlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Kaynakların Etkili Kullanımı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Girişimcilik	Girişimci (1.1.1)	7
		İnisiyatif alma (1.1.14)	
		Girişimcilik (1.1.14)	
		Bağlam ve şartların farkında olabilme (1.1.14)	
		İş fırsatlarını yakalayabilme (1.1.14)	
		Toplumsal ve ticari etkinliklere girişme (1.1.14)	
		Toplumsal ve ticari etkinliklere katkıda bulunma (1.1.14)	
İLETİŞİM BECERİLERİ	İletişim	İletişim becerilerine sahip (1.1.1)	3
		Aracılık etme becerisi (1.1.9)	
		Kitle iletişim araçlarıyla görüş, deneyim ve duyguları ifade etme (1.1.15)	
	İş Birliği	Kişilerarası yetkinlikler (1.1.13)	1

Tablo 4 (devam)

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Programlarında Ortak Olarak Yer Alan 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

YÖNETİMSSEL BECERİLER	Proje Yönetimi	Proje yönetme yeteneği (1.1.14)	1
	Zaman Yönetimi	Zaman yönetimi (1.1.12)	1
	Planlama	Hedeflere ulaşmak için plan yapma (1.1.14)	1
	Liderlik	Bu beceriyle ilgili veriye rastlanmamıştır.	-
SOSYAL-KÜLTÜREL BECERİLER	Kültürel Farkındalık	Sosyal becerileri kazanma (1.1.3) Kültürlerarası anlayış becerisi (1.1.9) Kültürlerarası yetkinlikler (1.1.13) Sosyal yetkinlikler (1.1.13) Kültürel farkındalık ve ifade (1.1.15)	5
	Küresel Farkındalık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları bölümüne ait Tablo 4'te 21. yüzyıl becerilerine ilişkin olarak oluşturulan tema, alt tema ve kodlara yer verilmiştir. Tablo 4'teki MEB öğretim programları bölümünün analiziyle ilgili bulgulara göre düşünme becerileri temasına ilişkin; hatırlama, çözümleme, değerlendirme, sistematik düşünme, sorgulama ve sonuç üretme ile ilgili alt temalara yer verilmemiştir.

Tablo 4'ten elde edilen bulgulara göre düşünme becerileri temasından en fazla akıl yürütme, yaratma ve uygulama ile ilgili verilere rastlanılmış ve akıl yürütmeden 8, uygulamadan 6, anlamadan 3, yaratmadan 2 beceri tespit edilmiştir. İncelenen derslerin ortaöğretim programının ortak bölümünün betimsel analizini oluşturan bu tabloda düşünme temasına yönelik beceriler daha çok matematiksel düşünme, özgün düşüncelere ulaşma, öğrenilenlerin hayatla ilişkilendirilmesi, sözlü ya da yazılı yorumlama etrafında şekillenmiştir. Empati, eleştirel düşünme ve problem çözme tüm derslerin ortaöğretim programının ortak bölümünde birer kodla yer almıştır.

Tablo 4'teki analize göre duyuşsal alan becerileri temasının alt temalarından alma ile ilgili 1, tepkide bulunma ile ilgili 2, değer verme ile ilgili 2, örgütleme ile ilgili 1 alt tema tespit edilmişken nitelenmişlik alt teması ile ilgili hiçbir koda ulaşılamamıştır.

Tablo 4'teki MEB öğretim programları bölümünün analizinde psikomotor (devinişsel) alan becerileri temasına yönelik; uyarılma, kılavuz denetiminde yapma, beceri haline getirme, duruma uydurma ve yaratma alt temaları ile ilgili herhangi bir koda ulaşılmamıştır.

Öğrenme temasından elde edilen verilere göre Tablo 4'te öğrencilerde en çok geliştirilmek istenen alt tema araştırmadır. MEB öğretim programları bölümünde araştırma alt teması ile ilgili 8 koda yer verildiği görülmektedir. Araştırma alt temasına yönelik olarak metotlu çalışma, bilgiye ulaşma, bilgiyi üretme, bilgiyi saklama ve yönetme gibi bilgide yetkin olabilen birey özellikleri vurgulanmıştır. Öğrenmeyi öğrenme alt teması, öğrencilerin öğrenme süreçlerini düzenleme ve nasıl öğrenebileceğinin farkında olması ile ilgilidir ve programda 4 kodla yer almıştır. Ayrıca bütüncül öğrenme, uyumlu öğrenme ve üst bilişsel alt temalarla ilgili de birer koda ulaşılmış; hayat boyu öğrenme ile ilgili hiçbir alt temaya yer verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 4'te okuryazarlık teması ile ilgili; bilgi okuryazarlığından 4, BİT okuryazarlığından 3, medya okuryazarlığından 2 kod tespit edilmiştir. Bilgi okuryazarlığı, bilgiyi üretme, işleme, yeni bilgi edinme ve edinilen bilgiyi kendine uyarlama becerilerini geliştirme

üzerine verilmiştir. Doğa okuryazarlığı, finansal okuryazarlık ve medya okuryazarlığı ile ilgili herhangi bir beceriye yönelik kod tespit edilememiştir.

Tablo 4'te kendini yönetme temasına yönelik öz değerlendirme ve öz düzenleme ile ilgili birer koda ulaşılmıştır. MEB öğretim programları bölümünün analizine göre öz yönetim, öz saygı, öz sunum, öz yeterlilik, bağımsız çalışma alt temaları ile ilgili kodlar tespit edilememiştir.

Tablo 4'te vatandaşlık becerileri teması ile ilgili; milli vatandaşlık 8, dijital vatandaşlık ise 3 beceri ile tüm ortaöğretim programlarının içinde yer almıştır. Küresel vatandaşlık alt teması ile ilgili herhangi bir beceriye ilişkin kod tespit edilememiştir.

Tablo 4'te dil temasına ilişkin 11 kod tespit edilmiş ve ana dilde iletişim, özellikle ifade etme ve yorumlama becerilerinin öğrencilerde aranan yeterliliklerden olduğu görülmüştür.

Kendini gerçekleştirme becerileri temasıyla ilgili Tablo 4'te; etik alt temasından 13, üretkenlik-verimlilik alt temasından 6, girişimcilik alt temasından 7, sağlık alt temasından 4, sorumluluk alt temasından 3 kod tespit edilmişken azim, güven, sabır, risk alma, yenilikçilik, estetik, hizmet odaklılık, karar alma, çatışma yönetme ve çözme alt temaları ise birer beceriyle programda yerini almıştır. Esneklik ve uyum, merak, önyargıları üstesinden gelme, farklılıklara değer verme, motivasyon, karakter eğitimi, kariyer, hesap verebilirlik ve kaynakların etkili kullanımı ile ilgili hiçbir kod tespit edilememiştir

Tablo 4'teki MEB ortaöğretim programları bölümünde, iletişim becerileri temasına ilişkin iletişim alt temasıyla ilgili 3 kod belirlenmişken 1 kod da iş birliği alt teması ile ilgilidir. Programda yönetsel beceriler temasına ilişkin 3 kod belirlenmiştir. Proje yönetimi, zaman yönetimi, planlama ile ilgili birer kod belirlenmişken liderlik alt teması ile ilgili herhangi bir koda ulaşılamamıştır.

Tablo 4'te sosyal-kültürel beceriler teması kültürel farkındalık alt teması ile sınırlandırılmıştır. Kültürel farkındalık alt teması ile ilgili 5 kod tespit edilmiştir. Küresel farkındalık ile ilgili herhangi bir beceriye ilişkin kod tespit edilememiştir.

Tablo 5'te Coğrafya dersi ortaöğretim programına yönelik betimsel analize yer verilmiştir.

Tablo 5

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

TEMALAR	ALT TEMALAR	KODLAR	f
DÜŞÜNME BECERİLERİ	Hatırlama (Bilgi)	Dünyadaki gelişmiş ülkeler hakkında bilgi sahibi olma (2.1.16) Dünyadaki gelişmekte olan ülkeler hakkında bilgi sahibi olma (2.1.16) Olay ve olgulara dikkat etme (2.1.17) Olay ve olguları tanımlama (2.1.17) Konu veya problemi tanımlama (2.1.19) Uygun veri seçimi ve sınıflandırılması (2.1.23) Harita kullanarak coğrafi bölgelerde bulunan ülkeleri sınıflandırma (3.1.35) Yeryüzündeki su varlıklarını özelliklerine göre sınıflama (3.1.53) Bitki topluluklarını özelliklerine göre sınıflama (3.1.59) Bitki türlerini özelliklerine göre sınıflama (3.1.59) Doğal kaynakları sınıflama (3.1.123) Çevre sorunlarını oluşum sebeplerine göre sınıflandırma (3.1.155), (3.1.268)	13
	Anlama (Kavrama)	Doğal ve beşeri sistemlerin işleyişini kavrama (2.1.5) Doğal ve beşeri sistemlerin değişimini kavrama (2.1.5) Ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerleri anlama (2.1.6) Doğa ve insanın uyumlu birlikteliği ve sürekliliğini kavrama (2.1.8) Doğal ve beşeri sistemlerin işleyişini anlamlandırma (2.1.10) Kalkınma sürecinin doğayla uyumunun önemini kavrama (2.1.11) Çevresel örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrama (2.1.13) Kültürel örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrama (2.1.13) Siyasi örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrama (2.1.13) Ekonomik örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrama (2.1.13) Türkiye'nin bölgesel-küresel ilişkiler açısından konum özelliklerini kavrama (2.1.14) Ülkenin sahip olduğu potansiyelin bilince varma (2.1.14) Coğrafi bilgilere sahip olmanın vatan bilinci kazanılmasındaki önemini kavrama (2.1.15) Olay ve olguların neden ve sonuçlarını açıklama (2.1.17) Gözlem yaptırmak için teşvik edecek çalışmanın amaçlarını belirleme (2.1.18) Konu veya problemi açıklama (2.1.19) Konu veya problemi yorumlama (2.1.19) Kendi öğrenme hedeflerini belirleme (2.1.25) Doğa- insan etkileşimini örneklerle açıklama (3.1.1) Coğrafyanın konusunu açıklama (3.1.2) Coğrafyanın bölümlenmesini açıklama (3.1.2) Coğrafya biliminin gelişimini açıklama (3.1.3) Koordinatı kullanarak zaman ve yere ait çıkarımlarda bulunma (3.1.5) Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri açıklama (3.1.7) Yer şekillerinin gösteriminde kullanılan yöntem ve teknikleri açıklama (3.1.8) İklim elemanlarının oluşumunu açıklama (3.1.11) İklim elemanlarının dağılışı açıklama (3.1.11) Farklı iklim tiplerinin özellikleri ile ilgili çıkarımda bulunma (3.1.12) İklim tiplerinin dağılışı hakkında çıkarımda bulunma (3.1.12) Türkiye'deki iklim tipleri hakkında çıkarımda bulunma (3.1.13)	132

Tablo 5 (devam)

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Anlama (Kavrama)	Değişim ve sürekliliği algılama (2.1.21), (2.1.21), (3.1.17), (3.1.30), (3.1.66), (3.1.86), (3.1.136), (3.1.153), (3.1.166), (3.1.171), (3.1.195), (3.1.213), (3.1.252), (3.1.266), (3.1. 276), (3.1.297), (3.1.313)	132
		Yerleşme doku-tiplerin oluşumunda etkili faktörleri örneklerle açıklama (3.1.23)	
		Yerleşmelerin dağılışındaki faktörleri örneklerle açıklama (3.1.24)	
		Bölge sınırlarının değişebileceğini örneklerle açıklama (3.1.34)	
		İnsanların doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklerle (3.1.38)	
		Dünyanın tektonik oluşumunu açıklama (3.1.45)	
		İç kuvvetlerin yer şekillerine etkisini açıklama (3.1.47)	
		Yer şekillerinin oluşumuna iç kuvvetlerin etkisini açıklama (3.1.49)	
		Dış kuvvetlerin yer şekillerine etkisini açıklama (3.1.50)	
		Yer şekillerinin oluşumuna dış kuvvetlerin etkisini açıklama (3.1.51)	
		Türkiye’deki su varlıklarının özelliklerini açıklama (3.1.54)	
		Türkiye’deki su varlıklarının dağılışı açıklama (3.1.54)	
		İstatistikten yararlanarak nüfus özellikleriyle ilgili çıkarımda bulunma (3.1.70)	
		İstatistikten yararlanarak nüfusun önemi hakkında çıkarımda bulunma (3.1.70)	
		İstatistikten yararlanarak dünya nüfusunun tarihi değişimiyle ilgili çıkarımda bulunma (3.1.71)	
		Piramitten hareketle nüfusun yapısıyla ilgili çıkarımda bulunma (3.1.73)	
		Dünyadaki göçlerin neden-sonuçları hakkında çıkarımda bulunma (3.1.77)	
		Göçün mekânsal etkilerini örneklerle açıklama (3.1.79)	
		Afetlerin oluşum nedenlerini açıklama (3.1.94)	
		Afetlerin oluşum özelliklerini açıklama (3.1.94)	
		Afetlerden korunma yöntemlerini açıklama (3.1.97)	
		Biyçeşitliliğin oluşumunda ve azalmasında etkili olan faktörleri açıklama (3.1.103)	
		Su ekosisteminin unsurlarını açıklama (3.1.106)	
		Su ekosisteminin işleyişini açıklama (3.1.106)	
		Şehirlerin küresel ve bölgesel etkilerini fonksiyonel açıdan yorumlama (3.1.117)	
		Doğal kaynaklar ile ekonomi ilişkisini açıklama (3.1.123)	
		Ülke ekonomisi hakkında çıkarımda bulunma (3.1.126)	
		Türkiye’de tarımın özelliklerini açıklama (3.1.127)	
		Tarımın Türkiye ekonomisindeki yerini açıklama (3.1.128)	
		Türkiye’nin madenleri ve enerji kaynaklarının dağılışı açıklama (3.1.129)	
		Türkiye’de sanayi sektörünün özelliklerini açıklama (3.1.131)	
		İlk kültür merkezlerinin ortaya çıkışı, yayılışı, dağılışı belirleyen faktörleri açıklama (3.1.141)	
		Farklı kültürlerin yeryüzüne dağılışı etkileyen faktörleri açıklama (3.1.142)	
		Ülkelerarası etkileşimde turizmin rolünü açıklama (3.1.146)	
		Madenlerin-enerji kaynaklarının çevre üzerindeki etkilerini örneklerle açıklama (3.1.156)	
		Doğal sistemlerdeki değişimlerle ilgili gelecek için çıkarımda bulunma (3.1.168)	
		Doğa olaylarının ekstrem durum ve etkilerini açıklama (3.1.168), (3.1.278)	
		Şehirleşme-göç-sanayileşme ilişkisini toplumsal açıdan yorumlama (3.1.175), (3.1.281)	
		Nüfus-yerleşme-ekonomik faaliyetlerde gelecekteki değişimlerle ilgili çıkarımda bulunma (3.1.176)	
		Ulaşım sisteminin gelişiminde etkili olan faktörleri açıklama (3.1.180), (3.1.285)	

Tablo 5 (devam)

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Anlama (Kavrama)	Türkiye'deki ulaşımın gelişim sürecini açıklama (3.1.182), (3.1.286) Türkiye'deki ticaret merkezlerinin ticari ürünlere ve akış yönlerine etkisini açıklama (3.1.184), (3.1.288) Türkiye'deki doğal-kültürel sembollerin mekanla ilişkisini açıklama (3.1.187), (3.1.291) Türkiye'nin turizm potansiyelini-varlıklarını açıklama (3.1.188), (3.1.292) Kıtaların-okyanusların konumsal değişimini örneklerle açıklama (3.1.200), (3.1.302) Türkiye'nin jeopolitik bölgelerle ilişkisini açıklama (3.1.203) Türk kültür bölgeleri ile ülkemiz arasındaki tarihi bağları açıklama (3.1.204), (3.1.306) Türk kültür bölgeleri ile ülkemiz arasındaki kültürel bağları açıklama (3.1.204), (3.1.306) Teknolojik gelişmelerin bölge-ülke bazında kültürel etkileşimdeki rolünü açıklama (3.1.205) Teknolojik gelişmelerin bölge-ülke bazında ekonomik etkileşimdeki rolünü açıklama (3.1.205) Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinde etkili olan faktörleri açıklama (3.1.206), (3.1.307) Dünyadaki enerji nakil hatlarının bölge ve ülkelere etkisini açıklama (3.1.209), (3.1.309) Doğal çevrenin sınırlılığını açıklama (3.1.218) Ortak doğal ve kültürel mirasa yönelik tehditleri açıklama (3.1.221) Biyoçeşitliliğin oluşumunda etkili olan faktörleri açıklama (3.1.227) Biyoçeşitliliğin azalmasında etkili olan faktörleri açıklama (3.1.227) Şehirlerin küresel etkilerini fonksiyonel açıdan yorumlama (3.1.237) Şehirlerin bölgesel etkilerini fonksiyonel açıdan yorumlama (3.1.237) Doğal kaynaklar-ekonomi ilişkisini açıklama (3.1.241) Türkiye ekonomisinin sektörel dağılımından hareketle ülke ekonomisi hakkında çıkarımlarda bulunma (3.1.243) Türkiye tarımının özelliklerini açıklama (3.1.244) Tarımın Türkiye ekonomisindeki yerini açıklama (3.1.245) Türkiye'de maden kaynaklarının dağılışını açıklama (3.1.246) Türkiye'de enerji kaynaklarının dağılışını açıklama (3.1.246) Türkiye'de sanayi sektörünün özelliklerini açıklama (3.1.247) İlk kültür merkezlerinin ortaya çıkışı-yayılışı-dağılışını belirleyen faktörleri açıklama (3.1.257) Farklı kültürel bölgelerin yeryüzünde yayılışına etki eden faktörleri açıklama (3.1.258) Ülkelerarası etkileşimde turizmin rolünü açıklama (3.1.261) Ülkeler arası etkileşimde turizmin rolünü açıklama (3.1.261) Türk kültür bölgeleri ve ülkemiz arasındaki tarihi bağları açıklama (3.1.305) Türk kültür bölgeleri ve ülkemiz arasındaki kültürel bağları açıklama (3.1.305) Ülkelerin gelişmişliğinde etkili olan faktörleri açıklama (3.1.306) Çevresel örgütlerin çevre yönetimi ve korunmasına etkilerini açıklama (3.1.318) Anlaşmaların çevre yönetimi ve korunmasına etkilerini açıklama (3.1.318)	132
	Uygulama	Doğal afetler ve çevre sorunlarından korunma uygulamaları geliştirme (2.1.12) Doğal afetler ve çevre sorunlarına karşı önlem alma uygulamaları geliştirme (2.1.12) Gözleme dayalı araştırma çalışmaları uygulama (2.1.17) Gözlemleri kaydedip aktarma (2.1.17) Çevre gezileri düzenleme (2.1.17) Alan çalışmaları düzenleme (2.1.17) Arazide veri toplama ve kaydetme (2.1.18) Çeşitli uygulamaları gerçekleştirecekleri çalışmalar yapma (2.1.18)	8

Tablo 5 (devam)

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Çözümleme (Analiz)	Kazanımların günlük hayatla ilişkisi (2.1.1)	78
		Evrene ait temel unsurları hayatla ilişkilendirme (2.1.4)	
		Olay ve olgular arasında ilişki kurma (2.1.17)	
		Olay ve olguların benzer-farklı yanlarını ortaya koyma (2.1.17)	
		Gözlemleri daha önce öğrenilenlerle karşılaştırma (2.1.17)	
		Gözlemleri benzer olaylarla ilişkilendirme (2.1.17)	
		Gözlemleri daha önce öğrenilenlerle bağdaştırma (2.1.17)	
		Verileri analiz etme (2.1.18)	
		Konu veya problemi analiz etme (2.1.19)	
		Zaman ve süreç içindeki benzerlik ve farklılıkları bulma (2.1.21)	
		Konuyla ilgili fotoğrafları ilişkilendirme (2.1.23)	
		Tablo, grafik ve diyagramları karşılaştırma (2.1.23)	
		Konuları günlük hayatla ilişkilendirme (2.1.26)	
		Atmosferin katmanları ile hava olaylarını ilişkilendirme (3.1.9)	
		Atmosferin özellikleri ile hava olaylarını ilişkilendirme (3.1.9)	
		Hava durumu ile iklim özelliklerini karşılaştırma (3.1.10)	
		Çizilen tablo ve grafikleri günlük hayatla ilişkilendirme (3.1.11)	
		Yerleşmelerin gelişimini etkileyen faktörleri analiz etme (3.1.22)	
		Yerleşim birimlerini idari fonksiyonlarına göre ayırt etme (3.1.25)	
		Jeolojik zamanları tektonik olaylarla ilişkilendirip açıklama (3.1.46)	
		Kayaçların özellikleri ve yeryüzü şekillerinin oluşum süreçlerini ilişkilendirme (3.1.48)	
		Toprak çeşitliliğini oluşum süreci ile ilişkilendirme (3.1.56)	
		Türkiye'deki toprak dağılışı faktörleri ile toprak tiplerini ilişkilendirme (3.1.57)	
		Bitki topluluklarının dağılışı ile iklimi ilişkilendirme (3.1.60)	
		Bitki topluluklarının dağılışı ile yer şekillerini ilişkilendirme (3.1.60)	
		Bitki topluluklarının dağılışı ile yetiştirme şartları açısından analiz etme (3.1.61)	
		Nüfus artış hızı ile kalkınma arasında ilişki kurma (3.1.70)	
		Nüfusun dağılışı etkileyen faktörlerle dünya nüfusunun dağılışı ilişkilendirme (3.1.72)	
		Türkiye nüfusunun yapısal özelliklerini analiz etme (3.1.76)	
		Ekonomik faaliyetleri özelliklerine göre ayırt etme (3.1.80)	
		Ekonomiye ilişkin verileri ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle ilişkilendirme (3.1.81)	
		Uluslararası ulaşım hatlarını bölgesel açıdan analiz etme (3.1.91)	
		Uluslararası ulaşım hatlarını küresel açıdan analiz etme (3.1.91)	
		Afetlerin dağılışı ile etkilerini ilişkilendirme (3.1.95)	
		Türkiye'deki afetlerin dağılışı ile etkilerini ilişkilendirme (3.1.96)	
		Ekosistemi oluşturan unsurları ayırt etme (3.1.104)	
		Madde döngülerini ekosistemin devamlılığı açısından analiz etme (3.1.105)	
		Enerji akışını ekosistemin devamlılığı açısından analiz etme (3.1.105)	
		Ülkelerin nüfus politikalarını ve sonuçlarını karşılaştırma (3.1.113)	
		Ülkelerin nüfus politikalarını karşılaştırma (3.1.113)	
		Şehirleri fonksiyonel özellikleri açısından karşılaştırma (3.1.116)	
		Türkiye'deki şehirleri fonksiyonlarına göre ayırt etme (3.1.118)	
		Türkiye'deki kır yerleşme tiplerini ayırt etme (3.1.119)	

Tablo 5 (devam)

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Çözümleme (Analiz)	Türkiye'deki doğal kaynak-ekonomi ilişkisini analiz etme (3.1.124) Türkiye sanayisini ülke ekonomisindeki yeri açısından analiz etme (3.1.132) Türk kültürünün yayılışını bölgesel açıdan analiz etme (3.1.143) Ülkeler-bölgeler arasındaki ticaret ile ham madde-üretim-pazar alanlarını ilişkilendirme (3.1.145) Gelişmişliği farklı ülkelerin tarım-ekonomi ilişkisini analiz etme (3.1.148) Kaynakları tükenebilirlik-alternatif kaynaklar açısından analiz etme (3.1.157), (3.1.269) Çevre sorunlarının oluşum ve yayılmalarını küresel açıdan analiz etme (3.1.160), (3.1.271) Ekonomik faaliyetleri sosyal-kültürel hayata etki açısından analiz etme (3.1.174) Ülkemizdeki işlevsel bölgeleri özelliklerine göre analiz etme (3.1.177), (3.1.282) Hizmet sektörünün Türkiye'nin ekonomik kalkınmasıyla ilişkisini açıklama (3.1.179), (3.1.284) Ulaşım ağları ile yerleşme-ekonomik faaliyetler arasında ilişki kurma (3.1.181) Dünya ticaret merkezleri ve ağlarını küresel ekonomi açısından analiz etme (3.1.183), (3.1.287) Türkiye'nin dış ticaretini-dünya pazarlarındaki yerini ticaret konusu ürünler açısından analiz etme (3.1.186), (3.1.290) Türkiye'nin turizmdeki yerini diğer ülkelerle karşılaştırma (3.1.190) Gelişmiş-gelişmekte olan ülkelerin ekonomik özelliklerini karşılaştırma (3.1.207), (3.1.307) Ülkeler arası sorun olan mekânsal unsurları günümüz çatışma alanlarıyla ilişkilendirme (3.1.210), (3.1.310) Farklı gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerin çevre sorunlarının önlenmesine yönelik politika ve uygulamaları karşılaştırma (3.1.219), (3.1.317) Madde döngülerini ekosistemin devamlılığı açısından analiz etme (3.1.228) Enerji akışını ekosistemin devamlılığı açısından analiz etme (3.1.228) Ülkelerin izledikleri nüfus politikalarını ve sonuçlarını karşılaştırma (3.1.234) Şehirleri fonksiyonel özellikleri açısından karşılaştırma (3.1.236) Türkiye'deki şehirleri fonksiyonlarına göre ayırt etme (3.1.238) Türkiye'deki kır yerleşme tiplerini ayırt etme (3.1.239) Türkiye sanayisini ülke ekonomisindeki yeri açısından analiz etme (3.1.248) Türk kültürünün yayılış alanlarını bölgesel özellikler açısından analiz etme (3.1.259) Farklı gelişmiş düzeyindeki ülkelerin tarım-ekonomi ilişkisini analiz etme (3.1.262)	78
	Değerlendirme	Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirme (2.1.12) Kişisel çıkarımlarda bulunarak değerlendirme yapma (2.1.19) Çözüm ve yaklaşımları paylaşıp tartışma (2.1.25) Dünyanın şeklinin etkilerini değerlendirme (3.1.4) Dünyanın hareketlerinin etkilerini değerlendirme (3.1.4) Dünyadaki farklı bölge örneklerini çeşitli kriterler açısından değerlendirme (3.1.33) Doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimleri değerlendirme (3.1.39) Türkiye'deki ana yer şekillerini özellikleri açısından değerlendirme (3.1.52) Türkiye'deki yer şekillerini dağılışı açısından değerlendirme (3.1.52) Suyu verimli kullanmanın ekonomik etkilerini değerlendirme (3.1.55) Suyu verimli kullanmanın sosyal etkilerini değerlendirme (3.1.55) Suyu verimli kullanmanın kültürel etkilerini değerlendirme (3.1.55) Türkiye topraklarının kullanımını verimlilik açısından değerlendirme (3.1.58) Nüfusun tarihini sosyal açıdan değerlendirme (3.1.74) Nüfusun tarihini ekonomik açıdan değerlendirme (3.1.74)	50

Tablo 5 (devam)

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Değerlendirme	Türkiye’de nüfusun dağılışını çeşitli faktörler açısından değerlendirme (3.1.175) Türkiye’deki göçleri sebep-sonuçları açısından değerlendirme (3.1.178) Türkiye’nin nüfus politikalarını gerekçeleri açısından değerlendirme (3.1.114) Doğal unsurları üretim-dağıtım-tüketim süreçleri üzerindeki etkisi açısından değerlendirme (3.1.120) Beşeri unsurları üretim-dağıtım-tüketim süreçleri üzerindeki etkisi açısından değerlendirme (3.1.121) Üretim-dağıtım-tüketim ilişkisini ekonomiye etkisi açısından değerlendirme (3.1.122) Türkiye’nin ekonomi politikalarını mekânsal etki açısından değerlendirme (3.1.125) Türkiye’nin maden ve enerjilerinin ülke ekonomisine katkılarını değerlendirme (3.1.130) Türkiye’nin medeniyet merkezi olmasını konumu açısından değerlendirme (3.1.144) Sanayileşmiş ülkeyi sanayileşme süreçleri açısından değerlendirme (3.1.147) Bölgesel-küresel örgütleri etkileri açısından değerlendirme (3.1.149) Farklı gelişmişlik düzeyindeki ülkelerin doğal kaynak kullanımını çevresel etkileri açısından değerlendirme (3.1.158), (3.1.270) Arazi kullanımına ilişkin uygulamaları çevresel etkileri açısından değerlendirme (3.1.159) Doğal kaynakları geri dönüşüm stratejileri açısından değerlendirme (3.1.161), (3.1.272) Doğa ve uzayın kullanımına ilişkin değerlendirme (3.1.176) Türkiye’deki bölgesel kalkınma projelerini ekonomik-sosyal-kültürel açıdan değerlendirme (3.1.178), (3.1.283) Tarihi ticaret yollarını Türkiye’nin konumu açısından değerlendirme (3.1.185), (3.1.289) Türkiye’nin turizm politikasını çevresel-kültürel-ekonomik etkileri açısından değerlendirme (3.1.189) Turizmin Türkiye ekonomisindeki yerini değerlendirme (3.1.190) Ülkenin konumunun bölgesel etkilerini değerlendirme (3.1.201), (3.1.303) Ülkenin konumunun küresel etkilerini değerlendirme (3.1.201), (3.1.303) Tarihsel olarak Türkiye’nin jeopolitik önemini değerlendirme (3.1.202), (3.1.304) Ülkelerin bölgesel-küresel ilişkilerini doğal kaynak potansiyeli açısından değerlendirme (3.1.208), (3.1.308) Üretim-dağıtım-tüketim sektörleri arasındaki ilişkiyi ekonomiye etkisi açısından değerlendirme (3.1.240) Türkiye’nin ekonomi politikalarını mekânsal etkileri açısından değerlendirme (3.1.242) Bölgesel örgütleri etkileri açısından değerlendirme (3.1.263) Küresel örgütleri etkileri açısından değerlendirme (3.1.263)	50
	Yaratma (Sentez)	Öneriler geliştirme (2.1.18) Taslak haritalar oluşturma (2.1.22) Tablo, grafik ve diyagramları sentezleme (2.1.23) Türkiye’nin nüfus projeksiyonlarına dayalı senaryolar oluşturma (3.1.115) Türkiye’nin nüfus projeksiyonlarına dayalı senaryolar oluşturma (3.1.235)	5
	Akıl Yürütme	Gelecekle ilgili tahminde bulunma (2.1.19)	1
	SistematiK Düşünme	Kanıt kullanma (2.1.24), (2.1.24), (3.1.19), (3.1.32), (3.1.44), (3.1.68), (3.1.88), (3.1.112), (3.1.138), (3.1.167), (3.1.172), (3.1.197), (3.1.215), (3.1.233), (3.1.254), (3.1.277), (3.1.280), (3.1.299), (3.1.315) Bir doğa unsurunu kanıt olarak kullanma (2.1.24) İklim süreçlerine ait kanıt kullanma (2.1.24) Tarihi olay ve olgulara ait kanıt kullanma (2.1.24) Sosyal olay ve olgulara ait kanıt kullanma (2.1.24) Ekonomik olay ve olgulara ait kanıt kullanma (2.1.24) Politik olay ve olgulara ait kanıt kullanma (2.1.24)	25

Tablo 5 (devam)

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Empati	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Eleştirel Düşünme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Problem Çözme	Problem Çözme (2.1.25)	1
	Sorgulama	Olay ve gözlemlerin nedenlerini sorgulama (2.1.17) Coğrafi sorgulama (2.1.19), (3.1.16), (3.1.29), (3.1.36), (3.1.43), (3.1.65), (3.1.85), (3.1.92), (3.1.101), (3.1.110), (3.1.135), (3.1.152), (3.1.165), (3.1.194), (3.1.212), (3.1.224), (3.1.231), (3.1.251), (3.1.265), (3.1.275), (3.1.296), (3.1.312), (3.1.320)	30
		Coğrafi sorgulama becerisi (2.1.19) Coğrafi süreçlerdeki değişimin nedenlerini sorgulama (2.1.21) Coğrafi süreçlerdeki sürekliliğin nedenlerini Sorgulama (2.1.21), (2.1.25), (3.1.107) Çok boyutlu düşünebilme becerisi (2.1.27)	
		Araştırma sonucunu raporlaştırma (2.1.2) Olay ve gözlemlerin sonuçlarını tahmin etme (2.1.17) Sonuçlar çıkarma (2.1.18) Rapor yazma (2.1.18)	
	Sonuç Üretme		4
DUYUŞSAL ALAN BECERİLERİ	Alma	Olay ve olguları algılama (2.1.17) Mekandaki değişim ve sürekliliği algılama (2.1.21) Mekansal dağılışı algılama (2.1.22) Konu veya problemin farkına varma (2.1.19)	4
	Tepkide Bulunma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Değer verme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Örgütlenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
PSİKOMOTOR ALAN BECERİLERİ	Nitelenmişlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Uyarılma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Kılavuz Denetiminde Yapma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Beceri Haline Getirme	Gözlem becerisi (2.1.17) Gerekli araç gereçleri kullanma (2.1.18) Çevrede olan biteni gözlemlleme (2.1.18) Arazi çalışma becerisi (2.1.29) Arazi çalışmaları (2.1.18), (2.1.18), (2.1.29), (3.1.27), (3.1.41), (3.1.63), (3.1.83), (3.1.99), (3.1.108), (3.1.133), (3.1.163), (3.1.192), (3.1.249), (3.1.294) Coğrafi gözlem yapma (2.1.17), (3.1.15), (3.1.28), (3.1.42), (3.1.64), (3.1.84), (3.1.100), (3.1.109), (3.1.134), (3.1.151), (3.1.164), (3.1.170), (3.1.193), (3.1.223), (3.1.230), (3.1.250), (3.1.265), (3.1.274), (3.1.279), (3.1.295)	38
	Duruma Uydurma	Gözlemleri araştırmalarda kullanma (2.1.17) Gözlemleri gelecekle ilgili planlarda kullanma (2.1.17) Benzer olaylarla karşılaşınca yapılması gerekene yönelik davranış geliştirme (2.1.17)	3
	Yaratma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tablo 5 (devam)

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

ÖĞRENME BECERİLERİ	Bütüncül Öğrenme	Bütünsel bakış açısı (2.1.27)	1
	Hayat Boyu Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öğrenmeyi Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Uyumlu Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Araştırma	Coğrafya biliminin temel kavram, kuram ve araştırma yöntemlerini kullanarak araştırma yapma (2.1.2) Araştırma yapma (2.1.25)	2
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	Üst biliş	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Bilgi Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	BİT Okuryazarlığı	Bilgi ve iletişim teknolojilerinin coğrafya öğretiminde kullanımı (2.1.1) Bilgi iletişim teknolojilerini kullanma (2.1.28)	2
	Doğa Okuryazarlığı	İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi beceri kazanma (2.1.3) Doğaya karşı duyarlılık gösterme (3.1.1) Doğa sevgisi (3.1.14), (3.1.40), (3.1.107), (3.1.222), (3.1.229) Doğaya karşı duyarlı olma (3.1.39) Afetlere karşı bilinç edinme (3.1.97) Sınırlı kaynaklar (3.1.218) Doğanın tükenebilirliği (3.1.218) Çevre sorunları (3.1.218) Doğayla uyumlu kalkınma (3.1.218)	13
	Finansal Okuryazarlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Görsel Okuryazarlık	Harita üzerinde konum belirleme (2.1.22) Harita üzerine bilgi aktarma (2.1.22) Amaca uygun harita seçme (2.1.22) Haritalardan yararlanarak hesap yapma (2.1.22) Küre ve atlas kullanma becerisi (2.1.22), (2.1.22) Haritayı doğru şekilde yorumlama (2.1.22) Tablo, grafik ve diyagramları yorumlama (2.1.23), (2.1.23), (3.1.20), (3.1.89), (3.1.139), (3.1.198), (3.1.216), (3.1.255), (3.1.300), (3.1.316) Tablo, grafik, diyagram hazırlama (2.1.23), (3.1.20), (3.1.89), (3.1.139), (3.1.198), (3.1.216), (3.1.255), (3.1.300), (3.1.316) Verilere uygun tablo, grafik ve diyagram oluşturma (2.1.23) Konuyla ilgili fotoğraflar kullanma (2.1.23) Konuyla ilgili kesitler oluşturma (2.1.23) Tablo, grafik ve diyagramları uygun yerlerde kullanma (2.1.23) Yaşanılan yerdeki iklim elemanlarına ait tablo ve grafik çizme (3.1.11) Harita unsurlarından yararlanarak harita kullanma (3.1.6) Harita becerisi (2.1.22), (3.1.18), (3.1.31), (3.1.37), (3.1.67), (3.1.87), (3.1.93), (3.1.102), (3.1.111), (3.1.137), (3.1.154), (3.1.196), (3.1.214), (3.1.225), (3.1.232), (3.1.253), (3.1.267), (3.1.298), (3.1.314)	51
	Medya Okuryazarlığı	Halkı bilinçlendirmek amacıyla kamu spotu hazırlama (3.1.103), (3.1.227)	2

Tablo 5 (devam)

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

KENDİNİ YÖNETME BECERİLERİ	Öz Değerlendirme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Düzenleme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Saygı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Sunum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Yeterlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Yönetim	Öz denetim (3.1.14), (3.1.40), (3.1.107), (3.1.162), (3.1.191), (3.1.229), (3.1.273), (3.1.293)	8
	Bağımsız Çalışma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
VATANDAŞLIK BECERİLERİ	Dijital Vatandaşlık	Teknolojiyi kullanma (2.1.18)	1
	Küresel Vatandaşlık	Dünyaya ait mekânsal değerlere sahip çıkma bilinci geliştirme (2.1.6)	1
	Milli Vatandaşlık	Ülkesine ait mekânsal değerlere sahip çıkma bilinci geliştirme (2.1.6) Vatan bilinci kazanma (2.1.15) Vatanseverlik (3.1.26), (3.1.62), (3.1.107), (3.1.150), (3.1.191), (3.1.211), (3.1.264), (3.1.293), (3.1.311)	11
DİL BECERİLERİ	Dil Becerisi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME BECERİLERİ	Azım	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Esneklik ve Uyum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Güven	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Karar Alma	Gelecekle ilgili karar verme (2.1.19)	1
	Merak	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sabır	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Önyargıların Üstesinden Gelme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Sorumluluk	Ekosistemin işleyişi ile ilgili sorumluluk bilinci kazanma (2.1.7) Sorumluluk (3.1.62), (3.1.98), (3.1.162), (3.1.169), (3.1.222), (3.1.229), (3.1.273), (3.1.319) Afet sürecindeki sorumlulukları öğrenme (3.1.97) Çevre sorunlarının önlenmesinde insana düşen sorumluluklar (3.1.220)	11
	Risk Alma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sağlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Farklılıklara Değer Verme	Farklı kültürlere saygılı olma (3.1.142)	1
	Motivasyon	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tablo 5 (devam)

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME BECERİLERİ	Karakter Eğitimi	Türkiye'ye göçen topluluklara karşı saygılı tutum sergileme (3.1.78) Türkiye'ye göçen topluluklara karşı paylaşımcı tutum sergileme (3.1.78) Dostluk (3.1.82) Saygı (3.1.82), (3.1.150), (3.1.264) Yardımseverlik (3.1.82)	7
	Kariyer	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Etik	Toplumsal cinsiyet adaleti (3.1.76) Toplumsal cinsiyet eşitliği (3.1.76) Dürüstlük (3.1.191), (3.1.293) Adalet (3.1.211), (3.1.311)	6
	Üretkenlik-Verimlilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Yenilikçilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Estetik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Hizmet Odaklılık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Hesap verebilirlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Kaynakların Etkili Kullanımı	Tasarruf bilinci geliştirme (2.1.9)	1
	Girişimcilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
İLETİŞİM BECERİLERİ	Çatışma Yönetme ve Çözme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	İletişim	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	İş Birliği	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır	-
YÖNETİMSEL BECERİLER	Proje Yönetimi	Çeşitli uygulamaları yapabilecekleri projeler geliştirme (2.1.18)	1
	Zaman Yönetimi	Zamanı algılama (2.1.20), (3.1.21), (3.1.69), (3.1.90), (3.1.140), (3.1.173), (3.1.199), (3.1.217), (3.1.226), (3.1.256), (3.1.301) Zaman algısı kazandırma (2.1.20)	12
	Planlama	Gözleme dayalı araştırma çalışmaları planlama (2.1.17) Araştırma için plan tasarlama (2.1.18)	2
	Liderlik	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tablo 5 (devam)

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

SOSYAL- KÜLTÜREL BECERİLER	Kültürel Farkındalık	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Küresel Farkındalık	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Coğrafya dersine ait Tablo 5'te 21. yüzyıl becerilerine ilişkin olarak oluşturulan tema, alt tema ve kodlara yer verilmiştir. Coğrafya dersi ortaöğretim programına ilişkin oluşturulan Tablo 5'teki bulgulara göre düşünme becerileri temasından; hatırlama 13, anlama 132, uygulama 8, çözümleme 78, değerlendirme 50, yaratma 5, akıl yürütme 1, sistematik düşünme 25, problem çözme 1, sorgulama 30, sonuç üretme 4 kodla programda yer alırken empati ve eleştirel düşünme becerileri ile ilgili herhangi bir kod tespit edilememiştir.

Tablo 5'te yapılan betimsel analize göre düşünme becerileri temasından en fazla anlama, analiz, değerlendirme, sistematik düşünme ve sorgulama ile ilgili kodlar belirlenmiştir. Hatırlama alt teması; bilgi sahibi olma, tanımlama en çok da sınıflandırma becerilerini içermektedir. Anlama alt teması; çıkarımda bulunma, yorumlama, kavrama, anlama, anlamlandırma, belirleme, en çok da açıklama şeklinde programda yer almışken çözümleme alt teması; karşılaştırma, benzer-farklı yanları ortaya koyma, ayırt etme, en çok da ilişkilendirme ve analiz etme ile coğrafya öğretim programında yer almıştır. Değerlendirme alt teması; tartışma ve değerlendirme yapma biçiminde programda yer almıştır. Uygulama alt teması; uygulama geliştirme, gözlemleri kullanma, gözlemlerden veri toplama, alan çalışmaları gibi kodlarla; yaratma alt teması ise öneri geliştirme, sentezleme, senaryo oluşturma kodları ile; sorgulama alt teması; nedenleri sorgulama, çok boyutlu düşünebilme becerisi ve en çok da coğrafi sorgulama kodları ile, sonuç üretme; raporlaştırma, sonuçları tahmin etme ve sonuç çıkarma verileri ile coğrafya dersi ortaöğretim programında yer almıştır. Akıl yürütme alt becerisi de gelecekle ilgili tahminde bulunma şeklindeki bir kodla programda yer almıştır. Coğrafya dersi ortaöğretim programında empati, eleştirel düşünme becerilerine ilişkin kodlar tespit edilememiştir.

Coğrafya dersi ortaöğretim programının analizine ait Tablo 5'te duyuşsal alan becerilerinin alma alt temasıyla ilgili 4 kod tespit edilmiştir. Programda tepkide bulunma, değer verme, örgütlenme ve nitelenmişlik alt temalarına ilişkin becerilere dair hiçbir kod belirlenememiştir.

Coğrafya dersi ortaöğretim programına yönelik Tablo 5'teki analize göre psikomotor alan becerileri temasına yönelik toplamda 41 koda ulaşılmıştır. Beceri haline getirme alt temasıyla ilgili beceriye ilişkin 38 koda, duruma uydurma alt temasına ilişkin 3 koda ulaşılmıştır. Uyarılma, kılavuz denetiminde yapma ve yaratma alt temaları ile ilgili herhangi bir beceriye ilişkin kod tespit edilememiştir.

Coğrafya dersi ortaöğretim programının analizine yönelik Tablo 5'te öğrenme becerileri temasından toplamda 3 koda ulaşılmıştır. Bütüncül öğrenme alt temasıyla ilgili 1, araştırma

alt temasıyla ilgili 2 beceriye yönelik kod tespit edilmiştir. Hayat boyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, uyumlu öğrenme ve üst biliş alt temaları ile ilgili hiçbir kod tespit edilememiştir.

Tablo 5'teki coğrafya dersi okuryazarlık becerileri temasının analizi ile ilgili; en çok kodun olduğu alt tema görsel okuryazarlık becerisi olmuştur. Görsel okuryazarlık alt teması coğrafya dersi ortaöğretim programında 51 kodla yer almıştır. Görsel okuryazarlık; harita-küre-atlas kullanma, tablo-grafik-diyagram kullanma, tablo-grafik-diyagram-harita hazırlama, tablo-grafik-diyagram-harita yorumlama becerileriyle programda yer almıştır. Coğrafya dersi ortaöğretim programında görsel okuryazarlık alt temasından sonra en çok doğa okuryazarlığı alt temasına yer verilmiştir. Doğa okuryazarlığı 13 beceriye yönelik kodla ve coğrafi beceri kazanma, doğaya duyarlılık gösterme, doğayla ilişki içinde yaşama, doğayla uyumlu kalkınma, doğaya sevgi duyma biçiminde coğrafya dersi ortaöğretim programında yer almıştır. BİT okuryazarlığı 2, medya okuryazarlığı 2 kodla coğrafya dersi ortaöğretim programında yer almıştır. Medya okuryazarlık becerisi kamu spotu hazırlayıp medyaya servis etme yönüyle; BİT okuryazarlığı teknolojinin coğrafya öğretiminde kullanılması şeklinde becerilerle dersin öğretim programında yer almıştır. Bilgi okuryazarlığı ve finansal okuryazarlık alt temaları ile ilgili herhangi bir beceriye yönelik koda ulaşamamıştır.

Kendini yönetme becerileri teması açısından coğrafya dersi ortaöğretim programına yönelik Tablo 5 incelendiğinde öz değerlendirme, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, öz yeterlilik ve bağımsız çalışma becerileri ile ilgili herhangi bir koda ulaşamamıştır. Coğrafya dersi ortaöğretim programında öz yönetim becerisi içinde öz denetim becerisine ait 8 koda yer verildiği tespit edilmiştir.

Coğrafya dersi ortaöğretim programının analizinde vatandaşlık becerilerine yönelik toplam olarak 13 kod tespit edilmiştir. Milli vatandaşlık alt teması 11 kodla programda yer almıştır. Mekansal değerlere sahip çıkma, vatan bilinci, özellikle vatanseverlik bu alt temanın en çok vurgulanan kodlarıdır. Dijital vatandaşlık alt teması teknolojiyi kullanma becerisine ait 1 kodla, küresel vatandaşlık alt teması ise dünyadaki mekânsal değerlere sahip çıkma becerisiyle yine 1 kodla öğretim programında yer almıştır.

Coğrafya dersi ortaöğretim programının analizine ait Tablo 5'teki dil becerileri temasına yönelik herhangi bir beceriye ilişkin koda ulaşamamıştır.

Tablo 5'te kendini gerçekleştirme becerileri temasına yönelik; sorumluluk alt teması ile ilgili 11, karakter eğitimi alt teması ile ilgili 7, etik alt teması ile ilgili 6, farklılıklara değer verme alt temasıyla ilgili 1, karar alma alt temasıyla ilgili 1 ve kaynakların etkili kullanımı alt teması ile ilgili 1 beceriye ilişkin koda yer verilmiştir. Sorumluluk alt teması; sorumluluk geliştirme, sorumluluğunu bilme üzerinde yoğunlaşırken etik alt teması; dürüstlük, adalet ve eşitlik kavramları üzerinden verilmiştir. Karakter eğitimi alt temasının; dostluk, yardımseverlik, saygılı olma, paylaşımcı olma becerileri üzerinden programda yer aldığı tespit edilmiştir. Kaynakların etkili kullanımı becerisinin ise tasarruf bilinci üzerinden verildiği tespit edilmiştir. Fakat programda azim, esneklik ve uyum, güven, merak, sabır, ön yargıların üstesinden gelme, risk alma, sağlık, kariyer, üretkenlik-verimlilik, yenilikçilik, estetik, hizmet odaklılık, hesap verebilirlik, girişimcilik, motivasyon, çatışma yönetme ve çözme alt temalarına ilişkin herhangi bir koda yer verilmediği tespit edilmiştir.

Coğrafya ortaöğretim programının analizine göre Tablo 5'te iletişim becerileri temasından iletişim ve işbirliği ile ilgili herhangi bir beceriye ilişkin koda ulaşılamamıştır.

Coğrafya ortaöğretim programının analizine ilişkin Tablo 5'te yönetsel beceriler teması ile ilgili en çok zaman yönetimine yönelik kodlar tespit edilmiştir. Zaman yönetimi becerisinden 12 kod bulunmuş ve zamanı algılama, zaman algısı kazandırma becerileri önemsenmiş ve geçmiş-şimdi-gelecek zaman dilimleri üzerinde özellikle insanların doğayla ilişkisi bağlamında bireyin farkındalığını artırmaya yönelik kodlara yer verilmiştir. Coğrafya dersi ortaöğretim programında planlama alt temasından 2, proje yönetme alt temasından ise 1 koda ulaşılmıştır. Liderlik becerisinin programda hiçbir beceriye ilişkin kodla yer almadığı görülmektedir.

Tablo 5'teki coğrafya dersi ortaöğretim programının analize göre sosyal-kültürel beceriler temasına ilişkin kültürel ve küresel farkındalık olmak üzere 2 alt tema oluşturulmuştur. Fakat coğrafya dersi ortaöğretim programında sosyal-kültürel beceriler temasına yönelik herhangi bir beceriye ilişkin hiçbir kod bulunamamıştır.

Tablo 6 'da Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ortaöğretim programına yönelik betimsel analize yer verilmiştir.

Tablo 6

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

TEMALAR	ALT TEMALAR	KODLAR	f
DÜŞÜNME BECERİLERİ	Hatırlama (Bilgi)	Din ve ahlakla ilgili temel kavramların öğretimi (2.1.3) Din ve ahlakla ilgili bilgilerin kavramsal temellerinin oluşturulması (2.1.3) Dini ve ahlaki kavramları tanıma (2.1.5) İslam dininin temel kaynaklarını tanıma (2.1.7) Bazı önemli şahsiyetleri tanıma (2.1.11) İslam düşüncesinin farklı anlayış ve yorum biçimlerini tanıma (2.1.12) Yaşayan dünya dinlerini tanıma (2.1.13) Mabetleri, tarihi ve kültürel mekanları yerinde tanıma (2.1.20) İbadet ile ilgili kavramları sınıflandırma (3.1.14) Ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme (2.1.21), (3.1.4), (3.1.10), (3.1.22), (3.1.32), (3.1.52), (3.1.70), (3.1.76), (3.1.85), (3.1.88), (3.1.94) İsim ve sıfatlarının yansımalarıyla Allah'ı tanıma (3.1.29) İtikadi yorumları özelliklerine göre sınıflandırma (3.1.57) Siyasi yorumları özelliklerine göre sınıflandırma (3.1.57) İslam düşüncesindeki ameli fıkhi yorumları tanıma (3.1.58) Cenaze uğurlama ile ilgili gelenekleri tanıma (3.1.64) Hz. Muhammed'in örnek şahsiyetini tanıma (3.1.67) İslam'daki eğitim ve bilim kurumlarını tanıma (3.1.83) Müslüman bilim adamlarının çalışmalarını sınıflandırma (3.1.84) Dini anlayışımızın oluşmasında etkili olan kişileri tanıma (3.1.87) Dini kültürümüzün oluşmasında etkili olan kişileri tanıma (3.1.87) Bazı tasavvufi yorumları tanıma (3.1.92) Alevilik-Bektaşilikteki temel kavram ve erkanları tanıma (3.1.93)	32
	Anlam (Kavrama)	Dini ve ahlaki kavramları yorumlayabilme (2.1.3) Hz.Muhammed'in İslam dinindeki konumunu kavrama(2.1.8) Kuranı Kerim'i anlama (2.1.21), (3.1.4), (3.1.10), (3.1.22), (3.1.32), (3.1.52), (3.1.70), (3.1.76), (3.1.85), (3.1.88), (3.1.94), Kuranı Kerim ayetlerinden ilkeler çıkarma (2.1.21) Bilginin kaynaklarını açıklama (3.1.2) Dinin insan hayatındaki yeri ve önemini açıklama (3.1.7) Allah'ın isim ve sıfatlarını doğru anlama (3.1.9) İbadet kavramını açıklama (3.1.12) İbadetin kapsamını açıklama (3.1.12) İbadetlerin ahlak gelişimine etkisini yorumlama (3.1.16) Kişilik gelişimine değerlerin etkisini günlük hayattan örneklerle açıklama (3.1.20) İbadetlerin öğretiminde mezheplerin farklı anlayış ve uygulamaları ile ilgili bilgileri açıklama (2.1.19) İslam medeniyeti kavramını izah etme (3.1.23) Allah inancının insan hayatındaki yerini yorumlama (3.1.27) Allah inancının insan hayatındaki önemini yorumlama (3.1.27) Allah'ın isim ve sıfatlarını kavrama (3.1.29) İnsanın özelliklerini ayetlerle açıklama (3.1.30) Gençlerle ilgili ayetlere örnek verme (3.1.34) İslam'ın ekonomi ile ilgili ilkelerini yorumlama (3.1.44) İslam'ın sosyal adaletle ilgili ilkelerini açıklama (3.1.45)	70

Tablo 6 (devam)

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Anlam (Kavrama)	İslam ahlakının konusunu açıklama (3.1.48) İslam ahlakının gayesini açıklama (3.1.48) Yerilen bazı davranışları ayet-hadislerle açıklama (3.1.50) Cenaze ile ilgili uygulamaları örneklerle açıklama (3.1.64) İslam'ı anlama (3.1.67) Hz. Muhammed'in görevlerini açıklama (3.1.68) Hz. Muhammed'e bağlılık ve itaati ayet ve hadislerle yorumlama (3.1.69) Kuran'daki bazı kavramları yorumlama (3.1.71) Dinlerin ortaya çıktığı yerleri harita üzerinde gösterme (3.1.77), (3.1.100) Dinlerin yayıldığı yerleri harita üzerinde gösterme (3.1.77), (3.1.100) Yahudiliğin doğuşunu özetleme (3.1.78) Yahudiliğin gelişim sürecini özetleme (3.1.78) Hristiyanlığın doğuşunu özetleme (3.1.79) Hristiyanlığın gelişim sürecini özetleme (3.1.79) Türklerin Müslüman olma sürecini açıklama (3.1.86) İslam'ın ekonomi ile ilgili ahlaki ölçülerini yorumlama (3.1.96) Sağlık-tıpla ilgili meseleleri dini-ahlaki çerçevede yorumlama (3.1.98) Gıda maddeleri konusundaki dini-ahlaki ilkeleri açıklama (3.1.97) Bağlılık konusundaki dini-ahlaki ilkeleri açıklama (3.1.97) Hinduizm'in doğuşunu özetleme (3.1.101) Hinduizm'in gelişim sürecini özetleme (3.1.101) Budizm'in doğuşunu özetleme (3.1.102) Budizm'in gelişim sürecini özetleme (3.1.102) Konfüçyanizm'in doğuşunu özetleme (3.1.103) Konfüçyanizm'in gelişim sürecini özetleme (3.1.103) Taoizm'in doğuşunu özetleme (3.1.104) Taoizm'in gelişim sürecini özetleme (3.1.104) Kuranı Kerim'i yorumlama (2.1.21), (3.1.4), (3.1.10), (3.1.22), (3.1.32), (3.1.52), (3.1.70), (3.1.76), (3.1.85), (3.1.88), (3.1.94)	70
	Uygulama	Hayata aktarılması tasarlanan bilgi, tutum ve beceriler bütünü (2.1.1) Kuranı Kerim mealini kullanma (2.1.21), (3.1.4), (3.1.10), (3.1.22), (3.1.32), (3.1.52), (3.1.70), (3.1.76), (3.1.85), (3.1.88), (3.1.94)	12

Tablo 6 (devam)

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Çözümleme (Analiz)	Kavramlar arası ilişkilendirme (2.1.3)	31
		İslam'ın iman, ibadet, ahlak esasları arasındaki ilişkisini analiz etme (2.1.9)	
		İman-tasdik ilişkisi (3.1.3)	
		İman- ikrar ilişkisi (3.1.3)	
		İman- bilgi ilişkisi (3.1.3)	
		İman-amel ilişkisi (3.1.3)	
		Din tanımlarını karşılaştırma (3.1.6)	
		İnsan doğası ile din arasında ilişki kurma (3.1.7)	
		İnsan doğasının maddi-manevi yönünü ilişkilendirme (3.1.7)	
		İnsanın inanma ihtiyacının nedenlerini ayetlerle ilişkilendirme (3.1.7)	
		İnanç esaslarını ayet ve hadislerle analiz etme (3.1.9)	
		Değerleri oluşturan unsurları analiz etme (3.1.19)	
		Değer kavramının analizini yapma (3.1.19)	
		Değerleri ayet ve hadislerle ilişkilendirme (3.1.21)	
		İslam medeniyeti kavramını analiz etme (3.1.23)	
		Allah'ın varlığı-birliği konusunda akli delilleri analiz etme (3.1.28)	
		Allah'ın varlığı-birliği konusunda nakli delilleri analiz etme (3.1.28)	
		H. Muhammed'in erdemli davranışlarını kendi hayatıyla ilişkilendirme (3.1.35)	
		İslam'ın kültür üzerindeki etkisini analiz etme (3.1.41)	
		İslam'ın sanat üzerindeki etkisini analiz etme (3.1.41)	
		İslam'ın düşünce üzerindeki etkisini analiz etme (3.1.41)	
		İslam ve sosyal değişim arasında ilişki kurma (3.1.43)	
		Ahlak ve terbiye arasında ilişki kurma (3.1.49)	
		Duygu yönetimini ayet -hadislerle ilişkilendirme (3.1.49)	
		Düşünce yönetimini ayet-hadislerle ilişkilendirme (3.1.49)	
		Davranış yönetimini ayet-hadislerle ilişkilendirme (3.1.49)	
		İrade yönetimini ayet-hadislerle ilişkilendirme (3.1.49)	
		Din ve dinin yorumu arasındaki farkı ayırt etme (3.1.54)	
		Dünya hayatı ile ahiret arasında ilişki kurma (3.1.62)	
		H. Muhammed'in örnek şahsiyetinin yerini analiz etme (3.1.67)	
		Dini meselelerin çözümündeki ilke-yöntemleri analiz etme (3.1.95)	

Tablo 6 (devam)

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Değerlendirme	Çözüm ve yaklaşımları paylaşip tartışabilme (2.1.1)	
		İsrâ suresi 36. ayet - Mülk suresi 23. ayetteki mesajları değerlendirme(3.1.4)	
		Nisa suresi 136. ayetteki mesajları değerlendirme (3.1.10)	
		İbadetin temel ilkelerini değerlendirme (3.1.15)	
		Bakara suresi 177. ayetteki mesajları değerlendirme (3.1.17)	
		Kişilik gelişiminde dini-ahlaki değerleri tartışma (3.1.20)	
		Kişilik gelişiminde örf-adetleri tartışma (3.1.20)	
		İsra suresi 23-29. ayetlerdeki mesajları değerlendirme (3.1.22)	
		Hucurât suresi 13. ayetteki mesajları değerlendirme (3.1.25)	
		Rum suresi 18-27. ayetlerdeki mesajları değerlendirme (3.1.32)	
		Hiz. Muhammed ile genç sahabiler arasındaki iletişimi değerlendirme (3.1.36)	
		Al-i İmran suresi 159. ayetteki mesajları değerlendirme (3.1.38)	
		İslam'ın çevre sorunlarına yaklaşımını değerlendirme (3.1.42)	
		İslam'ın çözüm önerilerini değerlendirme (3.1.42)	
		Al-i İmran suresi 103-105. ayetlerdeki mesajları değerlendirme (3.1.46)	
		Yerilen bazı davranışların bireysel zararlarını değerlendirme (3.1.50)	
		Yerilen bazı davranışların toplumsal zararını değerlendirme (3.1.50)	
		Hucurat suresi 11-12. ayetlerdeki mesajları değerlendirme (3.1.52)	
		İslam'daki yorum farklılıklarının sebeplerini tartışma(3.1.55)	
		Dini yorumlarla ilgili bazı kavramları değerlendirme(3.1.56)	
		Nisa suresi 59. ayetteki mesajları değerlendirme(3.1.59)	
		Ahiret hayatının aşamalarını ayet ve hadislerle temellendirme(3.1.63)	
		Bakara suresi 153-157. ayetlerdeki mesajları değerlendirme(3.1.65)	
		Ahzab suresi 45-46. ayetlerdeki mesajları değerlendirme(3.1.70)	
		Kehf suresi 107-110. ayetlerdeki mesajları değerlendirme(3.1.73)	
		İnançla ilgili yaklaşımları tartışma(3.1.74)	
		Yeni dini akımları değerlendirme(3.1.75)	
		Enam suresi 59. ayetteki mesajları değerlendirme(3.1.76)	
		Lokman suresi 27. ayetteki mesajları değerlendirme(3.1.76)	
		Din-bilim ilişkisini tartışma(3.1.81)	
		Bilim ve düşüncenin gelişim sürecini değerlendirme(3.1.82)	
		Fatır suresi 27-28. ayetlerdeki mesajları değerlendirme(3.1.85)	
		Nisa suresi 69. ayetteki mesajları değerlendirme(3.1.88)	
		Tasavvufi düşüncenin oluşum sürecini değerlendirme(3.1.90)	
		Hucurat suresi 10. ayetteki mesajları değerlendirme(3.1.94)	
		Enam suresi 151-152. ayetlerdeki mesajları değerlendirme(3.1.99)	
Yaratma (Sentez)	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-	
Akıl Yürütme	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-	
Sistematik Düşünme	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-	
Empati	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-	
Eleştirel Düşünme	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-	

36

Tablo 6 (devam)

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Problem Çözme	Problem çözebilme(2.1.1) Problem çözme(2.1.3)	2
	Sorgulama	Sorgulama(2.1.3)	1
	Sonuç Üretme	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
DUYUŞSAL ALAN BECERİLERİ	Alma	Dini ve ahlaki kavramlar arasındaki ilişkileri fark etme(2.1.5) İslam'ın kültürümüz üzerindeki etkisini fark etme(2.1.10) İslam'ın sanatımız üzerindeki etkisini fark etme(2.1.10) İslam'ın örf ve adetlerimiz üzerindeki etkisini fark etme(2.1.10) İslam'ın dilimiz üzerindeki etkisini fark etme(2.1.10) Türk Milli Eğitiminin genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak dinin önemini fark etme(2.1.4) İnsanlar, toplumlar ve milletlerarası ilişkilerde dinin önemli bir unsur olduğunu fark etme(2.1.15) Dinin hayatı anlamlandırmadaki rolünü fark etme(2.1.16) İman ve İslam arasındaki ilişkiyi fark etme(3.1.8) İbadetin yapılış amacını fark etme(3.1.13) İbadetin önemini fark etme(3.1.13) İslam medeniyetinin farklı yerlerdeki etkisini fark etme(3.1.24) İnsanın Allah ile irtibat yollarını fark etme(3.1.31) İslam'ın aileye verdiği önemi fark etme(3.1.40) Çağlara ve ortama göre yapılan dini yorumların zenginlik olduğunu fark etme(3.1.53) Ahiret inancının önemini fark etme(3.1.61) Kuran'daki bazı kavramları tanımanın İslam'ı doğru anlamadaki önemini fark etme(3.1.72) Tasavvufta ahlaki boyutun önemini fark etme(3.1.91)	18
	Tepkide Bulunma	Sahip olunan değerle uyumlu hareket etme(2.1.2)	1
	Değer Verme	Temel değerleri anlama(2.1.2) Temel değerleri benimseme(2.1.2) İnsani değerleri benimseme(2.1.6) Manevi değerleri benimseme(2.1.16)	4
	Örgütlenme	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Nitelenmişlik	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Uyarılma	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Kılavuz Denetiminde Yapma	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Beceri Haline Getirme	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Duruma Uydurma	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Yaratma	Bu beceri ile ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Bütüncül Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Hayat Boyu Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öğrenmeyi Öğrenme	Beceri temelli öğrenme(2.1.1) Bilgi, tutum ve becerileri geliştirme(2.1.1)	2
	Uyumlu Öğrenme	Anlamli öğrenme(2.1.1) Anlamli ve kalıcı öğrenme(2.1.27)	2
PSİKOMOTOR ALAN BECERİLERİ			
ÖĞRENME BECERİLERİ			

Tablo 6 (devam)

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

ÖĞRENME BECERİLERİ	Araştırma	Araştırma yapma(2.1.1) Keşfedebilme(2.1.1) Araştırma(2.1.3) İslam inancında iman mahiyetini araştırma(3.1.3)	4
	Üst biliş	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	Bilgi Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	BİT Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Doğa Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Finansal Okuryazarlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Görsel Okuryazarlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Medya Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Değerlendirme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
KENDİNİ YÖNETME BECERİLERİ	Öz Düzenleme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Saygı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Sunum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Yeterlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Yönetim	Öz denetim(2.1.2)	1
	Bağımsız Çalışma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
VATANDAŞLIK BECERİLERİ	Dijital Vatandaşlık	EBA ortamında hazırlanan kazanımlara uygun materyallerden yararlanma(2.1.25)	1
	Küresel Vatandaşlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Milli Vatandaşlık	Vatanseverlik(2.1.2) Milli değerleri benimseme(2.1.6),(2.1.16) Vatan(2.1.24) Millet(2.1.24) Bayrak(2.1.24) Şehitlik(2.1.24) Gazilik(2.1.24) Milli birlik ve beraberliği pekiştiren değerlerin zihinde yer etmesi(2.1.24)	9
	Dil Becerisi	Sözlü ve yazılı edebiyatımızdaki örnek metinlerden yararlanma (2.1.23), (3.1.1), (3.1.5), (3.1.11), (3.1.18), (3.1.26), (3.1.33), (3.1.39), (3.1.47), (3.1.60), (3.1.66), (3.1.80) Din dilinin özelliklerini ve kullanım şekillerini kazanma (2.1.27)	13

Tablo 6 (devam)

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME BECERİLERİ	Azim	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Esneklik ve Uyum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Güven	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Karar Alma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Merak	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sabır	Sabır(2.1.2)	1
	Önyargıların Üstesinden Gelme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sorumluluk	Sorumluluk(2.1.2)	1
	Risk Alma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sağlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Farklılıklara Değer Verme	Farklı din, inanç ve yorumlara saygı duyma(2.1.14) Farklılıklarla bir arada yaşama becerisi kazanmış bireyler yetiştirme(2.1.16) Din, vicdan ve düşünce özgürlüğünü zedeleyici davranışlardan uzak durma(2.1.22) Düşünceye saygılı davranma(2.1.26) Farklı düşünce ve yorumlara saygı duyma(3.1.53),(3.1.89)	6
	Motivasyon	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Karakter Eğitimi	Dostluk(2.1.2),(2.1.24) Saygı(2.1.2),(2.1.24) Sevgi(2.1.2),(2.1.24) Yardımselverlik(2.1.2) Dini ve ahlaki kavramları kazanma(2.1.17) Farklı din ve inançların bilgisi(2.1.18) Kardeşlik(2.1.24) Arkadaşlık(2.1.24) İnsana saygılı davranma(2.1.26) Ahlaki olana saygılı davranma(2.1.26) Bazı genç sahibilerin öne çıkan özelliklerini örnek alma(3.1.37) Tutum ve davranışlarda ölçülü olma(3.1.51)	15
	Kariyer	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Etik	Adalet(2.1.2) Dürüstlük(2.1.2) Ahlaki değerleri benimseme(2.1.6),(2.1.16)	4
	Üretkenlik-Verimlilik	Derse aktif katılım(2.1.1)	1
	Yenilikçilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Estetik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Hizmet Odaklılık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Hesap verebilirlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Kaynakların Etkili Kullanımı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Girişimcilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Çatışma Yönetme ve Çözme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tablo 6 (devam)

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

İLETİŞİM BECERİLERİ	İletişim	İletişim kurma(2.1.3)	1
	İş Birliği	Bu beceriyle ilgili veriye rastlanmamıştır.	-
YÖNETİMSEL BECERİLER	Proje Yönetimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Zaman Yönetimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Planlama	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Liderlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
SOSYAL- KÜLTÜREL BECERİLER	Kültürel Farkındalık	Kültürel değerleri benimseme(2.1.6) Kültürel mirasa saygılı davranma(2.1.26) Tarihi ve kültürel bağları güçlendirme(3.1.24)	3
	Küresel Farkındalık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersine ait Tablo 6'da 21. yüzyıl becerilerine ilişkin olarak oluşturulan tema, alt tema ve kodlara yer verilmiştir. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programının analizine ait Tablo 6'daki bulgulara göre düşünme becerileri temasına ilişkin alt temalardan; anlama ile ilgili 70, değerlendirme ile ilgili 36, çözümleme ile ilgili 31, hatırlama ile ilgili 32, uygulama ile ilgili 12, problem çözme ile ilgili 2, sorgulama ile ilgili 1 koda ulaşılmıştır. Düşünme teması ile ilgili yapılan betimsel analize göre din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında yaratma, akıl yürütme, sistematik düşünme, empati, eleştirel düşünme alt temalarına yönelik herhangi bir beceriye ilişkin kod tespit edilememiştir. Din kültürü ortaöğretim programı incelendiğinde hatırlama becerisi; temel kavramları-kişileri-yorumları tanıma, sınıflandırma, şahıs-yer-konu ve kavramları belirleme etrafında şekillenmiştir. Anlama becerisi; kavrama, anlama, açıklama, harita üzerinde gösterme, özetleme, yorumlama gibi becerilerle ifade edilmiştir. Uygulama alt teması; hayata aktarma, Kur'anı Kerim mealini anlayıp ona uygun davranma becerileri şeklinde din kültürü ahlak bilgisi dersi öğretim programında yer almıştır. Çözümleme alt teması; ilişkilendirme, analiz etme, karşılaştırma, ilişki kurma, farkı ayırt etme, aradaki ilişkiyi belirleme becerileriyle; değerlendirme alt teması ise tartışma, ölçüte göre değerlendirme ve temellendirme becerileriyle programda yer almıştır.

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programının analizine yönelik Tablo 6 incelendiğinde duyuşsal alan becerileri temasına ait; örgütlenme, nitelenmişlik becerileri ile ilgili herhangi bir koda yer verilmediği tespit edilmiştir. Fakat alma alt teması ile ilgili 18 koda ulaşılmıştır. Alma basamağı önemini fark etme, amacını fark etme, rolünü fark etme gibi hedef davranışlarla din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında yer almıştır. Tepkide bulunma alt teması ile ilgili sadece 1 kod kullanılmış olup o da sahip olunan değere uygun davranma becerisi olarak ifade edilmiştir. Değer verme alt teması ile ilgili ise 4 kod oluşturulmuştur. Değer verme alt teması; temel değerlere kendini adama, kendini verme gibi becerilerle programda yer almıştır.

DKAB dersi ortaöğretim programının analizine göre psikomotor alan becerileri temasına ilişkin uyarılma, kılavuz denetiminde yapma, beceri haline getirme, duruma uydurma, yaratma alt temalarına yönelik herhangi bir koda ulaşılamamıştır.

Tablo 6'ya ait öğrenme temasıyla ilgili alt temalar incelendiğinde; araştırma ile ilgili 4, öğrenmeyi öğrenme ile ilgili 2, uyumlu öğrenme ile ilgili 2 kod bulunmuştur. Bütüncül öğrenme, hayat boyu öğrenme ve üst biliş alt temaları ile ilgili herhangi bir beceriye ulaşılamamıştır.

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin ortaöğretim programı analizini içeren Tablo 6'ya ait okuryazarlık teması ile ilgili hiçbir beceriye ilişkin kod tespit edilememiştir. Bilgi okuryazarlığı, BİT okuryazarlığı, doğa okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, görsel okuryazarlık ve medya okuryazarlığı öğretim programında yer almayan becerilerdir.

Tablo 6'daki ortaöğretim programına yönelik analiz tablosuna göre kendini yönetme becerileri temasına yönelik alt temalardan; öz değerlendirme, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, öz yeterlik ve bağımsız çalışma ile ilgili hiçbir beceriye ilişkin kod oluşturulamazken öz yönetim alt teması ile ilgili 1 kod oluşturulmuştur; bu da kendini kontrol edebilme becerisine yönelik olarak din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında yer almıştır.

Tablo 6'da vatandaşlık becerileri teması ile ilgili toplamda 10 kod bulunmuştur. Milli vatandaşlık alt teması ile ilgili 9 kod bulunmuş olup bu kodların da vatan, millet, bayrak, şehitlik gibi milli değerleri benimseme becerileri ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Dijital vatandaşlık becerisi EBA ortamında bilgiyi teknolojiyle harmanlama yönünde verilmiş olup 1 kodla sınırlandırılmıştır. Küresel vatandaşlık alt teması ile ilgili becerilere ilişkin hiçbir koda rastlanılmamıştır.

Dil becerileri teması açısından Tablo 6'daki analize göre toplamda 13 koda ulaşıldığı tespit edilmiştir. Sözlü ve yazılı edebiyatın örneklerinden yararlanma ile ilgili 12 beceriye ulaşılmış ve İslam dininin tüm öğretilerini, ritüellerini dilin imkânlarından faydalanmak şartıyla farklı anlatım şekilleri vasıtasıyla (şiir, hikaye...) bireylere ulaştırmak amaçlanmıştır. Ayrıca dinsel açıdan dil becerileri edinme ile ilgili 1 koda ulaşılmıştır. İslam kültürünün dile olan etkisini görme de dil becerileri içinde verilerek kültür-dil ilişkisini fark etme becerisi kazandırılmak istenmiştir.

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programının analizine göre Tablo 6'da kendini gerçekleştirme temasına ait şu alt temalara ait becerilere ilişkin kodlar yer almıştır: Karakter eğitimi ile ilgili 15, farklılıklara değer verme ile ilgili 6, etik ile ilgili 4, üretkenlik-verimlilik ile ilgili 1, sabır ile ilgili 1 ve sorumluluk ile ilgili 1 koda ulaşılmıştır. Karakter eğitimi, farklılıklara değer verme, etik, üretkenlik-verimlilik, sabır ve sorumluluk alt temalarına yönelik olarak; sabretme, sorumluluk sahibi olma, farklı din-inanç ve yorumlara, din ve vicdan özgürlüğüne saygı duyma, dostluk-sevgi-saygı-yardımseverlik-kardeşlik-arkadaşlık-ölçülü olma, ahlaki-dini-temel değerleri benimseme, adalet, dürüstlük becerileri din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında yer almıştır. Kendini gerçekleştirme temasından azim, esneklik-uyum, güven, karar alma, merak, önyargıların

üstesinden gelme, risk alma, sağlık, motivasyon, kariyer, yenilikçilik, estetik, hizmet odaklılık, hesap verebilirlik, çatışma yönetme ve çözme, kaynakların etkili kullanımı, girişimcilik alt temaları ile ilgili herhangi bir beceriye yönelik kodlara ulaşılamamıştır.

Tablo 6’da iletişim becerileri teması ile ilgili sadece 1 koda rastlanılmıştır. İletişim kurma becerisine değinilmiş fakat işbirliği yapma becerisine din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında yer verilmemiştir.

Yönetimsel beceriler temasıyla ilgili programda hiçbir beceriye ilişkin koda ulaşılamamıştır. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında proje yönetimi, zaman yönetimi, planlama ve liderlik alt temalarına ilişkin hiçbir beceriye ait koda yer verilmemiştir.

Tablo 6’da sosyal-kültürel tema ile ilgili becerilere yönelik 3 kod yer almıştır. Kültürel farkındalık alt teması; kültürel değerleri, kültürel mirası önemseme ve koruma, tarihsel ve kültürel bağları güçlendirme becerileriyle din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretim programında yer almıştır. Dersin ortaöğretim programında küresel farkındalık teması ile ilgili herhangi bir beceriye yönelik kod tespit edilememiştir.

Tablo 7’de Türk Dili ve Edebiyatı dersi ortaöğretim programına yönelik betimsel analize yer verilmiştir.

Tablo 7

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

TEMALAR	ALT TEMALAR	KODLAR	f
DÜŞÜNME BECERİLERİ	Hatırlama (Bilgi)	Türk edebiyatının tarihsel gelişimini tanıma(2.1.2) Türk edebiyatının tarihsel değişimini tanıma(2.1.2) Türkçenin inceliklerini tanıma(2.1.2) Yazar ve eserleri sıralama(3.1.11),(3.1.28),(3.1.42),(3.1.57)	7
	Anlama (Kavrama)	Edebiyatın doğasını ve işlevini kavrama(2.1.1) Edebiyatın birey ve toplum için önemini kavrama(2.1.1) Okuduğunu anlama(2.1.5) Metinleri anlamak(2.3.1) Konuşma tekniklerini kavrama(2.3.5) Dinleme tekniklerini kavrama(2.3.5) Kelimelerin anlamını tahmin etme(3.1.1),(3.1.14),(3.1.30),(3.1.44) Şiiri yorumlama(3.1.9) Metni yorumlama(3.1.26),(3.1.40),(3.1.55)	14
	Uygulama	Konuşma uygulaması(2.3.5) Dinleme uygulaması(2.3.5)	2
	Çözümleme (Analiz)	Analiz etme(2.1.6) Metinleri çözümlemek(2.4.1) Şiirin ahenk unsurlarını belirlemek(3.1.3),(3.1.3) Şiirin nazım biçimini tespit etmek(3.1.4) Şiirin nazım türünü tespit etmek(3.1.4) Şiirin temasını belirlemek(3.1.2) Şiirin nazım biçimini belirlemek(3.1.4) Şiirin nazım türünü belirlemek(3.1.4) Şiirdeki mazmunları belirlemek(3.1.5) Şiirdeki imgeleri belirlemek(3.1.5) Şiirdeki edebi sanatları belirlemek (3.1.5) Söyleyici ile hitap edilen arasındaki ilişkiyi belirlemek(3.1.6) Sosyal öğeleri belirleme(3.1.7),(3.1.24),(3.1.38),(3.1.51) Tarihi öğeleri belirleme(3.1.7),(3.1.24),(3.1.38),(3.1.51) Siyasi öğeleri belirleme(3.1.7),(3.1.24),(3.1.38),(3.1.51) Mitolojik öğeleri belirleme(3.1.7),(3.1.24),(3.1.38),(3.1.51) Metnin tarihsel dönemle ilişkisini belirlemek(3.1.15),(3.1.31),(3.1.45) Metnin tema ve konusunu belirlemek(3.1.16),(3.1.32) Metindeki çatışmaları belirlemek(3.1.17),(3.1.33) Metnin olay örgüsünü belirlemek(3.1.18),(3.1.34) Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirlemek(3.1.19),(3.1.35) Metindeki zaman ve mekanın özelliklerini belirlemek(3.1.20),(3.1.36) Metindeki dil özelliklerini belirleme(3.1.37)	65

Tablo 7 (devam)

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Çözümleme (Analiz)	Metindeki üslup özelliklerini belirleme(3.1.37)	65
		Metindeki anlatım özelliklerini belirleme(3.1.37)	
		Metindeki sunum özelliklerini belirleme(3.1.37)	
		Anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirlemek(3.1.21)	
		Metnin anlatım biçimleri-teknikleri işlevini belirlemek(3.1.22)	
		Metnin üslup özelliklerini belirlemek(3.1.23)	
		Metin ile metnin konusu arasında ilişki kurma(3.1.46)	
		Metin ile metnin amacı arasında ilişki kurma(3.1.46)	
		Metin ile hedef kitlesi arasında ilişki kurma(3.1.46)	
		Metnin ana düşüncesini belirlemek(3.1.47)	
		Metnin yardımcı düşüncelerini belirlemek(3.1.47)	
		Metindeki anlatım biçimlerini belirlemek(3.1.48)	
		Metindeki düşünceyi geliştirme yollarını belirlemek(3.1.48)	
		Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirleme(3.1.49)	
		Metnin üslubunu belirleme(3.1.50)	
		Bilgi ve yorumları ayırt etme(3.1.52)	
		Yazarın bakış açısını belirlemek(3.1.53)	
		Metnin konusunu belirlemek(3.1.60)	
		Metnin temasını belirlemek(3.1.60)	
		Metnin ana düşüncesini belirlemek(3.1.60)	
		Metnin amacını belirlemek(3.1.60)	
		Metnin hedef kitlesini belirlemek(3.1.60)	
	Değerlendirme	Metinleri eleştirel bakışla değerlendirmek(2.4.1)	22
		Mazmun, imge ve edebi sanatın anlama katkısını değerlendirme(3.1.5)	
		Mazmunları belirleme ve değerlendirme(3.1.5)	
		Edebiyat akımlarının yansımalarını değerlendirme(3.1.8),(3.1.25),(3.1.39)	
		Sanat akımlarının yansımalarını değerlendirme(3.1.8),(3.1.25),(3.1.39)	
		Fikir akımlarının yansımalarını değerlendirme(3.1.8),(3.1.25),(3.1.39),(3.1.54)	
		Şair-şiir arasındaki ilişkiyi değerlendirme(3.1.10)	
		Metinleri karşılaştırma(3.1.13)	
		Yazar-metin arasındaki ilişkiyi değerlendirme(3.1.27),(3.1.41),(3.1.56)	
		Felsefi akımların yansımalarını değerlendirme(3.1.54)	
		Siyasi akımların yansımalarını değerlendirme(3.1.54)	
		Geleneklerin yansımalarını değerlendirme(3.1.54)	
		Anlayışların yansımalarını değerlendirme(3.1.54)	
	Yaratma (Sentez)	Yaratıcı düşünme(2.2.6)	1
	Akıl Yürütme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Sistematik Düşünme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Empati	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Eleştirel Düşünme	Eleştirel okuma becerisi(2.1.5)	2
		Eleştirel düşünme(2.2.2)	
	Problem Çözme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-

Tablo 7 (devam)

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜME BECERİLERİ	Sorgulama	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Sonuç Üretme	Çözüm önerileri üretmek(2.1.6)	1
DUYUŞSAL BECERİLER	Alma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Tepkide Bulunma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Değer Verme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Örgütlenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Nitelenmişlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
PSİKOMOTORALAN BECERİLERİ	Uyarılma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Kılavuz Denetiminde Yapma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Beceri Haline Getirme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Duruma Uydurma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Yaratma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
ÖĞRENME BECERİLERİ	Bütüncül Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Hayat Boyu Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öğrenmeyi Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Uyumlu Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Araştırma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Üst Biliş	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	Bilgi Okuryazarlığı	Okuma alışkanlığı(2.1.5),(2.3.3) Okuyup tartışma(2.3.3) Bilgi okuryazarlığı(2.2.1)	4
	BİT Okuryazarlığı	Dijital kaynakların kullanımı(2.3.7)	1
	Doğa Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Finansal Okuryazarlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Görsel Okuryazarlık	Görsel okuryazarlık(2.2.3) Görsel iletişim araçları(2.3.7)	2
	Medya Okuryazarlığı	Medya okuryazarlığı(2.2.5)	1
KENDİNİ YÖNETME BECERİLERİ	Öz Değerlendirme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Düzenleme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Saygı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Sunum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Yeterlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Yönetim	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Bağımsız Çalışma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-

Tablo 7 (devam)

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

VATANDAŞLIK BECERİLERİ	Dijital Vatandaşlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Küresel Vatandaşlık	Evrensel değerler(2.1.3),(3.1.7),(3.1.24),(3.1.38),(3.1.51)	5
	Milli Vatandaşlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
DİL BECERİLERİ	Dil Becerisi	Dilin inceliklerini keşfetmek(2.3.2) Dil bilinci(2.3.2) Dil becerisi(2.3.2) Yazma becerisi(2.3.2) Dil bilgisi çalışmaları(2.3.4),(3.1.29),(3.1.58) Kelime ve kelime gruplarının telaffuzu(2.3.5) Dil bilgisi çalışmaları(3.1.12),(3.1.43) Farklı türde metin yazma(3.1.59)	11
KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME BECERİLERİ	Azim	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Esneklik ve Uyum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Güven	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Karar Alma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Merak	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sabır	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Önyargıların Üstesinden Gelme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sorumluluk	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Risk Alma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sağlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Farklılıklara Değer Verme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Motivasyon	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Karakter Eğitimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Kariyer	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Etik	Ahlaki değerler(2.1.3)	1
	Üretkenlik-Verimlilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Yenilikçilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Estetik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Hizmet Odaklılık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Hesap Verebilirlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Kaynakların Etkili Kullanımı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Girişimcilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Çatışma Yönetme ve Çözme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tablo 7 (devam)

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

İLETİŞİM BECERİLERİ	İletişim	Etkili iletişim(2.1.4) İletişim(2.2.4) Dinleme becerisi(2.3.2) Konuşma becerisi(2.3.2)	4
	İş Birliği	İş birliği(2.2.4)	1
YÖNETİMSSEL BECERİLER	Proje Yönetimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Zaman Yönetimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Planlama	Yazma konusuyla ilgili hazırlık yapma(3.1.61) Metni planlama(3.1.62)	2
	Liderlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
SOSYAL- KÜLTÜREL BECERİLER	Kültürel Farkındalık	Milli değerler(2.1.3),(3.1.7)(3.1.24),(3.1.38),(3.1.51) Manevi değerler(2.1.3),(3.1.7),(3.1.24),(3.1.38),(3.1.51) Kültürel değerler(2.1.3)	11
	Küresel Farkındalık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Türk dili ve edebiyatı dersine ait Tablo 7’de 21. yüzyıl becerilerine ilişkin olarak oluşturulan tema, alt tema ve kodlara yer verilmiştir. Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programına yönelik analize ait Tablo 7 incelendiğinde düşünme becerileri temasıyla ilgili olarak şu alt temalara ve kodlara ulaşılmıştır: çözümleme 65, değerlendirme 22, kavrama 14, hatırlama 7, uygulama 2, eleştirel düşünme 2, sonuç üretme 1, yaratma 1 beceriyle programda yer almıştır. Akıl yürütme, sistematik düşünme, empati, problem çözme, sorgulama alt temalarına ilişkin hiçbir beceriye ait koda ulaşılamamıştır. Kavrama alt teması; Türk edebiyatının tarihini, edebiyatın işlevini ve önemini, metinleri, kelimeleri kavrayıp anlama, şiirdeki ya da bir metindeki çeşitli unsurları belirleme çerçevesinde verilmiştir. Çözümleme alt temasıyla; ilişki kurma parçalara ayırma, çözümleme, metnin ahenk unsurlarını, nazım biçimini, nazım türünü, tema, konu, imge, olay örgüsü, kişi, zaman, mekân, bakış açısı vb. unsurların hepsini ayrı ayrı tespit etme becerilerine vurgu yapılmıştır. Değerlendirme alt teması ise yansımaları değerlendirme, ilişkileri değerlendirme, metne farklı unsurların katkısını değerlendirme becerileriyle tarih dersi ortaöğretim programında yer almıştır. Dersin öğretim programında yaratma ve sonuç üretme alt temaları ile ilgili birer koda ulaşılmıştır. Programda eleştirel düşünme alt teması okuma, düşünme ve metinleri değerlendirme becerileri üzerinden verilmiştir.

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programının analizine ait Tablo 7 incelendiğinde duyuşsal alan becerileri teması ile ilgili hiçbir kod elde edilemediği görülmüştür. Programda duyuşsal alanın alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütleme ve nitelenmişlik alt temalarına yönelik kodlar tespit edilememiştir.

Tablo 7’deki Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programının analizine göre psikomotor alan temasına yönelik becerilere ait herhangi bir kod elde edilememiştir. Uyarılma, kılavuz denetiminde yapma, beceri haline getirme, duruma uydurma ve yaratma alt temalarıyla ilgili kodlara ulaşılamamıştır.

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programına yönelik analiz tablosunda öğrenme temasına ait bütüncül öğrenme, hayat boyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, uyumlu öğrenme, araştırma ve üst biliş alt temalarına ait becerilere ilişkin kodlara ulaşılamamıştır.

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programının analizine ait Tablo 7’deki okuryazarlık temasına yönelik toplamda 8 koda ulaşılmıştır. Dersin ortaöğretim programında bilgi okuryazarlığı 4, görsel okuryazarlık 2, BİT okuryazarlığı 1, medya okuryazarlığı 1 kodla yer alırken doğa okuryazarlığı ve finansal okuryazarlıkla ilgili herhangi bir beceriye ilişkin koda ulaşılamamıştır.

Tablo 7’de kendini yönetme teması ile ilgili herhangi bir beceriye ait kod yer almamıştır. Öz değerlendirme, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, öz yeterlik, öz yönetim, bağımsız çalışma alt temaları ile ilgili becerilere programda yer verilmediği görülmektedir.

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programının analizine yönelik Tablo 7’de vatandaşlık becerileri temasından dijital vatandaşlık ve milli vatandaşlık alt temaları ile ilgili herhangi bir kod yer almamışken küresel vatandaşlık alt teması ile ilgili 5 adet kod bulunmuştur. Küresel vatandaşlık becerileri de programda evrensel değerleri kazanma becerileri çerçevesinde yer almıştır.

Tablo 7’de dil becerileri temasından 11 kod yer almıştır. Dili kullanabilme, dilin inceliklerini keşfetme, yazma, telaffuz, anlatım, üslup konularında yetkinleşme, farklı türlerde yazabilme, dilbilgisi çalışmaları yapma Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programında yer alan dil becerilerindendir.

Tablo 7’de kendini gerçekleştirme becerileri temasından; azim, esneklik ve uyum, güven, karar alma, merak, sabır, önyargıların üstesinden gelme, sorumluluk, risk alma, sağlık, farklılıklara değer verme, motivasyon, karakter eğitimi, kariyer, üretkenlik-verimlilik, yenilikçilik, estetik, hizmet odaklılık, hesap verebilirlik, kaynakların etkili kullanımı, çatışma yönetme ve çözme, girişimcilik becerileri ile ilgili herhangi bir kodun yer almadığı tespit edilmiş fakat sadece etik alt temasını kazandırmaya yönelik 1 adet kod programda yer almıştır. Bu becerinin de ahlaki değerleri kazanmaya yönelik bir beceri olduğu tespit edilmiştir.

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programının analizine dair oluşturulan Tablo 7’ye ait iletişim becerileri temasında, iletişim ile ilgili 4, iş birliği ile ilgili 1 kod yer almıştır.

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programının analizinde yönetsel beceriler temasına ait proje yönetimi, zaman yönetimi, liderlik alt temaları ile ilgili becerilere ilişkin hiçbir koda rastlanmamıştır. Planlama alt teması ile ilgili ise metni planlama ve bir yazının planlamasını yapma yönünde Tablo 7’de 2 koda yer verilmiştir.

Tablo 7’deki sosyal-kültürel beceriler temasından kültürel farkındalık alt teması ile ilgili edebiyat dersi ortaöğretim programında toplamda 11 beceriye ilişkin kod varken küresel becerilerle ilgili hiçbir beceriye yer verilmemiştir. Kültürel farkındalık becerileri de milli değerler, manevi değerler ve kültürel değerler çerçevesinde dersin öğretim programında yer almıştır.

Tablo 8’de Felsefe dersi ortaöğretim programına yönelik betimsel analize yer verilmiştir.

Tablo 8

Felsefe Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

TEMALAR	ALT TEMALAR	KODLAR	f
DÜŞÜNME BECERİLERİ	(Hatırlama) Bilgi	Felsefi terminoloji bilme(2.1.3)	11
		Felsefi kavram ve bilgi edinimi(2.2.1)	
		Felsefi terim bilgisi(2.3.1)	
		Felsefe bilgisi(2.3.1)	
		Metni okuma (2.3.2)	
		Problemin hatırlatılması(2.3.14)	
		Temel bilgi ve kavramları öğrenme(2.3.15)	
		Varlık türlerini sınıflandırma(3.1.8)	
		20. yy felsefecilerinin isimlerini ve yaşadıkları yerleri harita üzerinde gösterme(3.1.39)	
		21. yy felsefecilerinin isimlerini ve yaşadıkları yerleri harita üzerinde gösterme(3.1.39)	
		Felsefecileri ve yaşadıkları yerleri Türk ve dünya haritasında gösterme(3.1.39)	
	Anlama (Kavrama)	Yorumlama yeteneği(2.1.1)	60
		Felsefi düşünmek(2.1.2)	
		Çağımız koşulları ve güncel içerikleri ile ilişkilendirerek yorumlamak(2.1.2)	
		Problemleri ve çözümlerini kavrama(2.1.6)	
		Felsefenin bireysel rolünü kavrama(2.1.10)	
		Felsefenin toplumsal rolünü kavrama(2.1.10)	
		Düşünceleri ifade etmek(2.1.12)	
		Metni anlama(2.3.2)	
		Yorum bilgisi(2.3.7)	
		Farklı fikirleri ifade etme(2.3.12)	
		Düşünüm yapma(2.3.12)	
		Çıkarım ve yorumda bulunma(2.3.14)	
		Probleme ilişkin düşünme(2.3.14)	
		Sorunu kendisine ilişkin düşünme(2.3.14)	
		Felsefi bakış açısı kazanma(2.3.15)	
		Düşünmeye cesaretlendirmek(2.3.15)	
		Düşünme(2.3.15)	
		Yorumlama(2.3.17)	
		Düşünüm temelli(2.3.17)	
		Süreç odaklı zihinsel-tinsel uğraşı(2.3.16)	
		Felsefenin anlamını açıklama(3.1.1)	
		Felsefi tanımların benzer noktalarının belirtilmesi(3.1.1)	
		Felsefi tanımların farklı noktalarının belirtilmesi(3.1.1)	
		Felsefi düşüncenin özelliklerini açıklama(3.1.2)	
		Felsefi soruların yorumlanması(3.1.2)	
		Felsefenin insan üzerindeki etkisini açıklama(3.1.3)	
		Felsefenin toplum üzerindeki etkisini açıklama(3.1.3)	

Tablo 8 (devam)

Felsefe Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Anlama (Kavrama)	Felsefe hayat ilişkisini günlük hayattan örneklerle yorumlama(3.1.3) Düşünme(3.1.4) Dili doğru kullanmanın önemini açıklama(3.1.5) Varlık felsefesinin konusunu açıklama(3.1.8),(3.1.8) Varlık felsefesinin problemlerini açıklama(3.1.8) Bilgi felsefesinin konusunu açıklama(3.1.9),(3.1.9) Bilgi felsefesinin problemlerini açıklama(3.1.9) Bilim felsefesinin konusunu açıklama(3.1.10),(3.1.10) Bilim felsefesinin problemlerini açıklama(3.1.10) Ahlak felsefesinin konusunu açıklama(3.1.11),(3.1.11) Ahlak felsefesinin problemlerini açıklama(3.1.11) Din felsefesinin konusunu açıklama(3.1.12) Din felsefesinin sorularını açıklama(3.1.12) Siyaset felsefesinin konusunu açıklama(3.1.13),(3.1.13) Siyaset felsefesinin problemlerini açıklama(3.1.13) Sanat felsefesinin konusunu açıklama(3.1.14),(3.1.14) Sanat felsefesinin problemlerini açıklama(3.1.14) Felsefenin varlık-bilgi-değer alanları yönünden yorumlanması(3.1.18) Felsefeyi ortaya çıkaran düşünce ortamını açıklama(3.1.19) MÖ6-MS2.yy felsefesinin özelliklerini açıklama(3.1.20) MS2-15. yy felsefesinin düşünce ortamını açıklama(3.1.23) MS2-15. yy felsefesinin özelliklerini açıklama(3.1.24) 15-17. yy felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklama(3.1.27) 18-19. yy felsefesinin düşünce ortamını açıklama(3.1.31) 18-19. yy felsefesinin özelliklerini açıklama(3.1.32) 20. yy felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklama(3.1.35) 20.yy felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklama(3.1.36)	60
	Uygulama	Teori-uygulama birlikteliği(2.3.3) Uygulama(2.3.17)	2
	Çözümleme (Analiz)	Güncel hayatla ilişkilendirilmiş düşünme(2.1.2) Felsefenin diğer bilimlerle ve güncel sorunlarla ilişkilendirilmesi(2.1.2) Düşünce tarihinden hareketle felsefi bakış açısı geliştirme(2.1.2) Filozofların cevaplarını analiz etme(2.1.7) Felsefi yaklaşımların cevaplarını analiz etme(2.1.7) Felsefenin diğer disiplinlerle ilişkisini kavrama(2.1.8) Felsefenin güncel hayatla ilişkisini kavrama(2.1.9) Analitik düşünme(2.2.5),(2.3.6) Disiplinler arası ilişki kurma(2.3.9) Güncelle ilişkilendirme(2.3.10) Analiz yapma(2.3.14) Günlük hayatla ilişkilendirme(2.3.16) Analiz etme(2.3.17) Felsefenin sevgi ile ilişkisi(3.1.1)	50

Tablo 8 (devam)

Felsefe Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Çözümleme (Analiz)	Felsefenin arayış ile ilişkisi(3.1.1)	50
		Felsefenin bilgi ile ilişkisi(3.1.1)	
		Felsefenin hakikat ile ilişkisi(3.1.1)	
		Felsefenin hikmet ile ilişkisi(3.1.1)	
		Bilim-felsefe ilişkisi(3.1.10)	
		İyilik ve mutluluk ilişkisinin yorumlanması(3.1.11)	
		Sanat ve duyarlılık ilişkisinin yorumlanması(3.1.14)	
		Felsefi bir metni analiz etme(3.1.15)	
		Çeşitli felsefi sorular yoluyla analiz yapma(3.1.15)	
		MÖ6-MS2.yy filozoflarının felsefi görüşlerini analiz etme(3.1.21)	
		Sokrates'in bilgelik ve erdem anlayışının irdelenmesi(3.1.21)	
		Platon'un varlık-bilgi-siyaset görüşlerinin irdelenmesi(3.1.21)	
		Aristo'nun altın orta düşüncesinin irdelenmesi(3.1.21)	
		MS2-15.yy filozoflarının görüşlerini analiz etme(3.1.25)	
		St. Augustinus'un Tanrı-evren ile ilgili görüşlerinin irdelenmesi(3.1.25)	
		Farabi'nin ahlak-siyaset görüşlerinin irdelenmesi(3.1.25)	
		İbn Sina'nın varlık görüşünün irdelenmesi(3.1.25)	
		Gazali'nin bilgi görüşünün irdelenmesi(3.1.25)	
		İbn Rüşd'ün din-felsefe görüşlerinin irdelenmesi(3.1.25)	
		15-17. yy filozoflarının felsefi görüşlerini analiz etme(3.1.29)	
		Bilgi ve varlık görüşlerini irdeleme(3.1.29)	
		Spinoza'nın eserinden hareketle ahlak görüşünün irdelenmesi(3.1.29)	
		Hobbes'un eserinden hareketle siyasi görüşlerinin irdelenmesi(3.1.29)	
		18-19.yy felsefesinin dil ve edebiyatla ilişkisi(3.1.32)	
		18-19.yy filozoflarının felsefi görüşlerini analiz etme(3.1.33)	
		Bir metinden hareketle filozofun bilgi kaynağı konusundaki görüşlerini irdeleme(3.1.33)	
		Bir metinden hareketle filozofun ödev ahlakı anlayışını irdeleme(3.1.33)	
		Bir metinden hareketle filozofun ödev ahlakı anlayışını irdeleme(3.1.33)	
		J. Locke' un bilgi kaynağı konusundaki görüşlerini irdeleme(3.1.33)	
		Kant'ın ödev ahlakı anlayışını irdeleme(3.1.33)	
		20.yy filozoflarının felsefi görüşlerini analiz etme(3.1.37)	
		Bir metinden hareketle filozofun yeni değerler ve güç istenci görüşlerini irdeleme(3.1.37)	
		Bir metinden hareketle filozofun bilginin kaynağı konusundaki görüşlerini irdeleme(3.1.37)	
		Bir metinden hareketle filozofun varoluş görüşlerinin irdelemesi(3.1.37)	
		Bir metinden hareketle filozofun bilim anlayışını irdeleme(3.1.37)	

Tablo 8 (devam)

Felsefe Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Değerlendirme	Dönemin koşullarını göze alarak düşünce dönemlerini değerlendirme(2.1.2) Dönemin koşullarını göze alarak filozofları değerlendirme(2.1.2) Dönemin koşullarını göze alarak felsefi metinleri değerlendirme(2.1.2) Cevapları değerlendirme(2.1.5) Delilleri değerlendirme(2.3.11) Çıkarımda bulunma(2.3.17) Değerlendirme yapma(2.3.17) Konuyu varlık felsefesi açısından değerlendirme(3.1.8) Çeşitli felsefi sorular yoluyla değerlendirme yapma(3.1.15) Konfüçyüs'ün ahlak görüşünün irdelenmesi(3.1.21) MÖ6-MS2. yy. felsefesindeki örnek düşünceleri değerlendirme(3.1.22) MÖ6-MS2. yy. felsefesindeki argümanları değerlendirme(3.1.22) MS2-15. yy. felsefesindeki örnek düşünceleri değerlendirme(3.1.26) MS2-15. yy. felsefesindeki argümanları değerlendirme(3.1.26) 15-17. yüzyıldaki örnek düşünceleri felsefi açıdan değerlendirme(3.1.30) 15-17. yüzyıldaki argümanları felsefi açıdan değerlendirme(3.1.30) 18-19. yy felsefesindeki örnek düşünceleri değerlendirme(3.1.34) 18-19. yy felsefesindeki argümanları değerlendirme(3.1.34) Bir sözden hareketle özgürlük problemini tartışma(3.1.34) 20. yy felsefesi örnek düşüncelerini felsefi açıdan değerlendirme(3.1.38) 20.yy felsefesi argümanlarını felsefi açıdan değerlendirme(3.1.38) Bir metinden hareketle düşünürün ahlak hakkındaki görüşlerini tartışma(3.1.38) Bir metinden hareketle filozofun insanı bir bütün olarak gören düşüncelerini tartışma(3.1.38)	23
	Yaratma (Sentez)	Yaratıcılık(2.1.1) Özgün düşünme(2.1.1) Fikirler oluşturma(2.1.2) Özgün fikirler üretme(2.2.9) Çözümler üretme(2.3.13) Probleme ilişkin fikir üretme(2.3.14) Fikir üretme(2.3.14),(2.3.15) Fikir oluşturma(2.3.15) Sentezleme(2.3.17) Bir konu hakkında alternatif fikirler geliştirme(3.1.16) Özgün görüşler geliştirme(3.1.16) Bilgi-erdem ilişkisini günlük hayatla ilişkilendiren özgün metin yazma(3.1.22) İnanç-akıl ilişkisini anlatan özgün metin yazma(3.1.26) Özgün bir ütopya yazma(3.1.30) Bilgide akıl ve deneyin rolüne ilişkin özgün metin yazma(3.1.34) Bilginin doğruluğu ile ilgili özgün bir metin yazma(3.1.38)	17

Tablo 8 (devam)

Felsefe Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Akıl Yürütme	Mantıklı düşünme(2.1.1) Akıl yürütme(2.1.2),(2.2.2),(2.3.15) Akıl yürütme becerisi(2.1.5) Diyalektik akıl yürütme(2.3.8) Akıl yürütme(3.1.4),(3.1.4) Çelişiklik(3.1.4) Tutarlı ifadelerin belirlenmesi(3.1.4) Çelişik ifadelerin belirlenmesi(3.1.4) Felsefi akıl yürütme becerisi(3.1.18)	12
	Sistematiik Düşünme	Sistemli olma(3.1.2)	1
	Empati	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Eleştirel Düşünme	Eleştirel düşünme(2.1.1),(2.1.1),(2.3.15) Argümantasyon(2.2.4) Eleştirel düşünme(2.2.6),(2.3.5),(2.3.17) Eleştirel olma(3.1.2)	8
	Problem çözme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sorgulama	Sorgulayıcı düşünme(2.1.1) Sorgulama yapma(2.1.1) İnsan ile ilgili sorular sorma(2.1.2) Bilgi ile ilgili sorular sorma(2.1.2) Dünya ile ilgili sorular sorma(2.1.2) Sorulara ilişkin düşünme(2.1.2) Sorgulama(2.2.3),(2.3.4),(2.3.14),(2.3.15),(2.3.17) Probleme ilişkin soru oluşturma(2.3.14) Sorgulama(3.1.2) Şüphe duyma(3.1.2) Felsefi sorular oluşturma(3.1.6) Soruları yapılandırma(3.1.6) Felsefi görüşü sorgulama(3.1.7) Felsefi argümanı sorgulama(3.1.7)	18
	Sonuç Üretme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Alma	Düşüncedeki değişimin farkına varma(2.1.1) Düşüncedeki gelişimin farkına varma(2.1.1) Felsefenin temel sorularına karşı farkındalık(2.1.4)	3
	Tepkide Bulunma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Değer Verme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
DUYUŞSAL BECERİLER	Örgütlenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Nitelenmişlik	Tutarlı düşünme(2.1.2),(2.1.12) Temellendirilmiş düşünme(2.1.2),(2.1.12) Temellendirme(2.3.15),(3.1.4) Tutarlı olma(3.1.2) Tutarlılık(3.1.4)	8

Tablo 8 (devam)

Felsefe Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

PSIKOMOTOR ALAN BECEİLERİ	Uyarılma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Kılavuz Denetiminde Yapma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Beceri Haline Getirme	Sunum hazırlama(3.1.1)	1
	Duruma Uydurma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Yaratma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
ÖĞRENME BECERİLERİ	Bütüncül Öğrenme	Bütüncül düşünme(2.1.1) Bütüncül bakış açısı geliştirme(2.1.2)	2
	Hayat Boyu Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öğrenmeyi Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Uyumlu Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Araştırma	Araştırma(2.1.2),(2.3.15) Probleme ilişkin araştırma yapma(2.3.14) Bizzat kendilerinin bilgi toplaması(2.3.14) Araştırma yapma(2.3.14) Proje ve performans ödevleri(2.3.17) Ülke sorunlarından birini araştırma(3.1.13)	7
	Üst Biliş	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Bilgi Okuryazarlığı	Felsefi okuryazarlık(2.2.8)	1
OKURYAZARLIK BECEİLERİ	BİT okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Doğa Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Finansal Okuryazarlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Görsel Okuryazarlık	Görsellerin analizi ve tartışması(2.3.17)	1
	Medya Okuryazarlığı	Gazete ve dergi haberlerinin analizi ve tartışması(2.3.17)	1
KENDİNİ YÖNETME BECEİLERİ	Öz Değerlendirme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Düzenleme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Saygı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Sunum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Yeterlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Yönetim	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Bağımsız Çalışma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tablo 8 (devam)

Felsefe Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

VATANDAŞLIK BECERİLERİ	Dijital Vatandaşlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Küresel Vatandaşlık	Evrensel değerleri kazanma(2.3.16) Evrensel olma(3.1.2)	2
	Milli Vatandaşlık	Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı sorumlulukları yerine getirme(2.3.16) Topluma karşı görev ve sorumlulukları yerine getirme(2.3.16) Milli değerleri kazanma(2.3.16)	3
DİL BECERİLERİ	Dil Becerisi	Düşünceleri sözlü-yazılı ifade etme(2.1.2) Kavramları doğru ve yerinde kullanma(2.1.12) İfade ve yazma becerisi(2.2.7) Dilin ifade etme işlevi(3.1.5) Dilin kavramlaştırma işlevi(3.1.5) Kavramlarla ilgili günlük hayattan örnekler(3.1.5) Bir konu hakkında felsefi deneme yazma(3.1.17) Tutarlı-sistematik-temellendirilmiş bir felsefi deneme yazma(3.1.17)	8
KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME BECERİLERİ	Azim	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Esneklik ve Uyum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Güven	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Karar Alma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Merak	Merak etme(3.1.2)	1
	Sabır	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Önyargıların Üstesinden Gelme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Sorumluluk	İnsani-toplumsal sorumluluk(2.1.2)	1
	Risk Alma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Sağlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Farklılıklara değer verme	Farklı fikirlere saygı duyma(2.1.1)	1
	Motivasyon	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Karakter Eğitimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Kariyer	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Etik	Etik-ahlaki sorumluluk(2.1.2)	1
	Üretkenlik-Verimlilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Yenilikçilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Estetik	Siyasi-estetik duyarlılık(2.1.2)	1
	Hizmet Odaklılık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Hesap Verebilirlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Kaynakların Etkili Kullanımı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Girişimcilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Çatışma Yönetme ve Çözme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-

Tablo 8 (devam)

Felsefe Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

İLETİŞİM BECERİLERİ	İletişim	Sunumun sınıf ortamında paylaşılması(3.1.1) Konunun sınıf ortamında paylaşılması(3.1.8)	2
	İş Birliği	Grup çalışması(2.3.17)	1
YÖNETİMSSEL BECERİLER	Proje Yönetimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Zaman Yönetimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Planlama	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Liderlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
SOSYAL- KÜLTÜREL BECERİLER	Kültürel Farkındalık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Küresel Farkındalık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-

Felsefe dersine ilişkin olarak Tablo 8’de 21. yüzyıl becerileriyle ilgili oluşturulan tema, alt tema ve kodlara yer verilmiştir. Felsefe dersi ortaöğretim programının analizine göre düşünme becerisine ilişkin şu alt temalara ait kodlar tespit edilmiştir: Dersin öğretim programında hatırlama alt temasına yönelik 11 koda ulaşılmıştır. Bu da temel felsefi terimleri, kavramları bilme, temel bilgileri edinme, temel felsefe problemlerini okuma-anlama becerileri üzerinde şekillenmiştir. Anlama alt teması ile ilgili 60 koda ulaşılmıştır. Anlama becerisi; felsefî bakış açısı kazandırma, düşünceleri ifade etme, felsefî problemler üzerine düşünme, felsefenin farklı alanlardaki etkilerini açıklama, felsefe türleri üzerine açıklama yapma ve düşünme, farklı dönemlerdeki felsefi düşünme ortamlarını kavrama belirlenen becerilerdir. Çözümleme alt temasına ilişkin ise 50 koda ulaşılmıştır. Bu alt temada ilişkilendirme, analiz etme, analiz ederek aradaki ilişkiyi saptama, felsefenin türlü değerlerle ilişkisi, çeşitli dönemleri ve düşünceleri niteliklerine göre ayırma, düşünceler arasındaki aykırılığı ya da bütünlüğü görme, bakış açısını belirleme gibi beceriler belirlenmiştir. Değerlendirme alt teması ile ilgili 23 koda ulaşılmış olup bu beceriler belli filozofların belli görüşlerini irdeleme, argümanlara dayanarak değerlendirme yapabilme becerileriyle sınırlandırılmıştır. Düşünme temasından sorgulama alt teması 18 kodla programda yer alırken yaratma alt teması ile ilgili 17 koda ulaşılmıştır. Yaratma alt teması yeni fikirlere ulaşma, özgün düşünme, fikirleri birleştirme gibi becerilerle programda var olmuştur. Akıl yürütme alt teması felsefe dersi ortaöğretim programının analizinde 12, eleştirel düşünme 8 kodla yer alırken uygulama alt teması ile ilgili 2 koda ulaşılmıştır. Programdaki uygulama becerileri öğrencileri daha çok felsefi konularda konuşturma, üzerine düşündürme becerileri biçimindedir. Sistematik düşünmeye ilişkin ise programda 1 koda ulaşılmıştır. Felsefe dersi ortaöğretim programında empati, problem çözme, sonuç üretme alt temalarına yönelik becerilere ait kodlara yer verilmemiştir.

Felsefe dersi ortaöğretim programının analizine ait Tablo 8’de duyuşsal alan temasının alma alt teması ile ilgili 3 kod, nitelenmişlik alt teması ile ilgili 8 kod yer almıştır. Bu iki alt tema felsefenin sorunlarına ve düşünceye yönelik farkındalık geliştirme becerileri biçimindedir. Nitelenmişlik alt temasındaki beceriler duyuşsal alanın en üst basamağındadır ve felsefe dersi ortaöğretim programının analizinde bu alt tema ile ilgili 8 koda ulaşılmıştır fakat tepkide bulunma, değer verme, örgütleme alt temaları ile ilgili herhangi bir beceriye ait koda yer verilmediği tespit edilmiştir.

Felsefe dersi ortaöğretim programının analizine ait Tablo 8’de psikomotor alan becerileri teması ile ilgili beceri haline getirme alt temasından 1 kod yer almışken uyarılma, kılavuz

denetiminde yapma, duruma uydurma ve yaratma becerilerine yönelik hiçbir kod yer almamıştır.

Tablo 8’de öğrenme becerileri temasıyla ilgili kodların bulunduğu alt temalar şöyledir: Araştırma ile ilgili 7, bütüncül öğrenme ile ilgili ise 2 kod yer almıştır. Fakat dersin öğretim programında hayat boyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, uyumlu öğrenme ve üst biliş becerileri ile ilgili hiçbir koda yer verilmemiştir. Felsefe dersi ortaöğretim programında araştırma becerisi; probleme ilişkin araştırma yapma, sorun araştırma ve proje-performans ödevleri çerçevesinde yapılan ödevlerle kazandırılmak istenmiştir.

Felsefe dersi ortaöğretim programının analizine göre okuryazarlık becerileri teması ile ilgili toplamda 4 koda yer verildiği Tablo 8’de görülmektedir. Doğa okuryazarlığı ve finansal okuryazarlık alt temaları ile ilgili hiçbir beceriye ilişkin koda programda yer verilmediği tespit edilmiştir. Felsefe dersi ortaöğretim programının analizinde; bilgi okuryazarlığı alt teması felsefi okuryazarlık boyutunda ele alınırken görsel okuryazarlık alt teması görsellerin tartışılması ve analizi, medya okuryazarlığı ise gazete ve dergi haberlerinin analizi ve tartışılması boyutunda birer beceriyle ele alınmıştır.

Dersin ortaöğretim programının analizini içeren Tablo 8 incelendiğinde kendini yönetme becerileri programda hiçbir kodla karşılanmamıştır. Felsefe dersi ortaöğretim programında öz değerlendirme, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim ve bağımsız çalışma ile ilgili becerilere ulaşılamamıştır.

Felsefe dersi ortaöğretim programının analizine ait Tablo 8’de vatandaşlık becerileri temasından toplamda 5 koda yer verilmiştir. Dijital vatandaşlık alt temasıyla ilgili becerilere yönelik kodlar bulunamamıştır. Küresel vatandaşlık alt teması ile ilgili 2 kod yer almış ve bu alt tema evrensel olma, tüm insanlığa ait düşünme biçimine sahip olma biçimindeki becerilerle karşılanmıştır. Milli vatandaşlık alt teması ile ilgili olarak ise programda 3 koda ulaşılmıştır. Felsefe dersi ortaöğretim programındaki milli vatandaşlık becerileri; devlete ve topluma karşı sorumluluklarını bilen, milli değerlerine sahip çıkan milli vatandaşlığı yüksek bireyler olma becerileri ile sınırlıdır.

Felsefe dersi ortaöğretim programının analizine ait Tablo 8’de dil becerileri temasına ait 8 kod yer almıştır. Düşünceleri sözlü ve yazılı ifade etme, kavramları doğru kullanma, felsefi deneme yazma öğrencinin kazanması beklenen dil becerilerindendir.

Tablo 8’deki felsefe dersi ortaöğretim programının analizine ait kendini gerçekleştirme alt temasına yönelik azim, esneklik-uyum, güven, karar alma, sabır, önyargıların üstesinden

gelme, risk alma, sağlık, motivasyon, karakter eğitimi, kariyer, etik, üretkenlik-verimlilik, yenilikçilik, estetik, hizmet odaklılık, hesap verebilirlik, kaynakların etkili kullanımı, çatışma yönetme ve çözme ve girişimcilik ile ilgili herhangi bir beceriye yönelik kodların yer almadığı tespit edilmiştir. Programda merak, sorumluluk, etik, estetik ve farklılıklara değeri verme alt temalarına yönelik becerilerden birer koda ulaşılmıştır.

Programın analizine göre iletişim becerileri temasından toplamda 3 koda ulaşılmış olup iletişim alt teması ile ilgili 2, işbirliği alt teması ile ilgili ise 1 kod bulunmuştur. İletişim alt teması daha çok hazırlanan konu ya da sunumun sınıfta paylaşılması becerisi ile ilgiliyken işbirliği alt teması ise felsefi bir konunun grup çalışmasıyla işlenmesi becerisiyle ilgili olmuştur.

Felsefe dersi ortaöğretim programının analizine göre oluşturulan Tablo 8’de yönetsel beceriler temasının alt temalarını oluşturan proje yönetimi, zaman yönetimi, planlama ve liderlik becerilerine ilişkin herhangi bir kod tespit edilememiştir.

Tablo 8’de sosyal-kültürel beceriler temasına ilişkin herhangi bir kod yer almamıştır. Kültürel ve küresel farkındalık alt temasına ait becerilerin felsefe dersi ortaöğretim programında doğrudan yer almadığı tespit edilmiştir.

Tablo 9’da İngilizce dersi ortaöğretim programına yönelik betimsel analize yer verilmiştir

Tablo 9

İngilizce Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

İngilizce dersi ortaöğretim programının sadece Türkçe kısımları incelenmiştir.

TEMALAR	ALT TEMALAR	KODLAR	f
DÜŞÜNME BECERİLERİ	Hatırlama (Bilgi)	Çevresindeki günlük olaylarla ilgili detaylı tanımlar yapabilme(2.1.5) Hedef dili konuşan ülkelerin kültür değerlerini tanıma(2.1.7) Bilgi tamamlama aktiviteleri yapma(2.1.15) Belli bir bilgiyi bulmaya yönelik okuma(2.1.15)	4
	Anlama (Kavrama)	Basit konuşmaları kolaylıkla anlama(2.1.1) Çok basit sözcük öbeklerini anlama(2.1.2) Sık kullanılan ifadeleri anlayabilme(2.1.3) Sık kullanılan cümleleri anlayabilme(2.1.3) Basit konuşmaları anlama(2.1.5) Günlük konuşmaları anlama(2.1.5) Kendini nasıl hissettiğini anlatma(2.1.5) Standart dil net kullanıldığında konunun ana noktalarını anlayabilme(2.1.8) Görüşlerini açıklayabilme(2.1.8) Bildik şeyler söz konusu olduğunda ana konuları anlayabilme(2.1.8) Görüşlerini gerekçelendirebilme(2.1.8) Soyut ve somut konulardaki zor metinlerin içeriğini anlayabilme(2.1.9) Kendi branşındaki tartışmaları anlayabilme(2.1.9) Geniş konu yelpazesinde kendini net ve detaylı şekilde ifade edebilme(2.1.9) Teknik tartışmaların özünü ve içeriğini anlayabilme(2.1.11)	20
	Anlama (Kavrama)	Somut ve soyut konulardaki karmaşık metinlerin özünü ve içeriğini anlayabilme(2.1.11) Farklı olasılıkların fayda ve sakıncalarını açıklayabilme(2.1.11) Grafik yorumlama(2.1.14) Tablo yorumlama(2.1.14) Genel anlamaya yönelik okuma(2.1.15)	20
	Uygulama	Kendini rahatça tanıtabilme(2.1.1) Başkalarına kendini tanıtabilme(2.1.2) Acil ihtiyaçlarını, çevresini ve geçmişini ifade edebilme(2.1.3) Pratik yapma(2.1.4) Gerçek hayatta dil kullanımı(2.1.4) Duygularını basit cümlelerle anlatabilme(2.1.5) Geçmiş tecrübeleri anlatabilme(2.1.5) Kişisel deneyimleri anlatabilme(2.1.5) Alışkanlıkları anlatabilme(2.1.5) Rutinleri anlatabilme(2.1.5) Planları anlatabilme(2.1.5) Hazırlıkları anlatabilme(2.1.5) Neleri sevip sevmediğini anlatabilme(2.1.5) Söylemek istediklerini ifade edebilme(2.1.6)	30

Tablo 9 (devam)

İngilizce Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Uygulama	Anlaşılır şekilde değinmek istediği konuları belirtme(2.1.6) Konuşmaları anlamlı şekilde sürdürebilme(2.1.6) Çevresindeki uzun konuşmaları takip edebilme(2.1.6) Alışlagelmiş konulardaki günlük konuşmalara hazırlık ve plan yapmadan katılabilme(2.1.6) Bir projeye ilişkin gerekçeler ve açıklamaları dile getirme(2.1.8) Bir düşünceye ilişkin gerekçeler ve açıklamaları dile getirme(2.1.8) Sıradan bir sohbetle karşısındakiyle zorluk çekmeden spontane konuşup anlaşabilme(2.1.9) Güncel konuda kişisel fikrini dile getirme(2.1.9) Konuşma-tartışma ortamında öğrencinin kendini rahat ve etkili biçimde ifade edebilmesi(2.1.10) Güncel bir konuda kişisel fikrini dile getirebilme(2.1.11) Karşılıklı konuşma yapma(2.1.17) Sınıfta devamlı İngilizce konuşma(2.1.18) Derse aktif olarak katılma(2.1.19) Sıradan bir sohbetle karşısındakiyle zorluk çekmeden spontane konuşup anlaşabilme(2.1.9) Kısa ve sözlü sunum yapma(2.1.16) Sözlü sunum yapma(2.1.17)	30
	Çözümleme (Analiz)	Farklı seçeneklerin avantaj ve dezavantajlarını sıralayabilme(2.1.9) Kendi kültürü ile diğer kültürler arasındaki ayrımları yordama(2.1.7)	2
	Değerlendirme	Diğer konuşmacıların açıklama ve çıkarımlarına ustalıkla katkı sağlama(2.1.9) Konuşmacının açıklama ve çıkarımlarına dönüt vererek tartışmanın gelişmesine katkıda bulunmak(2.1.12) Önemli noktaların üzerinde durarak iddiasını geliştirme(2.1.12) İlgili detayları vererek iddiasını geliştirme(2.1.12)	4
	Yaratma (Sentez)	İngilizceyi yaratıcı biçimde kullanma(2.1.7) Öğretmenlerin yönlendirmesiyle dil materyal ve aktivitelerini kendileri geliştirebilen yaratıcı bireyler olma(2.1.22) Yaratma(2.1.25)	3
	Akıl Yürütme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Sistematik Düşünme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Empati	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Eleştirel Düşünme	İngilizceyi eleştirel biçimde kullanma(2.1.7)	1
	Problem Çözme	Günlük problemlerin üstesinden gelebilme becerisi(2.1.6) Birlikte problem çözme(2.1.7) Hedef dilin konuşulduğu bölgedeki sorunların üstesinden gelebilme(2.1.8)	3
	Sorgulama	Kişisel bilgiler hakkında soru sorma(2.1.2)	1
	Sonuç Üretme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
DUYUŞSAL ALAN BECERİLERİ	Alma	Kendi kültürlerinin ve diğer kültürlerin değerlerini fark etme(2.1.7)	1
	Tepkide Bulunma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Değer verme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Örgütlenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Nitelenmişlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tablo 9 (devam)

İngilizce Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

PSİKOMOTOR ALAN BECERİLERİ	Uyarılma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Kılavuz Denetiminde Yapma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Beceri Haline Getirme	İngilizceyi rahat ve akıcı biçimde kullanabilme(2.1.4) Rol yapma-canlandırma becerisi (2.1.14) Rol yapma becerisi(2.1.15) Drama(2.1.16)	4
	Duruma Uydurma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Yaratma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
ÖĞRENME BECERİLERİ	Bütüncül Öğrenme	Dili bir bütün olarak görme(2.1.4)	1
	Hayat Boyu Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öğrenmeyi Öğrenme	Öğrenme becerisi kazanma (2.1.1) İlişki kurarak öğrenme (2.1.4) İngilizceyi eğlenerek ve severek öğrenme(2.1.10) Motive edici ve eğlenceli öğrenme ortamında öğrenme(2.1.13)	4
	Uyumlu Öğrenme	Düşünceler arasındaki uyum ve ilişkiyi sağlamak(2.1.12)	1
	Araştırma	Dil ve kültürü araştırma(2.1.7)	1
	Üst biliş	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Bilgi Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	BİT Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Doğa Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Finansal Okuryazarlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Görsel Okuryazarlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Medya Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Değerlendirme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Düzenleme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
KENDİNİ YÖNETME BECERİLERİ	Öz Saygı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Sunum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Yeterlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Öz Yönetim	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Bağımsız Çalışma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Dijital Vatandaşlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Küresel Vatandaşlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
VATANDAŞLIK BECERİLERİ	Milli Vatandaşlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-

Tablo 9 (devam)

İngilizce Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DİL BECERİLERİ	Dil Becerisi	İngilizce bilgisini pekiştirmek(2.1.1)	70
		Günlük hayatını hedef dille sürdürebilme(2.1.1)	
		Kelime bilgisi ve yapıları(2.1.1),(2.1.1)	
		Alt düzeyinde konuşma ve yazma(2.1.1)	
		Günlük ifadeleri kullanma(2.1.2)	
		Çok basit sözcük öbeklerini kullanma(2.1.2)	
		Konuşma becerilerini günlük konuşma dilinde kullanılan kelimeler ile desteklenerek geliştirme(2.1.4)	
		Dinleme becerisini günlük konuşma dilinde kullanılan kelimeler ile destekleyerek geliştirme(2.1.4)	
		Okuma ve yazma aktiviteleri(2.1.4)	
		Dinleme ve konuşma aktiviteleri(2.1.4)	
		Telaffuz çalışmaları(2.1.4)	
		Farklı alan, konu ve düzeylerde kendini sözel şekilde ifade edebilme(2.1.4)	
		Farklı alan, konu ve düzeylerde kendini yazılı şekilde ifade edebilme(2.1.4)	
		Gündelik, tahmin edilebilir konular üzerinde gerekirse yardım alıp konuşabilme(2.1.5)	
		Çok rastlanan günlük konuşmaların üstesinden gelebilme(2.1.5)	
		Kullanacağı dil yapıları ve kelimeleri planlamak(2.1.6)	
		Dil örüntüleri hakkındaki bilgileri geliştirme(2.1.7)	
		Sözcük bilgisi hakkındaki bilgileri geliştirme(2.1.7)	
		Biçem bilgisi hakkındaki bilgileri geliştirme(2.1.7)	
		Söz dizim yapıları hakkındaki bilgileri geliştirme(2.1.7)	
		Metinlerin organizasyonu hakkındaki bilgilerini geliştirme(2.1.7)	
		Konuşma becerisi(2.1.7),(2.1.7),(2.1.14),(2.1.15),(2.1.16),(2.1.17)	
		Dinleme becerisi(2.1.7),(2.1.7),(2.1.14),(2.1.15),(2.1.16),(2.1.17)	
		Okuma becerisi(2.1.7),(2.1.7),	
		Yazma becerisi(2.1.7),(2.1.7)	
		Bağımsız ve akıcı bir dil kullanıcısı olma(2.1.7)	
		İngilizce kullanarak kendini ifade etme(2.1.7)	
		Sözcük bilgisini zenginleştirmek(2.1.7)	
		Yaşadığı olay, deneyim, hayal, umut ve hedeflerini anlatabilme(2.1.8)	
		Bilindik ve ilgi alanına giren konular üzerine yalın ve tutarlı bir söylem üretebilme(2.1.8)	
		Bir olayı, deneyimi ya da bir düşü anlatabilme(2.1.8)	
		Dört dil becerisini birleştirebilme(2.1.10)	
		Farklı bağlamlarda etkili sözlü ve yazılı iletişim kurabilme(2.1.10)	
		Özümsenmesi beklenen sözcükler ve sözcük öbekleri(2.1.10)	
		Özümsenmesi beklenen dilbilgisi yapıları(2.1.10)	
		Hedef dili ana dili olarak konuşabilme(2.1.11)	
		Gerektiği yerde gerekli bağlaçları kullanabilme(2.1.12)	
		Öğrencilerin İngilizceyi etkili, akıcı, yanlışsız kullanabilmeleri(2.1.13)	
		Ders başına en fazla 7 yeni sözcük bilgisi edinme(2.1.14),(2.1.15),(2.1.16),(2.1.17)	
		Sınırlı seviyede telaffuz pratiği(2.1.14),(2.1.15),(2.1.16),(2.1.17)	
		Paragraf okuma ve yazma(2.1.14),(2.1.15)	

Tablo 9 (devam)

İngilizce Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DİL BECERİLERİ	Dil Becerisi	Sınırlı seviyede dil bilgisi yapısı öğrenme(2.1.15) Kısa okuma parçaları yazma(2.1.16) Paragraf yazma(2.1.16) Tartışmacı, betimleyici metin yazma (2.1.17) İngilizceyi etkili biçimde kullanabilmek (2.1.20) Ana dil edinimine paralel olarak dört dil becerisini bütünleşmiş olarak öğrenme(2.1.21) Dili gerçekten kullanma becerisi(2.1.24) Dili anlama(2.1.25) Dilin analitik becerilerini geliştirme(2.1.25)	70
KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME BECERİLERİ	Azim	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Esneklik ve Uyum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Güven	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Karar Alma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Merak	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Sabır	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Önyargıların Üstesinden Gelme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Sorumluluk	Sınıf içi-sınıf dışı öğrenmelerde sorumluluk almaya istekli olma(2.1.23)	1
	Risk Alma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Sağlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Farklılıklara Değer Verme	İngilizce eğitimi yoluyla yabancı kültürler ve toplumlar hakkındaki anlayışını pekiştirme(2.1.7) Farklı olana saygı göstermek(2.1.7)	2
	Motivasyon	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Karakter Eğitimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Kariyer	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Etik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Üretkenlik-Verimlilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Yenilikçilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Estetik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Hizmet Odaklılık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Hesap Verebilirlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Kaynakların Etkili Kullanımı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Girişimcilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Çatışma Yönetme ve Çözme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-

Tablo 9 (devam)

İngilizce Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

İLETİŞİM BECERİLERİ	İletişim	Basit yolla iletişim kurma(2.1.2) Basit ve sıradan konular için iletişim kurma(2.1.3) İletişimi sürdürebilme(2.1.6) Akıcı iletişim becerilerine sahip olma(2.1.7) İletişimsel işlevleri gerçekleştirme(2.1.10) İletişimsel görevleri yapma(2.1.10) Biriyle belli bir doğallık ve akıcılık derecesinde iletişim kurabilme(2.1.11) İletişimsel aktiviteler sırasında sürekli etkileşimde bulunma(2.1.19)	8
	İş Birliği	Dolaysız ve basit bilgi paylaşımında bulunabilme(2.1.3) Başkalarıyla işbirliği yapma(2.1.7)	2
YÖNETİMSEL BECERİLER	Proje Yönetimi	Proje çalışmaları(2.1.10) Proje görev bazlı aktiviteler(2.1.17)	2
	Zaman Yönetimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Planlama	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Liderlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
SOSYAL-KÜLTÜREL BECERİLER	Kültürel Farkındalık	Hedef dili konuşan ülkelerin kültür değerlerini ayırt etme(2.1.7) Diğer kültürleri öğrenme(2.1.7) Kendi kültürünü başka kültürdeki insanlara aktarma(2.1.7)	3
	Küresel Farkındalık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-

İngilizce dersine ait Tablo 9’da 21. yüzyıl becerilerine ilişkin olarak oluşturulan tema, alt tema ve kodlara yer verilmiştir. İngilizce dersi ortaöğretim programının analizine ait Tablo 9’da düşünme temasıyla ilgili şu alt temalara ve kodlara yer verilmiştir: Öğretim programında uygulama 30, anlama(kavrama) 20, hatırlama(bilgi) 4, değerlendirme 4, yaratma 3, problem çözme 3, çözümleme(analiz) 2, eleştirel düşünme 1, sorgulama 1 kodla yer almıştır. Fakat akıl yürütme, sistematik düşünme, empati ve sonuç üretme ile ilgili becerilere ilişkin kodlara programda rastlanmamıştır. Tablo 9’da İngilizce dersi ortaöğretim programı için yapılan betimsel analize göre düşünme temasından en fazla uygulama alt temasına ait becerilerin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda dili aktif kullanabilme, rol yapma, canlandırma, derste aktif olma, karşılıklı konuşma şeklindeki beceriler İngilizce dersi ortaöğretim programında yer almıştır. Hatırlama alt teması; tanıma, tanım yapma ve okuma becerileri ile programda yer almıştır. Anlama alt teması; ifadeleri, cümleleri, okunanları, konuşulanları anlama; durumları, olayları, kendini anlatabilme; görüşlerini gerekçeli biçimde açıklayabilme ve fikrini dile getirebilme becerileriyle ile programda yer almıştır. Değerlendirme; yordama, tartışma, çıkarımda bulunma ve iddia geliştirme becerileri ile programda yer alırken yaratma alt temasına ilişkin beceriler; İngilizceyi yaratıcı kullanma ve yaratıcı birey olma olarak yer almıştır. Eleştirel düşünme alt teması; İngilizceyi eleştirel kullanma becerisiyle programda yer alırken problem çözme alt teması ise günlük problemleri çözebilme becerisi ile programda yer almıştır. Sorgulama alt temasına ilişkin beceriler de soru sorma becerisi ile İngilizce dersi ortaöğretim programında yer almıştır.

İngilizce dersi ortaöğretim programının analizine ait Tablo 9’da duyuşsal beceriler teması ile ilgili sadece alma alt temasına yönelik 1 adet fark etme becerisine yönelik koda ulaşılmıştır. Programda duyuşsal alan teması ile ilgili tepkide bulunma, değer verme, örgütlenme, nitelenmişlik alt temalarına ait herhangi bir beceriye ilişkin koda ulaşılamamıştır.

Tablo 9’da psikomotor (devinişsel) alan becerileri temasına ilişkin; programda uyarılma, kılavuz denetiminde yapma, duruma uydurma ve yaratma alt temaları ile ilgili herhangi bir beceriye ilişkin kod tespit edilememişken beceri haline getirme ile ilgili 4 kod tespit edilmiştir.

Tablo 9’daki İngilizce dersi ortaöğretim programına yönelik analiz verilerine göre öğrenme temasından bütüncül öğrenme 1, öğrenmeyi öğrenme 4, uyumlu öğrenme 1, araştırma 1

kodla programda yer alırken üst bilişsel beceri ve hayat boyu öğrenme becerileri ile ilgili herhangi bir kod tespit edilememiştir.

Tablo 9'daki okuryazarlık teması incelendiğinde İngilizce dersi ortaöğretim programında bu temaya yönelik becerilere ilişkin hiçbir koda ulaşılamamıştır. Bilgi okuryazarlığı, BİT okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, doğa okuryazarlığı ve finansal okuryazarlık alt temaları ile ilgili programda herhangi bir beceri tespit edilememiştir.

Tablo 9'daki kendini yönetme temasına göre öz değerlendirme, öz düzenleme, öz saygı, öz yeterlilik, öz yönetim, öz sunum, bağımsız çalışma alt teması ile ilgili becerilere yönelik hiçbir koda programda ulaşılamamıştır.

İngilizce dersi ortaöğretim programının analizini içeren Tablo 9'da vatandaşlık temasından dijital vatandaşlık, küresel vatandaşlık ve milli vatandaşlık alt temalarına ait becerilere ilişkin kodlara programda hiç yer verilmemiştir.

Tablo 9'da İngilizce dersi ortaöğretim programının analizine yönelik dil teması İngilizce dersi ortaöğretim programının 70 kodla en çok yer alan becerisidir. Dil becerileri; gramer bilgisi, kelime bilgisi, okuma-yazma-dinleme-konuşma becerileri, telaffuz çalışmaları, kendini İngilizce ifade edebilme, İngilizceyi akıcı, yanlışsız, ana dili gibi kullanabilme ve metin yazma gibi becerilerle programda yer almıştır.

Tablo 9'da kendini gerçekleştirme teması ile ilgili İngilizce dersi ortaöğretim programında çok fazla koda ulaşılamamıştır. Programda azim, esneklik-uyum, güven, karar alma, merak, sabır, önyargıların üstesinden gelme, risk alma, sağlık, motivasyon, karakter eğitimi, kariyer, etik, üretkenlik-verimlilik, yenilikçilik, estetik, hizmet odaklılık, hesap verebilirlik, kaynakların etkili kullanımı, girişimcilik ve çatışma yönetme-çözme alt temaları ile ilgili hiçbir kod tespit edilememiştir. Kendini gerçekleştirme temasından sorumluluk alt teması sorumluluk almayı geliştirme şeklindeki 1 kodla programda yer alırken farklılıklara değer verme alt temasına yönelik 2 koda ulaşılmış ve farklı olana saygı duyma becerisi olarak programda yer almıştır.

Tablo 9 incelendiğinde programda yer alan iletişim becerilerinden iletişim teması ile ilgili 8, işbirliği teması ile ilgili 2 koda yer verildiği tespit edilmiştir. İngilizce dersi ortaöğretim programının analizine göre iletişim alt teması iletişimde bulunma becerileriyle, işbirliği alt teması ise işbirliği yapma becerisiyle programda yer almıştır.

Tablo 9'da yönetsel beceriler temasından proje yönetimi alt teması ile ilgili olarak programda 2 kod tespit edilmişken zaman yönetimi, planlama, liderlik alt temalarına

İngilizce dersi ortaöğretim programında hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Proje yönetimi alt teması ise proje yönetme ve proje aktiviteleri yapma becerileri şeklinde programda yer almıştır.

İngilizce dersi ortaöğretim programının analizine göre sosyal-kültürel beceriler temasından kültürel farkındalık alt teması ile ilgili 3 koda ulaşılmışken küresel farkındalık alt teması ile ilgili hiçbir kod bulunamamıştır. Kültürel farkındalık becerileri ise dersin öğretim programına şöyle yansımıştır: Ülkelerin kültürlerini birbirinden ayırma, kültürel aktarıma aracılık etme ve farklı kültürleri öğrenmeye açıklık.

Tablo 10’ da Tarih dersi ortaöğretim programına yönelik betimsel analize yer verilmiştir.

Tablo 10

Tarih Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

TEMALAR	ALT TEMALAR	KODLAR	f
DÜŞÜNME BECERİLERİ	Hatırlama (Bilgi)	Tarihe özgü çeşitli yeterlilik ve beceriler(2.1.2) Tarihe özgü beceri ve yeterlilikler(2.1.37) Konuları ilgili kavramlarla beraber öğrenme(2.1.4) Kavram, olay, olgu, kişi ve kurum bilgilerini kazanma(2.1.7) Türkiye tarihindeki önemli siyasi ve sosyal teşekkülleri tanıma(2.1.8) Önemli şahsiyetleri tanıma(2.1.8) Kamu yönetimi sorunlarını tanımlama(2.1.27) Dünyayı anlamak için geçmişi bilme(3.1.2) İlk Çağ'daki belli başlı medeniyet havzalarını tanıma(3.1.6) Orta Çağ'daki siyasi ve sosyal yapıyı tanıma(3.1.10) Türklerin Asya'da tarih sahnesine çıktıkları ve yaşadıkları alanları tanıma(3.1.14) Türklerin Asya'daki kültür çevrelerini tanıma(3.1.14)	12
	Anlama (Kavrama)	Tarihsel düşünme becerisi(2.1.1) İnsanlığın birikimli mirasını kavrama (2.1.6) İnsanlık, dünya, Türk ve Türkiye tarihinin farklı dönemlerini anlama(2.1.7) Türk milletinin ve kültürünün geçmişten bugüne serüvenini takip edip anlama(2.1.10) Medeniyetimizin temel değerlerini kavrama(2.1.11) Bir olayı değerlendirirken olayın olduğu koşulları dikkate almanın gerekliliğini kavrama(2.1.13) Kaynaklardaki kanıtları belirleme(2.1.14) Kaynakları yorumlama (2.1.14) Kanıtlarla desteklenen çıkarımlarda bulunma(2.1.14) Türkiye'nin küreselleşen dünya içindeki yerini ve rolünü kavrama(2.1.15) Bir tarihi olay veya olgunun farklı bakış açıları veya tarih görüşleri doğrultusunda değerlendirilip yorumlanması(2.1.17) Milli kimliğin oluşmasında ortak tarihin rolünü kavrama(2.1.18) Geçmişteki olay, olgu, gelişme, kişi, yer ve ilişkileri kendi bağlamında ele alıp kavrama(2.1.19) Sosyal yapılar, kurumlar, siyasi teşekküllerin geçirdikleri değişimleri ve süreklilik arz eden özelliklerini kavrama(2.1.19) İnsanların eğilimlerini, sorunlarını, yaşadıkları karmaşık dünyayı açıklama(2.1.21) Tarihsel kavrama becerisi(2.1.21) Tarihsel metinleri kavrama(2.1.22) Tarihsel olayları yeniden açıklayan veya yorumlayan anlatıları kavrayacak beceri(2.1.22) Yorumlama becerisi(2.1.22) Açıklama becerisi(2.1.22) Bir olayın birden fazla sebep ve sonucunun olabileceğini kavrama(2.1.23) Geçmişteki birçok yargının geçici ve tartışılabilir olduğunu anlama(2.1.25) Yeni tarihsel yorumların yeni bakış açılarıyla da oluşturulabileceğini anlama(2.1.25) Tarihsel kavrama becerisi(2.1.26) Kullanılan farklı olguları farklı yorumlayabilme(2.1.26) Kavrama(2.1.26) Tarihsel yorum becerisi(2.1.26),(2.1.26),(2.1.37) Geçmişteki sosyal yapıların nasıl ortaya çıktığını kavrama(2.1.28) Bireylerin hangi değer, tutum ve inançlara sahip olduğunu kavrama(2.1.28)	61

Tablo 10 (devam)

Tarih Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Anlama (Kavrama)	Değer, tutum ve inançların insan davranışlarını nasıl yönlendirdiğini kavrama(2.1.28)	61
		Çeşitli dünya görüşlerini, bakış açılarını ve insan faaliyetlerini anlama(2.1.28)	
		Bugünün insanı ile geçmiştekiler arasındaki birçok farklılığı bilme, kavrama ve hesaba katma(2.1.28)	
		Geçmiş anlama ve anlamlandırma(2.1.28)	
		Tarih öğrenmenin amaç ve yararlarını kavrama(3.1.2)	
		Günümüzde olup bitenleri anlayabilmek(3.1.2)	
		Yüzyıl hesaplarının nasıl yapıldığını açıklama(3.1.3)	
		Yazının icadından önceki zamanlarda yaşayan insanlar hakkında çıkarımlarda bulunma(3.1.4)	
		İlk Çağ'da hukuk sistemlerinin oluşturulmasında etkili olan dini beşeri kaynakları kavrama(3.1.9)	
		Orta Çağ'daki ekonomik faaliyetleri kavrama(3.1.11)	
		İlk Çağdaki hukuki düzenlemelerin günümüz evrensel hukuk ilkelerine temel teşkil ettiğini kavrama(3.1.13)	
		Türk siyasi oluşumlarının güç ve yönetim yapısını kavrama(3.1.15)	
		İslam'ın doğuşu sırasında Arap Yarımadası ve Avrupa'nın genel durumunu açıklama(3.1.19)	
		Hz. Muhammed ve 4 Halife Dönemi'nde Müslümanların siyasi hakimiyet kurma faaliyetlerini kavrama(3.1.20)	
		Türklerin Abbasi devletinde oynadıkları rolleri kavrama(3.1.22)	
		Türklerin İslamiyeti kabulüne etki eden faktörleri açıklama(3.1.25)	
		Büyük Selçuklu Dönemini Türk tarihi içindeki önemi bağlamında açıklama(3.1.27)	
		Büyük Selçuklu Devletinin yönetim ve toplum yapısını kavrama(3.1.28)	
		Türklerin devletleşme sürecini etkileyen faktörleri açıklama(3.1.32)	
		Kuruluş Dönemindeki Osmanlının farklı muharip unsurlardan geldiğini kavrama(3.1.41)	
		Sufileri—alimlerin öğretilerinin Anadolunun İslamlaşmasına etkisini kavrama(3.1.44)	
		İstanbul'un Fethinin sebepleri- fetih süreci-sonuçlarını kavrama(3.1.49)	
		Kanuni Döneminde devletin sınırlar ve teşkilat açısından olgunlaştığını kavrama(3.1.52)	
		Osmanlıda vakıfların sosyal hayattaki yeri ve önemini kavrama(3.1.61)	
		17. yy.daki Osmanlının ittifak girişimlerini açıklama(3.1.63)	
		Westphalia Barışı'nın rolünü kavrama(3.1.64)	
		Ruslar açısından Osmanlının Asya ve Avrupa siyasetindeki önemini kavrama(3.1.73)	
		Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi ile devlet-toplum ilişkisindeki dönüşümü kavrama(3.1.74)	
		Sanayileşmeden önceki ve endüstriyel üretim arasındaki farkları açıklama(3.1.79)	
		Son dönemlerdeki nüfus hareketlerinin siyasi, askeri, ekonomik sebep ve sonuçlarını açıklama(3.1.82)	

Tablo 10 (devam)

Tarih Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Uygulama	Temel kavramların öğretimine ilişkin uygulamalar(2.1.29) Farklı olguları kullanabilme (2.1.26) Türklerin İslamiyete geçişi ve Türkiye Selçuklu Devletinin kuruluşu sürecindeki siyasi gelişimleri tarih şeridi ve harita üzerinde gösterme(3.1.24) Türklerin Anadolu'ya yerleşmeye başlaması ve Türkiye Selçuklu Devletinin yıkılışı sürecindeki siyasi gelişimleri tarih şeridi ve harita üzerinde gösterme(3.1.29) 1302-1453 yılları arasındaki siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve harita üzerinde gösterme(3.1.35) 1453-1520 yılları arasındaki siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve harita üzerinde gösterme(3.1.48) 1520-1595 yılları arasındaki siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve harita üzerinde gösterme(3.1.51) 1595-1700 yıllarındaki siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve harita üzerinde gösterme(3.1.62) 1700-1774 yıllarındaki siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve harita üzerinde gösterme(3.1.66) 1774-1914 yıllarındaki siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve harita üzerinde gösterme(3.1.70)	10
	Çözümleme (Analiz)	Temel kavram, olgu ve genellemeler arasındaki ilişkinin anlaşılması(2.1.4) Tarihi olay ve olguları mekan, maddi -manevi bağlam ve yapılarla ilişkilendirme(2.1.5) Olay ve olguları neden ve sonuçlarıyla derinlemesine analiz(2.1.5) Kaynakları analiz etme(2.1.14) Geçmişteki olay, olgu, gelişme, kişi, yer ve ilişkileri kendi bağlamında ele alıp analiz etme(2.1.19) Geçmişteki olay ve olgular arasında neden-sonuç bağlantısı kurma(2.1.19) Geçmişteki olay ve olguları güncelle ilişkilendirme(2.1.19) Geçmişteki olayları yaşandığı dönemin şartlarıyla ele alıp o dönemdekilerin bakış açısıyla inceleme(2.1.22) Tarihsel akış içinde etkili olmuş güçler arasındaki ilişkiyi ve bu güçlerin olayların gidişatını nasıl etkilediğini analiz etme(2.1.22) Neden-sonuç ilişkisi kurma becerisi(2.1.23) Geçmişteki olay ve olgular arasındaki ilişkileri keşfetme(2.1.23) Tarihsel neden-sonuçlar arasındaki ilişkileri analiz etme(2.1.23) Tarih içindeki güçler arasındaki ilişkiyi ve bu güçlerin olayların gidişatını nasıl etkilediğini analiz etme(2.1.22) Neden-sonuç ilişkisi kurma becerisi(2.1.23) Geçmişteki olay ve olgular arasındaki ilişkileri keşfetme(2.1.23) Tarihsel neden-sonuçlar arasındaki ilişkileri belirleme ve analiz etme(2.1.23) Tarihsel neden-sonuçlar arasındaki ilişkileri belirleme(2.1.23) Tarihi malzemelerin benzerlik ve farklılıklarını tespit edebilme(2.1.25) Bir dokümanı, kaydı, arkeolojik bir kalıntıyı veya tarihsel bir mekanı inceleme(2.1.25) Tarihsel analiz becerisi(2.1.26),(2.1.26),(2.1.37) Tarihsel metni analitik bakış açısıyla inceleyebilme(2.1.26) Analiz yapma(2.1.26) Neden-sonuç ilişkilerini analiz etme(2.1.26) Toplumsal değişimi analiz etme(2.1.26) İnsan eğilimlerinin önemini analiz etme(2.1.26) İnsanın amaçlarını analiz etme(2.1.26) İnsan amaçlarının nasıl etkilendiğini analiz etme(2.1.26) Tarihi bir doküman , metin yazarı ya da kaynağı belirleme(2.1.26) Tarihsel sorun analizi(2.1.27),(2.1.37) Sorun merkezli analiz(2.1.27),(2.1.27) Mevcut alternatifleri analiz etme(2.1.27)	89

Tablo 10 (devam)

Tarih Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Çözümleme (Analiz)	Sorunla ilgisi bulunan ve bunun sonuçlarından etkilenecek kişilerin değer ve yargılarını analiz etme(2.1.27)	89
		Geçmişte yaşananlar arasından bugünde yaşayanlar arasında daha önemlilerini belirleme(2.1.28)	
		Konuyu güncelle ilişkilendirme becerisi(2.1.36)	
		Tarihin konusu, kapsamı ve bilim ilişkisini açıklama(3.1.1)	
		Zamanı anlama ve anlamlandırmaya yönelik yaklaşımları analiz etme(3.1.3)	
		Eski yerleşim yerlerinden günümüze kalan maddi kültür buluntularını inceleme(3.1.4)	
		İlk Çağ'daki coğrafyanın insanların hayat ve geçim tarzlarına etkisini analiz etme(3.1.7)	
		İlk Çağ'da siyasi gücün kaynaklarını siyasi organizasyon türleriyle ilişkilendirme(3.1.8)	
		Orta Çağ'da Asya ve Avrupa'da askeri organizasyon ve yaşam tarzları arasındaki ilişkiyi analiz etme(3.1.12)	
		Türklerin yaşadığı coğrafyalar ile hayat tarzları arasındaki ilişkiyi analiz etme(3.1.16)	
		Kavimler Göçü'nün sebep ve sonuçlarını siyasi ve sosyal açılardan analiz etme(3.1.17)	
		Türk devletlerinin çevrelerindeki devletlerle ilişkilerini analiz etme(3.1.18)	
		Emevilerle birlikte devlet yapısında meydana gelen değişimi analiz etme(3.1.21)	
		İslamiyetin kabulüyle Türk devlet yapısında ve toplum hayatında meydana gelen değişimleri analiz etme(3.1.26)	
		Anadolu'ya yapılan Türk göçlerinin sosyo-kültürel etkilerini analiz etme(3.1.30)	
		Türkiye Selçuklu Devleti ve Eyyubilerin Haçlılarla mücadelelerinin sosyo-kültürel etkilerini analiz etme(3.1.33)	
		Moğol istilasının Anadolu'daki siyasi-sosyal etkilerini analiz etme(3.1.34)	
		Osmanlı Beyliğinin kuruluşu hakkındaki görüşleri analiz etme(3.1.36)	
		Osmanlı'nın devletleşme sürecini Bizans'la ilişkisi açısından analiz etme(3.1.37)	
		Rumeli fetihleri-iskan-istimalet politikalarının amaçları ve etkilerini analiz etme(3.1.38)	
		Osmanlı'nın Türk siyasi birliğini sağlamaya yönelik faaliyetleri analiz etme(3.1.39)	
		Yeniçeri ocağının ve devşirme sisteminin Osmanlı'nın devletleşme sürecine etkisini analiz etme(3.1.43)	
		İlmiye, kalemiye, seyfiye sınıflarının birlikteliğine dayalı yapısını analiz etme(3.1.45)	
		Osmanlı coğrafyasında sözlü ve yazılı kültürün toplum hayatına etkileri analiz etme(3.1.46)	
		Osmanlı'daki zanaat, sanat, kültür faaliyetlerine bağlı sosyal hayatta gerçekleşen değişimleri analiz etme(3.1.47)	
		Osmanlı'nın İslam coğrafyasına hakim olmasının Türk dünyasına etkilerini analiz etme(3.1.50)	
		Osmanlı'nın İslam coğrafyasına hakim olmasının İslam dünyasına etkilerini analiz etme(3.1.50)	
		Uygulanan uzun vadeli stratejinin Osmanlı'nın dünya gücü haline gelmesindeki rolünü analiz etme(3.1.53)	
		Osmanlı'nın takip ettiği kara politikalarını takip etme(3.1.54)	
		Osmanlı'nın takip ettiği deniz politikalarını takip etme(3.1.54)	
		Topkapı Sarayının devlet idaresinin gelişmesindeki rolünü analiz etme(3.1.55)	
		Topkapı Sarayının devlet adamı yetiştirilmesindeki rolünü analiz etme(3.1.55)	
		Topkapı Sarayının şehir kültürünü geliştirmedeki rolünü analiz etme(3.1.55)	
		Osmanlı'nın merkezi otoriteyi güçlendirmeye yönelik düzenlemelerini analiz etme(3.1.56)	
		Osmanlı'daki millet sistemini analiz etme(3.1.57)	
		Osmanlı'nın fethettiği yerlerin İslam kültürünün etkisiyle geçirdiği dönüşümü analiz etme(3.1.58)	
		Lonca teşkilatının Osmanlı ekonomisindeki yerini analiz etme(3.1.60)	
		Lonca teşkilatının toplum yapısındaki yerini analiz etme(3.1.60)	
		Denizcilik faaliyetlerinin iç denizlerden okyanuslara taşınmasının dünya siyasetine etkilerini analiz etme(3.1.65)	
		Denizcilik faaliyetlerinin iç denizlerden okyanuslara taşınmasının dünya ticaretine etkilerini analiz etme(3.1.65)	
		Avrupa düşüncesinde meydana gelen değişimleri ve bunların etkilerini analiz etme(3.1.67)	
		Avrupadaki gelişmelere bağlı olarak Osmanlı idari yapısındaki değişimleri analiz etme(3.1.68)	

Tablo 10 (devam)

Tarih Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Çözümleme (Analiz)	Avrupadaki gelişmelere bağlı olarak Osmanlı askeri yapısındaki değişimleri analiz etme(3.1.68) Avrupadaki gelişmelere bağlı olarak Osmanlı ekonomik yapısındaki değişimleri analiz etme(3.1.68) Osmanlı'nın devlet idaresindeki çözümleri önleme çabalarını analiz etme(3.1.69) Osmanlı toplum düzenindeki çözümleri önleme çabalarını analiz etme(3.1.69) Osmanlı'nın siyasi varlığına yönelik tehditleri analiz etme(3.1.71) M.Ali Paşa'nın merkezi yönetime rağmen güç kazanması ve nüfuz alanını genişletme çabalarını analiz etme(3.1.72) Osmanlı'nın modern ordu teşkilatı ve yurttaş askerliği konularındaki düzenlemelerinin siyasi boyutlarını analiz etme(3.1.75) Osmanlı'nın modern ordu teşkilatı ve yurttaş askerliği konularındaki düzenlemelerinin sosyal boyutlarını analiz etme(3.1.75) Ulus devletleşme sürecinin sosyal hayata yansımalarını analiz etme(3.1.76) Endüstrileşme sürecinin sosyal hayata yansımalarını analiz etme(3.1.76) Endüstriyel üretime geçiş çabaları ve bu süreçte yaşanan zorlukları analiz etme(3.1.80) Sosyal, politik ve ekonomik anlayışta yaşanan değişim ve dönüşümlerin gündelik hayata etkilerini analiz etme(3.1.83)	89
	Değerlendirme	Kanıt değerlendirme(2.1.1) Günümüzde olup bitenleri yorumlayacak tarih bilinci geliştirme(2.1.9) Geleceğe yönelik projeksiyonlar oluşturacak tarih bilinci geliştirme(2.1.9) Kaynakları değerlendirme(2.1.14) Bilgiyi kendi özgün bağlamında değerlendirebilme(2.1.23) Tarihsel neden-sonuçlar arasındaki ilişkileri değerlendirme(2.1.23) Eldeki belgeleri değerlendirmek(2.1.25) Tarih metinlerini karşılaştırma(2.1.26) Tarihi bir doküman , metin yazarı ya da kaynağın geçerliliğini değerlendirme(2.1.26) Tarihçinin kanıtlarını değerlendirme(2.1.26) Kanıtlardan yola çıkarak yapılan yorumların sağlamlığını değerlendirme(2.1.26) Tercih edilmemiş seçeneklerin sonuçlarını tercih edilmiş çözüm yollarının sonuçlarıyla karşılaştırma(2.1.27) Tercih edilmemiş seçeneklerin sonuçlarının ne olacağı hakkında değerlendirme yapma(2.1.27) İkilemleri çözmek ve alternatif yaklaşımların sonuçlarını değerlendirmek(2.1.27) İnsanların geçmişte uyguladıkları çözüm yollarını değerlendirme(2.1.27) 8-12. yy. lar arasında İslami çerçevedeki ilmi faaliyetleri değerlendirme(3.1.23) İlk Türk siyasi oluşumlarının birbirleriyle ve çevreyle ilişkilerini uzlaşma ve çatışma bağlamında değerlendirme(3.1.31) Osmanlı ve Timur Devleti arasındaki mücadele ve bunun sonuçlarını değerlendirme(3.1.40) Tımar sistemin özelliklerini siyasi-sosyal-ekonomik açıdan değerlendirme(3.1.42) Tanzimat-İslahat Fermanı ve Kanuni Esasiyi küresel-yerel siyaset açısından değerlendirme(3.1.77) 1876-1913 yıllarındaki darbelerin Osmanlı siyaseti üzerindeki etkilerini değerlendirme(3.1.78) Son dönemdeki hükümetlerin ekonomi üzerindeki kontrol çabalarını ekonomik-politik açıdan değerlendirme(3.1.81)	22
	Yaratma (Sentez)	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Akıl Yürütme	Kavramlardan hareketle olgulara, olgulardan da genellemelere ulaşma(2.1.4) Tarihsel konudaki boşlukları doldurma(2.1.25)	2
	Sistematik Düşünme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Empati	Geçmişe geçmişteki insanların bakış açısıyla bakabilme ve tarihsel empati(2.1.28) Tarihsel empati(2.1.28),(2.1.28),(2.1.28),(2.1.28),(2.1.37) Empati(2.1.28)	7
	Eleştirel Düşünme	Eleştirel düşünme(2.1.1)	1

Tablo 10 (devam)

Tarih Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DÜŞÜNME BECERİLERİ	Problem Çözme	Problem çözebilme(2.1.1)	1
	Sorgulama	Bilgilerin doğruluğunu ve geçerliliğini sorgulama(2.1.14)	5
		Problemin tanımlanmasıyla tarihsel sorgulamaya başlama(2.1.25)	
		Malzemeleri gerçeklik, güvenirlik ve bilgi açısından sorgulama(2.1.25)	
DUYUŞSAL ALAN BECERİLERİ	Alma	Amaca uygun okuyor muyum sorusunu sorma (2.1.26)	7
		Öğrenmek istediğim bu mu sorusunu sorma(2.1.26)	
		Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	
		Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	
	Tepkide Bulunma	Osmanlı ekonomik sisteminde tarımın önemini fark etme(3.1.59)	1
	Değer Verme	Yaşadığı toplum, ülke ve dünyanın bugünlere nasıl geldiğinin farkındalığını kazanma(2.1.9)	2
		Tarihi bir olay veya olgunun yerel, ulusal ve uluslararası boyut ve etkileşimleri konusunda farkındalık oluşturma(2.1.12)	
		Yazının icadının insanlık tarihinde meydana getirdiği değişimi fark etme(3.1.5)	
		Geçmişin günümüz yaşantısından çok farklı ve uzak olduğunun farkına varmak(2.1.28)	
		Geçmişten bugüne yaşanmış önemli olay, olgu ve kırılma noktalarıyla ilgili farkındalığı geliştirme(2.1.28)	
PSİKOMOTOR ALAN BECERİLERİ	Örgütlenme	Geçmiştekilerin farkındalığına dayanan tarih bilincine sahip olma(3.1.2)	4
		Geçmişteki bugünün kavram ve normlarıyla değerlendirmekten kaçınma(2.1.22)	
		Medeniyetimizin temel değerlerini benimseme ve davranışa yansıtma(2.1.11)	
		İyi bir tarih okuyucusu olma(2.1.26)	
	Nitelenmişlik	Doğru bakış açısına sahip olma becerisi(2.1.26)	1
	Uyarılma	Kritik dönemlerin sorun veya konularıyla yüzleşme(2.1.27)	-
		Değişim ve sürekliliği algılama becerisi(2.1.24),(2.1.37)	
		Tarihçilerin yöntemlerini ve kullandıkları becerileri yaşam becerisi haline getirme(2.1.16)	
		Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	
ÖĞRENME BECERİLERİ	Kılavuz Denetiminde Yapma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Beceri Haline Getirme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Duruma Uydurma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Yaratma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	-
	Bütüncül Öğrenme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	5
		Bütüncül bakış açısıyla bakma(2.1.2)	
		Tarihi bilginin yapılandırılması(2.1.3)	
		Tarihsel yaklaşım edinme(2.1.22)	
ÖĞRENME BECERİLERİ	Hayat Boyu Öğrenme	Olayların meydana geldiği tarihsel bağlamı göz önüne alma(2.1.22)	-
		Geçmiştekilerin farkındalığına dayanan tarih bilincine sahip olma(3.1.2)	
		Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	
		Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır	
ÖĞRENME BECERİLERİ	Öğrenmeyi Öğrenme	Kanıt temelli öğrenme becerisi(2.1.25)	2
		Yer temelli öğrenme(2.1.30)	
		Anlamli ve kalıcı öğrenme(2.1.4),(2.1.29)	
		Anlamli ve kalıcı öğrenme(2.1.4),(2.1.29)	

Tablo 10 (devam)

Tarih Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

ÖĞRENME BECERİLERİ	Araştırma	Tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma becerisi(2.1.25) Tarihsel dokümanlarla çalışma(2.1.25) Tanıkların anlatımlarıyla çalışma(2.1.25) Mektuplarla çalışma(2.1.25) Günlüklerle çalışma(2.1.25) Buluntularla çalışma(2.1.25) Fotoğraflarla çalışma(2.1.25) Sözlü tarih çalışmaları(2.1.25) Sorgulamaya dayalı araştırma(2.1.25) Araştırma(2.1.25) Sorgulamaya dayalı tarihsel araştırma(2.1.25) Tarihsel inceleme veya araştırma(2.1.26)	12
	Üst biliş	Üst bilişsel becerileri kullanma(1.1.1)	1
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	Bilgi Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	BİT Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Doğa Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Finansal Okuryazarlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Görsel Okuryazarlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Medya Okuryazarlığı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
KENDİNİ YÖNETME BECERİLERİ	Öz Değerlendirme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Düzenleme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Saygı	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Sunum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Yeterlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Öz Yönetim	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Bağımsız Çalışma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
VATANDAŞLIK BECERİLERİ	Dijital Vatandaşlık	Dijital kaynakların kullanımı(2.1.32)	1
	Küresel Vatandaşlık	Evrensel değerler(2.1.38)	1
	Milli Vatandaşlık	Vatandaşlık bilinci gelişmiş bireyler(2.1.1) Milli kimlik ve aidiyet duygularını geliştirme(2.1.15) Toplumsal birlik ve dayanışmanın sağlanması(2.1.18) Toplumsal birlik ve dayanışmanın sürdürülmesi(2.1.18) Demokratik vatandaşlık anlayışı geliştirme(2.1.27) Milli değerler(2.1.38) Kimlik oluşturma(3.1.2)	7

Tablo 10 (devam)

Tarih Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

DİL BECERİLERİ	Dil Becerisi	Güçlü bir tarihsel anlatı oluşturma(2.1.25) Kendi tarihsel metin veya anlatılarını oluşturmaya öğrenme(2.1.25)	2
KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME BECERİLERİ	Azim	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Esneklik ve Uyum	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Güven	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Karar Alma	Karar verme becerisi(2.1.27),(2.1.27),(2.1.37) Karar verme etkinlikleri(2.1.27)	4
	Merak	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sabır	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Önyargıların Üstesinden Gelme	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sorumluluk	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Risk Alma	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Sağlık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Farklılıklara Değer Verme	Farklı anlayışlara saygı duyma(2.1.17)	1
	Motivasyon	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Karakter Eğitimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Kariyer	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Etik	Ahlaki ikilemleri tanımlama(2.1.27) Her yaklaşımın ahlaki boyutlarını değerlendirmek(2.1.27) Her yaklaşımın ahlaki açıdan kazanç ve kayıplarını karşılaştırmak(2.1.27) Ayrıştırıcı dil kullanmaktan uzak olma(2.1.33) Toplumsal cinsiyet eşitliği(2.1.34) Manevi değerler(2.1.38)	6
	Üretkenlik-Verimlilik	Aktif rol alarak öğrenme(2.1.3) Üretkenlik(2.1.25)	2
	Yenilikçilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Estetik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Hizmet Odaklılık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Hesap Verebilirlik	Bu beceriyle ilgili veriye rastlanmamıştır.	-
	Kaynakların Etkili Kullanımı	Çeşitli kaynak ve materyallere erişim(2.1.25)	1
	Girişimcilik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Çatışma Yönetme ve Çözme	Bu beceriyle ilgili veriye rastlanmamıştır.	-
İLETİŞİM BECERİLERİ	İletişim	Toplumsallaşma(3.1.2)	1
	İş Birliği	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tablo 10 (devam)

Tarih Dersi Ortaöğretim Programındaki 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analiz

YÖNETİMSSEL BECERİLER	Proje Yönetimi	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
	Zaman Yönetimi	Kronolojik ve tematik anlayış(2.1.3)	14
		Kronolojik akıl yürütme(2.1.19)	
		Kronolojik düşünme becerisi (2.1.20),(2.1.31),(2.1.35),(3.1.6),(3.1.10),(3.1.14),(3.1.19),(3.1.24),(3.1.29),(3.1.48),(3.1.70)	
SOSYAL- KÜLTÜREL BECERİLER		Kronoloji becerisi(2.1.20)	
	Planlama	Gelecek hakkında gerçekçi ve akılcı planlar yapabilme(3.1.2)	1
	Liderlik	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-
SOSYAL- KÜLTÜREL BECERİLER	Kültürel Farkındalık	Kültürel ve tarihi mirasa sahip çıkma(2.1.18)	1
	Küresel Farkındalık	Bu beceriyle ilgili bir kod bulunamamıştır.	-

Tarih dersine ilişkin olarak Tablo 10'da 21. yüzyıl becerileriyle ilgili oluşturulan tema, alt tema ve kodlara yer verilmiştir. Tarih dersi ortaöğretim programının analizine ilişkin Tablo 10'da yer alan düşünme becerileri temasına ait alt tema ve kodlar şöyledir: Çözümleme(analiz) 89, anlama(kavrama) 61, değerlendirme 22, hatırlama(bilgi) 12, uygulama 10, empati 7, sorgulama 5, akıl yürütme 2, eleştirel düşünme 1, problem çözme 1 kodla programda yer almıştır. Yaratma, sistematik düşünme ve sonuç üretme alt teması ile ilgili becerilere yönelik doğrudan kod isimlerine ulaşılamamıştır. Tablo 10'daki düşünme temasından çözümleme ve anlama (kavrama) alt teması tarih dersi ortaöğretim programında en fazla yer alan düşünme becerilerindendir. Çözümleme; ilişkilendirme, derinlemesine analiz, neden-sonuç bağlantısı kurma, bakış açısına göre inceleme, ilişkileri keşfetme, belirleme, karşılaştırma, benzerlik ve farklılıkları irdeleme, güncelle ilişkilendirme gibi düşünsel becerileri içerirken anlama alt teması ise anlama, kavrama, açıklama, belirleme, tarihsel kavrama, yeni ve eski bakış açılarını kavrama, geçmiş anlama ve anlamlandırma, yorumlama, geçmişe bakıp günümüzü anlama ve anlamlandırma becerileri ile programda yer almıştır. Değerlendirme alt teması ile ilgili olarak şu becerilere yer verilmiştir: değerlendirme, çıkarımlarda bulunma, tarihi dokümanların geçerliliğini değerlendirme, geçmiş tarafsız gözle değerlendirebilme, geçmiş anlayarak değerlendirebilme, seçilmemiş tercihlerin sonuçlarını değerlendirebilme, yorumların sağlamlığını değerlendirebilme, dönemlere göre siyasi, sosyal, ilmi ve ekonomik açılardan değerlendirmeler yapabilme. Hatırlama alt teması ile ilgili öğrenme, tanıma ve bilme gibi beceriler ön plana çıkmış olup daha çok bilginin hatırlanması ve tanınmasına yönelik becerilere yer verilmiştir. Uygulama alt temasına yönelik olarak tarih şeridi ve harita üzerinde gösterme, uygulama yapma şeklinde becerilere yer verilmiştir. Empati becerisiyle geçmişteki insanları ve yaptıklarını doğru anlama ve anlamlandırma becerisi vurgulanmış ve tarihsel empati becerisine çokça değinilmiştir. Sorgulama alt teması ise tarihsel sorgulama, bilgilerin doğruluğunun ve geçerliliğinin sorgulanması, amaca uygun okumanın yapılıp yapılmadığının sorgulanması türünde becerilerle programda yer almıştır. Akıl yürütme becerisi ise 2 adet beceriye yönelik kodla sınırlandırılmıştır. Bunlar da genellemelere ulaşma ve boşlukları doldurma olarak verilmiştir. Yine düşünme temasından eleştirel düşünme ve problem çözme alt temaları birer beceriyle sınırlandırılmıştır.

Tarih dersi ortaöğretim programının analizine yönelik Tablo 10'da duyuşsal alan becerileri temasından alma 7, örgütlenme 4, değer verme 2, tepkide bulunma 1, nitelenmişlik

becerisiyle ilgili 1 kod yer almıştır. Alma alt teması; farkındalığı kavrama, farkında olma, fark etme; tepkide bulunma değerlendirmekten kaçınma; değer verme davranışa yansıtma; örgütleme bir durumla yüzleşme, yüzleşme, algılama becerisi; nitelenmişlik ise yaşam becerisi haline getirme becerileriyle dersin öğretim programında yer almıştır.

Tablo 10'daki tarih dersi ortaöğretim programının analizi incelendiğinde psikomotor alan becerileri temasının alt temalarına yönelik becerilere ilişkin herhangi bir koda yer verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 10'daki tarih dersi ortaöğretim programının analizi incelendiğinde öğrenme becerileri temasından araştırma 12, bütüncül öğrenme 5, öğrenmeyi öğrenme 2, uyumlu öğrenme 2, üst bilişsel alt tema ile ilgili 1 kod tespit edilmiştir. Hayat boyu öğrenme alt teması ile ilgili herhangi bir kod bulunamamıştır. Tarihsel dokümanla çalışma, tanıkların anlatımlarıyla çalışma, mektup-günlük-fotoğraf ve buluntularla çalışma araştırma becerileri içinde verilmiştir.

Tarih dersi ortaöğretim programında okuryazarlık temasına ilişkin becerilere yer verilmemiştir. Bilgi okuryazarlığı, BİT okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, doğa okuryazarlığı ve finansal okuryazarlık alt temaları ile ilgili herhangi bir kod bulunamamıştır.

Tablo 10'daki kendini yönetme becerileri incelendiğinde öz değerlendirme, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim, bağımsız çalışma alt temalarına yönelik becerilerle ilgili hiçbir koda ulaşılamamıştır.

Tarih dersine ait ortaöğretim programının analizini içeren Tablo 10'da vatandaşlık becerileri temasından milli vatandaşlık 7, dijital vatandaşlık 1, küresel vatandaşlık 1 beceriye yönelik kodla programda yer almıştır. Milli vatandaşlık alt teması; vatandaşlık bilincini geliştirme, milli değerleri özümseme, kimlik anlayışı geliştirme ve toplumsal birlik ve dayanışmayı geliştirme becerileriyle programda yer almıştır.

Tablo 10'da dil temasıyla ilgili beceriler 2 kodla yer almıştır. Tarih dersi ortaöğretim programının analizine göre dil teması güçlü bir tarihsel anlatı oluşturmak ve kendi anlatılarını oluşturma becerileri şeklinde dersin öğretim programında yer almıştır.

Tarih dersi ortaöğretim programına ait Tablo 10'daki analize göre kendini gerçekleştirme temasından şu alt tema ve kodlara yer verilmiştir: Programda etik 6, karar alma 4, üretkenlik-verimlilik 2, farklılıklara değer verme 1, kaynakların etkili kullanımı becerileri 1 kodla yer almıştır. Azim, esneklik ve uyum, güven, merak, sabır, önyargıların üstesinden

gelme, sorumluluk, risk alma, sağlık, motivasyon, karakter eğitimi, kariyer, yenilikçilik, estetik, hizmet odaklılık, hesap verebilirlik, çatışma yönetme ve çözme ve girişimcilik alt temaları doğrudan tarih dersi ortaöğretim programında yer alan becerilerden olmamıştır.

Tarih dersi ortaöğretim programının analizine göre iletişim becerilerinden iletişim ve işbirliği ile ilgili sadece 1 koda yer verildiği tespit edilmiştir. Tablo 10'daki analize göre tarih dersi ortaöğretim programının bir yerinde sadece toplumsallaşma adı altında bir beceriye rastlanılmış ve bu da iletişim alt temasına dahil edilmiştir. Bu beceriyle öğrencilerin toplumsallaşma konusunda duyarlı olma becerisini kazanmaları istenmiştir.

Tablo 10'da yönetsel beceriler temasından tarih dersi ortaöğretim programının alt yapısında en fazla bulunan beceri kronolojik düşünme becerisidir. Zaman yönetimi alt temasına dahil edilebilecek kronolojik düşünme becerisiyle ilgili 14 koda ulaşılmıştır. Yönetsel beceriler temasından proje yönetimi, planlama ve liderlik becerileri ile ilgili hiçbir kod tespit edilmemiştir.

Tablo 10'da tarih dersi ortaöğretim programına yönelik sosyal-kültürel beceriler temasından sadece kültürel ve tarihi mirasa sahip çıkma şeklinde 1 adet kültürel farkındalık becerisine yer verilmiştir. Küresel farkındalık becerisine yönelik tarih dersi ortaöğretim programında herhangi bir kod tespit edilmemiştir.

4.2. 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Bulgular

Bulguların bu bölümünde ise 2017-2018 TEOG başarı puanlarına göre başarılı, orta düzeyde başarılı ve başarısız olmak üzere random olarak seçilen 3 okuldaki toplam 50 öğretmenin 21. yüzyıl becerilerine yönelik görüşleri 14 soruluk görüşme formuyla tespit edilmiştir. Bu bölümde örnekleme yer alan 3 okulun öğretmenlerinden elde edilen verilerin hem ayrı ayrı analizine hem de birleşik analizine yer verilmiştir.

4.2.1. Atatürk Anadolu Lisesi, Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi, Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerine Ait Bulgular

Bu bölümde 2. araştırma sorusu olan “Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik görüşleri nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular sunulmuştur. Başarılı, orta düzeyde başarılı ve başarısız olarak kategorilendirilen okulların içerik analizine ayrı ayrı yer verilmiştir.

4.2.1.1. Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerinin İçerik Analizine Ait Bulgular

Tablo 11’de AAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerine yönelik algılarına ilişkin görüşlerine ait 1, 2, 9, 11, 12 ve 13. sorulardan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 11

Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ALGILANMASINA İLİŞKİN BOYUT	1.Soru: 21. yüzyıl becerilerini daha önce duydunuz mu?	Evet 12 Hayır 1	13
	2. soru: 21. yüzyıl becerileri deyince ne anlıyorsunuz?	Teknolojik bir beceri olarak görenler (2-9-12. kişiler)	3
		İhtiyaç duyulan bir beceri olarak görenler (1-7-9.kişiler)	3
		Çağa ayak uydurma becerisi olarak görenler(3-4-12-13. kişiler)	4
		Vatandaşlık becerisi olarak görenler (4-10-12. kişiler)	3
		Düşünsel beceri olarak görenler (8. kişi)	1
		Meslek becerisi olarak görenler (6. kişi)	1
		Toplumsal beceri olarak görenler (11.kişi)	1
		Kişisel gelişim becerisi olarak görenler (13.kişi)	1
		Boş (5.kişi)	1
	9. Soru: Yukarıda sıralanan 21. yüzyıl becerilerinden hangilerinin önemsiz olduğunu düşünüyorsunuz, örnek vererek gerekçeleriyle açıklayınız.	21. yüzyıl becerilerinin hepsinin de önemli olduğunu düşünenler (1-2-4-5-6-8-10. kişiler)	7
		Önemsiz veya çelişkili 21. yüzyıl becerileri olduğunu düşünenler (9-11-12. kişiler)	3
		Boş (3-7- 13. kişiler)	3
	11. Soru: 21. yüzyıl becerilerinden hangilerine sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız.	Akıl Yürütme (1-4-7-10-11-13. kişiler)	6
		BİT Okuryazarlığı	-
		Bilgi Okuryazarlığı (2-10. kişiler)	2
		Çatışma Yönetme ve Çözme (4-5-7-8-11. kişiler)	5
		Dil Becerileri (5-9. kişiler)	2
		Doğa Okuryazarlığı (7-10. kişiler)	2
		Empati (1-3-4-5-6-7-8-9-10-11-13. kişiler)	11
		Esneklik ve Uyum (4-7-10. kişiler)	3
		Eleştirel Düşünme (4-6-7-11-13. kişiler)	5
		Girişimcilik	-
		Görsel Okuryazarlık (4-7-10. kişiler)	3
		Hayat Boyu Öğrenme (1-4. kişiler)	2
		Kaynakların Etkili Kullanımı (4-5-7-9. kişiler)	4
		İletişim Becerileri (1-3-4-5-9-10-11. kişiler)	7
		İş Birliği (4-7-10-11. kişiler)	4
		Medya Okuryazarlığı (1-4. kişiler)	2

Tablo 11 (devam)

Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ALGILANMASINA LİŞKİN BOYUT	11. Soru: 21. yüzyıl becerilerinden hangilerine sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız.	Öğrenmeyi Öğrenme (1-4. kişiler)	2
		Öz Değerlendirme (1-3-4-7-8-9. kişiler)	6
		Öz Düzenleme (4-7. kişiler)	2
		Öz Saygı (4-7-10. kişiler)	3
		Öz Sunum	-
		Öz Yeterlilik (4-7-10. kişiler)	3
		Öz Yönetim (1-4-7-8. kişiler)	4
		Planlama (4-7-10. kişiler)	3
		Problem Çözme ve Karar verme (4-6-7. kişiler)	3
		Proje Yönetimi (4. kişi)	1
		Üretkenlik ve Verimlilik (4-5-7-8. kişiler)	4
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (4-7-8-9. kişiler)	4
		Milli ve Evrensel vatandaşlık (4. kişi)	1
		Zaman Yönetimi (1-3-4-5-7-8-10. kişiler)	7
		Akıl Yürütme	-
	12. Soru: 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinden yoksun olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız.	BİT Okuryazarlığı (4-7. kişiler)	2
		Bilgi Okuryazarlığı (4. kişi)	1
		Çatışma Yönetme ve Çözme	-
		Dil Becerileri (4-7-10-12. kişiler)	4
		Doğa Okuryazarlığı (3-4-5-8. kişiler)	4
		Empati	-
		Esneklik ve Uyum	-
		Eleştirel Düşünme	-
		Girişimcilik (4-6-9-11-12. kişiler)	5
		Görsel Okuryazarlık	-
		Hayat Boyu Öğrenme	-
		Kaynakların Etkili Kullanımı	-
		İletişim Becerileri	-
		İş Birliği	-
		Medya Okuryazarlığı (6-7. kişiler)	2
		Öğrenmeyi Öğrenme	-
		Öz Değerlendirme	-
		Öz Düzenleme	-
		Öz Saygı	-
		Öz Sunum (11. kişi)	1
		Öz Yeterlilik	-
		Öz Yönetim	-
		Planlama	-
		Problem Çözme ve Karar Verme	-
		Proje Yönetimi (8. kişi)	1
		Üretkenlik ve Verimlilik	-
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik	-
		Milli ve Evrensel Vatandaşlık	-
		Zaman Yönetimi (2. kişi)	1
		Boş (1-13. kişiler)	2
	13. Soru: 21. yüzyıl becerilerinden hangilerini öğrenmekte ya da geliştirmekte güçlükle karşılaşılabiliyorsunuz, açıklayınız.	Akıl Yürütme	-
		BİT Okuryazarlığı (4-7. kişiler)	2
		Bilgi Okuryazarlığı	-
		Çatışma Yönetme ve Çözme (7-8. kişiler)	2
		Dil Becerileri (2-4-7-12. kişiler)	4
		Doğa Okuryazarlığı (3-4-5. kişiler)	3
		Empati (3. kişi)	1
		Esneklik ve Uyum	-

Tablo 11 (devam)

Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarına ilişkin Görüşlerine Ait Bulgular

21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ALGILANMASINA İLİŞKİN BOYUT	13. Soru: 21. yüzyıl becerilerinden hangilerini öğrenmekte ya da geliştirmekte güçlükle karşılaşabilirsiniz, açıklayınız.	Eleştirel Düşünme	-
		Girişimcilik (1-4-11-12. kişiler)	4
		Görsel Okuryazarlık	-
		Hayat Boyu Öğrenme	-
		Kaynakların Etkili Kullanımı	-
		İletişim Becerileri	-
		İş Birliği	-
		Medya Okuryazarlığı(7. kişi)	1
		Öğrenmeyi Öğrenme	-
		Öz Değerlendirme	-
		Öz Düzenleme	-
		Öz Saygı	-
		Öz Sunum(11. kişi)	1
		Öz Yeterlilik	-
		Öz Yönetim	-
		Planlama	-
		Problem Çözme ve Karar Verme(8. kişi)	1
		Proje Yönetimi (1-9-11. kişiler)	3
		Üretkenlik ve Verimlilik	-
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik	-
		Milli ve Evrensel vatandaşlık (6-8. kişiler)	2
		Zaman Yönetimi	-

Tablo 11'deki 1. sorunun cevapları incelendiğinde 13 öğretmenden 12'si 21. yüzyıl becerilerini duyduğunu ifade ederken sadece 1 öğretmen 21. yüzyıl becerilerini duymadığını ifade etmiştir.

Tablo 11'e ait 2. soru incelendiğinde öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini çeşitli biçimlerde yorumladıkları görülmüştür. 21. yüzyıl becerilerini 4 öğretmen çağa ayak uydurma becerisi olarak görürken 3 öğretmen teknolojik beceri, 3 öğretmen ihtiyaç duyulan beceri, 3 öğretmen de vatandaşlık becerisi olarak görmüştür. Ayrıca 1 öğretmen düşünsel beceri, 1 öğretmen meslek becerisi, 1 öğretmen toplumsal beceri, 1 öğretmen de kişisel gelişim becerisi olarak görmüştür. 1 öğretmen ise bu soruyu boş bırakmıştır. 21. yüzyıl becerilerine ilişkin birden fazla fikre sahip öğretmenler de olmuştur: 9. kişi hem teknolojik hem de ihtiyaç duyulan beceriler olarak; 12. kişi teknolojik, çağa ayak uydurma ve kişisel gelişim becerileri olarak; 13. kişi ise hem çağa ayak uydurma hem kişisel gelişim becerileri olarak düşünmüştür.

Aşağıda ilgili bazı katılımcıların bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Yaşanan çağda insanların ihtiyaç duyduğu becerilerdir.” (1. kişi)

Hızlı gelişen teknolojiyi daha iyi anlamak, kavramak için bulduğumuz yöntemlerdir.” (2. kişi)

“Geleceğin mesleklerine açılan kapılar diyebilir.” (6. kişi)

“Yeni ve farklı bakış açılarına açık olabilme becerisi aynı zamanda analitik düşünüp çözüm odaklı davranabilme.” (8. kişi)

“Dünya vatandaşı olmak.” (10. kişi)

“Teknoloji ve bilgi alanında çağa uygun tavır ve davranış sergileyebilme becerisidir.” (12. kişi)

9. soruya ait Tablo 11’deki analizler incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerinin önemli olduğunu düşünenlerin sayısı 13 kişi içinde 7’dir. 21. yüzyıl becerilerini önemsiz veya çelişkili bulan öğretmen sayısı ise 3’tür. Bu soruyu boş bırakan öğretmen sayısı da 3’tür.

Aşağıda bazı katılımcıların bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Bence hepsi de gerekli.” (2. kişi)

“Hepsinin de çok önemli olduğunu düşünüyorum.” (4. kişi)

“Hepsinin hayat içinde spesifik bir önemi olduğunu düşünüyorum. Bir pazılın parçaları gibi hepsi de birbirini tamamlıyor.” (8. kişi)

“Milli ve evrensel vatandaşlık becerisi kendi içinde çelişen bir beceri. Medya okuryazarlığı ise maalesef medyanın bağımsız olmayıp belirli düşünceleri empoze etmesinden dolayı tam bağımsız olmayan bir beceri.” (9. kişi)

“Öz sunum becerisinin kazandırıldığı kişi gereksiz abartılı bir övünmeye ve sürekli kendini gösterip pazarlamaya yatkın olabilirler. Dikkat edilmesi gereken bir beceri.” (11. kişi)

“Milli ve evrensel vatandaşlık kendi içinde çelişen bir beceridir. Esneklik ve uyum da kendi içine sorunlu bir beceridir.” (12. kişi)

Tablo 11’deki 11. sorunun cevapları incelendiğinde 11 öğretmen empati, yedişer öğretmen iletişim becerileri ve zaman yönetimi, altışar öğretmen de akıl yürütme ve öz değerlendirme becerilerine sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Beşer öğretmen çatışma yönetme-çözme ve eleştirel düşünme becerilerine sahip olduğunu ifade etmiştir. Dörder öğretmen kaynakların etkili kullanımı, iş birliği, öz yönetim, üretkenlik-verimlilik, yaratıcılık-yenilikçilik becerilerine sahip olduğunu ifade etmiştir. Üçer öğretmen esneklik ve uyum, görsel okuryazarlık, özsaygı, öz yeterlilik, planlama, problem çözme ve karar

verme becerilerine sahip olduğunu ifade etmiştir. İkişer öğretmen bilgi okuryazarlığı, dil becerileri, doğa okuryazarlığı, hayat boyu öğrenme, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz düzenleme becerilerine sahip olduğunu ifade etmiştir. Birer öğretmen de proje yönetimi ve milli- evrensel vatandaşlık becerisine sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Öz sunum, girişimcilik, BİT okuryazarlığı ise hiç tercih edilmeyen becerilerdendir.

Tablo 11'deki 12.soru incelendiğinde öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik algılarına dair 12. soruya 13 öğretmen şöyle yaklaşmıştır: 5 öğretmen girişimcilik, dörder öğretmen dil, ve doğa okuryazarlığı, ikişer öğretmen BİT okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, birer öğretmen de proje yönetimi, öz sunum, zaman yönetimi, bilgi okuryazarlığı becerisinden yoksun olduğunu ifade etmiştir. 2 öğretmen de soruyu boş bırakmıştır. Akıl yürütme, çatışma yönetme ve çözme, empati, esneklik-uyum, eleştirel düşünme, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iletişim, iş birliği, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, öz düzenleme, özsaygı, öz yeterlilik, öz yönetim, planlama, problem çözme ve karar verme, üretkenlik-verimlilik, yaratıcılık yenilikçilik ve milli-evrensel vatandaşlık becerileri öğretmenler tarafından hiç tercih edilmeyen 21. yüzyıl becerileridir.

13.soruya ait Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik algılarına ilişkin becerilerin dağılımı şöyledir: Dörder öğretmen girişimcilik, dil, üçer öğretmen doğa okuryazarlığı, proje yönetimi, ikişer öğretmen çatışma yönetme ve çözme, BİT okuryazarlığı, milli ve evrensel vatandaşlık, birer öğretmen empati, medya okuryazarlığı, öz sunum ve problem çözme ve karar verme becerilerini kendinde geliştirmekte zorlanabileceğini ifade etmiştir. Akıl yürütme, bilgi okuryazarlığı, esneklik ve uyum, eleştirel düşünme, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iletişim, iş birliği, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, öz düzenleme, öz saygı, öz yeterlilik, öz yönetim, planlama, üretkenlik-verimlilik, yaratıcılık-yenilikçilik ve zaman yönetimi becerileri öğretmenler tarafından hiç yer verilmeyen 21. yüzyıl becerileridir.

Sonuç olarak Tablo 11'deki 1, 2, 9, 11, 12 ve 13. sorulardan elde edilen verilerin analizine göre AAL öğretmenlerinin çoğu 21. yüzyıl becerilerini duymuş ve 21. yüzyıl becerilerini daha çok çağa ayak uydurma becerisi, ihtiyaç duyulan beceriler, teknolojik beceriler ve vatandaşlık becerileri olarak düşündüklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu 21. yüzyıl becerilerinin önemli olduğunu düşünmüştür. Ayrıca öğretmenler daha çok empati, iletişim, zaman yönetimi, akıl yürütme, öz değerlendirme becerilerine sahip olduğunu ifade

etmiştir. Öğretmenler en çok girişimcilik, doğa okuryazarlığı ve dil becerilerinden yoksun olduğunu ifade etmiştir. Tablonun analizine göre öğretmenler en çok girişimcilik ve dil becerilerini geliştirmekte zorlanabileceğini ifade etmiştir.

Tablo 12’de AAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerinden çağa uyum sağlama becerisine ilişkin görüşlerine yer veren 10. sorudan elde edilen bulguların dağılımına verilmiştir.

Tablo 12

Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Çağa Uyum Sağlama Yönüne İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ÇAĞA UYUM SAĞLAMAYÖNÜ	10. Soru: Yukarıda sıralanan 21. yüzyıl becerilerinden hangilerinin kazandırılması öğrencilerin çağa uyumu açısından daha önemlidir?	Akıl Yürütme (2-4-5-8-12-13)	6
		BİT Okuryazarlığı (2-4-13)	3
		Bilgi Okuryazarlığı (1-2-4-13)	4
		Çatışma Yönetme ve Çözme (2-4-13)	3
		Dil Becerileri (2-3-4-5-10-13)	6
		Doğa Okuryazarlığı (1-2-4-13)	4
		Empati (2-3-4-7-8-9-13)	7
		Esneklik ve Uyum (2-4-13)	3
		Eleştirel Düşünme (2-4-8-10-12-13)	6
		Girişimcilik (2-4-13)	3
		Görsel Okuryazarlık (2-4-13)	3
		Hayat Boyu Öğrenme (2-4-5-8-9-12-13)	7
		Kaynakların Etkili Kullanımı (1-2-4-8-13)	5
		İletişim Becerileri (2-4-13)	3
		İş Birliği (2-4-5-9-10-13)	6
		Medya Okuryazarlığı (1-2-4-13)	4
		Öğrenmeyi Öğrenme (2-4-12-13)	4
		Öz Değerlendirme (2-3-4-13)	4
		Öz Düzenleme (2-4-13)	3
		Öz Saygı (2-4-7-13)	4
		Öz Sunum (2-4-13)	3
		Öz Yeterlilik (2-4-13)	3
		Öz Yönetim (2-4-8-13)	4
		Planlama (2-4-13)	3
		Problem Çözme ve Karar Verme (2-4-5-6-7-13)	6
		Proje Yönetimi (1-2-4-13)	4
		Üretkenlik ve Verimlilik (1-2-4-8-13)	5
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (1-2-4-5-9-11-12-13)	8
		Milli ve Evrensel vatandaşlık (2-4-10-13)	4
		Zaman Yönetimi (1-2-3-4-8-13)	6

10. Soruya ait Tablo 12’nin analizi incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerinden hangilerinin kazandırılması çocukların çağa uyumu açısından önemlidir, sorusuna 8 öğretmen yaratıcılık-yenilikçilik, yedişer öğretmen empati, hayat boyu öğrenme, altışar öğretmen akıl yürütme, dil, eleştirel düşünme, iş birliği, problem çözme-karar verme, zaman yönetimi becerileri yanıtını vermişlerdir. Beşer öğretmen kaynakların etkili kullanımı,

üretkenlik-verimlilik becerisi derken dörder öğretmen bilgi okuryazarlığı, doğa okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, öz saygı, öz yönetim, proje yönetim, milli ve evrensel vatandaşlık cevabını vermiştir. Bu soruya üçer öğretmen ise BİT okuryazarlığı, çatışma yönetme-çözme, esneklik-uyum, girişimcilik, görsel okuryazarlık, iletişim, öz düzenleme, öz sunum, öz yeterlilik, planlama becerisi cevabını vermiştir.

10. soruya ait Tablo 12'den elde edilen verilere göre AAL öğretmenleri çağa uyum sağlamada öğrencilere en çok kazandırılması gereken beceriler olarak; yaratıcılık-yenilikçilik, empati, hayat boyu öğrenmeyi tercih ederken çağa uyum sağlamada öğrencilere en az kazandırılması gereken beceriler olarak BİT okuryazarlığı, çatışma yönetme-çözme, esneklik-uyum, girişimcilik, görsel okuryazarlık, iletişim, öz düzenleme, öz sunum, öz yeterlilik, planlamayı tercih etmişlerdir.

Tablo 13'te AAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerinin eğitim sistemindeki yerine ilişkin 14. sorudan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 13

Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Eğitim Sistemindeki Yerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN EĞİTİM SİSTEMİNDEKİ YERİ	14. Soru: Günümüz eğitim sistemi 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada yeterli midir, düşüncelerinizi açıklayınız.	Eğitim sisteminden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler (1-2-3-4-6-7-10-11-12. kişiler)	9
		Öğretmenden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler (1-2-3-10. kişiler)	4
		Öğrencilerin yetersizliğinden dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler (1. kişi)	1
		Çeşitli olumsuzluklar yüzünden bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler (1-13. kişiler)	2
		Eğitim sisteminde belli ölçüde yeterlilik olduğundan bu becerilerin kısmen de olsa kazandırılabilceğini düşünenler (7-8-9-13. kişiler)	4
		Boş (5. kişi)	1

Tablo 13'teki 14.sorunun cevapları incelendiğinde günümüz eğitim sisteminin bu becerileri kazandırmada yeterli olup olmadığının analizine ait bu soruya verilen cevaplar şu şekilde yorumlanabilir: Eğitim sisteminden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını ifade eden öğretmen sayısı 9'dur. Öğretmenlerin yetersizliğinden kaynaklanan sıkıntılar sebebiyle 21. yüzyıl becerilerinin

kazandırılmayacağını düşünenlerin sayısı 13 öğretmen içinde 4'tür. Yine 4 öğretmen, eğitim sisteminde belli ölçüde yeterlilik olduğunu ve bu becerilerin kısmen de olsa kazandırılabilceğini ifade etmiştir.

Çeşitli olumsuzluklar yüzünden bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünen öğretmen sayısı ise 2'dir ve onlar da 1 ve 13. kişilerdir. 1. kişi toplumsal beklentilerden, baskıdan dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünürken 13. kişi kısıtlı imkanlardan dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını ifade etmiştir (bknz: EK-10).

Öğrencilerin yetersizliğinden kaynaklanan sıkıntılar sebebiyle 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını düşünen öğretmenlerin sayısı 1'dir. Bu öğretmen sorunu bütün olarak ele almış becerileri kazandıramamada tek sorun olarak öğrencilerin yetersizliği değil ayrıca öğretmenden, sistemden ve ayrıca çeşitli olumsuzluklar yüzünden de 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmadığını ifade etmiştir.

21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmama sebebini sadece eğitim sisteminde görmeyen başka öğretmenler de vardır. 1, 2, 3, 7 ve 10. kişiler eğitim sisteminin yanında diğer sıkıntıların da olduğunu ifade ederken; 4, 6, 11 ve 12. kişiler sorunu sadece eğitim sisteminde görmüşlerdir. Bu görüşü tek başına yeterli gören öğretmen olmamıştır.

Eğitim sisteminin belli ölçüde yeterli olduğunu ve becerilerin kısmen de olsa kazandırılabilceğini düşünen öğretmen sayısı 4'tür. 7, 8, 9 ve 13. kişiler bu görüşteki öğretmenlerdir. 1 öğretmen ise bu soruyu boş bırakmıştır.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Birçok eksikimiz var. Bunların bir kısmı sistemle, bir kısmı öğretmenle, bir kısmı öğrencilerle ilgilidir. Ayrıca toplumsal baskı ve beklenti de engel bir durum oluşturabilir.” (1. kişi)

“Yeterli değildir. Salt bilgi vermekle eğitim olmaz. Bu becerilerle öğrenci daha etkin kılınabilir.” (2. kişi)

“Hayır, sınav odaklı, test çözmeye dayalı bir eğitim sistemimiz var. Eğitim ve manevi değerlere vurgu yapılmıyor.” (3. kişi)

“Ne yazık ki yeterli değil. Yeniden bu konuda öğretim programı hazırlamak gerekiyor.” (6. kişi)

“Kısmen yeterli. Tüm becerileri karşılayacak bir eğitim sistemimiz yok.” (9. kişi)

“Kesinlikle yetersiz bir eğitim sistemimiz var. Öğretim programları ve öğretmenin mesleki birikimi yetersiz. Öğrenciler ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilip eğitilemiyorlar.” (10. kişi)

“Ülkemizdeki eğitim sistemi hiçbir beceriyi vermede yeterli değil maalesef.” (12. kişi)

14. sorudan elde edilen tüm verilerin sonucuna göre Tablo 13’te de görüldüğü gibi AAL öğretmenlerinin çoğu günümüz eğitim sisteminin 21. yüzyıl becerilerini vermede yeterli olmadığı ile ilgili görüş belirtmiştir. Bunun en önemli sebebi olarak da eğitim sisteminin yetersizliği görülürken öğrencilerin yetersiz olması da en az ifade edilen görüş olmuştur.

Tablo 14’te AAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerinin ortaöğretim programlarındaki yansımalarına ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 3 ve 4. sorudan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 14

Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarındaki Yansımalarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ORTAÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ BOYUTU	3. Soru: Ünitelendirilmiş yıllık planı yaparken dersin öğretim programından yararlanıyor musunuz?	Evet 13	13
		Hayır -	
	4. Soru: Dersinizin ortaöğretim programında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğünüz hangi beceriler var?	Akıl Yürütme (1-4-5-12-13. kişiler)	5
		BİT Okuryazarlığı (6.kişi)	1
		Bilgi Okuryazarlığı (5-10-12. kişiler)	3
		Çatışma Yönetme ve Çözme (4. kişi)	1
		Dil Becerileri (5- 9. kişiler)	2
		Doğa Okuryazarlığı (2. kişi)	1
		Empati (1-3-4-12-13. kişiler)	5
		Esneklik ve Uyum (4. kişi)	1
		Eleştirel Düşünme (1-4-12-13. kişiler)	4
		Girişimcilik (8. kişi)	1
		Görsel Okuryazarlık (4-9. kişiler)	2
		Hayat Boyu Öğrenme (1-4-8. kişiler)	3
		Kaynakların Etkili Kullanımı (4. kişi)	1
		İletişim Becerileri (1-4-5-9-12. kişiler)	5
		İş Birliği (1-3-4-9. kişiler)	4
		Medya Okuryazarlığı (4. kişi)	1
		Öğrenmeyi Öğrenme (4. kişi)	1
		Öz Değerlendirme (1-4-12. kişiler)	3
		Öz Düzenleme (4-8. kişiler)	2
		Öz Saygı (4. kişi)	1
		Öz Sunum (4-8. kişiler)	2
		Öz Yeterlilik (4-8. kişiler)	2
		Öz Yönetim (1-4-8. kişiler)	3
		Planlama (4. kişi)	1
		Problem Çözme ve Karar Verme (3-4-12. kişiler)	3
		Proje Yönetimi (4. kişi)	1
		Üretkenlik ve Verimlilik (4-8-9. kişiler)	3
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (4-8-9-12. kişiler)	4
		Milli ve Evrensel vatandaşlık (4-12. kişiler)	2
		Zaman Yönetimi (1-3-4-8. kişiler)	4

Tablo 14'te 3. sorunun analizine göre öğretmenlerin 13'ü de ünitelendirilmiş yıllık plan yaparken kendi dersinin öğretim programından yararlandığını ifade etmiştir.

Tablo 14'te yer alan 4. sorunun cevapları incelendiğinde öğretmenlere kendi dersinin öğretim programında hangi 21. yüzyıl becerilerinin olduğunun sorulduğu bu soruya verilen cevaplar şu şekilde dağılmıştır: Beşer öğretmen akıl yürütme, empati, iletişim becerilerinin; dörder öğretmen eleştirel düşünme, iş birliği, yaratıcılık-yenilikçilik, zaman yönetimi becerilerinin; üçer öğretmen bilgi okuryazarlığı, hayat boyu öğrenme, öz değerlendirme, öz yönetim, problem çözme ve karar verme, üretkenlik-verimlilik becerilerinin; ikişer öğretmen dil, görsel okuryazarlık, öz düzenleme, öz sunum, öz yeterlilik, milli ve evrensel vatandaşlık becerilerinin; birer öğretmen ise BİT okuryazarlığı çatışma yönetme-çözme, doğa okuryazarlığı, esneklik-uyum, girişimcilik, kaynakların etkili kullanımı, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz saygı, planlama, proje yönetimi becerilerinin kendi dersinin öğretim programında olduğunu ifade etmiştir.

Ayrıca 4. soruya ait Tablo 14'ün analizini araştırmanın 1. bölümünde incelenen öğretim programları üzerinden yorumlamanın da faydalı olacağı düşünülmektedir. Tablodaki verilere göre; Atatürk Anadolu Lisesi öğretmenlerinden 1. kişinin branşı din kültürü ve ahlak bilgisidir. 1. öğretmen dersinin öğretim programında akıl yürütme, empati, eleştirel düşünme, hayat boyu öğrenme, iletişim becerileri, iş birliği, öz değerlendirme, öz yönetim ve zaman yönetimi becerilerinin olduğunu ifade etmiştir.(bkz: EK-10) Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programının betimsel analiz tablosu(Tablo 6) incelendiğinde akıl yürütme, eleştirel düşünme, empati, hayat boyu öğrenme, işbirliği, zaman yönetimi ve öz değerlendirme ile ilgili doğrudan beceri isimlerinin olmadığı tespit edilmiştir. İletişim becerisi 1, öz yönetim de sadece 1 veriyle din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında yer almıştır. Çalışmanın birinci kısmından elde edilen verilerle 1. kişiden elde edilen veriler birbiriyle uyumamaktadır.

Görüşme formunu dolduran 5. kişinin branşı Türk dili ve edebiyatıdır. 5. öğretmen dersinin öğretim programında akıl yürütme, bilgi okuryazarlığı, dil becerileri ve iletişim becerileri olduğunu ifade etmiştir (bkz: EK-10). Türk Dili ve Edebiyatı dersi ortaöğretim programının betimsel analiz tablosu (Tablo 7) incelendiğinde akıl yürütme becerisinin doğrudan ismine dair bir kodun programda hiç yer almadığı; bilgi okuryazarlığından 4, dil becerilerinden 17, iletişim becerilerinden 6 koda ulaşıldığı görülmektedir. Türk dili ve edebiyatı ortaöğretim programından elde edilen verilerle 5. kişiden elde edilen verilerin büyük oranda birbiriyle uyduğu görülmektedir.

Görüşme formunu dolduran 10. kişi coğrafya öğretmenidir. 10. öğretmen dersinin öğretim programında görsel okuryazarlık ve bilgi okuryazarlığı becerilerinin olduğunu ifade etmiştir (bknz: EK-10). Coğrafya dersi ortaöğretim programı betimsel analiz tablosu (Tablo 5) incelendiğinde görsel okuryazarlık becerisinden 51 koda ulaşılmışken bilgi okuryazarlığı becerisinden hiçbir koda yer verilmemiştir.

Görüşme formunu dolduran 12. kişinin felsefe öğretmeni olduğu görülmektedir. 12. öğretmene göre dersinin öğretim programında akıl yürütme, yaratıcılık, problem çözme ve karar verme, öz değerlendirme, eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, empati, bilgi okuryazarlığı, iletişim ve evrensel vatandaşlık ile ilgili beceriler olduğunu ifade etmiştir.(bknz: EK-10) Araştırmanın 1. bölümündeki felsefe dersi ortaöğretim programı betimsel analiz tablosu(Tablo 8) incelendiğinde akıl yürütmeyle ilgili 20, yaratıcılıkla ilgili 26, eleştirel düşünme ile ilgili 8, bilgi okuryazarlığı ile ilgili 1, iletişim ile ilgili 2, evrensel vatandaşlık ile ilgili 2 kodun olduğu görülürken problem çözme, öz değerlendirme, öğrenmeyi öğrenme ve empati becerileri ile ilgili hiçbir koda ulaşılmadığı görülmektedir. Felsefe dersi ortaöğretim programından elde edilen verilerle 5. kişiden elde edilen veriler birbiriyle uyuşmamaktadır.

Görüşme formunu dolduran 13. kişi ise bir tarih öğretmenidir. Bu öğretmen ise dersinin öğretim programında empati, akıl yürütme, eleştirel düşünme ve sorgulama becerilerinin olduğunu ifade etmiştir (bknz: EK-10). Tarih dersi ortaöğretim programının betimsel analiz tablosu (Tablo 10) incelendiğinde empati ile ilgili 7, akıl yürütme ile ilgili 2, eleştirel düşünme ile ilgili 1, sorgulama ile ilgili 5 koda rastlandığı görülmektedir. Tarih dersi ortaöğretim programından elde edilen verilerle 13. kişiden elde edilen verilerin birbiriyle uyduğu görülmektedir.

3 ve 4. sorunun analizine yönelik oluşturulan Tablo 14'ten elde edilen verilerin sonucuna göre AAL öğretmenlerinin hepsi yıllık plan yaparken dersinin öğretim programından yararlanmaktadır. Kendi derslerinin öğretim programında ise en çok akıl yürütme, empati, iletişim becerileri olduğunu düşünürken BİT okuryazarlığı çatışma yönetme-çözme, doğa okuryazarlığı, esneklik-uyum, girişimcilik, kaynakların etkili kullanımı, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz saygı, planlama, proje yönetimi becerileri ise en az olduğunu düşündükleri becerilerdir.

Tablo 15'te AAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerini üniversite eğitimi sırasında alıp almadığına ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 5 ve 6. sorudan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 15

Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Üniversite Eğitimi Sırasında Alınıp Alınmadığına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ SÜRECİNDEKİ BOYUTU	5. Soru: Üniversite eğitiminiz sırasında 21. yüzyıl becerisi ile ilgili olduğunu düşündüğünüz dersler aldınız mı?	Evet 4 kişi Hayır 9 kişi	13
	6. Soru: 21. yüzyıl becerileri ile ilgili ders aldıysanız bu derslerin içeriğini açıklar mısınız?	21. yüzyıl becerilerinin bazılarını derslerin içinde gördüğünü düşünenler (8-12 ve 13. kişiler)	3
		21. yy becerilerini derslerde kullanılan etkinlikler üzerinden gördüğünü düşünenler (3-13. kişiler)	2
		Boş (1-2-4-5-6-7-9-10 ve 11. kişiler)	9

Tablo 15’te 5. sorunun analizine göre üniversite eğitiminiz sırasında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğünüz dersler aldınız mı, sorusuna 9 öğretmen hayır cevabını verirken 4 öğretmen evet cevabını vermiştir.

Tablo 15’te 6. sorunun cevapları incelendiğinde 21. yüzyıl becerileri ile ilgili üniversite eğitimi sırasında ders aldıysanız bu derslerin içeriğini açıklar mısınız, sorusuna öğretmenlerin cevapları şu şekilde olmuştur:

Bu soruyu 9 öğretmen boş bırakmıştır. 21. yüzyıl becerilerinin bazılarını derslerin içinde gördüğünü düşünen kişi sayısı 3 iken 21. yüzyıl becerilerini derslerde kullanılan etkinlikler üzerinden gördüğünü düşünen kişi sayısı ise 2’dir. Sonuç olarak üniversite eğitimi sırasında 21. yüzyıl becerilerine yönelik eğitim aldığını ifade eden öğretmen sayısı (13. kişi iki ayrı yerde de görüş belirtmiştir) toplamda 4’tür.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya yönelik görüşlerine yer verilmiştir:

“Resim derslerinin hepsinde öz düzenleme, üretkenlik-verimlilik ve zaman yönetimi becerilerini gördük.”(8. kişi)

“Aldığım kent sosyolojisi gibi tüm sosyoloji dersleri.” (12. kişi)

“Tarih öğrenimi dersiyle planlama, iş birliği, problem çözme basamaklarını hazırladığımız grup sunumlarında, ders anlatımlarında kullandık.”(13. kişi)

Tablo 15’teki 5 ve 6. soruya yönelik verilerin analiz sonucuna göre AAL öğretmenlerinin çoğu üniversite eğitimi sırasında 21. yüzyıl becerilerine yönelik ders almadığını ifade

etmiştir. Bu bağlamda üniversite eğitiminiz sırasında ders aldıysanız aldığınız bu derslerin içeriğini açıklar mısınız, sorusuna da öğretmenlerin çoğu cevap vermemeyi tercih etmiştir.

Tablo 16’da AAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerinin öğretim süreçlerine ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 7 ve 8. sorudan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 16

Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21 Yüzyıl Becerilerini Öğretim Sürecine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ÖĞRETİM SÜRECİ BOYUTU	7. Soru: Derslerinizde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştiriyor musunuz?	Evet 12	13
		Hayır 1	
	8. Soru: 21. yüzyıl becerilerini nasıl öğretiyorsunuz, açıklar mısınız?	21. yüzyıl becerilerini ders içeriğinden hareketle öğrettiğini düşünenler (1-3-4-5. kişiler)	4
		21. yüzyıl becerilerini öğrenciyi yönlendirerek çabasını destekleyerek ona kazandırıldığını düşünenler (2. kişi)	1
		21. yüzyıl becerilerini ders dışındaki faaliyetlerle kazandırıldığını düşünenler(4-5-6-7-8-11. kişiler)	6
		Bazı 21. yüzyıl becerilerini derste bizzat kullanarak öğrettiğini düşünenler (8-9-10-12-13. kişiler)	5

Tablo 16’da 7. sorunun cevapları incelendiğinde derslerinizde 21. yüzyıl becerilerini öğretiyor musunuz, sorusuna 12 öğretmen, derslerinde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştirdiğini ifade ederken sadece 1 öğretmen dersinde bu becerilerin öğretimini gerçekleştirmediğini ifade etmiştir.

8. soruya ait Tablo 16’nın analizi incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerini derste nasıl öğretiyorsunuz, açıklar mısınız, sorusuna öğretmenler şu şekilde cevaplar vermiştir: 21. yüzyıl becerilerini ders dışındaki faaliyetlerle kazandırıldığını düşünenlerin sayısı 6’dır. 5 öğretmen 21. yüzyıl becerilerini derste bizzat kullanarak öğrettiğini düşünürken bu becerileri ders içeriğinden, konudan, kazanımlardan hareketle öğrettiğini düşünenlerin sayısı ise 4’tür. Öğrenciyi bu becerilere yönlendirerek, çaba göstermesini sağlayarak ona bu becerileri kazandırıldığını düşünenlerin sayısı ise sadece 1’dir. Ayrıca bazı öğretmenlerin birden fazla görüş bildirdiği görülmektedir. Şöyle ki 8. kişi hem ders dışı faaliyetlerle hem derste bizzat kullanarak bu becerileri öğrencilere kazandırıldığını ifade etmiştir. 4 ve 5. kişiler ise hem ders içinde hem ders dışı faaliyetlerle bu becerileri kazandırıldığını ifade etmiştir.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya yönelik görüşlerine yer verilmiştir:

“Dinin temel kaynaklarından hareketle konuların anlatımı sırasında ve kazanımlara dönük etkinliklerle.”(1. kişi)

“Bir konuyu öğrenmeleri için nasıl araştırma yapılacağını ve öğrenmeyi öğrenme becerisini göstererek.”(2. kişi)

“Ders sırasında, laboratuvar kullanımlarında ve sınıf rehberlik etkinlikleriyle öğretiyorum.”(4. kişi)

“Ders dışı etkinlikler ve robotik kodlama gibi kulüp faaliyetleriyle öğretiyorum.”(6. kişi)

“Dünyadaki gelişmeler ve değişmeler aracılığıyla öğretiyorum.”(7. kişi)

“İletişim, iş birliği, görsel okuryazarlık, akıl yürütme, doğa okuryazarlığı ve hayat boyu öğrenme becerilerinden faydalaniyorum.”(10. kişi)

“Akıl yürütme, sorgulama, yaratıcılık, eleştirel düşünme, medya okuryazarlığı becerilerinden yararlanıyorum.”(12. kişi)

“Öğrenciye soru sorarak onun empati, eleştirel düşünme becerilerini kazanmasını sağlıyorum.”(13. kişi)

Tablo 16'yı oluşturan 7 ve 8. sorulara ait verilerin analiz sonucuna göre AAL öğretmenlerinin çoğu derslerinde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştirmekte olduğuna dair görüş bildirmiştir. Bu soru bağlamında AAL öğretmenlerinin çoğu 21. yüzyıl becerilerini ders içi faaliyetlerle kazandırırken çoğuna yakın bir kısmı da ders dışı faaliyetlerle bu becerileri kazandığını ifade etmiştir. Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerden 4, 5 ve 8. kişiler 21. yüzyıl becerilerini hem ders dışı hem ders içi faaliyetlerle kazandığını belirtmiştir.

4.2.1.2. Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerinin İçerik Analizine Ait Bulgular

Tablo 17’de MAEAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerine yönelik algılarına ilişkin görüşlerine ait 1, 2, 9, 11, 12 ve 13. sorulardan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 17

Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ALGILANMASINA İLİŞKİN BOYUT	1.Soru: 21. yüzyıl becerilerini daha önce duydunuz mu?	Evet 10 Hayır 8 Boş 1	19
		Teknolojik bir beceri olarak görenler (15-19. Kişiler)	2
		Çağa ayak uydurma becerisi olarak görenler (2-3-5-7-10-11-16-17 ve 19. kişiler)	9
	2. soru: 21. yüzyıl becerileri deyince ne anlıyorsunuz?	Düşünsel beceri olarak görenler (10-12 ve 17.. kişiler)	3
		Meslek becerisi olarak görenler (17. kişi)	1
		Toplumsal beceri olarak görenler (12.kişi)	1
		Kişisel gelişim becerisi olarak görenler (4-12 ve 14.kişiler)	3
		Boş (8-9-13 ve 18. kişiler)	4
	9. Soru: Yukarıda sıralanan 21. yüzyıl becerilerinden hangilerinin önemsiz olduğunu düşünüyorsunuz, örnek vererek gerekçeleriyle açıklayınız.	21. yüzyıl becerilerinin hepsinin de önemli olduğunu düşünenler (2-3-4-5-6-7-10-12-14-15-17 ve 19. kişiler)	12
		21. yüzyıl becerilerinin önemsiz olduğunu düşünenler (9.kişi)	1
		Boş (1-8-11-13-16 ve 18. kişiler)	6
		Akıl Yürütme (1-8-10-12-16 ve 18. kişiler)	6
		BİT Okuryazarlığı-	-
	11. Soru: 21. yüzyıl becerilerinden hangilerine sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız.	Bilgi Okuryazarlığı (16. kişi)	1
		Çatışma Yönetme ve Çözme (18. kişi)	1
		Dil Becerileri (1-2-8-15-18 ve 19..kişiler)	6
		Doğa Okuryazarlığı (9.kişi)	1
		Empati(1-3-7-8-11-12-17 ve 18..kişiler)	8
		Esneklik ve Uyum (1-5-7-8-11 ve 12. kişiler)	6
		Eleştirel Düşünme (15-17 ve 18. kişiler)	3
		Girişimcilik (12. kişi)	1

Tablo 17 (devam)

Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ALGILANMASINA İLİŞKİN BOYUT	11. Soru: 21. yüzyıl becerilerinden hangilerine sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız.	Görsel Okuryazarlık (16. kişi)	1
		Hayat Boyu Öğrenme (1-11 ve 12. kişiler)	3
		Kaynakların Etkili Kullanımı (18. kişi)	1
		İletişim Becerileri (3 ve 6. kişiler)	2
		İş Birliği (2-6-8- 11 ve 12. kişiler)	5
		Medya Okuryazarlığı -	-
		Öğrenmeyi Öğrenme-	-
		Öz Değerlendirme(1-7-12 ve 17. kişiler)	4
		Öz Düzenleme (17. kişi)	1
		Öz Saygı (2 ve 16. kişiler)	2
		Öz Sunum -	-
		Öz Yeterlilik (16. kişi)	1
		Öz Yönetim (1 ve 2. kişiler)	2
		Planlama (1-12 ve 16. kişiler)	3
		Problem Çözme ve Karar verme (1-3 ve 16. kişiler)	3
		Proje Yönetimi (16. kişi)	1
		Üretkenlik ve Verimlilik (16. kişi)	1
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (16. kişi)	1
		Milli ve Evrensel vatandaşlık-	-
		Zaman Yönetimi (1-3-11-12 ve 16. kişi)	5
		Boş (13- ve 14. kişiler)	2
		Çoğu beceriye sahibim diyenler(4.kişi)	1
		Çoğu beceriye sahip değilim diyenler (19. kişi)	1
	12. Soru: 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinden yoksun olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız.	Akıl Yürütme	-
		BİT Okuryazarlığı (1-3-8-9 ve 17. kişiler)	5
		Bilgi Okuryazarlığı-	-
		Çatışma Yönetme ve Çözme (1-8 ve 12. kişiler)	3
		Dil Becerileri (6 ve 11. kişiler)	2
		Doğa Okuryazarlığı (12-16-18 ve 19.kişiler)	4
		Empati	-
		Esneklik ve Uyum	-
		Eleştirel Düşünme	-
		Girişimcilik (1- 2- 3 ve 18. kişiler)	4
		Görsel Okuryazarlık (12. kişi)	1
		Hayat Boyu Öğrenme	-
		Kaynakların Etkili Kullanımı (15.kişi)	1
		İletişim Becerileri (5. kişi)	1
		İş Birliği	-
		Medya Okuryazarlığı (3.kişi)	1
		Öğrenmeyi Öğrenme	-
		Öz Değerlendirme	-
		Öz Düzenleme	-
		Öz Saygı	-
		Öz Sunum	-
		Öz Yeterlilik (7. kişi)	1
		Öz Yönetim (7. kişi)	1
		Planlama (2 ve 7. kişiler)	2
		Problem Çözme ve Karar Verme	-
		Proje Yönetimi (1-2-4-10-19.kişiler)	5
		Üretkenlik ve Verimlilik-	-
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (1 ve 19.kişiler)	2
		Milli ve Evrensel vatandaşlık	-
		Zaman Yönetimi	-
		Boş (13 ve 14.kişiler)	2

Tablo 17 (devam)

Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ALGILANMASINA İLİŞKİN BOYUT	13. Soru: 21. yüzyıl becerilerinden hangilerini öğrenmekte ya da geliştirmekte güçlüklerle karşılaşabilirsiniz , açıklayınız.	Akıl Yürütme (12. kişi)	1
		BİT Okuryazarlığı (7. kişi)	1
		Bilgi Okuryazarlığı (7. kişi)	1
		Çatışma Yönetme ve Çözme (1. kişi)	1
		Dil Becerileri	-
		Doğa Okuryazarlığı	-
		Empati	-
		Esneklik ve Uyum (1. kişi)	1
		Eleştirel Düşünme (6. kişi)	1
		Girişimcilik (15. kişi)	1
		Görsel Okuryazarlık (11. kişi)	1
		Hayat Boyu Öğrenme (5. kişi)	1
		Kaynakların Etkili Kullanımı (15. kişi)	1
		İletişim Becerileri	-
		İş Birliği (7 ve 15. kişiler)	2
		Medya Okuryazarlığı (7. kişi)	1
		Öğrenmeyi Öğrenme (12. kişi)	1
		Öz Değerlendirme	-
		Öz Düzenleme	-
		Öz Saygı (1.kişi)	1
		Öz Sunum	-
		Öz Yeterlilik	-
		Öz Yönetim	-
		Planlama (5. kişi)	1
		Problem Çözme ve Karar Verme	-
		Proje Yönetimi (1-4 ve 12. kişi)	3
		Üretkenlik ve Verimlilik	-
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (1 ve 12. kişi)	2
		Milli ve Evrensel vatandaşlık (1.kişi)	1
		Zaman Yönetimi (5. kişi)	1
		Boş (8-13-14- 16-17 ve 18. kişiler)	6
		Hepsini de geliştirebilirim diyenler (10 ve 19. kişiler)	2

Tablo 17'ye ait 1. sorunun analizi incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerini daha önce duydunuz mu, sorusuna 19 öğretmen içinden 10'u evet cevabını verirken 8'i hayır cevabını vermiştir. 1 öğretmen de soruyu boş bırakmıştır.

2. soruya ait Tablo 17'nin analizi incelendiğinde öğretmenler 21. yüzyıl becerileri deyince ne anlıyorsunuz, sorusuna şu şekillerde cevaplar vermişlerdir: 9 öğretmen çağa ayak uydurma becerisi olduğunu ifade etmiştir. 4 öğretmen soruyu boş bırakırken üçer öğretmen de düşünsel beceri ve kişisel gelişim becerisi olarak gördüğünü ifade etmiştir. 2 öğretmen 21. yüzyıl becerilerinin teknolojik bir beceri olduğunu düşünürken birer öğretmen ise

meslek becerisi ve toplumsal beceri olarak gördüğünü ifade etmiştir. Bazı öğretmenler 21. yüzyıl becerilerini tanımlarken birden fazla görüş ifade etmişlerdir. Şöyle ki: Bu becerileri 19. kişi hem teknolojik hem çağa ayak uydurma becerisi olarak görürken 12. kişi düşünsel, toplumsal ve kişisel gelişim becerisi olarak düşünmüştür. 17. kişi ise mesleki ve düşünsel beceri olarak gördüğünü ifade etmiştir.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya yönelik görüşlerine yer verilmiştir:

“Günümüz becerileridir.” (1. kişi)

“Bu yüzyılda ortaya çıkan, önceki yüzyıllarda geçerliliği az olan becerilerdir.” (2. kişi)

“Kendi kendine yetmek, başkasına muhtaç olmamak.” (4. kişi)

“İnsanın çağı anlama ve anlamlandırma adına sahip olduğu becerilerin tümü.” (7. kişi)

“Yaşadığı yüzyıl getirilerine ayak uydurabilen bireyler.” (10. kişi)

“Çağa uyum sağlamak.” (11. kişi)

“Kendisini oldukça geliştirmiş, çok yönlü bir kişinin sahip olduğu beceriler gibi görünüyor.” (14. kişi)

“Çağdaş eğitim.” (16. kişi)

“İş hayatında 21 yy becerilerini geliştirmeden olumlu bir istikrar sağlamak başarısız. Yeni çağa uygun, yeni beceriler, medya vs. etkisiyle gelişen algıları yönetmekte fayda var.” (17. kişi)

“Bilgi-iletişim ve teknoloji çağının var olma becerileri.” (19. kişi)

Tablo 17’ye ait 9. soru incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerinin önemli olduğunu düşünenlerin sayısı 19 kişi içinde 12’dir. 12 öğretmen bu becerilerin hepsinin de önemli olduğunu düşünmektedir. Soruyu boş bırakan öğretmen sayısı ise 6’dır. Öğretmenler içinde sadece 1 kişi 21. yüzyıl becerilerini önemsiz olarak gördüğünü ifade etmiştir.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya yönelik görüşlerine yer verilmiştir:

“Hepsinin önemli olduğunu düşünüyorum.” (2. kişi)

“Becerilerin hiçbirinin önemsiz olduğunu düşünmüyorum. Önemli olan bu becerilerin öğrencilere aktarılabilmesi. Bu beceriler öğrencilere aktarılamadığında önemsizleşiyor.” (5. kişi)

“Akıl yürütme, dil, esneklik-uyum, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, öz değerlendirme, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim ve problem çözme-karar verme becerilerinin önemsiz olduğunu düşünüyorum.” (9. kişi)

“Önemsiz bir beceri görmüyorum.” (17. kişi)

11. soruya ait Tablo 17 incelendiğinde öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinden hangilerine sahipsiniz, sorusuna verdikleri cevapların dağılımı incelendiğinde: 8 öğretmen empati, altışar öğretmen akıl yürütme, dil, esneklik ve uyum, beşer öğretmen işbirliği ve zaman yönetimi becerilerinin kendilerinde olduğunu ifade etmiştir. 4 öğretmen öz değerlendirme, üçer öğretmen eleştirel düşünme, hayat boyu öğrenme ve planlama, problem çözme ve karar verme becerilerine sahibim derken ikişer öğretmen iletişim becerileri, öz saygı ve öz yönetim becerilerine sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu soruyu boş bırakan öğretmen sayısı ise 2’dir. Bilgi okuryazarlığı, çatışma yönetme ve çözme, doğa okuryazarlığı, girişimcilik, görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, öz düzenleme, öz yeterlilik, proje yönetimi, üretkenlik-verimlilik, yaratıcılık-yenilikçilik becerilerini sadece birer öğretmen tercih etmiştir. Ayrıca çoğu beceriye sahibim diyen öğretmen sayısı 1 iken çoğu beceriye sahip değilim diyen öğretmen sayısı da 1’dir. BİT okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz sunum, milli ve evrensel vatandaşlık becerilerini hiçbir öğretmen tercih etmemiştir.

Tablo 17’de 12. sorunun cevapları incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinden yoksun olduğunuzu düşünüyorsunuz, sorusuna 19 öğretmenin görüşlerinin dağılımı şöyle olmuştur: Beşer öğretmen BİT okuryazarlığı, proje yönetimi, dörder öğretmen doğa okuryazarlığı, girişimcilik becerilerinden yoksun olduğunu ifade etmiştir. 3 öğretmen çatışma yönetme ve çözme becerisinden yoksun olduğunu ifade ederken ikişer öğretmen dil, planlama ve yaratıcılık-yenilikçilik becerilerinden yoksun olduğunu belirtmiştir. Birer öğretmen görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, iletişim, medya okuryazarlığı, öz yeterlilik ve öz yönetim becerilerinden yoksun olduğunu dile getirmiştir.

Hiçbir öğretmen; akıl yürütme, bilgi okuryazarlığı, empati, esneklik-uyum, eleştirel düşünme, hayat boyu öğrenme, işbirliği, hayat boyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, problem çözme ve karar verme, üretkenlik-verimlilik, milli ve evrensel vatandaşlık ve zaman yönetimi becerilerinde kendini eksik gördüğüne dair tercihte bulunmamıştır. 2 öğretmen de soruyu boş bırakmıştır.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Birçok beceriden yoksunum ama iletişim becerilerinde eğitilebilirim.” (5. kişi)

“Türkçeyi etkin kullanamıyorum, dil becerilerinden yoksunum.” (6. kişi)

“Belki biraz doğa okuryazarlığı becerisinden eksikimdir.” (16. kişi)

“Neredeyse hepsinden yoksunum.” (17. kişi)

“Girişimcilik ve doğa okuryazarlığında kendimi yeterli görmüyorum.” (18. kişi)

“Var olanlarda eksiklik olduğunu düşünüyorum fakat hiç yok diyebileceğim beceriler yaratıcılık, yenilikçilik, proje yönetimi, bit okuryazarlığı, evrensel vatandaşlık.” (19. kişi)

Tablo 17’de 13. sorunun verileri incelendiğinde öğretmenlere sorulan 21. yüzyıl becerilerinden hangilerini öğrenmekte ya da geliştirmekte güçlüklerle karşılaşabilirsiniz, sorusuna ilişkin cevaplar şöyle olmuştur: 6 öğretmen bu soruyu boş bırakmıştır. 3 öğretmen proje yönetimi becerisini geliştirmekte zorlanabileceğini ifade ederken işbirliği ve yaratıcılık-yenilikçilik becerilerini geliştirmekte zorlanabilirim diyen ikişer öğretmen vardır. Ayrıca sözü edilen becerilerin hepsini de geliştirebilirim diyen öğretmen sayısı da 2’dir. Akıl yürütme, BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, çatışma yönetme ve çözme, esneklik ve uyum, eleştirel düşünme, girişimcilik, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz saygı, planlama, milli ve evrensel vatandaşlık, zaman yönetimi becerilerini birer öğretmen tercih etmiş ve bu becerileri geliştirmekte zorlanabileceğini ifade etmiştir. Hiçbir öğretmen dil, doğa okuryazarlığı, empati, iletişim, öz değerlendirme, öz düzenleme, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim, problem çözme-karar verme ve üretkenlik-verimlilik becerilerini geliştirmekte ya da öğrenmekte güçlüklerle karşılaşabileceğine dair fikir belirtmemiştir.

Sonuç olarak Tablo 17’deki 1, 2, 9, 11, 12 ve 13. sorulardan elde edilen verilerin analizine göre MAEAL öğretmenlerinin bir kısmı 21. yüzyıl becerilerini duymuş fakat bir kısmına yakını da duymadığını ifade etmiştir. MAEAL öğretmenleri 21. yüzyıl becerilerini daha çok çağa ayak uydurma becerisi olarak düşündüklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu 21. yüzyıl becerilerinin önemli olduğunu düşünürken bir kısmı ise bu konuda görüş belirtmemeyi tercih etmiştir. Ayrıca MAEAL öğretmenleri en çok empati becerisine sahip olduğunu ifade ederken en az bilgi okuryazarlığı, çatışma yönetme ve çözme, doğa okuryazarlığı, girişimcilik, görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, öz düzenleme, öz yeterlilik, proje yönetimi, üretkenlik-verimlilik, yaratıcılık-yenilikçilik becerilerine

sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Yine aynı öğretmenler en çok BİT okuryazarlığı ve proje yönetiminden yoksun olduğunu belirtmiştir. Hangi becerileri geliştirmekte zorlanabileceğine dair görüş belirtmemeyi tercih eden öğretmenler olduğu gibi öğretmenler en çok proje yönetimi becerisini geliştirmekte zorlanabileceğine dair fikir belirtmiştir.

Tablo 18’de MAEAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerinin çağa uyum sağlama yönüne ilişkin görüşlerine yönelik 10. sorudan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 18

Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Çağa Uyum Sağlama Yönüne İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ÇAĞA UYUM SAĞLAMA YÖNÜ	10. Soru: Yukarıda sıralanan 21. yüzyıl becerilerinden hangilerinin kazandırılması öğrencilerin çağa uyumu açısından daha önemlidir?	Akıl Yürütme (1-5-7-8-10-12-14-15-17.kişiler)	9
		BİT Okuryazarlığı (1-2-3-4-11-14-18-19.kişiler)	8
		Bilgi Okuryazarlığı (14-16-19. kişiler)	3
		Çatışma Yönetme ve Çözme (7-14. kişiler)	2
		Dil Becerileri (8-18.kişiler)	2
		Doğa Okuryazarlığı	-
		Empati(6-8- 14-15. kişiler)	4
		Esneklik ve Uyum (1- 14.kişiler)	2
		Eleştirel Düşünme (1-8-12-14-15-17.kişiler)	6
		Girişimcilik (19.kişi)	1
		Görsel Okuryazarlık	-
		Hayat Boyu Öğrenme (8-11-14.kişiler)	3
		Kaynakların Etkili Kullanımı(14.kişi)	1
		İletişim Becerileri(6- 18-19. kişiler)	3
		İş Birliği (3-8-14.kişiler)	3
		Medya Okuryazarlığı (2-7-11-12-14-15.kişiler)	6
		Öğrenmeyi Öğrenme (16.kişi)	1
		Öz Değerlendirme (14-17 ve 19.kişiler)	3
		Öz Düzenleme (14.kişi)	1
		Öz Saygı (1.kişi)	1
		Öz Sunum-	-
		Öz Yeterlilik-	-
		Öz Yönetim (14. kişi)	1
		Planlama (12-14.kişiler)	2
		Problem Çözme ve Karar Verme (1-3- 7-14-17.kişiler)	5
		Proje Yönetimi (11-12.kişiler)	2
		Üretkenlik ve Verimlilik (12-14.kişiler)	2
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (1-14-19.kişiler)	3
		Milli ve Evrensel Vatandaşlık (2- 12-14.kişiler)	3
		Zaman Yönetimi (3-7- 9-14-19.kişiler)	5
		Boş (13.kişi)	1
		Hepsinin de kazandırılması gerektiğini düşünenler (17.kişi)	1

Tablo 18’e ilişkin 10. sorunun cevapları incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerinden hangilerinin kazandırılması çocukların çağa uyumu açısından önemlidir, sorusuna

öğretmenlerin cevaplarının dağılımı şöyle olmuştur: 9 öğretmen akıl yürütme, 8 öğretmen BİT okuryazarlığı, altışar öğretmen medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme, beşer öğretmen zaman yönetimi ve problem çözme-karar verme, 4 öğretmen empati, üçer öğretmen bilgi okuryazarlığı, hayat boyu öğrenme, iletişim becerileri, iş birliği, öz değerlendirme, yaratıcılık-yenilikçilik ve milli-evrensel vatandaşlık, ikişer öğretmen çatışma yönetme-çözme, dil, esneklik-uyum, planlama, proje yönetimi ve üretkenlik verimlilik becerilerini tercih etmiştir. Birer öğretmen ise girişimcilik, kaynakların etkili kullanımı, öğrenmeyi öğrenme, öz düzenleme, öz saygı, öz yönetim becerilerini tercih etmiştir. 1 öğretmen soruyu boş bırakırken yine bir öğretmen de hepsinin çağa uyum sağlama açısından öğrencilere kazandırılması gerektiğini düşünmektedir. Doğa okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, öz sunum, öz yeterlilik becerilerini hiçbir öğretmen tercih etmemiştir.

10. soruya ait Tablo 18'den elde edilen verilere göre MAEAL öğretmenleri çağa uyum sağlamada öğrencilere en çok kazandırılması gereken beceriler olarak; akıl yürütme, BİT okuryazarlığı becerilerini tercih ederken çağa uyum sağlamada öğrencilere en az kazandırılması gereken beceriler olarak girişimcilik, kaynakların etkili kullanımı, öğrenmeyi öğrenme, öz düzenleme, öz saygı, öz yönetimi tercih etmişlerdir. Öğrencilerin çağa uyum sağlamasında doğa okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, öz sunum, öz yeterlilik becerilerinin öğretmenler tarafından hiç tercih edilmemesi ulaşılan diğer bir sonuçtur.

Tablo 19'da MAEAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerinin eğitim sistemindeki yerine ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 14. sorudan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 19

Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Eğitim Sistemindeki Yerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN EĞİTİM SİSTEMİNDEKİ YERİ	14. Soru: Günümüz eğitim sistemi 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada yeterli midir, düşüncelerinizi açıklayınız.	Eğitim sisteminden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler (1-3-5-6-7-9-10-11-12-14-15 ve 19.kişiler)	12
		Öğretmenden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler (5. kişi)	1
		Öğrencilerin yetersizliğinden dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler (10. kişi)	1
		Çeşitli olumsuzluklar yüzünden bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler (1-2 ve 5.kişiler)	3
		Eğitim sisteminde belli ölçüde yeterlilik olduğundan bu becerilerin kısmen de olsa kazandırılabilceğini düşünenler (4.kişi)	1
		Boş (8-13-16-17 ve 18. kişiler)	5

14. soruya ait tablo 19 incelendiğinde günümüz eğitim sisteminin 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada yeterli olup olmadığının sorulduğu bu soruya öğretmenlerin verdiği cevapların dağılımı incelendiğinde: 19 öğretmenin 12'si, 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada eğitim sistemini eksik veya yetersiz bulmaktadır. Fakat sebebi sadece eğitim sisteminde görmeyen öğretmenler de vardır. Tabloda da görüldüğü üzere 1, 5 ve 10. kişiler eğitim sisteminden kaynaklanan sıkıntıların yanında farklı etkenlerin de 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada olumsuz etkisi olduğunu ifade etmiştir. 2, 3, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 15 ve 19. kişiler sorunu sadece eğitim sisteminde görmüşlerdir. Bu soruya 5 öğretmen ise cevap vermemiştir.

Çeşitli olumsuzluklar yüzünden bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenlerin sayısı 3'tür. Öğretmenlerin yetersizliğinden kaynaklanan sıkıntılar sebebiyle 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını düşünenlerin sayısı 1 iken öğrencilerin yetersizliğinden dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenlerin sayısı da 1'dir. Eğitim sisteminin belli ölçüde yeterli olduğunu ve becerilerin kısmen de olsa kazandırılabilceğini düşünen öğretmen sayısı ise 1'dir.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Eğitim sistemimiz yeterli değil. Kişisel tarihimiz ve şemalarımız toplumsal olarak engellenmektedir. İdeal olan fikirler hayata geçirilememektedir.” (1. kişi)

“Hayır imkanlarımız bu becerileri öğretmeye yeterli değildir.” (3. kişi)

“Günümüz eğitim sistemi bu becerileri vermede yeterli değildir. Öğrenciye bu becerileri kazandırabilecek nitelikli öğretmen ve bu becerileri hayatına aktarabilen öğretmenler olmadığı sürece sistem bu becerileri kazandırmada tıkalı kalacaktır.” (5. kişi)

“Değil çünkü öğrencilerin bu becerileri öğrenecek özverileri yok.” (6. kişi)

“Yetersiz çünkü eğitim sistemi plan program olarak sadece kâğıt üzerinde kalıyor.” (7. kişi)

“Her öğretim programı 81 il ve yüzlerce, binlerce uygulanamaz. Bir öğretim programı her kültür ve töreye hitap edebilmeli. Her genç o programda kendinden bir şeyler bulmalıdır.” (9. kişi)

“Çok fazla değil. Ezberci eğitim sistemi içinde sınav odaklı öğrencilerimiz var. Sadece sınavı geçebilmek amacıyla bazı şeyleri öğreniyorlar. Tüketim zihniyeti öğrencilere de yansımış durumda.” (10. kişi)

“Yeterli değil. İsviçre’de olduğu gibi ekonomiyle ilgili de dersler verilmeli.” (15. kişi)

“Eğitim sistemimiz kesinlikle yeterli değil. Öğretim programlarında son yapılan değişiklikler göz önüne alındığında yani bu haliyle bile bu becerileri hakkıyla kazandıramaz.” (19. kişi)

Tablo 19’a göre 14. sorudan elde edilen tüm verilerin sonucuna göre MAEAL öğretmenlerinin büyük çoğunluğu günümüz eğitim sisteminin 21. yüzyıl becerilerini vermede yeterli olmadığı ile ilgili görüş belirtmiştir. Bu becerileri vermede öğretmenleri ya da öğrencileri yetersiz gören öğretmen görüşü ise oldukça azdır.

Tablo 20’de MAEAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerinin ortaöğretim programlarındaki yansımalarına ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 3 ve 4. sorudan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 20

Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarındaki Yansımalarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ BOYUTU	3. Soru: Ünitelendirilmiş yıllık planı yaparken dersin öğretim programından yararlanıyor musunuz?	Evet 14	19
		Hayır 4	
		Boş 1	
	4. Soru: Dersinizin orta öğretim programında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğünüz hangi beceriler var?	Akıl Yürütme (1-2-8-10-12-13-14-16-19.kişiler)	9
		BİT Okuryazarlığı (1.kişi)	1
		Bilgi Okuryazarlığı (14.kişi)	1
		Çatışma Yönetme ve Çözme (14- 16.kişiler)	2
		Dil Becerileri (1-2- 3-5-16-19)	6
		Doğa Okuryazarlığı (9.kişi)	1
		Empati (1- 8-13.kişi)	3
		Esneklik ve Uyum (1-3-14.kişi)	3
		Eleştirel Düşünme (1-8-10-12-14-16-19.kişiler)	7
		Girişimcilik (1-12-16.kişiler)	3
		Görsel Okuryazarlık (14.kişi)	1
		Hayat Boyu Öğrenme (13-14.kişiler)	2
		Kaynakların Etkili Kullanımı (5-14. Kişiler)	2
		İletişim Becerileri (1-2-3-5-13-14-19.kişiler)	7
		İş Birliği (13-14.kişiler)	2
		Medya Okuryazarlığı (5.kişi)	1
		Öğrenmeyi Öğrenme (1-14-16.kişiler)	3
		Öz Değerlendirme (13-14-15.kişiler)	3
		Öz Düzenleme (14.kişi)	1
		Öz Saygı (14.kişi)	1
		Öz Sunum (12.kişi)	1
		Öz Yeterlilik (12-14.kişiler)	2
		Öz Yönetim (14.kişi)	1
		Planlama (11-12-14-16.kişiler)	4
		Problem Çözme ve Karar Verme (14.kişi)	1
		Proje Yönetimi (14.kişi)	1
		Üretkenlik ve Verimlilik (6-14.kişiler)	2
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (2-3-14-16.kişiler)	4
		Milli ve Evrensel vatandaşlık -	-
		Zaman Yönetimi (6-11-12-14-16.kişiler)	5
		Boş (4-7-18.kişiler)	3
		Tüm becerilerin öğretim programında olduğunu düşünenler (17.kişi)	1

Tablo 20'deki 3. sorunun cevabının analizine göre öğretmenler ünitelendirilmiş yıllık planı yaparken dersin öğretim programından yararlanıyor musunuz, sorusuna verdikleri cevapların dağılımı şöyledir: 19 öğretmenin 14'ü evet derken 4'ü hayır demiş ve 1'i de soruyu boş bırakmıştır. Tablonun analizine göre 4 öğretmenin kendi dersinin öğretim programından yararlanmadığı görülmektedir. Bu öğretmenlerin branşları ise; Türk dili ve

edebiyatı, beden eğitimi, din kültürü ve ahlak bilgisi, Türk dili ve edebiyatı; boş bırakan öğretmenin branşının da İngilizce olduğu bilinmektedir (bknz:EK-11).

Tablo 20’de 4. sorunun cevapları incelendiğinde dersinizin öğretim programında hangi 21. yüzyıl becerilerinin olduğunu düşünüyorsunuz sorusuna öğretmenler şu yanıtları vermiştir: 9 öğretmen akıl yürütme, yedişer öğretmen eleştirel düşünme ve iletişim, 6 öğretmen dil, 5 öğretmen zaman yönetimi, dörder öğretmen planlama ve yaratıcılık-yenilikçilik, üçer öğretmen empati, esneklik-uyum, girişimcilik, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, ikişer öğretmen çatışma yönetme ve çözme, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iş birliği, öz yeterlilik, üretkenlik-verimlilik, birer öğretmen de BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, doğa okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, öz yönetim, problem çözme ve karar verme ve proje yönetimi becerilerini tercih etmişlerdir. 3 öğretmen soruyu cevaplamamış, 1 öğretmen de tüm becerilerin kendi dersinin öğretim programında olduğunu ifade etmiştir.

Ayrıca bu soruya öğretmenlerin verdikleri cevapların araştırmanın 1. bölümünde incelenen derslerin ortaöğretim programlarından elde edilen bulgularla karşılaştırılması da yapılmıştır. Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi öğretmenlerinden 2, 3, 5, 7, 17 ve 19. kişilerin branşı Türk dili ve edebiyatıdır (bknz: EK-11). Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programının betimsel analizine bakıldığında çalışmaya katılan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinden 17. kişi tüm becerilerin dersin öğretim programında olduğunu söylemiştir fakat Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programına ait 7. tablonun betimsel analizine göre bu düşüncüyü desteklemeyen verilere ulaşılmıştır. 7. öğretmen ise Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programında hangi becerilerin olduğuna dair hiçbir fikir belirtmemiştir. 2, 3, 5 ve 15. kişiler şu becerilerin dersin öğretim programında olduğunu ifade etmişlerdir: Akıl yürütme, yaratıcılık-yenilikçilik, iletişim, dil, esneklik-uyum, kaynakların etkili kullanımı, medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme becerisi. Oysa dersin ortaöğretim programına ait analiz tablosu (bknz: Tablo 7) incelendiğinde akıl yürütme, yenilikçilik, esneklik-uyum, kaynakların etkili kullanımı ile ilgili doğrudan hiçbir beceri ismine rastlanmamıştır. Yaratma, medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme ile ilgili sadece birer koda rastlandığı yapılan inceleme sonrası tespit edilmiştir. Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programından elde edilen veriler ile 2, 3, 5, 7 ve 17. kişilerin soruya verdikleri cevaplardan elde edilen veriler birbirini desteklememektedir.

19. kişi ise dil, eleştirel düşünme, akıl yürütme ve iletişim becerilerinin Türk dili ve edebiyatı dersinin öğretim programında olduğunu ifade etmiştir. Böylece Türk dili ve

edebiyatı dersi ortaöğretim programının analizinden elde edilen veriler ile 19. kişinin bu soruya verdiği cevaplardan elde edilen veriler birbirini desteklemektedir.

Branşı coğrafya olan (bknz: EK-11) 11. öğretmene göre kendi dersinin ortaöğretim programında sadece planlama ve zaman yönetimi becerileri vardır. Tablo 5'e ait coğrafya dersinin ortaöğretim programına ilişkin betimsel analizine göre planlamadan 2, zaman yönetiminden 12 kodun olduğu görülüyor. Dolayısı ile coğrafya dersi öğretim programının analizinden elde edilen verilerle 11. kişinin bu soruya verdiği cevaplar birbirini desteklemektedir.

Görüşme formunu dolduran 1, 16 ve 18. kişilerin İngilizce öğretmeni olduğu görülmektedir (bknz: EK-11). 18. kişi bu soruya cevap vermemiş, 1 ve 16. kişilerin bu soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde; iki öğretmen de İngilizce ortaöğretim programında akıl yürütme, BİT okuryazarlığı, dil, esneklik-uyum, eleştirel düşünme, empati, girişimcilik, iletişim, öğrenmeyi öğrenme, çatışma yönetme ve çözme, yaratıcılık ve yenilikçilik, planlama ve zaman yönetimi becerilerinin olduğunu ifade etmiştir. İngilizce dersi ortaöğretim programının betimsel analiz tablosuna göre (Tablo 9) programda akıl yürütme, BİT okuryazarlığı, esneklik-uyum, girişimcilik, empati, yenilikçilik ve zaman yönetimi ile ilgili doğrudan becerileri isimlerinin olmadığı görülmektedir. Programda dil ve iletişim becerileri oldukça fazlayken eleştirel düşünme 1, öğrenmeyi öğrenme 2, yaratma 3 kodla yer almıştır. Dolayısı ile İngilizce dersi ortaöğretim programının analizinden elde edilen verilerle 1 ve 16. kişilerin bu soruya verdiği cevaplar birbirini desteklememektedir.

Görüşme formunu dolduran 8. kişinin tarih öğretmeni olduğu görülmektedir (bknz: EK-11). 8. öğretmen de dersinin ortaöğretim programında akıl yürütme, empati, eleştirel düşünme ile ilgili beceriler olduğunu ifade etmiştir. Tarih dersi ortaöğretim programı betimsel analiz tablosuna göre (Tablo 10) akıl yürütme 2, empati 7, eleştirel düşünme 1 beceriyle programda yer almıştır. Tarih dersi ortaöğretim programında düşünsel becerilerden hatırlama, anlama, çözümleme ve değerlendirme çokça yer almıştır. Dolayısı ile tarih dersi öğretim programının analizinden elde edilen verilerle 8. kişinin bu soruya verdiği cevaplar birbirini desteklemektedir.

Görüşme formunu dolduran 10, 13 ve 15. kişilerin ise din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni olduğu görülmektedir (bknz: EK-11). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri dersin ortaöğretim programında empati, akıl yürütme, eleştirel düşünme, hayat boyu öğrenme, iletişim, iş birliği, öz değerlendirme ve sorgulama becerilerinin olduğunu ifade

etmişlerdir. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programı betimsel analiz tablosuna göre (Tablo 6) dersin ortaöğretim programında akıl yürütme, eleştirel düşünme, empati, hayat boyu öğrenme, işbirliği ve öz değerlendirme ile ilgili hiçbir koda rastlanılmamıştır. Sorgulama 1, iletişim de 1 kodla programda yerini almıştır. Dolayısı ile din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretim programının analizinden elde edilen verilerle 10, 13 ve 15. kişilerin bu soruya verdiği cevaplar birbirini desteklememektedir.

3 ve 4. sorunun analizine yönelik oluşturulan Tablo 20’den elde edilen verilerin sonucuna göre MAEAL öğretmenlerinin çoğu yıllık plan yaparken dersinin öğretim programından yararlanmaktadır. Kendi derslerinin öğretim programında ise en çok akıl yürütme, eleştirel düşünme, iletişim becerileri olduğunu düşünürken BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, doğa okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, öz yönetim, problem çözme ve karar verme ve proje yönetimi becerileri ise en az olduğunu düşündükleri becerilerdir.

Tablo 21’de MAEAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerini üniversite eğitimi sırasında alıp almadığına ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 5 ve 6. sorulardan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 21

Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Üniversite Eğitimi Sırasında Alınıp Alınmadığına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ SÜRECİNDEKİ BOYUTU	5. Soru: Üniversite eğitiminiz sırasında 21. yüzyıl becerisi ile ilgili olduğunu düşündüğünüz dersler aldınız mı?	Evet 7 Hayır 12	19
	6. Soru: 21. yüzyıl becerileri ile ilgili ders aldığınız bu derslerin içeriğini açıklar mısınız?	21. yüzyıl becerilerinin bazılarını derslerin içinde gördüğünü düşünenler (1-6-9-14-16-17 ve 18. kişiler)	7
		21. yüzyıl becerilerini derslerde kullanılan etkinlikler üzerinden gördüğünü düşünenler (1-18. kişiler)	2
		Boş (2-3-4-5-7-8-10-11-12-13-15 ve 19.kişiler)	12

Tablo 21’de 5.soruya ilişkin cevapların analize göre, üniversite eğitiminiz sırasında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğünüz dersler aldınız mı, sorusuna 12 kişi hayır

cevabını verirken 7 kişi ise üniversite eğitiminde 21. yüzyıl becerilerine yönelik dersler aldığını ifade etmiştir.

Tablo 21’de 6. soruya ilişkin cevapların analize göre 21. yüzyıl becerileri ile ilgili üniversite eğitiminiz sırasında ders aldıysanız bu derslerin içeriğini açıklar mısınız, sorusuna öğretmenlerin cevapları şöyle olmuştur: Soruya 12 öğretmen cevap vermemiştir. 21. yüzyıl becerilerinin bazılarını derslerin içinde gördüğünü düşünen kişi sayısı 7’dir. 21. yüzyıl becerilerini derslerde kullanılan etkinlikler üzerinden gördüğünü düşünenler ise 2 kişidir. 1. ve 18. kişiler, bu becerileri hem derslerin içinde hem de derslerde kullanılan etkinlikler üzerinden gördüğünü ifade etmiştir.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Approaches(yaklaşımlar), çocuklara yabancı dil öğretimi, materyal geliştirme, iletişim, bilgisayar gibi dersler aldık.” (1. kişi)

“Doğa sporları, iletişim becerileri, drama gibi dersler aldık.” (9. kişi)

“Almadım.” (10. kişi)

“Özellikle eğitim derslerinde empati, eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, planlama, problem çözme-karar verme, zaman yönetimi gibi dersler aldık.” (14. kişi)

“Dil becerilerini aldım. şiir ve hikaye gibi şeyleri kavradım; empati, eleştirel düşünme, yaratıcılık-yenilikçilik becerilerim gelişti.”(17. kişi)

“Sözlü anlatım becerilerini içeren, psikoloji ve felsefe içeren metin incelemeleri derslerini aldım.” (18. kişi)

Tablo 21’deki 5 ve 6. soruya yönelik verilerin analiz sonucuna göre MAEAL öğretmenlerinin çoğu üniversite eğitimi sırasında 21. yüzyıl becerilerine yönelik ders almadığını ifade etmiştir. Bu bağlamda üniversite eğitiminiz sırasında ders aldıysanız aldığınız bu derslerin içeriğini açıklar mısınız, sorusuna da öğretmenlerin çoğu cevap vermemeyi tercih etmiştir. Fakat derslerin içinde 21. yüzyıl becerilerini gördüğünü söyleyen öğretmenler de olmuştur.

Tablo 22’de MAEAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerini öğretim süreçlerine ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 7 ve 8. sorulardan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 22

Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerini Öğretim Sürecine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ÖĞRETİM SÜRECİ BOYUTU	7. Soru: Derslerinizde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştiriyor musunuz?	Evet 11 Hayır 8	19
		21. yüzyıl becerilerini ders içeriğinden hareketle öğrettiğini düşünenler (1-3-6-10-11-17-18. kişiler)	7
		21. yüzyıl becerilerini öğrenciyi yönlendirerek çabasını destekleyerek ona kazandırdığını düşünenler (12. kişi)	1
	8. Soru: 21. yüzyıl becerilerini nasıl öğretiyorsunuz, açıklar mısınız?	21. yüzyıl becerilerini ders dışındaki faaliyetlerle kazandırdığını düşünenler (6-9. kişiler)	2
		Bazı 21. yüzyıl becerilerini derste bizzat kullanarak öğrettiğini düşünenler (2-16. kişiler)	2
		21. yüzyıl becerilerini öğretmediğini düşünenler (14-19. kişiler)	2
		Boş (4-5-7-8-13 ve 15. kişiler)	6

Tablo 22’ye ilişkin 7. sorunun cevaplarının dağılımı incelendiğinde derslerinizde 21. yüzyıl becerilerini öğretiyor musunuz, sorusuna 19 öğretmenden 11 öğretmen evet, 8 öğretmen ise hayır cevabını vermiştir.

Tablo 22’ye ilişkin 8. sorunun cevaplarının dağılımı incelendiğinde öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini ders içeriğinden hareketle öğrettiğini düşünenlerin sayısı 7’dir. Becerileri ders dışındaki faaliyetlerle kazandırdığını düşünenlerin sayısı 2 iken 21. yüzyıl becerilerini derste bizzat kullanarak öğrettiğini düşünenlerin sayısı da 2’dir. Öğrenciyi bu becerilere yönlendirerek, çaba göstermesini sağlayarak ona kazandırdığını düşünenlerin sayısı ise sadece 1’dir. 21. yüzyıl becerilerini öğretmediğini düşünenlerin sayısı 2 iken soruyu boş bırakan öğretmen sayısı ise 6’dır.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Ders programlarımızda ve kitaplarımızda var. Akıllı tahtayı da etkin kullanıyorum.” (1. kişi)

“Dil becerilerinin kurallarını öğretiyorum.” (2. kişi)

“Etkinliklerle, sosyal ortamlara sokarak ve iletişim becerilerini geliştirerek.” (6. kişi)

“Özellikle eleştirel düşünmeye yönlendiriyorum. İnternet ve forum sitelerindeki faydalı sitelere yönlendiriyorum.” (9. kişi)

“Konuyu anlatırken nedenlerini göstererek sonuca ulaşmaları istenir. Nedenleri, sonuçları bulmaları istenir.” (10. kişi)

“Derslerimde öğrencilerime daha fazla söz hakkı veriyorum. Öğrencilerime hayattan örnekler veriyorum. Onların kendilerini güvende hissederek daha iyi hissetmelerini sağlıyorum.” (12. kişi)

“Genel itibariyle becerileri uygulama imkânımız olmamaktadır.” (14. kişi)

“Özellikle öğrenmeyi öğreterek.” (16. kişi)

Açıkçası ders içeriği bizi bu noktada destekliyor. Derslere yedirilmiş bu becerileri artırmak için sık sık metinlerden insanın iç dünyasına yolculuk yaptırıyorum.” (17. kişi)

“Öğretmiyorum çünkü öğretemiyorum. Nasıl öğreteceğimi tam olarak bilmiyorum ki” (19. kişi)

Tablo 22’yi oluşturan 7 ve 8. sorulara ait verilerin analiz sonucuna göre MAEAL öğretmenlerinin çoğu derslerinde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştirmekte olduğuna dair görüş bildirirken yarısına yakını da becerileri öğretemediğini düşünmektedir. Bu soru bağlamında MAEAL öğretmenlerinin

çoğu 21. yüzyıl becerilerini ders içi faaliyetlerle kazandırırken az bir kısmı da ders dışı faaliyetlerle bu becerileri kazandırdığını ifade etmiştir. Tabloda görüldüğü gibi 21. yüzyıl becerilerini öğretemediğini düşünen öğretmen görüşleri de mevcuttur.

4.2.1.3. Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerinin İçerik Analizine Ait Bulgular

Tablo 23’te BMTAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerine yönelik algılarına ilişkin görüşlerine ait 1, 2, 9, 11, 12 ve 13. sorulardan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 23

Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ALGILANMASINA İLİŞKİN BOYUT	1.Soru: 21. yüzyıl becerilerini daha önce duydunuz mu?	Evet 18	
		Hayır -	18
	2. soru: 21. yüzyıl becerileri deyince ne anlıyorsunuz?	Teknolojik bir beceri olarak görenler (6-10-14. kişiler)	3
		Çağa ayak uydurma becerisi olarak görenler(1-2-3-6-7-8- 9-11-13-.18.kişiler)	10
		Öğrenme becerisi olarak görenler (9 ve 17.kişiler)	2
		Vatandaşlık becerisi olarak görenler (11. kişi)	1
		Kişisel gelişim becerisi olarak görenler (1-3-4-5-6-10.-12-15-16 ve 18. kişiler)	10
	9. Soru: Yukarıda sıralanan 21. yüzyıl becerilerinden hangilerinin önemsiz olduğunu düşünüyorsunuz, örnek vererek gerekçeleriyle açıklayınız.	21. yüzyıl becerilerinin hepsinin de önemli olduğunu düşünenler (1-2-3-5-6-7-8-9-11-12-13.11-15-16-17-18..kişiler)	16
		Önemsiz veya çelişkili 21. yüzyıl becerileri olduğunu düşünenler (4.kişi)	1
		Becerilerin öğrenilmesinin zor olacağını düşünenler (10.kişi)	1
		Akıl Yürütme (3-5-6-8-9-12 ve 14.kişiler)	7
	11. Soru: 21. yüzyıl becerilerinden hangilerine sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız.	BİT Okuryazarlığı (6 ve 9.kişiler)	2
		Bilgi Okuryazarlığı (6 ve 9.kişiler)	2
		Çatışma Yönetme ve Çözme (9-16 ve 18..kişiler)	3
		Dil Becerileri (1-6 ve 9.kişiler)	3
		Doğa Okuryazarlığı (6-9 ve14.kişiler)	3
		Empati (1-3-6-7-8-9-10-16 ve 18..kişiler)	9
		Esneklik ve Uyum (1-6 -9 ve 18..kişiler)	4

Tablo 23 (devam)

Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ALGILANMASINA İLİŞKİN BOYUT	11. Soru: 21. yüzyıl becerilerinden hangilerine sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız.	Eleştirel Düşünme (2-3-5-6-8-9 ve 16..kişiler)	7
		Girişimcilik(6 ve 9.kişiler)	2
		Görsel Okuryazarlık (6-9 ve 14.kişiler)	3
		Hayat Boyu Öğrenme (3-6-7-9 ve 10. kişiler)	5
		Kaynakların Etkili Kullanımı (1-6 ve 9.kişiler)	3
		İletişim Becerileri (6-9-10 ve 12.kişiler)	4
		İş Birliği (3-4-6-9-14-16 ve 18..kişiler)	7
		Medya Okuryazarlığı (2-6 ve 9.kişiler)	3
		Öğrenmeyi Öğrenme (6-9-10 ve 12.kişiler)	4
		Öz Değerlendirme (3-6-7-8-9 ve 14.kişiler)	6
		Öz Düzenleme (6 ve 9.kişiler)	2
		Öz Saygı (1-2-3-6-9 -14 ve 18..kişiler)	7
		Öz Sunum (6 ve 9.kişiler)	2
		Öz Yeterlilik (6 ve 9.kişiler)	2
		Öz Yönetim (6-8 ve 9.kişiler)	3
		Planlama (6-9 ve 10. kişiler)	3
		Problem Çözme ve Karar verme (6-8-9 ve 12.kişiler)	4
		Proje Yönetimi (6 ve 9.kişi)	2
		Üretkenlik ve Verimlilik (5-6 ve 9.kişiler)	3
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (1-5-6-9 ve 14. kişiler)	5
		Milli ve Evrensel vatandaşlık (9.kişi)	1
		Zaman Yönetimi (9-12-14.kişiler)	3
		Çoğu beceriye sahibim diyenler (11 -13-15 ve 17. kişiler)	4
	12. Soru: 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinden yoksun olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız	Akıl Yürütme	-
		BİT Okuryazarlığı (2-14. kişiler)	2
		Bilgi Okuryazarlığı (11 ve 16. kişiler)	2
		Çatışma Yönetme ve Çözme(6.kişi)	1
		Dil Becerileri (2-7 ve 9.kişiler)	3
		Doğa Okuryazarlığı (3.kişi)	1
		Empati	-
		Esneklik ve Uyum	-
		Eleştirel Düşünme	-

Tablo 23 (devam)

Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ALGILANMASINA İLİŞKİN BOYUT	12. Soru: 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinden yoksun olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız	Girişimcilik (2-3-10-12 ve 16..kişiler)	5
		Görsel Okuryazarlık	-
		Hayat Boyu Öğrenme	-
		Kaynakların Etkili Kullanımı	-
		İletişim Becerileri	-
		İş Birliği	-
		Medya Okuryazarlığı(8 ve 16.kişiler)	2
		Öğrenmeyi Öğrenme	-
		Öz Değerlendirme(4.kişi)	1
		Öz Düzenleme	-
		Öz Saygı	-
		Öz Sunum	-
		Öz Yeterlilik	-
		Öz Yönetim	-
		Planlama(3-5 -7 ve 18.kişiler)	4
		Problem Çözme ve Karar Verme	-
		Proje Yönetimi (18. kişi)	1
		Üretkenlik ve Verimlilik (9.kişi)	1
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (3-9- 10. ve 18.kişiler)	4
		Milli ve Evrensel vatandaşlık	-
		Zaman Yönetimi (3-5 ve 6.kişiler)	3
		Hiçbir beceriden yoksun değilim diyenler(15 ve17. kişiler)	2
		Boş (1.kişi)	1

Tablo 23 (devam)

Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ALGILANMASINA İLİŞKİN BOYUT	Akıl Yürütme	-
	BİT Okuryazarlığı (8.kişi)	1
	Bilgi Okuryazarlığı (14.kişi)	1
	Çatışma Yönetme ve Çözme (6.kişi)	1
	Dil Becerileri (2 ve 11. kişiler)	2
	Doğa Okuryazarlığı(10 ve 15.kişiler)	2
	Empati (16.kişi)	1
	Esneklik ve Uyum	-
	Eleştirel Düşünme(16 ve 18.kişiler)	2
	Girişimcilik (12 ve 13. kişiler)	2
	Görsel Okuryazarlık	-
	Hayat Boyu Öğrenme	-
	Kaynakların Etkili Kullanımı	-
	İletişim Becerileri	-
	İş Birliği	-
	Medya Okuryazarlığı(1. kişi)	1
	Öğrenmeyi Öğrenme	-
	Öz Değerlendirme-	-
	Öz Düzenleme(10.kişi)	1
	Öz Saygı	-
	Öz Sunum	-
	Öz Yeterlilik	-
	Öz Yönetim	-
	Planlama(4.kişi)	1
	Problem Çözme ve Karar Verme (18.kişi)	1
	Proje Yönetimi	-
	Üretkenlik ve Verimlilik	-
	Yaratıcılık ve Yenilikçilik (18.kişi)	1
	Milli ve Evrensel vatandaşlık (2.kişi)	1
	Zaman Yönetimi (5ve 6.kişiler)	2
	Hepsini de geliştirebilirim diyenler(17.kişi)	1
	Boş (1-3 ve 7.kişiler)	3

13. Soru: 21. yüzyıl becerilerinden hangilerini öğrenmekte ya da geliştirmekte güçlüklerle karşılaşabilirsiniz, açıklayınız.

Tablo 23’de 1. soruya verilen cevapların dağılımı incelendiğinde 18 öğretmenin 18’i de 21. yüzyıl becerilerini duyduğunu ifade etmiştir.

Tablo 23’de 2. soruya verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlere sorulan 21. yüzyıl becerileri deyince ne anlıyorsunuz, sorusuna şu şekillerde cevaplar vermişlerdir: Onar öğretmen 21. yüzyıl becerilerini çağa ayak uydurma ve kişisel gelişim becerisi olarak görmüştür. Öğretmenlerin sadece 3’ü 21. yüzyıl becerilerini teknolojik beceriler olarak görmüştür. 2 öğretmen bu becerileri öğrenme becerisi olarak görürken 1 öğretmen vatandaşlık becerisi olarak gördüğünü ifade etmiştir. Bazı öğretmenler 21. yüzyıl becerilerini tanımlarken tek yönlü düşünmemiştir. Şöyle ki: 6. kişi 21. yüzyıl becerilerini hem teknolojik hem çağa ayak uydurma hem de kişisel gelişim becerisi olarak görürken 10. kişi hem teknolojik hem de kişisel gelişim becerisi olarak gördüğünü ifade etmiştir. Başka bir örnekte ise 9. kişi 21. yüzyıl becerilerini çağa ayak uydurma becerisi ve öğrenme becerisi olarak görürken 11. kişi çağa ayak uydurma becerisi ve vatandaşlık becerisi olarak görmüştür.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Kalıplaşmış geleneksel eğitim modeli yerine çağın gereksinimlerini karşılayabilecek; akılcı, üretken, yenilikçi eğitim modeli.” (1. kişi)

“Değişen çağa ayak uydurmak ve insanlık için daha üretken, daha verimli, daha iyi iletişim kuran bireyler için becerilerin geliştirilmesi.” (3. kişi)

“Günümüzdeki beceri alanları. Çeşitli becerilerin olduğunu ve her öğrenciye uygun bir veya daha fazla beceri olduğunu anlıyorum.” (5. kişi)

“21. yüzyıl; dijitalliğin ön plana çıktığı, teknolojinin, üretkenliğin, üretimin kas gücünü yendiği bir çağ. Bu çağa uygun, bu çağın gereklerine uygun beceriler geliyor aklıma.” (6. kişi)

“Yeni dünyaya ayak uydurmak.” (7. kişi)

“Çağdaş eğitim sisteminin hayata geçirilmesi ve öğrencinin aktif olarak öğrenme çalışmalarına katılması aklıma gelir.” (9. kişi)

“Her bireyin kişisel gelişimi için kazanması için gereken beceriler.” (12. kişi)

“Teknoloji ve bilimi doğadan ayrı düşünemeyiz.” (14. kişi)

“İnsanın hayal gücünü kullanarak yapabildiği her şeydir.” (15. kişi)

“Hayvan, çocuk ve insan haklarının içselleştirilmesini sağlayacak becerilerin geliştirilmesini sağlayacak becerilerin işlenmesi gerekliliği.” (16. kişi)

“Esasiciliğin kalıplarından çıkıp öğrenci merkezli çok yönlü bir eğitim anlayışına sahip olmaktır.” (17. kişi)

“İnsanın kendisini 21. yüzyıla adapte edebilmesi için gerekli olan ayrıca insanların sağlıklı iletişim kurabilmesi, hoşgörülü olabilmesi, empati kurabilmesi için gerekli olan becerilerdir.” (18. kişi)

Tablo 23’de 9. sorunun cevaplarının analizine göre soruya verilen cevaplar incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerinin hepsinin de önemli olduğunu düşünenlerin sayısı 18 kişi içinde 16’dır. 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olumsuz görüş belirten öğretmenlerin sayısı ise birer kişiden oluşmaktadır. 4. kişi 21.yüzyıl becerilerini önemsiz ve çelişkili olarak görürken bu kadar becerinin öğrenilmesinin zor olacağını ifade eden öğretmen ise 10. kişidir.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Öz değerlendirme becerisi önemli değil çünkü yüzde yüz bir objektiflik olmayacağından kesin sonuç vermez.” (4. kişi)

Her bir beceri kendi içinde değerli farklı olduğundan, öğrencilere hitap ettiğinden önemsiz olduğunu düşünmüyorum.” (9. kişi)

“Birçoğunu bilmiyorum fakat bu kadar başlık öğrenmeyi zorlaştırır.” (10. kişi)

“Hepsi de çok önemli ve gerekli.” (11. kişi)

“Hiçbirinin önemsiz olduğunu düşünmüyorum. Her bir beceri kendine özgü ve hayatımıza farklı yollarla etki etmektedir.” (15. kişi)

“Genel bir önemsizlikten söz edilemez. Ancak bireysel farklılıklar gereği her öğrenciye her beceri kazandırılmayabilir. Bu bağlamda becerinin önemsizliği öğrenci özelinde değerlendirilmelidir.” (17. kişi)

Tablo 23’de 11. soruya verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlere sorulan 21. yüzyıl becerilerinden hangilerine sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız sorusuna ilişkin cevaplar şöyle olmuştur: 9 öğretmen empati, yedişer öğretmen akıl yürütme, eleştirel düşünme, iş birliği, öz saygı, 6 öğretmen öz değerlendirme, beşer öğretmen yaratıcılık-yenilikçilik ve hayat boyu öğrenme, dörder öğretmen esneklik-uyum, iletişim becerileri, öğrenmeyi öğrenme, problem çözme ve karar verme, üçer öğretmen çatışma yönetme-

çözme, dil, doğa okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, medya okuryazarlığı, öz yönetim, planlama, üretkenlik-verimlilik, zaman yönetimi, ikişer öğretmen BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, girişimcilik, öz düzenleme, öz sunum, öz yeterlilik, proje yönetimi, sadece 1 öğretmen ise milli ve evrensel vatandaşlık becerilerinin kendinde olduğunu ifade etmiştir. Çoğu beceriye sahip olduğunu ifade eden öğretmen sayısı ise 4'tür. Bu soruda hiç tercih edilmeyen beceri olmamıştır.

Tablo 23'de 12. sorunun cevaplarının analizi incelendiğinde öğretmenlerin yoksun olduğunu düşündüğü 21. yüzyıl becerilerine yönelik görüşleri şu şekildedir: Beş öğretmen girişimcilik, dörder öğretmen planlama ve yaratıcılık- yenilikçilik, üçer öğretmen dil, zaman yönetimi, ikişer öğretmen BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, birer öğretmen ise çatışma yönetme çözme, doğa okuryazarlığı, öz değerlendirme, proje yönetimi, üretkenlik-verimlilik becerilerinden yoksun olduğunu ifade etmiştir. Tablodan elde edilen verilere göre akıl yürütme, empati, esneklik-uyum, eleştirel düşünme, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iletişim becerileri, iş birliği, öğrenmeyi öğrenme, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim, problem çözme ve karar verme, milli ve evrensel vatandaşlık becerileri öğretmenler tarafından ifade edilmemiştir. 1 öğretmen bu sorunun cevabını boş bırakırken iki öğretmen hiçbir beceriyle ilgili kendilerini eksik bulmadığını belirtmiştir.

Tablo 23'e ait 13.sorunun cevabı incelendiğinde öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinden hangilerini geliştirmekte güçlükle karşılaşabilirsiniz, sorusuna 18 öğretmen şu şekilde cevaplar vermiştir: Birer öğretmen BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, çatışma yönetme-çözme, empati, medya okuryazarlığı, öz düzenleme, planlama, problem çözme, yaratıcılık-yenilikçilik, milli-evrensel vatandaşlık, ikişer öğretmen dil, doğa okuryazarlığı, eleştirel düşünme, girişimcilik ve zaman yönetimi becerilerini kendinde geliştirmekte zorlanabileceğini ifade etmiştir. Akıl yürütme, esneklik-uyum, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iletişim becerileri, iş birliği, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, öz saygı, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim, proje yönetimi ve üretkenlik-verimlilik becerileri hiçbir öğretmen tarafından tercih edilmemiştir. Üç öğretmen sorunun cevabını boş bırakırken bir öğretmen tüm becerileri geliştirebileceğini ifade etmiştir.

Sonuç olarak Tablo 23'teki 1, 2, 9, 11, 12 ve 13. sorulardan elde edilen verilerin analizine göre BMTAL öğretmenlerinin hepsi de 21. yüzyıl becerilerini duymuş ve 21. yüzyıl becerilerini daha çok çağa ayak uydurma ve kişisel gelişim becerileri olarak düşündüklerini ifade etmişlerdir. BMTAL öğretmenleri 21. yüzyıl becerilerini en az vatandaşlık becerisiyle ilişkilendirmişlerdir. Öğretmenlerin hemen hemen hepsi 21. yüzyıl becerilerinin önemli olduğunu düşünmüştür. Ayrıca öğretmenler daha çok empati, akıl yürütme, eleştirel düşünme, iş birliği, öz saygı becerilerine sahip olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenler en çok girişimcilik becerilerinden yoksun olduğunu ifade ederken en az çatışma yönetme çözme, doğa okuryazarlığı, öz değerlendirme, proje yönetimi, üretkenlik-verimlilik becerilerinden yoksun olduklarını düşünmüşlerdir. Tablonun analizine göre öğretmenler en çok dil, doğa okuryazarlığı, eleştirel düşünme, girişimcilik ve zaman yönetimi becerilerini geliştirmekte zorlanabileceğini ifade etmiştir.

Tablo 24'te BMTAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerinin çağa uyum sağlamaya ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 10. sorudan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 24

Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21.Yüzyıl Becerilerinin Çağa Uyum Sağlama Yönüne İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ÇAĞA UYUM SAĞLAMA YÖNÜ	10. Soru: Yukarıda sıralanan 21. yüzyıl becerilerinden hangilerinin kazandırılması öğrencilerin çağa uyumu açısından daha önemlidir?	Akıl Yürütme (2-3-5-14-16 ve 17..kişiler)	6
		BİT Okuryazarlığı(8.kişi)	1
		Bilgi Okuryazarlığı (5 ve 12.kişi)	2
		Çatışma Yönetme ve Çözme (18.kişi)	1
		Dil Becerileri	-
		Doğa Okuryazarlığı(8-12-14 ve 18.kişiler)	4
		Empati (3-16 ve 17..kişiler)	3
		Esneklik ve Uyum (18.kişi)	1
		Eleştirel Düşünme (2-3-16-17 ve 18..kişiler)	5
		Girişimcilik (5 ve 18 kişiler)	2
		Görsel Okuryazarlık (14.kişi)	1
		Hayat Boyu Öğrenme (3-10 ve 18 .kişiler)	3
		Kaynakların Etkili Kullanımı (7.kişi)	1
		İletişim Becerileri (3-12 ve 13.kişiler)	3
		İş Birliği (14.kişi)	1
		Medya Okuryazarlığı(8.kişi)	1
		Öğrenmeyi Öğrenme (2-4-5-10-11 ve 17..kişiler)	6
		Öz Değerlendirme (3 ve 14.kişiler)	2
		Öz Düzenleme	-
		Öz Saygı (2-3-11-12 ve 14.kişiler)	5
		Öz Sunum	-
		Öz Yeterlilik (12.kişi)	1
		Öz Yönetim (2 ve 11.kişi)	2
		Planlama	-
		Problem Çözme ve Karar Verme- (17 ve 18.kişi)	2
		Proje Yönetimi (5-8 ve 11.kişiler)	3
		Üretkenlik ve Verimlilik (7 ve 8.kişi)	2
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (3-5-8-11-14-17 ve 18..kişiler)	7
		Milli ve Evrensel vatandaşlık	-
		Zaman Yönetimi (14.kişi)	1
		Hepsinin de kazandırılması gerektiğini düşünenler(1-2-6-9 ve 15..kişiler)	5

Tablo 24'e ilişkin 10. sorunun analizine göre 21. yüzyıl becerilerinden hangilerinin kazandırılması çocukların çağa uyumu açısından önemlidir, sorusuna öğretmenler şöyle cevap vermiştir: 7 öğretmen yaratıcılık-yenilikçilik, altışar öğretmen akıl yürütme, öğrenmeyi öğrenme, beşer öğretmen eleştirel düşünme, öz saygı, 4 öğretmen doğa

okuryazarlığı, üçer öğretmen empati, hayat boyu öğrenme, iletişim, proje yönetimi, ikişer öğretmen bilgi okuryazarlığı, girişimcilik, öz değerlendirme, öz yönetim, problem çözme ve karar verme, üretkenlik-verimlilik, birer öğretmen ise BİT okuryazarlığı, çatışma yönetme çözme, esneklik-uyum, görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, iş birliği, medya okuryazarlığı, öz yeterlilik, zaman yönetimi becerilerinin öğrencilerin çağa uyum sağlaması açısından daha önemli olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin çağa uyumu açısından hepsini de kazanmaları gerektiğini düşünen öğretmen sayısı ise 5'tir. Hiçbir öğretmen tarafından dil, öz düzenleme, öz sunum, planlama, milli ve evrensel vatandaşlık becerileri cevaplar arasında yer almamıştır.

10. soruya ait Tablo 24'ten elde edilen verilere göre BMTAL öğretmenleri çağa uyum sağlamada öğrencilere en çok kazandırılması gereken beceri olarak yaratıcılık-yenilikçilik becerisini tercih ederken çağa uyum sağlamada öğrencilere en az kazandırılması gereken beceriler olarak BİT okuryazarlığı, çatışma yönetme çözme, esneklik-uyum, görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, iş birliği, medya okuryazarlığı, öz yeterlilik, zaman yönetimini tercih etmişlerdir.

Tablo 25'te BMTAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerinin eğitim sistemindeki yerine ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 14. sorudan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 25

Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Eğitim Sistemindeki Yerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Cevap	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN EĞİTİM SİSTEMİNDEKİ YERİ	14. Soru: Günümüz eğitim sistemi 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada yeterli midir, düşüncelerinizi açıklayınız	Eğitim sisteminden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler (1-2-4-5-6-7-9-10-11-13-14-15-16-17 ve 18. kişiler)	15
		Öğretmenden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı bu becerileri kazandırılmayacağını düşünenler (8 ve 11. kişiler)	2
		Öğrencilerin yetersizliğinden dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler (14.kişi)	1
		Çeşitli olumsuzluklar yüzünden bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler (1-5-7-10-14- 15 ve 17.kişiler)	7
		Eğitim sisteminde belli ölçüde yeterlilik olduğundan bu becerilerin kısmen de olsa kazandırılabilceğini düşünenler (12.kişi)	1
		Öğretim programlarının 21. yüzyıl becerilerine göre düzenlenmesi gerektiğini düşünenler(2-6-7 ve 17.kişiler)	4
		Boş (3.kişi)	1

Tablo 25’te 14. sorunun cevapları incelendiğinde günümüz eğitim sisteminin 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada yeterli olup olmadığının sorulduğu bu soruya öğretmenler şöyle cevaplar vermiştir: Eğitim sisteminden kaynaklanan sebeplerden dolayı 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını söyleyen kişi sayısı 15’tir. Fakat sebebi sadece eğitim sisteminde görmeyen öğretmenler de vardır. 1- 2- 5- 6- 7- 10- 11- 14- 15 ve 17. kişiler eğitim sisteminin yanında diğer sebeplerin de olduğunu ifade etmiştir.

Çeşitli olumsuzluklar yüzünden 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacak olması görüşüne gelince bunu ifade eden öğretmen sayısı 7’dir. 1, 5, 7, 10, 14, 15 ve 17. kişiler çeşitli olumsuzlukların olduğunu ve bu sebepten dolayı becerilerin kazandırılmayacağını savunmuşlar fakat hepsi sistemin de sorunlu olduğunu kabul etmiştir.

Öğretim programlarının 21. yüzyıl becerilerine yönelik olarak yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünen öğretmen sayısı 4’tür. 2, 6, 7 ve 17. kişiler öğretim programının beceriler açısından tekrar yapılandırılması gerektiğini ifade etmişlerdir fakat bu kişiler sorunu sadece öğretim programında görmemiş, eğitim sisteminin de yetersiz olduğu ile ilgili görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar sebebiyle 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını düşünenlerin sayısı 18 öğretmen içinde 2'dir. 11. kişi bu görüşü tek başına yeterli görmemiştir. Ayrıca sistemde de sorunlar olduğunu düşünmektedir.

Öğrencilerin yetersizliğinden kaynaklanan sıkıntılar sebebiyle 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını düşünenlerin sayısı 1'dir ve o da 14. kişidir. Bu öğretmen de becerilerin kazandırılmamasında tek sorun olarak öğrencilerin yetersizliğini görmemektedir. Ayrıca eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar olduğu gibi çeşitli olumsuzluklar sebebiyle de 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılmayacağını düşünmektedir.

Aşağıda ilgili bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Eğitim sistemimiz yeterli değil, müfredatın bu becerilere göre hazırlanması gerekmektedir. “(2. kişi)

“Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bu beceriler için daha çok bire bir iletişim gerekiyor. Öğrencilere bazı beceriler için uygun ortamlar sunulmalı. Uygulamalı eğitim özellikle tercih edilmeli. Mesela doğa okuryazarlığı becerisini geliştirmek için öğrenciye doğa bilinci aşılanmalı, öğrenci doğayla daha çok iç içe olmalıdır.” (5. kişi)

“Ülkemizde hakim olan eğitim sisteminin ezbere dayalı olduğunu hepimiz biliyoruz. Her ne kadar yenilenen öğretim programlarıyla bu çizgiden çıkmaya çalışılsa da böyle bir eğitim sisteminden geçen biz öğretmenler ister istemez bu sistemi devam ettiriyoruz. Bu da kesinlikle 21. yüzyıl becerilerinin kazanımında yeterli olamıyor. “(6. kişi)

“Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Uzun ders saatlerinde kapalı mekanlarda tutulan öğrencilerin sadece teorik bilgilerle yeni yüz yüze hazırlanabileceğini düşünmüyorum. Öğretim programları öğrenciyi ve öğretmeni sıkıyor. İstanbul'daki bir çocuk ile Kars'taki bir çocuğa aynı şeylerin öğretilmesini yanlış buluyorum. Fen lisesi ile meslek liselerinin müfredatlarının farklı olması gerektiğini düşünüyorum.” (7. kişi)

“Her ne kadar öğretim programları içerisine bir kısım beceriler yerleştirilmiş olsa da uygulamada eksiklikler olduğunu düşünüyorum.” (8. kişi)

“Eğitim sistemimiz kesinlikle yeterli değildir. Çocukların okulda çok fazla vakit geçirdiğini düşünüyorum. Bu becerileri bir öğretmenle değil de hayatın içinde öğrenmenin daha kolay olacağını düşünüyorum.” (10. kişi)

“Eğitim sistemimiz yeterli değil ayrıca öğretmenlerin de bu becerileri içselleştirmesi gerekmektedir.” (11. kişi)

“Hayır yeterli değil çünkü okullarda var olan eğitim sistemi insanları eğitmekten çok kontrol altına almaya çalışıyor.” (13. kişi)

“Eğitim sisteminin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Okullarımız bu konuda tam anlamıyla donanımlı olmadığından ve öğrencilerimiz teknoloji doğru biçimde kullanmayı bilmediğinden bu sistem yetersizdir.” (14. kişi)

“Yeterli değil kesinlikle. Çocuklarımız ezberci bir sistemde yol almaya devam etmektedirler. Sınıfların fiziki ortamları ve sınıfların kalabalık olması bu becerilerin öğrenilmesini engeller.” (15. kişi)

“Eğitim sistemimiz öğretim programı ve fiziki ortam itibariyle her ne kadar bu becerileri kazandırmada yetersiz olsa da eğitim sisteminin en önemli girdisi olan öğretmenler şahsi gayretleriyle bu becerileri kazandırmada önemli rol oynayabilirler.” (17. kişi)

14. soruyla ilgili olarak 1 kişi eğitim sisteminde yetersizlik olsa da bu becerilerin belli ölçüde kazandırılabilceğini düşünürken yine 1 kişi ise bu soruyu boş bırakmıştır.

14. sorudan elde edilen tüm verilerin sonucuna göre Tablo 25’te de görüldüğü gibi BMTAL öğretmenlerinin çoğu günümüz eğitim sisteminin 21. yüzyıl becerilerini vermede yeterli olmadığı ile ilgili görüş belirtmiştir. Bunun en önemli sebebi olarak da eğitim sisteminin yetersizliği görülürken öğrencilerin yetersiz olması da en az ifade edilen görüş olmuştur.

Tablo 26’da BMTAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerinin ortaöğretim programlarındaki yansımalarına ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 3 ve 4. sorulardan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 26

Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarındaki Yansımalarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ORTAÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ BOYTU	3. Soru: Ünitelendirilmiş yıllık planı yaparken dersin öğretim programından yararlanıyor musunuz?	Evet 14 Hayır 4	18
		Akıl Yürütme (2-3-4-8-10-12 , 14-16-17 ve 18. kişiler)	10
		BİT Okuryazarlığı	-
		Bilgi Okuryazarlığı (5-6 ve 9.kişiler)	3
		Çatışma Yönetme ve Çözme	-
		Dil Becerileri (1 ve 9. kişiler)	2
		Doğa Okuryazarlığı (6.kişi)	1
		Empati (3-6 ve 13-16-18.kişiler)	5
		Esneklik ve Uyum (3 ve 8.kişi)	2
		Eleştirel Düşünme (2-3-10 ve 13-16-17-18.kişiler)	7
		Girişimcilik -	-
		Görsel Okuryazarlık -	-
		Hayat Boyu Öğrenme (1-10 ve 13.kişiler)	3
		Kaynakların Etkili Kullanımı (2 ve 10.kişiler)	2
		İletişim Becerileri (1-3 ve 13.kişiler)	3
		İş Birliği	-
		Medya Okuryazarlığı (9.kişi)	1
	4. Soru: Dersinizin orta öğretim programında 21.yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğünüz hangi beceriler var?	Öğrenmeyi Öğrenme (1-4-10-12 ve 17.kişiler)	5
		Öz Değerlendirme (3 ve 9.kişiler)	2
		Öz Düzenleme -	-
		Öz Saygı (1 ve 3-18.kişiler)	3
		Öz Sunum -	-
		Öz Yeterlilik -	-
		Öz Yönetim -	-
		Planlama (9 ve 14.kişi)	2
		Problem Çözme ve Karar Verme (6-8-10 -12-17 ve 18.kişiler)	6
		Proje Yönetimi (6-8-9-13 ve 14.kişiler)	5
		Üretkenlik ve Verimlilik (13.kişi)	1
		Yaratıcılık ve Yenilikçilik (1-3-5-13-14 ve 18.kişiler)	6
		Milli ve Evrensel vatandaşlık (13.kişi)	1
		Zaman Yönetimi (10-12-13 ve 14.kişi)	4
		Boş (17-11 ve 15.kişiler)	3

Tablo 26’da 3. soruya ait cevaplar incelendiğinde ünitelendirilmiş yıllık plan yaparken dersinizin öğretim programından yararlanıyor musunuz, sorusuna 18 öğretmenin 14’ü evet cevabını verirken 4’ü hayır cevabını vermiştir.

Tablo 26’da 4.sorunun cevapları incelendiğinde dersinizin ortaöğretim programında hangi 21. yüzyıl becerilerinin olduğunu düşünüyorsunuz, sorusuna 10 öğretmen akıl yürütme, 7 öğretmen eleştirel düşünme, altışar öğretmen problem çözme-karar verme ve yaratıcılık-yenilikçilik, beşer öğretmen empati, öğrenmeyi öğrenme, proje yönetimi, 4 öğretmen zaman yönetimi, üçer öğretmen bilgi okuryazarlığı, hayat boyu öğrenme, iletişim, öz saygı, ikişer öğretmen dil, esneklik-uyum, kaynakların etkili kullanımı, öz değerlendirme, planlama, birer öğretmen ise doğa okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, üretkenlik-verimlilik, milli ve evrensel vatandaşlık becerilerinin kendi derslerinin öğretim programında olduğunu ifade etmiştir. BİT okuryazarlığı, çatışma yönetme-çözme, girişimcilik, görsel okuryazarlık, iş birliği, öz düzenleme, öz sunum, öz yeterlilik ve öz yönetim becerilerini hiçbir öğretmen tercih etmemiştir.

Bu soruda ayrıca 1. bölümde incelenen ortaöğretim programlarının betimsel analizinden elde edilen bulguların öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgularla karşılaştırması yapılmıştır. Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmenlerinden 1. kişinin branşı İngilizcedir (bknz: EK-12). 1. öğretmen dersinin öğretim programında dil, hayat boyu öğrenme, iletişim, öğrenmeyi öğrenme, öz saygı ve yaratıcılık-yenilikçilik becerilerinin olduğunu ifade etmiştir. İngilizce dersi ortaöğretim programının betimsel analiz tablosu (Tablo 9) incelendiğinde hayat boyu öğrenme, yaratıcılık-yenilikçilik ve öz saygı ile ilgili doğrudan beceriler yer almamıştır. Dil becerisi 70, iletişim becerisi 8, öğrenmeyi öğrenme becerisi 2 kodla öğretim programında yer almıştır. Dolayısı ile İngilizce dersi ortaöğretim programının analizinden elde edilen verilerle 1. kişinin görüşme formundaki 4. soruya verdiği cevaplar birbirini desteklememektedir.

Görüşme formunu dolduran 2. öğretmenin branşı din kültürü ve ahlak bilgisidir (bknz: EK-12) 2. öğretmen dersinin öğretim programında akıl yürütme, eleştirel düşünme ve kaynakların etkili kullanımı becerilerinin olduğunu ifade etmiştir. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin ortaöğretim programının betimsel analizi (Tablo 6) incelendiğinde akıl yürütme, eleştirel düşünme ve kaynakların etkili kullanımı ile ilgili doğrudan beceri isimleri yer almamıştır. Dolayısı ile din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programının analizinden elde edilen verilerle 2. kişinin görüşme formundaki 4. soruya verdiği cevaplar birbirini desteklememektedir.

Görüşme formunu dolduran 3. kişinin felsefe öğretmeni olduğu görülmektedir (bknz: EK-12). 3. öğretmen dersinin ortaöğretim programında akıl yürütme, empati, esneklik-uyum, iletişim becerileri, öz değerlendirme, öz saygı ve yaratıcılık-yenilikçilik olduğunu ifade

etmiştir. Felsefe dersi betimsel analizi (Tablo 8) incelendiğinde akıl yürütme ve iletişim becerileri ile ilgili kodlar yer almış fakat empati, esneklik-uyum, öz değerlendirme, öz saygı ve yaratıcılık-yenilikçilik ile ilgili doğrudan beceri isimlerine rastlanılmamıştır. Dolayısı ile felsefe dersi ortaöğretim programının analizinden elde edilen verilerle 3. kişinin görüşme formundaki 4. soruya verdiği cevaplar birbirini desteklememektedir.

Görüşme formunu dolduran 14. kişinin coğrafya öğretmeni olduğu görülmektedir (bknz: EK-12). 14. öğretmen de dersinin öğretim programında akıl yürütme, planlama, proje yönetimi, yaratıcılık-yenilikçilik ve zaman yönetimi ile ilgili beceriler olduğunu ifade etmiştir. Coğrafya dersi ortaöğretim programı betimsel analizi (Tablo 5) incelendiğinde akıl yürütme 1, planlama 2, proje yönetimi 1, zaman yönetimi 12 kodla öğretim programında yer almıştır fakat yaratıcılık- yenilikçilik ile ilgili olarak doğrudan beceri isimlerine rastlanmamıştır. 4. soruya 3 öğretmenin cevap vermediği de tespit edilen diğer bulgudur.

3 ve 4. sorunun analizine yönelik oluşturulan Tablo 26'dan elde edilen verilerin sonucuna göre BMTAL öğretmenlerinin birçoğu yıllık plan yaparken dersinin öğretim programından yararlanmaktadır. Kendi derslerinin öğretim programında ise en çok akıl yürütme becerisi olduğunu düşünürken doğa okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, üretkenlik-verimlilik, milli ve evrensel vatandaşlık ise derslerinin öğretim programında en az olduğunu düşündükleri becerilerdir.

Tablo 27'de BMTAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerini üniversite eğitimi sırasında alıp almadığına ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 5 ve 6. sorudan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 27

Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Üniversite Eğitimi Sırasında Alınıp Alınmadığına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ SÜRECİNDEKİ BOYUTU	5. Soru: Üniversite eğitiminiz sırasında 21. yüzyıl becerisi ile ilgili olduğunu düşündüğünüz dersler aldınız mı?	Evet 14 Hayır 4	18
	6. Soru: 21. yüzyıl becerileri ile ilgili ders aldığınız bu derslerin içeriğini açıklar mısınız?	21. yüzyıl becerilerinin bazılarını derslerin içinde gördüğünü düşünenler 1-2-3-4-6-8-9-10-15-16 ve 17.kişiler)	11
		21. yüzyıl becerilerini derslerde kullanılan etkinlikler üzerinden gördüğünü düşünenler (1-3 ve 5. kişiler)	3
		Boş (7-11-12-13-14 ve 17.kişiler)	6

Tablo 27’de 5. soruya ait cevaplar incelendiğinde öğretmenlere sorulan üniversite eğitiminiz sırasında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğünüz dersler aldınız mı, sorusuna 18 öğretmenden 14 kişi evet cevabını verirken 4 kişi hayır cevabını vermiştir.

6. soruya ait Tablo 27’nin analizi incelendiğinde 21. yüzyıl becerileri ile ilgili üniversite eğitimi sırasında ders aldıysanız bu derslerin içeriğini açıklar mısınız, sorusuna öğretmenlerin cevapları şu şekilde dağılmıştır: 21. yüzyıl becerilerinin bazılarını derslerin içinde gördüğünü düşünenlerin sayısı 11’dir. 21. yüzyıl becerilerini derslerde kullanılan etkinlikler üzerinden gördüğünü düşünenlerin sayısı ise 3’tür. Bu soruya 6 öğretmen cevap vermemiştir.

Aşağıda görüşme formunu dolduran bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Medya okuryazarlığı, iletişim. Genel olarak derslerin içerisinde akıl yürütme ve eleştirel düşünme gibi becerileri gördük.” (2. kişi)

“Mantık derslerinde tümevarım, tümdengelim, analogi gibi akıl yürütme teknikleri; sosyoloji ve psikolojide empati; felsefenin temelinde de eleştirel düşünme becerilerini gördük.” (3. kişi)

“Fen edebiyat fakültesi öğrencisi olduğumdan bilimsel bilgiyi işleyip kullanma ile ilgili laboratuvar dersleri aldım. Doğa okuryazarlığı branşımdan dolayı kazandım. Planlama, proje yönetimi ve zaman yönetimi becerilerini de tezsiz yüksek lisans derslerimde aldım.”(6. kişi)

“İleride insanlığın en büyük sorununun tüketmek olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle hem tarımsal hem teknolojik üretimle ilgili dersler almak isterdim.” (7. kişi)

“Eğitim fakültesinde formasyon derslerinin bunlarla ilgili olduğunu düşünüyorum.” (9. kişi)

“Materyal tasarım ders aldım. Herhangi bir konuyla ilgili bir proje hazırlayıp öğretmenime ve sınıf arkadaşlarıma sunmam gayet güzeldi.” (15. kişi)

Tablo 27’ deki 5 ve 6. soruya yönelik verilerin analiz sonucuna göre BMTAL öğretmenlerinin çoğu üniversite eğitimi sırasında 21. yüzyıl becerilerine yönelik ders aldığını ifade etmiştir. Bu bağlamda üniversite eğitiminiz sırasında ders aldıysanız aldığınız bu derslerin içeriğini açıklar mısınız, sorusuna da öğretmenlerin çoğu 21. yüzyıl

becerilerini derslerin içinde gördüğü ile ilgili görüş belirtmiştir. Bazı öğretmenler ise bu konuda fikir belirtmemeyi tercih etmiştir.

Tablo 28’de BMTAL öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerini öğretimi süreçlerine ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik 7 ve 8. sorudan elde edilen bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 28

Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerini Öğretim Sürecine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Tema	Soru	Kodlar	f
21.YÜZYIL BECERİLERİNİN ÖĞRETİM SÜRECİ BOYUTU	7. Soru: Derslerinizde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştiriyor musunuz?	Evet 16	18
		Hayır 2	
		21. yüzyıl becerilerini ders içeriğinden hareketle öğrettiğini düşünenler (6-13 ve 16. kişiler)	3
	8. Soru: 21. yüzyıl becerilerini nasıl öğretiyorsunuz, mısınız?	21. yüzyıl becerilerini öğrenciyi yönlendirerek çabasını destekleyerek ona kazandırdığını düşünenler (1-6-9 -15 ve 18. kişiler)	5
		21. yüzyıl becerilerini ders dışındaki faaliyetlerle kazandırdığını düşünenler (6-11 ve 14. kişiler)	3
		Bazı 21. yüzyıl becerilerini derste bizzat kullanarak öğrettiğini düşünenler (2-4-7 ve 8. kişiler)	4
		Becerileri kazanımlarla öğrettiğini düşünenler (12. kişi)	1
		Becerileri öğretim teknikleriyle kazandırdığını düşünenler (1, 3 ve 17. kişi)	3
		Becerileri öğretmediğini düşünenler (10. kişi)	1
		Boş (5. kişi)	1

7. soruya ait Tablo 28’de yer alan cevapların analizine göre derslerinizde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştiriyor musunuz, sorusuna öğretmenlerin 16’sı evet cevabını vermiştir. 2 öğretmen ise bu soruya hayır cevabını vermiştir.

8. soruya ait Tablo 28’deki cevapların analizi incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerini nasıl öğretiyorsunuz, sorusuna öğretmenlerin yaklaşımı şöyle olmuştur: 21. yüzyıl becerilerini öğrenciyi yönlendirip çabasını destekleyerek öğrettiğini düşünenlerin sayısı 5’tir. Bu becerileri derste bizzat kullanarak öğrettiğini düşünenlerin sayısı 4’tür. 21. yüzyıl becerilerini ders içeriğinden hareketle öğrettiğini düşünenler ise 3 kişidir. Yine bu becerileri çeşitli öğretim tekniklerini kullanarak öğrettiğini düşünenlerin sayısı da 3’tür.

21. yüzyıl becerilerini ders dışındaki faaliyetlerle kazandırdığını düşünenlerin sayısı 3 iken bu becerileri kazanımlarla öğrettiğini düşünenlerin sayısı ise 1'dir. 8. sorunun analiz tablosuna göre 1 öğretmen bu becerileri öğretemediğini ifade ederken 1 öğretmen de sorunun cevabını boş bırakmıştır. Bazı öğretmenler ise birden fazla yolla bu becerilerin öğretilebileceğini düşünmüştür. Örneğin; 6. kişi hem ders içeriğinden hareketle hem öğrenciyi yönlendirip çabasını destekleyerek hem de ders dışındaki faaliyetlerle 21. yüzyıl becerilerini kazandırılabilirliği görüşündedir. 1. kişi de hem ders içeriğinden hareketle hem de ders dışındaki faaliyetlerle hem de kazanımlarla bu becerileri kazandırabileceği görüşündedir.

Aşağıda görüşme formunu dolduran bazı katılımcı öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Öğrenciyi aktif kılarak ve öğretmenin sadece yol gösteren olduğu yöntem ve tekniklerle bu becerileri öğretiyorum. Ayrıca derste öğrencilerin dil becerilerini geliştirici materyaller kullanmaya çalışıyorum.” (1. kişi)

“Eleştirel düşünme adına metin analizi yaptırıyorum. Empati geliştirmek adına gündelik hayattan örnekler veriyorum. İş birliği adına grup çalışması yaptırıyorum. Felsefe öğrenmenin hiçbir zaman bitmeyeceğini vurguluyorum.” (3. kişi)

“Akıl yürütme ve BİT okuryazarlığı becerilerini proje ve ödevlerle, çatışma yönetme ve çözmeyi ders esnasında karşılaştığımız sorunların çözümünde, doğa okuryazarlığı becerilerini ders içeriği gereği, iletişim ve iş birliği becerilerini verdiğim grup ödevleriyle, planlama becerisini dönem ödevleriyle, üretkenlik- verimlilik ve yaratıcılık-yenilikçilik becerilerini de TUBİTAK 4006 ‘da yaptığımız çalışmalarla kazandırmaya çalışıyorum.” (6. kişi)

“Hayat boyu öğrenme konusunu önemsiyorum ve öğrencilere bu konuda sözlü yönlendirmeler yapıyorum. Empati –özellikle toplumsal empati- konusunda sürekli vurgulamalar yapıyorum. Zamanın ruhu kavramını kullanıyorum.” (7. kişi)

“Ders saatlerinin çok kısıtlı olmasından dolayı bu becerileri öğretemiyorum.” (10. kişi)

“Dersin konusuyla ilişkilendirerek öğretmeye çalışıyorum. Dünya müziklerini öğretmek farklı kültürlerle saygıyı, empatiyi, eleştirel düşünmeyi vb. öğrencilere kazandırıyorum.” (13. kişi)

“Akıl yürüterek, yaratıcılığını kullanıp atık malzemelerle verilen süre içinde gerekli planlamaları yapması ve proje üretmesi sağlandı.” (14. kişi)

“İşlediğimiz konular içerisine sıkıştırıyorum.” (16. kişi)

“Dersi bir sunum şeklinde değil de konunun özelliklerine göre çeşitli öğretim tekniklerini kullanarak 21. yüzyıl becerilerini kazandırıyorum.” (17. kişi)

Tablo 28’i oluşturan 7 ve 8. sorulara ait verilerin analiz sonucuna göre BMTAL öğretmenlerinin büyük çoğunluğu derslerinde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştirmekte olduğuna dair görüş bildirmiştir. Bu soru bağlamında BMTAL öğretmenlerinin çoğu 21. yüzyıl becerilerini ders içi faaliyetlerle kazandırırken bir kısmı da ders dışı faaliyetlerle bu becerileri kazandırıldığını ifade etmiştir. Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerden 1 ve 6. kişiler 21. yüzyıl becerilerini hem ders dışı hem ders içi faaliyetlerle kazandırıldığını belirtmiştir.

4.2.2. Örneklem Olarak Seçilen 3 Okuldaki Katılımcı Öğretmenlerden Elde Edilen Verilere Göre Okul Başarısının Öğretmen Görüşlerine Etkisine Ait Bulgular

Bu bölümde araştırmanın 3. Araştırma sorusu olan “Okulların başarı durumuna göre öğretmenlerin görüşlerinde farklılık var mıdır?” sorusuna ilişkin cevapların dağılımı verilmiştir. Örneklem olarak alınan okullarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin birleşik analizine yer verilerek karşılaştırmalar yapılmıştır.

1. Okul Atatürk Anadolu Lisesi (AAL)
2. Okul Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi (MAEAL)
3. Okul Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (BMTAL) (TEOG 2017 Ankara İli Tüm Liseler Taban Puanları)

Soru 1: *21. yüzyıl becerilerini daha önce duydunuz mu?*

Tablo 29’da örneklem olarak alınan 3 okuldan araştırmaya katılan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini daha önce duyma durumlarına ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 29

TEMA: 21. Yüzyıl Becerilerinin Daha Önce Duyulmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
Evet	12	10	18	40
Hayır	1	8	-	9
Boş	-	1	-	1
Toplam	13	19	18	50

1.soruya ait Tablo 29 incelendiğinde üç okul içindeki en başarılı okul kategorisindeki Atatürk Anadolu Lisesindeki 13 öğretmenlerden 12'si 21. yüzyıl becerilerini duyduğunu ifade ederken orta düzeyde başarılı okul olan Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesindeki 19 öğretmenlerden 10'u 21. yüzyıl becerilerini duyduğunu ifade etmiştir. Başarısız okul kategorisindeki Battalgazi Mesleki Teknik Anadolu Lisesindeki 18 öğretmenin 18'i de 21. yüzyıl becerilerini duyduğunu ifade etmiştir. Toplamda 50 öğretmenlerden 40'ının 21. yüzyıl becerilerini duyduğunu, 9'unun bu becerileri duymadığını ve 1 öğretmenin de soruya cevap vermediği tespit edilmiştir. Sonuç olarak Tablo 29'daki verilerin analiz sonucu incelendiğinde 3 farklı başarı düzeyindeki okulun öğretmenlerinin çoğu 21. yüzyıl becerilerini duyduğuna yönelik görüş belirtmiştir.

Soru 2: *21. yüzyıl becerileri deyince ne anlıyorsunuz?*

Tablo 30'da örneklem olarak alınan 3 okuldaki araştırmaya katılan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri deyince ne anladıklarına ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 30

TEMA: 21. Yüzyıl Becerileri Denilince Ne Anlaşıldığına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
Teknolojik beceri olarak görenler	3	2	3	8
Çağa ayak uydurma becerisi olarak görenler	4	9	10	23
İhtiyaç duyulan beceri olarak görenler	3	-	-	3
Öğrenme becerisi olarak görenler	-	-	2	2
Vatandaşlık becerisi olarak görenler	3	-	1	4
Kişisel gelişim becerisi olarak görenler	1	3	10	14
Düşünsel beceri olarak görenler	1	3	-	4
Meslek becerisi olarak görenler	1	1	-	2
Toplumsal beceri olarak görenler	1	1	-	2
Boş	1	4	-	5
Toplam	18	23	26	67

2. soruya ait Tablo 30’da yer alan cevapların analizine göre 3 başarı düzeyindeki okulda toplamdaki 50 öğretmen 21. yüzyıl becerileri denilince ne anlıyorsunuz, sorusuna 23 kişi çağa ayak uydurma becerisi, 14 kişi kişisel gelişim becerisi, 8 kişi teknolojik beceri, dörder kişi vatandaşlık becerisi, düşünsel beceri olarak görmüştür. 3 kişi ihtiyaç duyulan beceri olarak görürken ikişer kişi de meslek becerisi, öğrenme becerisi ve toplumsal beceri olarak görmüştür. 5 öğretmen de bu soruya cevap vermemiştir. Tablo 30’dan elde edilen verilerin analiz sonucuna göre 3 farklı başarı düzeyindeki okulun öğretmenlerinin yarısına yakını 21. yüzyıl becerilerinin çağa ayak uydurma becerileri olduğu yönünde görüş belirtmiştir. 21. yüzyıl becerilerini meslek becerisi, öğrenme becerisi ya da toplumsal beceri olarak görenlerin sayısı oldukça azdır.

Soru 3: *Ünitelendirilmiş yıllık planı yaparken dersinizin öğretim programından yararlanıyor musunuz?*

Tablo 31’de örneklem olarak alınan 3 okuldan araştırmaya katılan öğretmenlerin yıllık plan yaparken öğretim programlarından yararlanma durumlarına ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 31

TEMA: Ünitelendirilmiş Yıllık Planın Yapılmasında Öğretim Programlarından Yararlanılma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
Evet	13	14	14	41
Hayır	-	4	4	8
Boş	-	1	-	1
Toplam	13	19	18	50

3. soruya ilişkin Tablo 31’de yer alan cevapların analizi incelendiğinde 3 farklı başarı düzeyindeki okulun öğretmenlerine sorulan, ünitelendirilmiş yıllık plan yaparken dersinizin öğretim programından yararlanıyor musunuz, sorusuna 50 öğretmenin cevabı şu şekilde dağılmıştır: Soruya 41 öğretmen evet cevabını verirken 8 öğretmen hayır cevabını vermiştir. 1 öğretmen ise soruyu boş bırakmıştır. Tablo 31’e ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu yıllık plan yaparken dersinin öğretim programından yararlanmaktadır. Öğretmenlerin bir kısmı ise bu konuda görüş belirtmemeyi tercih etmiştir.

Soru 4: Dersinizin ortaöğretim programında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğünüz hangi beceriler var?

Tablo 32’de örneklem olarak alınan 3 okuldan araştırmaya katılan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin kendi derslerinin öğretim programlarında yer alma durumuna ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 32

TEMA:21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
Akıl Yürütme	5	9	10	24
BİT Okuryazarlığı	1	1	-	2
Bilgi Okuryazarlığı	3	1	3	7
Çatışma Yönetme ve Çözme	1	2	-	3
Dil Becerileri	2	6	2	10
Doğa Okuryazarlığı	1	1	1	3
Empati	5	3	5	13
Esneklik ve Uyum	1	3	2	6
Eleştirel Düşünme	4	7	7	18
Girişimcilik	1	3	-	4
Görsel Okuryazarlık	2	1	-	3
Hayat Boyu Öğrenme	3	2	3	8
Kaynakların Etkili Kullanımı	1	2	2	5
İletişim Becerileri	5	7	3	15
İş Birliği	4	2	-	6
Medya Okuryazarlığı	1	1	1	3
Öğrenmeyi Öğrenme	1	3	5	9
Öz Değerlendirme	3	3	2	8
Öz Düzenleme	2	1	-	3
Öz Saygı	1	1	3	5
Öz Sunum	2	1	-	3
Öz Yeterlilik	2	2	-	4
Öz Yönetim	3	1	-	4
Planlama	1	4	2	7
Problem Çözme ve Karar Verme	3	1	6	10
Proje Yönetimi	1	1	5	7
Üretkenlik ve Verimlilik	3	2	1	6
Yaratıcılık ve Yenilikçilik	4	4	6	14
Milli ve Evrensel vatandaşlık	2	-	1	3
Zaman Yönetimi	4	5	4	13
Tüm Becerilerin Programda Olduğunu Düşünenler	-	1	-	1
Boş	-	3	3	6
Toplam	72	84	77	233

Tablo 32’ye ilişkin 4. sorunun cevapları incelendiğinde 3 farklı başarı düzeyindeki okulun öğretmenlerine sorulan dersinizin öğretim programında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğünüz hangi beceriler var, sorusuna 50 öğretmenin cevapları şu şekilde dağılmıştır: 24 kişi akıl yürütme, 18 kişi eleştirel düşünme, 15 kişi iletişim, 14 kişi yaratıcılık-yenilikçilik, on üçer kişi empati ve zaman yönetimi, onar kişi problem çözme ve

karar verme ve dil becerileri, 9 kişi öğrenmeyi öğrenme, sekizer kişi hayat boyu öğrenme, öz değerlendirme, yedişer kişi bilgi okuryazarlığı, planlama, proje yönetimi, altışar kişi esneklik-uyum, iş birliği, üretkenlik-verimlilik, beşer kişi kaynakların etkili kullanımı, öz saygı, dörder kişi girişimcilik, öz yeterlilik, öz yönetim, üçer kişi çatışma yönetme-çözme, doğa okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, öz düzenleme, öz sunum, milli ve evrensel vatandaşlık, 2 kişi BİT okuryazarlığı becerisi olarak ifade etmiştir. Toplamda 6 öğretmen bu soruyu boş bırakırken 1 öğretmen de tüm becerilerin programda olduğunu ifade etmiştir. Tablo 32'ye ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kendi dersinin öğretim programında en çok akıl yürütme becerisi olduğunu ifade ederken en az BİT okuryazarlığı becerisi olduğunu ifade etmişlerdir.

Soru 5: Üniversite eğitiminiz sırasında 21. yüzyıl becerisi ile ilgili olduğunu düşündüğünüz dersler aldınız mı?

Tablo 33'te örneklem olarak alınan 3 okuldan araştırmaya katılan öğretmenlerin üniversite eğitimleri sırasında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili ders alma durumlarına ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 33

TEMA: Üniversite Eğitimi Sırasında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Ders Alma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
Evet	4	7	14	25
Hayır	9	12	4	25
Toplam	13	19	18	50

5. soruya ait Tablo 33'ün analizi incelendiğinde üniversite eğitiminiz sırasında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğünüz dersler aldınız mı, sorusuna 50 öğretmenin cevabı şöyle olmuştur: Toplamda 25 öğretmen evet cevabını verirken 25 öğretmen de hayır cevabını vermiştir. En başarılı okul kategorisindeki AAL'nin öğretmenlerinden 4'ü evet cevabını verirken orta düzeyde başarılı okul kategorisindeki MAEAL'nin öğretmenlerinin ise 7'si evet cevabını vermiştir. Başarısız okul kategorisindeki BMTAL'nin öğretmenlerinin ise 14'ü bu soruya evet cevabını vermiştir.

Tablo 33'e ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre öğretmenlerin yarısı üniversite eğitimi sırasında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili ders aldığını belirtirken diğer yarısı da üniversite eğitimi sırasında bu becerilerin eğitimini almadığını belirtmiştir.

Soru 6: *21. yüzyıl becerileri ile ilgili ders aldıysanız bu derslerin içeriğini açıklar mısınız?*

Tablo 34'te örneklem olarak alınan 3 okuldan araştırmaya katılan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri ile ilgili alınan derslerin içeriğine ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 34

TEMA: Üniversite Eğitimi Sırasında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Alınan Derslerin İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
21. Yüzyıl Becerilerinin Bazılarını Derslerin İçinde Gördüğünü Düşünenler	3	7	11	21
21. Yüzyıl Becerilerini Derslerde Kullanılan Etkinlikler Üzerinden Gördüğünü Düşünenler	2	2	3	7
Boş	9	12	6	27
Toplam	14	21	20	55

Tablo 34'e ait soru 6'nın analizine göre 21. yüzyıl becerileri ile ilgili ders aldıysanız bu derslerin içeriğini açıklar mısınız, sorusuna öğretmenlerin cevapları şu şekilde dağılmıştır: 50 öğretmenin 27'si bu soruya cevap vermemeyi tercih ederken 21 öğretmen 21. yüzyıl becerilerinin bazılarını derslerin içinde gördüğünü ifade etmiştir. 7 öğretmen ise 21. yüzyıl becerilerini derslerde kullanılan etkinlikler üzerinden öğrendiklerini ifade etmiştir. Bazı öğretmenlerin birden fazla seçeneği tercih ettiği Tablo 34'ün analizinden anlaşılmaktadır. Tablo 34'e ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre öğretmenlerin neredeyse yarısı 21. yüzyıl becerilerinin bazılarını derslerin içinde gördüğü ile ilgili görüş belirtirken yarısından fazlası ise bu soruya cevap vermemeyi tercih etmiştir.

Soru 7: *Derslerinizde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştiriyor musunuz?*

Tablo 35'te örneklem olarak alınan 3 okuldan araştırmaya katılan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin öğretilme durumuna ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 35

TEMA: Ders Esnasında 21. Yüzyıl Becerilerinin Öğretiminin Gerçekleştirilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
Evet	12	11	16	39
Hayır	1	8	2	11
Toplam	13	19	18	50

7. soruya ait Tablo 35'in analizi incelendiğinde toplamda 50 öğretmenin 39'u derslerinde 21. yüzyıl becerilerini öğrettiğini ifade ederken 11'i ise hayır cevabını vermiştir. En başarılı okul kategorisindeki AAL'den 1 öğretmen, orta derecede başarılı okul olan MAEAL'den 8 öğretmen, başarısız okul kategorisindeki BMTAL'den 2 öğretmen 21. yüzyıl becerilerini dersinde öğretmediğini ifade etmiştir. Tablo 35'e ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu 21. yüzyıl becerilerini derslerinde öğrettiğini, bazıları ise bu becerileri öğretmediğini ifade etmiştir.

Soru 8: *21. yüzyıl becerilerini derslerinizde nasıl öğretiyorsunuz, açıkla mısınız?*

Tablo 36'da örneklem olarak alınan 3 okuldan araştırmaya katılan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini nasıl öğrettiğine ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 36

TEMA: 21. Yüzyıl Becerilerinin Nasıl Öğretildiğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
21. yüzyıl becerilerini ders içeriğinden hareketle öğrettiğini düşünenler	4	7	3	14
21. yüzyıl becerilerini öğrenciyi yönlendirerek çabasını destekleyerek ona kazandırıldığını düşünenler	1	1	5	7
21. yüzyıl becerilerini ders dışındaki faaliyetlerle kazandırıldığını düşünenler	6	2	3	11
Bazı 21. yüzyıl becerilerini derste bizzat kullanarak öğrettiğini düşünenler	5	2	4	11
Becerileri kazanımlarla öğrettiğini düşünenler	-	-	1	1
Becerileri öğretim teknikleriyle kazandırıldığını düşünenler	-	-	3	3
Becerileri öğretmediğini düşünenler	-	2	1	3
Boş	-	6	1	7
Toplam	16	20	21	57

8. soruya ait Tablo 36'nın analizi incelendiğinde öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini nasıl öğretiyorsunuz, sorusuna ilişkin cevapların dağılımı şöyledir: 50 öğretmenin içinde 21. yüzyıl becerilerini ders içeriğinden hareketle öğretiyorum diyenlerin sayısı 14'tür. Öğrenciye bu becerileri ders dışındaki faaliyetle kazandırdığını ifade edenlerin sayısı 11 iken derste bu becerileri bizzat kullanarak öğrettiğini düşünenlerin sayısı da 11'dir. Öğrencilerin çabasını destekleyerek bu becerileri ona kazandırdığını düşünenlerin sayısı ise 7'dir. 21. yüzyıl becerilerini öğretim teknikleriyle öğrettiğini düşünenlerin sayısı 3'tür. Becerileri kazanımlarla öğrettiğini ifade edenlerin sayısı 1'dir. Becerileri herhangi bir şekilde öğretmediğini ifade edenlerin sayısı 3 iken bu soruyu boş bırakanların sayısı ise 7'dir. Bazı öğretmenlerin birkaç seçeneği birden tercih ettiği Tablo 36'nın analizinden anlaşılabılır. Tablo 36'ya ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu 21. yüzyıl becerilerini ders içi faaliyetlerle öğrettiği, bir kısmı ise 21. yüzyıl becerilerini ders dışı faaliyetlerle öğrettiği yönünde görüş belirtmiştir. Bu soruyu boş bırakan öğretmenler olduğu gibi 21. yüzyıl becerilerini öğretmediğini düşünen öğretmenler de olmuştur.

Soru 9: *Yukarıda sıralanan 21. yüzyıl becerilerinden hangilerinin önemsiz olduğunu düşünüyorsunuz, örnek vererek gerekçeleriyle açıklayınız.*

Tablo 37'de örneklem olarak alınan 3 okuldaki araştırmaya katılan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinin önemsiz olduğuna ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 37

TEMA:21. Yüzyıl Becerilerinin Hangilerinin Önemsiz Olduğuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
21. yüzyıl becerilerinin hepsinin de önemli olduğunu düşünenler	7	12	16	35
Önemsiz veya çelişkili 21. yüzyıl becerileri olduğunu düşünenler	3	1	1	5
21. yüzyıl becerilerinin öğrenilmesinin zor olacağını düşünenler	-	-	1	1
Boş	3	6	-	9
Toplam	13	19	18	50

9. soruya ait Tablo 37'nin analizine göre 3 okuldaki toplam 50 öğretmenin 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinin önemsiz olduğuna ilişkin görüşleri incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmaktadır: 35 öğretmen 21. yüzyıl becerilerinin önemli olduğunu düşünürken 5 öğretmen ise çelişkili ya da önemsiz becerilerin olduğunu ifade etmiştir. 1 öğretmen de bu

becerilerin hepsinin birden öğrenilmesinin zor olacağını düşünmüştür. 9 öğretmen ise bu soruyu boş bırakmıştır. Tablo 37'ye ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu 21. yüzyıl becerilerinin önemli olduğunu düşünmektedir. Bu fikrin aksi yönünde görüş belirten veya soruyu boş bırakan öğretmenler de olmuştur.

Soru 10: *Yukarıda sıralanan 21. yüzyıl becerilerinden hangilerinin kazandırılması öğrencilerin çağa uyumu açısından daha önemlidir?*

Tablo 38'de örneklem olarak alınan 3 okuldaki araştırmaya katılan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilerin çağa uyum sağlamaları açısından hangilerinin önemli olduğuna ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 38

TEMA: 21. Yüzyıl Becerilerinin Hangilerinin Kazandırılmasının Öğrencilerin Çağa Uyum Sağlamaları Açısından Önemine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
Akıl Yürütme	6	9	6	21
BİT Okuryazarlığı	3	8	1	12
Bilgi Okuryazarlığı	4	3	2	9
Çatışma Yönetme ve Çözme	3	2	1	6
Dil Becerileri	6	2	-	8
Doğa Okuryazarlığı	4	-	4	8
Empati	7	4	3	14
Esneklik ve Uyum	3	2	1	6
Eleştirel Düşünme	6	6	5	17
Girişimcilik	3	1	2	6
Görsel Okuryazarlık	3	-	1	4
Hayat Boyu Öğrenme	7	3	3	13
Kaynakların Etkili Kullanımı	5	1	1	7
İletişim Becerileri	3	3	3	9
İş Birliği	6	3	1	10
Medya Okuryazarlığı	4	6	1	11
Öğrenmeyi Öğrenme	4	1	6	11
Öz Değerlendirme	4	3	2	9
Öz Düzenleme	3	1	-	4
Öz Saygı	4	1	5	10
Öz Sunum	3	-	-	3
Öz Yeterlilik	3	-	1	4
Öz Yönetim	4	1	2	7
Planlama	3	2	-	5
Problem Çözme ve Karar Verme	6	5	2	13
Proje Yönetimi	4	2	3	9
Üretkenlik ve Verimlilik	5	2	2	9
Yaratıcılık ve Yenilikçilik	8	3	7	18
Milli ve Evrensel vatandaşlık	4	3	-	7
Zaman Yönetimi	6	5	1	12
Boş	-	1	-	1
Hepsinin de kazandırılması gerektiğini düşünenler	-	1	5	6
Toplam	134	84	71	289

10. soruya ait Tablo 38'e ilişkin analiz incelendiğinde 3 farklı başarı düzeyindeki okulun öğretmenlerinin çağa ayak uydurma açısından öğrencilere en çok kazandırılması gereken beceriler olarak: 50 öğretmen içinde 21'i akıl yürütme, 18'i yaratıcılık-yenilikçilik, 17'si eleştirel düşünme, 14'ü empati, on üçer öğretmen hayat boyu öğrenme, problem çözme ve karar verme, on ikişer öğretmen BİT okuryazarlığı ve zaman yönetimi, on birer öğretmen medya okuryazarlığı ve öğrenmeyi öğrenme, onar öğretmen iş birliği ve öz saygı, dokuzar öğretmen bilgi okuryazarlığı, iletişim, öz değerlendirme, üretkenlik-verimlilik ve proje yönetimi, sekizer öğretmen dil becerileri ve doğa okuryazarlığı, yedişer öğretmen kaynakların etkili kullanımı, öz yönetim ve milli-evrensel vatandaşlık becerilerinin öğrencilere kazandırılması gerektiğini ifade etmiştir. Altışar öğretmen çatışma yönetme-

özme, esneklik-uyum ve girişimcilik, 5 ğretmen planlama, dörder ğretmen görsel okuryazarlık, öz düzenleme, öz yeterlilik, 3 ğretmen de öz sunum becerilerinin çağa ayak uydurma açısından öğrencilere kazandırılması gerektiğini düşünmektedirler. Tüm 21. yüzyıl becerilerinin de çağa uyum sağlama açısından öğrencilere kazandırılması gerektiğini düşünen ğretmen sayısı 6 iken bu soruya cevap vermeyen ğretmen sayısı ise 1'dir. Tablo 38'e ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre öğrencilerin çağa uyum sağlamaları açısından hangi 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması gerektiğinin sorulduğu bu soruya öğretmenler en çok akıl yürütme, yaratıcılık-yenilikçilik ve eleştirel düşünme cevabını verirken en az kazandırılması gereken beceri olarak da öz sunum becerisini görmüşlerdir.

Soru 11: *21. yüzyıl becerilerinden hangilerine sahip olduğunuzu dşntyorsunuz, açıklayınız.*

Tablo 39'da örneklem olarak alınan 3 okuldan araştırmaya katılan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine sahip olma durumlarına ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 39

TEMA:21. Yüzyıl Becerilerine Sahip Olma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Analizi

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
Akıl Yürütme	6	6	7	19
BİT Okuryazarlığı	-	-	2	2
Bilgi Okuryazarlığı	2	1	2	5
Çatışma Yönetme ve Çözme	5	1	3	9
Dil Becerileri	2	6	3	11
Doğa Okuryazarlığı	2	1	3	6
Empati	11	8	9	28
Esneklik ve Uyum	3	6	4	13
Eleştirel Düşünme	5	3	7	15
Girişimcilik	-	1	2	3
Görsel Okuryazarlık	3	1	3	7
Hayat Boyu Öğrenme	2	3	5	10
Kaynakların Etkili Kullanımı	4	1	3	8
İletişim Becerileri	7	2	4	13
İş Birliği	4	5	7	16
Medya Okuryazarlığı	2	-	3	5
Öğrenmeyi Öğrenme	2	-	4	6
Öz Değerlendirme	6	4	6	16
Öz Düzenleme	2	1	2	5
Öz Saygı	3	2	7	12
Öz Sunum	-	-	2	2
Öz Yeterlilik	3	1	2	6
Öz Yönetim	4	2	3	9
Planlama	3	3	3	9
Problem Çözme ve Karar Verme	3	3	4	10
Proje Yönetimi	1	1	2	4
Üretkenlik ve Verimlilik	4	1	3	8
Yaratıcılık ve Yenilikçilik	4	1	5	10
Milli ve Evrensel vatandaşlık	1	-	1	2
Zaman Yönetimi	7	5	3	15
Boş	-	2	-	2
Çoğu beceriye sahibim diyenler	-	1	4	5
Çoğu beceriye sahip değilim diyenler	-	1	-	1
Toplam	101	73	118	292

11. soruya ait Tablo 39'un analizine göre 3 farklı başarı düzeyindeki okulun öğretmenlerinden elde edilen veriler yorumlandığında şu bulgulara ulaşılmıştır: 28 öğretmen empati, 19 öğretmen akıl yürütme, on altı öğretmen iş birliği ve öz değerlendirme, on beşer öğretmen eleştirel düşünme ve zaman yönetimi, on üçer öğretmen iletişim ve esneklik- uyum, 12 öğretmen öz saygı, 11 öğretmen dil, onar öğretmen hayat boyu öğrenme, yaratıcılık-yenilikçilik, problem çözme ve karar verme, dokuzar öğretmen çatışma yönetme-çözme, öz yönetim ve planlama, sekizer öğretmen kaynakların etkili kullanımı, üretkenlik-verimlilik, 7 öğretmen görsel okuryazarlık, altı öğretmen doğa okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz yeterlilik, beşer öğretmen bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve öz düzenleme, 4 öğretmen proje yönetimi, 3 öğretmen girişimcilik, ikişer öğretmen BİT okuryazarlığı, öz sunum, milli-evrensel vatandaşlık becerilerinin

kendisinde olduğunu ifade etmiştir. Birçok beceriye sahibim diyen öğretmen sayısı 5 iken çoğu beceriye sahip değilim diyen öğretmen sayısı ise 1'dir. Bu soruya 2 öğretmen ise cevap vermemiştir. Tablo 39'a ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre öğretmenler kendilerinde en çok empati becerisinin olduğunu düşünmüşler, en az da BİT okuryazarlığı, öz sunum ve milli-evrensel vatandaşlık becerilerinin olduğuna yönelik görüş belirtmişlerdir.

Soru 12: *21. yüzyıl becerilerinin hangilerinden yoksun olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız.*

Tablo 40'ta örneklem olarak alınan 3 okuldaki araştırmaya katılan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinden yoksun olduklarına ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 40

TEMA: 21. Yüzyıl Becerilerinden Yoksun Olma Durumuna Göre Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
Akıl Yürütme	-	-	-	-
BİT Okuryazarlığı	2	5	2	9
Bilgi Okuryazarlığı	1	-	2	3
Çatışma Yönetme ve Çözme	-	3	1	4
Dil Becerileri	4	2	3	9
Doğa Okuryazarlığı	4	4	1	9
Empati	-	-	-	-
Esneklik ve Uyum	-	-	-	-
Eleştirel Düşünme	-	-	-	-
Girişimcilik	5	4	5	14
Görsel Okuryazarlık	-	1	-	1
Hayat Boyu Öğrenme	-	-	-	-
Kaynakların Etkili Kullanımı	-	1	-	1
İletişim Becerileri	-	1	-	1
İş Birliği	-	-	-	-
Medya Okuryazarlığı	2	1	2	5
Öğrenmeyi Öğrenme	-	-	-	-
Öz Değerlendirme	-	-	1	1
Öz Düzenleme	-	-	-	-
Öz Saygı	-	-	-	-
Öz Sunum	1	-	-	1
Öz Yeterlilik	-	1	-	1
Öz Yönetim	-	1	-	1
Planlama	-	2	4	6
Problem Çözme ve Karar Verme	-	-	-	-
Proje Yönetimi	1	5	1	7
Üretkenlik ve Verimlilik	-	-	1	1
Yaratıcılık ve Yenilikçilik	-	2	4	6
Milli ve Evrensel vatandaşlık	-	-	-	-
Zaman Yönetimi	1	-	3	4
Boş	2	2	1	5
Hiçbir beceriden yoksun değilim diyenler	-	-	2	2
Toplam	23	35	33	91

12. soruya ait Tablo 40'ın analizine göre 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinden yoksun olduğunuzu düşünüyorsunuz, sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplar şöyle dağılmıştır: 50 öğretmenin 14'ü girişimcilik, dokuzar öğretmen BiT okuryazarlığı, dil, doğa okuryazarlığı, 7 öğretmen proje yönetimi, altışar öğretmen planlama ve yaratıcılık-yenilikçilik, 5 öğretmen medya okuryazarlığı, dörder öğretmen çatışma yönetme-çözme ve zaman yönetimi, 3 öğretmen bilgi okuryazarlığı, birer öğretmen ise görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, iletişim becerileri, öz değerlendirme, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim ve üretkenlik-verimlilik becerilerinden yoksun olduğunu ifade etmiştir. 5 öğretmen bu soruyu boş bırakırken hiçbir beceriden yoksun değilim diyen öğretmen sayısı

ise 2'dir. Tablo 40'a ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre öğretmenlerin en çok girişimcilik becerilerinden yoksun olduğu tespit edilirken en az görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, iletişim becerileri, öz değerlendirme, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim ve üretkenlik-verimlilik becerilerinden yoksun oldukları tespit edilmiştir.

Soru 13: *21. yüzyıl becerilerinden hangilerini öğrenmekte ya da geliştirmekte güçlüklerle karşılaşabilirsiniz, açıklayınız.*

Tablo 41'de örneklem olarak alınan 3 okuldan araştırmaya katılan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinin öğrenilmesi ya da geliştirilmesinde zorluklarla karşılaşacaklarına ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 41

TEMA:21. Yüzyıl Becerilerinin Öğrenilmesi ya da Geliştirilmesinde Karşılaşılan Güçlüklerle İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	Başarı Sıralamasına Göre Okullar			f
	AAL	MAEAL	BMTAL	
Akıl Yürütme	-	1	-	1
BİT Okuryazarlığı	2	1	1	4
Bilgi Okuryazarlığı	-	1	1	2
Çatışma Yönetme ve Çözme	2	1	1	4
Dil Becerileri	4	-	2	6
Doğa Okuryazarlığı	3	-	2	5
Empati	1	-	1	2
Esneklik ve Uyum	-	1	-	1
Eleştirel Düşünme	-	1	2	3
Girişimcilik	4	1	2	7
Görsel Okuryazarlık	-	1	-	1
Hayat Boyu Öğrenme	-	1	-	1
Kaynakların Etkili Kullanımı	-	1	-	1
İletişim Becerileri	-	-	-	1
İş Birliği	-	2	-	2
Medya Okuryazarlığı	1	1	1	3
Öğrenmeyi Öğrenme	-	1	-	1
Öz Değerlendirme	-	-	-	-
Öz Düzenleme	-	-	1	1
Öz Saygı	-	1	-	1
Öz Sunum	1	-	-	1
Öz Yeterlilik	-	-	-	-
Öz Yönetim	-	-	-	-
Planlama	-	1	1	2
Problem Çözme ve Karar Verme	1	-	1	2
Proje Yönetimi	3	3	-	6
Üretkenlik ve Verimlilik	-	-	-	-
Yaratıcılık ve Yenilikçilik	-	2	1	3
Milli ve Evrensel vatandaşlık	2	1	1	4
Zaman Yönetimi	-	1	2	3
Boş	-	6	3	9
Hepsini de geliştirebilirim diyenler	-	2	1	3
Toplam	24	31	24	79

13. soruya ait Tablo 41'e ilişkin analiz tablosuna göre 21. yüzyıl becerilerinden hangilerini geliştirmekte ya da öğrenmekte zorlanırsınız, sorusuna öğretmenlerin yaklaşımları şöyle olmuştur: 7 öğretmen girişimcilik, altışar öğretmen dil, proje yönetimi, 5 öğretmen doğa okuryazarlığı, dörder öğretmen BİT okuryazarlığı, çatışma yönetme-çözme, milli-evrensel vatandaşlık, üçer öğretmen eleştirel düşünme, medya okuryazarlığı, yaratıcılık-yenilikçilik, zaman yönetimi, ikişer öğretmen bilgi okuryazarlığı, empati, iş birliği, planlama, problem çözme ve karar verme, birer öğretmen akıl yürütme, esneklik-uyum, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iletişim, öğrenmeyi öğrenme, öz düzenleme, öz saygı ve öz sunum becerilerinde kendini geliştirmekte ya da bu becerileri öğrenmekte zorlanabileceğini ifade etmiştir. 9 öğretmen bu soruyu boş bırakırken söz konusu olan tüm 21. yüzyıl becerilerini geliştirebilirim diyen öğretmen sayısı ise 3'tür. Tablo 41'e ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre öğretmenler kendilerinde en çok girişimcilik becerisini geliştirmekte zorlanabileceği yönünde fikir belirtmişlerdir. Öğretmenlerin geliştirmekte en az zorlanacağı beceriler ise akıl yürütme, esneklik-uyum, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iletişim, öğrenmeyi öğrenme, öz düzenleme, öz saygı ve öz sunum becerileri olmuştur.

Soru 14: *Günümüz eğitim sistemi 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada yeterli midir?*

Tablo 42'de örneklem olarak alınan 3 okuldaki araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim sisteminin 21. yüzyıl becerilerini kazandırmadaki yeterliliğine ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 42

Günümüz Eğitim Sisteminin 21. Yüzyıl Becerilerini Kazandırmadaki Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Başarı Sıralamasına Göre Okullar	1	2	3	f
Eğitim sisteminden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler	9	12	15	36
Öğretmenden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler	4	1	2	7
Öğrencilerin yetersizliğinden dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler	1	1	1	3
Çeşitli olumsuzluklar yüzünden bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenler	2	3	7	12
Eğitim sisteminde belli ölçüde yeterlilik olduğundan bu becerilerin kısmen de olsa kazandırılabilceğini düşünenler	4	1	1	6
Öğretim programının 21. yüzyıl becerilerine göre düzenlenmesi gerektiğini düşünenler	-	-	4	4
Boş	1	5	1	7
Toplam	21	23	31	75

14. soruya ait Tablo 42 incelendiğinde eğitim sistemimiz 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada yeterli midir, sorusuna öğretmenler şu şekillerde cevap vermiştir: Eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlardan dolayı 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını ifade eden öğretmen sayısı 36'dır. Çeşitli olumsuzluklar yüzünden bu becerilerin öğrencilere kazandırılmayacağını düşünenlerin sayısı 12, öğretmenden kaynaklanan sorunlar yüzünden bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenlerin sayısı 7'dir. Eğitim sistemi belli ölçüde yeterli ve bu beceriler kısmen de olsa kazandırılabilir diyen öğretmen sayısı ise 6'dır. Öğretim programının 21. yüzyıl becerilerine göre düzenlenmesi gerektiğini düşünenlerin sayısı 4, öğrencilerin yetersizliğinden dolayı bu becerilerin kazandırılmayacağını düşünenlerin sayısı da 3'tür. Çoğu öğretmenin bu soruyu cevaplarken 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada eğitim sisteminin yeterli olup olmadığına ilişkin birden fazla faktörü öne sürdüğü tabloda görülmektedir. 7 öğretmen ise bu soruya cevap vermemiştir. Tablo 42'ye ilişkin 3 ayrı başarı düzeyindeki okulun verilerinden elde edilen sonuca göre günümüz eğitim sisteminin 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada yeterli olup olmadığı ile ilgili olumsuz yönde görüş bildiren öğretmen sayısı oldukça fazladır. Birçok öğretmen eğitim sisteminden kaynaklanan eksiklikler sebebiyle 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını düşünmüştür. Öğrencilerin yetersizliği ise 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmamasında en az tercih edilen görüş olmuştur.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularına dayalı olarak ortaya çıkan sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. 21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaöğretim Programlarına Yansımaya Yönelik Tartışma ve Sonuçlar

Araştırmanın bu bölümünde “Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin ortaöğretim programlarında son değişikliklerle birlikte 21. yüzyıl becerilerine ne kadar yer verilmiştir?” sorusunu içeren 1. araştırma sorusuna yönelik sonuç ve tartışmalara yer verilmiştir.

5.1.1. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Programlarında Ortak Olarak Yer Alan 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analize İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

“Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları” bölümü incelenen tüm ortaöğretim programlarındaki ortak bölümdür. Bu bölüm; öğretim programlarının amaçları, perspektifi, öğretim programlarındaki değerler, yetkinlikler, öğretim programlarındaki ölçme-değerlendirme yaklaşımı, bireysel gelişim, öğretim programları ve sonuç kısmından oluşmaktadır. MEB öğretim programları bölümü belirlenen 77 beceri çerçevesinde incelenmiş ve becerilerin programdaki tekrar sıklığı, programda hangi tema ve alt temalar altındaki becerilere daha çok yer verildiği ve hangi becerilerin programda yer almadığı ile ilgili aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

MEB öğretim programları bölümünde düşünme becerilerinin çok ön plana çıkarılmadığı sonucuna ulaşılmıştır, çünkü öğretim programlarında düşünsel becerilere daha çok

derslerin asıl kazanımlarının olduğu bölümde yer verildiği tespit edilmiştir. MEB öğretim programları bölümünde duyuşsal alan ve psikomotor alana yönelik becerilere ulaşılamamıştır. Oysa öğrenciye bir yetkinliği, beceriyi kazandırmak için bilişsel, duyuşsal veya psikomotor alanların her birinin basamaklarını aşama aşama işe koşmanın gerekli olduğu düşünülmektedir. Örneğin devinişsel bir becerinin kazandırılmak istendiği bir öğrenci, tüm basamaklara ait davranışları kazandıktan sonra devinişsel (psikomotor) alanda yeni bir davranış modeli oluşturabilir (Sönmez, 2015, s.103). Örneğin, sorumluluk alma becerisinin öğrenciye kazandırılması için önce beceri hakkında öğrenciye bilgi verilip duyuşsal beceri basamakları takip edilmelidir. Sorumluluk becerisi öğrencinin kişiliğinin bir parçası haline getirilmeye çalışılmalı ve öğrenciye bu beceriyi gerçek hayatında uygulayacak fırsatlar yaratılması gerekmektedir. Ornstein vd. (2003)'nin çalışmasına göre de öğretilecek konuyu seçmedeki önemli ölçütlerden birisinin öğrencilerin bilgi, beceri ve değerlerle, düşünce ve duygularla ilgili öğrendiklerinin kullanma olanağının olup olmadığı ile ilgilidir (Ornstein vd. (2003)'nden aktaran Mızıkacı,2017). İncelenen öğretim programlarındaki en büyük problemlerden birinin de becerilerin her ne kadar programda geçse de onların uygulanması, hayata aktarılması boyutunda yönlendirmelerin olmamasıdır. Programda yer alan kazanımlar davranışa dönüştürülemiyorsa, yani davranış olarak gözlenemiyorsa o kazanımın varlığından ya da gerçekleştiğinden söz edilemez (Sönmez, 2015, s.55). Öğretim programlarının uygulama boyutu ile ilgili Boyacı ve Özer (2019) de çalışmalarında öğretim programlarının paradigmatik değişim ve bilgilerin uygulamaya yansıtılması bağlamında oldukça önemli bir konumda olduğunu ifade etmişlerdir. Hamarat (2019)'ın *21. Yüzyıl Becerileri Odağında Türk Eğitiminin Politikaları* isimli çalışmasına göre ise 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında eğitimin sadece öğretim süreci boyutu aktif olmamalıdır. Beceriler açısından Türk eğitim sisteminin bütünsel bir yapıda olmasının, sistemin tüm parçalarının 21. yüzyıl becerilerini desteklemesinin beklendiğini ifade etmiştir. Beceri odaklı bir öğrenme ortamı tesis edilip örneğin, ölçme değerlendirme anlayışının buna uygun olmadığı bir politika adımının eksik kalacağını düşünmektedir.

MEB öğretim programları bölümünde öğrenme becerilerinden araştırma, öğrenmeyi öğrenme, hayat boyu öğrenme becerisine herhangi bir vurgu yapılmamıştır. MEB öğretim programları bölümü; okuryazarlık becerilerinden doğa okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve finansal okuryazarlık becerilerinin yer almadığı yapılan analizde ulaşılan sonuçtur. Özellikle doğa okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı becerilerinin 21. yüzyıl öğretmen ve

öğrencileri için önemli olduğu düşünülmektedir. Duruhan (2007) da öğretim programlarında öğretim ve araştırma faaliyetlerinin temiz enerji üretimine yoğunlaşmasının ve doğayla barışık yaşama becerisinin tüm öğrencilere kazandırılması gerektiğinin önemli olduğuna yönelik sonuca ulaşmıştır. Kendini yönetme becerileri MEB öğretim programları bölümünde yer almayan becerilerdendir. Genel olarak incelenen 6 dersin ortaöğretim programlarından elde edilen verilere göre öz değerlendirme, öz yönetim gibi kendini yönetme becerilerinin öğretim programlarında genellikle yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Oysa bir bireyin kendi yeterliliklerinin farkında olup tarafsızca kendini değerlendirebilmesi ve hatalarını düzeltebilme farkındalığına sahip olması önemlidir. MEB öğretim programları bölümünün analizine bakıldığında vatandaşlık becerilerinin öğretim programlarının temelinde yer aldığı fakat evrensel vatandaşlık ile ilgili becerilerin ortaöğretim programları bölümünde yer almadığı yapılan analizde ulaşılan sonuçtur. İşeri (2019) çalışmasında Türkiye’de farklı öğretim kademelerindeki öğretim programlarının uluslararası nitelik ve eşdeğerde becerilere dayalı bir içeriğinin bulunmadığına yönelik görüş bildirerek bu çalışmanın sonuçlarıyla benzer sonuçlardan birine ulaşmıştır.

MEB öğretim programları bölümünde dil becerileri teması programın temeline alınmış ve ana dilde iletişim becerisi desteklenmiştir. MEB öğretim programları ortak kısmında kendini gerçekleştirme becerilerine yer verilmiş, özellikle etik kavramına yönelik becerilerin ön plana çıkarıldığı tespit edilmiştir. MEB öğretim programları bölümünde iletişim becerilerine de yönetsel becerilere de yer verilmiştir. Programların ortak olan bu bölümünde kültürel farkındalıkla ilgili becerilere rastlanırken küresel farkındalık ile ilgili herhangi bir beceri tespit edilememiştir. Coşkun (2017)’un çalışmasına göre yenilenen öğretim programlarında, bir arada yaşama kültürü oluşturma, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalık kazanma, teknoloji ve yeniliklerin ulusal boyuta taşınması, üretime katkı sağlama, doğa, enerji, gibi boyutlarda bireysel ve toplumsal ihtiyaçları ortaya koyacak analizlere yer verilmediği tespit edilmiştir. 2023 Eğitim Vizyonuna göre (2018) ortaöğretim kademesi değişen dünyanın gerektirdiği becerileri öğrencilere kazandırmak için birtakım değişimlere ihtiyaç duymaktadır. Bu değişim; akademik becerilerle birlikte diğer gelişim alanlarını da dikkate alacak şekilde ve bireysel farklılıkları gözetken, teknolojinin doğru ve etkin olarak kullanıldığı bir yapıda olacaktır. 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması için öğretim programlarının birçok açıdan sürekli iyileştirilmesi yoluna gidilecektir. TTKB (2017) ‘nın yaptığı çalışmada da 21. yüzyılda öğrencilerin ihtiyaç

duyduğu temel bilgi, beceri ve değerlerin yanı sıra bu becerileri kazanma süreci de önem arz etmektedir. Ayrıca kazanılmış olan bu becerilerin yaşamın farklı yönlerinde kullanılabilmesi için iyi bir alt yapıya sahip olunması da bir gereksinim olarak karşımızda durmaktadır. Bu bağlamda gelecek nesillerin daha işlevsel ve çağın becerileriyle donanması için öğretim programlarında değişiklik yapılmasının zorunlu olduğu yönünde bir sonuca ulaşılmıştır.

5.1.2. Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Coğrafya dersine ait ortaöğretim programı belirlenen 77 beceri çerçevesinde incelenmiş ve becerilerin programdaki tekrar sıklığı, programda hangi tema ve alt temalar altındaki becerilerden daha çok olduğu ve hangi becerilerin programda yer almadığı ile ilgili aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Coğrafya dersi ortaöğretim programında düşünme becerileri temasında birçok beceri yer almış fakat empati ve eleştirel düşünme ile ilgili hiçbir becerinin yer almaması programda bir eksiklik olarak görülmüştür. Coğrafya dersi ortaöğretim programında duyuşsal ve psikomotor alan becerilerinin dengeli dağılmadığı tespit edilmiştir. Örneğin; psikomotor becerilerden kılavuz denetiminde yapma düzeyinde beceri kazandırılmadan beceri haline getirme düzeyiyle ilgili becerilerin programda yer alması bunun kanıtıdır. Coğrafya dersi ortaöğretim programında öğrenme becerilerinden sadece 3 beceriye ulaşılmış ve hayat boyu öğrenme, üstbilgi gibi beceriler açısından programın eksik olduğu tespit edilmiştir. Kızılcıaoğlu (t.y.) da çalışmasında öğrencilerin coğrafi bilgileri organize etmek için zihin haritalarını nasıl kullanacaklarının bilgisinin verilmesi gerekliliğine değinerek öğrencilerin öğrenme becerileri açısından güçlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Coğrafya dersi ortaöğretim programının okuryazarlık becerilerinden özellikle doğa okuryazarlığı ve görsel okuryazarlık becerileri açısından desteklendiği görülmektedir. Öz değerlendirme gibi kendini yönetme becerileri coğrafya dersi ortaöğretim programında yer almayan becerilerdendir. Dersin ortaöğretim programı vatandaşlık becerilerinden milli vatandaşlık becerisini ön plana çıkarırken küresel vatandaşlık ve dijital vatandaşlık becerilerinin geri planda kaldığı yapılan analiz sonucunda tespit edilmiştir. İncekara (2007)'nın çalışmasına göre ülkesinin kaynaklarını ve dünya ülkeleri arasındaki yerini tespit edip iyi bilen, olayları yerel ve küresel ölçekte ele alarak sonuçlara ulaşabilen ve yine yerel ve küresel ölçekte yaşayabilen, harekete geçen dünya insanı yetiştirmenin coğrafya dersinin amaçlarından biri

olduğunu ifade ederek benzer bulgulara ulaşmıştır. Aynı çalışmada coğrafya eğitimindeki yönelimlerin; teknolojilerin hangi yollarla coğrafya derslerinde uygulanabileceği, bireylerin bilinçli vatandaş olarak yetiştirme yolları, dersin teknoloji çağının bireylerine nasıl daha verimli hale getirileceği ve bir dünya insanı olma yolunda öğrencilerin becerilerinin nasıl üst düzeye çıkarılabileceği meseleleri üzerinde yoğunlaşarak umut verici olduğu sonucuna varılmıştır. Dil becerilerine coğrafya dersi ortaöğretim programında hiç yer verilmemiştir. Bunun coğrafya dersi ortaöğretim programının bir eksiği olduğu düşünülmektedir. Kendini gerçekleştirme becerilerinden karakter eğitimi, sorumluluk ve etik kavramına dayalı becerilere öğretim programında yer verilirken diğer beceriler programda yer almamıştır. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik ifadeye rastlanan tek öğretim programının coğrafya dersi ortaöğretim programı olduğu tespit edilmiştir. Dersin ortaöğretim programı yönetsel becerilerden zaman yönetimi becerisiyle desteklenmiştir. Liderlik becerisine ortaöğretim programında hiç rastlanılmamıştır. Sosyal-kültürel tanıtım, tanınma açısından misyonu olan coğrafya dersinin sosyal-kültürel beceriler açısından eksik olduğu tespit edilmiştir. Coğrafya dersi ortaöğretim programında 21. yüzyıl becerilerine ait beceriler yer almasına rağmen bunların öğrencilere nasıl kazandırılacağı ile ilgili yönlendirici ifadelerin olmaması da programın analizi sonucunda tespit edilmiştir. Şahin (2019) coğrafya dersi ortaöğretim programında, yetkinliklerin öğrencilere nasıl kazandırılacağı ile ilgili herhangi bir açıklama olmadığını belirterek bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüşen ifadelerle yer vermiştir. Ayrıca aynı çalışmada yenilenen coğrafya dersi ortaöğretim programında 8 ortak anahtar yetkinliğin kazanımlarla ilişkisinin kurulamadığına, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine göre belirlenen yeterliliklerin kazanımlarla ilişkilendirilemediğine dair de bir sonuca ulaşılmıştır.

5.1.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersine ait ortaöğretim programı belirlenen 77 beceri çerçevesinde incelenmiş ve becerilerin programdaki tekrar sıklığı, programda hangi tema ve alt temalar altındaki becerilerden daha çok olduğu ve hangi becerilerin programda yer almadığı ile ilgili aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında problem çözme, sorgulama ve eleştirel düşünme becerilerine ya çok az yer verilmiş ya da hiç yer verilmemiştir. Yılmaz ve Erenoğlu (2017)'nin çalışmasında da dersin ortaöğretim programında, dinin anlam ve

hikmet boyutuyla ilgili öğrencilerin düşünmesini, eleştirmesini ve sorgulamasını sağlayacak amaçların bulunmamasının en büyük eksiklik olduğu ifade edilmiştir. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında özellikle empati becerisine yer verilmemesinin bu program için bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Bilişsel alandaki uygulama becerilerine programda yer verilmiş olsa da kazanımların uygulanabilirlik açısından yönlendiriciliğinin yetersizliği tespit edilmiştir. Ayrıca psikomotor becerilere de programda yer verilmemiştir. Asri (2011) ortaöğretim DKAB dersi öğretim programı-ders kitabı uyumunu aradığı bu çalışmada; kuram-uygulama, teori-pratik ayrışmasının eğitim sistemimizde ve öğretim programlarının hazırlanmasında benimsenen yapılandırmacılığın uygulanması ile ilgili yaşanan sorunları bir kez daha gözler önüne serdiğini ifade ederek bu çalışmanın sonuçlarını destekleyen bulgulara ulaşmıştır. Kaymakcan (2017) ise DKAB ortaöğretim programı uygulanabilir etkinlikler açısından diğer derslerin öğretim programından daha detaylı olsa da programın öğrenci merkezli olma iddiasıyla hazırlanmasına rağmen konu merkezli ve öğretmenin aşırı yönlendirmelerine açık bırakılmış izlenimi verdiğini ifade etmiştir. Asri (2018)'nin çalışmasına göre ortaöğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretim programlarında uygulama problemleri vardır ve bu problemler giderilerek ders kitaplarına ve öğrenme-öğretme sürecine yansıtılmaları gerekmektedir. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında öğrenme becerilerinden araştırmanın ön plana çıkarıldığı fakat özellikle hayat boyu öğrenme becerisine yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. DKAB dersi ortaöğretim programında okuryazarlık becerileri ile ilgili hiçbir beceriye ulaşılamadığından bunun program için bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Salpeter (2009) çalışmada özellikle bilgisayar, telekomünikasyon tabanlı medya araçlarının öğrenmeyi sağlamada kritik olduğunu ve bu araçlar vasıtasıyla bilginin bu kadar yaygınlaşmasından dolayı neredeyse sınırsız olan bilgi akışı içerisinde büyük fırsat ve zor seçimlerin öğrencileri beklediğini ve bundan dolayı da programlarda özellikle bilgisayar tabanlı okuryazarlık becerilerine (BİT okuryazarlığı gibi) önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Dersin ortaöğretim programının analizine göre kendini yönetme becerilerinden sadece öz yönetim becerisine yer verilmiştir. Din kültürü dersi kazanımlarıyla önce insanın özüne yönelmeyi amaçladığından bunun dersin öğretim programı için bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Yine aynı dersin ortaöğretim programında milli vatandaşlık becerileri ön plandayken küresel ve dijital vatandaşlık becerilerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Dersin ortaöğretim programının teknolojik yönden yetersiz olduğu düşünülmektedir. Duruhan (2007)'nin çalışmada da belirttiği gibi İletişim teknolojisinde öğrenciler yetkin ve etkin olmalıdırlar. Akınoğlu (2005) da

alışmasında dünyadaki gelişmeler ekseninde yaklaşıldığında yenilenen ğretim programlarının yeni yaklaşımlara uygun olarak hazırlanmaya çalışılsa da kuramdan uygulamaya yaşanan ulusal ve evrensel sorunların çözümüne nasıl ulaşılacağına yeteri kadar dikkate alındığının söylenemeyeceğine dair bir sonuca ulaşmıştır. Dil becerileri din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında yer almıştır. Kendini gerçekleştirme becerisinden ne çıkan beceri karakter eğitimi olmuştur. Programda sırayla farklılıklara değeri verme ve etik becerileri ön plana çıkarılmıştır. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında sorumluluk, sabır, çatışma yönetme- çözme, azim, önyargıların üstesinden gelme becerilerinin olmaması ya da yeteri kadar önemsenmemesi ğretim programı için bir eksiklikler. Yapısı itibariyle bu becerilerin geliştirilebileceğı en uygun dersin din kültürü ve ahlak bilgisi dersi olduğı düşünülmektedir. Benzer şekilde Yılmaz ve Erenoğlu (2017) da dersin ortaöğretim programı için değeri yaklaşımlı bölümünün bulunmamasını ve din ğretimi değeri ğretimi ile ilgili olduğundan hangi sınıf veya okul düzeyinde hangi değeri lerin hangi beceriler üzerinden nasıl verileceğine dair programın güçlendirilmesi gerektiğine ayrıca amaçların uygulanabilirliğinin düşük olduğı ile ilgili ifadeler yer vermişlerdir. Fakat aynı çalışmada öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve hayata uyarlanması istenen becerilerin programda iyi seçildiğı sonucuna da ulaşmıştır. Kaymakcan (2017)'ın hazırladığı rapora göre ise yeni programda değeri ler öğretimine yer verilmesinin değeri öğretimine katkısı yüksek bir ders için anlamlı bir adım olduğı fakat bu değeri lerin nasıl ğretileceğı üzerinde çalışılmasının gerekliliğı vurgulanmıştır. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin insan ilişkilerini düzenleme noktasındaki vizyonu düşünüldüğünde iletişim becerilerinin programda eksik kaldığı tespit edilmiştir. Dersin ğretim programı; proje yönetimi, zaman yönetimi, planlama, liderlik becerileri açısından geri planda kalmıştır. Evrensel(küresel) farkındalık becerisinin din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında yer almadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarıyla benzer şekilde 2023 Eğitim Vizyonu (2018)'na göre bir eğitim sistemindeki sorunlar zlmek isteniyorsa o topluma ait toplumsal ve kültürel özelliklerin mutlaka göz önünde bulundurulmasının ve o toplumun evrensel ihtiyaçlarının da göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

5.1.4. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Türk dili ve edebiyatı dersine ait ortaöğretim programı belirlenen 77 beceri çerçevesinde incelenmiş ve becerilerin programdaki tekrar sıklığı, programda hangi tema ve alt temalar altındaki becerilerden daha çok olduğu ve hangi becerilerin programda yer almadığı ile ilgili aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programında akıl yürütme, sistematik düşünme, sorgulama, empati, problem çözme becerilerine yer verilmemesi edebiyat dersi ortaöğretim programı için bir eksikliklerdir. Ayrıca eleştirel düşünme ve yaratma becerilerinin programda çok da yer almadığı tespit edilmiştir. Eğitim İzleme Raporu (2017)'nda öğretim programlarının ve değerler eğitiminin bireylerin eleştirel düşünebilen aktif yurttaşlar olarak yetişmesine olan katkısının önemi vurgulanmış ve güncellenen öğretim programlarında eleştirel düşünmeye önem verildiği fakat hak ve özgürlüklere dair güçlü bir temel ve eleştirel düşünme becerilerine dair kazanımların ağırlıklı olmadığı belirtilerek çalışmada bu araştırmanın bulgularıyla örtüşen sonuçlar görülmüştür. İncelenen diğer derslerin öğretim programlarında olduğu gibi Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programında da bilişsel becerilerin daha önde olduğu yapılan analiz sonucunda tespit edilmiştir. Fakat diğer derslerin öğretim programlarının analizinde olduğu gibi Türk dili ve edebiyatı ortaöğretim programında da bilişsel beceriler dengeli dağılmamıştır. Örneğin; bilişsel alanın uygulama basamağından 2 beceri tespit edilmişken değerlendirme basamağından 22 beceri; analiz basamağından 65 beceri tespit edilmişken eleştirel düşünme becerisinden 2 beceri tespit edilmiştir. Becerilerin hangi ölçüte göre böyle dağıldığı programda açık değildir. Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programında duyuşsal ve psikomotor alandan herhangi bir beceriye ulaşamamıştır. Özellikle duyuşsal alan becerisinin Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programında işlevsel olarak kullanılmamasının dersin ortaöğretim programı için eksiklik olduğu düşünülmektedir. Cemiloğlu(2018) çalışmasında edebiyat sanatını ve dili öğretmeyi amaç edinen bir öğretim programında “sanat yapısından estetik zevk alma” becerisine yer verilmemesinin kabul edilemeyeceğini, metin üzerinden öğretimin esas alındığı bu derste okunan ya da dinlenen metinden etkilenmeden, okunan bir şiirden haz almadan edebiyat dersinin gerektiği gibi işlenemeyeceğini, dili ve kurgusu sağlam bir öyküden ya da romandan zevk almadan estetik zevkin bireylere ulaşılamayacağını ifade ederek bu araştırmanın bulgularıyla paralel bulgulara ulaşmıştır. Edebiyat dersi ortaöğretim programında öğrenme becerilerinden hiçbirine ulaşamamıştır.

Okuryazarlık becerileri ile ilgili Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programında bilgi okuryazarlığı becerisinin ön plana çıktığını fakat finansal okuryazarlık ve doğayı tanıma, ondan bilinçli şekilde faydalanabilme, doğaya yönelik değer ve tutum geliştirme kazanımlarını içeren doğa okuryazarlığı becerilerine ulaşamadığı tespit edilmiştir. Kendini yönetme becerileri Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programında hiçbir beceriyle yer almamıştır. Türk dili edebiyatı dersi ortaöğretim programında kendini gerçekleştirme becerilerinden etik becerisine çok az değinilirken diğer becerilerin programda yer almadığı tespit edilmiştir. Kendini gerçekleştirme becerilerinden azim, esneklik-uyum, merak, sorumluluk, farklılıklara değer verme vb. birçok becerinin bireyler için önemli olduğu düşünüldüğünden bu becerileri destekleyecek kazanımlara dersin öğretim programında yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Cemaloğlu, Aslangilay, Üstündağ ve Bilasa (2019) öğretmenlerle yaptıkları çalışmalarında 21. yüzyıl becerilerinin hepsinin çok önemli olduğunu, birinin bile eksikliğinin uyumu bozacağını ifade ettiklerini belirterek çalışmanın bu sonucunu destekleyen bir veriye ulaşmışlardır. Programdaki kendini gerçekleştirme becerileri üzerinden metinler aracılığıyla birtakım değerlerin kazandırılmasının mümkün olabileceği düşünülmektedir. Cemiloğlu (2018) da çalışmasında değerlere uygun olarak edebiyat metinleri seçilmesi gerekliliğine işaret ederek bu çalışmanın bulgularıyla örtüşen bir ifadeye yer vermiştir. Dersin ortaöğretim programının yönetsel beceriler açısından da eksik bırakıldığı tespit edilmiştir. Dersin vatandaşlık becerileri açısından küresel vatandaşlığı ön plana çıkardığı; dijital ve milli vatandaşlık ile ilgili becerilerin ise programda yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programında sosyal-kültürel farkındalık becerilerinden küresel farkındalığa ilişkin becerilere de ulaşamadığı tespit edilmiştir. Korkmaz (2017) çalışmasında küreselleşmenin eğitimi kaçınılmaz olarak etkilediğini ve bunun bireylere gelişmiş ülkelerin deneyimlerini kazandırarak değişimleri için ivme kazandıracağından bu süreçte de eğitim programlarının önemli rol oynadığını ifade etmiştir. Bu bağlamda eğitim kurumlarındaki etkinliklere rehberlik eden öğretim programlarının bireyleri sıkmadan ve fırsat olanaklarını artırarak dış dünyadaki gelişmeleri takip etmesi ve ülke gerçeklerine uygun biçimde hazırlanmasının kesinlikle elzem olduğu; dünyadaki gelişmeleri takip ederken öğrencilerin kendi ülkesinin milli değerlerinin, özelliklerinin ve gerçeklerinin farkında olmasının önemli olduğu araştırmanın sonuçlarındandır. Eğitim İzleme Raporu (2017)'nin verilerine göre öğretim programlarında milli ve manevi değerleri kazandırmanın önemine değinilmiş, kazandırılması gereken hedefler belirlenmiştir. Fakat kazandırılması amaçlanan bu

değerlerin nasıl belirlendiği hakkında bir bilgiye ulaşamadığı gibi, birtakım değerlere ait tutum ve davranışların yoruma açık bırakılmasının öğretmenler tarafından tam olarak anlaşılamamasına ve dolayısıyla eksik öğrenmelere neden olabileceğine, bundan dolayı değerleri öğretim sürecinde kazanımlarla ilişkilendirmede açıklayıcı örnekler sunulmasının gerekliliğine değinilmiştir.

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programının analizine göre dersin öğretim programının uygulama açısından yönlendiriciliğinin yetersiz olduğu ve kazanımların teorik yönünün daha güçlü olduğu yapılan analiz sonucunda tespit edilmiştir. Bozkırlı ve Er (2018) çalışmalarında öğretmen görüşlerinden hareketle Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programının uygulanabilirliğini incelemişler ve öğretmenlerin programla ilgili görüşleri genelde olumsuz olmuştur. Yapılan araştırmaya göre öğretmenlerin çoğunun öğretim programının amaçlarına ulaşamadıkları tespit edilmiş ve böylece Türk dili ve edebiyatı dersinin hedeflediği amaçlara ulaşamadığı belirtilmiştir. Bu da Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programının geliştirilmesi yönünde bir sonuca varılmasına neden olmaktadır ki varılan sonuç, bu çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

5.1.5. Felsefe Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Felsefe dersine ait ortaöğretim programı belirlenen 77 beceri çerçevesinde incelenmiş ve becerilerin programdaki tekrar sıklığı, programda hangi tema ve alt temalar altındaki becerilerden daha çok olduğu ve hangi becerilerin programda yer almadığı ile ilgili aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Felsefe dersi ortaöğretim programında düşünme becerilerinden empati, sonuç üretme ve problem çözme becerilerine yer verilmemiştir. Felsefe dersi ortaöğretim programında duyuşsal alan becerilerine ait kazanımların dengeli dağılmadığı düşünülmektedir. Çünkü alma ve nitelenmişlik becerilerine programda ulaşılmışken tepkide bulunma, değer verme ve örgütlenme basamaklarına ait becerilerin olmadığı tespit edilmiştir. Öğrenme becerilerinden hayat boyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, uyumlu öğrenme, üstbilis becerileri yönünden felsefe dersi ortaöğretim programı eksiktir. Felsefe dersi ortaöğretim programında BİT okuryazarlığı, finansal okuryazarlık ve doğa okuryazarlığı becerileri ile ilgili herhangi bir beceriye rastlanılmamıştır. Ayrıca felsefe dersi ortaöğretim programında felsefi okuryazarlık becerisinin bilgi okuryazarlığı altında sadece bir beceriyle yer aldığı tespit edilmiştir. 2023 Eğitim Vizyonu (2018) raporuna göre de hayat boyu öğrenme

izleme sisteminin kurulması ve 21. yüzyıl becerileri arasında yer alan okuryazarlık türlerine ilişkin farkındalık ve beceri eğitimlerinin düzenlenmesi artık bir ihtiyaçtır. Kendini yönetme becerileri ile ilgili dersin ortaöğretim programının eksik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Felsefe dersi ortaöğretim programında dil becerilerine yer verildiği tespit edilmiştir. Kendini gerçekleştirme becerileri açısından dersin ortaöğretim programının eksikliği yapılan analiz sonucunda tespit edilmiştir. Merak etme becerisine yönelik sadece bir beceriye ulaşılmışken farklılıklara değer verme becerisinde de farklı fikirlere saygı duyma adıyla bir beceri tespit edilmiş fakat cinsiyet, dil, din, ırk farklılıklarına saygı duyma becerisine, eşitlik, adalet, insan-hayvan haklarına programın kazanımlarında değinilmemesinin eksiklik olduğu düşünülmektedir. Eğitim İzleme Raporu (2017)'nin bulgularında da toplumsal cinsiyet kavramına bazı öğretim programlarında çok az değinildiği ve konuyla ilgili kavramların nasıl bir detayda ve hangi örneklerle işleneceğinin eksik bırakıldığı dile getirilmiş ve eşitlik kavramının toplumsal cinsiyet ekseninde hakkıyla işlenmediği ifade edilmiştir. Felsefe dersi ortaöğretim programında vatandaşlık becerilerine ilişkin dijital vatandaşlık becerilerinin eksik olduğu düşünülmektedir. Oysa Voogt ve Roblin(2010)'in çalışmasına göre 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında teknoloji, güçlü bir öğrenme kaynağı olarak görülmelidir. İletişim becerileri temasından felsefe dersi ortaöğretim programında az sayıda beceriye ulaşılmıştır. Dersin öğretim programının analizine göre öğretim programı yönetimsel ve sosyal-kültürel beceriler açısından da eksik bırakılmıştır. İncelenen diğer derslerin ortaöğretim programlarında olduğu gibi felsefe dersi ortaöğretim programının da uygulama noktasında yönlendiricilikten uzak, soyut bir çerçevede kaldığı ve kazanımların hayata geçirilmesine ilişkin teori-pratik dengesinde programın teori lehine yoğunluğu tespit edilmiştir. Ornstein vd. aktaran Mızıkacı (2017)'ya göre amaçların belirlenmesindeki önemli ölçütlerden birisinin öğrencilerin en iyi şekilde öğrendiğinde bile bilgi, beceri ve değerlerle, düşünce ve duygularla ilgili öğrendiklerinin kullanılma olanağının olup olmadığı, hayata aktarılma yönünün bulunup bulunmadığı ile ilgilidir.

5.1.6. İngilizce Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

İngilizce dersine ait ortaöğretim programı belirlenen 77 beceri çerçevesinde incelenmiş ve becerilerin programdaki tekrar sıklığı, programda hangi tema ve alt temalar altındaki becerilerden daha çok olduğu ve hangi becerilerin programda yer almadığı ile ilgili

aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca İngilizce dersi ortaöğretim programının sadece Türkçe kısımları analize dahil edilmiştir:

İngilizce dersi ortaöğretim programında düşünme becerilerine yönelik olarak diğer derslerdeki gibi çok sayıda beceriye ulaşılamamıştır. Eleştirel düşünme, sorgulama ve çözümleme becerilerinin dersin ortaöğretim programında oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Akıl yürütme, sistematik düşünme, empati ve sonuç üretme becerilerine de hiç yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Farklı bir dili öğrenmede empati becerisine yer verilmemesinin program için bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Duyuşsal alan becerilerine yönelik İngilizce dersi ortaöğretim programının eksik olduğu tespit edilmiş ve bilişsel, duyuşsal, psikomotor becerilerin birbirini destekleyecek şekilde ve aşamalı olarak programda yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sönmez (2007) de çalışmasında bilişsel alanın basamağındaki bilgiler olmadan duyuşsal alandaki becerilere ulaşılamayacağı, çünkü bilmediğimiz bir nesneye, olguya karşı herhangi bir nefret, korku gibi duygusal tepkiler gösterilemeyeceğini belirtmiştir. Dil becerilerinin tam anlamıyla geliştirilmesinde bilişsel-duyuşsal ve psikomotor becerilerin hep birlikte işe koyulması gerekliliği bu çalışmanın sonucudur ve bu sonucu destekleyecek şekilde 2023 Eğitim Vizyonu (2018) raporunda önümüzdeki süreçte yabancı dil eğitiminin öğrencilerin bilişsel düzeylerine uygun metodolojiler kullanılarak ele alınacağı ifade edilmiştir. İngilizce dersi ortaöğretim programı öğrenme becerileri açısından analiz edildiğinde hayat boyu öğrenme ve üstbiliş becerileri açısından eksik olduğu görülmüştür. Hayat boyu öğrenme becerisi tüm derslerin öğretim programında olduğu gibi İngilizce dersi ortaöğretim programı için de önemli bir beceridir. Özçelik ve Tuğluk (2019)'un "Eğitim ve Endüstride 21. Yüzyıl Becerileri" isimli çalışmalarında da belirttikleri gibi gelecekte ve bugünde başarılı olan ülkeler hayat boyu öğrenme kavramını önemseyen, onu doğru anlayan ve uygulayan ülkeler olacaktır. Toplumlar, bireysel gelişim olanaklarını, toplumu oluşturan tüm bireylere yaygınlaştırmalıdır, bu anlamda hayat boyu öğrenme becerisiyle bireyler ilgilerini yeteneklerini ve potansiyellerini sürekli geliştirmelidir. İngilizce dersi ortaöğretim programının okuryazarlık becerileri açısından da eksik olduğu tespit edilmiştir. Program BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, doğa okuryazarlığı ve görsel okuryazarlık becerilerini desteklemeye yönelik kazanımlardan yoksundur. Kendini yönetme becerisiyle ilgili İngilizce dersi ortaöğretim programında hiçbir beceriye ulaşılamamıştır. İngilizce dersi ortaöğretim programının analizine göre küresel, dijital ve milli vatandaşlıkla ilgili herhangi bir beceriye rastlanılmaması

programın eksikliğidir. Dijital vatandaşlık becerilerinin eksikliğine yönelik olarak 2023 Eğitim Vizyonu (2018) raporuna göre; tüm dijital içeriklerin öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma dil becerilerini geliştireceği şekilde tasarlanacağı, öğrencilerin yabancı öğretmenlerle çevrim içi yazma ve tartışma etkinliklerini yapabilmeleri için dijital ortamlar oluşturulacağı ifade edilmiştir. Kendini gerçekleştirme becerilerinden sadece sorumluluk ve farklılıklara değer verme becerilerine ulaşılırken diğer alt becerilere ilişkin herhangi bir beceri tespit edilememiştir. İngilizce dersi ortaöğretim programında iletişim becerilerinin desteklendiği tespit edilmiştir. Öğretim programının zaman yönetimi, proje yönetimi gibi yönetsel beceriler açısından da eksikliği tespit edilmiştir. İngilizce dersi ortaöğretim programının sosyal ve kültürel becerilere ilişkin özellikle küresel farkındalık becerileri açısından biraz daha güçlendirilmesinin fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Yücel, Dimici, Yıldız ve Bümen (2017) çalışmalarında İngilizce dersinde

4 temel becerinin öğretme ve değerlendirme süreçlerinde istenildiği gibi kazandırılmadığı, programa yönelik değerlendirmelerin becerilere yönelik değil de dil bilgisine yönelik yapıldığını, hazırlanan programlarda iletişimsel sınıf ortamında öğrencilere kılavuzluk etmek ve öğrenme sürecini kolaylaştırma rolünün öğretmene verildiği fakat öğretmenlerin bilgilendirilmemesi ve motive edilmemesi açısından bu anlamda sorunlar yaşandığı ifade edilmiştir.

5.1.7. Tarih Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Tarih dersine ait ortaöğretim programı belirlenen 77 beceri çerçevesinde incelenmiş ve becerilerin programdaki tekrar sıklığı, programda hangi tema ve alt temalar altındaki becerilerden daha çok olduğu ve hangi becerilerin programda yer almadığı ile ilgili aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Tarih dersi ortaöğretim programında düşünme becerileri oldukça güçlü şekilde yer almıştır. Fakat dersin ortaöğretim programında yaratma, sistematik düşünme ve sonuç üretme becerilerine hiç yer verilmemesi; eleştirel düşünme ve problem çözmenin de sadece birer beceriyle yer alması program için eksikliklerdir. Düşünme becerilerini kazandırmada tarih dersinin uygulamaya dönük eksikliği ve çok soyut kaldığı yapılan betimsel analiz sonucunda tespit edilmiştir. Öztürk (t.y.) de *Yeni Ortaöğretim Tarih Programları Üzerine Eleştirel Bir İnceleme* isimli çalışmasında bu bulguları destekleyen ifadelerle yer vermiştir. Öztürk (t.y.) çalışmasında, öğretim içeriğinin seçilmesi ve düzenlenmesinin eski öğretim

programlarında olduğu gibi ayrıntılı ve bilgi eksenli devam ettiğini, bunun da program için büyük bir eksiklik olduğunu belirtmiştir. Dersin ortaöğretim programının duyuşsal alan temasındaki kazanımlar açısından dengesiz bir dağılıma sahip olduğu düşünölmektedir. şÖyle ki; duyuşsal bir beceriyi kazanma aşamasında önce becerinin farkında olan birey sonra beceriye isteklilik geliştirir ve bu beceriyi kabullenmeye doğru eğilim gösterir. Kendine ait değerler sistemi oluşturduktan sonra bu beceriyi artık kişiliğinin bir parçası haline getirir. Bu durumun gerçekleşmesi için de tüm bu aşamaların beceriyi kazanabilme açısından yönlendirici, açık, somut ve hayata evrilebilir olması gerekmektedir. Dersin ortaöğretim programında hiçbir psikomotor alan becerisine ulaşılamamıştır. Öztürk (t.y.) aynı çalışmasında bu çalışmanın bulgularıyla örtüşen şu ifadelere de yer vermiştir: Ortaöğretimde tarihçi yetiştirme gibi bir hedef benimsenmediğine göre bireylere tarih konularının tamamını öğretmenin gereksiz olduğunu ve tarih öğretiminin temel amacının bilgiyi aktarmak değil de bazı beceri, duyuğu, tutum ve davranışları öğrencilere kazandırmak olduğunu ve bu hususların yeni programda vurgulandığını ancak uygulamada sorunlar olduğunu belirtmiştir. Aynı çalışmada sadece tarih dersi değil, diğer tüm derslerin yeni öğretim programlarının özünde beceri ve tutumların geliştirilmesinden çok, bilgi aktarmaya ağırlık veren yaklaşımı devam ettirdiğini de belirtmiştir. Duruhan (2007) çalışmasında eğitim-öğretimde teori-pratik dengesinin kurulmasının, öğrenciyi aktif kılan yöntemlerin işe koşulmasının önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tarih dersi ortaöğretim programında BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, doğa okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı becerilerine ulaşılamamıştır. Özellikle medya okuryazarlığı becerisinin tarih dersi ortaöğretim programında yer alması gerektiği düşünölmektedir. Algöl (2014)'e göre sosyal medya fikirlerin örgütlenişini ve toplumsal hareketlerin ortaya çıkışını kolaylaştırmıştır; sosyal medya insanların sokağa çıkmasında itekleyici bir rol üstlenerek kitlelerin sokağa çıkmasında bir sıçrama aracı olmuştur. Özkan (2019)'ın *Medya Okuryazarlığı* isimli makalesinde medya okuryazarlığının önemine yönelik bu çalışmanın bulgularıyla örtüşen şu ifadelere yer vermiştir: Özkan, hızla gelişen teknoloji aracılığıyla medya ve medya araçlarının yaşamımızda yer aldığını belirtmiş ve hayatımıza olumlu ve olumsuz etkileri olabilen medya okuryazarlığının olumsuz etkilerini yok etmek için çok erken yaşlarda çocuklara medya okuryazarlığı eğitimi verilmesinin ve toplumun bireylerinin iyi bir medya okuryazarı olmasının sağlanması gerekliliğini vurgulamıştır. Medya okuryazarlığı ile öğrencilere medyayı doğru kullanma, sorgulama, izlediklerini analiz edebilme, tümevarım, tüm dengelim ve sentezleme becerilerinin kazandırılması gerektiği de bu çalışmanın

sonuçlarındandır. Ceylan ve Akçay (2019) *BİT Okuryazarlığı* isimli makalelerinde bu becerinin önemi ile ilgili; çağımızın bilgiye ulaşmak, bilgiyi yönetmek ve paylaşmak açısından önemli olduğunu ve bu nedenle BİT okuryazarlığının 21. yüzyıl becerilerini barındıran işgücünün yetiştirilmesinde ve yeni meslek alanları ortaya çıkmasında kaçınılmaz bir hal aldığından dolayı bu becerinin öğretim programlarına dahil edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Kendini yönetme becerileri açısından tarih dersi ortaöğretim programında herhangi bir veriye rastlanılmamıştır. Öz yeterlik, öz değerlendirme, öz sunum, öz düzenleme, öz yönetim ve öz saygı gibi bireyin kendini kişisel olarak algılama, kusurlarının farkına varma boyutuna yönelik beceri eksiklikleri yapılan analiz sonucunda tespit edilmiştir. İlgili dersin öğretim programının analizine göre programda dijital ve küresel vatandaşlık becerileri açısından eksiklikler tespit edilmiştir. Dil becerileri tarih dersi ortaöğretim programında çok sınırlıdır. Kendini gerçekleştirme becerileri açısından dersin ortaöğretim programında sadece karar alma, farklılıklara değer verme, etik, üretkenlik-verimlilik, kaynakların etkili kullanımı becerilerine yer verildiği tespit edilmiştir, dolayısıyla tarih dersi ortaöğretim programının kendini gerçekleştirme becerileri açısından eksik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir tarih dersi ortaöğretim programında özellikle hesap verebilirlik, çatışma yönetme ve çözme, önyargıların üstesinden gelme gibi beceriler geleceğin tarihini yazacak olan gençler için elzemdir. İletişim becerileri ve sosyal-kültürel beceriler tarih dersi ortaöğretim programında güçlü biçimde yer almamıştır. Yine aynı dersin ortaöğretim programının analizine göre yönetsel becerilerden de eksiklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tarih dersi ortaöğretim programında siyasi konuları içermesi bakımından liderlik becerisine hiç değinilmemesi, geleceğin liderlerinin yetiştirilmesine zemin oluşturma açısından tarih dersi ortaöğretim programının eksik olduğunu göstermektedir.

5.2. Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Görüşlerine Ait Tartışma ve Sonuçlar

Bu bölümde araştırmanın 2. alt problemi olan öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri hakkındaki görüşleri nasıldır, sorusuna yönelik olarak elde edilen sonuç ve tartışmalara yer verilmiştir.

5.2.1. Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerine Ait Tartışma ve Sonuçlar

- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan Atatürk Anadolu Lisesi öğretmenlerinin çoğunun 21. yüzyıl becerilerini duyduğu ve 21. yüzyıl becerilerini teknolojik, ihtiyaç duyulan, çağa ayak uydurma, vatandaşlık, düşünsel, mesleki, toplumsal ve/veya kişisel beceri olarak düşündükleri sonucu elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini en çok çağa ayak uydurma becerisi olarak düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmaya katılan AAL öğretmenlerinin çoğu 21. yüzyıl becerilerinin hepsinin de önemli olduğu konusunda hemfikir. 21. yüzyıl becerilerini önemsiz bulan öğretmenler olduğu gibi kendi içinde çelişkili beceriler olduğunu düşünen az sayıda öğretmen de olmuştur.
- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan AAL öğretmenlerinin; en çoktan en aza doğru empati, iletişim, zaman yönetimi, akıl yürütme, öz değerlendirme, çatışma yönetme-çözme, eleştirel düşünme, kaynakların etkili kullanımı, öz yönetim, üretkenlik-verimlilik, yaratıcılık-yenilikçilik, görsel okuryazarlık, öz saygı, öz yeterlilik, planlama, problem çözme- karar verme, bilgi okuryazarlığı, dil, doğa okuryazarlığı, hayat boyu öğrenme, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz düzenleme, proje yönetimi ve evrensel vatandaşlık becerilerine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı hiçbir öğretmen BİT okuryazarlığı, öz sunum ve girişimcilik becerilerinin kendinde olduğuna dair herhangi bir ifade kullanmamıştır.
- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre AAL'nin araştırmaya katılan öğretmenlerinin çok azı girişimcilik, dil, doğa okuryazarlığı, BİT okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, proje yönetimi, öz sunum, zaman yönetimi, bilgi okuryazarlığı becerilerinden yoksun olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı öğretmenlerin hiçbirinin kendisini akıl yürütme, çatışma yönetme ve çözme, empati, esneklik-uyum, eleştirel düşünme, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iletişim, iş birliği, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, öz düzenleme, özsaygı, öz yeterlilik, öz yönetim, planlama, problem çözme ve karar verme, üretkenlik-verimlilik, yaratıcılık yenilikçilik ve milli-evrensel vatandaşlık becerileri açısından eksik görmediği sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmaya katılan AAL öğretmenlerinin çok azı girişimcilik, dil, doğa okuryazarlığı, proje yönetimi, çatışma yönetme ve çözme, BİT okuryazarlığı, milli ve evrensel

vatandaşlık, empati, medya okuryazarlığı, öz sunum ve problem çözme ve karar verme becerilerini kendilerinde geliştirmekte zorlanabileceğini ifade etmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre öğretmenlerin hepsinin de akıl yürütme, bilgi okuryazarlığı, esneklik ve uyum, eleştirel düşünme, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iletişim, iş birliği, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, öz düzenleme, öz saygı, öz yeterlilik, öz yönetim, planlama, üretkenlik-verimlilik, yaratıcılık-yenilikçilik ve zaman yönetimi becerilerini geliştirmekte zorlanmayacakları sonucuna ulaşılmıştır.

- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre AAL öğretmenlerinin en çoktan en aza doğru sırasıyla yaratıcılık-yenilikçilik, empati, hayat boyu öğrenme, akıl yürütme, dil, eleştirel düşünme, iş birliği, problem çözme-karar verme, zaman yönetimi, kaynakların etkili kullanımı, üretkenlik-verimlilik, bilgi okuryazarlığı, doğa okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, öz saygı, öz yönetim, proje yönetim, milli ve evrensel vatandaşlık, BİT okuryazarlığı, çatışma yönetme-çözme, esneklik-uyum, girişimcilik, görsel okuryazarlık, iletişim, öz düzenleme, öz sunum, öz yeterlilik, planlama becerilerinin çağa uyum sağlama açısından öğrencilere kazandırılması gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmanın bulgularından elde edilen verilere göre katılımcı olan AAL öğretmenleri, 21. yüzyıl becerilerini kazandırmanın önündeki en büyük engel olarak eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Bazı katılımcı öğretmenler ise öğretmenlerden kaynaklanan sorunlardan dolayı 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılmayacağını ifade etmiştir. Çok az sayıda öğretmen ise öğrencilerin yetersizliğinden ya da çeşitli olumsuzluklar yüzünden 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılmayacağını ifade etmiştir. Bu görüşlerin aksine eğitim sisteminin belli ölçüde yeterliliğe sahip olduğundan dolayı kısmen de olsa 21.yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılabilceğini ifade eden birkaç öğretmenin de olduğu ulaşılan bir başka sonuçtur.
- Araştırmanın bulgularından çıkan sonuçlara göre AAL’de katılımcı tüm öğretmenlerin ünitelendirilmiş yıllık plan yaparken dersinin öğretim programından yararlandığı sonucuna ulaşılmıştır.
- AAL’de araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen bulgulara göre derslerinin öğretim programında yer alan 21. yüzyıl becerilerinin hangileri olduğuna ilişkin olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır: En çoktan en aza doğru sırasıyla akıl yürütme, empati,

iletişim, eleştirel dūřünme, iř birliği, yaratıcılık-yenilikçilik, zaman yönetimi, bilgi okuryazarlığı, hayat boyu öğrenme, öz değerlendirme, öz yönetim, problem çözmeye ve karar verme, üretkenlik-verimlilik, dil, görsel okuryazarlık, öz düzenleme, öz sunum, öz yeterlilik, milli ve evrensel vatandaşlık, BİT okuryazarlığı, çatışma yönetme-çözme, doęa okuryazarlığı, esneklik-uyum, girişimcilik, kaynakların etkili kullanımı, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz saygı, planlama, proje yönetimi becerileri öğretmenlerin kendi derslerinin öğretim programlarında olduğunu düşündüğü beceriler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Araştırmaya katılan AAL öğretmenlerinden elde edilen bulgulardan çıkan sonuçlara göre çoğu öğretmen üniversite eğitimi sırasında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğü dersler almadığını ifade ederken az sayıdaki öğretmenin ise bu becerileri üniversite eğitimi sırasında aldığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Katılımcı öğretmenlerden elde edilen verilere göre çoğu öğretmen 21. yüzyıl becerileri ile ilgili üniversitede aldığı derslere yönelik görüş belirtmemeyi tercih ederken az sayıda öğretmen de bu soru ile ilgili görüş belirtmiştir. 21. yüzyıl becerilerini derslerin içinde gördüğünü düşünen birkaç öğretmen olduğu gibi derslerde kullanılan metotlar üzerinden de bu becerileri gördüğünü ifade eden az sayıda öğretmen olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.
- AAL'nin araştırmaya katılan öğretmenlerinden elde edilen verilere göre öğretmenlerin hemen hemen hepsinin derslerinde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştirdiği sonucu elde edilmiştir.
- Araştırmanın verilerinden elde edilen bulgulara göre katılımcı öğretmenlerin yarısından fazlasının 21. yüzyıl becerilerini ders içindeki faaliyetlerle kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Becerilerin öğretimi sürecinde öğretmenler ders içeriğinden hareket ettiği yönünde ya da derste bizzat becerileri kullanarak öğretimi gerçekleştirdiği yönünde görüş belirtmiştir. AAL'nin araştırmaya katılan bazı öğretmenlerine göre ise 21 yüzyıl becerilerinin ders dışı faaliyetlerle kazandırıldığı sonucuna da ulaşılmıştır. Bu yöntemi tercih eden öğretmenler ise öğrencinin çabasını destekleyip onu yönlendirdiği ya da ders dışı etkinlikleri kullandığı yönünde görüş belirtmiştir.

5.2.2. Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerine Ait Tartışma ve Sonuçlar

- Araştırmaya katılan Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi öğretmenlerinden elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin yaklaşık olarak yarısı 21. yüzyıl becerilerini duyduğunu ifade ederken yine yaklaşık olarak yarısına yakınının da 21. yüzyıl becerilerini duymadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı öğretmenler 21. yüzyıl becerilerini en çok çağa ayak uydurma becerisi olarak düşündüklerini ifade etmişlerdir. 21. yüzyıl becerilerini düşünsel ve kişisel gelişim becerileri olarak gören birkaç öğretmen olduğu gibi çok az öğretmenin de 21. yüzyıl becerilerini teknolojik, mesleki veya toplumsal beceri olarak gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.
- MAEAL'nin katılımcı olan öğretmenlerinin çoğu 21. yüzyıl becerilerinin hepsinin de önemli olduğu konusunda hemfikirlerdir. Çok az sayıda 21. yüzyıl becerilerini önemsiz bulan öğretmen görüşüne de ulaşılmıştır. Bazı öğretmenlerin ise 21. yüzyıl becerilerinin önemine ilişkin görüş belirtmedikleri tespit edilmiştir.
- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcı olan MAEAL öğretmenlerinin; en çoktan en aza doğru sırasıyla empati, akıl yürütme, dil, esneklik ve uyum, işbirliği ve zaman yönetimi, eleştirel düşünme, hayat boyu öğrenme, planlama, problem çözme ve karar verme, öz saygı, öz yönetim, bilgi okuryazarlığı, çatışma yönetme ve çözme, doğa okuryazarlığı, girişimcilik, görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, öz düzenleme, öz yeterlilik, proje yönetimi, üretkenlik-verimlilik, yaratıcılık-yenilikçilik becerilerine sahip olduğunu ifade ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırma verilerinden elde edilen sonuçlara göre çoğu beceriye sahibim diyerek görüşünü ifade eden çok az sayıda öğretmen olduğu gibi çoğu beceriye sahip değilim diyen çok az sayıda öğretmen görüşünün de olduğu tespit edilmiştir. Araştırma verilerine göre katılımcı olan MAEAL öğretmenlerinin hiçbirisinin BİT okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz sunum, milli ve evrensel vatandaşlık becerilerinin kendilerinde olup olmamasıyla ilgili görüş belirtmedikleri tespit edilmiştir.
- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre MAEAL'nin araştırmaya katılan az sayıda öğretmenin sırasıyla BİT okuryazarlığı, proje yönetimi, doğa okuryazarlığı, girişimcilik, çatışma yönetme ve çözme, dil, planlama ve yaratıcılık-yenilikçilik, görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, iletişim, medya okuryazarlığı, öz yeterlilik ve öz yönetim becerilerinden yoksun olduğuna yönelik ifade kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı hiçbir öğretmenin akıl yürütme, bilgi okuryazarlığı, empati,

esneklik-uyum, eleştirel düşünme, hayat boyu öğrenme, işbirliği, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, problem çözme ve karar verme, üretkenlik-verimlilik, milli ve evrensel vatandaşlık ve zaman yönetimi becerilerinde kendisini yoksun gördüğü ile ilgili herhangi bir ifade kullanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcı olan MAEAL'den en çoktan en aza doğru sırasıyla bazı öğretmenlerin proje yönetimi, işbirliği, yaratıcılık-yenilikçilik, akıl yürütme, BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, çatışma yönetme ve çözme, esneklik ve uyum, eleştirel düşünme, girişimcilik, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz saygı, planlama, milli ve evrensel vatandaşlık, zaman yönetimi becerilerini geliştirmekte zorlanabileceğine ilişkin görüş belirttiği sonucuna ulaşılmıştır. Birkaç öğretmenin geliştirmekte ya da öğrenmekte güçlüklerle karşılaşacağı hiçbir beceri olmadığı yönünde görüşlere ulaşılrken sözü edilen 21. yüzyıl becerilerinin hepsini de geliştirebilirim diyen az sayıda öğretmen görüşlerine de ulaşılmıştır. Katılımcı olan hiçbir öğretmenin dil, doğa okuryazarlığı, empati, iletişim, öz değerlendirme, öz düzenleme, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim, problem çözme-karar verme ve üretkenlik-verimlilik becerilerini geliştirmekte ya da öğrenmekte zorlanabileceğine dair herhangi bir fikir belirtmediği araştırmaya dair tespit edilen diğer sonuçtur.
- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre MAEAL öğretmenleri; en çoktan en aza doğru sırasıyla akıl yürütme, BİT okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, eleştirel düşünme, zaman yönetimi, problem çözme-karar verme, empati, bilgi okuryazarlığı, hayat boyu öğrenme, iletişim becerileri, iş birliği, öz değerlendirme, yaratıcılık-yenilikçilik ve milli-evrensel vatandaşlık, çatışma yönetme-çözme, dil, esneklik-uyum, planlama, proje yönetimi ve üretkenlik verimlilik, girişimcilik, kaynakların etkili kullanımı, öğrenmeyi öğrenme, öz düzenleme, öz saygı, öz yönetim becerilerinin çağa uyum sağlama açısından öğrencilere kazandırılması gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuç da doğa okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, öz sunum, öz yeterlilik becerilerinin çağa uyum sağlama açısından öğrencilere kazandırılması gerektiğini düşünen hiçbir öğretmen görüşüne ulaşılamamış olunmasıdır.
- Araştırmanın bulgularından elde edilen verilere göre MAEAL'deki araştırmaya katılan öğretmenlerin birçoğu 21. yüzyıl becerilerini kazandırmanın önündeki en büyük engelin eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar olduğu görüşünü savunmuşlardır. Birkaç katılımcı öğretmen ise çeşitli olumsuzluklar yüzünden 21. yüzyıl becerilerinin

kazandırılmayacağını düşünürken çok az sayıda katılımcı ise öğretmenlerden kaynaklanan sorunlardan ya da öğrencilerin yetersizliği yüzünden 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını düşünmektedir. Bu görüşlerin aksine eğitim sisteminin belli ölçüde yeterliliğe sahip olduğundan dolayı kısmen de olsa 21.yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılabileceğini ifade eden çok az sayıda öğretmenin olduğu da ulaşılan sonuçlardandır. Katılımcı öğretmenlerin bazılarının ise bu konuda görüş bildirmediği tespit edilmiştir.

- Araştırmanın bulgularından çıkan sonuçlara göre MAEAL’de katılımcı öğretmenlerin yarısından çoğunun ünitelendirilmiş yıllık plan yaparken dersinin öğretim programından yararlandığı sonucuna ulaşılmıştır.
- MAEAL’de araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen bulgulara göre derslerinin öğretim programında yer alan 21. yüzyıl becerilerinin hangileri olduğuna ilişkin en çok tercih edilenden en aza doğru sırasıyla akıl yürütme, eleştirel düşünme ve iletişim, dil, zaman yönetimi, planlama ve yaratıcılık-yenilikçilik, empati, esneklik-uyum, girişimcilik, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, çatışma yönetme ve çözme, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iş birliği, öz yeterlilik, üretkenlik-verimlilik, BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, doğa okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, öz yönetim, problem çözme ve karar verme ve proje yönetimi becerilerinin öğretmenlerin kendi dersinin öğretim programında olduğuna ilişkin görüş bildirdiği görülmektedir. Tüm becerilerin kendi dersinin öğretim programında olduğunu iddia eden çok az sayıda öğretmen görüşüne de ulaşılmıştır.
- Araştırma sonuçlarına göre MAEAL’de araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunun üniversite eğitimi sırasında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğü dersler almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bazı öğretmenler ise 21. yüzyıl becerileriyle ilgili olduğunu düşündüğü dersleri üniversite eğitimi sırasında aldığını düşünmektedir.
- Araştırma bulgularına göre 21. yüzyıl becerileri ile ilgili ders aldığını düşünen öğretmenlerin çoğunun bu derslerin içeriği ile ilgili görüş belirtmemeyi tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Soruyu boş bırakmayan katılımcı öğretmenlerin birçoğuna göre ise 21. yüzyıl becerilerinin bazılarının derslerin içinde görüldüğüdür. Birkaç öğretmen de 21. yüzyıl becerilerini derslerde kullanılan etkinlikler aracılığıyla gördüğüne yönelik görüş belirtmiştir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen verilere göre öğretmenlerin yarısından fazlasının derslerinde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştirdiği, yarısına yakınının da derslerinde 21. yüzyıl becerilerini öğretmediği sonucu elde edilmiştir.
- MAEAL’de öğretmenlerle yapılan araştırmanın verilerinden elde edilen bulgulara göre katılımcı öğretmenlerin birçoğunun 21. yüzyıl becerilerini ders içeriğinden yararlanarak ya da derste bizzat becerileri kullanarak öğrettiğini düşünerek görüşlerinin daha çok ders içi faaliyetlerden yana olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı bazı öğretmenler ise ders dışındaki etkinliklerle ya da öğrencinin çabasını destekleyip onu yönlendirerek kazandırdığını böylece ders dışı etkinlikleri tercih ettiğine yönelik görüş bildirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Birkaç öğretmen 21. yüzyıl becerilerini derste öğretmediğini düşünürken bazı öğretmenlerin ise bu konuda herhangi bir görüş belirtmemeleri ulaşılan diğer sonuçtur.

5.2.3. Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Görüşlerine Ait Tartışma ve Sonuçlar

- Araştırmaya katılan Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmenlerinden elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin hepsinin de 21. yüzyıl becerilerini duyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı öğretmenler 21. yüzyıl becerilerinin en çok çağa ayak uydurma becerisi ve kişisel gelişim becerisi olduğunu düşünmüşlerdir. Az sayıda öğretmenin 21. yüzyıl becerilerini teknolojik beceri, öğrenme ve vatandaşlık becerisi olarak düşünmesi ise ulaşılan bir başka sonuçtur.
- BMTAL’nin katılımcı olan öğretmenlerinin neredeyse tamamı 21. yüzyıl becerilerinin hepsinin önemli olduğu konusunda hemfikirken kimi öğretmenin 21. yüzyıl becerilerini önemsiz veya çelişkili bulduğu kimi öğretmenin de becerilerin öğrenilmesinin zor olacağı yönünde çok az sayıda öğretmen görüşü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcı olan BMTAL öğretmenlerinin; en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru sırasıyla empati, akıl yürütme, eleştirel düşünme, iş birliği, öz saygı, öz değerlendirme, yaratıcılık-yenilikçilik, hayat boyu öğrenme, esneklik-uyum, iletişim, öğrenmeyi öğrenme, problem çözme ve karar verme, çatışma yönetme-çözme, dil, doğa okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, medya okuryazarlığı, öz yönetim, planlama, üretkenlik-verimlilik, zaman yönetimi, BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, girişimcilik, öz düzenleme, öz sunum, öz yeterlilik, proje yönetimi, milli ve evrensel vatandaşlık becerilerine sahip olduğuna

yönelik görüş belirttiği sonucuna ulaşılmıştır. BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, proje yönetimi, milli ve evrensel vatandaşlık gibi önemli becerilere sahip olduğunu ifade eden öğretmen sayısının az olması da araştırmanın sonuçlarındandır. Ayrıca araştırma verilerinden elde edilen sonuçlara göre görüşünü çoğu beceriye sahibim diyerek ifade eden birkaç öğretmen de olmuştur.

- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre BMTAL'nin araştırmaya katılan öğretmenlerinin az bir kısmı, çok tercih edilenden az tercih edilene doğru sırasıyla girişimcilik, planlama, yaratıcılık- yenilikçilik, dil, zaman yönetimi, BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, çatışma yönetme çözme, doğa okuryazarlığı, öz değerlendirme, proje yönetimi, üretkenlik-verimlilik becerilerinden yoksun olduğunu belirttiği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı hiçbir öğretmenin akıl yürütme, empati, esneklik-uyum, eleştirel düşünme, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iletişim becerileri, iş birliği, öğrenmeyi öğrenme, öz düzenleme, öz saygı, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim, problem çözme ve karar verme, milli ve evrensel vatandaşlık becerilerinde kendisini eksik görmediği de tespit edilen bir başka sonuçtur. BMTAL'nin araştırmaya katılan birkaç öğretmenin kendisini hiçbir 21. yüzyıl becerisinde yoksun bulmadığı şeklindeki bir görüşe de ulaşılmıştır.
- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcı olan BMTAL'den çok az sayıda öğretmen BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, çatışma yönetme-çözme, empati, medya okuryazarlığı, öz düzenleme, planlama, problem çözme, yaratıcılık-yenilikçilik, milli ve evrensel vatandaşlık, dil, doğa okuryazarlığı, eleştirel düşünme, girişimcilik ve zaman yönetimi becerilerini kendinde geliştirmekte zorlanabileceğine ilişkin görüş belirtirken katılımcı çok az sayıda kimi öğretmen ise geliştirmekte ya da öğrenmekte güçlüklerle karşılaşacağı hiçbir beceri olmadığını ve tüm becerileri geliştirebileceğini düşünmektedir. Katılımcı olan hiçbir öğretmenin akıl yürütme, esneklik-uyum, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iletişim, iş birliği, öğrenmeyi öğrenme, öz değerlendirme, öz saygı, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim, proje yönetimi ve üretkenlik-verimlilik becerilerini geliştirmekte ya da öğrenmekte güçlüklerle karşılaşabileceğine dair herhangi bir öğretmen görüşüne ulaşılammıştır.
- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre BMTAL öğretmenleri; en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru sırasıyla yaratıcılık-yenilikçilik, akıl yürütme, öğrenmeyi öğrenme, eleştirel düşünme, öz saygı, doğa okuryazarlığı, empati, hayat boyu öğrenme, iletişim, proje yönetimi, bilgi okuryazarlığı, girişimcilik, öz değerlendirme, öz yönetim,

problem çözme ve karar verme, üretkenlik-verimlilik, BİT okuryazarlığı, çatışma yönetme çözme, esneklik-uyum, görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, iş birliği, medya okuryazarlığı, öz yeterlilik, zaman yönetimi becerilerinin çağa uyum sağlama açısından öğrencilere kazandırılması gerektiğini düşünen öğretmen görüşleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı öğretmenler ise söz konusu 21. yüzyıl becerilerinin hepsinin de öğrencilerin çağa uyum sağlaması açısından kazandırılması gerektiği konusunda hemfikirdir. Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuç ise dil, öz düzenleme, öz sunum, planlama, milli ve evrensel vatandaşlık becerilerinin çağa uyum sağlama açısından öğrencilere kazandırılması gerektiğini düşünen hiçbir öğretmen görüşüne ulaşılamamış olunmasıdır.

- Araştırmanın bulgularından elde edilen verilere göre BMTAL'deki araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu 21. yüzyıl becerilerini kazandırmanın önündeki en büyük engelin eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar olduğu görüşündedir. Bazı katılımcı öğretmenler ise çeşitli olumsuzluklar yüzünden 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını düşünürken bazıları da öğretim programından kaynaklanan sorunlar sebebiyle 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını düşünmektedirler. Birkaç katılımcı öğretmen ise öğretmenden kaynaklanan sorunlardan ya da öğrencilerin yetersizliği yüzünden 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını ifade etmiştir. Bu görüşlerin aksine eğitim sisteminin belli ölçüde yeterliliğe sahip olduğundan dolayı kısmen de olsa 21.yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılabilceğini ifade eden çok az sayıda öğretmen görüşünün olduğu da ulaşılan sonuçlardandır.
- Araştırmanın bulgularından çıkan sonuçlara göre BMTAL'deki katılımcı öğretmenlerin birçoğunun ünitelendirilmiş yıllık plan yaparken dersinin öğretim programından yaralandığı sonucuna ulaşılmıştır.
- BMTAL'de araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen bulgulara göre derslerinin öğretim programında yer alan 21. yüzyıl becerilerinin hangileri olduğuna ilişkin öğretmen görüşleri şöyledir: En çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru sırasıyla akıl yürütme, eleştirel düşünme, problem çözme-karar verme, yaratıcılık-yenilikçilik, empati, öğrenmeyi öğrenme, proje yönetimi, zaman yönetimi, bilgi okuryazarlığı, hayat boyu öğrenme, iletişim, öz saygı, dil, esneklik-uyum, kaynakların etkili kullanımı, öz değerlendirme, planlama, doğa okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, üretkenlik-verimlilik, milli ve evrensel vatandaşlık becerilerini öğretmenlerin kendi dersinin öğretim programında olduğunu ifade ettiğine yönelik görüşlere ulaşılmıştır. BMTAL öğretmenlerinin hiçbirinin BİT okuryazarlığı, çatışma yönetme-çözme, girişimcilik,

görsel okuryazarlık, iş birliği, öz düzenleme, öz sunum, öz yeterlilik ve öz yönetim becerilerinin kendi derslerinin öğretim programında olduğunu düşündüklerine yönelik herhangi bir görüş tespit edilmemiştir. Bu konuda fikir yürütmeyen birkaç öğretmen görüşüne de ulaşılmıştır.

- Araştırma sonuçlarına göre BMTAL’de araştırmaya katılan öğretmenlerin birçoğunun üniversite eğitimi sırasında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğü dersler aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Birkaç öğretmen ise 21. yüzyıl becerileriyle ilgili olduğunu düşündüğü dersleri üniversite eğitimi sırasında almadığını düşünmektedir.
- Araştırma bulgularına göre üniversite eğitimi sırasında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili ders aldığını düşünen BMTAL’deki katılımcı öğretmenlerin içinde öne çıkan görüş 21. yüzyıl becerilerinin bazılarının derslerin içinde görüldüğüdür. Az sayıda bazı öğretmenler 21. yüzyıl becerilerini derslerde kullanılan etkinlikler aracılığıyla gördüğünü belirtirken bazı öğretmenlerin ise bu derslerin içeriği ile ilgili görüş belirtmediği sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen verilere göre öğretmenlerin büyük çoğunluğunun derslerinde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.
- BMTAL’de öğretmenlerle yapılan araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlara göre katılımcı öğretmenlerin çoğunun 21. yüzyıl becerilerini daha çok ders içi faaliyetlerle kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı bazı öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini ders içeriğinden hareketle, derste bizzat kullanarak, kazanımların yardımıyla ya da öğretim teknikleriyle öğrettiği yönünde görüş ifade etmesi 21. yüzyıl becerilerinin ders içindeki faaliyetlerle kazandırıldığının göstergesidir. Araştırmaya katılan bazı öğretmenlerin ise ders dışındaki etkinliklerle veya öğrenciyi yönlendirip çabasını destekleyerek 21. yüzyıl becerilerini daha çok ders dışı faaliyetlerle kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarından biri de 21. yüzyıl becerilerini derste öğretmediğini düşünen az sayıda öğretmen görüşüne ulaşılmıştır.

5.2.4. Örneklem Olarak Seçilen 3 Okuldaki Katılımcı Öğretmenlerden Elde Edilen Verilere Göre Okul Başarısının Öğretmen Görüşlerine Etkisine Ait Tartışma ve Sonuçlar

Bu bölümde araştırmanın 3. araştırma sorusu olan “Okulların başarı durumuna göre 21. yüzyıl becerilerine yönelik öğretmen görüşlerinde farklılık var mıdır?” sorusuna yönelik olarak elde edilen bulgular etrafında ortaya çıkan tartışma ve sonuçlara yer verilmiştir.

- Araştırma bulgularından ortaya çıkan sonuçlara göre 3 farklı başarı düzeyindeki okulun araştırmaya katılan öğretmenlerinin büyük çoğunluğu 21. yüzyıl becerilerini duyduğuna yönelik görüş belirttiği sonucu elde edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarından biri de 21. yüzyıl becerilerini duymayan az sayıda öğretmenin var olduğudur. Voogt ve Roblin (2010)’in çalışmalarında da belirttikleri gibi 21. yüzyıl becerilerine yönelik farkındalığı artıracak çalışmalar yapılmalıdır. Sonuç olarak okulun başarı durumunun öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini duymasına yönelik görüşlerini değiştirmede sonucuna varılmıştır.
- Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre örneklem olarak alınan 3 farklı okulun katılımcı öğretmenlerinin neredeyse yarısı 21. yüzyıl becerilerini en çok çağa ayak uydurma becerisi olarak düşündüğünü ifade etmiştir. 3 okulun öğretmenlerinin bir kısmı ise 21. yüzyıl becerilerini kişisel gelişim becerisi olarak gördüklerini ifade etmiştir. Az sayıda öğretmenin ise 21. yüzyıl becerilerinin teknolojik, vatandaşlık, ihtiyaç duyulan, düşünsel, mesleki ya da toplumsal beceri olduğunu düşünen öğretmen görüşleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dede(2009)’e göre teknoloji ve bilgi çağının üst düzeyde öğrenmelerini ifade eden 21. yüzyıl becerileri; hem bilgiyi hem de beceriyi harmanlayan becerilerdir. Ekici vd. (2019) çalışmasına göre 21. yüzyıl becerileri; bilginin harmanlanması, uzmanlığı ve günlük hayatta buna ek olarak iş hayatında başarılı olmak ve başarıyı artırmak için gereken becerilerdir (Ledward ve Hirata (2011)’dan aktaran Ekici vd. 2019). Yalçın (2018)’e göre de günümüzde 21. yüzyıl becerilerinin öneminin arttığı bilinmektedir ve 21. yüzyıl becerilerinin ülkemiz eğitim anlayışına uyarlanarak temelden tanımlanması, kapsamının, uygulanma biçimlerinin daha ayrıntılı olarak belirlenmesi ve bu becerilerin neler olduğu ile ilgili ortak bir kabul listesi düzenlenmelidir; tüm bunlara ek olarak okul öncesi eğitimden yüksek öğretime kadar beceriler sınıf sınıf basitten karmaşığa doğru bir yapıda ilerleyecek biçimde düzenlenmelidir. Bu sonuç okulun başarı durumunun öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin ne olduğuna ilişkin görüşlerinde farklılık yaratmadığını ortaya koymuştur.

- Araştırma verilerine göre 3 okulun da araştırmaya katılan öğretmenlerinin neredeyse tamamına yakınının ünitelendirilmiş yıllık plan yaparken kendi dersinin öğretim programından yararlandığını ifade ederken bazı öğretmenlerin ünitelendirilmiş yıllık plan yaparken öğretim programından yararlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul başarı durumunun öğretmenlerin yıllık plan yaparken öğretim programından yararlanmasına ilişkin görüş farklılığı oluşturmadağı tespit edilmiştir.
- Araştırma sonuçlarına göre 3 farklı başarı düzeyindeki okulun araştırmaya katılan öğretmenlerinin kendi dersinin öğretim programında olduğunu düşündüğü beceriler en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru sırasıyla; akıl yürütme, eleştirel düşünme, iletişim, yaratıcılık-yenilikçilik, empati, zaman yönetimi, problem çözme ve karar verme, öğrenmeyi öğrenme, hayat boyu öğrenme, öz değerlendirme, bilgi okuryazarlığı, planlama, proje yönetimi, esneklik-uyum, iş birliği, üretkenlik-verimlilik, kaynakların etkili kullanımı, öz saygı, girişimcilik, öz yeterlilik, öz yönetim, çatışma yönetme-çözme, doğa okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, öz düzenleme, öz sunum, milli ve evrensel vatandaşlık becerileridir. Çok az sayıda öğretmen BİT okuryazarlığının dersinin öğretim programında olduğuna inandığını ifade etmiştir. Voogt ve Roblin(2010)'e göre 21. yüzyıl becerilerinin öğretim programlarındaki öneminin tartışılmasından, becerilerin programdaki rolü ve yerine ve hatta değerlendirilmesi sürecine kadar öğretmenler dahil olmalı ve tüm uygulamaları sahiplenmelidir. Bu sonuçlara göre okulun başarı durumunun öğretim programlarında yer alan becerilerin tespitinde öğretmen görüşlerine yönelik farklılık oluşturmadağı sonucuna varılmıştır.
- Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuca göre örneklem olarak seçilen 3 farklı okulun araştırmaya dahil olan öğretmenlerinin yarısı üniversite eğitimleri sırasında 21. yüzyıl becerileriyle ilişkili dersler aldığını düşünürken diğer yarısı da 21. yüzyıl becerilerine yönelik üniversitede ders almadığını düşünmektedir. Köğce, Özpınar, Şahin ve Yenmez (2014) çalışmalarında öğrencilerin, içinde bulunduğumuz çağın gerektirdiğı 21. yüzyıl becerilerini kazanmalarında en önemli görevin öğretmenlere ve onların yetiştirmelerinde etkili olan öğretim elemanlarına dolayısıyla üniversitelere düştüğünü ifade etmişlerdir. Hamarat (2019) da çalışmasında beceri odaklı eğitimin inşasında en önemi görevin öğretmenlerde olduğunu bundan dolayı da göreve başlamadan önce bu beceriler konusunda öğretmenlerin desteklenmesinin hatta beceri odaklı öğretmen eğitiminin önemi üzerinde durmuştur. Bu sonuca göre okulun başarı durumunun öğretmenlerin üniversitede beceri eğitimi almalarına ilişkin görüşlerinde farklılık oluşturmadağı tespit edilmiştir.

- Üniversitede 21. yüzyıl becerilerine yönelik derslerin içeriğini açıklamaya ilişkin 3 farklı okulun katılımcı öğretmenlerinin görüşlerinden şu sonuçlar elde edilmiştir: Öğretmenlerin yarısından fazlası bu soruya cevap vermemeyi tercih ederken soruya cevap verenlerin büyük bir kısmı ise 21. yüzyıl becerilerini derslerin içinde gördüğünü ifade ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bazı öğretmenlerin de derslerde kullanılan etkinlikler üzerinden bu becerileri gördüğüne yönelik sonuca varılmıştır. Dolayısı ile okulun başarı durumunun öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik üniversite aldığı derslerin içeriğini açıklamaya ilişkin görüşlerini değiştirmedeği sonucuna varılmıştır.

- Araştırma sonuçlarına göre örneklem olarak alınan 3 okulun araştırmaya katılan öğretmenlerinin yarısından fazlasının dersinde 21. yüzyıl becerilerini öğrettiği sonucuna ulaşılırken bir kısmının da derslerinde bu becerileri öğretmediği sonucuna ulaşılmıştır. Saavedra ve Opfer (2012) de çalışmalarında öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada sorun yaşadıkları ve öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini kazandırabilecek eğitimden geçirilmeleri gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Öğrenciler 21. yüzyıl becerileriyle eğitilmek isteniyorsa nasıl öğrendiklerinin farkına varmalı ve öğretmenlerin öğrencilerin üstbilişlerini düzenli biçimde modellemeleri gerektiği, yanlış anlamaların üzerine gitmeleri ve teknolojik destekli öğrenmeler gerçekleştirmeleri gerektiği ayrıca ekip ruhunu tetiklemeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Cansoy (2018)'a göre öğrencilerde 21. yüzyıl becerilerinin gelişip gelişmediğini anlamak isteyen eğitimcilerin bu becerilerin neler olduğunu, özelliklerini ve nasıl kazandırılabilceğine ilişkin fikirleri olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Mızıkacı (2017)'nin çalışmasına göre 2005 yılından bu yana sınıflarda bu becerilere yönelik yapılan uygulamaların neler olduğu, nasıl geliştirildiği ve öğretmenlerin bunları geliştirecek yöntem-teknik bilgi ve becerisinin hangi düzeyde olduğu hala net değildir. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini neredeyse sadece anlatım yöntemi ve soru-cevap ile yürüttükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre okulun başarı durumunun farklılaşmasının öğretmenlerin derslerinde 21. yüzyıl becerilerini öğretmelerine ilişkin görüş farklılığı oluşturmadığı tespit edilmiştir.

- Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre 3 farklı başarı düzeyindeki okulun katılımcı öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerini kendi dersleri içinde nasıl öğrettiklerine ilişkin şu sonuçlara ulaşılmıştır: Ders içeriğinden hareketle, derste becerileri bizzat kullanarak ve/veya çeşitli öğretim tekniklerini kullanarak 21. yüzyıl becerilerini öğrettiğini düşünen öğretmenler genel olarak ders içi faaliyetlerle öğrenciye bu becerileri kazandırdığını ifade etmiş ve bu düşüncedeki öğretmen sayısının oldukça fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencinin çabasını destekleyerek ve/veya ders dışı etkinliklerle

yani genel olarak ders dışı faaliyetlerden yararlanarak 21. yüzyıl becerilerini kazandığını düşünen bazı öğretmenler de vardır. Becerileri hiçbir şekilde öğretmediğini düşünen az sayıda öğretmen olduğu gibi bu soruya cevap vermemeyi tercih eden öğretmenler de olmuştur. Beers (ty)'in yaptığı çalışmaya göre bir 21. yüzyıl sınıfında öğretmenlerin rolü uzmanlıktan uzaklaşarak *kolaylaştırıcıya*, öğretim faaliyetlerinin odak noktası da bilmekten *uygulamaya* dönük olmalıdır. Cansoy (2018) çalışmasında 21. yüzyıl becerilerinin nasıl kazandırılıp, geliştirilebileceği ile ilgili derslerle bütünleştirilerek kazandırılmasının mümkün olduğuna yönelik raporlar olduğunu belirtmiş ve bu becerilerin okul dışındaki çalışmalarla da kazandırılabilirliğini ifade ederek bu çalışmanın bulgularıyla örtüşen sonuçlara ulaşmıştır. Duruhan (2007)'a göre de öğrenci ilgileri merkez alınarak öğretim programları düzenlenmeli, yaparak ve yaşayarak öğrenmenin merkeze alındığı aktif öğretim yöntemleri kullanılmalı, öğretmen ise öğrenmeyi tam anlamıyla her açıdan yürütecek donanıma sahip hale gelmelidir. Bu bağlamda öğretmenlerin hayati rol oynadığını ve okuldaki-okul dışındaki etkinliklerle, kullandıkları yöntem ve stratejilerle bu becerilerin kazandırılmasında öğrencilere yardımcı olabilecekleri sonucuna ulaşmıştır. Hamarat (2019) öğrenme ortamlarının yaratıcı, rahat ve esnek olmasının öğretmenlerin beceri temelli öğretim yapmalarına büyük kolaylık sağlayacağını belirtmiştir. Nehring, Charner-Laird ve Szczesuil (2019)'in çalışmalarına göre ise 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmeye açık olduğu sınıflarda öğretmenler, sürekli olarak öğrencilerin ilgisini çekmeye çalışmış, en üst seviyede öğrenci katılımını sağlamış, öğrencilerle ilişki kurmaya yönelik güçlü istek sergilemiş, şaşırtıcı yoğunluk ve akıcılıkta bir sınıf ortamı yaratmaya çalışmışlardır. Öğretmenler öğrencinin aktifliği ve akademik başarı için bireysel dinamiklerle tüm sınıf dinamiklerini sosyal-duygusal anlamda uyumlu hale getirmişlerdir; hatta bu öğretmenlerden herhangi birini izlemenin virtüöz bir solistin senfoni orkestrası ile yaptığı performansı izlemek gibi olduğunu ifade etmişlerdir. Elde edilen sonuçların okulun başarı durumuna göre farklılaşmasına neden olacak şekilde öğretmen görüşlerini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

- Araştırma sonuçlarına göre 3 farklı okuldaki öğretmenlerin yarısından fazlasının genel düşüncesi 21. yüzyıl becerilerinin önemli olduğu yönündedir. 21. yüzyıl becerilerinin bazılarını önemsiz veya çelişkili bulan az sayıda öğretmen görüşlerine ulaşıldığı gibi bu kadar becerinin öğrenilmesinin zor olacağını düşünen az sayıda öğretmen görüşü de olmuştur. Bazı öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüş belirtmediği tespit edilmiştir. Cemaloğlu vd. (2019) de öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik algılarına dair yaptıkları çalışmalarında; 21. yüzyıl becerilerinin hepsinin çok önemli olduğuna, birinin

bile eksikliğinin uyumu bozacağına, bu becerilerin derslerde uygulanabilir olduğuna ve öğrencileri motive etme anlamında becerilerin önemli olduğuna yönelik öğretmen görüşlerine ulaşmışlardır. Voogt ve Roblin (2010)'in çalışmasına göre de toplumun her kesimde 21. yüzyıl becerilerinin önemine ilişkin farkındalık yaratıp kamusal tartışmalar teşvik edilmelidir. Sonuç olarak okulun başarı ortalamasının öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinin önemsiz olduğuna ilişkin görüşlerine herhangi bir etkisinin olmadığı görölmüştür.

- Araştırma bulgularından çıkan sonuçlara göre örneklem olarak seçilen 3 farklı okulun araştırmaya katılan öğretmenleri 21. yüzyıl becerilerinin hangilerinin kazandırılmasının çağa uyum sağlama açısından önemli olduğuna ilişkin en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru sırasıyla akıl yürütme, yaratıcılık-yenilikçilik, eleştirel düşünme, empati, hayat boyu öğrenme, problem çözme ve karar verme, BİT okuryazarlığı, zaman yönetimi, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, iş birliği, öz saygı, bilgi okuryazarlığı, iletişim, öz değerlendirme, üretkenlik-verimlilik, proje yönetimi, dil, doğa okuryazarlığı, kaynakların etkili kullanımı, öz yönetim, milli-evrensel vatandaşlık becerilerini önemli gördüklerini ifade etmişlerdir. Birkaç öğretmenin ise tüm 21. yüzyıl becerilerinin çağa uyum sağlamaya yönelik önemli olduğu ile ilgili görüş bildirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre okulun başarı durumunun öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin çağa uyum sağlama yönüne ilişkin görüşlerinde farklılaşmaya yol açmadığı tespit edilmiştir.

- Araştırma bulgularından çıkan sonuçlara göre 3 farklı başarı düzeyindeki okulun katılımcı öğretmenlerinin kendilerinde en çok olduğunu düşündüğu beceri empatidir. Daha sonra en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru sırasıyla akıl yürütme, iş birliği, öz değerlendirme, eleştirel düşünme, zaman yönetimi, iletişim, esneklik- uyum, öz saygı, dil, hayat boyu öğrenme, yaratıcılık-yenilikçilik, problem çözme ve karar verme, çatışma yönetme-çözme, öz yönetim, planlama, kaynakların etkili kullanımı, üretkenlik-verimlilik, görsel okuryazarlık, doğa okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz yeterlilik, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, öz düzenleme, proje yönetimi, girişimcilik, becerilerine sahip olduklarını ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin en az sahip olduğu becerilerin BİT okuryazarlığı, öz sunum, evrensel-milli vatandaşlık becerileri olduğu tespit edilmiştir. Bazı öğretmenler çoğu beceriye sahip olduğunu düşünürken çoğu beceriye sahip değilim diyen çok az öğretmen görüşünün olduğu sonucu da elde edilmiştir. Cemaloğlu vd. (2019); Çelebi ve Sevinç (2019); Keskin ve Yazar (2015) çalışmalarında öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik öz yeterlik algılarının yüksek olduğu sonucuna ulaşarak bu çalışmayla benzer sonuca ulaşmışlardır.

Ayrıca Gürültü vd. (2019)'nin çalışmasında da ortaöğretim öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerileri açısından çok iyi olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Sonuç olarak okulun başarı ortalamasının öğretmenlerin hangi 21. yüzyıl becerilerine sahip olduklarına ilişkin görüşlerinde farklılaşmaya yol açmadığı elde edilen verilerden tespit edilmiştir.

- Araştırma sonuçlarına göre 3 farklı başarı ortalamasına sahip okulun katılımcı öğretmenlerinin en çok girişimcilik becerilerinden yoksun olduğunu ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonra en çok yoksun olduğuna inanılan beceriden en azına doğru sırasıyla BiT okuryazarlığı, dil, doğa okuryazarlığı, proje yönetimi, planlama ve yaratıcılık- yenilikçilik, medya okuryazarlığı, çatışma yönetme-çözme, zaman yönetimi, bilgi okuryazarlığında öğretmenlerin yoksun olduğu ile ilgili görüş belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. En az sayıda yoksun olduğuna inanılan beceriler görsel okuryazarlık, kaynakların etkili kullanımı, iletişim becerileri, öz değerlendirme, öz sunum, öz yeterlilik, öz yönetim ve üretkenlik-verimlilik becerileri olmuştur çünkü bu becerilerden yoksun olduğuna yönelik oldukça az öğretmen görüşü tespit edilmiştir. Hiçbir öğretmenin akıl yürütme, empati, esneklik-uyum, eleştirel düşünme, hayat boyu öğrenme, iş birliği, öğrenmeyi öğrenme, öz düzenleme, öz saygı, problem çözme- karar verme ve millî-evrensel vatandaşlık becerilerinde kendisini yoksun görmediğine yönelik ulaşılan görüşler de araştırmadan elde edilen diğer bir sonuçtur. Bazı öğretmenler bu soruya ilişkin görüş belirtmezken birkaç öğretmen de 21. yüzyıl becerilerinin tümüne sahip olduğunu ifade etmiştir. Göksun (2016) çalışmasında öğretmen adaylarının bilişsel becerileri yüksek düzeyde kullandıkları, bunun yanı sıra kendini yönetme becerileri, işbirliği ve esneklik becerileri gibi gerçek yaşam problemlerini çözmeye yönelik becerileri orta noktaya yakın düzeyde kullandıkları, teknolojik beceri kullanımının ise diğer becerilere oranla daha az düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada ulaşılan diğer sonuç da günümüzde görevde olan deneyimli öğretmenlerin 21. yüzyıl öğrenen becerilerine sahip olmadıkları varsayımından yola çıkılarak MEB okullarında 21. yüzyıl öğrenen ve 21. yüzyıl öğreten becerisi bilgilerine ihtiyaç duyan öğretmenler bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre okulun başarı ortalamasının öğretmenlerin hangi 21. yüzyıl becerilerinden yoksun olduklarına ilişkin görüşlerinde farklılaşmaya yol açmadığı araştırma sonucunda tespit edilmiştir.

- Araştırma verilerinden elde edilen sonuçlara göre 3 farklı başarı düzeyindeki okulun katılımcı öğretmenlerinin en çok tercih edilenden en aza doğru sırasıyla girişimcilik, dil, proje yönetimi, doğa okuryazarlığı, BİT okuryazarlığı, çatışma yönetme-çözme, millî-evrensel vatandaşlık, eleştirel düşünme, medya okuryazarlığı, yaratıcılık-yenilikçilik,

zaman yönetimi, bilgi okuryazarlığı, empati, iş birliği, planlama, problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirmekte ya da öğrenmekte zorlanabileceğine yönelik görüşler belirtmişlerdir. 3 okulun katılımcı öğretmenlerinin oldukça azı akıl yürütme, esneklik-uyum, görsel okuryazarlık, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, iletişim, öğrenmeyi öğrenme, öz düzenleme, öz saygı ve öz sunum becerilerinde kendini geliştirmekte ya da bu becerileri öğrenmekte zorlanabileceğini düşündüğü sonucuna ulaşmıştır. Hiçbir öğretmenin öz değerlendirme, öz yeterlilik, öz yönetim ve üretkenlik-verimlilik becerilerini geliştirmekte ya da öğrenmekte zorlanabileceğine ilişkin görüşleri tespit edilememiştir. Bazı katılımcı öğretmenlerin bu konuda görüş belirtmedikleri sonucuna ulaşılırken birkaç öğretmenin de tüm becerileri geliştirebiliriz düşüncesinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Göksun (2016) 'a göre şu an görevdeki öğretmenlerin 21 yüzyıl becerilerini kullanımlarına yönelik bir ihtiyaç tespiti yapılarak mesleki gelişim etkinliklerinin şekillendirilmesinin gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bu verilere göre okulun başarı ortalamasının öğretmenlerin hangi 21. yüzyıl becerilerini öğrenmekte ya da geliştirmekte zorlanabileceğine ilişkin görüşlerinde farklılaşmaya yol açmadığı görülmüştür.

- Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre eğitim sistemimizin 21. yüzyıl becerilerini vermedeki yeterliliğiyle ilgili 3 farklı başarı düzeyindeki okulun katılımcı öğretmenlerinin büyük çoğunluğu eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlardan dolayı 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasının zor olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise çeşitli olumsuzluklar yüzünden bu becerilerin kazandırılmayacağı görüşündedir. Bunlara ek olarak en çok tercih edilenden en aza doğru sırasıyla öğretmenden, öğretim programlarından ve/veya öğrencilerin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar nedeniyle 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmayacağını düşünen bazı öğretmen görüşlerine de ulaşmıştır. Eğitim sisteminde belli ölçüde yeterlilik olduğundan bu becerilerin kısmen de olsa kazandırılabilmesine yönelik az sayıda öğretmen görüşlerine ulaşılması da araştırmanın başka bir sonucudur. Öğretmenlerin çoğunun bu konuda görüş belirtirken birden fazla faktörü düşünerek değerlendirme yaptığı görülmektedir. Ayrıca bu konuda görüş belirtmeyen bazı öğretmenlerin de olduğu tespit edilmiştir. Cansoy (2018) da çalışmasında katılımcı öğretmenlerin görüşleriyle paralel sonuçlara ulaşmıştır; çalışmaya göre eğitim sisteminin ağırlıklı olarak sınav odaklı olmasından dolayı öğretmenlerin bilgiyi aktarma telaşıyla hareket etmeleri son derece sakıncalıdır. Eğitim sistemi sadece test başarısı üzerine kurulu ve daha fazla net yaptırmaya odaklanmıştır. Öğretmenin aktarıcı öğrencinin hazır bilgiyi alıcı olduğu bu mekanik düzen insani özellikleri ihmal etmektedir.

21. yüzyıl becerileri daha çok öğrenci odaklı olmalı ve öğrencideki potansiyeli açığa çıkarmak için kullanılmalıdır. Mızıkacı (2017)'nın çalışmasında yapılandırmacı eğitim-öğretim yaklaşımına göre hazırlanan 2005 yılındaki öğretim programlarında o dönemin hedeflerine ulaşmak için okullarda neler yapıldığı, program uygulanırken o günden bu yana bu hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediği, beceriler ile neyin anlatılmaya çalışıldığı, anlatılmaya çalışılanın öğretmenler ve öğrenciler tarafından şimdiye kadar nasıl anlaşıldığı, söz konusu becerilerin hangi etkinliklerle kazandırıldığının bir soru(n) olarak kaldığını ifade etmiştir. Eğitim İzleme Raporu (2016-2017)' na göre ise akademik başarıda ve bireylerin iyi bir eğitim almasında kilit role sahip kişiler öğretmenlerdir. Akademik başarısızlık ve bireyleri çağın becerileri ile donatamama durumu ile bölgeler ve okullar arasındaki eşitsizlikler, öğretmenlerle ilgili reform ihtiyacına yönelik yapılması gerekenler olduğunu gösteriyor. Tüm bu sonuçlara dayanarak okulun başarı ortalamasının öğretmenlerin günümüz eğitim sisteminin 21. yüzyıl becerilerini vermede yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerinde farklılaşmaya yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

5.3.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler

MEB Ortaöğretim Programı Ortak Bölümü, Coğrafya, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Türk Dili ve Edebiyatı, Felsefe, İngilizce ve Tarih Ortaöğretim Programlarına Yönelik Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde incelenen ortaöğretim programları ile ilgili ayrı ayrı ve tüm programları kapsayacak biçimde iki ayrı başlık altında önerilere yer verilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Programlarında Ortak Olarak Yer Alan 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Betimsel Analize İlişkin Öneriler

MEB öğretim programları bölümünde öğretim programlarının ortak amaçları, kök değerleri, yetkinliklerinin ve çeşitli becerilerin yer aldığı bir bölümdür. İncelenen 6 derste de ortak olan bu bölümde hangi becerinin hangi yöntem ve teknikle kazandırılacağını ve burada yer alan yetkinlik ve amaçların derslere özgü becerilerle nasıl ilişkilendirileceğinin açıkça belirtilmesinin özellikle öğretmene fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Hayat boyu öğrenme, sorgulama, doğa okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, önyargıların üstesinden gelme, farklılıklara değer verme, kaynakların etkili kullanımı, üstbiliş,

sorgulama, öz değerlendirme, kültürel ve küresel farkındalık, etik davranma becerilerinin tüm ortaöğretim programlarının odak noktası olmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla amaçlar ve yetkinliklere sıralanan bu becerilerin de yansıtılmasının 21. yüzyıl öğrencisinin yetiştirilmesine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Fakat bunun öğretim programlarının yükünü artırarak değil de işlevselliğini ve uygulanabilirliğini artıracak şekilde yapılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

Özellikle doğa ile yaşamayı öğrenme, doğal kaynakları tasarruflu kullanma, doğal sorunlarla baş etme, çevre bilinci kazanmaya yönelik doğa okuryazarlığı becerilerini günümüz öğrencilerinin kazanmasının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine Yönelik Öneriler

Coğrafya dersi öğretim programı özellikle eleştirel düşünme, empati, hayat boyu öğrenme, üstbiliş, bağımsız çalışma, öz denetim, dijital vatandaşlık, dil, farklılıklara değer verme, üretkenlik-verimlilik, yenilikçilik, kaynakların etkili kullanımı, iletişim, proje yönetimi, kültürel ve küresel farkındalık, iletişim ve işbirliği becerileri açısından güçlendirilmelidir. Örneğin kaynakların etkili kullanımı alt temasına yönelik sadece 1 adet beceri bulunması coğrafya dersi gibi bir dersin öğretim programında ulaşılmaması gereken bir sonuçtur çünkü kaynakların etkili kullanımının beceri haline getirilmesinin coğrafya dersi ortaöğretim programının vizyonuna uygun olduğu düşünülmektedir.

Coğrafya dersi ortaöğretim programının dil becerilerine katkı sağlamasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Coğrafya dersi ortaöğretim programı teknoloji ile daha çok entegre olacak becerilere yer vermelidir.

Coğrafya dersi ortaöğretim programının küresel yönünün beceri boyutu programa daha çok yansıtılmalıdır ve programın küresel vizyonunun becerilerle öğrencilere kazandırılmasının gerektiği düşünülmektedir.

İşbirliği ve iletişim becerileri açısından da dersin ortaöğretim programı güçlendirilmelidir. Çünkü bu becerilerin, bireyin yaşadığı çevreden başlayarak tüm dünyaya uzanan genişlikte bir misyon geliştirmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Coğrafya dersi ortaöğretim programının kazanımları soyut ve ansiklopedik bilgi olmaktan çıkarılıp daha çok uygulamaya dönük olmalı ve bu becerilerin öğrencilere nasıl

kazandırılacağına açıkça belirtildiği bir program olmasının faydayı artıracığı düşünülmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine Yönelik Öneriler

Din kültürü dersi ortaöğretim programının özellikle eleştirel düşünme, sorgulama, empati, hayat boyu öğrenme, kaynakların etkili kullanımı, sabır, önyargıların üstesinden gelme, çatışma yönetme-çözme, iletişim becerileri, okuryazarlık, kendini yönetme, küresel ve dijital vatandaşlık, zaman yönetimi becerileri açısından güçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programındaki arkadaşlık, saygı, dürüstlük gibi temel kazanımların bireyde daha iyi yerleştirilmesi adına bu kavramların veriliş biçiminden ziyade o becerilerin bireyde yerleşmesini sağlayacak alt yapıya sahip bir program oluşturulmalıdır. Bundan dolayı özellikle duyuşsal alan becerileri bu dersin ortaöğretim programında daha işlevsel, uygulanabilir kazanımlarla desteklenmelidir.

DKAB dersi ortaöğretim programında öz değerlendirme, öz yönetim gibi becerilerin olmaması önce nefisten hareket eden dersin amaçlarıyla uyumsuzdur. Kişinin içsel sorgulamasında, denetiminde ve doğruya, güzele yönelmesinde kendini yönetme becerileri işlevsel ve uygulamalı biçimde din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ortaöğretim programında yer almalıdır.

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi teknolojiye daha çok entegre edilmelidir. Dini ritüelleri kararlılıkla yerine getirme, dinle ilgili konularda önyargılı hareket etmeme konularında azim-motivasyon-önyargıların üstesinden gelme becerilerinin dersin ortaöğretim programı için önemli olduğu düşünülmektedir.

Karakter eğitimi açısından örneğin hoşgörü, merhamet, hayvanlara şefkat, yalan söylememe gibi daha çok beceriye yer verilmeli ve bu becerilerin hayata geçirilmesi noktasında da öğrenciyi aktif kılacak yöntemler programda yerini almalı ve program öğretmene bu konuda kılavuzluk etmelidir.

İslam dininin evrenselliği açısından öğretim programının da evrensel bir vizyon-misyon edinmesinin ve bunu uygulamaya geçirecek alt yapıya sahip olmasının gerekliliği düşünülmektedir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine Yönelik Öneriler

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programının özellikle yaratma, uygulama, empati, eleştirel düşünme, problem çözme, sorgulama, öğrenme ve okuryazarlık becerileri açısından güçlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programı özellikle duyuşsal alan becerileri teması yönünden güçlendirilmelidir çünkü bireyleri duyuşsal olarak hazırlamadan metin okutmak, tahlil ettirmekten ziyade bireyde önce istek uyandırmak daha doğru olacaktır.

21. yüzyılın bireyinden kendini her anlamda tanıması, her yönünün farkında olması beklenen niteliklerdir. Bu bağlamda kendini yönetme becerileri açısından program uygulamalı becerilerle güçlendirilmelidir.

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programında dil edinimine yönelik farkındalık daha da artırılmalı, birey ve dil arasında olumlu bağlar kuracak uygulamaya dayalı kazanımlar ön plana çıkarılmalıdır.

Türk dili ve edebiyatı dersi ortaöğretim programında estetik, farklılıklara değer verme, önyargıların üstesinden gelme gibi bireyin duygusal gelişimine katkı sağlayacak kendini gerçekleştirme becerilerine ilişkin hayata uyarlanabilir kazanımlara yer verilmelidir.

Programda insan ilişkilerini geliştiren, insanların birbirleriyle doğru ilişki kurmalarını destekleyen ve hayatla birebir uyuşan, uygulanabilir iletişim becerilerine daha çok yer verilmelidir.

Programın dijital ve milli vatandaşlık yönü eksik bırakıldığından milli kimlik ve dijital vatandaşlık becerilerine ait kazanımlara yer verilmelidir.

Felsefe Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine Yönelik Öneriler

Felsefe dersi ortaöğretim ders programının analizinden elde edilen bulgulara göre program; özellikle empati, problem çözme, sonuç üretme, BİT okuryazarlığı, doğa okuryazarlığı, dijital vatandaşlık, iletişim, küresel ve kültürel farkındalık becerileri açısından güçlendirilmelidir.

Felsefe dersi ortaöğretim ders programı duyuşsal alan becerileriyle desteklenmelidir. Felsefe dersi ortaöğretim programında bireye bir beceri kazandırılmaya çalışılırken sistemli ve aşamalı olmanın faydalı olacağı düşünülmektedir. Örneğin; felsefenin temel sorularına karşı farkındalık kazanma becerisi duyuşsal alanın sadece alma basamağında

kalmıştır. Oysa bu beceri duyuşsal alanın diğerk tüm basamaklarına da yayılıp sistematik bir şekilde ilerlenirse öğrencinin kişiliğinin bir parçası haline gelebilir.

Öğrenmeyi öğrenme, öğrenmeyi yaşamının bir parçası haline getirebilme, bilgiyi zihinde yapılandırabilme, kendine özgü düşünme ve öğrenme yolları üretebilme 21. yüzyılın bireyinde olması istenen özelliklerden olduğundan felsefe dersi ortaöğretim programı öğrenme becerileri açısından güçlendirilmelidir.

Felsefe dersi ortaöğretim programı kendini olumlu-olumsuz değerlendirebilme, yeterliliklerinin farkında olabilme ve eksiklerini tamamlamaya istek duyabilme, kendisine saygı duyabilme ve kendini sunmada tarafsız ve gerçekçi olabilme adına bireylere katkıda bulunmalıdır. Bundan dolayı dersin ortaöğretim programı kendini yönetme becerileri açısından güçlendirilmelidir.

Felsefe okuryazarlığı becerisinin öğretim programında sadece bir kez yer alması ve işlevsel olarak kullanılmaması bir eksiklik olduğundan dersin öğretim programının bu açıdan güçlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Dersin öğretim programında bireyin manevi yönünü destekleyecek olan kendini gerçekleştirme becerilerine dersin amaçlarına uygun biçimde önem verilmelidir.

İngilizce Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine Yönelik Öneriler

İngilizce dersi ortaöğretim programında düşünme becerileri temasına yönelik özellikle empatiyle ilgili becerilere yer verilmemesinin, hedef dili öğrenirken o dile ait kültürü tanıma ve anlamlandırmada eksikler yaratacağı düşünüldüğünden empati becerisi açısından dersin öğretim programının güçlendirilmesinin faydalı olacağı inanılmaktadır.

İngilizce dersine karşı olumlu duyguları geliştirmek ve kalıcı bir ilgi oluşturmak için bilişsel alan ve duyuşsal alanın kazanımlarının birlikte işe koşulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

İngilizce dersi ortaöğretim programı hayat boyu öğrenme becerisine yönelik kazanımlar açısından güçlendirilmelidir.

Dil becerilerini edinmede okuryazarlık türlerinin önemi büyüktür, bu gerekçeyle İngilizce dersi ortaöğretim programı okuryazarlık becerileri açısından da desteklenmelidir.

İngilizce dersi ortaöğretim programında, kendini yönetme, kendini gerçekleştirme becerilerine yönelik kazanım çeşitliliği uygulamaya dönük biçimde artırılmalıdır. Örneğin

azim, sabır, kararlı olma, öz yönetim, öz denetim becerilerinin dil edinim sürecine olumlu anlamda mutlaka katkılarının olacağı düşünülmektedir.

Teknolojiyle bütünleşik bir yaşama sahip, evrensel değerlerin farkında aynı zamanda kimliğini özümsemiş, milli değerlerine sahip çıkan, toplumsal birlik ve dayanışmaya önem veren ve kültürel mirasına sahip çıkan bireyler yetiştirmek İngilizce dersi ortaöğretim programı desteklenmelidir. İngilizce dersi ortaöğretim programı dijital, küresel ve milli vatandaşlık becerileri açısından güçlendirilmelidir. Dersin ortaöğretim programının küresel vatandaşlık ve küresel farkındalık becerileri açısından vizyonu ve misyonun açıkça belirtilmesinin, kılavuzluk etmesi yönüyle özellikle öğretmene fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Tarih Dersi Ortaöğretim Programının Betimsel Analizine Yönelik Öneriler

Tarih dersi ortaöğretim programının analizine göre düşünme becerileri ansiklopedik, soyut bilgi düzeyinde kaldığından bu derste güncel hayattaki problemlerle baş etmeye yardımcı olacak düşünme becerilerine yer verilmelidir.

Tarih dersinde öğrencilerin derse yönelik tutumlarını olumluya çevirebilecek, sıkılmalarını engelleyecek, geçmişini öğrenmekten zevk almalarını sağlayacak duyuşsal farkındalığı artırmaya yönelik becerilere yer verilmelidir. Duyuşsal alan becerilerine ilişkin kazanımlar sınıf seviyesine ve becerinin basamaklarına göre programda dengeli dağılmalıdır.

Tarih dersi ortaöğretim programının hayat boyu öğrenme ve okuryazarlık becerileri açısından güçlendirilmesi gerekmektedir.

Bireylerin kendini gerçekçi gözlerle görüp bireysel gücünü, eksiklerini saptayıp kendini keşfedebilmesi adına öz değerlendirme, öz yönetim, üstbiliş gibi becerilere karşı en azından farkındalık kazandırılacak beceriler programda yer almalıdır.

Tarih dersi ortaöğretim programının analizine göre program küresel ve dijital vatandaşlık becerileri açısından güçlendirilmelidir.

Tarihsel bir konu, bir sorun üzerine konuşma, öğrencinin tarihsel bir konu üzerinde yürüttüğü fikirleri ifade edebilme yeteneğini geliştirmeye yönelik uygulamalı dil becerilerine programda yer verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Tarih dersi öğretim programında iletişim ve işbirliğini geliştirmeye yönelik kazanımlara yer verilmesinin gelecekte iletişim ve işbirliği eksikliğinden doğacak herhangi bir sorunun çözümünde bireylere bakış açısı kazandırmada fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Tarih dersi ortaöğretim programı yönetsel becerilerden özellikle liderlik becerilerini geliştirmede yönlendirici becerilere yer vermelidir.

Tarih dersi ortaöğretim programı bireylere kültürel ve küresel farkındalık kazandıracak ve bu farkındalığı daha ileri taşıyacak kazanımlara yer vermelidir. Ayrıca BİT okuryazarlığı, dijital vatandaşlık becerileri açısından eksikliği tespit edilen tarih dersi ortaöğretim programının teknolojiyle daha uyumlu ve iç içe olmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

İncelenen Tüm Ortaöğretim Programları ile İlgili Genel Öneriler

- İncelenen ortaöğretim programlarında düşünme becerilerine ait basamakların kendi içinde dengeli ve aşamalı biçimde yayılmadığı, daha çok düşünme becerilerinin ön plana alındığı yapılan analiz sonucunda tespit edilmiştir. Farklılıklara saygı duyma, öz değerlendirme, güvenilir olma, azim gibi beceriler de 21. yüzyılın bireyi için en az düşünme becerileri kadar önemlidir. Bu anlamda öğretim programlarında becerilerin dengeli bir şekilde dağılımı sağlanmalıdır.
- İncelenen ortaöğretim programlarının genel anlamda evrensel beceriler açısından eksik olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda incelenen ortaöğretim programlarında evrensel (küresel) becerilerle milli- manevi kültürel öğelerimiz bütünleştirilmeli ve öğretim programları öğrencinin hayatta uygulayabileceği, sorun çözmesine yardımcı olabileceği kazanımlarla desteklenmelidir.
- İncelenen öğretim programları 21. yüzyıl becerilerini odak noktasına almalı ve öğretim programlarının beceriler ekseninde vizyonu ve misyonunu genişletmelidir.
- Özellikle bazı 21. yüzyıl becerilerinin tüm öğretim programlarının temeline yerleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir: Günümüz problemleri düşünüldüğünde kaynakların etkili kullanımı, önyargıların üstesinden gelme, hayat boyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, doğa okuryazarlığı, farklılıklara değer verme, dijital vatandaşlık iletişim gibi beceriler 21. yüzyılın tüm bireylerinde olması gereken beceriler olduğundan öğretim programlarında bu becerilere daha çok ağırlık verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Ortaöğretim programları duyuşsal ve psikomotor alan becerileri yönünden güçlendirilmelidir. Programlarda öğrencilerin duyuşsal yönünü geliştirecek becerilere diğer beceri alanlarıyla eş güdüm içerisinde yer verilmelidir.

- Araştırma sonuçlarına göre incelenen ortaöğretim programlarında da görüldüğü gibi öğretmene kılavuzluk etmesi gereken öğretim programlarının soyut yönergeler sunmaktan çok da öteye gidemediği ve katılımcı öğretmenlerden elde edilen veriler doğrultusunda da öğretmenler içinde bu becerilerin kazandırılmasına, ölçülmesine yönelik sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda incelenen öğretim programlarının sadece hedef boyutu değil de içerik, hedef, öğrenme-öğretme ve ölçme-değerlendirme süreçlerinin 21. yüzyıl becerileri ekseninde birlikte hareket etmesinin daha doğru bir yol olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda öğretim ortamındaki beceri uygulamalarında, becerilerin ölçülmesinde, becerileri öğrenciye aktarmada ve kazandırmada öğretmenlere rehberlik edecek öğretim programları geliştirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.
- İncelenen öğretim programlarının uygulamaya dönük eksikleri olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilere, 21. yüzyıl becerilerini geleneksel eğitim anlayışı içindeki anlatma yöntemiyle değil de yapılandırmacı eğitim anlayışı üzerinden uygulamalarla vermenin becerileri kazanmada etkililiği ve kalıcılığı artıracak olduğu düşünülmektedir. Bunun için de okul iklimi ve okulun fiziki şartları değişen öğretim programlarıyla birlikte işe koşulmalıdır.
- İncelenen öğretim programlarında yansıtıcı düşünme, analogik düşünme, lateral düşünme, global düşünme, refleksif düşünme, tümdengelsel düşünme ve tümevarımsal düşünme gibi becerilerin yer almadığı tespit edilmiştir. Derslerin niteliğine ve öğrencilerin yaş gruplarının gerektirdiği şartlara göre bu düşünme becerileri öğretim programlarına eklenebilir.
- Çalışmada incelenen ortaöğretim programları ekseninde birtakım 21. yüzyıl becerilerinin eksikliği tespit edilmiş olup öğretim programlarının bu beceriler açısından güçlendirilmesi önerilmiştir. Fakat esas olan şudur ki; öğretim programlarının günümüz problemlerine çözüm üretebilecek, daha uygulanabilir, daha işlevsel, hayatla iç içe beceriler geliştirmeye yönelik güçlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Araştırmadan elde edilen verilere göre öğretmenler üniversite eğitimi sırasında 21. yüzyıl becerilerine yönelik nitelikli bir eğitim almadığını düşünmekte ya da bu konuda fikir beyan etmemektedir. Bu sonuca göre 21. yüzyıl becerilerini kazandırmaya yönelik öğretmen yetiştirme programlarında düzenlemeye gidilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Görüşlerine Ait Öneriler

- Bulgularda da görüldüğü üzere 21. yüzyıl becerilerinin eğitimini almayan, bu becerilerin kendisinde olup olmadığı tam olarak tespit edilemeyen ya da beceriler konusunda eksiklikler yaşayan öğretmenlerin, becerileri kazanımlara paralel biçimde bilişsel-duyuşsal-devinişsel olarak öğretmekte zorlanabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda öğretmenin eksiklerini kapatmaya yönelik öğretim programlarının öğretmene kılavuzluk etmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- 21. yüzyıl becerilerinin nasıl öğretildiğine dair öğretmen görüşlerine göre öğretmenlerin kimisi ders içi kimisi ders dışı faaliyetlerle bu becerileri öğretirken kimisi de bu becerileri öğretmediğini ifade etmiştir. Dolayısıyla 21. yüzyıl becerilerinin öğretimine yönelik çerçeve standartlar belirlenmesinin öğretmene kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.
- Öğretmenlere yönelik olarak 21. yüzyıl becerilerini öğrencilere kazandırmada yardımcı olacak kılavuz kitapları hazırlanmalıdır. Bu kılavuz kitaplarında, öğretmene hangi üniteye hangi 21. yüzyıl becerisini hangi etkinlik, uygulama ve faaliyetle nasıl kazandıracağına dair örnek etkinlikler yer almalıdır.
- Öğretmen görüşme formlarından elde edilen verilerde 21. yüzyıl becerilerini henüz duymayan, becerileri derste öğretmediğini ifade eden, dersinin öğretim programındaki becerileri bilmeyen öğretmen görüşleriyle de karşılaşmıştır. Bu sonuca göre katılımcı öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini kazandırma noktasında öğrenciye kılavuzluk etmekte sıkıntılar yaşayacağı düşünülmektedir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre görevdeki öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik bilgi eksikliklerinin giderilmesi için uygulamalar üzerinden hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenebilir, yurtdışı kaynaklı başarılı okul örnekleri incelenebilir.
- Öğretmenlerin öğrencilerde tespit edilmesi zor olan empati, ön yargıların üstesinden gelme, farklılıklara saygı duyma, üstbiliş ya da öz denetim gibi becerileri kazanıp kazanmadığını belirlemesi için rehber öğretmenlerle sıkı ilişki içinde olmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Özellikle mesleki tecrübesi fazla olan öğretmenlerin BİT okuryazarlığı, dijital vatandaşlık gibi teknoloji gerektiren becerilerde eksik oldukları görüşme formlarından elde edilen verilerden tespit edilmiştir. Bu durumdaki öğretmenler teknoloji eğitimlerine alınmalı ve teknoloji konusunda daha yeterli hale getirilmelidirler.

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırmada ortaöğretim programlarından 6 tane ders programının kazanımları 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda ortaöğretim programları sınıf düzeyinde bütün olarak ayrı ayrı incelenebilir. Çünkü her sınıf düzeyindeki öğrencilere kazandırılacak beceri düzeyleri farklılık gösterecektir. Hangi beceriye hangi sınıf seviyesinde yer verilmediği ve farklı sınıf düzeyinde hangi beceriye nasıl yer verilmesinin tespiti yapılacak çalışmaları daha yararlı hale getirebilir.
- Yapılacak yeni araştırmalarda öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin görüşleri daha fazla öğretmen katılımıyla belirlenebilir. Bu araştırmalar daha genellenebilir sonuçlara ulaşılmasına yardımcı olabilir.
- Yapılacak araştırmalarda, araştırmaya dahil edilmeyen okul yöneticileri ve öğrencilerin de 21. yüzyıl becerileri uygulamalarına yönelik görüşlerine ve ek olarak gözlemlerinden elde edilen verilere ulaşarak 21. yüzyıl becerileri hakkında daha detaylı bilgilere ulaşılabilir.
- 21. yüzyıl becerilerine yönelik oluşturulan görüşme formlarına öğretmenlerin içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır. Fakat ulaşılan verilerin doğruluğunun araştırmacıda herhangi bir tereddüt oluşturmaması açısından yapılacak böyle bir araştırmada görüşmeye ek olarak gözlem yöntemiyle daha da güçlü verilere ulaşılabilir.

KAYNAKLAR

21. Yüzyılda Temel Eğitim (2016). <https://tegm.meb.gov.tr/www/21-yuzyilda-temel-egitim-calistayi-gerceklestirildi/icerik/363> adresinden erişilmiştir.
- 2023 Eğitim Vizyonu (2018). http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf sayfasından 01.07. 2020 tarihinde erişilmiştir.
- 21st Century Knowledge and Skills in Educator Prepation, (2010). Partnership for 21st Century Skills AACTE.
- Akılı, M. ve Genç, M. (2015). Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlığı alt boyutlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 5(2), 81-97.
- Akınoğlu, O. (2005). Türkiye’de Uygulanan ve Değişen Eğitim Programlarının Psikolojik Temelleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (22), 31-46
- Algül, F. (2014). Yeni Toplumsal Hareketler ve Sosyal Medya: Kuzey Ormanları Savunması Hareketine Yönelik Bir Örnek Olay İncelemesi. *Marmara İletişim Dergisi*, 22, 139-152.
- Alıcı, B. ve Altun, S. (2007). Lise öğrencilerinin matematik dersine yönelik özdüzenleme ve bilişüstü becerileri, cinsiyete, sınıfa ve alanlara göre farklılaşmaktadır? *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 33-44.
- Ananiadou, K. ve Claro, M. (2009), “21st Century Skills and Competences for New Millennium Learners in OECD Countries”, OECD Education Working Papers, No. 41, OECD.

- Asri, S. (2011). *Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Öğretim Programı Ders Kitabı Uyumı*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Din Eğitimi Anabilim Dalı <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/34019/safinaz.pdf?sequence=1&isAllowed=y> sayfasından 28. 05. 2020 tarihinde erişilmiştir.
- Asri, S. (2018). Ortaöğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretiminde öğretim programı ders kitabı uyumu. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 5, 9-50.
- ATSO Mesleki Sınav ve Sertifikasyon Merkezi (t.y.). *Avrupa Yeterlilik Çevresi (AYÇ)* <http://www.atsomesem.org.tr/icerik/3/16/avrupa-yeterlilik-cercevesi.html?hl=en> sayfasından erişilmiştir.
- Aydın, A. (2019). *İngilizce öğretmen adaylarının görüşleri çerçevesinde öğretmen eğitiminde 21. yüzyıl becerilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.
- Beers, S. Z. (t.y.). 21st Century Skills: Preparing Students for Their Future.(STEM) 1.07.2020 tarihinde https://cosee.umaine.edu/files/coseeos/21st_century_skills.pdf. sayfasından erişilmiştir.
- Boyacı, D. ve Özer, M. (2019). Öğrenmenin Geleceği: 21. Yüzyıl Becerileri Perspektifiyle Türkçe Dersi Öğretim Programları. *AJESI- Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 708-738.
- Boyd, D. M. ve Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230.
- Bozkırlı, K. Ç. ve Er, O. (2018). *Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programının Uygulanabilirliğinin Öğretmen Görüşlerine İncelenmesi*, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı*, 7(3), 1931-1946.
- Bozkurt, A., (2015). Mobil öğrenme: Her zaman. *Her Yerde Kesintisiz Öğrenme Deneyimi*, 1(2), 65-81.
- Büyükkıdık, S. (2019). Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik. Özçelik A.D.Ö. ve Tuğluk M.N. (Ed.). *Eğitimde ve Endüstride 21. Yüzyıl Becerileri içinde* (s.161-182). Ankara: Pegem Akademi.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Cansoy, R., (2018). *Uluslararası Çerçevelere Göre 21.Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Sisteminde Kazandırılması*, 7(4), 3112-3134.
- Cemaloğlu, N., Arslangiray, S., Üstündağ, M. ve Bilasa P. (2019). Meslek Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerileri Özyeterlik Algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 845-874.
- Cemiloğlu, M. (2020). Türk Dili ve Edebiyatı Dersinde Değerler Öğretimi (The teaching of Values in Turkish Language and Literature Course) *International Journal of Humanities and Research*, 4(3), 17-23.
- Ceylan, R. ve Akçay B. (2019). Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı. Özçelik A & Tuğluk M. (Editörler), *Eğitimde ve Endüstride 21. Yüzyıl Becerileri* içinde (s.79-94). Ankara: Pegem Akademi.
- CILIP Defines Information Literacy for the UK CILIP (2004) 8 Ekim 2019 tarihinde http://eprints.rclis.org/7459/1/Article_Update_25102004.pdf sayfasından erişildi.
- Commission of The European Communities (2000). A Memorandum on Lifelong Learning. Brussels,30.10.2000.8 Ekim 2019 tarihinde http://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Coşkun, A., Karaca, H., Karahan, C. ve Ünal, G. (2014). *Türkiye' de Finansal Erişim ve Okuryazarlık*. TEB- Boğaziçi Üniversitesi Raporu.
- Coşkun, Y., D. (2017). Öğretim Programları Arka Plan Raporu. Eğitim Reformu Girişimi Eğitim İzleme Raporu (2016-2017). İstanbul. http://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/Ogretim_Programlari_Arka_Plan_Raporu.pdf sayfasından 22.06.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Çelebi, M. ve Sevinç, Ş. (2019). Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Yeterlik Algılarının ve Bu Becerileri Kullanım Düzeylerinin Belirlenmesi. 6. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.

- Dede, C. (2009). Comparing frameworks for 21st century skills. 21st century skills. [https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=aGYXBwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT79&dq=Dede,+C.+\(2009\).+Comparing+frameworks+for+21st+century+skills.+sayfasından 20.07. 2020 tarihinde erişilmiştir.](https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=aGYXBwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT79&dq=Dede,+C.+(2009).+Comparing+frameworks+for+21st+century+skills.+sayfasından+20.07.2020+tarikhinde+erişilmiştir.)
- Dedebali, C. (2019). Bilgi Okuryazarlığı. Özçelik A & Tuğluk M. (Editörler) *Eğitimde ve Endüstride 21. Yüzyıl Becerileri* (s.51-64). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğanay, A. ve Kara, Z. (1995). Düşünmenin boyutları: Program ve öğretim için bir model. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(11), 25-38.
- Duruhan, K. (2007) 21. Yüzyılda Nasıl Bir Eğitim? *Eğitişim Dergisi*, 17- Savaş ve Uygarlık (Kasım 2007). <http://www.egitisim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/sayi-11-20/sayi-17-savas-ve-uygarlik-kasim-2007/213-21-yuzyilda-nasil-bir-egitim> sayfasından 22.07.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Eğitim İzleme Raporu (2016-2017). http://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/EIR2016-17_12.10.17.web-1.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Ekici, G., Abide, Ö., F., Canbolat, Y., ve Öztürk, A. (2017). 21. Yüzyıl becerilerine ait veri kaynaklarının analizi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 124-134.
- Ersoy, A. ve Yılmaz, B. (2009). Yaşam Boyu Öğrenme ve Türkiye’de Halk Kütüphaneleri, *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 803-834.
- Eryılmaz, S. ve Uluyol, Ç. (2015). 21. Yüzyıl Becerileri Işığında Fatih Projesi Değerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 209-229.
- Felsefeciler Derneği, (t.y.), Yürürlükteki Felsefe Programına İlişkin Değerlendirme. [file:///C:/Users/Eda%20%C3%87EV%C4%B0KBA%C5%9E/Downloads/Y%C3%9CR%C3%9CRL%C3%9CKTEK%C4%B0-FELSEFE-PROGRAMINA-%C4%B0L%C4%B0%C5%9EK%C4%B0N-DE%C4%9EERLEND%C4%B0RME-RAPORU%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Eda%20%C3%87EV%C4%B0KBA%C5%9E/Downloads/Y%C3%9CR%C3%9CRL%C3%9CKTEK%C4%B0-FELSEFE-PROGRAMINA-%C4%B0L%C4%B0%C5%9EK%C4%B0N-DE%C4%9EERLEND%C4%B0RME-RAPORU%20(1).pdf) sayfasından 17.06. 2020 tarihinde erişilmiştir.
- FO-DER (2017). *Finansal okuryazarlık ve finansal yönetim konusunda pratikler* <http://www.fo-der.org/finansal-okuryazarlik-ve-finansal-yonetim-konusunda-pratikler/> sayfasından erişilmiştir.
- Gelen, İ. (2017). P21-Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçevesleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 15-29.

- Göksun, D. O. (2016). *Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Öğrenen Becerileri ve 21. Yüzyıl Öğreten Becerileri Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi. <http://libra.anadolu.edu.tr/tezler/2016/384724.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Göksun, D. O. ve Kurt, A. A. (2017). Öğretmen Adaylarının 21. yy. Öğrenen Becerileri Kullanımları ve 21. yy. Öğreten Becerileri Kullanımları Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Bilim*, 42(190), 107-130.
- Gömlüksiz, M. N., Sinan, A. T., ve Doğan F. D. (2019). *Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı ile Çağdaş Türk Lehçeleri Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algıları*, *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(19), 163-185.
- Gray, A. (2016). *The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution*. <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-to-thrive-in-the-fourth-industrial-revolution/> sayfasından erişilmiştir.
- Greenhill, V. (2010). 21st Century Knowledge and Skills in Educator Preparation. *Partnership for 21st century skills*.
- Güçray, S. S. (1993). Çocuk yuvasında ve ailesinin yanında kalan 9-10-11 yaş çocuklarının öz-saygı gelişimini etkileyen bazı faktörler. *Aile ve Toplum Dergisi*. 1(3), 58-59.
- Güneş, F. (2018). Öğretmen Yetiştirmede Beceri Yaklaşımı. Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 3, Sayı 2. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/514538> sayfasından 12.03.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Günüç, S., Odabaşı, F. ve Kuzu A. (2013). 21. Yüzyıl Öğretmen Özelliklerinin Öğretmen Adayları Tarafından Tanımlanması: Bir Twitter Uygulaması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 436-455.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri/Felsefe-Yöntem-Analiz*. Seçkin (5.baskı).
- Gürültü, E., Aslan, M. ve Alcı, B. (2019). Ortaöğretim öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerileri kullanım yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Advance online publication. doi: 10.16986/HUJE.2019051590
- Hamarat, E. (2019). *21. Yüzyıl Becerileri Odağında Türkiye'nin Eğitim Politikaları*. SETA Vakfı, SETA, 272.

- Hotaman, D. (2019). Ekonomik Açıdan 21. Yüzyıl Becerileri. Özçelik A.D.Ö. ve Tuğluk M.N. (Ed.). *Eğitimde ve Endüstride 21. Yüzyıl Becerileri* içinde (s.269-292). Ankara: Pegem Akademi.
- ISTE (International Society for Technology in Education). (2015). About ISTE. 18.06. 2020 tarihinde <http://www.iste.org/about> sayfasından erişilmiştir.
- İncekara, S. (2007). Ortaöğretim Coğrafya Eğitiminde Uluslararası Eğilimler ve Türkiye Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 16, 25-36.
- İşeri, A. (2019). Uluslararası PISA Yeterlikleri ve Türkiye Öğretim Programları Kazanımları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 392-418.
- Kan, A.Ü. (2006) *Yeni İlköğretim Programında Öngörülen Temel Becerileri Kazanmada Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler ve Türkçe Derslerinin Etkilerine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kan, Ç. (2009). Sosyal Bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 25-30.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kaymakcan, R. (2017). *Yeni Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim programı İnceleme ve Değerlendirme Raporu*, ERG Raporları.
- Keskin, İ., ve Yazar, T. (2015). Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerileri Işığında ve Yaşam Boyu Öğrenme Bağlamında Dijital Yeterliliklerinin İncelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 1691-1711.
- Kıyıcı, F., Yiğit, E., ve Darçın. E. (2014). Doğa eğitimi ile öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerindeki değişimin ve görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 17-27.
- Kızılçaoğlu, A. (t.y.) Coğrafya Ders Öğretim Programı Hakkında Düşünceler. Balıkesir Üniversitesi.<http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c9s16/makale/c9s16m1.pdf> sayfasından 24.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

- Konca, F. (2017, Temmuz 23). 2017 Öğretim Programlarına Yansıyan Türkiye Yeterlikler Çerçevesi Kapsamındaki Anahtar Yeterlikler. *Milliyet*. <http://blog.milliyet.com.tr/2017-ogretim-programlarina-yansiyan-turkiye-yeterlikler-cercevesi-kapsamindaki-anahtar-yeterlikler/Blog/?BlogNo=565634> sayfasından erişilmiştir.
- Korkmaz, F. (2017). Küreselleşmenin Eğitim Programlarına Etkileri Doi: 10.14527/9786053188407.10 (26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiriye researchGate.net sayfasından 26.05. 2020 tarihinde ulaşılmıştır.)
- Köğce, D., Özpınar, İ., Şahin, S.M. ve Yenmez, A., A. (2014). Öğretim Elemanlarının 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları ve Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (22), 185-213.
- Kurt, A. A., Orhan, D., Yaman, F., Solak, M.Ş., ve Türkan, F. (2014) Bilgi ve İletişim Teknolojileri Işığında Türkiye’de Yapılan Okuryazarlık Çalışmalarındaki Eğilim. *Eğitim Teknolojileri ve Araştırma Dergisi*, 2(5).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (t.y). *Türkiye Yeterlikler Çerçevesi*, <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/turkiye-yeterlilikler-cercevesi> sayfasından erişilmiştir.
- Mızıkacı, F. (2017). Askıya Çıkarılan Taslak Programlar ve Düşündürdükleri. Ankara Üniversitesi.file:///C:/Users/Eda%20%C3%87EV%C4%B0KBA%C5%9E/Downloads/Taslakprogramlarvedndrdkleri%20(1).pdf sayfasından 24.06.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2014). *Milli Eğitim Kalite Çerçevesi*. file:///C:/Users/Eda%20%C3%87EV%C4%B0KBA%C5%9E/Desktop/17104027_Kalite_cercevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017). Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023. http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/26174415_Strateji_Belgesi_RG-Ylan-_26.07.2017.pdf adresinden erişilmiştir.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Orta Öğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı.
file:///C:/Users/Eda%20%C3%87EV%C4%B0KBA%C5%9E/Downloads/201812103715395T%C3%9CRKD%C4%B0L%C4%B0EDEB%C4%B0YAT%20PROGRA
M%20(2).pdf sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2011). *MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili*. Ankara: Milli Eğitim.
- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2001). *21. Yüzyıla Girerken Türk Eğitim Sisteminin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili*. Ankara: Milli Eğitim.
- Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü İzleme ve Değerlendirme Raporu (2018) ISBN: 978-975-11-4798-1 Tanıtıcı Yayınlar Dizin No: 96 Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları Genel Yayın No: 6645.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017). *Müfredat Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine*
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf (Sayfasından erişilmiştir.)
- Nehring, J.H., Charner-Laird, M., and Szczesiul, S.A. (2019). *Redefining Excellence: Teaching in Transition, From Test Performance to 21st Century Skills*. *NASSP Bulletin*, 103(1), 5-31.
- Oğuz, O., Oktay, A. ve Ayhan, H. (2010). *21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Omurtag, Y., ve Karaçay, T. (2004). *21.yy. da Yeni Dünya Düzeni*. Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Sempozyumunda sunulmuş bildiri. Ankara Üniversitesi, Ankara.
<http://www.baskent.edu.tr/~tkaracay/etudio/agora/egitim/21yy.html> adresinden alınmıştır.
- Ortaöğretim Coğrafya Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı (2018)
file:///C:/Users/Eda%20%C3%87EV%C4%B0KBA%C5%9E/Downloads/2018120203724482-Cografya%20dop%20pdf%20(2).pdf(Talim ve terbiye Kurulunun resmi sayfasından 04.04.2019 tarihinde erişilmiştir.)

- Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı(2018)file:///C:/Users/Eda%20%C3%87EV%C4%B0KBA%C5%9E/Downloads/201813015378536-DKAB_(9-12.%20S%C4%B1n%C4%B1f)_%20DOP_%202018%20(2).pdf(Talim ve terbiye Kurulunun resmi sayfasından 04.04.2019 tarihinde erişilmiştir.)
- Ortaöğretim Felsefe Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı (2018) file:///C:/Users/Eda%20%C3%87EV%C4%B0KBA%C5%9E/Downloads/2018122175632591-Felsefe%20d%C3%B6p%20pdf%20(2).pdf(Talim ve terbiye Kurulunun resmi sayfasından 04.04.2019 tarihinde erişilmiştir.)
- Ortaöğretim İngilizce 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı (2018) file:///C:/Users/Eda%20%C3%87EV%C4%B0KBA%C5%9E/Downloads/201812020472656-OGM%20INGILIZCE%20PRG%2020.012018%20(2).pdf(Talim ve terbiye Kurulunun resmi sayfasından 04.04.2019 tarihinde erişilmiştir.)
- Ortaöğretim Tarih Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı (2018)file:///C:/Users/Eda%20%C3%87EV%C4%B0KBA%C5%9E/Downloads/201822142524139-Tarih%20d%C3%B6p%20(2).pdf (Talim ve terbiye Kurulunun resmi sayfasından 04.04.2019 tarihinde erişilmiştir.)
- Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı (2018)http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103715395T%C3%9CRKD%C4%B0L%C4%B0EDEB%C4%B0YAT%20PROGRAM.pdf (Talim ve terbiye Kurulunun resmi sayfasından 04.04.2019 tarihinde erişilmiştir.)
- Otuz, B., Görkaş-Kayabaşı, B. ve Ekici, G. (2018). 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Beceri ve Değerlerinin Anahtar Yetkinlikler Açısından Analizi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(4), 944-972.
- Özcan, M. (2013). *Okulda Üniversite: Türkiye’de Öğretmen Eğitimini Yeniden Yeniden yapılandırmak için bir model önerisi*. Yayın No: TUSİAD-T/ 2013-12/543
- Özkan, B. (2019). Medya Okuryazarlığı. Özçelik A.D.Ö. ve Tuğluk M.N. (Ed.). *Eğitimde ve Endüstride 21. Yüzyıl Becerileri* içinde (s.67-92). Ankara: Pegem Akademi.

- Öztürk, H. Yeni Ortaöğretim Tarih Programları Üzerine Bir Araştırma. <http://www.eab.org.tr/eab/2009/pdf/102.pdf> sayfasından erişilmiştir. (Alınma tarihi: 18.05.2020).
- Öztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pelgrum, W.J. (2001). Obstacles to the integration of ICT in education: results from a worldwide educational assessment. *Computers & Education*, 37(2), 163–178.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (t.y.) <https://www.medyaokuryazarligi.gov.tr/sorular.php> sayfasından erişilmiştir.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (2016). https://www.medyaokuryazarligi.gov.tr/menu_goster.php?Guid=B7AA7732-1593-4B32-BDE5-D76E64C2A5FA&MenuId=2
- Saavedra, A. R., and Opfer, D. (2012). Learning 21st-century skills requires 21stcentury teaching. Phi Delta Kappan, vol. 94, no. 2 (October 2012), pp. 8-13. http://bcsbestyearever.weebly.com/uploads/3/7/7/2/37728865/learning_21st_century_skills_requires_21st_century_teaching.pdf sayfasından 30.07.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Salpader, J. (2009). 21st Century Skills: Will Our Students Be Prepared? Technology & Learning - The Resource for Education.
- Sarı, S. (2014). *Mobil öğrenme: Öğretim teknolojilerinin etkili Kullanımı*<http://www.egitimdeteknoloji.com/mobil-ogrenme-ogretim-teknolojilerinin-etkili-kullanimi/> sayfasından erişilmiştir.
- Silva, E. (2008). Measuring Skills For The 21st Century. Education Sector Reports. November.
- Sönmez, V. (2007) *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Anı.
- Sönmez, V. (2015) *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Genişletilmiş 18. Baskı Ankara: Anı.
- STEM Eğitimi Türkiye Raporu (2015). *Günün Modası mı yoksa Gereksinim mi?* İstanbul Aydın Üniversitesi STEM Merkezi ve Eğitim Fakültesi.

- Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Şahin, B. (2019). 2005 ve 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programlarına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(1), 81-102.
- Şehit Ömer Halis Demir Anadolu Lisesi (11 Ağustos 2017). TEOG 2017 Ankara İli Tüm Liselerin Taban Puanları. http://sehitomerhalisdemiranadolulisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/06/27/964302/dosyalar/2017_08/11124110_Teog_SYralama_2017-2018_11_AYustos.pdf?CHK=bb5545f4720023b0dd298d48d4eb9ff3 sayfasından erişilmiştir.
- Tanrıöğen, A. (Ed.). (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı
- Tatlıdil, E. ve Günder, E. E. (2013). Küreselleşen değerlerin Eğitim Kurumları Üzerine Etkileri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 259-277.
- Tay, B., (2005). Sosyal Bilgiler ders kitaplarında öğrenme stratejileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 209-225.
- TEDMEM (2016). *Temel Bir Yaşam Becerisi Finansal Okuryazarlığı*. <https://tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/temel-bir-yasam-becerisi-finansal-okuryazarlik> sayfasından erişilmiştir.
- TEDMEM (2019) Dünya Standartlarında 21. Yüzyıl Okul Sistemi Nasıl İnşa Edilmeli? <https://tedmem.org/wp-content/uploads/2019/07/dunya-standartlarinda-21-yuzyil-okul-sistemi-nasil-insa-edilmeli.pdf> sayfasından 01.07.2020 tarihinde erişilmiştir.
- TEOG 2017 Ankara İli Tüm Liseler Taban Puanları(21 Ağustos 2017) http://sehitomerhalisdemiranadolulisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/06/27/964302/dosyalar/2017_08/22105041_TEOG_SIRALAMA_21_AYUSTOS.p sayfasından 30.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Tican, C. and Deniz, S. (2018). Pre-service teachers' opinions about the use of 21st century learner and 21st century teacher skills. *European Journal of Educational Research*, 8(1), 181-197.
- TUSİAD (2017). *Eğitim bir ülkenin geleceğidir*. <http://tusiad.org/tr/tum/item/9779-egitim-bir-ulkenin-geleceginin-guvencesidir> sayfasından erişilmiştir.

- Tutkun, Ö. F. (2010). 21.Yüzyılda Eğitim Programının Felsefi Boyutları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 993-1016.
- Uluslararası Öncü Eğitimciler Derneği (2017). *Taslak Öğretim Programları Hakkında Görüşler*.<https://www.memurlar.net/haber/645815/yeni-mufredat-kazanim-sayilarini-azaltamiyor.html> sayfasından 04.06.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Voogt, J. and Roblin, N.P. (2010). *21. Century Skills (Discussion Paper)*. University of Twente, Faculty of Behavioural Sciences, Department of Curriculum Design and Educational Innovation.
- Yalçın, S. (2018). 21. Yüzyıl Becerileri ve Bu Becerilerin Ölçülmesinde Kullanılan Araç ve Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(1), 183-201.
- Yaman, O. (2015). *Öğretmenlik Uygulaması Dersi: 21. Yüzyıl Öğrenci ve Öğretmen Özellikleri (Dersnotları)* <https://bto418olcayyaman.files.wordpress.com/2015/03/21-yyogrenci-ogretmen.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Yeni, G. (2017). The Effect Of 21st Century Skills Training On Foreign Language Teachers' Perceptions Regarding Their Educational Technology and Materials Development Competencies, *İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İstanbul*.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, F. ve İlhan, İ. (2010). Genel özyeterlilik ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 301-308
- Yılmaz, M. ve Erenoğlu, G. (2017). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı Taslağı Değerlendirmesi, Uluslararası Öncü Eğitimciler Derneği, <http://www.ogretmenx.com/gundem/din-kulturu-ve-ahlak-bilgisi-dersi-ogretim-programi-taslagi-degerlendirmesi-h52798.html> sayfasından 25.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

Yücel, E., Dimici, K., Yıldız, B. ve Bümen, N. T. (2017). Son 15 Yılda Yayımlanan İlk ve Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programları Üzerine Bir Analiz. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(18), 702-737.

EKLER

EK-1. 21. Yüzyıl Becerileri Hakkında Öğretmen Görüşme Formu

Branşınız:

Tecrübe Yılıınız:

Görev Yaptığınız Okul:

Aşağıda liste halinde verilen 21. Yüzyıl Becerilerini inceleyiniz. Daha sonra listede verilen becerilere göre soruları cevaplayınız.

21. Yüzyıl Becerileri Listesi

1. Akıl Yürütme
2. Bilgi İletişim teknolojileri Okuryazarlığı
3. Bilgi Okuryazarlığı
4. Çatışma Yönetme ve Çözme
5. Dil Becerileri (Türkçeyi Doğru Kullanma ve Bir Yabancı Dili Temel Düzeyde Kullanma)
6. Doğa Okuryazarlığı
7. Empati
8. Esneklik ve Uyum
9. Eleştirel Düşünme
10. Girişimcilik
11. Görsel Okuryazarlık
12. Hayat Boyu Öğrenme
13. Kaynakların Etkili Kullanımı
14. İletişim Becerileri
15. İşbirliği
16. Medya Okuryazarlığı
17. Öğrenmeyi Öğrenme
18. Öz Değerlendirme
19. Öz Düzenleme
20. Öz Saygı
21. Öz Sunum
22. Öz Yeterlilik
23. Öz Yönetim
24. Planlama
25. Problem Çözme ve Karar Verme
26. Proje Yönetimi
27. Üretkenlik-Verimlilik
28. Yaratıcılık-Yenilikçilik
29. Milli ve Evrensel Vatandaşlık
30. Zaman Yönetimi

SORULAR

1. 21. Yüzyıl Becerilerini daha önce duymuş muydunuz?
Evet ☐ Hayır ☐
2. 21. Yüzyıl Becerileri deyince ne anlıyorsunuz, açıklar mısınız?
3. Ünitelendirilmiş yıllık planı yaparken dersin öğretim programından yararlanıyor musunuz?
Evet ☐ Hayır ☐

EK-1. (devam) 21. Yüzyıl Becerileri Hakkında Öğretmen Görüşme Formu

4. Dersinizin ortaöğretim programında 21. Yüzyıl Becerileri ile ilgili olduğunu düşündüğünüz hangi beceriler var, açıkla-
mısınız?
5. Üniversite eğitiminiz sırasında 21. Yüzyıl Becerisi ile ilgili olduğunu düşündüğünüz dersler aldınız mı?
Evet ☐ Hayır ☐
6. 21. Yüzyıl becerileri ile ilgili ders aldıysanız bu derslerin içeriğini açıkla-
mısınız?
7. Derslerinizde 21. Yüzyıl Becerilerinin öğretimini gerçekleştiriyor musunuz?
Evet ☐ Hayır ☐
8. 21. Yüzyıl Becerilerini nasıl öğretiyorsunuz, açıkla-
mısınız?
9. Yukarıda sıralanan 21. Yüzyıl Becerilerinden hangilerinin önemsiz olduğunu düşünüyorsunuz, örnek vererek gerekçeleriyle
açıklayınız.
10. Yukarıda sıralanan 21. Yüzyıl Becerilerden hangilerinin kazandırılması çocukların çağa uyumu açısından daha önemlidir?
11. 21. Yüzyıl Becerilerinden hangilerine sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız.
12. 21. Yüzyıl Becerilerinin hangilerinden yoksun olduğunuzu düşünüyorsunuz, açıklayınız.
13. 21. Yüzyıl Becerilerinden hangilerini öğrenmekte ya da geliştirmekte güçlükle karşılaşabilirsiniz, açıklayınız.
14. Günümüz eğitim sistemi 21. Yüzyıl Becerilerini vermede yeterli midir, düşüncelerinizi açıkla-
mısınız?

EK-2. Ortaöğretim Programlarının Betimsel Analizi İçin Kategorilendirilmiş 21. Yüzyıl Becerileri Tablosu

Düşünme becerileri	Hatırlama (Bilgi) Anlama (Kavrama) Uygulama Çözümleme (Analiz) Değerlendirme Yaratma (Sentez) Akıl Yürütme Sistematik Düşünme Empati Eleştirel Düşünme Problem Çözme Sorgulama Sonuç üretme
Duyuşsal Alan Becerileri	Alma Tepkide Bulunma Değer Verme Örgütlenme Nitelenmişlik
Psikomotor Alan Becerileri	Uyarılma Kılavuz Denetiminde Yapma Beceri Haline Getirme Duruma Uydurma Yaratma
Öğrenme Becerileri	Bütüncül Öğrenme Hayat Boyu Öğrenme Öğrenmeyi Öğrenme Uyumlu öğrenme Araştırma Üstbiliş
Okuryazarlık Becerileri	Bilgi Okuryazarlığı BİT Okuryazarlığı Doğa Okuryazarlığı Finansal Okuryazarlık Görsel Okuryazarlık Medya Okuryazarlığı
Kendini Yönetme Becerileri	Öz Değerlendirme Öz Düzenleme Öz Saygı Öz Sunum Öz Yeterlik Öz Yönetim Bağımsız Çalışma
Vatandaşlık Becerileri	Dijital Vatandaşlık Küresel Vatandaşlık Milli Vatandaşlık
Dil Becerileri	Dil Becerisi

EK-2. (devam) Ortaöğretim Programlarının Betimsel Analizi İçin Kategorilendirilmiş 21. Yüzyıl Becerileri Tablosu

Kendini Gerçekleştirme Becerileri	Azim Esneklik-Uyum Güven Karar Alma Merak Sabır Önyargıların Üstesinden Gelme Sorumluluk Risk Alma Sağlık Farklılıklara Değer Verme Motivasyon Karakter Eğitimi Kariyer Etik Üretkenlik-Verimlilik Yenilikçilik Estetik Hizmet Odaklılık Hesap verebilirlik Kaynakların Etkili Kullanımı Girişimcilik Çatışma Yönetme ve Çözme
İletişim Becerileri	İletişim İş Birliği
Yönetimsel Beceriler	Proje Yönetimi Zaman Yönetimi Planlama Liderlik
Sosyal-Kültürel Beceriler	Kültürel Farkındalık Küresel Farkındalık

EK-3. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları Ortak Bölüm (Tablo 4)

(1.1.1) Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu kazanımlar ve sınırlarını belirleyen açıklamaları, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

(1.1.2) Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek

(1.1.3) İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak

(1.1.4) Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak

(1.1.5) Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak

(1.1.6) Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlara aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle

değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir.

(1.1.17) Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır. Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. “Eğitim programı”; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler öğrenme- öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu ait değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

(1.1.8) Anadilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktadır.

(1.1.9) Yabancı dillerde iletişim: Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürlerarası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.

(1.1.10) Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

(1.1.11) Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.

(1.1.12) Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.

(1.1.13) Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.

(1.1.14) İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait 8 bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş hayatında desteklemekte; toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi de kapsar.

(1.1.15) Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdiridir.

(1.1.16) Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.

Ek-4. Coğrafya Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 5)

(2.1.1) Hızla artan teknolojik gelişmeler, özellikle bilgi-iletişim alanlarında yaşanan değişim; yerel, bölgesel, ulusal ve küresel etkileşimleri artırmıştır. Bu anlamda, bazı coğrafi çalışmalarda ifade edildiği gibi “zaman-mekân yakınlaşması” yaşanmaktadır. Yerel, bölgesel, ulusal ve küresel ölçekteki etkileşimler sadece beşerî süreçler açısından değil doğal süreçler açısından da söz konusudur. Günümüzde coğrafi bilgiler günlük hayatta daha yoğun olarak kullanılmaktadır. Örneğin Dünyanın herhangi bir yerinde oluşan çevre sorunları, farklı ölçeklerde birçok yerde etkisini hissettirebilmektedir. Farklı mekânsal ölçeklerdeki doğal ve beşerî süreçlerde yaşanan bu etkileşim ve değişimler dikkate alınarak Coğrafya Dersi Öğretim Programı güncellenmiştir. Programın güncellenmesi sürecinde bazı kavram ve konular elenmek suretiyle ya da eklenen sınırlayıcı açıklamalar yardımıyla programın yoğunluğu azaltılmış, ortaokuldan liseye geçişteki bütünlük pekiştirilmiş, alana ilişkin güncel gelişmeler ışığında üniteler ve kazanımlar gözden geçirilmiş, ihtiyaç duyulan yerlerde ünite ve kazanım sıralamasında değişiklikler yapılmıştır. Hayatımızın her alanında yer alan bilgi ve iletişim teknolojilerinin Coğrafya öğretiminde kullanımına ve kazanımların günlük hayatla ilişkisine yönelik vurgu artırılmıştır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan Coğrafya Dersi Öğretim Programıyla öğrencilerin;

(2.1.2) Coğrafya biliminin temel kavram, kuram ve araştırma yöntemlerini kullanarak araştırmalar yapması ve sonucunu raporlaştırması,

(2.1.3) İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi becerileri kazanması,

(2.1.4) Evrene ait temel unsurları hayatla ilişkilendirmesi,

(2.1.5) Doğal ve beşerî sistemlerin işleyiş ve değişimini kavraması,

(2.1.6) Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerleri anlama ve bu değerlere sahip çıkma bilinci geliştirmesi,

(2.1.7) Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci kazanması,

(2.1.8) Doğa ve insanın uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavraması,

(2.1.9) Doğal ve beşerî kaynakların kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirmesi,

(2.1.10) Doğal ve beşerî sistemlerin yerel ve küresel etkileşim içinde işleyişini anlamlandırması,

(2.1.11) Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavraması,

(2.1.12) Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek bunlardan korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirmesi,

(2.1.13) Bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavraması,

(2.1.14) Coğrafi birikim ve sentez ülkesi olan Türkiye’nin bölgesel ve küresel ilişkiler açısından konum özelliklerini kavrayarak ülkesinin sahip olduğu potansiyelin bilincine varması,

(2.1.15) Coğrafi bilgilere sahip olmanın “vatan bilinci” kazanılmasındaki önemini kavraması,

(2.1.16) Türkiye’nin yeni vizyonuna uygun olarak başta Türkiye ile yakın ilişkisi bulunan bölgeler ve ülkeler olmak üzere dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır.

(2.1.17) Coğrafi Gözlem

Gözlem becerisi; olay ve olgulara dikkat etme, olay ve olguları algılama, tanımlama, olay ve olguların neden ve sonuçlarını açıklama, olay ve gözlemlediklerinin nedenlerini sorgulayıp sonuçlarını tahmin edebilme, olay ve olgular arasında ilişkiler kurabilme, olay ve olguların benzer ve farklı yönlerini ortaya koyma, gözlemlediklerini kaydetme ve aktarma, gözlemlediklerini daha önce öğrendikleri ile karşılaştırabilme ve bağdaştırabilme, gözlemlediklerini araştırmalarında veya gelecekle ilgili planlamalar yapmak için kullanabilme, benzer olaylarla ilişkilendirme ve tekrar aynı olayla karşılaştığında ne yapması gerektiğine yönelik davranış geliştirme ile ilgilidir. Okul ve çevre şartlarının elverdiği ölçüde çevre gezileri ve alan çalışmaları düzenlenmesi, gözlemlemeye dayanan araştırma çalışmaları planlanması ve uygulanması bu becerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

(2.1.18) Arazide Çalışma

Bu becerinin gelişmesi için sınıf dışında yapılan ve coğrafya dersi için bilimsel laboratuvar çalışmaları niteliğinde olan arazi çalışmalarına yer verilmesi önemlidir. Öğrencilerin sınıf dışında çevresinde olup biten olay ve olguları gözlemlemeleri için teşvik edecek çalışmanın amaçlarını belirleme, araştırma için plan tasarlama (araştırma öncesi gerekli kaynak, malzeme toplama, takvimlendirme, arazide gerekli olan materyali hazırlama), gerekli araç-gereç ve teknolojiyi kullanma, arazide veri toplama ve kaydetme, verileri analiz etme, sonuçlar çıkarma, öneriler geliştirme, rapor yazma gibi uygulamaları gerçekleştirebilecekleri çalışmalara ve projelere yer verilmesi bu becerinin gelişimine katkı sağlayacaktır.

(2.1.19) Coğrafi Sorgulama

Coğrafi sorgulama becerisi; konu veya problemin farkına varma, konu veya problemi tanımlama ve açıklama, konu veya problemi analiz etme ve yorumlama, gelecekle ilgili tahminlerde bulunma ve karar verme, kişisel çıkarımlarda bulunarak değerlendirmeler yapma ve yargılara varma süreçlerini içermektedir.

(2.1.20) Zamanı Algılama

Doğa ve insana ait süreçler zamanla bir sistem ve doku oluşturur. Bu anlamda doğa ve insana ait süreçler açısından farklı zaman algıları vardır. Coğrafya dersi ile öğrencilere jeolojik süreçlere ait zaman algısı; yıllık, mevsimlik ve günlük süreçlerle ilgili zaman algısı; tarihî süreçler ile ilgili zaman algısı ve ekolojik döngüler ile ilgili zaman algısı kazandırılır.

(2.1.21) Değişim ve Sürekliliği Algılama

Değişim ve sürekliliği algılama; zaman ve süreç içindeki benzerlik ve farklılıkları bulmayı, mekândaki değişim ve sürekliliği algılamayı, coğrafi süreçlerdeki değişim ve sürekliliğin nedenlerini sorgulamayı gerektirir.

(2.1.22) Harita Becerileri

Coğrafya öğretiminde harita çalışmaları oldukça önemlidir. Gerek arazi çalışmalarında gerekse sınıfta coğrafi olay ve olguların dağılımlarında haritalardan faydalanılır. Harita becerileri şunları içerir: Harita üzerinde konum belirleme, harita üzerine bilgi aktarma, amacına uygun harita seçme, haritalardan yararlanarak hesaplamalar yapma, mekânsal dağılışı algılama, haritayı doğru şekilde yorumlama, taslak haritalar oluşturma. Bununla birlikte küre ve atlas kullanma becerisi de coğrafi beceriler içerisinde yer alır. Küre ve atlas kullanma becerisi, temelde ilköğretim programlarında kazandırılan coğrafi beceridir.

(2.1.23) Tablo, Grafik ve Diyagram Hazırlama ve Yorumlama

Tablo, grafik ve diyagram hazırlama; uygun veri seçimi ve sınıflandırılması; verilere uygun tablo, grafik ve diyagram oluşturma, konuyla ilgili fotoğraflar kullanma ve ilişkilendirme; kesitler oluşturma (bitki ve jeoloji kesitleri gibi), tablo, grafik ve diyagramları uygun yerlerde kullanma; tablo, grafik ve diyagramları yorumlama; tablo, grafik ve diyagramları karşılaştırarak sentezleme becerilerini içerir.

(2.1.24) Kanıt Kullanma

Coğrafi olay ve olgularla ilgili doğa ve insan süreçlerine ait kanıtlar birincil, ikincil veya doğrudan araziden elde edilebilir niteliktedir. Coğrafyada kanıt kullanma “Jeolojik süreçlere ait fosil, taş veya tektonik vb. bir doğa unsurunu kanıt olarak kullanma; iklim süreçlerine ait kanıt kullanma, tarihî, sosyal, ekonomik ve politik olay ve olgulara ait kanıt kullanma” becerilerini içerir.

(2.1.25) Öğrencilerin araştırma yapma, sorgulama, keşfetme, problem çözme, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşım tartışabilmelerine, kendi öğrenme hedeflerini belirleyebilmelerine ve diğer öğrencilerle çalışmalarına imkân sağlayan öğrenme ortamı oluşturulmalıdır. Etkinliklerin sınıf içinde yapılmasına özen gösterilmelidir. Ön hazırlık gerektiren etkinliklerin hazırlık safhası, okul dışında olabilir.

(2.1.26) Öğretim programında yer alan konuların aktarılmasında diğer disiplinlerle ve günlük hayatla ilişkilendirilmesine imkân sağlayan etkinlik ve çalışmalara yer verilmelidir.

(2.1.27) Program, Coğrafyanın alanı gereği konulara bütünsel bir bakış açısı ile hazırlanmıştır. Konular işlenirken kazanımların çerçevesinden çok uzaklaşmamak kaydıyla etkileşim hissettirilmeli, öğrencilerde olaylar ile ilgili çok boyutlu düşünebilme becerisi geliştirilmelidir.

(2.1.28) Coğrafya Dersi Öğretim Programı, günümüz bilgi-iletişim teknolojilerinin coğrafya konularının öğretiminde kullanılmasını destekler niteliktedir. Coğrafi Bilgi Sistemleri’nin (CBS) uygulanması bazı kazanımlarda önerilmiştir. Okullardaki teknik donanım ve fiziki imkânlarla bağlı olarak öğretmen CBS uygulamaları geliştirebilir veya uygulayabilir.

(2.1.29) Öğretmen, uygulama gezilerine önem vermelidir. Coğrafya dersi için vazgeçilmez olan arazi çalışmaları hem arazi çalışma becerisinin gelişmesi hem de pek çok coğrafi olayın yerinde görülüp konuların daha iyi algılanması için çok önemlidir.

(3.1.1) Doğa ve insan etkileşimini örneklerle açıklar.

a) Dünyadan ve Türkiye’den örnekler verilir.

b) Doğa-insan etkileşiminde insanların doğaya karşı göstermesi gereken duyarlılığa yer verilir.

(3.1.2) Coğrafyanın konularını ve bölümlenmesini açıklar.

Coğrafyanın ilişkili olduğu disiplinlere yer verilir.

(3.1.3) Coğrafya biliminin gelişimini açıklar.

a) Coğrafya biliminin önemine değinilir.

b) Coğrafya biliminin gelişimine evrensel ölçekte katkı sağlayan Türk ve Müslüman bilim insanlarının çalışmalarına da yer verilir.

(3.1.4) Dünya'nın şekli ve hareketlerinin etkilerini değerlendirir.

Dünya'nın Güneş Sistemi içindeki yerine de kısaca değinilir.

(3.1.5) Koordinat sistemini kullanarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.

a) Mutlak ve göreceli konum kavramlarına yer verilir.

b) Türkiye'nin konumuna yer verilir.

(3.1.6) Haritayı oluşturan unsurlardan yararlanarak harita kullanır.

a) Harita projeksiyonlarına yer verilir.

b) Farklı harita türlerine ve kullanım amaçlarına yer verilir.

c) Ölçek ile uzunluk ve alan ilişkilerinde basit örneklere yer verilir. Alan hesaplamalarında sadece gerçek alan hesaplamalarına yer verilir.

(3.1.7) Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri açıklar.

a) Haritacılık tarihinde önemli olan Türk ve Müslüman bilim insanları ve çalışmaları üzerinde durulur.

b) Coğrafi Bilgi Sistemlerine (CBS) ve uzaktan algılama tekniklerine yer verilir.

c) Mekânsal verilerin haritaya aktarımında nokta, çizgi ve alansal gösterimlerden yararlanılması sağlanır.

(3.1.8) Haritalarda yer şekillerinin gösteriminde kullanılan yöntem ve teknikleri açıklar.

a) Eş yükselti eğrilerinin özelliklerine yer verilir.

b) Eş yükselti eğrileri ile çizilmiş haritalar üzerinde yer şekillerinin ayırt edilmesine yer verilir.

c) Haritalarda yer şekillerini gösterme yöntemlerinden renklendirme ve kabartma yöntemlerine yer verilir.

(3.1.9) Atmosferin katmanları ve özellikleri ile hava olaylarını ilişkilendirir.

(3.1.10) Örneklerden yararlanarak hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır.

(3.1.11) İklim elemanlarının oluşumunu ve dağılışını açıklar.

a) İklim elemanlarına ait temel kavramlara ve iklim elemanlarını etkileyen faktörlere yer verilir.

b) İklim elemanlarının günlük hayata etkilerine örnekler üzerinden yer verilir.

c) Yaşanılan yerdeki iklim elemanlarına ait verilerden yararlanılarak tablo ve grafikler çizilir ve günlük hayatla ilişkilendirilir.

(3.1.12) Yeryüzündeki farklı iklim tiplerinin özellikleri ve dağılışları hakkında çıkarımlarda bulunur.

Gerçek istasyonlara ait klimatolojik verilerin yer aldığı iklim grafiklerine yer verilir.

(3.1.13) Türkiye’de görülen iklim tiplerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

a) Türkiye’nin iklimini etkileyen faktörlere yer verilir.

b) Türkiye’deki iklim elemanlarının özellikleri üzerinde durulur.

c) Türkiye’de görülen iklim tipleri ve özelliklerine yer verilir.

(3.1.14) Doğa sevgisi, Öz denetim

(3.1.15) Coğrafi gözlem

(3.1.16) Coğrafi sorgulama

(3.1.17) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.18) Harita becerisi

(3.1.19) Kanıt kullanma

(3.1.20) Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama

(3.1.21) Zamanı algılama

(3.1.22) Yerleşmelerin gelişimini etkileyen faktörleri analiz eder.

Yerleşme yeri seçiminde etkili olan faktörlere yer verilir.

(3.1.23) Yerleşme doku ve tiplerinin oluşumunda etkili olan faktörleri örneklerle açıklar. Toplu ve dağınık yerleşmelerin oluşumunda etkili olan faktörlere yer verilir. b) Kır ve şehir yerleşmelerinin oluşumunda etkili olan faktörlere yer verilir.

(3.1.24) Türkiye’de yerleşmelerin dağılışını etkileyen faktörleri örneklerle açıklar.

Türkiye’deki ilk yerleşme örneklerine (Göbeklitepe, Çatalhöyük, Alacahöyük) yer verilir.

(3.1.25) Türkiye’deki yerleşim birimlerini idari fonksiyonlarına göre ayırt eder.

Türkiye’nin idari yapısı verilirken ülkenin mevcut sınırlar dâhilinde bölünmez bütünlüğüne vurgu yapılır.

(3.1.26) Vatanseverlik

(3.1.27) Arazide çalışma

(3.1.28) Coğrafi gözlem

(3.1.29) Coğrafi sorgulama

(3.1.30) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.31) Harita becerisi

(3.1.32) Kanıt kullanma

(3.1.33) Dünyadaki farklı bölge örneklerini, özellikleri ve bölge belirlemede kullanılan kriterler açısından değerlendirir.

a) Şekilsel ve işlevsel bölge ayırımına yer verilir.

b) Türkiye’den ve dünyadan farklı bölge örneklerine yer verilir.

(3.1.34) Bölge sınırlarının amaca göre değişebilirliğini örneklerle açıklar.

(3.1.35) Harita kullanarak çeşitli coğrafi kriterlerle belirlenmiş bölgelerde bulunan ülkeleri sınıflandırır.

(3.1.36) Coğrafi sorgulama

(3.1.37) Harita becerisi

(3.1.38) İnsanların doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir.

Karadeniz Sahil Yolu, Maltepe Sahil Parkı, Avrasya Tüneli, Osman Gazi Köprüsü, Ordu-Giresun Hava Limanı, Marmaray ve BAE-Dubai Palmiye gibi örneklere değinilir.

(3.1.39) Doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimleri sonuçları açısından değerlendirir.

a) Örnek olaylardan hareketle insanın atmosfer, litosfer, hidrosfer ve biyosfer üzerindeki etkilerine yer verilir.

b) İnsanların doğal ortam üzerinde gerçekleştirdikleri değişimlerde, doğaya karşı duyarlı olmalarının gerekliliği vurgulanır.

(3.1.40) Özdenetim, Doğa Sevgisi

(3.1.41) Arazide çalışma

(3.1.42) Coğrafi gözlem

(3.1.43) Coğrafi sorgulama

(3.1.44) Kanıt kullanma

(3.1.45) Dünya’nın tektonik oluşumunu açıklar.

a) Dünya’nın iç yapısı ile ilgili temel bilgiler verilir.

b) Levha tektoniği kuramına yer verilir.

(3.1.46) Jeolojik zamanların özelliklerini tektonik olaylarla ilişkilendirerek açıklar.

a) Jeolojik zamanların adlandırılması Türkçe olarak da yapılır.

b) Jeolojik zamanların özelliklerine yer verilirken Türkiye’nin jeolojik geçmişine değinilir.

c) Türkiye'nin tektonizmasına yer verilir.

(3.1.47) İç kuvvetleri; yer şekillerinin oluşum sürecine etkileri açısından açıklar.

(3.1.48) Kayaçların özellikleri ile yeryüzü şekillerinin oluşum süreçlerini ilişkilendirir.

Kayaçların kullanım alanlarına yönelik örneklere yer verilir.

(3.1.49) Türkiye’deki yer şekillerinin oluşum sürecine iç kuvvetlerin etkisini açıklar.

Türkiye'deki faylar, levha hareketleri ve depremler arasındaki ilişkiye yer verilir.

(3.1.50) Dış kuvvetleri yer şekillerinin oluşum sürecine etkileri açısından açıklar.

(3.1.51) Türkiye'deki yer şekillerinin oluşum sürecine dış kuvvetlerin etkisini açıklar.

(3.1.52) Türkiye'deki ana yer şekillerini temel özellikleri ve dağılışı açısından değerlendirir.

Dağ, ova ve platolar ele alınır.

(3.1.53) Yeryüzündeki su varlıklarını özelliklerine göre sınıflandırır.

(3.1.54) Türkiye'deki su varlıklarının genel özelliklerini ve dağılışı açıklar.

Su varlıklarının dağılışının harita üzerinden gösterilmesi sağlanır.

(3.1.55) Türkiye'deki su varlığını verimli kullanmanın ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerini değerlendirir.

a) Su kaynakları içinde denizlerimizin potansiyeli ve ülkemiz için önemi üzerinde durulur.

b) Su kaynaklarımızın sürdürülebilir kullanımı için bireylere düşen sorumluluklara değinilir.

(3.1.56) Yeryüzündeki toprak çeşitliliğini oluşum süreçleri ile ilişkilendirir.

(3.1.57) Türkiye'deki toprakların dağılışı etkileyen faktörler ile toprak tiplerini ilişkilendirir.

(3.1.58) Türkiye topraklarının kullanımını verimlilik açısından değerlendirir.

a) Türkiye'de erozyonun etkisine vurgu yapılır.

b) Gelecek nesillere daha yaşanabilir bir ülke bırakabilmek için topraklarımızın korunmasının gerekliliğine değinilir.

(3.1.59) Bitki toplulukları ve türlerini genel özelliklerine göre sınıflandırır.

(3.1.60) Bitki topluluklarının dağılışı ile iklim ve yer şekillerini ilişkilendirir.

(3.1.61) Türkiye'deki doğal bitki topluluklarının dağılışı yetiştirme şartları açısından analiz eder.

Türkiye'deki endemik ve relik bitkilerin dağılışı, önemi ve korunması gerekliliği üzerinde durulur.

(3.1.62) Sorumluluk, Vatanseverlik

(3.1.63) Arazide çalışma

(3.1.64) Coğrafi gözlem

(3.1.65) Coğrafi sorgulama

(3.1.66) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.67) Harita becerisi

(3.1.68) Kanıt kullanma

(3.1.69) Zamanı algılama

(3.1.70) İstatistik verilerden yararlanarak nüfus özellikleri ve nüfusun önemi hakkında çıkarımlarda bulunur.

a) Nüfus artış ve azalışının olumlu ve olumsuz etkilerine örnek ülkeler üzerinden yer verilir.

b) Nitelikli genç nüfusun ülkelerin kalkınmasındaki önemi vurgulanır.

c) Nüfus artış hızı ile ülkelerin kalkınması arasındaki ilişkiye yer verilir.

(3.1.71) İstatistikî verilerden yararlanarak dünya nüfusunun tarihsel süreçteki değişimine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

(3.1.72) Nüfusun dağılışı üzerinde etkili olan faktörler ile dünya nüfusunun dağılışı ilişkilendirir.

Nüfus yoğunluğunu hesaplama yöntemlerinden sadece “Aritmetik Nüfus Yoğunluğu”na yer verilir.

(3.1.73) Nüfus piramitlerinden hareketle nüfusun yapısıyla ilgili çıkarımlarda bulunur.

a) Temel nüfus piramitlerinin özellikleri verilir.

b) Nüfus piramidi oluşturulması sağlanır.

(3.1.74) Türkiye’de nüfusun tarihsel seyrini sosyal ve ekonomik faktörler açısından değerlendirir.

(3.1.75) Türkiye’de nüfusun dağılışı, nüfusun dağılışı üzerinde etkili olan faktörler açısından değerlendirir.

(3.1.76) Güncel verilerden yararlanarak Türkiye nüfusunun yapısal özelliklerini analiz eder.

Türkiye nüfusunun cinsiyet yapısı verilirken toplumsal cinsiyet adaleti ve eşitliğine değinilir.

(3.1.77) Tarihi metin, belge ve haritalardan yararlanarak dünyadaki göçlerin nedenleri ve sonuçları hakkında çıkarımlarda bulunur.

a) Tarihteki önemli Türk göçlerinin sebepleri üzerinde durulur.

b) Güncel mülteci göçlerine yer verilir.

(3.1.78) Türkiye’deki göçleri sebep ve sonuçları açısından değerlendirir.

a) Cumhuriyet’ten günümüze gerçekleşen iç ve dış göçlerin ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerine yer verilir.

b) Türkiye’ye göç etmek zorunda kalan topluluklara karşı saygılı ve paylaşımcı bir tutum sergilemenin gerekliliği vurgulanır.

(3.1.79) Göçün mekânsal etkilerini Türkiye’den örneklerle açıklar.

(3.1.80) Ekonomik faaliyetleri temel özelliklerine göre ayırt eder.

a) Birincil, ikincil, üçüncül, dördüncül ve beşincil faaliyetlere yer verilir.

b) Ulaşım ve iletişimin ekonomik faaliyetler üzerindeki etkilerine değinilir.

(3.1.81) Ekonomik faaliyet türlerinin oransal dağılımına ilişkin verileri, ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle ilişkilendirerek çıkarımda bulunur.

(3.1.82) Dostluk, Saygı, Yardımseverlik

(3.1.83) Arazide çalışma

(3.1.84) Coğrafi gözlem

(3.1.85) Coğrafi sorgulama

(3.1.86) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.87) Harita becerisi

(3.1.88) Kanıt kullanma

(3.1.89) Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama

(3.1.90) Zamanı algılama

(3.1.91) Uluslararası ulaşım hatlarını bölgesel ve küresel etkileri açısından analiz eder.

İstanbul'daki 3. Hava Limanı ve Kanal İstanbul projelerinin bölgesel ve küresel etkilerine yer verilir.

(3.1.92) Coğrafi sorgulama

(3.1.93) Harita becerisi

(3.1.94) Afetlerin oluşum nedenlerini ve özelliklerini açıklar.

Coğrafi problemlerin çözümünde CBS ve diğer mekânsal teknolojilerden yararlanıldığına dair örneklerle yer verilir.

(3.1.95) Afetlerin dağılımları ile etkilerini ilişkilendirir.

(3.1.96) Türkiye'deki afetlerin dağılımları ile etkilerini ilişkilendirir.

(3.1.97) Afetlerden korunma yöntemlerini açıklar.

a) Farklı ülkelerde doğal afetlere karşı yapılan uygulamalara yer verilir.

b) Ülkemizde depremler başta olmak üzere, afetlere karşı bilinç oluşturma'nın önemi üzerinde durulur.

c) Afetlerin meydana gelme sürecinde bireylere düşen sorumluluklara değinilir.

(3.1.98) Sorumluluk

(3.1.99) Arazide çalışma

(3.1.100) Coğrafi gözlem

(3.1.101) Coğrafi sorgulama

(3.1.102) Harita becerisi

(3.1.103) Biyoçeşitliliğin oluşumu ve azalmasında etkili olan faktörleri açıklar.

Öğrencilerin biyoçeşitliliğin korunması için yapılan çalışmalar hakkında bilgi toplamaları, bireysel ya da grup olarak biyoçeşitliliğin korunması konusunda halkı bilinçlendirmek amacıyla kamu spotu hazırlamaları sağlanır.

(3.1.104) Ekosistemi oluşturan unsurları ayırt eder.

(3.1.105) Madde döngüleri ve enerji akışını ekosistemin devamlılığı açısından analiz eder.

a) Azot, karbon, su ve besin döngüleri ile enerji akışına yer verilir.

b) İnsan faaliyetlerinin karbon, azot, oksijen ve su döngülerine olan etkileri örneklendirilir.

(3.1.106) Su ekosisteminin unsurlarını ve işleyişini açıklar.

a) Su döngüsü ve dünyadaki su varlığının doğal sistemlerin işleyişi üzerindeki etkilerine değinilir.

b) Ramsar Sözleşmesi'ne vurgu yapılır.

c) Türkiye'deki sulak alanların endemik zenginliğinin önemi ve korunmasının gerekliliği üzerinde durulur.

(3.1.107) Sorumluluk, Öz Denetim, Doğa sevgisi, Vatanseverlik

(3.1.108) Arazide çalışma

(3.1.109) Coğrafi gözlem

(3.1.110) Coğrafi sorgulama

(3.1.111) Harita becerisi

(3.1.112) Kanıt kullanma

(3.1.113) Ülkelerin farklı dönemlerde izledikleri nüfus politikaları ve sonuçlarını karşılaştırır.

a) Dönemsel olarak nüfus politikalarında farklılık görülen bir ülkenin nüfus politikalarının incelenmesi sağlanır.

b) Günümüzde farklı ülkelerin izlediği nüfus politikaları karşılaştırılır.

(3.1.114) Türkiye'nin nüfus politikalarını gerekçeleri açısından değerlendirir.

TÜİK verilerinden hareketle Türkiye'de nüfus politikalarındaki değişimin grafik, tablo vb. kullanılarak yorumlanması sağlanır.

(3.1.115) Türkiye'nin nüfus projeksiyonlarına dayalı senaryolar oluşturur.

Farklı nüfus senaryolarına göre Türkiye'nin nüfus yapısına ilişkin çıkarımlara yer verilir.

(3.1.116) Şehirleri fonksiyonel özellikleri açısından karşılaştırır.

a) Tarihsel süreçte şehirlerin fonksiyonel özelliklerindeki değişimlerin küresel etkilerine yer verilir.

b) Tarihsel süreçteki başlıca Türk-İslam şehirlerinin (Semerkant, Buhara, Konya vb.) öne çıkan özelliklerine yer verilir.

(3.1.117) Şehirlerin küresel ve bölgesel etkilerini fonksiyonel açıdan yorumlar.

(3.1.118) Türkiye'deki şehirleri fonksiyonlarına göre ayırt eder.

Türkiye'den örneklerle "Sakin Şehirler"e yer verilir.

(3.1.119) Türkiye'deki kır yerleşme tiplerini ayırt eder.

(3.1.120) Doğal unsurları üretim, dağıtım ve tüketim süreçleri üzerindeki etkisi açısından değerlendirir.

(3.1.121) Beşerî unsurları üretim, dağıtım ve tüketim süreçleri üzerindeki etkisi açısından değerlendirir.

(3.1.122) Üretim, dağıtım ve tüketim sektörleri arasındaki ilişkiyi ekonomiye etkisi açısından değerlendirir.

(3.1.123) Doğal kaynaklar ile ekonomi ilişkisini açıklar.

a) Doğal kaynaklar sınıflandırılır.

b) Tarihsel süreçte “doğal kaynakların değeri ve kullanımındaki değişim” e farklı bölgelerden örneklerle yer verilir.

(3.1.124) Türkiye’deki doğal kaynaklar ile ekonomi arasındaki ilişkiyi analiz eder.

Türkiye’deki doğal kaynakların ekonomiye yansımalarının, istatistiki veriler ve görsellerden yararlanarak yorumlanması sağlanır.

(3.1.125) Türkiye’de uygulanan ekonomi politikalarını mekânsal etkileri açısından değerlendirir.

Cumhuriyet’ten günümüze izlenen ekonomik politikalar içinde mekânsal farklılıkları gidermeye yönelik projeler ve uygulamalar ele alınır.

(3.1.126) Türkiye ekonomisinin sektörel dağılımından hareketle ülke ekonomisi hakkında çıkarımlarda bulunur.

Tarihsel süreçte sektörel değişime yer verilir.

(3.1.127) Türkiye’de tarım sektörünün özelliklerini açıklar.

a) Tarım, hayvancılık, ormancılık ve balıkçılıkla ilgili temel kavramlara yer verilir.

b) Türkiye’de tarımsal üretimi etkileyen faktörlere yer verilir.

(3.1.128) Tarımın Türkiye ekonomisindeki yerini açıklar.

a) Türkiye’de yetiştirilen başlıca tarımsal ürünlerin dağılışına yer verilir.

b) Ülkelerin, tarımsal üretimdeki yeterliğinin önemine yer verilir.

(3.1.129) Türkiye’nin madenleri ve enerji kaynaklarının dağılışını açıklar.

a) Madenlerin ve enerji kaynaklarının başlıca özelliklerine (rezerv, kullanım alanları vb) yer verilir.

b) Madenlerin ve enerji kaynaklarının dağılışının harita üzerinden gösterilmesi sağlanır.

c) Ülkemizde yaşanan maden kazalarına değinilerek madenlerde alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine yer verilir.

(3.1.130) Türkiye’nin maden ve enerji kaynaklarının etkin kullanımını ülke ekonomisine katkısı açısından değerlendirir.

(3.1.131) Türkiye’de sanayi sektörünün özelliklerini açıklar.

a) Türkiye’de sanayiye etkileyen faktörlere yer verilir.

b) Türkiye’de sanayi sektörünün dağılışına yer verilir.

(3.1.132) Türkiye sanayisini, ülke ekonomisindeki yeri açısından analiz eder.

Savunma sanayi alanındaki gelişmelere de yer verilir.

(3.1.133) Arazide çalışma

(3.1.134) Coğrafi gözlem

(3.1.135) Coğrafi sorgulama

(3.1.136) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.137) Harita becerisi

(3.1.138) Kanıt kullanma

(3.1.139) Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama

(3.1.140) Zamanı algılama

(3.1.141) İlk kültür merkezlerinin ortaya çıkışı, yayılışı ve dağılışlarını belirleyen faktörleri açıklar.

(3.1.142) Farklı kültürel bölgelerin yeryüzünde yayılışına etki eden faktörleri açıklar.

a) Kültürü oluşturan unsurlara yer verilir.

b) Farklı kültür bölgelerinin dağılışı ve yayılışı güzergahları (İslam, Çin, Hint, Batı, Doğu, Slav-Rus ve Afrika kültür bölgeleri) dikkate alınarak kültür ile mekân arasındaki ilişkiye yer verilir.

c) Kültürel çeşitliliğin önemine değinilerek farklı kültürlerle karşı saygılı olmanın gerekliliği vurgulanır.

(3.1.143) Türk kültürünün yayılış alanlarını bölgesel özellikler açısından analiz eder.

a) Türk kültürünün doğuşu, gelişimi ve özellikleri mekânla ilişkilendirilerek verilir.

b) Türk kültürünü temsil eden başlıca maddi ve manevi unsurlara örnekler üzerinden yer verilir.

(3.1.144) Türkiye'nin tarih boyunca medeniyetler merkezi olmasını konumu açısından değerlendirir.

(3.1.145) Ülkeler ve bölgeler arasındaki ticaret ile ham madde, üretim ve pazar alanlarını ilişkilendirir.

Dünya üzerindeki önemli ham madde, üretim ve pazar alanlarının oluşumunda etkili olan faktörler ile bu alanlar arasındaki ilişkiye yer verilir.

(3.1.146) Ülkeler arası etkileşimde turizm faaliyetlerinin rolünü açıklar.

(3.1.147) Sanayileşmiş bir ülkeyi sanayileşme süreçleri açısından değerlendirir.

(3.1.148) Farklı gelişmişlik düzeylerine sahip ülkelerin tarım-ekonomi ilişkisini analiz eder.

(3.1.149) Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütleri etki alanları açısından değerlendirir.

a) Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütlerin (AB, BDT, BM, D-8, G-20, İİT, KEİK, NATO, OECD, OPEC) amaçları, işlevleri ve etki alanları itibarıyla tanıtılır.

b) Türkiye'nin küresel ve bölgesel ölçekteki siyasi, askeri ve ekonomik örgütlerle ilişkisine yer verilir.

(3.1.150) Saygı, Vatanseverlik

(3.1.151) Coğrafi gözlem

(3.1.152) Coğrafi sorgulama

(3.1.153) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.154) Harita becerisi

(3.1.155) Çevre sorunlarını oluşum sebeplerine göre sınıflandırır.

(3.1.156) Madenlerin ve enerji kaynaklarının çevre üzerindeki etkilerini örneklerle açıklar.

Madenlerin ve enerji kaynaklarının üretimi, dağıtımı ve tüketimindeki etkilerine yer verilir.

(3.1.157) Yenilenemeyen kaynakların kullanımını tükenebilirlik ve alternatif kaynaklar açısından analiz eder.

Yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımı konusunda bireylere düşen sorumluluklar üzerinde durulur.

(3.1.158) Farklı gelişmişliğe sahip ülkelerdeki doğal kaynak kullanımını çevresel etkileri açısından değerlendirir.

a) Doğal kaynakların etkin kullanımında çevre planlamasının önemine değinilir.

b) Türkiye'den örneklerle yer verilir.

(3.1.159) Arazi kullanımına ilişkin farklı uygulamaları çevre üzerindeki etkileri açısından değerlendirir.

(3.1.160) Çevre sorunlarının oluşum ve yayılma süreçlerini küresel etkileri açısından analiz eder.

a) Çevre ve insan sağlığı açısından atıklardan korunma yöntemlerine yer verilir.

b) Teknolojik değişimlerin çevresel sonuçları ve insana etkilerine örnekler üzerinden değinilir.

(3.1.161) Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını geri dönüşüm stratejileri açısından değerlendirir.

(3.1.162) Öz denetim (11.4.7), Sorumluluk (kzm.11.4.3)

(3.1.163) Arazide çalışma

(3.1.164) Coğrafi gözlem

(3.1.165) Coğrafi Sorgulama

(3.1.166) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.167) Kanıt kullanma

(3.1.168) Doğa olaylarının ekstrem durumlarını ve etkilerini açıklar.

a) Doğal sistemlerdeki değişimlerle ilgili geleceğe yönelik çıkarımlarda bulunur.

b) Gelecekte, doğal sistemlerdeki değişimlerin canlı yaşamı üzerindeki olası sonuçlarına vurgu yapılır.

c) Çölleşme ve çölleşmeye karşı alınması gereken önlemler üzerinde durulur.

d) Kyoto Protokolü'ne değinilir.

(3.1.169) Sorumluluk (kzm.12.1.2)

(3.1.170) Coğrafi gözlem

(3.1.171) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.172) Kanıt kullanma

(3.1.173) Zamanı algılama

(3.1.174) Bir bölgedeki baskın ekonomik faaliyet türünü sosyal ve kültürel hayata etkileri açısından analiz eder.

Tarım, sanayi, hizmet gibi ekonomik faaliyetlerin, sosyal ve kültürel hayata olan etkilerine yer verilir.

(3.1.175) Şehirleşme, göç ve sanayileşme ilişkisini toplumsal etkileri açısından yorumlar.

Şehir hayatı içerisinde, birlikte yaşamının gereği olarak öz denetimin önemi vurgulanır.

(3.1.176) Nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetlerde gelecekte olabilecek değişimlerle ilgili çıkarımlarda bulunur.

Teknolojik değişimler ve doğa ilişkisine ait örneklerden yararlanılarak doğa ve uzayın kullanımına ait değerlendirmelere yer verilir.

(3.1.177) Ülkemizdeki işlevsel bölgeleri özelliklerine göre analiz eder.

a) İşlevsel bölgenin tanımına ve hangi kriterlere göre belirlendiğine yer verilir.

b) İşlevsel bölgelerin oluşturulma gerekçelerine yer verilir.

c) Türkiye İstatistik Kurumu, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüklerine ait işlevsel bölge örneklerine yer verilir.

(3.1.178) Türkiye'deki bölgesel kalkınma projelerini ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri açısından değerlendirir.

a) Kalkınma projelerinin gerekçeleri üzerinde durulur.

(3.1.179) Hizmet sektörünün Türkiye'nin ekonomik kalkınmasıyla olan ilişkisini açıklar.

Ulaşım, ticaret ve turizm sektörlerine vurgu yapılır.

(3.1.180) Ulaşım sisteminin gelişiminde etkili olan faktörleri açıklar.

(3.1.181) Ulaşım ağları ile yerleşme ve ekonomik faaliyetler arasında ilişki kurar.

(3.1.182) Türkiye'deki ulaşım sisteminin gelişim sürecini açıklar.

İstatistiki veriler ve grafiklerden yararlanarak ulaşım sistemindeki gelişmelerin ülkemiz için önemine vurgu yapılır.

(3.1.183) Dünya ticaret merkezleri ve ağlarını küresel ekonomideki yerleri açısından analiz eder.

Avrupa Birliği, Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi, Güney Ortak Pazarı ve Uzak Doğu Ticaret Bölgesi'ne yer verilir.

(3.1.184) Türkiye'deki ticaret merkezlerinin ticarete konu olan ürünlere ve akış yönlerine etkilerini açıklar.

Ticaret uygulamalarına yer verilerek e-ticarete siber güvenliğin önemine vurgu yapılır.

(3.1.185) Tarihi ticaret yollarını Türkiye'nin konumu açısından değerlendirir.

İpek ve baharat yollarına yer verilir.

(3.1.186) Türkiye'nin dış ticaretini ve dünya pazarlarındaki yerini ticarete konu olan ürünler açısından analiz eder.

Ticarete konu olan ürünler ve ticaretin Türkiye ekonomisindeki önemi vurgulanır.

(3.1.187) Türkiye'deki doğal ve kültürel sembollerin mekânla ilişkisini açıklar.

a) Türkiye'deki doğal ve kültürel sembollerin mekân algısına olan etkisine yer verilir.

b) Türkiye'nin dünya miras listesinde yer alan doğal varlıklar ile şehirleri sembolize eden doğal ve kültürel değerlere yer verilir.

c) Coğrafi işaret kavramı ve Türkiye'deki örneklerine yer verilir.

(3.1.188) Türkiye'nin turizm potansiyelini ve varlıklarını açıklar.

(3.1.189) Türkiye'nin turizm politikalarını çevresel, kültürel ve ekonomik etkileri açısından değerlendirir.

(3.1.190) Turizmin Türkiye ekonomisindeki yerini değerlendirir.

Türkiye'nin turizmdeki yeri diğer ülkelerle karşılaştırılarak verilir.

(3.1.191) Dürüstlük, Öz denetim, Vatanseverlik

(3.1.192) Arazide çalışma

(3.1.193) Coğrafi gözlem

(3.1.194) Coğrafi sorgulama

(3.1.195) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.196) Harita becerisi

(3.1.197) Kanıt kullanma

(3.1.198) Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama

(3.1.199) Zamanı Algılama

(3.1.200) Kıtaların ve okyanusların konumsal önemindeki değişimi örneklerle açıklar.

a) Tarihsel süreçte kıtaların ve okyanusların konumsal önemini etkileyen faktörlere ve değişimine yer verilir.

b) Coğrafi keşiflerle birlikte sömürgecilğe de yer verilir.

(3.1.201) Ülkelerin konumunun bölgesel ve küresel etkilerini değerlendirir.

(3.1.202) Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumunu değerlendirir.

Kıbrıs'ın, Türkiye'nin jeopolitik konumuna olan etkisine yer verilir.

(3.1.203) Türkiye'nin içinde yer aldığı jeopolitik bölgelerle olan ilişkisini açıklar.

Ülkemizin bölgesel ve küresel bağlantılar açısından önemli bir ulaşım merkezi olduğu vurgulanır.

(3.1.204) Türk kültür bölgeleri ile ülkemiz arasındaki tarihî ve kültürel bağları açıklar.

Kültür havzamızı oluşturan Türkistan, Kafkasya, Balkanlar, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ile ülkemiz arasındaki tarihî ve kültürel etkileşime yer verilir.

(3.1.205) Teknolojik gelişmelerin, bölgeler ve ülkeler arası kültürel ve ekonomik etkileşimdeki rolünü açıklar.

(3.1.206) Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde etkili olan faktörleri açıklar.

Ülkelerin gelişiminde inovasyon, girişimcilik ve dijitalleşmenin önemine vurgu yapılır.

(3.1.207) Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomik özelliklerini karşılaştırır.

a) Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin farklı gelişmişliklerinin nedenleri üzerinde durulur.

b) Gayrisafi Milli Hasıla ve İnsani Gelişim Endeksi (İGE) gibi gelişmişlik ölçütlerinden yararlanılır.

(3.1.208) Ülkelerin bölgesel ve küresel ilişkilerini doğal kaynak potansiyeli açısından değerlendirir.

Doğal kaynaklar üzerinde, küresel güçlerin ekonomik ve siyasi etkilerine de yer verilir.

(3.1.209) Dünyadaki başlıca enerji nakil hatlarının bölge ve ülkelere etkisini açıklar.

Türkiye'nin enerji koridoru olma özelliğine değinilir.

(3.1.210) Ülkeler arasında sorun oluşturan mekânsal unsurları günümüz çatışma alanlarıyla ilişkilendirir.

Sınır aşan sular sorunu dünyadan ve Türkiye'den örneklerle ele alınır.

(3.1.211) Vatanseverlik, Adalet

(3.1.212) Coğrafi sorgulama

(3.1.213) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.214) Harita becerisi

(3.1.215) Kanıt kullanma

(3.1.216) Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama

(3.1.217) Zamanı algılama

(3.1.218) Doğal çevrenin sınırlılığını açıklar.

a) Beslenme halkası ve taşıma kapasitesi kavramları üzerinde durulur.

b) Sınırlı kaynak, tükenebilirlik, aşırı baskı, çevre sorunu ve doğayla uyumlu kalkınma (sürdürülebilir kalkınma) kavramlarının ilişkilendirilmesi sağlanır.

(3.1.219) Farklı gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerin çevre sorunlarının önlenmesine yönelik politika ve uygulamalarını karşılaştırır.

Çevre sorunlarının önlenmesinde insana düşen sorumluluğa yer verilir.

(3.1.220) Çevresel örgüt ve anlayışların çevre yönetimi ve korunmasına etkilerini açıklar.

(3.1.221) Ortak doğal ve kültürel mirasa yönelik tehditleri açıklar.

Doğal ve kültürel mirasa yönelik tehditlere karşı duyarlı olmanın önemine vurgu yapılır.

(3.1.222) Doğa sevgisi, Sorumluluk

(3.1.223) Coğrafi gözlem

(3.1.224) Coğrafi sorgulama

(3.1.225) Harita becerisi

(3.1.226) Zamanı algılama

(3.1.227) Biyoçeşitliliğin oluşumu ve azalmasında etkili olan faktörleri açıklar.

Öğrencilerin biyoçeşitliliğin korunması için yapılan çalışmalar hakkında bilgi toplamaları, bireysel ya da grup olarak biyoçeşitliliğin korunması konusunda halkı bilinçlendirmek amacıyla kamu spotu hazırlamaları sağlanır.

(3.1.228) Madde döngüleri ve enerji akışını ekosistemin devamlılığı açısından analiz eder.

a) Azot, karbon, su ve besin döngüleri ile enerji akışına yer verilir.

b) İnsan faaliyetlerinin karbon, azot, oksijen ve su döngülerine olan etkileri örneklendirilir.

(3.1.229) Sorumluluk, Öz denetim, Doğa sevgisi

(3.1.230) Coğrafi gözlem

(3.1.231) Coğrafi sorgulama

(3.1.232) Harita becerisi

(3.1.233) Kanıt kullanma

(3.1.234) Ülkelerin farklı dönemlerde izledikleri nüfus politikaları ve sonuçlarını karşılaştırır.

a) Dönemsel olarak nüfus politikalarında farklılık görülen bir ülkenin nüfus politikalarının incelenmesi sağlanır.

b) Günümüzde farklı ülkelerin izlediği nüfus politikaları karşılaştırılır.

(3.1.235) Türkiye'nin nüfus projeksiyonlarına dayalı senaryolar oluşturur.

Farklı nüfus senaryolarına göre Türkiye'nin nüfus yapısına ilişkin çıkarımlara yer verilir.

(3.1.236) Şehirleri fonksiyonel özellikleri açısından karşılaştırır.

a) Tarihsel süreçte şehirlerin fonksiyonel özelliklerindeki değişimlerin küresel etkilerine yer verilir.

b) Tarihsel süreçteki başlıca Türk-İslam şehirlerinin (Semerkant, Buhara, Konya vb.) öne çıkan özelliklerine yer verilir.

(3.1.237) Şehirlerin küresel ve bölgesel etkilerini fonksiyonel açıdan yorumlar.

(3.1.238) Türkiye'deki şehirleri fonksiyonlarına göre ayırt eder.

Türkiye'den örneklerle "Sakin Şehirler"e yer verilir.

(3.1.239) Türkiye’deki kır yerleşme tiplerini ayırt eder.

(3.1.240) Üretim, dağıtım ve tüketim sektörleri arasındaki ilişkiyi ekonomiye etkisi açısından değerlendirir.

(3.1.241) Doğal kaynaklar ile ekonomi ilişkisini açıklar.

a) Doğal kaynaklar sınıflandırılır.

b) Tarihsel süreçte doğal kaynakların değeri ve kullanımındaki değişime farklı bölgelerden örneklerle yer verilir.

(3.1.242) Türkiye’de uygulanan ekonomi politikalarını mekânsal etkileri açısından değerlendirir.

Cumhuriyet’ten günümüze izlenen ekonomik politikalar içinde mekânsal farklılıkları gidermeye yönelik projeler ve uygulamalar ele alınır.

(3.1.243) Türkiye ekonomisinin sektörel dağılımından hareketle ülke ekonomisi hakkında çıkarımlarda bulunur.

Tarihsel süreçte sektörel değişime yer verilir.

(3.1.244) Türkiye’de tarım sektörünün özelliklerini açıklar.

a) Tarım, hayvancılık, ormancılık ve balıkçılıkla ilgili temel kavramlara yer verilir.

b) Türkiye’de tarımsal üretimi etkileyen faktörlere yer verilir.

(3.1.245) Tarımın Türkiye ekonomisindeki yerini açıklar.

a) Türkiye’de yetiştirilen başlıca tarımsal ürünlerin dağılışına yer verilir.

b) Ülkelerin, tarımsal üretimdeki yeterliğinin önemine yer verilir.

(3.1.246) Türkiye’nin madenleri ve enerji kaynaklarının dağılışıını açıklar.

a) Madenlerin ve enerji kaynaklarının başlıca özelliklerine (rezerv, kullanım alanları vb) yer verilir.

b) Madenlerin ve enerji kaynaklarının dağılışının harita üzerinden gösterilmesi sağlanır.

c) Ülkemizde yaşanan maden kazalarına değinilerek madenlerde alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine yer verilir.

(3.1.247) Türkiye’de sanayi sektörünün özelliklerini açıklar.

a) Türkiye’de sanayiye etkileyen faktörlere yer verilir.

b) Türkiye’de sanayi sektörünün dağılışına yer verilir.

(3.1.248) Türkiye sanayisini ülke ekonomisindeki yeri açısından analiz eder.

Savunma sanayi alanındaki gelişmelere de yer verilir.

(3.1.249) Arazide çalışma

(3.1.250) Coğrafi gözlem

(3.1.251) Coğrafi sorgulama

(3.1.252) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.253) Harita becerisi

(3.1.254) Kanıt kullanma

(3.1.255) Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama

(3.1.256) Zamanı algılama

(3.1.257) İlk kültür merkezlerinin ortaya çıkışı, yayılışı ve dağılımlarını belirleyen faktörleri açıklar.

(3.1.258) Farklı kültürel bölgelerin yeryüzünde yayılışına etki eden faktörleri açıklar.

a) Kültürü oluşturan unsurlara yer verilir.

b) Farklı kültür bölgelerinin dağılışı ve yayılışı güzergâhları (İslam, Çin, Hint, Batı, Doğu, Slav-Rus ve Afrika kültür bölgeleri) dikkate alınarak kültür ile mekân arasındaki ilişkiye yer verilir.

c) Kültürel çeşitliliğin önemine değinilerek farklı kültürlerle karşı saygılı olmanın gerekliliği vurgulanır.

(3.1.259) Türk kültürünün yayılışı alanlarını bölgesel özellikler açısından analiz eder.

a) Türk kültürünün doğuşu, gelişimi ve özellikleri mekânla ilişkilendirilerek verilir. b) Türk kültürünü temsil eden başlıca maddi ve manevi unsurlara örnekler üzerinden yer verilir.

(3.1.260) Türkiye'nin tarih boyunca medeniyetler merkezi olmasını konumu açısından değerlendirir.

(3.1.261) Ülkeler arası etkileşimde turizm faaliyetlerinin rolünü açıklar.

(3.1.262) Farklı gelişmişlik düzeylerine sahip ülkelerin tarım-ekonomi ilişkisini analiz eder.

(3.1.263) Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütleri etki alanları açısından değerlendirir.

a) Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütlerin (AB, BDT, BM, D-8, G-20, İİT, KEİK, NATO, OECD, OPEC) amaçları, işlevleri ve etki alanlarına değinilir.

b) Türkiye'nin küresel ve bölgesel ölçekteki siyasi, askerî ve ekonomik örgütlerle ilişkisine yer verilir.

(3.1.264) Saygı, Vatanseverlik

(3.1.265) Coğrafi gözlem

(3.1.265) Coğrafi sorgulama

(3.1.266) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.267) Harita becerisi

(3.1.268) Çevre sorunlarını, oluşum sebeplerine göre sınıflandırır.

(3.1.269) Yenilenemeyen kaynakların kullanımını tükenebilirlik ve alternatif kaynaklar açısından analiz eder.

Yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımı konusunda bireylere düşen sorumluluklar üzerinde durulur.

(3.1.270) Farklı gelişmişliğe sahip ülkelerdeki doğal kaynak kullanımını çevresel etkileri açısından değerlendirir.

a) Doğal kaynakların etkin kullanımında çevre planlamasının önemine değinilir.

b) Türkiye'den örneklere yer verilir.

(3.1.271) Çevre sorunlarının oluşum ve yayılma süreçlerini küresel etkileri açısından analiz eder.

a) Çevre ve insan sağlığı açısından atıklardan korunma yöntemlerine yer verilir.

b) Teknolojik değişimlerin çevresel sonuçları ve insana etkilerine örnekler üzerinden değinilir.

(3.1.272) Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını geri dönüşüm stratejileri açısından değerlendirir.

(3.1.273) Sorumluluk, Öz denetim

(3.1.274) Coğrafi gözlem

(3.1.275) Coğrafi sorgulama

(3.1.276) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.277) Kanıt kullanma

(3.1.278) Doğa olaylarının ekstrem durumlarını ve etkilerini açıklar.

(3.1.279) Coğrafi gözlem

(3.1.280) Kanıt kullanma

(3.1.281) Şehirleşme, göç ve sanayileşme ilişkisini toplumsal etkileri açısından yorumlar.

Şehir hayatı içerisinde birlikte yaşamının gereği olarak öz denetimin önemi vurgulanır.

(3.1.282) Ülkemizdeki işlevsel bölgeleri özelliklerine göre analiz eder.

a) İşlevsel bölgenin tanımına ve hangi kriterlere göre belirlendiğine yer verilir.

b) İşlevsel bölgelerin oluşturulma gerekçelerine yer verilir.

c) Türkiye İstatistik Kurumu, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Müdürlüğü, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüklerine ait işlevsel bölge örneklerine yer verilir.

(3.1.283) Türkiye'deki bölgesel kalkınma projelerini ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri açısından değerlendirir.

Kalkınma projelerinin gerekçeleri üzerinde durulur.

(3.1.284) Hizmet sektörünün Türkiye'nin ekonomik kalkınmasıyla olan ilişkisini açıklar.

Ulaşım, ticaret ve turizm sektörlerine vurgu yapılır.

(3.1.285) Ulaşım sisteminin gelişiminde etkili olan faktörleri açıklar.

(3.1.286) Türkiye'deki ulaşım sisteminin gelişim sürecini açıklar.

İstatistiki veriler ve grafiklerden yararlanarak ulaşım sistemindeki gelişmelerin ülkemiz için önemine vurgu yapılır.

(3.1.287) Dünya ticaret merkezleri ve ağlarını küresel ekonomideki yerleri açısından analiz eder.

Avrupa Birliği, Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi, Güney Ortak Pazarı ve Uzak Doğu Ticaret Bölgesi'ne yer verilir.

(3.1.288) Türkiye'deki ticaret merkezlerinin ticarete konu olan ürünlere ve akış yönlerine etkilerini açıklar.

Ticaret uygulamalarına yer verilerek e-ticarete siber güvenliğin önemine vurgu yapılır.

(3.1.289) Tarihi ticaret yollarını Türkiye'nin konumu açısından değerlendirir.

İpek ve baharat yollarına yer verilir.

(3.1.290) Türkiye'nin dış ticaretini ve dünya pazarlarındaki yerini ticarete konu olan ürünler açısından analiz eder.

Ticarete konu olan ürünlerin ve ticaretin Türkiye ekonomisindeki önemi vurgulanır.

(3.1.291) Türkiye'deki doğal ve kültürel sembollerin mekânla ilişkisini açıklar.

a) Türkiye'deki doğal ve kültürel sembollerin mekân algısına olan etkisine yer verilir.

b) Türkiye'nin dünya miras listesinde yer alan doğal varlıklar ile şehirleri sembolize eden doğal ve kültürel değerlere yer verilir.

c) Coğrafi işaret kavramı ve Türkiye'deki örneklerine yer verilir.

(3.1.292) Türkiye'nin turizm potansiyelini ve varlıklarını açıklar.

(3.1.293) Dürüstlük, Öz denetim, Vatanseverlik

(3.1.294) Arazide çalışma

(3.1.295) Coğrafi gözlem

(3.1.296) Coğrafi sorgulama

(3.1.297) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.298) Harita becerisi

(3.1.299) Kanıt kullanma

(3.1.300) Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama

(3.1.301) Zamanı algılama

(3.1.302) Kıtaların ve okyanusların konumsal önemindeki değişimi örneklerle açıklar.

Tarihsel süreçte kıtaların ve okyanusların konumsal önemini etkileyen faktörlere ve değişimine yer verilir.

(3.1.303) Ülkelerin konumunun bölgesel ve küresel etkilerini değerlendirir.

(3.1.304) Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumunu değerlendirir.

Boğazlar ve Kıbrıs'ın, Türkiye'nin jeopolitik konumuna olan etkisi vurgulanır.

(3.1.305) Türk kültür bölgeleri ile ülkemiz arasındaki tarihî ve kültürel bağları açıklar.

Kültür havzamızı oluşturan Türkistan, Kafkasya, Balkanlar, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ile ülkemiz arasındaki tarihî ve kültürel etkileşime yer verilir.

(3.1.306) Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde etkili olan faktörleri açıklar.

Ülkelerin gelişiminde inovasyon, girişimcilik ve dijitalleşmenin önemine vurgu yapılır.

(3.1.307) Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomik özelliklerini karşılaştırır.

a) Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin farklı gelişmişliklerinin nedenleri üzerinde durulur. b) Gayrisafi Millî Hasıla ve İnsani Gelişme Endeksi (İGE) gibi gelişmişlik ölçütlerinden yararlanılır.

(3.1.308) Ülkelerin bölgesel ve küresel ilişkilerini doğal kaynak potansiyeli açısından değerlendirir.

Doğal kaynaklar üzerinde, küresel güçlerin ekonomik ve siyasi etkilerine de yer verilir.

(3.1.309) Dünyadaki başlıca enerji nakil hatlarının bölge ve ülkelere etkisini açıklar.

Türkiye'nin enerji koridoru olma özelliğine değinilir.

(3.1.310) Ülkeler arasında sorun oluşturan mekânsal unsurları günümüz çatışma alanlarıyla ilişkilendirir.

Sınır aşan sular sorunu dünyadan ve Türkiye'den örneklerle ele alınır.

(3.1.311) Vatanseverlik, Adalet

(3.1.312) Coğrafi sorgulama

(3.1.313) Değişim ve sürekliliği algılama

(3.1.314) Harita becerisi

(3.1.315) Kanıt kullanma

(3.1.316) Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama

(3.1.317) Farklı gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerin çevre sorunlarının önlenmesine yönelik politika ve uygulamalarını karşılaştırır.

Çevre sorunlarının önlenmesinde insana düşen sorumluluğa yer verilir.

(3.1.318) Çevresel örgüt ve anlayışların çevre yönetimi ve korunmasına etkilerini açıklar.

(3.1.319) Sorumluluk

(3.1.320) Coğrafi sorgulama

EK-5. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 6)

(2.1.1) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı'nın geliştirilmesinde; yapılandırmacı öğrenme modelini destekleyen çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme, beceri temelli öğrenme gibi yaklaşımlar dikkate alınmıştır. Beceri temelli öğrenme, öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve hayata aktarılması tasarlanan bilgi, tutum ve beceriler bütününe ifade etmektedir. Bu bağlamda temel becerileri ön planda tutan, öğrenme sürecinde öğrencinin aktif katılımına ve öğretmen rehberliğine imkân veren, öğrencilerin araştırma yapabilecekleri, keşfedebilecekleri, problem çözebilecekleri, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşıp tartışabilecekleri ortamların sağlanmasının önemi vurgulanmıştır. Ayrıca programda gelişim düzeyini göz önünde bulunduran, öğrenme sürecinde ön bilgileri harekete geçiren, anlamlı öğrenmelerin gerçekleşebileceği, farklı öğrenme stillerine uygun öğretme ortamlarının sağlanması hedeflenmiştir.

(2.1.2) Öğretim programında; öğrencilerin adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik gibi değerlere sahip olmaları amaçlanmıştır. Bu çerçevede, öğrencilerin temel değerleri anlamaları, benimsemeleri, sahip oldukları değerler ile uyumlu hareket etmeleri hedeflenmiştir.

(2.1.3) Programda din ve ahlakla ilgili temel kavramların öğretimi, din ve ahlakla ilgili bilgilerin kavramsal temellerinin oluşturulması ve kavramlar arası ilişkilendirmelerin yapılması hedeflenmiştir. Böylece öğrencilerin dinî ve ahlaki kavramları yorumlamaları ve bazı temel becerileri (araştırma ve sorgulama, problem çözüme, iletişim kurma vb.) geliştirmeleri amaçlanmıştır.

(2.1.4) Bu temel felsefeye uygun olarak geliştirilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programıyla; 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri”ne uygun olarak öğrencilerin;

(2.1.5) Dinî ve ahlaki kavramları tanımaları ve bunlar arasında ilişkileri fark etmeleri,

(2.1.6) Millî, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimsemeleri,

(2.1.7) İslam dininin temel kaynaklarını tanımaları,

(2.1.8) Hz. Muhammed'in İslam dinindeki konumunu kavramaları,

(2.1.9) İslam dininin iman, ibadet ve ahlak esasları arasındaki ilişkiyi analiz etmeleri,

(2.1.10) İslam dininin; kültürümüz, dilimiz, sanatımız, örf ve âdetlerimiz üzerindeki etkisini fark etmeleri,

(2.1.11) Türk-İslam kültürünün oluşmasına etki eden bazı önemli şahsiyetleri tanımaları,

(2.1.12) İslam düşüncesinin farklı anlayış ve yorum biçimlerini tanımaları,

(2.1.13) Yaşayan dünya dinlerini tanımaları,

(2.1.14) Farklı din, inanç ve yorumlara saygı duymaları,

(2.1.15) İnsanlar, toplumlar ve milletlerarası ilişkilerde dinin önemli bir unsur olduğunu fark etmeleri amaçlanmaktadır.

(2.1.16) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı'nın Vizyonu;

Dinin hayatı anlamlandırmadaki rolünü fark eden; millî, manevi ve ahlaki değerleri benimseyen; farklılıklarla bir arada yaşama becerisi kazanmış bireyler yetiştirmektir.

(2.1.17) Öğretim Programı; beceri temelli olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede kazanımlar işlenirken öğretim programında yer alan temel becerileri gerçekleştirmeye; dinî ve ahlaki kavramları kazandırmaya yönelik etkinliklere yer verilir.

(2.1.18) Gerek farklı din ve inançların öğretiminde gerekse İslam düşüncesinde ortaya çıkan yorumların öğretiminde olgusal bir yaklaşım benimsenir; bu bağlamda dinler, inançlar ve İslam düşüncesinde yer alan yorumlar kendi metinleri, kaynakları ve kabulleri esas alınarak öğretime konu edilir.

(2.1.19) İslam dininde yer alan ibadetlerin öğretiminde (abdest, gusül, teyemmüm, namaz, vb.) mezheplerin farklı anlayış ve uygulamayla ilgili bilgiler, ihtiyaç duyulması hâlinde öğretmenler tarafından açıklanır.

(2.1.20) Ünite ve konuların özelliğine göre hedeflenen kazanımların gerçekleşmesi için çevre şartları ve imkânları elverdiği ölçüde öğrencilerin mabetleri, tarihî ve kültürel mekânları yerinde tanımaları sağlanır.

(2.1.21) Ünite sonlarında yer alan “Kur’an’dan Mesajlar” bölümünde ilgili ayetlerin mealleri verilir. Bu ayetlerden hareketle öğrencilerin; Kur’an-ı Kerim mealini kullanma, Kur’an-ı Kerim’i anlama ve yorumlama, Kur’an ayetlerinden ilkeler çıkarma, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici seviyeye uygun etkinliklere yer verilir.

(2.1.22) Din, vicdan ve düşünce özgürlüğünü zedeleyici yaklaşım, tutum ve davranışlardan uzak durulur. Bu bağlamda öğrenciler dinî duygu ve düşüncelerini açıklamaya, bilgi ve kültür sahibi oldukları dinî pratikleri yerine getirmeye zorlanmaz.

(2.1.23) Ünite konularının özelliğine göre ayet ve hadislerden, sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit, vecize, deyiş, nefes vb.) örnek metinlerden yararlanılır.

(2.1.24) Sevgi, saygı, kardeşlik, arkadaşlık ve dostluk bağlarını güçlendiren; vatan, millet, bayrak, şehitlik, gazilik gibi millî birlik ve beraberliği pekiştiren değerlerin öğrencilerin zihninde güçlü bir şekilde yer etmesine özen gösterilir.

(2.1.25) Öğrenme öğretme etkinliklerinde EBA ortamında hazırlanan, kazanımlara uygun materyallerden yararlanılır.

(2.1.26) Öğrenciler insana, düşünceye, hürriyete, ahlaki olana ve kültürel mirasa saygı çerçevesinde davranmaya teşvik edilir.

(2.1.27) Kavram; bir objenin zihindeki tasavvurudur. Kavramlar eşya, olgu veya olayların ortak özelliklerini bir arada toplayarak bunları bir ortak ad altında sınıflamaya tabi tutan tasarımlardır. Din öğretimi, kendine özgü kavramsal çerçevesi olan bir yapıya sahiptir. Din öğretiminde anlamlı ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi, bu kavramların din dilinin özellikleri ve kullanım şekillerinin öğrencilere kazandırılmasına bağlıdır. Buradan hareketle öğretim programında, her bir ünite ile ilgili “Anahtar Kavramlar” bölümüne yer verilmiştir.

(3.1.1) Bu üniteye sırasıyla; “İslam’da Bilgi Kaynakları”, “İslam İnancında İmanın Mahiyeti”, “Kur’an’dan Mesajlar: İsrâ Suresi 36. Ayet ve Mülk Suresi 23. Ayet” konularına yer verilir.

Ünitede konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere, sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

(3.1.2) İslam’da bilginin kaynaklarını açıklar.

a) İslam’ın bilgi kaynaklarında; selim akıl, doğru haber ve salim duyu organlarının yanı sıra bilgi ve düşünme kaynakları hakkında felsefe ve bilim dünyasındaki yapılan değerlendirmeler, İslam kelamının epistemolojik yaklaşımları bağlamında ele alınır. Rüya, keşif ve ilhamın İslam âlimlerince bilgi kaynağı olarak kabul edilmediğine vurgu yapılır. Ayrıca güncel bilgi kaynaklarına (dijital kayıtlar gibi) değinilir.

b) Bilgiyi sevmeye, doğru bilgiye ulaşma ve faydalı bilgi ile bilgi ahlakı, bilginin kullanımı ve muhafazası gibi konulara da değinilir.

(3.1.3) İslam inancında imanın mahiyetini araştırır.

a) İman tasdik ilişkisi, iman ikrar ilişkisi, iman bilgi ilişkisi ve iman amel ilişkisi konularına yer verilir.

b) İslam inancında imanın taklitten kurtarılacak tahkike ulaşmasının önemine de değinilir.

(3.1.4) İsrâ suresi 36. ayet ile Mülk suresi 23. ayetlerinde verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur’an-ı Kerim mealini kullanma, Kur’an-ı Kerim’i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.5) Bu üniteye sırasıyla; “Dinin Tanımı ve Kaynağı”, “İnsanın Doğası ve Din”, “İman ve İslam İlişkisi”, “İslam İnancın Esaslarının Özellikleri”, “Kur’an’dan Mesajlar: Nisâ Suresi 136. Ayet” konularına yer verilir.

Ünitede konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

(3.1.6) Kaynağı ve unsurları bakımından din tanımlarını karşılaştırır.

a) Kur’an-ı Kerim’de din kavramının farklı anlamları ele alınır ve İslam âlimlerince yapılan din tanımlarına örnekler verilir.

b) Çeşitli disiplinlere (felsefe, sosyoloji, antropoloji, dinler tarihi) göre din tanımlarına birer örnek verilir.

(3.1.7) İnsanın doğası ile din arasında ilişki kurar.

a) İnsan doğasının maddi ve manevi yönüne değinilir; tarih boyunca insanın inanma ihtiyacının nedenleri Kur’an-ı Kerim’den ilgili ayetlerle ele alınır; dinin insan hayatındaki yeri ve önemi örneklerle açıklanır.

(3.1.8) İman ve İslam kavramları arasındaki ilişkiyi fark eder.

(3.1.9) İslam’ın inanç esaslarının özelliklerini ayet ve hadisler ışığında analiz eder.

a) İslam inancının sade ve yalın olması, kul ile Allah arasında hiçbir aracı kişi ve kuruma izin vermemesi, dogmatik olmaması, hür iradeyi esas alması, ebedî kurtuluş için korku ve ümit arasında yaşamayı tavsiye etmesi gibi konulara değinilir.

b) İslam inancında tevhidin önemi ile tevhid inancının yerleşmesinde Allah’ın isim ve sıfatlarını doğru anlamının yeri ayetlerle ele alınır; inanç esasları ile ilgili ayrıntılara girilmez.

c) İslam inanç esasları arasındaki bütünselliğin önemine değinilir; İslam inançlarını parçacı bir yaklaşımla ele almanın sakıncaları örneklerle açıklanır.

(3.1.10) Nisâ suresi 136. ayette verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

b) Ayet ele alınırken Cibril hadisine de yer verilir.

(3.1.11) Bu üniteye sırasıyla; "İslam'da İbadet ve Kapsamı", "İslam'da İbadetin Amacı ve Önemi", "İslam'da İbadet Yükümlülüğü", "İslam'da İbadetlerin Temel İlkeleri", "İslam'da İbadet Ahlak İlişkisi", "Kur'an'dan Mesajlar: Bakara Suresi 177. Ayet" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

(3.1.12) İslam'da ibadet kavramını ve ibadetin kapsamını açıklar.

a) İslam'da ibadetin kapsamı konusunda Allah'ın rızasına dayanan her davranışın ibadet olduğuna, bazı ibadetlerin (namaz, oruç, hac, zekât gibi) belirli bir vaktinin ve uygulanma şeklinin olduğuna, bazı ibadetlerin ise belirli bir vaktinin olmadığına değinilir.

(3.1.13) İslam'da ibadetlerin yapılış amacını ve önemini fark eder.

(3.1.14) İbadet yükümlülüğü ile ilgili bazı kavramları sınıflandırır.

a) Mükellef ve ef'al-i mükellefine (farz, vacip, sünnet, mendup, mübah, haram ve mekruh) yer verilir.

(3.1.15) İslam'da ibadetlerin temel ilkelerini değerlendirir.

a) İslam'da ibadetlerin temel ilkeleri kapsamında; "Kur'an ve sünnete uygunluk", "niyet", "ihlas" konularına yer verilir. Ayrıca ibadetlerde bidatlerden kaçınmanın önemine değinilir.

(3.1.16) İbadetlerin, bireyin ahlaki gelişimi üzerindeki etkisini yorumlar.

a) İbadetlerin teşri hikmeti üzerinde durulur ve ibadetlerin toplumsal yönüne değinilir.

(3.1.17) Bakara suresi 177. ayette verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.18) Bu üniteye sırasıyla; "Değerler ve Değerlerin Kaynağı", "Gençlerin Kişilik Gelişiminde Değerlerin Yeri ve Önemi", "Temel Değerler", "Kur'an'dan Mesajlar: İsrâ Suresi 23-29. Ayetler" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit, vecize, deyiş, nefes vb.) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

(3.1.19) Değerlerin oluşumuna etki eden unsurları analiz eder.

a) Değer kavramının analizi yapılır; değerlerin oluşumunda; dinin, örf ve âdetlerin etkisine yer verilir.

(3.1.20) Gençlerin kişilik gelişiminde dinî ve ahlaki değerler ile örf ve âdetlerin yerini tartışır.

a) Gençlerin kişilik gelişimine değerlerin etkisi günlük hayattan örneklerle açıklanır.

(3.1.21) Temel değerleri ayet ve hadislerle ilişkilendirir.

a) İslam düşünce geleneğinde öne çıkan temel “insani erdem ve değerler”den hikmet, adalet, iffet ve şecaat konularına yer verilir. İnsanın düşünme, arzu ve gazap gibi konularda ölçülü olması, itidal üzere hareket etmesi, bedeni ve maddi hazlara aşırı düşkünlükten korunması, gönül tokluğu gibi anlamlara gelen iffet kavramı, ahlaki ve felsefi boyutlarıyla ele alınır.

(3.1.22) İsrâ suresi 23-29. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur’an-ı Kerim mealini kullanma, Kur’an-ı Kerim’i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.23) İslam medeniyeti kavramını izah eder.

a) Kültür ve medeniyet kavramları öğrenci seviyesine göre ana hatlarıyla ele alınır; İslam medeniyeti kavramı analiz edilir.

(3.1.24) İslam medeniyetinin, dünyanın farklı bölgelerindeki etkilerini fark eder.

a) Hicaz Bölgesi, Kudüs ve Çevresi, Şam ve Bağdat Bölgesi; İran, Horasan, Türkistan ve Mâverâünnehir Bölgesi; Hint Alt Kıtası; Anadolu ve Balkanlar; Kuzey Afrika (Mısır ve Mağrip Bölgesi) ve Endülüs gibi İslam medeniyetinin tarihî süreçte hayat bulduğu ilim ve kültür havzaları ele alınır.

b) İslam medeniyetinin bu havzalara İslam’ın taşınmasına öncülük eden âlimler, komutanlar ve tüccarlara kısaca yer verilir.

c) İslam medeniyetine değer katan ana dillere (Türkçe, Arapça, Farsça) değinilir.

d) İslam medeniyetinin Anadolu ve Balkanlara taşınmasında Horasan, Anadolu ve Rumeli erenlerinin de rolüne kısaca değinilir.

e) Öğrencilerin Türkiye ile gönül coğrafyamız arasındaki tarihî ve kültürel bağların güçlenmesine yönelik sözlü ve yazılı önerilerde bulunabilecekleri etkinliklere yer verilir.

(3.1.25) Hucurât suresi 13. ayette verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur’an-ı Kerim mealini kullanma, Kur’an-ı Kerim’i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.26) Bu üniteye sırasıyla, “Allah İnancı ve İnsan”, “Allah’ın Varlığı ve Birliği”, “Allah’ın İsim ve Sıfatları”, “Kur’an-ı Kerim’de İnsan ve Özellikleri”, “İnsanın Allah İle İrtibatı”, “Kur’an’dan Mesajlar: Rûm Suresi 18-27. Ayetler” konularına yer verilir.

Ünitede konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

(3.1.27) Allah inancının insan hayatındaki yeri ve önemini yorumlar.

(3.1.28) Allah'ın varlığı ve birliği konusunda akli ve nakli delilleri analiz eder.

a) “Gaye ve nizam”, “ekmel varlık” delilleri ile sınırlandırılır.

(3.1.29) İsim ve sıfatlarının yansımalarıyla Allah'ı tanır.

a) Allah'ın isim ve sıfatlarını kavramanın, O'nu tanımadaki önemine değinilir; isim ve sıfatların kâinatta tecellisi üzerinde durulur. İsim ve sıfatlar, Allah insan ilişkisi bağlamında; Bakara suresi 255. ayet, Haşr suresi 22-24. ayetler ve İhlâs suresi kapsamında işlenir.

(3.1.30) İnsanın özelliklerini ayetlerle açıklar.

a) Kazanım kapsamında insanın olumlu özellikleri öne çıkarılır.

(3.1.31) İnsanın Allah ile irtibat yollarını fark eder.

a) Kazanım; dua, ibadet, Kur'an okuma, tövbe ve istiğfar konuları ile sınırlandırılır.

b) Allah ile insan arasındaki ilişkinin dayandığı temel ilkelere yer verilir; temel ilkeler Yaradan-yaradılan ilişkisi çerçevesinde ele alınır; Allah'ın “ilah” ve “rab” olma vasfının insan üzerindeki etkisine değinilir.

(3.1.32) Rûm suresi 18-27. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.33) Bu üniteye sırasıyla, “Kur'an-ı Kerim'de Gençler”, “Bir Genç Olarak Hz. Muhammed”, “Hz. Muhammed ve Gençler”, “Bazı Genç Sahabiler”, “Kur'an'dan Mesajlar: Âl-i İmrân Suresi 159. Ayet” konularına yer verilir.

Ünite genelinde sahabiler ve özellikleri verilirken kronolojik ayrıntılara girilmez; sahabilerin ön plana çıkan özellikleri üzerinde durulur.

Ünitede konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

(3.1.34) Kur'an-ı Kerim'den gençlerle ilgili ayetlere örnekler verir.

(3.1.35) Hz. Muhammed'in gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarını kendi hayatıyla ilişkilendirir.

(3.1.36) Hz. Muhammed ile genç sahabiler arasındaki iletişimi değerlendirir.

(3.1.37) Bazı genç sahabilerin öne çıkan özelliklerini örnek alır.

a) “Bilge ve Kahraman Bir Genç: Hz. Ali”, “Genç Bir Davetçi: Erkam b. Ebi'l-Erkam”, “Genç Bir Öğretmen: Mus'ab b. Umeyr”, “Genç Bir Komutan: Üsâme b. Zeyd”, “Genç Bir Yönetici: Muaz b. Cebel”,

“Genç Bir Âlim: Hz. Aişe”, “Genç Bir Anne: Hz. Fatıma”, “Sorumluluk Sahibi Bir Genç: Esmâ binti Ebî Bekir”, “Habeş Kralının Huzurunda Bir Genç: Cafer b. Ebî Talib” konularına yer verilir.

(3.1.38) Âl-i İmrân suresi 159. ayette verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur’an-ı Kerim mealini kullanma, Kur’an-ı Kerim’i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.39) Bu üniteye sırasıyla, “Din ve Aile”, “Din, Kültür ve Sanat”, “Din ve Çevre”, “Din ve Sosyal Değişim”, “Din ve Ekonomi”, “Din ve Sosyal Adalet” ve “Kur’an’dan Mesajlar: Âl-i İmrân Suresi 103-105. Ayetler” konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

(3.1.40) İslam dininin aile kurumuna verdiği önemi fark eder.

(3.1.41) İslam dininin kültür, sanat ve düşünce üzerindeki etkilerini analiz eder.

a) İslam dininin kültürel hayatımızın zenginleşmesindeki katkılarına ve İslam medeniyetinde öne çıkan sanat dallarına kısaca yer verilir. Ayrıca “Eşyada asıl olan ibahadır.” ilkesinin sanat alanında da geçerli olduğuna değinilir.

(3.1.42) İslam dininin çevre sorunlarına yaklaşımını ve çözüm önerilerini değerlendirir.

(3.1.43) İslam dini ve sosyal değişim arasında ilişki kurar.

a) Dinin sabiteleri ve değişkenleri üzerinde durulur; bazı dinî hüküm ve yorumların zamana ve mekâna göre değişebileceğine değinilir.

(3.1.44) İslam dininin ekonomik hayatla ilgili ilkelerini yorumlar.

(3.1.45) İslam dininin sosyal adaletle ilgili ilkelerini açıklar.

(3.1.46) Âl-i İmrân suresi 103-105. ayetlerdeki mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur’an-ı Kerim mealini kullanma, Kur’an-ı Kerim’i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.47) Bu üniteye sırasıyla, “İslam Ahlakının Konusu ve Gayesi”, “İslam Ahlakının Kaynakları”, “Ahlak ve Terbiye İlişkisi”, “İslam Ahlakında Yerilen Bazı Davranışlar”, “Kur’an’dan Mesajlar: Hucurât Suresi 11-12. Ayetler” konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun okuma metinlerine yer verilir.

(3.1.48) İslam ahlakının konusu ve gayesini açıklar.

(3.1.49) Ahlak ile terbiye arasındaki ilişki kurar.

a) Duygu yönetimi, düşünce yönetimi, davranış yönetimi, irade yönetimi gibi konular ayet ve hadislerle ilişkilendirilerek ele alınır.

(3.1.50) İslam ahlakında yerilen bazı davranışları ayet ve hadislerle açıklar.

a) Kazanım kapsamında yalan ve iftira, mahremiyetin ihlali (tecessüs), gıybet, haset, suizan, hile ve israf konularına değinilir.

b) Öğrencilerin İslam ahlakında yerilen bazı davranışların, bireysel ve toplumsal zararlarını değerlendirmelerine yönelik etkinliklere yer verilir.

(3.1.51) Tutum ve davranışlarında ölçülü olmaya özen gösterir.

(3.1.52) Hucurât suresi 11-12. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.53) Bu üniteye sırasıyla, "Dinî Yorum Farklılıklarının Sebepleri", "Dinî Yorumlarla İlgili Bazı Kavramlar", "İslam Düşüncesinde İtikadi ve Siyasi Yorumlar", "İslam Düşüncesinde Fıkhi Yorumlar", "Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ Suresi 59. Ayet" konularına yer verilir.

Ünite genelinde İslam düşüncesindeki yorum farklılıkları; ayrıntılara girilmeden, nesnel ve tasviri (betimleyici) bir anlatımla ele alınır. Dinî yorumların, çağlara ve ortama göre dinin anlaşılma biçimlerini ortaya koyan birer zenginlik olduğu; bu nedenle farklı düşünce ve yorumlara saygı duyulması gerektiği vurgulanır.

(3.1.54) Din ve dinin yorumu arasındaki farkı ayırt eder.

a) Dinin farklı yorum biçimleri olabileceğine vurgu yapılır; dinin yanlış yorumlanmasından doğan sorunların, dinin kendisinden kaynaklanmadığına değinilir.

b) Din anlayışındaki yorum farklılıklarının sebepleri düzeye uygun bir biçimde ayrıntıya girilmeden ele alınır.

(3.1.55) İslam düşüncesindeki yorum farklılıklarının sebeplerini tartışır.

a) Yorum farklılıkları; insan unsuru; sosyal, siyasi, kültürel ve coğrafi ortam ile dinî metinlere yaklaşım ve onları yorumlama farklılıklarından kaynaklanan sebepler ile sınırlandırılır.

(3.1.56) Dinî yorumlarla ilgili bazı kavramları değerlendirir.

a) İtikad, fıkıh, mezhep ve fırka kavramları öğrencilerin seviyeleri ve kültürel altyapıları göz önünde bulundurularak ele alınır.

(3.1.57) İslam düşüncesinde itikadi ve siyasi yorumları genel özelliklerine göre sınıflandırır.

a) Kazanım Ehl-i sünnet (Eşarilik ve Maturidilik) ve Şia (İmamiye ve Zeydiye) ile sınırlandırılır.

(3.1.58) İslam düşüncesindeki amelî fıkhi yorumları tanıır.

a) İslam düşüncesindeki amelî fıkhi yorumlarda; Hanefilik, Malikilik, Şafilik ve Hanbelilik mezheplerine yer verilir. Ayrıca Caferilik mezhebine de değinilir, bu mezhebin İmamiye Şiası'nın amelî/fıkhi yorumu olduğuna vurgu yapılır.

(3.1.59) Nisâ suresi 59. ayette verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.60) Bu üniteye sırasıyla; “Varoluşun ve Hayatın Anlamı”, “Ahiret Âlemi”, “Ahirete Uğurlama”, “Kur'an'dan Mesajlar: Bakara Suresi 153-157. Ayetler” konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit, vecize, deyiş, nefes gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

(3.1.61) Hayatı anlamlandırmada ahiret inancının önemini fark eder.

a) Kur'an-ı Kerim'den dünya hayatının amacıyla ilgili örnekler verilmesine özen gösterilir.

(3.1.62) Dünya hayatı ile ahiret hayatı arasında ilişki kurar.

(3.1.63) Ahiret hayatının aşamalarını ayet ve hadislerle temellendirir.

a) Ölüm, kabir, berzah âlemi, kıyamet, ba's, haşır, hesap, cennet ve cehennem kavramlarına yer verilir.

b) Kıyamet ve yeniden diriliş gibi konular akli ve naklî deliller ışığında ele alınır.

(3.1.64) Cenaze uğurlama ile ilgili dinî uygulamaları örneklerle açıklar.

a) Vefat edenin vasiyet ve borçları; tekfin ve teçhiz, cenaze namazı, taziye ve Kur'an okuma, dua etmek ve hayır yapmak konularına yer verilir.

b) Cenaze namazına katılmanın ve taziye de bulunmanın, dinî ve insani bir görev olduğuna değinilir.

c) Kültürümüzde cenaze uğurlama ile ilgili gelenekler tanıtılır; ayrıca Alevi-Bektaşilikte yer alan “Hakk'a Uğurlama Erkânı” gibi cenaze uğurlama geleneklerine de değinilir.

(3.1.65) Bakara suresi 153-157. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.66) Bu üniteye sırasıyla: “Hz. Muhammed'in Şahsiyeti”, “Hz. Muhammed'in Peygamberlik Yönü”, “Hz. Muhammed'e Bağlılık ve İtaat”, “Kur'an'dan Mesajlar: Ahzâb Suresi 45-46. Ayetler” konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

(3.1.67) Hz. Muhammed'in örnek şahsiyetini tanıır.

a) Hz. Muhammed'in beşerî yönü ile ilgili ayetlerden örnek verilmesine özen gösterilir.

b) Hz. Muhammed'in ahlaki özellikleri örneklerle ele alınır.

c) Öğrencilerin, İslam'ı anlamada Hz. Muhammed'in örnek şahsiyetinin yerini analiz edebileceği etkinliklere yer verilir.

(3.1.68) Hz. Muhammed'in peygamberlikle ilgili görevlerini açıklar.

a) Hz. Muhammed'in tebliğ, tebyin, teşri ve temsil (İslam'ı anlama ve yaşama konusundaki örnekliği) görevlerine değinilir.

(3.1.69) Hz. Peygamber'e bağlılık ve itaati ayet ve hadislerden hareketle yorumlar.

a) Hadis ve sünnet kavramlarına, İslam'ın anlaşılmasında sünnetin önemine ve kültürümüzde Peygamber ve Ehl-İ Beyt sevgisine de değinilir.

b) Hadis kaynaklarından Kütüb-i tis'a ve müellifleri isim olarak listelenir.

(3.1.70) Ahzâb suresi 45-46. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.71) Kur'an'ı Kerim'de geçen bazı kavramları yorumlar.

a) Cihat kavramı; anlam genişliği göz önünde bulundurularak salt savaş ile sınırlandırılmadan tüm boyutlarıyla ve Mekkî ve Medenî ayetlerin bu kavrama yüklediği anlamlar bağlamında ele alınır. Cihadın bir ibadet olarak farzı ayın ve farz-ı kifaye olduğu durumlara değinilir. Bu kapsamda ceht, mücahede, davet, tebliğ, irşat, emr-i bi'l-maruf ve nehy-i ani'l-münker, kıtal/mukatele ve şehadet kavramlarına yer verilir.

(3.1.72) Kur'an'ı Kerim'de geçen kavramları tanımanın İslam'ı doğru anlamadaki önemini fark eder.

(3.1.73) Kehf suresi 107-110. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.74) İnançla ilgili yaklaşımları tartışır.

a) İnançla ilgili yaklaşımlardan teizm, deizm, materyalizm, pozitivism, sekülarizm, agnostisizm, ateizm ve nihilizme yer verilir. İnançla ilgili yaklaşımlar ele alınırken "kötülük problemi" üzerinde durulur ve problemin inançla ilgili yaklaşımlarla olan ilişkisine değinilir.

(3.1.75) Yeni dinî akımların özelliklerini değerlendirir.

a) "Milenyum Tarikatları", "Kıyamet Tarikatları" gibi adlarla sınıflandırılan yeni dinî akımların ortak yönlerine, ortaya çıkma ve yaygınlaşma sebeplerine ve ülkemize olan yansımalarına güncel örneklerle yer verilir.

b) Dinî değerlerin istismarının olumsuz sonuçlarına değinilir; din istismarının siyasi, ekonomik ve sosyal sebepleri üzerinde durulur. Bu kapsamda FETÖ gibi illegal, çıkarıcı yapı ve gruplara değinilir.

c) Batı’da ortaya çıkan “İslamofobi/İslam karşıtlığı” gibi ırkçı akımların gelişmesine sebep olarak gösterilen, hem söylemleri hem de eylemleriyle başta Müslüman halklar olmak üzere dünya üzerinde yaşayan pek çok halka zarar veren, DEAŞ gibi şiddet odaklı, terörist, illegal ve marjinal gruplara değinilir.

(3.1.76) En’âm suresi 59 ve Lokmân suresi 27. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur’an-ı Kerim mealini kullanma, Kur’an-ı Kerim’i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.77) Bu üniteye sırasıyla, “Yahudilik” ve “Hristiyanlık” konularına yer verilir.

Ünite genelinde konular, öğrenci seviyesine uygun olarak ana hatlarıyla ele alınır; anlatımda nesnel ve tasviri (betimleyici) bir yöntem benimsenir; dinlerin kendi kavramları ve epistemolojik kabulleriyle tanıtılmasına özen gösterilir. Ayrıca dinlerin ortaya çıktığı ve yayıldığı bölgeler harita üzerinde gösterilir.

(3.1.78) Yahudiliğin doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

a) Yahudiliğin; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına; İbrani, İsrail, Yahudi ve Musevi kavramlarına; Yahudilerin kitap ve peygamber anlayışına ve günümüz Yahudi mezheplerine yer verilir. Ayrıca “Siyonizm” konusuna değinilir.

(3.1.79) Hristiyanlığın doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

a) Hristiyanlığın; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına; Hristiyanlığın kurumsallaşmasında ve inanç esaslarının oluşmasında Pavlus’un rolüne; Hristiyanların vahiy ve peygamber anlayışına ve Hristiyan gruplara (Katoliklik, Ortodoksluk ve Protestanlık) yer verilir. Ayrıca “evanjelik akımlar” dan kısaca bahsedilir.

(3.1.80) Bu üniteye sırasıyla, “Din-Bilim İlişkisi”, “İslam Medeniyetinde Bilim ve Düşüncenin Gelişimi”, “İslam Medeniyetinde Öne Çıkan Eğitim Kurumları”, “Müslümanların Bilim Alanında Yaptığı Öncü ve Özgün Çalışmalar”, “Kur’an’dan Mesajlar: Fâtır Suresi 27-28. Ayetler” konularına yer verilir.

Ünite konularının özelliğine göre ayet ve hadislerden ya da sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) örnek metinlerden yararlanılır.

(3.1.81) Din-bilim ilişkisini tartışır.

a) İlim öğrenmeyi teşvik eden ayet ve hadislerden örnekler verilir.

(3.1.82) İslam medeniyetinde bilim ve düşüncenin gelişim sürecini değerlendirir.

(3.1.83) İslam medeniyetinde öne çıkan eğitim ve bilim kurumlarını tanıtır.

a) Kurumlar; cami, mescit, mektep, medrese, daru’l-kurra, daru’l-hadis, beytü’l-hikme kütüphane, rasathane ve şifahane ile sınırlandırılır.

(3.1.84) Müslümanların bilim alanında yaptığı özgün çalışmaları sınıflandırır.

a) Geçmişten günümüze Müslümanların bilim alanında yaptığı öncü ve özgün çalışmalara (dil, fıkıh, kelam, tefsir, hadis, tarih, felsefe, coğrafya, tıp, astronomi, matematik, fizik, kimya) ana hatlarıyla yer verilir ve bu çalışmaların diğer medeniyetlerdeki ilmî gelişmelere olan etkisine değinilir.

(3.1.85) Fâtır suresi 27-28. ayette verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.86) Türklerin Müslüman olma sürecini açıklar.

a) Horasan, Anadolu ve Balkanlar'da İslamiyet'in yayılmasında ribatların, fütüvvet ve ahilik teşkilatlarının rolüne de kısaca değinilir.

(3.1.87) Dinî anlayış ve kültürümüzün oluşmasında etkili olan bazı şahsiyetleri tanır.

a) Dinî anlayış ve kültürümüzün oluşmasında etkili olan şahsiyetlerden; Ebu Hanife, Cafer es-Sadık, Maturidi, Şafii, Eş'ari, Ahmet Yesevi, Mevlana Celaleddin-i Rumi, Ahi Evran, Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre, Sarı Saltuk, Hacı Bayram-ı Veli'ye öğrenci seviyesine göre yer verilir.

b) Dinî anlayış ve kültürümüzün oluşmasında etkili olan şahsiyetlerin ortak değerimiz olduğuna değinilir.

(3.1.88) Nisâ suresi 69. ayette verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.89) Bu üniteye sırasıyla, “Tasavvufî Düşüncenin Oluşumu”, “Tasavvufî Düşüncenin Ahlaki Boyutu”, “Kültürümüzde Etkin Olan Tasavvufî Yorumlar”, “Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 10. Ayet” konularına yer verilir.

Ünite genelinde İslam düşüncesindeki tasavvufî yorumlar; öğrenci seviyesine uygun olarak ayrıntılara girilmeden, nesnel ve tasviri/betimleyici bir anlatımla ele alınır. Tasavvufî yorumların, dinin anlaşılma biçimlerini ortaya koyan birer zenginlik olduğu; bu nedenle de farklı düşünce ve yorumlara saygı duyulması gerektiği vurgulanır.

(3.1.90) İslam düşüncesinde tasavvufî düşüncenin oluşum sürecini değerlendirir.

(3.1.91) Tasavvufî düşüncede ahlaki boyutun önemini fark eder.

a) Edep ve insan-ı kâmil kavramlarının tasavvufî düşüncedeki yerine de değinilir.

(3.1.92) Kültürümüzde etkin olan bazı tasavvufî yorumları tanır.

a) Yesevilik, Kadirilik, Rifailik, Mevlevilik, Nakşibendilik ve Alevilik-Bektaşilik konularına yer verilir.

(3.1.93) Alevilik-Bektaşilikteki temel kavram ve erkânları tanır.

a) Cem ve cemevi, musahiplik, razılık ve kul hakkının sorulması, cemde on iki hizmet, semah, gülbank, Hızır ve Muharrem orucu konularına yer verilir.

Bu kapsamda;

b) Hacı Bektaş Veli'nin, Bektaşiliğin oluşumu ve Aleviliğin gelişimindeki rolüne, Alevilik-Bektaşilikteki “ocak kültürü”ne, “el ele, el hakka ikrarı”na ve “dört kapı kırk makam”a yer verilir; Bektaşilikte musahipliğe

“ikrar ve nasip alma” da denildiğine ve bu kavramın İslam tarihindeki muhacir ensar kardeşliğine dayandırıldığına değinilir.

c) Cemevi; âyin-i cem erkânının yapıldığı, “yol, âdap ve erkân yeri” olarak nitelendirilir; Bektaşilikte ise cemevi yerine “meydan evi” ifadesinin kullanıldığına da değinilir. “Düşkünlükten kaldırma cemi”, “Dardan indirme cemi” ile “Abdal Musa cemi”nden bahsedilir. Âyin-i cem ve cemevi ile ilgili görsellere yer verilir.

d) Alevilik-Bektaşilikte duaların başında, “Bismişah”, sonunda ise “Allah Allah” lafzının söylendiğine değinilir. “Gülbank” konusunda ise “Lokma Duasına” da yer verilir.

(3.1.94) Hucurât Suresi 10. ayette verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur’an-ı Kerim mealini kullanma, Kur’an-ı Kerim’i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.95) Dinî meselelerin çözümüyle ilgili temel ilke ve yöntemleri analiz eder.

a) Güncel dinî meselelerin çözümü için öne sürülen ilke ve yöntemlerin, İslâm âlimlerinin üzerinde icma ettiği temel esas ve hükümlere ters düşmemesi, bu önerilerin “zarûrât-ı diniye” adı verilen kesin hükümlere aykırı olmaması gibi ilkelere vurgu yapılır.

b) İslam’ın ortaya koyduğu çözümlerin temel amacının, insanların can, nesil, akıl, mal ve din emniyetini güvence altına almak olduğuna dikkat çekilir.

c) Çözüm önerilerinin fitrata, yani Allah’ın koyduğu dengeye ve yaratılışa aykırı olmamasına; temel ahlaki değerleri ihlal etmemesi gerektiğine değinilir.

d) Sorunların ele alınmasında, farklı uzmanlık alanlarına ve kolektif akla başvurulmasının önemi üzerinde durulur.

(3.1.96) İslam’ın ekonomik hayatla ilgili ahlaki ölçülerini yorumlar.

a) İslam’ın mülkiyet anlayışı, fakirlik problemine bakışı ve fakirliğin çözümü için ortaya koyduğu ilkeler ele alınır.

b) İslam’da İşçi ve işveren haklarına yer verilir. Ayrıca “İş Sağlığı ve Güvenliği” kapsamında “güvenli yaşam” hususuna da değinilir.

(3.1.97) Gıda maddeleri ve bağımlılık konusundaki dinî ve ahlaki ilkeleri açıklar.

a) Yiyecek ve içecekler konusunda “Eşyada asıl olan ibahadır.” ilkesi kapsamında “yasakların sınırlı, helaller alanının ise geniş olduğu” vurgulanır.

b) İslam dinine göre yenilmesi ve içilmesi yasaklanmış olan gıdalara örnekler verilir.

c) Yiyecek ve içeceklerle ilgili yasakların delillerine ve hikmetlerine yer verilir.

d) Genetiği ve öz niteliği değiştirilmiş yiyecek ve içeceklerin insanın beden ve ruh sağlığı üzerindeki etkilerine değinilir.

e) Uyuşturucu madde, alkol ve sigara kullanımı ile kumar oynamak gibi bağımlılığa neden olan zararlı alışkanlıklara yer verilir.

(3.1.98) Sağlık ve tıpla ilgili bazı meseleleri dinî ve ahlaki ölçüler çerçevesinde yorumlar.

a) Otopsi, ötenazi, organ nakli, kan bağıışı, haram maddelerle tedavi ve intihar konularına ayrıntıya girilmeden öğrenci seviyesi dikkate alınarak yer verilir.

(3.1.99) En'âm suresi 151-152. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

a) Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

(3.1.100) Bu üniteye sırasıyla, “Hinduizm”, “Budizm”, “Konfüçyanizm”, “Taoizm” konularına yer verilir.Ünite genelinde konular, öğrenci seviyesine uygun olarak ana hatlarıyla ele alınır; anlatımda nesnel ve tasviri (betimleyici) bir yöntem benimsenir; dinlerin kendi kavramları ve epistemolojik kabulleri ile tanıtılmasına özen gösterilir. Ayrıca dinlerin ortaya çıktığı ve yayıldığı bölgeler harita üzerinde gösterilir.

(3.1.101) Hinduizm'in doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

a) Hinduizm'in; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına yer verilir.

(3.1.102) Budizm'in doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

b) Budizm'in; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına yer verilir.

(3.1.103) Konfüçyanizm'in doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

a) Konfüçyanizm'in; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına yer verilir.

(3.1.104) Taoizm'in doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

a) Taoizm'in; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına yer verilir.

EK-6. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 7)

(2.1.1) Edebiyatın doğasını, işlevini, birey ve toplum için önemini kavramaları,

(2.1.2) Edebî metinler aracılığıyla Türkçenin inceliklerini, Türk edebiyatının tarih içinde gösterdiği değişim ve gelişimi tanımları,

(2.1.3) Türk edebiyatına ait eserler aracılığıyla milli, manevi, ahlaki, kültürel ve evrensel değerleri anlamaları,

(2.1.4) Dinleme, okuma, yazma ve konuşma stratejilerini doğru ve uygun şekilde kullanarak etkili iletişimciler olmaları,

(2.1.5) Metinler aracılığıyla okuduğunu anlama ve eleştirel okuma becerilerini geliştirmeleri ve okuma alışkanlığı kazanmaları,

(2.1.6) Çeşitli kaynaklardan elde ettikleri bilgileri, soruları cevaplamak, çözüm önerileri üretmek, bulgularını paylaşmak vb. amaçlar için analiz etmeleri ve değerlendirmeleri amaçlanmaktadır.

(2.2.1) Bilgi Okuryazarlığı

(2.2.2) Eleştirel Düşünme

(2.2.3) Görsel Okuryazarlık

(2.2.4) İletişim ve İşbirliği

(2.2.5) Medya Okuryazarlığı

(2.2.6) Yaratıcı Düşünme

(2.3.1) Programdaki okuma çalışmalarında metinleri anlamak ve değerlendirmek esastır. Değerlendirmenin bir parçası olarak metinlerin edebiyat geleneği içindeki yerini belirlemek üzere edebiyat tarihinden yararlanılmalıdır. Ancak bu yararlanma, edebiyat tarihinde bütün türlerin gelişimini bir arada vermek yerine, her türün içinde edebiyat geleneğinin yansıtılması şeklinde gerçekleşmelidir.

(2.3.2) Edebiyat eğitimi, edebiyatla ilgili bilgilerin yanı sıra öğrencilerin dilin inceliklerini keşfedecekleri, dil bilincini ve becerilerini geliştirecekleri bir zemindir. Bu bilincin ve becerilerin geliştirilmesi için öğrencilerin edebiyatla temasının okuyucu rolüyle sınırlanmaması, yazma, dinleme ve konuşma yoluyla dil ve edebiyat bilgilerini hayatlarında kullanmalarına olanak sağlayacak çalışmalara yer verilmesi önemlidir.

(2.3.3) Zümre öğretmenlerince “Ünite, Konu ve İçerikler” tablosu dikkate alınarak belirlenecek kitapların okunup tartışılması, öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirecektir. Buna göre Türk Dili ve Edebiyatı dersi kapsamında öğrencilerin farklı türlerde yazılmış kitapları okumaları sağlanacaktır.

(2.3.4) Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde dil bilgisi çalışmaları, öğrencilerin temel eğitimden edindikleri bilgilerden hareketle ünitelerdeki ilgili metinler üzerinde yaptırılacaktır. Konu anlatımına girilmeyecektir. Temel eğitimde görmüş oldukları konulara yönelik olarak gerektiğinde hatırlatma amaçlı kısa açıklamalar yapılabilir.

(2.3.5) Ünitelerdeki sözlü iletişim çalışmalarına ait açıklamalar dikkate alınarak konuşma ve dinleme uygulamaları aşamalı biçimde gerçekleştirilir. Her ünitenin başında, yapılacak sözlü iletişim çalışmaları planlanır, her öğrencinin bir dönemde en az bir sözlü iletişim uygulamasına katılması sağlanmalıdır. Ünitelerdeki sözlü iletişim tür ve tekniklerine dair tanıtıcı bilgiler verilmeli, gerekli görüldüğünde konuyla ilgili örnek video ve uygulamalardan yararlanılarak öğrencilerin konuşma ve dinleme tekniklerini kavramaları sağlanmalıdır.

(2.3.6) Ders işleniş sürecinde kelime veya kelime gruplarının doğru telaffuzuna yönelik çalışmalara yer verilmelidir

(2.3.7) Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli; slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, Genel Ağ, EBA uygulamaları vb. etkin olarak kullanılmalıdır. Kazanımlarla ilgili belgesel ve film gibi materyallerden yararlanılmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen dijital kaynakların kullanımı ile ilgili kurallara, güvenlik tedbirlerine uyulmalıdır.

(2.4.1) Kitaplardaki metinleri anlamak, çözümlemek ve eleştirel bakışla değerlendirebilmek için öğrenciler metin türü, yazarlar, şairler, edebî dönemler, akımlar, kavramlar vb. hakkında bazı temel bilgilere ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bilgiler metnin işlenişini destekleyecek şekilde ders kitaplarında doğrudan verilmelidir.

(3.1.1) Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.

(3.1.2) Şiirin temasını belirler.

(3.1.3) Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirler.

(3.1.4) Şiirin nazım biçimini ve türünü tespit eder.

(3.1.5) Şiirdeki mazmun, imge ve edebi sanatları belirleyerek bunların anlama katkısını değerlendirir.

(3.1.6) Şiirde söyleyici ile hitap edilen kişi/varlık arasındaki ilişkiyi belirler.

(3.1.7) Şiirde milli, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihi ve mitolojik öğeleri belirler.

(3.1.8) Şiirde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının –anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.

(3.1.9) Şiiri yorumlar.

(3.1.10) Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi değerlendirir.

(3.1.11) Türün-biçimin ve dönemin-akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

(3.1.12) Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

(3.1.13) Metinler arası karşılaştırmalar yapar.

(3.1.14) Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.

(3.1.15) Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.

(3.1.16) Metnin tema ve konusunu belirler.

(3.1.17) Metindeki çatışmaları belirler.

(3.1.18) Metnin olay örgüsünü belirler.

- (3.1.19) Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.
- (3.1.20) Metindeki zaman ve mekanın özelliklerini belirler.
- (3.1.21) Metindeki anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.
- (3.1.22.) Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.
- (3.1.23) Metnin üslup özelliklerini belirler.
- (3.1.24) Metinde millî, manevî ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.
- (3.1.25.) Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının-anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.
- (3.1.26) Metni yorumlar.
- (3.1.27) Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
- (3.1.28) Türein ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.
- (3.1.29) Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
- (3.1.30) Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
- (3.1.31) Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.
- (3.1.32) Metnin tema ve konusunu belirler.
- 3.1.33) Metindeki çatışmaları belirler.
- (3.1.34) Metindeki olay örgüsünü belirler.
- (3.1.35) Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.
- (3.1.36) Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
- (3.1.37) Metnin dil, üslup ve anlatım/sunum özelliklerini belirler.

EK-7. Felsefe Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 8)

(2.1.1) Felsefe insanın, varlığın, evrenin, hayatın niteliği ve anlamı, değerler sorunu, bilginin güvenilirliği, egemenliğin kaynağı, sanatın amacı ve değeri gibi konulardaki temel sorular hakkında sorgulayıcı eleştirel, yaratıcı ve bütüncül düşünmeyi içerir. Sorgulama yapabilen, farklı fikirlere saygı duyan, tartışma kültürü edinen, özgün, bağımsız, eleştirel ve mantıklı düşünme ile yorumlama yeteneğine sahip, insan düşüncesindeki değişim ve gelişimin farkında olan bireyler yetiştirilmesinde ve bu nitelikleri taşıyan bireylerden meydana gelen bir toplum oluşturulmasında felsefe eğitimi ve öğretiminin önemli bir yeri vardır.

(2.1.2) Felsefe dersi öğretim programı ile öğrencilerin; insan, bilgi ve yaşanan dünya ile ilgili sorular sormalarını, sorulara ilişkin düşünme ve akıl yürütmeye dayalı cevaplar arayarak oluşturdukları düşüncelerini sözlü ve yazılı bir şekilde ifade edip, tutarlı, temellendirilmiş ve güncel hayatla ilişkilendirilmiş bir şekilde düşüncelerini sağlamak ve felsefenin temel alanları ile soruları hakkında edinilecek bilgilerden hareketle, düşünce tarihi örnekleri üzerinden felsefi düşünceye, tarihsel ve bütüncül bir bakış açısı geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Programda, felsefi düşünce dönemlerinin temel özellikleri, örnek filozoflar ve felsefi metinler değerlendirilirken dönemin koşullarının göz önünde bulundurulması ve bunların çağımız koşulları ve güncel içerikleri ile ilişkilendirilerek yorumlanması esas alınmaktadır. Varlık, bilgi ve değere dair temel sorular üzerinden felsefi düşünmeye ve felsefenin diğer bilimlerle ve güncel sorunlarla ilişkilerine değinilmektedir. Öğrencilerin düşünmeye, araştırmaya, tartışmaya ve fikirler oluşturmaya, eylemlerinde insani-toplumsal, etik-ahlaki sorumluluk taşımaya ve siyasi-estetik duyarlılık göstermeye teşvik edilmeleri hedeflenmektedir.

(2.1.3) Felsefi terminoloji hakkında bilgi sahibi olmaları,

(2.1.4) Felsefenin cevap aradığı temel sorulara karşı farkındalık geliştirmeleri,

(2.1.5) Felsefi akıl yürütme becerilerini kullanarak felsefi sorulara verilen cevapları değerlendirmeleri,

(2.1.6) İnsan düşüncesinin felsefe tarihi boyunca ortaya koyduğu problemleri ve bunlara ilişkin çözümleri ana hatları ile kavramaları,

(2.1.7) Felsefenin temel sorularına filozofların ve felsefi yaklaşımların verdikleri cevapları analiz etmeleri,

(2.1.8) Felsefenin diğer disiplin alanlarıyla ilişkisini kavramaları,

(2.1.9) Felsefenin güncel hayatla ilişkisini kavramaları,

(2.1.10) Felsefenin bireysel ve toplumsal rolünü kavramaları,

(2.1.11) Tartışma kültürünü geliştirebilmeleri,

(2.1.12) Düşüncelerini ifade ederken kavramları doğru ve yerinde kullanabilmeleri, ifade ettiği düşüncelerin tutarlı ve temellendirilmiş olmasına özen göstermeleri amaçlanmaktadır.

(2.2.1) Felsefi Kavram ve Bilgi Edinimi

(2.2.2) Akıl Yürütme

(2.2.3) Sorgulama

(2.2.4) Argümantasyon

(2.2.5) Analitik Düşünme

(2.2.6) Eleştirel Düşünme

(2.2.7) Felsefi Okuryazarlık

(2.2.9) Özgün Fikirler Üretme

(2.3.1) Felsefi terim bilgisi, felsefe bilgisi, kavram tartışmaları,

(2.3.2) Metin okuma ve anlama,

(2.3.3) Teori-uygulama birlikteliği,

(2.3.4) Sorgulama,

(2.3.5) Eleştirel düşünme

(2.3.6) Analitik düşünme,

(2.3.7) Yorum (hermeneutik) bilgisi,

(2.3.8) Diyalektik akıl yürütme,

(2.3.9) Disiplinler arası ilişki kurma,

(2.3.10) Güncelle ilişkilendirme

(2.3.11) Öğrencilerin sunulan delilleri değerlendirerek kendi delilleri ile bir konuyu tartışmaları sürecinde ders kitabının ve öğretmenin rehberlik etmesi sağlanmalıdır.

(2.3.12) Öğrencilerin hem düşünüm (yüzleşme) yapmaları, farklı fikirleri ifade etmeleri hem de bir sonraki adımda ilgili terimin felsefede hangi anlamlarda kullanıldığını fark etmeleri ve felsefe ile günlük hayatları arasında bağ kurmaları amaçlanmaktadır.

(2.3.13) Öğrencinin kendi güncelinden ve gündeminden hareketle verilere dayalı ve birikimsel bilgilerinden yararlanması ve bunlara yine kendi gündemi için çözümler üretmesi beklenmektedir.

(2.3.14) Felsefe ders kurgusunda; kitap merkezli, ansiklopedik veya öğretmenin terim bilgisi ve konuyu doğrudan aktarması yerine, önce problemin öğrencilere hatırlatılması ve tartışılması beklenmektedir. Dersler işlenirken öğrencilerden bir hafta sonra işlenecek dersin/metnin konusuna veya problemine ilişkin düşünceleri, soru oluşturmaları, araştırma yapmaları, fikir üretmeleri (yazılı hazırlık yapmaları) istenerek probleme yönelimleri sağlanmalıdır. Hazır kaynaklardan başkasına ait mevcut değerlendirmeleri almaları değil bizzat kendilerinin bilgi toplamaları, araştırma yapmaları, bu bilgi veya araştırmaya dayalı olarak sorunu kendisine ilişkin düşünceleri, analiz yapmaları, çıkarım ve yorumda bulunmaları, sorgulamaları, fikir üretmeleri istenir.

(2.3.15) Felsefe Dersi Öğretim Programı, öğrencileri düşünmeye cesaretlendirmek üzere oluşturulmuştur. Öğretim Programı; düşünme, fikir oluşturma, akıl yürütme, temellendirme ile felsefenin temel kavram, problem ve disiplinleriyle ilişkilidir; bu çerçevede bir yandan öğrencilerin felsefenin temel bilgi ve kavramlarını öğrenmesine ve felsefi bir bakış açısı kazanmasına özen gösterilirken aynı zamanda felsefi

problemler başta olmak üzere araştırmaya, eleştirel düşünmeye, sorgulamaya, fikir üretmeye teşvik etmektedir.

(2.3.16) Öğretim programında yer alan konuların işlenmesinde, ilgili konuların kazanımlarıyla ve günlük hayatla ilişkilendirme yapılmasına imkân sağlayan etkinlik ve çalışmalara, metinlerin alındığı eserlere yer verilmelidir. Öğretmen öğrencileri ders kitabında olmayan fakat program kazanımları ile örtüşen, derse ilişkin konuları sevdirecek roman, hikâye, makale, deneme, şiir, fıkra okuma ve film seyretme gibi etkinliklere teşvik etmelidir. Öğretmen, öğrencilerin temel hak ve özgürlüklerini kavrayarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ve topluma karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmelerinde ve millî, manevî ve evrensel değerleri kazanmalarında rehberlik etmelidir.

(2.3.17) Felsefe dersi, bilgi aktarımının ötesinde “düşünüm” temelli, sonuçtan daha çok süreç odaklı zihinsel-tinsel bir uğraşı olup ölçme değerlendirme araçları kullanılmalı, bilgiden ziyade beceriler ölçülmelidir. Felsefe becerilerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde; eleştirel düşünme, sorgulama, yorumlama, uygulama, analiz etme, çıkarımda bulunma, değerlendirme yapma ve sentezleme gibi üst düzey bilişsel becerilerin ölçülmesine imkân sağlayan çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa ve uzun cevaplı madde türlerine yer verilmelidir. Ders işlenirken okuma metinlerinden alıntılar, örnek olaylar, analogiler ve gerçek yaşam durumlarına ilişkin gazete ve dergi haberlerinin, görsellerin bireysel veya grup çalışmaları ile analiz edilmesi, tartışılması, bunlara ilişkin proje ve performans ödevleri yapılması sağlanmalıdır.

(3.1.1) Felsefenin anlamını açıklar.

a) Çeşitli sorulardan (Bilgi nedir?, Bilinç nedir?, Öz bilinç nedir?) hareketle düşünmenin önemi ve gerekliliğinin tartışılması sağlanır.

b) Felsefe (philosophia) terimi kapsamında geçen sevgi, arayış, bilgi, hakikat ve hikmet (bilgelik/sophia) kavramlarının felsefeyle ilişkisine değinilir.

c) Farklı düşünürlerin (Platon, Aristoteles, el-Kindî, Fârâbî, İbn Sînâ, I. Kant, K. Jaspers, Hilmi Ziya Ülken ve Takiyettin Mengüşoğlu) felsefe tanımlarına yer verilerek bu tanımların benzer ve farklı noktalarının belirtilmesi sağlanır.

d) Bilişim teknolojileri kullanılarak “Filozof kimdir?” sorusuna ilişkin bir sunum hazırlanması ve sunumun sınıf ortamında paylaşılması sağlanır.

(3.1.2) Felsefi düşüncenin özelliklerini açıklar.

a) Felsefi düşüncenin ortaya çıkışı üzerinde kısaca durulur.

b) Felsefenin sorgulama, merak etme, şüphe duyma, hayret etme, yığılmılı ilerleme, eleştirel, refleksif, rasyonel, sistemli, tutarlı ve evrensel olma özellikleri vurgulanır.

c) N. Uygur'un “Bir Felsefe Sorusu Nedir?” adlı makalesinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle felsefi soruların özelliklerinin yorumlanması sağlanır.

(3.1.3) Felsefenin insan ve toplum hayatı üzerindeki rolünü örneklerle açıklar.

a) Felsefenin bireysel ve toplumsal işlevlerine değinilir.

b) Felsefe hayat ilişkisinin günlük hayattan örneklerle yorumlanması sağlanır.

(3.1.4) Düşünme ve akıl yürütmeye ilişkin kavramları açıklar.

a) Görüş, argüman, önerme, tümdengelim, tümevarım, analogi, tutarlılık, çelişiklik, gerçeklik, doğruluk ve temellendirme kavramları üzerinde durulur.

b) Örnek metinler verilerek bu metinlerdeki akıl yürütme biçimlerinin, tutarlı ve çelişik ifadelerin belirlenmesi sağlanır.

(3.1.5) Düşünme ve akıl yürütmeye dili doğru kullanmanın önemini açıklar.

a) Dilin ifade etme ve kavramlaştırma işlevi üzerinde durulur.

b) Kavramları yanlış kullanmanın, anlamı nasıl değiştirdiğine ilişkin günlük hayattan örnekler verilmesi sağlanır.

(3.1.6) Bir konuyla ilgili felsefi sorular oluşturur.

Seçilen konu örnekleri üzerinden öğrencilere sorular yöneltilerek öğrencilerin konuya ilişkin kendi sorularını yapılandırmaları sağlanır.

(3.1.7) Felsefi bir görüşü veya argümanı sorgular.

a) Bir konuşma veya bir metin seçilerek konuşmacının yahut yazarın ileri sürdüğü görüş ve argümanların tespit edilmesi ve tartışılması sağlanır.

b) Öğrencilerin gazete, dergi, roman, televizyon haberi, tartışma programı veya filmlerde geçen felsefi bir görüşü tespit etmeleri ve bu görüşü temellendiren argümanları sınıf ortamında tartışmaları sağlanır.

(3.1.8) Varlık felsefesinin konusunu ve problemlerini açıklar.

a) “Varlık var mıdır?”, “Varlığın mahiyeti nedir?”, “Evrende amaçlılık var mıdır?” problemlerinden hareketle varlık felsefesinin konusu kısaca açıklanır.

b) Felsefi bir metin üzerinden varlık türlerinin sınıflandırılması sağlanır.

c) Öğrencilerin hikâye, roman, kısa film veya belgesellerden birinde işlenen konuyu varlık felsefesi açısından değerlendirmeleri ve sınıfta paylaşımları sağlanır.

(3.1.9) Bilgi felsefesinin konusunu ve problemlerini açıklar.

a) “Doğru bilgi mümkün müdür?”, “Bilginin kaynağı nedir?”, “Bilginin sınırları ve doğru bilginin ölçütleri nelerdir?” problemlerinden hareketle bilgi felsefesinin konusu kısaca açıklanır.

b) Felsefi bir metnin üzerinden doğruluk ve gerçeklik kavramları arasındaki ilişkinin tartışılması sağlanır.

c) Öğrencilerin dergi ve gazete haberleri, internet, sosyal medya veya TV programlarında paylaşılan bilgileri, bilginin değeri ve güvenilirliği açısından tartışmaları sağlanır.

(3.1.10) Bilim felsefesinin konusunu ve problemlerini açıklar.

a) “Bilim nedir?”, “Bilimsel yöntem nedir?”, “Bilimin değeri nedir?” problemlerinden hareketle bilim felsefesinin konusu kısaca açıklanır.

b) Bilim felsefe ilişkisi üzerinde durulur.

c) B. Russell'ın "Bilgelikle birleştğinde bilimin sağladığı kudret tüm insanlığa büyük ölçüde refah ve mutluluk getirebilir; tek başına ise yalnız yıkıntıya yol açar." sözünden hareketle bilimle hayat arasındaki ilişkinin tartışılması sağlanır.

(3.1.11) Ahlak felsefesinin konusunu ve problemlerini açıklar.

a) "İyi ve kötünün ölçütü nedir?", "Özgürlük ve sorumluluk arasında nasıl bir ilişki vardır?", "Evrensel bir ahlak yasası var mıdır?" problemlerinden hareketle ahlak felsefesinin konusu kısaca açıklanır.

b) Felsefi bir metnin üzerinden, iyilik ve mutluluk ilişkisinin yorumlanması sağlanır.

c) Okul ortamında yaşanan durumlardan ve olaylardan hareketle özgürlük, sorumluluk ve kural (norm) ilişkisinin tartışılması sağlanır.

(3.1.12) Din felsefesinin konusunu ve sorularını açıklar.

a) "Tanrı'nın varlığı ile ilgili görüşler nelerdir?", "Evren sonlu mudur, sonsuz mudur?", "Ölümünden sonra yaşam var mıdır?" problemlerinden hareketle din felsefesinin konusu kısaca açıklanır.

b) Teoloji ve din felsefesi farkı üzerinde durulur.

c) "Ben kimim?" sorusunun felsefe, bilim ve din açısından nasıl ele alındığının tartışılması sağlanır.

(3.1.13) Siyaset felsefesinin konusunu ve problemlerini açıklar.

a) "Hak, adalet ve özgürlük nedir?", "İktidarın kaynağı nedir?", "İdeal devlet düzeni olabilir mi?" problemlerinden hareketle siyaset felsefesinin konusu kısaca açıklanır.

b) Geçmişten günümüze egemenlik sorununun temel hak ve özgürlükler açısından tartışılması sağlanır.

c) Öğrencilerin ülkemizde yaşanan sorunlardan birini araştırarak birey, toplum ve devlet ilişkileri bağlamında tartışmaları sağlanır.

(3.1.14) Sanat felsefesinin konusunu ve problemlerini açıklar.

a) "Güzel nedir?", "Sanat nedir?", "Sanat eserin özellikleri nelerdir?" problemlerinden hareketle sanat felsefesinin konusu kısaca açıklanır.

b) Felsefi bir metin üzerinden sanat ve duyarlılık ilişkisinin yorumlanması sağlanır.

c) Öğrencilerin yaşadığı şehrin mimari yapısını estetik açıdan tartışmaları sağlanır.

(3.1.15) Felsefi bir metni analiz eder.

Felsefi bir metin örneğinde; "Metinde hangi felsefi kavramlar geçmektedir?", "Metinde hangi felsefi problem veya problemler ele alınmaktadır?", "Felsefi probleme veya problemlere filozofun bakış açısı nasıldır?", "Kullanılan kavramlar ve savunulan görüşler, güncel sorunların anlaşılması ve çözümlenmesi için nasıl bir katkı sunabilir?" soruları yoluyla analiz ve değerlendirme yapılması sağlanır.

(3.1.16) Verilen konu hakkında alternatif görüşler geliştirir.

Metin alıntılarına yer verilerek öğrencilerin bu alıntılardaki konu veya durumla ilgili öne sürülen görüşleri belirlemeleri ve "Bu konuya farklı bir açıdan bakılabilir mi?", "Bu konuyla ilgili sizden görüş öne sürmeniz

istenseydi görüşünüz ne olurdu?” gibi sorulardan hareketle aynı konuyla ilgili özgün görüşler geliştirmeleri sağlanır.

(3.1.17) Bir konu hakkında felsefi bir deneme yazar.

a) Felsefi denemenin ne olduğu ve nasıl yazıldığı açıklanır.

b) Tutarlı, sistematik ve temellendirilmiş bir felsefi denemenin yazılması sağlanır.

(3.1.18) Felsefi akıl yürütme becerilerini diğer alanlarda kullanır.

Felsefeden farklı bir konuda yazılmış bir metni, felsefenin varlık, bilgi ve değer alanları üzerinden yorumlanması sağlanır.

(3.1.19) Felsefenin ortaya çıkışını hazırlayan düşünce ortamını açıklar.

a) Sümer, Mezopotamya, Mısır, Çin, Hint ve İran medeniyetlerinde varlık, bilgi ve değer anlayışlarının felsefenin doğuşundaki etkilerine değinilir.

b) Anadolu’da yaşamış filozofların (Thales, Anaksimandros, Anaksimenes, Anaksagoras, Herakleitos, Epiktetos, Diogenes, Lukianos, Ksenofanes ve Aristoteles) doğduğu ve yaşadığı yer vurgulanarak haklarında kısaca biyografik bilgi verilir.

(3.1.20) MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

a) Filozofların ilk neden hakkındaki düşünceleri (Thales, Anaksimandros, Anaksimenes, Empedokles ve Demokritos) ve değişim düşüncesi (Lao Tse, Herakleitos ve Parmenides) ele alınır.

b) Sokrates ve Sofistlerin (Protagoras ve Gorgias) bilgi ve ahlak anlayışları ele alınır.

c) Platon ve Aristoteles’in varlık, bilgi ve değer anlayışları ele alınır.

(3.1.21) Örnek felsefi metinlerden hareketle MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

a) Konfüçyüs’ün “İdeal Bir İnsan ve Topluma Dair Konuşmalar” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun ahlak görüşünün irdelenmesi sağlanır.

b) Platon’un “Sokrates’in Savunması” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden

hareketle Sokrates’in “bilgelik ve erdem” anlayışının irdelenmesi sağlanır.

c) Platon’un “Devlet” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun varlık, bilgi ve siyaset görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

d) Aristoteles’in “Nikomakhos’a Etik” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “altın orta” düşüncesinin irdelenmesi sağlanır.

(3.1.22) MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

a) Protagoras’ın “İnsan her şeyin ölçüsüdür.” sözünün dayandığı argümanların tartışılması sağlanır.

b) Öğrencilerin, “bilgi erdem ilişkisini” günlük hayatla ilişkilendiren özgün bir metin yazmaları sağlanır.

(3.1.23) MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.

MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl felsefesinin MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

(3.1.24) MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

a) MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl Hristiyan felsefesinin temel özellikleri ve problemleri üzerinde durulur.

b) MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl İslam felsefesinin temel özellikleri ve problemleri üzerinde durulur.

c) MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesinin temel problemlerinden “inanç akıl ilişkisi” konusunda Hristiyan ve İslam felsefesinin yaklaşımları arasındaki farklar vurgulanır.

d) 8-12. yüzyıl arasındaki çeviri faaliyetlerinin İslam felsefesine ve Batı felsefesine etkileri üzerinde durulur.

(3.1.25) Örnek felsefi metinlerden hareketle MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

a) St. Augustinus’un “İtiraflar” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “Tanrı ve evren” ile ilgili görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

b) Fârâbî’nin “el-medînetü’l fâzıla” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun ahlak ve siyaset görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

c) İbn Sînâ’nın “Salâmân ve absâl” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun varlık görüşünün irdelenmesi sağlanır.

d) Gazâlî’nin “el-münkız mine'd-dalâl” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilgi görüşünün irdelenmesi sağlanır.

e) İbn Rüşd’ün “Tehâfut et-tehâfut el-felâsife” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “din felsefe ilişkisi” ile ilgili görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

(3.1.26) MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

a) Mevlânâ, Yûnus Emre ve Hacı Bektâş Veli’nin eserlerinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle tasavvuf düşüncesindeki insan anlayışının tartışılması sağlanır.

b) “Anlamak için inanıyorum” düşüncesinden hareketle “inanç akıl ilişkisini” ele alan özgün bir metin yazılması sağlanır.

(3.1.27) 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.

a) 12. yüzyıldaki çeviri faaliyetlerinin 15.yüzyıl-17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

b) MÖ 6. yüzyıl- MS 2. yüzyıl ve MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesinin 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

(3.1.28) 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

a) Skolastik düşünce ile modern düşüncenin temel farkları üzerinde durulur.

b) Hümanizm, bilimsel yöntem, kartezyen felsefe ve hukuk felsefesi üzerinde durulur.

c) N. Kopernik, G. Galileo, F. Bacon ve I. Newton'un bilimsel çalışmalarının 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

(3.1.29) Örnek felsefi metinlerden hareketle 15. yüzyıl-17. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

a) R. Descartes'ın "Felsefenin İlkeleri" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilgi ve varlık görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

b) B. Spinoza'nın "Ethica" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun ahlak görüşünün irdelenmesi sağlanır.

c) T. Hobbes'un "Leviathan" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun siyaset görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

(3.1.30) 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

a) F. Bacon'ın "Bilgi güçtür." sözünün olumlu ve olumsuz yönlerinin günlük hayattan örneklerle tartışılması sağlanır.

b) Ütopya kavramı ve türleri üzerinde durularak özgün bir ütopya yazılması sağlanır.

(3.1.31) 18.yüzyıl- 19. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.

15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin 18.yüzyıl- 19. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

(3.1.32) 18. yüzyıl-19. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

a) 18. yüzyıl-19. yüzyıl felsefesinin temel özellikleri ve problemleri üzerinde durulur.

b) 18. yüzyıl-19. yüzyıl felsefesinin, dönemin dil ve edebiyatla ilişkisine değinilir.

(3.1.33) Örnek felsefi metinlerinden hareketle 18. yüzyıl-19. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

a) J. Locke'un "İnsan Zihni Üzerine Bir Deneme" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilginin kaynağı konusundaki görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

b) I. Kant'ın "Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun "ödev ahlakı" anlayışının irdelenmesi sağlanır.

c) F. Hegel'in "Tinin Fenomenolojisi" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun "diyalektik idealizm" anlayışının irdelenmesi sağlanır.

(3.1.34) 18. yüzyıl-19. yüzyıl felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

a) J. J. Rousseau'nun "İnsan özgür doğar oysa her yerde zincire vurulmuştur." sözünden hareketle özgürlük probleminin tartışılması sağlanır.

b) Günlük hayatta kullanılan bilgilerde aklın ve deneyin rolüne ilişkin özgün bir metin yazılması sağlanır.

(3.1.35) 20. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.

18. yüzyıl- 19. yüzyıl felsefesinin 20. yüzyıl felsefi akımları üzerindeki etkilerine değinilir.

(3.1.36) 20. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

a) 20. yüzyıl felsefesinin temel özellikleri, problemleri ve bazı ana akımları (fenomenoloji, hermeneutik, varoluşçuluk, diyalektik materyalizm, mantıksal pozitivizm, yeni ontoloji) üzerinde durulur.

b) Türkiye’de felsefi düşünceye katkıda bulunan felsefeciler üzerinde durulur.

(3.1.37) Örnek felsefi metinlerden hareketle 20. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

a) F. Nietzsche’nin “Böyle Buyurdu Zerdüş” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “yeni değerler inşası ve güç istenci” görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

b) H. Bergson’un “Bilincin Dolaysız Verileri Üzerine Deneme” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilginin kaynağı konusundaki düşüncelerinin irdelenmesi sağlanır.

c) J. P. Sartre’ın “Varoluşçuluk” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “varoluş” görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

d) T. Kuhn’un “Bilimsel Devrimlerin Yapısı” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilim anlayışının irdelenmesi sağlanır.

(3.1.38) 20. yüzyıl felsefesi örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

a) N. Topçu’nun “İsyah Ahlakı” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle düşünürün ahlak hakkındaki görüşlerinin tartışılması sağlanır.

b) T. Mengüşoğlu’nun “İnsan Felsefesi” adlı eserinden alınan ve derlenen bir metinden hareketle filozofun “insanı bir bütün olarak gören” düşüncelerinin tartışılması sağlanır.

c) K. Popper’ın “Ben yanılmış olabilirim ve sen haklı olabilirsin ve ortak çaba sonucunda belki doğruluğa biraz daha yaklaşabiliriz.” sözünden hareketle bilginin doğruluğu ile ilgili özgün bir metin yazılması sağlanır.

(3.1.39) Harita üzerinde 20 ve 21. yüzyıl felsefecilerinin isimlerini ve yaşadıkları coğrafyayı gösterir.

a) Felsefeciler ve yaşadıkları yerler, Türkiye ve Dünya haritası üzerinde gösterilir.

b) Felsefecilerin, isimleri ve yaşadıkları coğrafyanın ezberletilmesi yoluna gidilmez.

EK-8. İngilizce Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 9)

İngilizce dersi orta öğretim programının geneli İngilizce olduğundan ilgili dersin sadece Türkçe kısımları analize dahil edilmiştir.

(2.1.1) Dokuzuncu sınıf İngilizce dersi öğretim programı Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programında (ADOÇP) açıklanan A1 ve A2 seviyelerine denk gelmektedir. Bu programda öğrencilerin 9. sınıfa kadar edindikleri İngilizce bilgisini pekiştirmek ve üst sınıflara sağlam bir temelle geçişlerini sağlamak amaçlanmıştır. Bu düzeydeki öğrenci grubunda geliştirilmesi beklenen beceriler basit konuşmaları kolaylıkla anlayabilmesi, kendini rahatça tanıtabilmesi ve günlük hayatını hedef dille sürdürebilmesidir. Yaş grubuna uygun olarak güncel konular iletişimsel bir bağlamda sunulmuş, temel fonksiyonlar sık sık farklı bağlamlarda tekrarlanarak kullanımlarının pekiştirilmesi hedeflenmiştir. Her üniteye dört dil becerisi birbiri ile bütünleşmiş olarak sunulmuş, içeriğin niceliği yerine niteliğine önem verilmiş, yoğun bir içerik yerine, sade ve sık tekrarlı bir içerik tercih edilmiştir. 9. sınıfa düşük dil yeterliği ile başlayan öğrencilerin dil seviyelerinin iyileştirilmesi amacıyla A1 düzeyinde işlev, kelime bilgisi ve yapıları üzerinde durulabilir. Yüksek dil yeterlilik düzeyi ile başlayan öğrenciler için ise A1 düzeyinde konuşma ve yazma gibi becerilere ağırlık verilerek, A2 düzeyi işlev, kelime bilgisi ve yapılarına daha fazla zaman ayrılabilir.

(2.1.2) Somut ihtiyaçlarını karşılayabilmek için aşına olduğu günlük ifadeleri ve çok basit sözcük öbeklerini kullanır ve anlar. Başkalarına kendini tanıtabilir ve onlara neler bildikleri, nerede yaşadıkları ve nelere sahip oldukları gibi kişisel bilgileri hakkında sorular sorabilir. Karşısındaki kişinin yardıma hazır bir şekilde yavaş ve açık konuşması hâlinde basit yolla iletişim kurabilir.

(2.1.3) Kendisiyle ilgili konularda sık kullanılan ifadeleri ve cümleleri anlayabilir (çok basit ailevi ve kişisel bilgiler, alışveriş, yerel coğrafya, selamlaşma vb.). Günlük hayatta çok karşılaşılan ve sıradan meselelerde dolaysız ve basit bilgi paylaşımında bulunabilir. Basit ve sıradan konular için iletişim kurabilir. Acil ihtiyaçlarını, çevresini ve geçmişini ifade edebilir.

(2.1.4) Onuncu sınıf İngilizce dersi öğretim programında öğrenim gören öğrencilerin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programında (ADOÇP) Temel Düzeyde yer alan A2+ seviyesinden Bağımsız Kullanıcı Düzeyinde B1 seviyesine geçiş yapması amaçlanmıştır. Bu geçiş sürecinde programda öncelikli olarak dinleme ve konuşma becerilerinin günlük konuşma dilinde kullanılan kelimeler ile desteklenerek geliştirilmesine yer verilmiştir. 10. sınıf öğrencilerinin yaşları ve ana dillerindeki gelişimleri de göz önünde bulundurularak okuma ve yazma aktivitelerine de dinleme ve konuşma aktiviteleri ile bağlantılı olmak şartıyla eşit ağırlık verilmeye çalışılmıştır. Ancak, bazı telaffuz hatalarının kalıcı olmaması için 10. sınıf öğretim programında telaffuz çalışmalarına özel bir önem verilmiştir. Tüm becerilerin gerçek hayatta dil kullanımına paralel olarak birbirleri ile ilintili ve birbirlerini destekler aktiviteler ve materyaller ile öğrencilere sunulması amaçlanmıştır. Öğrencilerin gerek yabancı dil gerek ise genel kültür alanlarında bildikleri konulardan bilmedikleri konulara yönlendirilmeleri programın temelini oluşturur. Buna ek olarak öğrencilerin dili bir bütün olarak görmeleri ve pratik yapmaları teşvik edilmektedir. İngilizceyi rahat ve akıcı bir şekilde kullanabilmelerinin yanı sıra 10. sınıf öğrencilerinin kendilerini farklı alan, konu ve düzeylerde gerek sözel gerek ise kısa da olsa yazılı şekilde ifade edebilmeleri beklenmektedir.

(2.1.5) Basit ve günlük konuşmaları zorluk çekmeden anlar ve gündelik, tahmin edilebilir konular üzerinde gerekli olduğu zamanlarda yardım alıp konuşabilir. Genel olarak verilen mesajdan biraz ödün vermesi ya da bazen kelimeleri bulmak veya hatırlamak için duraklaması gerekse de çok rastlanan günlük konuşmaların üstesinden gelebilir. Örneğin kendini nasıl hissettiğini ve duygularını basit cümleler ile tarif edebilir ve çevresindeki günlük olaylar (kişiler, yerler, bir iş veya okul deneyimi) ile ilgili detaylı tanımlar yapabilir. Bunlara ek olarak geçmiş tecrübelerini, kişisel deneyimlerini, alışkanlıklarını, rutinlerini, planlarını, hazırlıklarını, neleri sevip neleri sevmediğini anlatabilmede A2 seviyesine oranla daha çok beceriye sahiptir.

(2.1.6) B1 seviyesi Geçiş Seviyesi olarak nitelendirilir ve bu seviyedeki öğrenciler iki ana özelliğe sahiptirler. İlk olarak söylemek istediklerini ifade edebilme ve içinde bulundukları iletişimi sürdürebilme yeteneğine sahiptirler. Örneğin, bu seviyedeki bir öğrenci çevresindeki uzun konuşmaları genel olarak takip edebilir, anlaşılır bir şekilde değinmek istediği ana konuları belirtebilir ve kullanacağı dil yapıları ve kelimeleri planlamak için duraksasa da konuşmalarını anlamlı bir şekilde sürdürebilir. B1 seviyesindeki öğrencinin diğer bir ana özelliği ise günlük problemlerin üstesinden gelebilme becerisidir. Örneğin, toplu taşıma ile ilgili çok sık karşılaşılmayan durumlar ile baş edebilir ve bir seyahat temsilcisi ile yapılan seyahat planlamaya yönelik görüşmelerin ya da seyahatler sırasında karşılaşılması olası durumların üstesinden gelebilir. Ayrıca alışlagelmiş konulardaki günlük konuşmalara hazırlık ve plan yapmadan katılabilir.

(2.1.7) On birinci sınıf İngilizce dersi öğretim programı Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programında (ADOÇP) açıklanan B1+ ve B2 seviyelerine denk gelmektedir. 11. sınıfta yabancı dil eğitimi gören bir ortaöğrenim öğrencisi, bu eğitim yoluyla yabancı kültürler ve toplumlar hakkındaki anlayışını pekiştirir, böylece kendi kültürü ve diğer kültürler arasındaki ayrımları yordayabilir. Dil örüntüleri, sözcük bilgisi, biçim bilgisi, sözdizim yapıları ve metinlerin organizasyonu hakkındaki bilgilerini geliştiren öğrenci İngilizceyi yaratıcı ve eleştirel bir şekilde kullanabilir. Öğrenci dil ve kültürü araştırarak konuşma, dinleme, okuma ve yazma becerilerini geliştirmenin yanı sıra kendini bağımsız ve akıcı bir dil kullanıcısı yapacak becerileri kazanır. İngilizce programının bu seviyedeki amaçlarından bazıları öğrencilerin hedef dili konuşan ülkelerin kültür değerlerini tanımlarına ve ayırt etmelerine olanak tanımak, kendi kültürlerinin ve diğer kültürlerin değerlerini fark ederek farklı olana saygı göstermelerini sağlamak ve diğer kültürleri öğrenme ile kendi kültürünü başka kültürlerdeki insanlara aktarmada akıcı iletişim becerilerine sahip olmalarına yardımcı olmaktır. Bunlara ek olarak 11. sınıf İngilizce programı öğrencilerin İngilizce kullanarak kendilerini ifade etme, başkalarıyla iş birliği yapma ve birlikte problem çözme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu genel amaçların çerçevesinde 11. sınıf programında İngilizce dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini etkileşimli olarak geliştirmek ve sözcük bilgisini zenginleştirmek hedeflenmektedir.

(2.1.8) Okul, iş ve boş zamanlar gibi bilindik konularda, standart dil net bir şekilde kullanıldığında konunun ana noktalarını anlayabilir. Hedef dilin konuşulduğu bir bölgeye yapılan yolculuk sırasında karşılaşılan durumların çoğunda sorunların üstesinden gelebilir. Yaşadığı olay ve deneyimleri, hayallerini, umutlarını ve hedeflerini anlatabilir, görüşlerini kısa olarak gerekçelendirebilir ve açıklama yapabilir. Açık ve standart bir dil söz konusu olduğunda ve iş, okul, eğlence, vs. bildik şeyler söz konusu olduğunda ana konuları anlayabilir. Bilindik ve ilgi alanına giren konular üzerine yalın ve tutarlı bir söylem üretebilir. Bir olayı, bir deneyimi ya da bir düşü anlatabilir, bir beklentiye betimleyebilir ve bir projeye veya bir düşünceye ilişkin gerekçeler ya da açıklamaları kısaca dile getirebilir.

(2.1.9) Somut ve soyut konulardaki zor metinlerin içeriğini ve kendi branşındaki tartışmaları anlayabilir. Sıradan bir sohbette hedef dili anadili olarak konuşan birisi ile her ikisinin de fazla zorluk çekmeyeceği şekilde spontane ve akıcı konuşup anlaşılabilir. Geniş bir konu yelpazesinde net ve detaylı bir şekilde kendini ifade edebilir. Güncel bir konuda kişisel fikrini dile getirebilir, farklı seçeneklerin avantaj ve dezavantajlarını sıralayabilir.

(2.1.10) On ikinci sınıf İngilizce dersi öğretim programı, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programında (ADOÇP) belirlenen düzeylerden B2 ve B2+ (Bağımsız Kullanıcı) düzeylerine denk gelmektedir. Bu düzeydeki öğrenci grubunda geliştirilmesi beklenen öncelikle konuşma ve tartışma ortamında öğrencinin kendini rahat ve etkili bir şekilde ifade edebilme becerisidir. 12. sınıf programının genel hedeflerini, 11. sınıf programında olan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programının (ADOÇP) B2 düzeyi için belirlediği kazanımların yanı sıra B2+ düzeyi için belirlenen kazanımlar oluşturmaktadır. Dört dil becerisini birleştiren 12. sınıf öğretim programında, öğrencilerin farklı bağlamlarda etkili sözlü ve yazılı iletişim kurabilmeleri ön plana çıkarılmıştır. İşlev ve iletişim odaklı izlencelerin gereklerine uygun bir biçimde, gerçekleştirilmesi beklenen iletişimsel işlevler ve özümsemesi beklenen sözcükler/sözcük öbekleri ile dilbilgisi yapıları bir konu bütünlüğü içinde belirlenmiş ve bağlamlandırılarak sunulmuştur. Programın içeriği belirlenirken ergenlikten yetişkinliğe geçişin ilk aşamasını deneyimleyen 12. sınıf öğrencilerinin genel özellikleri öncelikli olarak dikkate alınmıştır. 12. sınıf öğretim programında sıklıkla yer bulan iletişimsel görevler ve proje çalışmaları bu yaş grubundaki bireylerin İngilizceyi eğlenerek ve severek öğrenmelerini hedeflemektedir.

(2.1.11) Kendi alanındaki teknik bir tartışma dâhil, somut ve soyut konulardaki karmaşık metinlerin özünü ve içeriğini anlayabilir. Hedef dili ana dili olarak konuşan bir kişiyle belli bir doğallık ve akıcılık derecesinde iletişim kurabilir. Geniş bir konu yelpazesinde net ve detaylı bir şekilde kendini ifade edebilir. Güncel bir konuda kişisel fikrini dile getirebilir, farklı olasılıkların fayda ve sakıncalarını açıklayabilir.

(2.1.12) Sohbet esnasında karşısındaki konuşmacının açıklama ve çıkarımlarına dönüt vererek tartışmanın gelişmesine katkıda bulunur. Diğer konuşmacıların açıklama ve çıkarımlarına ustalıkla katkı sağlar. Düşünceler arasındaki uyum ve ilişkiyi sağlamak için gerekli olan bağlaçları etkili bir şekilde kullanır. Önemli noktaların üzerinde durarak ve ilgili detayları vererek iddiasını geliştirir.

Ortaöğretim İngilizce 9-12. sınıflar Öğretim Programı, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programının (ADOÇP) tanımlayıcı ve pedagojik ilkelerine göre tasarlanmıştır. Bu yüzden İngilizce yeterlilik seviyeleri A1, A2 (temel kullanıcı) ile B1, B2 (Bağımsız Kullanıcı) olarak programa yansıtılmıştır. Ortaöğretim İngilizce Dersi 9-12. sınıflar Öğretim Programının temel amacı, öğrencileri İngilizceyi etkili, akıcı ve yanlışsız kullanabilmeleri için teşvik/motive edici ve eğlenceli bir öğrenme ortamı ile buluşturmaktır. Programın amacına ulaşması ve başarılı bir şekilde uygulanması için, eğitimde en çok pay sahibi olan kişilerin yani öğrencilerin/kullanıcıların, öğretmenlerin, idarecilerin ve materyal tasarlayanların iş birliği yapmaları büyük önem arz etmektedir.

(2.1.13) Ortaöğretim İngilizce 9-12. sınıflar Öğretim Programı, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programının (ADOÇP) tanımlayıcı ve pedagojik ilkelerine göre tasarlanmıştır. Bu yüzden İngilizce yeterlilik seviyeleri A1, A2 (temel kullanıcı) ile B1, B2 (Bağımsız Kullanıcı) olarak programa yansıtılmıştır. Ortaöğretim İngilizce Dersi 9-12. sınıflar Öğretim Programının temel amacı, öğrencileri İngilizceyi etkili,

akıcı ve yanlışsız kullanabilmeleri için teşvik/motive edici ve eğlenceli bir öğrenme ortamı ile buluşturmalıdır. Programın amacına ulaşması ve başarılı bir şekilde uygulanması için, eğitimde en çok pay sahibi olan kişilerin yani öğrencilerin/kullanıcıların, öğretmenlerin, idarecilerin ve materyal tasarlayanların iş birliği yapmaları büyük önem arz etmektedir.

(2.1.14)	Dört temel beceri birbiri ile bütünleşik olarak, Dinleme ve Konuşma, Ders başına en fazla yedi yeni sözcük bilgisi, Sınırlı Seviyede Telaffuz pratiği.	Rol-yapma/Canlandırma Grafikler/Tablolar Paragraf Okuma ve Yazma
(2.1.15)	Dört temel beceri birbiri ile bütünleşik olarak, Dinleme ve Konuşma, Sınırlı Seviyede Dil Bilgisi Yapısı, Ders başına en fazla yedi yeni sözcük bilgisi, Sınırlı Seviyede Telaffuz pratiği.	Bilgi Tamamlama Aktiviteleri/Rol-yapma Paragraf Okuma ve Yazma/Genel Anlamaya Yönelik Okuma/Belli Bir Bilgiyi Bulmaya Yönelik Okuma
(2.1.16)	Dört temel beceri birbiri ile bütünleşik olarak, Dinleme ve Konuşma, Ders başına en fazla yedi yeni sözcük bilgisi, Sınırlı Seviyede Telaffuz pratiği.	Anketler/Kısa ve Sözlü Sunumlar Drama/Kısa Okuma Parçaları ve Paragraf Yazma
(2.1.17)	Dört temel beceri birbiri ile bütünleşik olarak, Dinleme ve Konuşma, Ders başına en fazla yedi yeni sözcük bilgisi, Sınırlı Seviyede Telaffuz pratiği.	Karşılıklı Konuşmalar/Sözlü Sunumlar/Projeler Görev-bazlı Aktiviteler Tartışmacı/Betimleyici Metin Yazma

(2.1.18) Sınıfta devamlı olarak İngilizce konuşurlar

(2.1.19) İletişimsel aktiviteler sırasında birbirleriyle sürekli etkileşimde bulunarak derse aktif olarak katılırlar.

(2.1.20) Dili etkili bir şekilde kullanabilmek için gerçek hayatta kullanılan İngilizceyi farklı bağlamlarda sürekli olarak kullanırlar.

(2.1.21) Ana dil edinimine paralel olarak dört dil becerisini bütünleşmiş olarak öğrenirler.

(2.1.22) Öğretmelerinin yönlendirmesiyle, dil materyal ve aktivitelerini kendileri geliştirebilen yaratıcı bireylerdir.

(2.1.23) Sınıf-İçi ve sınıf-dışı öğrenmelerinde sorumluluk sahibi olmaya teşvik edilirler.

(2.1.24) Portfolyo, proje ve iletişimsel aktiviteleri vurgulayarak dilin gerçek kullanımını ölçmeyi sağlar

(2.1.25) Yapıların ve kelimelerin ezberlenmesinden çok dili anlama, üretme ve dilin analitik becerilerinin geliştirilmesini hedefler

EK-9. Tarih Dersi Ortaöğretim Programı (Tablo 10)

(2.1.1) On dokuzuncu yüzyılda ulus devletlerin ortaya çıkmasını takiben genel eğitim kurumlarına verilen en önemli görevlerden birisi, vatandaşlık bilinci gelişmiş bireyler yetiştirmek olmuştur. Bu doğrultuda dil ve edebiyatın yanı sıra tarih derslerine de özel önem verilmiştir. Bu dönemde, geçmişteki olay ve olguların tarihçiler tarafından ortaya konulduğu haliyle öğrencilere aktarılmasını temel alan geleneksel tarih öğretimi anlayışı hâkim olmuştur. Yirminci yüzyılın son çeyreğinde gelişen yeni tarih öğretimi anlayışında ise bilgiden ziyade tarihsel düşünme becerileri ön plana çıkarılmış ve öğrencilere kanıt değerlendirme, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi becerilerin kazandırılması hedeflenmiştir.

(2.1.2) Öğrencilere, geçmişe dair bilgiler verilmesi ve bu bilgiler aracılığıyla tarihe özgü çeşitli yeterlilik ve beceriler kazanmaları amacıyla hazırlanan Tarih Dersi Öğretim Programı, tarih biliminin doğasına uygun olarak sosyal bilimlerin farklı dallarının perspektif ve terminolojisinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Bu öğretim programı anlayışı; öğrencilerin tarihteki farklı konulara bütüncül bir bakış açısıyla bakmasını sağlamanın yanında tarih derslerini daha anlaşılır ve zevkli hale getirmeye de yardımcı olacaktır.

(2.1.3) Kronolojik ve tematik anlayışların bir araya getirildiği bir yaklaşımla düzenlenen öğretim programıyla, öğrenenlerin aktif olarak rol aldığı bir öğrenme ortamında tarihî bilginin yapılandırılması amaçlanmıştır.

(2.1.4) Ünitelerin içeriğini oluşturan konuları ilgili kavramlarla beraber öğretmeyi hedefleyen

öğretim programı, bu yapıyla anlamlı ve kalıcı öğrenmeye katkı sağlayacaktır. Öğretim programı her bir ünite de geçen temel kavram, olgu ve genellemeleri ön plana çıkarmaktadır. Tarihî olayların sağlıklı bir biçimde öğrenilebilmesi için her bir olayla ilgili temel kavram, olgu ve genellemeler arasındaki ilişkinin öğrenenler tarafından anlaşılması gerekmektedir. Öğrencilerin kavramlardan hareketle olgulara olgulardan da genellemelere ulaşmaları beklenir.

(2.1.5) Tarih Dersi Öğretim Programı, önceki öğretim programlarının aksayan ve eleştirilen yönleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Öğretim programının içeriği hazırlanırken kavram ve olgulara dair soyut temalara ilişkin somut tarihî örneklerde Türk, İslam ve Anadolu tarihlerine ağırlık verilmiştir. Bu bakış açısı çerçevesinde içeriğin sunumunda insanlık tarihinin birikimi Türk ve Türkiye tarihinden seçilen olaylar merkezinde ele alınmıştır. Öğrencilerin, tarihî olay ve olguları mekânın yanı sıra maddi manevi bağlam ve yapılarla da ilişkilendirerek neden ve sonuçlarıyla birlikte derinlemesine analiz etmeleri amaçlanmıştır.

(2.1.6) Geçmişten bugüne insanlığın birikimli mirasını kavramaları,

(2.1.7) İnsanlık/dünya, Türk ve Türkiye (Anadolu) tarihinin farklı dönemlerini anlamak için gereken kavram, olay, olgu, kişi ve kurum bilgilerini kazanmaları,

(2.1.8) Türk, İslam ve Türkiye tarihinde rol oynamış önde gelen siyasi ve sosyal teşekküller ile önemli şahsiyetleri tanımaları,

(2.1.9) Yaşadıkları toplum, ülke ve dünyanın bugünlere nasıl geldiğinin farkındalığını kazanarak, günümüzde olup bitenleri yorumlamayı ve geleceğe yönelik projeksiyonlar oluşturabilmeyi kapsayan bir tarih bilinci geliştirmeleri,

(2.1.10) İnsanlık tarihi bağlamında Türk milletinin ve Türk kültürünün geçmişten bugüne serüvenini takip etmeleri ve anlamaları,

(2.1.11) Medeniyetimizin dayandığı temel değerleri kavramaları, benimsemeleri ve bunları davranışlarına yansıtmaları,

(2.1.12) Tarihi bir olay veya olgunun yerel, ulusal ve uluslararası boyut ve etkileşimleri olduğu konusunda farkındalık oluşturmaları,

(2.1.13) Tarihi olayların, meydana geldiği dönemin siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik ve dini özelliklerini yansıttığını ve bu nedenle bir olayı değerlendirirken olayın meydana geldiği dönemin koşullarını dikkate almanın gerekliliğini kavramaları,

(2.1.14) Birincil ve ikincil kaynaklarda yer alan kanıtları belirleme, analiz etme, yorumlama ve değerlendirmeyi içeren tarihe özgü yeterlilik ve becerileri geliştirmeleri, edindikleri bilgilerin doğruluğunu ve geçerliliğini sorgulayarak kanıtlarla desteklenen çıkarımlarda bulunmaları,

(2.1.15) Millî kimlik ve aidiyet duygularını geliştirerek Türkiye'nin küreselleşen dünya içindeki yerini ve rolünü kavramaları,

(2.1.16) Geçmişin tarihi bilgiye dönüştürülmesi süreçlerinde tarihçilerin esas aldıkları ilkeler ile yararlandıkları yöntemleri ve kullandıkları becerileri birer yaşam becerisi haline getirmeleri,

(2.1.17) Belirli bir tarihî olay veya olgunun farklı bakış açıları veya tarih görüşleri doğrultusunda çeşitli biçimlerde değerlendirilip yorumlanabileceği konusunda farkındalık oluşturmaları ve bu farklı anlayışlara saygı duymaları,

(2.1.18) Toplumsal birlik ve dayanışmanın sağlanması ve sürdürülmesinin yanı sıra millî kimliğin oluşmasında ortak tarihin rolünü kavrayarak kültürel ve tarihî mirasa sahip çıkan bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır.

(2.1.19) Tarih biliminin doğası ve tarihçilerin çalışma yöntemlerine dayanan bu beceriler; öğrencilerin tarihsel kavramlar ile geçmişteki olayları, olguları, gelişmeleri, kişileri, yerleri ve ilişkileri kendi özgün bağlamları çerçevesinde ele alıp analiz ederek kavramalarını sağlamaya yönelik kapasite ve yeterlilikleri ifade eder. Tarihsel düşünme becerileri aynı zamanda; öğrencilerin kronolojik olarak akıl yürütmelerine, geçmişteki olay ve olgular arasında neden-sonuç bağlantıları kurmalarına, sosyal yapılar, kurumlar ve siyasi teşekküllerin zaman içerisinde geçirdikleri değişimleri ile süreklilik arz eden özelliklerini kavramalarına, geçmişteki olay ve olguları güncel olay ve olgularla ilişkilendirmelerine olanak sağlamayı amaçlar. Tarihsel düşünme becerileri aşağıda kısaca açıklanmıştır:

(2.1.20) Kronolojik Düşünme Becerisi: Kronolojik düşünme tarih biliminin temelidir. Kronoloji, olayların ne zaman ve hangi sırayla meydana geldiğidir. Öğrencilerin kronoloji becerisi olmadan olaylar arasındaki ilişkileri incelemesi veya tarihteki sebep-sonuç ilişkilerini açıklaması imkânsızdır. Kronoloji, tarihsel düşünmeyi düzenleyen zihinsel bir yapı işlevi görür. Bu becerinin kazandırılmasının ön şartı gün, ay, yıl, dönem, çağ, yüzyıl vb. zaman kavramları ve takvim çeşitleri ile bunlara ait temel kavramların (MÖ, MS, yüzyıl vb.) karşılaştırmalı olarak öğretilmesidir.

(2.1.21) Tarihsel Kavrama Becerisi: Tarihsel metinlerin en belirleyici özelliklerinden biri de tarihi olayları tutarlı bir şekilde yeniden düzene koymasındır. Bunun da ötesinde tarihsel metinler; tarihin akışı içerisinde insanların eğilimlerini, karşılaştıkları sorunları, yaşadıkları karmaşık dünyayı açıklama gücüne sahiptirler. Öğrenciler; öykü, biyografi, otobiyografi ve benzeri metinleri anlamak için bu metinleri zihinlerinde canlandırarak okuma yeteneğini geliştirmelidir. Bunu yaparken birey ve grupların niyetlerini, eğilimlerini, değer yargılarını, fikirlerini, umutlarını, şüphelerini, kararlarını, güçlü ve zayıf yanlarını göz önüne almalıdır.

(2.1.22) Tarihsel metinleri kavramak ayrıca öğrencilerin tarihsel yaklaşım edinmelerini yani geçmişteki olayları yaşandığı dönemin şartları ve kavramlarıyla ele alarak o dönemi yaşayanların bakış açısıyla inceleyebilmelerini gerektirir. Bunun için öğrenciler; geçmişe ait buluntu, belge, günlük, mektup, sanat eseri, edebi ürün vb. kaynakları incelerken geçmişi bugünün kavram ve normlarıyla değerlendirmekten kaçınmayı öğrenmeli ve olayların meydana geldiği tarihsel bağlamı göz önünde bulundurmalarıdır. Ayrıca bu önemli kazanımların ötesinde öğrenciler; tarihsel olayları yeniden açıklayan veya yorumlayan anlatıları da kavrayacak becerileri geliştirmeli, tarihsel akış içinde etkili olmuş güçler arasındaki ilişkiyi ve bu güçlerin olayların gidişatını nasıl etkilediğini analiz edebilmelidir.

(2.1.23) Neden-Sonuç İlişkisi Kurma Becerisi: Açık bir şekilde görünmeseler de geçmişteki olay ve olgular bir veya daha fazla boyutuyla birbirleriyle ilişkili olabilmektedir. Bir olayın sonuçları veya oluşturduğu etkiler, başka bir olay veya olgunun ortaya çıkmasına yol açabildiği gibi olayın yönünün veya kapsamının belirlenmesine de sebep olabilmektedir. Öğrencilerin geçmişteki olay ve olgular arasındaki ilişkileri keşfedip bu ilişkileri göz önünde bulundurarak geçmişe bakmaları tarihi bilgiyi kendi özgün bağlamında değerlendirebilmeleri açısından önem arz etmektedir. Öğrencilerin tarihsel neden-sonuçlar arasındaki ilişkileri belirlemelerine, analiz etmelerine ve değerlendirmelerine olanak sağlanması bir olayın birden fazla sebep ve sonucunun olabileceğini kavramaları açısından da önemlidir.

(2.1.24) Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi: Geçmişin herhangi bir kesiminde birden fazla gelişmenin aynı anda meydana geldiği muhakkaktır. Bunların bazıları hızla değişip dönüşürken bazılarının da uzun süreler devam ettiği görülür. Örneğin 1946 yılından itibaren Türkiye’de çok partili siyasi hayata geçilmesine rağmen aynı dönemde insanların yaşamında çok büyük değişiklikler olmamıştır. Siyasi sistemdeki bu değişim, daha uzun bir süre zarfında toplum hayatını etkilemeye devam etmiştir. Eğer öğrenciler, “1949 yılında Türkiye’de herhangi bir şey olmamıştır.” diyorlarsa bunun nedeni öğrencilerin geçmişi yalnızca bir “olaylar listesi” olarak görüyor olmalarıdır. Değişim ve sürekliliği anlamının yollarından biri sağduyumuza güvenerek hangi dönemlerde hiçbir değişim olmadığına, hangi dönemlerde sınırlı değişimler gerçekleştiğine ve/veya hangi dönemlerde önemli değişimler meydana geldiğine bakmaktır. Değişim ve süreklilik konusunda bir yargıya varmadan önce, geçmişteki iki farklı tarih arasında veya geçmişteki bir zaman ile günümüz arasında nelerin değiştiğini ya da nelerin aynı kaldığını görmemiz gerekir. Osmanlı’dan Cumhuriyet’e geçişte yaşanan değişimler ve devam eden durumlar buna örnek olarak gösterilebilir.

Zaman içerisinde meydana gelen değişimleri bazen gelişme veya ilerleme bazen de gerileme veya bozulma olarak nitelendiririz. Tarih içerisindeki değişimlerin geçmişteki ve günümüzdeki farklı örneklerle karşılaştırılmalarına olanak sağlayan örnek olay incelemeleri, metin (mektuplar, gazete haberleri, biyografiler vb.) ve görsel (fotoğraf, film, resim vb.) analizleri bu becerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

(2.1.25) Tarihsel Sorgulamaya Dayalı Araştırma Becerisi: Tarihsel düşünmenin belki de hiçbir boyutu, “tarih yazmak” veya “tarih çalışmak” kadar heyecanlı ve geliştirici değildir. Tarihsel sorgulama; konu hakkındaki kanıtların yeterince zengin olduğu, olayda yer alan insanların konuşturulduğu, olayla ilişkisi olan farklı bakış açıları ve farklı geçmişlere sahip insanların çıkar, inanış ve fikirlerini yansıttığı ölçüde iyi bir sorgulama türüdür. Öğrencilerin bir dokümanı, bir kaydı, arkeolojik bir kalıntıyı veya tarihsel bir mekânı incelemeleri teşvik edilir. Tarihsel sorgulamaya bir problemin tanımlanmasıyla başlanmalıdır. Metinde sunulan tarihsel anlatının kritik noktalarında sorgulama yapmak gerekmektedir. Bunun için geçmişe ait kanıtlar yardımıyla yani tarihsel dokümanlarla, tanıkların anlatımları, mektuplar, günlükler, buluntular ve fotoğraflarla çalışılmalı, tarihi mekânlara geziler düzenlenmeli ve sözlü tarih çalışmaları yapılmalıdır.

Kanıt temelli öğrenmeye dayanan bu süreçte, öğrencilerin belge veya buluntunun ait olduğu tarihsel dönem hakkındaki bilgileri ve bu konuya ilişkin ulaşabildikleri kaynaklar çok önemlidir. Öğrencilerin ellerindeki kanıtlar, ele alınan konuyla ilgili bir yargıya varmak ya da bir sonuç çıkarmak için bazen yetersiz olabilir. Boşlukları doldurmak, eldeki belgeleri değerlendirmek ve güçlü bir tarihsel anlatı oluşturmak daha kapsamlı bilgiler ve daha geniş bir bakış açısı gerektirir. Bu noktada öğrencilere çeşitli kaynak ve materyallere erişim fırsatı sağlanmalıdır. Bu süreçte öğrenciler; ellerindeki malzemeleri hem gerçek olmaları ve güvenilirlikleri açısından hem de sundukları bilgiler açısından sorgulamayı, aralarındaki benzerlikleri ve farklılıkları tespit etmeyi ve elde ettikleri bilgilerden yola çıkarak kendi tarihsel metin ya da anlatılarını oluşturmayı öğrenebilirler. Böylece öğrenciler sorgulamaya dayalı araştırmanın kendi üretkenliklerine katkısını fark edeceklerdir. Yazılı tarihin bir insan yapımı olduğunu ve dolayısıyla geçmiş hakkındaki birçok yargının geçici ve tartışılabilir olduğunu daha iyi anlayacaklardır. Öte yandan dikkatli bir araştırmanın geçmişle ilgili sorunların üzerindeki sis perdesini kaldırabileceğini ve daha önce ortaya atılmış iddiaları çürütebileceğini kavrayacaklardır. Sorgulamaya dayalı tarihsel araştırmaya etkin olarak katılan öğrenciler tarihçilerin geçmişini neden sürekli yeniden yorumladıklarını anlayacaklardır. Yeni yorumların sadece yeni bulunmuş kanıtlar doğrultusunda oluşturulmadığını, sonradan ortaya çıkan bakış açıları ışığında da oluşturulabileceğini öğreneceklerdir.

(2.1.26) Tarihsel Analiz ve Yorum Becerisi: Öğrenciler tarihsel metni analitik bir bakış açısıyla inceleyebilen iyi bir tarih okuyucusu olmalıdır. Bunun için öğrencilerin; temel olguyu, doğru cevabı ve en geçerli yorumu bulma konusunda doğru bir bakış açısına sahip olmaları gerekir. Öğrencilere; “Amaca uygun okuyor muyum?”, “Öğrenmek istediğim bu mu?” gibi sorular sordurmak gerekir. Aksi takdirde öğrenciler her tarihsel metinde anlatılanların peşinen doğru ve gerçek olduğunu düşünebilirler. Bu tür sorunlar tarih ders kitaplarının tarihî bilgiyi geleneksel olarak aktarma biçimlerinden de kaynaklanmaktadır. Bu nedenle ders kitaplarında olgular belirlenmiş bir sonuca doğru sıralı bir şekilde sunulmaktadır. Bu sorunun üstesinden gelebilmek için ele alınan her konuyla ilgili birden fazla kaynak kullanmak gerekir. Böylece öğrencinin diğer tarih dokümanlarını ve buluntularını kullanarak geçmişe ilişkin farklı yorumları ve yaklaşımları görmesi mümkün olacaktır.

Tarih genellikle “geçmişte meydana gelen olaylar” olarak tanımlanır ve tarihten bu anlaşılır. Fakat yazılı tarih, sadece geçmişte olan olaylar değil bu olayların neden ve nasıl olduğu hakkında tarihçi ile olgular arasında gerçekleşen diyalogdur. Öğrenciler, tarihçilerin metinlerini oluştururken farklı olguları kullanabileceklerini ve bu olguları farklı yorumlayabileceklerini kavramalıdır. Tarihsel inceleme veya

araştırma belirli bir tarihsel konu hakkındaki iddiaları inceleyip değerlendirerek eldeki kanıtlara dayalı geçici de olsa geçerli sonuçlara ulaşmaktır.

Tarihsel analiz ve yorum yapabilmek için öğrenciler tarihsel kavrama becerilerini kullanmalıdır. Örneğin tarihî bir doküman veya metnin yazarını ya da kaynağını belirleme ve geçerliliğini değerlendirme (tarihsel kavrama becerisi) birbiriyle ihtilaflı tarih metinlerini karşılaştırmanın (tarihsel analiz ve yorum becerisi) ön koşuludur. Analiz yapma, kavrama ile ilgili beceriler üzerine inşa edilerek öğrenciden tarihçinin kanıtlarının ve bu kanıtlardan yola çıkarak yaptığı yorumlarının sağlamlığını değerlendirmesi istenir. İyi yazılmış tarihsel metinler, öğrencilerin tarihte neden sonuç ilişkilerini analiz etmelerini kolaylaştırır. Böylece öğrenci; toplumsal değişimin nasıl olduğunu, insanın eğilimlerinin önemini, süreç ve çıktılar kargaşası içinde insanın amaçlarını ve bunların diğer etkenler tarafından nasıl etkilendiğini analiz edebilir.

(2.1.27) Tarihsel Sorun Analizi ve Karar Verme Becerisi: Sorun merkezli analiz ve karar verme etkinlikleri, öğrencilerin geçmişte insanların kritik anlarda yüz yüze geldiği sorun ve ikilemlerle karşılaşmalarını sağlar. Kritik dönemlerin sorun veya konularıyla yüzleşmek, mevcut alternatifleri analiz etmek, tercih edilmemiş seçeneklerin sonuçlarının ne olacağı hakkında değerlendirmeler yapmak ve bunları tercih edilmiş çözüm yollarının sonuçlarıyla karşılaştırmak öğrencilerin bu konulara ilgisini ve katılımını artıracaktır.

Sorun merkezli analiz ve karar verme etkinliklerinin iyi seçilmesi, öğrencilerin demokratik vatandaşlık anlayışı geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Böylece öğrenci kamu yönetimi sorunlarını ve ahlaki ikilemleri tanımlar, sorunla ilgisi bulunan ve bu sorunun sonuçlarından etkilenmesi muhtemel olan kişilerin çıkar ve değer yargılarını analiz eder, bu ikilemi çözmek ve alternatif yaklaşımların sonuçlarını değerlendirmek için verileri kullanır, her yaklaşımın ahlaki boyutlarını değerlendirerek kazanç ve kayıplarını karşılaştırır. Böylece tarihsel sorun analizi bağlamında ve tarihsel belgede ortaya konan uzun vadeli sonuçlar ışığında insanların geçmişte uyguladıkları çözüm yollarını değerlendirir.

(2.1.28) Geçmişe Geçmişteki İnsanların Bakış Açısıyla Bakabilme Becerisi veya Tarihsel Empati: Birçok öğrenci için geçmiş; bugünden tamamıyla farklı olan, kendilerinden farklı amaç, öncelik ve beklentilere sahip insanların çeşitli faaliyetlerde bulunduğu bir boyuttur. Diğer bir ifadeyle on beşinci yüzyıl Anadolu'sunda bir delikanlı veya genç kız olmak, günümüz Türkiye'sinde yaşayan, hangi modayı takip edeceğini, hangi marka cep telefonu veya ne tür özelliklere sahip bir tablet bilgisayar satın alacağını düşünen ve lise sonrasında eğitimine hangi alanda ve hangi üniversitede devam edeceği hususunda ailesiyle tartışmalara giren bir öğrenci için ne tür anlamlar ifade edebilir? Geçmişin kendi yaşantılarından bu derece uzak ve farklı olduğunu keşfetmek öğrenciler için oldukça zor ancak üstesinden gelinebilecek bir durumdur. Eğer öğrenciler geçmişteki sosyal yapıların nasıl ortaya çıktığını, bireyler ve grupların hangi değerlere, tutumlara ve inançlara sahip olduklarını ve bütün bunların insan davranışlarını nasıl etkileyip yönlendirdiklerini kavrayabilirlerse geçmiş denilen o farklı dünyanın kapılarını daha da aralayabilirler. Tarihsel empati adı verilen bu beceri sayesinde öğrenciler; tarihî olay, olgu ve durumları anlatıcıların bize aktardıkları doğru, kapsamlı ve değişmez anlatılar biçiminde değerlendirilmesiyle ortaya çıkan anakronik öğrenme tuzaklarından da kurtulabilirler. Tarihsel empati; geçmişteki insanların hayatlarını ve eylemlerini çevreleyip yönlendiren sosyal, kültürel, entelektüel ve duygusal etkenleri anlamak ve geçmiş hakkında bir çıkarım veya değerlendirme yaparken bunları hesaba katmak anlamına gelir. Tarihî bir olayın kahramanı olan insanlar tam anlamıyla birbirlerine zıt inançlara veya dünya görüşlerine dayanarak hareket etmiş olabilirler. Bu yüzden

tarihsel empati, geçmişte ve günümüzde birbirlerinden farklılaşan çeşitli dünya görüşlerini, bakış açılarını ve insan faaliyetlerini anlayabilmek için de önemlidir. Her ne kadar empati kavramını içerse de tarihsel empati sadece kendimizi bir başkasının yerine koyarak onun gibi hissetmek, düşünmek ve eylemde bulunmak demek değildir. Bütün bunlara ilave olarak bugündeki bizler ile geçmişteki başkaları arasındaki birçok farklılığı bilmeyi, kavramayı ve hesaba katmayı da gerektirir. Yukarıdaki beceri ve yeterliliklerin dışında öğretim programı öğrencilerin; geçmişten bugüne yaşanmış önemli olay, olgu ve kırılma noktalarıyla ilgili farkındalığını da geliştirmeyi hedeflemektedir. Tarih derslerinde vurgulanması gereken diğer bir husus da "tarihsel önem"dir. Tarihsel önem, geçmişi anlama ve anlamlandırma amacıyla daha önceki dönemlerde olup bitmiş olay ve durumlar arasından bize ya da bugünde yaşayanlara daha anlamlı ve kıymetli görünenleri belirleyerek onlar üzerinde yoğunlaşma demektir.

(2.1.29) Tarih derslerinde anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin meydana gelebilmesi için öğrencilerin bilmeleri gereken temel unsurlardan bir tanesi kavramlardır. Tarih öğretmenleri öğrencilerin ünitelerle ilgili bilgi düzeylerini tespit ettikten sonra, konu içinde temel kavramların öğretime ilişkin uygulamalara (kavram haritaları, kavram ağları, yapılandırılmış grid, sözlük hazırlama vb.) yer vermelidir.

(2.1.30) Öğretmenler konuların öğretiminde yer temelli öğrenmeye dayalı etkinliklere de yer vermelidirler. Bu çerçevede, öğretmen denetiminde sanal müze ziyaretleri, çevre ve okul imkânları uygun ise tarihi mekân ve müze ziyaretleri yapılmalıdır. Öğretmenler ziyaretlerin; ilişkilendirilen kazanım ve açıklamaları doğrultusunda planlanması, uygulanması ve sonuçlandırılması konusunda gerekli tedbirleri almalıdır.

(2.1.31) Çeşitli kazanımlarda verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

(2.1.32) Öğretmenler, tarih dersi ile ilgili bilgi, beceri, değer ve tutumları öğrencilerine kazandırırken sadece ders kitaplarına bağlı kalmamalıdır. Öğretmenler, sınıf düzeylerini dikkate alarak mevzuata ve kazanımlara uygun olan öğretim materyalleri (sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, proje, okuma parçaları ile yazılı, görsel ve işitsel biçimlerdeki birinci ve ikinci elden tarihî kaynaklar vb.) hazırlamalı ya da EBA vb. ortamlarda var olan bu türden materyalleri derslerinde kullanmalıdır. Dijital kaynakların kullanımı hususunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kurallara uyulmalıdır. Özellikle, İnternet'ten indirilerek kullanılan materyallerin kullanımında intihal yapılmamalı, etik kurallara ve telif haklarına riayet edilmelidir.

(2.1.33) Ders kitabında aşağılayıcı ve düşmanlıklara zemin hazırlayan ayrıştırıcı bir dil kullanılmamalıdır.

(2.1.34) Ders kitabı içeriği toplumsal cinsiyet eşitliği dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

(2.1.35) Çeşitli kazanımlarda verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

(2.1.36) Ders kitabında ünite öncesinde öğrencilerin konuya ilgi ve meraklarını uyandıracak, hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemeye yarayacak ve onların ele alınan konuyu daha önce öğrendiklerinin yanı sıra güncel gelişmelerle ilişkilendirmelerini sağlayacak hazırlık çalışmalarına yer verilmelidir.

(2.1.37) Konuların işlenişinde her bir kazanım ifadesinin vurguladığı “Tarihe Özgü Beceri ve Yeterlilikler” dikkate alınmalıdır. Örneğin 9.2.3. kazanımı işlenirken “değişim ve sürekliliği algılama” ile “tarihsel analiz ve yorum” becerilerinin öğrencilere kazandırılmasına yönelik etkinliklere yer verilebilir. Ya da 10.2.5. kazanımı işlenirken “tarihsel sorun analizi ve karar verme” ile “tarihsel empati” becerilerine dayanan bir işleniş planlanabilir.

(2.1.38) Ünitelerle ilişkili görsellere, okuma parçalarına, bilimsel metinlere, etkinliklere ve özlü sözlere yer verilirken millî, manevî ve evrensel değerler göz önünde bulundurulmalıdır.

(3.1.1) Bir araştırma alanı ve bilim dalı olarak tarihin konusunu, kapsamını ve diğer bilim dallarıyla ilişkisini açıklar.

a) Tarihin konusunun zaman içindeki insan faaliyetleri ve bu faaliyetler sonucunda ortaya çıkan eserler ve değişimler olduğu belirtilir.

b) Tarih biliminin diğer beşerî ve sosyal bilimlerle fen bilimlerinden farklılıklarına değinilir.

(3.1.2) Tarih öğrenmenin amaç ve yararlarını kavrar.

a) Ortak hafızanın kimlik oluşturma ve toplumsallaşmadaki rolü üzerinde durulur.

b) Mensubu olduğumuz toplum ve ülke ile içinde yaşadığımız dünyayı anlamak için geçmiş bilmemiz gerektiği üzerinde durulur.

c) Günümüzde olup bitenleri anlayabilmek ve gelecek hakkında gerçekçi ve akılcı planlamalar yapabilmek için geçmişte meydana gelenlerin farkındalığına dayanan bir tarih bilincine sahip olmak gerektiği vurgulanır.

d) Tarihi olayların, bugünün bakış açısı ve değer yargılarıyla ele alınmasının tarihi gerçeklerin yorumlanmasına etkileri örnek olay ve metinler üzerinden ele alınır.

(3.1.3) Zamanı anlama ve anlamlandırmaya yönelik farklı yaklaşımları analiz eder.

a) Farklı toplum ve kültürlerin geçmişin dönemlendirilmesinde kendi tarihlerindeki önemli olayları dikkate aldıklarına değinilir.

b) Zaman içerisinde kullanılan farklı takvim sistemlerine (güneş yılı ve ay yılı esaslı takvimler) ve Türklerin kullandığı takvimlere (On İki Hayvanlı Türk Takvimi, miladi takvim, hicri takvim, Celâli Takvimi, Rûmî Takvim) değinilir.

c) Miladi takvim ile hicri takvim arasındaki temel farklar vurgulanır.

d) Yüzyıl hesaplamalarının nasıl yapıldığı açıklanır.

(3.1.4) Kanıtlardan yola çıkarak yazının icadından önceki zamanlarda yaşayan insanların hayatı hakkında çıkarımlarda bulunur.

a) Göbeklitepe, Çatalhöyük ve Çayönü gibi yerleşik hayata ve medeniyete dair bilinen en eski yerleşim yerlerinden günümüze kalan maddi kültür buluntuları incelenerek yazının icadına kadar ki zamanlarda insanoğlunun hayat tarzı, tabiat ile ilişkisi ve hayatta kalma mücadelesi (yeme-içme, giyinme ve barınma) ele alınır.

b) Yazının icadından önceki dönemde hâkim olan sözlü kültür örneklerine (mitler, kuruluş efsaneleri) kısaca değinilir.

c) Yazının icadından önceki zamana dair dönemlendirmeye kısaca değinilir.

(3.1.5) Yazının icadının insanlık tarihinde meydana getirdiği değişimi fark eder.

a) Yazının kullanılmasının yönetim işleri ile vergi ve muhasebe kayıtları üzerindeki etkilerine değinilir.

b) Kadîm tıp, astronomi ve coğrafya bilimlerinin amaç, konu ve yöntem açılarından modern zamanlardaki bilimlerden ne tür farklılıklara sahip olduğuna değinilir.

(3.1.6) İlk Çağ'da yeryüzündeki belli başlı medeniyet havzalarını tanır.

a) İlk Çağ medeniyetleriyle ilgili başlıca olay ve olgular tarih şeridi üzerinde gösterilir. Başlıca gelişmeler olarak Sümerler'in yazıyı bulması (MÖ 3200), Urkagina Yasaları'nın çıkarılması (MÖ 2375), Anadolu'da yazının kullanılmaya başlanması (MÖ 1900), Hammurabi Kanunları (MÖ 1700), Kadeş Savaşı (MÖ 1296), Kadeş Antlaşması (MÖ 1280), Truva Savaşları (MÖ 1260-1250), Ege Göçleri (MÖ 1230), İlk Olimpiyatlar (MÖ 776), Roma'nın kurulması (MÖ 753), Lidyalıların parayı kullanmaya başlamaları (MÖ 680), Pers İmparatorluğu'nun kurulması (MÖ 550), İskender İmparatorluğu'nun kurulması (MÖ 359), Pers İmparatorluğu'nun yıkılması (MÖ 330), İskender İmparatorluğu'nun yıkılması (MÖ 323), Hz. İsa'nın doğumu (0), Milano Fermanı (313), Roma İmparatorluğu'nda Hristiyanlığın resmi din haline gelmesi (330), İznik Konsülü (325), Kavimler Göçü (375), Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılması (395) ve Batı Roma'nın yıkılışı (476) verilir. Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

b) İlk Çağ'ın önemli medeniyet havzaları (Çin, Hint, İran, Anadolu, Mezopotamya, Mısır, Doğu Akdeniz, Ege Yunan), bu havzalardaki medeniyet teşekkülleri ve bunların insanlığa en önemli katkıları harita/haritalar üzerinde gösterilir.

(3.1.7) İlk Çağ'da coğrafya ve iklimin, insanların hayat ve geçim tarzları üzerindeki belirleyici etkisini analiz eder.

a) Konar-göçer ve yerleşik hayat tarzlarının İlk Çağ'dan itibaren birbirlerini tamamlayan ve coğrafi şartlara bağlı olarak tercih edilen hayat tarzları olduğu vurgulanır.

b) İlk Çağ'da insan topluluklarının kitlesel göçlerinin sebepleri (geçim imkânını kaybetme, iklim değişikliği, politik değişiklikler, inanç nedeniyle baskı altına alınma), belli başlı tarihî örneklerle (Ege Göçleri, Filistin'den Yahudi sürgünleri, ilk Hristiyanların Roma baskısından kaçmaları) ele alınır.

c) İlk Çağ'daki başlıca tüccar kavimler (Asurlular, Fenikeliler, Lidyalılar ve Soğdlar) ve faaliyet bölgeleri harita üzerinde tanıtılır. Bu toplulukların siyasi tarihlerine ayrıntılı şekilde girilmez.

(3.1.8) İlk Çağ'da siyasi gücün kaynaklarını siyasi organizasyon türleriyle ilişkilendirir.

a) İlk Çağ'da Asya ve Avrupa'da varlığını sürdüren siyasi organizasyon türleri olarak tiranlık, aristokrasi, monarşi, demokrasi, cumhuriyet ve imparatorluğa değinilir.

b) Siyasi gücün meşruiyet kaynakları ve siyasi gücün maddi kaynakları (coğrafi yapı, hayat ve geçim tarzı, soy dayanışması, silahlı güç) üzerinde durulur.

(3.1.9) İlk Çağ'da hukuk sistemlerinin oluşturulmasında etkili olan dinî ve beşerî kaynakları kavrar.

Sözlü ve yazılı hukuk kaynaklarına (akıl, gelenek ve kutsal kitaplar) ilişkin tarihî örnekler (Urkagina ve Hammurabi Kanunları, Hitit Hukuku ve Tevrat) ele alınır.

(3.1.10) Orta Çağ'da yeryüzünün çeşitli bölgelerinde kurulan siyasi ve sosyal yapıları tanıır.

a) Orta Çağ'daki başlıca siyasi gelişmeler tarih şeridi üzerinde gösterilir. Başlıca siyasi gelişmeler olarak Sasani Devleti'nin yıkılması (651), Vizigot Krallığının sona ermesi (711), İslamiyet'in Hindistan'da yayılmaya başlaması (1000), Katolik-Ortodoks bölünmesi (1054), Moğol İmparatorluğu'nun kurulması (1196), Magna Carta (1215), Moğol İmparatorluğu'nun parçalanması (1227), İngiltere'de parlamenter sisteme geçilmesi (1295), Yüzyıl Savaşları (1337-1453) ve Avrupa'da Veba Salgını (1347-1351) verilir. Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

b) Orta Çağ'ın çeşitli dönemlerinde ortaya çıkmış/kurulmuş olan belli başlı siyasi yapılar haritalar üzerinde gösterilir.

c) Orta Çağ'daki siyasi yapılar; aralarındaki farklılıklar vurgulanarak gücün meşruiyet kaynağı, gücün maddi kaynakları (coğrafi yapı, hayat ve geçim tarzı, soy dayanışması ve silahlı güç), güç paylaşımı ve yönetim organizasyonu temaları çerçevesinde ele alınır.

(3.1.11) Orta Çağ'da tarım ve ticaretin yaygın ekonomik faaliyetler olduklarını kavrar.

a) Tarıma dayalı ekonomilerde artı ürünün bölüşümü ile toprak mülkiyeti ve vergilendirmenin siyasi ve sosyal organizasyonların (monarşi, feodalite, tabakalı toplum, kast sistemi) oluşmasındaki işlevleri ele alınır.

b) Orta Çağ'da Asya ve Avrupa arasındaki ticarete konu olan mallara, nakliye araçlarına, ticaret mekânlarına (arasta, bedesten, han, kapan, ribat, kervansaray, pazar, liman, panayır) ve madeni paralara değinilir.

c) Kral Yolu, İpek Yolu, Kürk Yolu ve Baharat Yolu'nun dünya ticaretindeki rollerine ve bu yollara hâkim olma mücadelelerinin gerekçelerine vurgu yapılır. Söz konusu ticaret güzergâhları harita/haritalar üzerinde gösterilir.

(3.1.12) Orta Çağ'da Asya ve Avrupa'da askerî organizasyon biçimleri ile toplumların yaşam tarzları (konar-göçer ve yerleşik) arasındaki bağlantıları analiz eder.

a) Asya ve Avrupa'da var olan askerî organizasyon türlerine değinilirken bağımsız ya da ücretli savaşçı toplulukların düzenli ve disiplinli ordulara dönüşmesine de değinilir.

b) Yerleşik ve konar-göçer toplulukların sosyoekonomik yapıları kazanım bağlamında kısaca ele alınır.

(3.1.13) İlk Çağ'ın sonlarından itibaren gerçekleştirilen hukuki düzenlemelerin günümüzün evrensel hukuk ilkelerine temel teşkil ettiğini kavrar.

a) Bu dönemin başlıca kanun metinleri (Roma Hukuku, Justinianus Kanunları, Cengiz Yasası) kısaca ele alınır.

b) Seçme örnek ve uygulamalardan hareketle (hukuki metinler, aile ve iş akitleri, ceza infaz yöntemleri) insan topluluklarının kültür ve gelişmişlik düzeyleri ile sosyal yapılarının hukuk kurallarını ve bu kuralların uygulanmasını farklılaştırdığı vurgulanır.

(3.1.14) Türklerin Asya’da tarih sahnesine çıktıkları ve yaşadıkları alanlar ile başlıca kültür çevrelerini tanır.

a) Türk adının anlamı açıklanarak ilk Türk devletlerinin hâkim oldukları alanlar harita üzerinde gösterilir.

b) İlk Türk devletleriyle ilgili başlıca siyasi gelişmeler tarih şeridi üzerinde gösterilir. Başlıca siyasi gelişmeler olarak Asya Hun Devleti’nin kurulması (MÖ 220), Asya Hun Devleti’nin yıkılması (216), Avrupa Hun Devleti’nin kurulması (370), Kavimler Göçü (375), Avrupa Hun Devleti’nin yıkılması (496), I. Kök Türk Devleti’nin kurulması (552), I. Kök Türk Devleti’nin yıkılması (630), II. Kök Türk Devleti’nin kurulması (682), II. Kök Türk Devleti’nin yıkılması (742), Uygur Devleti’nin kurulması (744) ve Uygur Devleti’nin yıkılması (840) verilir. Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

(3.1.15) İlk ve Orta Çağlarda İç Asya’daki Türk siyasi teşekküllerinin güç ve yönetim yapısını kavrar.

a) Asya Hun, Kök Türk ve Uygur Devletleri, gücün meşruiyet kaynağı (Gök Tengri ve Kut inançları); gücün maddi kaynakları (coğrafi yapı, konargöçer hayat tarzı, soy dayanışması ve silahlı güç); güç paylaşımı ve yönetim organizasyonu (kurultay, ikili teşkilat yapısı ve üleş ilkesi) temaları çerçevesinde ele alınır.

b) “Töre”nin Türk toplum yapısı ve hukuk sistemindeki yeri ve önemi vurgulanır.

c) Kazanım kapsamındaki konular işlenirken Orhun Kitabelerinden örnekler verilir.

(3.1.16) İslamiyet öncesi dönemde Türklerin yaşadığı coğrafyalar ile hayat tarzları arasındaki ilişkiyi analiz eder.

a) Tarıma uygun olmayan bozkır coğrafyasının Türk topluluklarını konar-göçer hayat tarzına yönelttiği vurgulanır.

b) Türk topluluklarının çeşitli dönemlerde Asya içlerine ve Asya dışına yaptıkları kitlesel göçlerin onların hayat tarzlarına etkisi açıklanır.

c) Askerî kültürün Türk hayat tarzındaki yeri ve öneminden hareketle Türk topluluklarının geliştirdiği ve dünya askerî tarihine mal olmuş teşkilat, teçhizat ve taktikler (süvarilik, onlu teşkilat, ok ve yay, üzengi, Turan taktiği) vurgulanır.

(3.1.17) Kavimler Göçü’nün sebep ve sonuçlarını siyasi ve sosyal açılarından analiz eder.

a) Kavimler Göçü ile Asya ve Avrupa’daki siyasi yapılarda meydana gelen değişim harita üzerinde gösterilir.

b) Avrupa Hun Devleti’nin kuruluşuna ve bu devletin Avrupa’ya etkilerine değinilir.

c) Türk topluluklarına kısaca değinilir.

(3.1.18) Asya merkezli Türk Devletlerinin çevrelerindeki devletlerle ilişkilerinin çok boyutlu yapısını analiz eder.

a) Hun, Kök Türk, Uygur ve Hazar Devletlerinin Çin, Sasani ve Bizans Devletleri ile ilişkilerinden hareketle konar-göçer ve yerleşik topluluklar arasındaki ilişkilerin çatışma ve uzlaşma eksenli olarak askerî ve ekonomik boyutlarda gerçekleştiği vurgulanır.

b) Hun, Kök Türk, Uygur ve Hazar siyasi teşekküllerinin hâkimiyetleri altındaki topraklarda ticareti canlandırmaya yönelik politikaları ile bu politikaların gerekçeleri üzerinde durulur.

(3.1.19) İslamiyet'in doğuşu sırasında Arap Yarımadası, Asya, Avrupa ve Afrika'nın genel durumunu açıklar.

a) İslamiyet'in ortaya çıktığı ve yayıldığı dönemlerdeki başlıca siyasi ve sosyal gelişmeler tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterilir. Başlıca siyasi gelişmeler olarak Hz. Muhammed'e peygamberliğin gelişi (610), Müslümanların Habeşistan'a hicret etmesi (615), Müslümanların Medine'ye hicret etmesi (622), Medine Sözleşmesi (622), Bedir Savaşı (624), Uhud Savaşı (625), Hendek Savaşı (627), Hudeybiye Barışı (628), Hayber'in Fethi (629), Mute Seferi (629), Mekke'nin Fethi (630), Huneyn Seferi (630), Taif Seferi (630), Tebuk Seferi (631), Veda Haccı ve Hz. Muhammed'in vefatı (632) verilir. Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

b) Hz. Muhammed'in peygamberliğinin öncesinde Mekke'deki ve Arap Yarımadası'nın geri kalan kısmındaki siyasi durum ve toplumsal düzen ana hatlarıyla ele alınır.

c) "Cahiliye Dönemi" kavramı toplum düzeni açısından açıklanır.

(3.1.20) Hz. Muhammed ve Dört Halife Dönemi'nde Müslümanların Arap Yarımadası ve çevresinde siyasi hâkimiyet kurmaya yönelik faaliyetlerini kavrar.

a) Hz. Muhammed Dönemi'nde Müslümanların kendilerini korumak ve İslam'ı yaymak üzere gerçekleştirdikleri muharebelere değinilir. Muharebelerin sadece önem ve amaçları vurgulanarak diğer ayrıntılara girilmez.

b) Medine Sözleşmesi'nin öngördüğü toplum düzeni ve ilk kurumsal yapılanmalar (eğitim, idare, güvenlik ve yargı) ele alınır.

c) Dört Halife Dönemi'nde İslam toplumunun idaresi, sınırların genişlemesi ve ihtidalar üzerinde durulur.

d) Dört Halife Dönemi'nde İslam toplumunda yaşanan siyasi mücadeleler ile sosyal karışıklıkların sebep ve sonuçlarına ana hatlarıyla değinilir.

(3.1.21) Emeviler ile birlikte İslam Devleti'nin yapısında meydana gelen değişimi analiz eder.

a) Emeviler Dönemi'nde hilafetin saltanata dönüştüğü ve Arap olmayan unsurların (mevali) zaman zaman devlet idaresi ve sosyal yaşamda bazı haklardan mahrum bırakıldıkları vurgulanır.

b) Emeviler Dönemi'nde inanç ve siyaset ilişkisi ile keskinleşmeye başlayan mezhebi yönelimler ele alınır.

c) Emeviler Dönemi'nde İslamiyet'in Kuzey Afrika ve Avrupa'daki yayılışına ve İslam kültürünün Avrupa'ya etkilerine değinilir. Endülüs'teki düşünce ve kültür dünyası; önemli şahsiyetler ve tercüme faaliyetleri ekseninde özellikle vurgulanır.

(3.1.22) Türklerin Abbasi Devleti'ndeki askerî ve siyasi gelişmelerde oynadıkları rolleri kavrar.

a) Abbasiler Dönemi'ndeki başlıca siyasi ve sosyal gelişmelere kısaca değinilir.

b) Halife Me'mun ve Mu'tasım Dönemlerinde Türk asker ve devlet görevlilerinin Abbasi devlet yönetiminde artan etkisi ve bu durumun sonuçları açıklanır.

c) İslam hâkimiyetinin Afrika'daki genişlemesinden hareketle Tolunoğulları (868-905), İhşîdîler (935-969), Eyyubiler (1174-1250) ve Memlûk Devleti (1250-1517) öne çıkan özellikleriyle kısaca ele alınır.

(3.1.23) Sekizinci ve on ikinci yüzyıllar arasında İslam medeniyeti çerçevesindeki ilmî faaliyetleri değerlendirir.

a) İslam medeniyetinin ilim ve eğitim kurumları (Beytü'l-hikme, medreseler, camiler ve kütüphaneler) kısaca tanıtılır.

b) İslam medeniyetinde kabul görmüş dinî (naklî) ve aklî ilimler ayrımı üzerinde durulur.

c) İslam âlimlerinin nazari (teorik) ve bütüncül bir perspektifle kişinin kendini, âlemi ve Allah'ı tanıması maksadı güden bir ilim anlayışına sahip oldukları vurgulanır.

d) İslam medeniyetine mensup olup farklı bilim alanlarındaki çalışmaları ile düşünce ve bilim tarihine geçmiş önemli âlimleri (Farabi, İbn-i Sina, İmam Gazali, İbn-i Rüşd) öne çıkan çalışmaları, fikir ve eserleri yönüyle ele alınır. İslam kültür ve medeniyetinde farklı ilmî havzalara önemli ekollere ve şahıslara harita ve infografiklerle değinilir.

e) İslam dünyasında ortaya çıkan bilimsel gelişmelere ve bu gelişmelerin Avrupa'ya etkilerine kısaca değinilir.

f) İslam medeniyetinde sanata verilen önem ve öne çıkan sanat dallarına değinilir.

(3.1.24) Türklerin İslamiyet'i kabul etmeye başlamaları ile Türkiye Selçuklu Devleti'nin kuruluşu arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

Başlıca siyasi gelişmeler olarak Talas Savaşı (751), Karahanlı Devleti'nin kurulması (840), Gazneli Devleti'nin kurulması (963), Büyük Selçuklu Devleti'nin kurulması (1040), Dandakan Savaşı (1040), Pasinler Muharebesi (1048), Malazgirt Muharebesi (1071) ve Türkiye Selçuklu Devleti'nin kurulması (1077), Harzemşahlar Devleti'nin kurulması (1097), Büyük Selçuklu Devleti'nin yıkılması (1157), Gazneli Devleti'nin yıkılması (1187), Karahanlı Devleti'nin yıkılması (1212), Harzemşahlar Devleti'nin yıkılması (1230) verilir.

Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

(3.1.25) Türklerin İslamiyet'i kabul etme sürecine etki eden faktörleri açıklar.

a) Türk topluluklarının İslamiyet'i kabullerinin bir anda ve toplu olarak değil aşamalı olarak ve farklı tarihlerde gerçekleştiği vurgulanır.

b) Acemler, Berberiler ve Kürtlerin İslam dinini kabul etme süreçlerine kısaca değinilir.

(3.1.26) Karahanlı ve Gazneli örneklerinden hareketle İslamiyet'in kabulünün Türk devlet yapısında ve toplumsal hayatta meydana getirdiği değişimleri analiz eder.

Dönemin yazılı eserleri “Kutadgu Bilig”, “Divânü Lûgati't-Türk”, “Atabetü'l-Hakayık” ve “Divân-ı Hikmet”e kısaca değinilir.

(3.1.27) Büyük Selçuklu Devleti Dönemi'ndeki başlıca siyasi gelişmeleri Türk tarihi içerisindeki önemi bağlamında açıklar.

a) Oğuz Türklerinin İslamiyet'i kabul etmelerinin Türk ve İslam tarihinde meydana getirdiği siyasi, sosyal ve kültürel etkilere değinilir.

b) Dandanakan, Pasinler ve Malazgirt Muharebelerinin sebep ve sonuçları kısaca ele alınır.

c) Büyük Selçuklu Devleti'nin Tuğrul Bey Dönemi'nde İslam dünyasında koruyucu rol üstlendiğine değinilir.

d) Büyük Selçuklu Devleti'nin yıkılış sürecine değinilir.

(3.1.28) Büyük Selçuklu Devleti'nin yönetim ve toplum yapısını kavrar.

a) Büyük Selçuklu Devleti'nin güç ve yönetim yapısı; gücün meşruiyet kaynağı, gücün maddi kaynakları, güç paylaşımı ve yönetim organizasyonu temaları çerçevesinde ele alınır.

b) İran ve Türk devlet geleneklerine ait unsurların Büyük Selçuklu devlet teşkilatında birlikte yer aldığı vurgulanır.

c) Nizâmülmülk'ün “Siyasetnâme” adlı eseri devlet yöneticilerinde aranan özellikler açısından incelenir. Ayrıca Nizamiye Medreseleri yapılanması ve Gazali'nin bu medreselere etkisine değinilir.

d) Selçuklu kültür ve medeniyetinin ana unsurları (bilimsel ve düşünsel gelişim, mimari, sanat ve edebiyat alanlarındaki faaliyetler) işlenir.

(3.1.29) Türklerin Anadolu'ya yerleşmeye başlaması ile Türkiye Selçuklu Devleti'nin yıkılışı arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

Başlıca siyasi gelişmeler olarak Saltuklular Beyliği'nin kurulması (1072), Danişmentliler Beyliği'nin kurulması (1080), Mengücekliler Beyliği'nin kurulması (1080), Çaka Beyliği'nin kurulması (1081), Türkiye Selçuklu Devleti'nin kurulması (1077), Çaka Beyliği'nin yıkılması (1093), I. Haçlı Seferi (1096-1099), Artuklular Beyliği'nin kurulması (1102), Katvan Muharebesi (1141), II. Haçlı Seferi (1147-1149), Büyük Selçuklu Devleti'nin yıkılması (1157), Eyyubiler Devleti'nin kurulması (1174), Mıyokefalon Muharebesi (1176), Danişmentliler Beyliği'nin yıkılması (1178), III. Haçlı Seferi (1189-1192), Moğol İmparatorluğu'nun kurulması (1196), Saltuklular Beyliği'nin yıkılması (1202), IV. Haçlı Seferi (1202-1204), Moğol İmparatorluğu'nun parçalanması (1227), Mengücekliler Beyliği'nin yıkılması (1228), Yassıçemen Muharebesi (1230), Artuklular Beyliği'nin yıkılması (1231), Bâbailer Ayaklanması (1240), Köseadağ

Muharebesi (1243), Eyyubiler Devleti'nin yıkılması (1250), Memlûklular Devleti'nin kurulması (1250), Ayn-ı Calut Muharebesi (1260), Haçlı Seferleri'nin sona ermesi (1270), Karamanoğlu Mehmet Bey'in Türkçeyi resmî dil ilan etmesi (1277) ve Türkiye Selçuklu Devleti'nin yıkılması (1308) verilir. Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

(3.1.30) Anadolu'ya yapılan Türk göçlerinin sosyokültürel etkilerini analiz eder.

- a) Oğuz göçleri sırasında Türklerin Anadolu'da yerleşmesini kolaylaştıran nedenler üzerinde durulur.
- b) Dönemin Latin ve Arap kaynaklarında Anadolu'nun ilk kez on ikinci yüzyılda Türkiye (Turchia, Turkiya) olarak anılmasına vurgu yapılır.

(3.1.31) Anadolu'daki ilk Türk siyasi teşekküllerinin birbirleriyle ve çevre devletlerle olan ilişkilerini uzlaşma ve çatışma bağlamında değerlendirir.

- a) Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinin birbirleriyle ve çevre devletlerle olan ilişkilerine kısaca değinilir.
- b) Türkiye Selçuklu Devleti'nin Bizans ile mücadeleleri çerçevesinde Miryokefalon Muharebesi'ne değinilir.

(3.1.32) Türklerin Anadolu'da devletleşme sürecini etkileyen faktörleri açıklar.

- a) Oğuz boylarının önceki dönemlerde boy birliği ya da beylik gibi geçici siyasi çatılar altında bir araya gelmesi vurgulanır.
- b) Türkiye Selçuklu Devleti'nin teşkilat yapısı ile sosyokültürel özellikleri kısaca ele alınır.

(3.1.33) İslam dünyasının korunması bağlamında Türkiye Selçuklu Devleti ve Eyyubi Devleti'nin Haçlılarla yaptıkları mücadelelerin sosyokültürel etkilerini analiz eder.

Konu işlenirken ilgili haçlı seferinin güzergâhı, tarih aralığı, tarafları, komutanları (Selahaddin Eyyubi vurgulanmak üzere) harita/haritalar üzerinde gösterilir.

(3.1.34) Moğol İstilasının Anadolu'da meydana getirdiği siyasi ve sosyal değişimi analiz eder.

- a) Türkiye Selçuklu Devleti'nin Moğollara karşı mücadelesinde çevresindeki diğer devlet ve beyliklerle uzlaşma arayışları ile bu çerçevede alınan tedbirler üzerinde durulur.
- b) Köseadağ Muharebesi'nden sonra Anadolu'da İkinci Beylikler Dönemi'nin ortaya çıkmasının politik ve sosyolojik sebep ve sonuçları üzerinde durulur.
- c) Babailer İsyanı'na kısaca değinilir.

d) Anadolu'daki sosyal huzurun bozulması karşısında düzeni yeniden sağlanmasına yönelik gayretleri bulunan başlıca isimler (Mevlânâ, Hacı Bektaş-ı Veli ve Yunus Emre) üzerinde durulur.

(3.1.35) 1302-1453 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

- a) Başlıca siyasi gelişmeler olarak Koyunhisar Muharebesi (1302), Bursa'nın Fethi (1326), Palekanon Muharebesi (1329), İznik'in Fethi (1331), İzmit'in Fethi (1337), Karesi Beyliği'nin alınması (1345), Çimpe

Kalesi'nin alınması (1353), Edirne'nin Fethi (1363), Çirmen Muharebesi (1371), I. Kosova Muharebesi (1389), Niğbolu Muharebesi (1396), Ankara Savaşı (1402), Fetret Devri (1402-1413), Varna Muharebesi (1444) ve II. Kosova Muharebesi (1448) verilir. Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

b) On üçüncü yüzyılın sonlarında Anadolu'daki ve çevresindeki jeopolitik durum açıklanır.

(3.1.36) Osmanlı Beyliği'nin kuruluşu hakkında ileri sürülen çeşitli nazariyeleri analiz eder.

a) Wittek, Köprülü ve İnalcık'ın görüşleri karşılaştırılır.

b) Bilimsel bilginin değişebilir olduğuna, ulaşılan yeni kaynaklar aracılığıyla ya da mevcut kaynakların araştırmacılar tarafından yeniden yorumlanmasıyla geçmişe dair bilgilerin yeniden inşa edilebileceğine dikkat çekilir.

(3.1.37) Osmanlı Beyliği'nin devletleşme sürecini Bizans'la olan ilişkileri çerçevesinde analiz eder.

a) Osmanlı- Bizans ilişkileri uzlaşma-çatışma dinamiği üzerinden ele alınır.

b) Osmanlı Beyliği'nin sınırlarının genişlemesinin aşamalı olarak ve farklı fetih yöntemleri izlenerek uzun sürede gerçekleştiği vurgulanır.

(3.1.38) Rumeli'deki fetihler ile iskân (şenlendirme) ve istimâlet politikalarının amaçlarını ve etkilerini analiz eder.

a) Osmanlı'nın Anadolu'ya nispeten Rumeli'de daha hızlı hâkimiyet kurmasında, Balkanlar'daki yerli unsurlar arasındaki mezhebi, siyasi ve sosyal iç çekişmelerinin etkisi üzerinde durulur.

b) Rumeli'deki fetihlerin kalıcı olmasında, gönüllü ve zorunlu olarak rol alan demografik güçlerin (dervişler, aşiretler, akıncı uç beyleri, Ahîyân-ı Rûm, Bâciyân-ı Rûm) ve iskân politikasının önemi vurgulanır.

(3.1.39) Osmanlı Devleti'nin Anadolu'da Türk siyasi birliğini sağlamaya yönelik faaliyetlerini analiz eder.

Osmanlı Devleti'nin beyliklere yönelik politikalarındaki değişime değinilir.

(3.1.40) Osmanlı Devleti ile Timur Devleti arasındaki mücadeleyi ve bu mücadelenin sonuçlarını değerlendirir.

a) Türk dünyasındaki liderlik mücadelesi Yıldırım Bayezid ve Timur örneği üzerinden ele alınır. Timur Devleti'nin Türk dünyası üzerindeki etkilerine kısaca değinilir.

b) Fetret Devri'ne ve Osmanlı siyasi birliğinin yeniden sağlanmasına kısaca değinilir.

c) Sosyal ve dinî etkileri bağlamında Şeyh Bedreddin Olayı'na kısaca değinilir.

(3.1.41) Kuruluş Dönemi'nde Osmanlı askerî gücünün farklı muharip unsurlardan meydana geldiğini kavrar.

a) Bir devlete bağlı olmayan savaşçı topluluklar (aşiret savaşçıları, ücretli savaşçılar, inanç ve din uğruna savaşanlar) ile devlet askerleri arasındaki farklar açıklanarak Türk tarihindeki 'alplık' ve 'gazilik' kavramları üzerinde durulur.

b) Diğer Türk beylik ve devletlerinin aksine erken tarihte aşiret güçlerinden düzenli birliklere geçen Osmanlı'nın ilk dönem askerî teşkilatına ve bu teşkilatı oluşturan zümrelere değinilir.

(3.1.42) Tımar sisteminin özelliklerini siyasi, sosyal ve ekonomik açılardan değerlendirir.

a) Osmanlı toplum düzenindeki askerî (vergi vermeyen) - reaya (vergi ödeyen) ayrımının siyasi ve ekonomik temelleri üzerinde durulur.

b) Osmanlı ordu sisteminde Tımarlı Sipahiler ile Yeniçeri Ocağının birbirlerine karşı birer denge unsuru olduklarına değinilir.

(3.1.43) Yeniçeri Ocağının ve devşirme sisteminin Osmanlı devletleşme sürecine etkisini analiz eder.

a) Yeniçeri Ocağının kurulmasına ve devşirme sisteminin köklerine, ortaya çıkış sürecine değinilerek bunların merkezi devlet yapısının güçlenmesindeki rolleri vurgulanır. Osmanlıların, Yeniçeri Ocağı ile birlikte, Abbasi ve Selçukluların daha önce uyguladıkları gulâm sistemini mükemmelleştirdikleri açıklanır.

b) Yeniçeri Ocağı ile birlikte profesyonel askerliğin başlamasının Osmanlı Devleti'ni askerî teşkilat ve güç bakımından diğer Türk devletleri ile dönemin Avrupa devletlerinden ayırttığına değinilir.

(3.1.44) Sûfilerin ve âlimlerin öğretilerinin Anadolu'nun İslamlaşmasına etkisini kavrar.

Özlü sözlerinden hareketle Ahmet Yesevî, Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî, Ahî Evran, Yunus Emre, Hacı Bektâş-ı Velî ve Hacı Bayrâm-ı Velî gibi şahsiyetlerin temel öğretilerine değinilir.

(3.1. 45) Osmanlı devlet idaresinin ilmiye, kalemiye ve seyfiye sınıflarının birlikteliğine dayalı yapısını analiz eder.

a) İlmiye sınıfının çeşitli vazifelerinden (devlet idaresi, hukuk ve adalet, ilim ve tedris) hareketle dinin Osmanlı devlet idaresi ve toplum düzenindeki rolü üzerinde durulur.

b) Osmanlı dünyasında medreseler ve âlimlerin yanı sıra tekkeler ve ariflerin de bilgi üretimi ve eğitim alanında önemli vazifeler üstlendiği vurgulanır.

c) Türk dünyasında yetişmiş olan bilim insanlarına (Akşemseddin, Ali Kuşçu ve Uluğ Bey) ve çalışmalarına kısaca değinilir.

(3.1.46) Osmanlı coğrafyasında sözlü ve yazılı kültürün toplum hayatına etkilerini analiz eder.

a) Sözlü halk kültürü ile saray çevresi ve belirli şehirlerde oluşan kitabî kültür ana hatlarıyla ele alınır.

b) II. Murad Dönemi'ndeki kültürel gelişmeler üzerinde durulur.

c) Şair sultanların eserlerinden örneklere (orijinali ve günümüz Türkçesi ile) yer verilir.

(3.1.47) Osmanlı coğrafyasındaki zanaat, sanat ve kültür faaliyetleri ile bunlara bağlı olarak sosyal hayatta meydana gelen değişimleri analiz eder.

a) Osmanlı hâkimiyetiyle birlikte Anadolu ve Rumeli'deki şehirlerin yapısındaki dönüşüm (şehir planlaması, mimari anlayış) üzerinde durulur.

b) Ahşap ve taş işlemeciliği, dokumacılık, çinicilik ve hat sanatlarına değinilir.

(3.1.48) 1453-1520 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

Başlıca siyasi gelişmeler olarak İstanbul'un Fethi (1453), Sırbistan'ın alınması (1454), Amasra'nın alınması (1459), Mora'nın alınması (1460), Sinop ve Trabzon'un alınması (1461), Eflâk'ın alınması (1462), Bosna ve Hersek'in alınması (1463), Venedik ile mücadele (1463-1479), Otlukbeli Muharebesi (1473), Karamanoğlu Beyliği'ne son verilmesi (1474), Kırım'ın Fethi (1475), Boğdan'ın alınması (1476), Arnavutluk'un alınması (1479), İtalya Seferi (1480), Cem Sultan Olayı (1481-1495), İspanya'daki Yahudilerin Osmanlı ülkesine getirilmesi (1492), Şahkulu İsyanı (1511), Çaldıran Muharebesi (1514), Turnadağ Muharebesi (1515), Mercidabık Muharebesi (1516) ve Ridaniye Muharebesi (1517) verilir.

Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

(3.1.49) İstanbul'un Fethi'nin sebeplerini, fetih sürecini ve fethin stratejik sonuçlarını kavrar.

a) Fethi'n dünya siyasi tarihi bakımından önemine değinilir.

b) Osmanlı Devleti'nin kurumsallaşmasında (idari, kültürel ve demografik boyutlar özellikle vurgulanarak) İstanbul'un fethinin oynadığı rol vurgulanır.

(3.1.50) Osmanlı Devleti'nin İslam coğrafyasında hâkimiyet kurmasının Türk ve İslam dünyası üzerindeki etkilerini analiz eder.

a) Anadolu ve İran coğrafyasında hâkimiyet kurma çabalarının siyasi ve sosyal etkileri üzerinde durulur.

b) I. Selim Dönemi'nde Osmanlı- Memlûk ilişkileri, İslam dünyasında liderlik mücadelesi bağlamında ele alınır.

(3.1.51) 1520-1595 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

Başlıca siyasi gelişmeler olarak Belgrad'ın Fethi (1521), Rodos'un Fethi (1522), Mohaç Muharebesi (1526), Babür İmparatorluğu'nun kurulması (1526), Barbaros Hayrettin'in Cezayir'e hâkim olması (1529), I. Viyana Kuşatması (1529), İstanbul Antlaşması (1533), Cezayir'in alınması (1533), Irakeyn Muharebesi (1534), Fransa'ya kapitülasyon verilmesi (1535), Preveze Deniz Savaşı (1538), Hint Deniz Seferleri (1538-1553), Trablusgarp'ın Fethi (1551), Tebriz'in alınması (1548), Nahçıvan'ın alınması (1553), Amasya Antlaşması (1555), Sudan'ın Kızıldeniz sahilinde Sevâkin Adası merkezli Habeş Eyaleti'nin kurulması (1555), Augsburg Barışı (1555), Cerbe Deniz Savaşı (1560), Zigetvar Seferi (1566), Sakız Adası'nın alınması (1566), Yemen'in alınması (1568), Kıbrıs'ın Fethi (1571), İnebahtı Deniz Savaşı (1571), Tunus'un Fethi (1574), Fas'ta Osmanlı hâkimiyetinin kurulması (1578) ve Ferhat Paşa Antlaşması (1590) verilir. Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

(3.1.52) Kanuni Dönemi'nden itibaren Osmanlı Devleti'nin siyasi sınırlar ve devlet teşkilatı bakımından olgunluğa eriştiğini kavrar.

a) I. Süleyman'ın "Kanuni" olarak anılmasının gerekçeleri üzerinde durulur.

b) Osmanlı-Habsburg mücadelesi Doğu Avrupa'da hâkimiyet kurma çabaları bağlamında ele alınır.

c) Osmanlı-Safevi ilişkileri Doğu'da hâkimiyet kurma çabaları bağlamında açıklanır.

d) Osmanlı Devleti'nin uyguladığı ekonomi politikalarından ticaret yollarının kontrolü ve kapitülasyonlara / imtiyazlara değinilerek bunlar üzerinden kurulan uzun vadeli stratejik ortaklıklara vurgu yapılır.

(3.1.53) Uyguladığı uzun vadeli stratejinin Osmanlı Devleti'nin dünya gücü haline gelmesindeki rolünü analiz eder.

a) Osmanlı Devleti'nin XV ve XVI. yüzyıllardaki stratejik rakiplerine [Venedik, Ceneviz, Portekiz, İspanya, Avusturya (Habsburg İmparatorluğu), Safeviler, Memlûkler] karşı uyguladığı uzun vadeli politikalar ve bunların yansımaları üzerinde durulur.

b) Osmanlı'nın XV ve XVI. yüzyıllarda izlediği siyasetin uzun vadeli etkileri [Roma Katolik Kilisesi'ne karşı Ortodoksluğun ve Protestanlığın himaye edilmesi, Avrupa monarşilerinin varlıklarını devam ettirmeleri (Fransa, İngiltere ve Hollanda), Afrika'daki Müslümanların himaye edilmesi] üzerinde durulur.

(3.1.54) Osmanlı Devleti'nin takip ettiği kara ve deniz politikalarını analiz eder.

a) Osmanlı Devleti'nin öncelikli olarak bir kıta (kara) gücü olduğu vurgulanır ve dönemin diğer büyük kıta güçlerine kısaca değinilir.

b) Coğrafi Keşifler'in Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'deki hâkimiyetinde meydana getirdiği değişimler üzerinde durulur.

c) Osmanlı Devleti'nin stratejik amaçlı olarak Akdeniz dışına yönelme çabaları bağlamında Hint Deniz Seferleri ele alınır.

d) Atlantik ülkelerinin (Portekiz, İspanya, Hollanda, İngiltere) okyanus güçleri olarak Akdeniz'e nüfuz etme çabaları üzerinde durulur.

(3.1.55) Topkapı Sarayı'nın devlet idaresinin yanı sıra devlet adamı yetiştirilmesinde ve şehir kültürünün gelişmesindeki rollerini analiz eder.

a) Padişahın ikametgâhı olan sarayın aynı zamanda devlet idaresinin ve devlet adamı yetiştirilmesinin de merkezi olduğu açıklanır.

b) Sarayın bölümleri, saray halkı ve Divân-ı Hümâyuna değinilerek Osmanlı merkezî idaresinde padişah dışındaki aktörler üzerinde durulur.

c) Tarihî olayların, bugünün bakış açısı ve değer yargılarıyla ele alınmasının tarihî gerçeklerin yorumlanmasına etkileri örnek olay ve metinler üzerinden ele alınır.

(3.1.56) Osmanlı Devleti'nde merkezi otoriteyi güçlendirmeye yönelik düzenlemeleri analiz eder.

a) "Devletin toprakları padişahındır." anlayışı, Fatih Kanunnâmesi ile devletin bekası için padişaha kendi öz kardeşlerini bile öldürme izninin verilmesi, padişahın Divân-ı Hümâyunun başkanlığını vezir-i âzama devretmesi, haremden evlenme usulünün ve müsadere sisteminin getirilmesi konularına değinilir.

b) Osmanlı nasihatnâme ve siyasetnâme geleneğine ait örneklerden hareketle devlet idarecisinin sahip olması gereken vasıflara değinilir.

c) Başlangıçtan on yedinci yüzyıla kadar şehzadelerin yetiştirilme usulü ve bunun Osmanlı yönetimine etkisi vurgulanır.

(3.1.57) Osmanlı Devleti'nde millet sisteminin yapısını analiz eder.

a) İslam ve Osmanlı düşünce geleneklerinde ümmet ve millet kavramlarına yüklenen anlamlara değinilir.

b) Farklı dinî ve kültürel kimliklere sahip toplum kesimlerini idare etmenin millet sistemi sayesinde mümkün olduğu vurgulanır.

(3.1.58) Osmanlı Devleti'nin fethettiği yerleşim yerlerinin İslam kültürünün etkisiyle geçirdiği dönüşümü analiz eder.

a) Fethedilen bölgelerdeki gayrimüslimlerin yaşadıkları toplumsal değişimler üzerinde durulur.

b) Osmanlı şehir ve mahallelerindeki çok kültürlü sosyal hayat (panayır ve şenlikler, dinî törenlerin günlük hayata yansımaları, yemek kültüründeki çeşitlilik, kıraathane / kahvehane ve bozahane kültürü, kıyafetlerdeki çeşitlilik) üzerinde durulur.

(3.1.59) Osmanlı ekonomik sistemi içerisinde tarımsal üretimin önemini fark eder.

Osmanlı Devleti'nde devletin toprak üzerindeki mülkiyeti ve çiftthane sisteminin, zirai üretimin sürdürülmesindeki rolüne değinilir.

(3.1.60) Lonca Teşkilatının Osmanlı ekonomik sistemi ve toplum yapısındaki yerini analiz eder.

a) Üretimde ziraat ve el emeğini esas alan Osmanlı ekonomik sisteminde Lonca Teşkilatının ve narh uygulamasının rolüne kısaca değinilir.

b) Loncaların toplumsal hayat ve mesleki eğitimdeki yerine değinilerek Osmanlı şehirlerindeki başlıca meslek grupları ele alınır.

c) Osmanlı ekonomik sistemi içerisinde başlıca ticaret mekânları (liman, kervansaray, pazar yeri, bedesten ve kapan) açıklanır.

(3.1.61) Osmanlı Devleti'nde vakıfların sosyal hayattaki yerini ve önemini kavrar.

a) Vakıfların sosyal hayatta üstlendiği rollere (imar faaliyetleri, dinî ve sosyo-ekonomik hizmetler) değinilir.

b) Sosyal hayatta vakıfların faaliyet alanlarının çeşitliliği farklı vakfiye örnekleri üzerinden ele alınır.

(3.1.62) 1595-1700 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

Başlıca siyasi gelişmeler olarak Haçova Muharebesi (1596), Zitvatorok Antlaşması (1606), Nasuh Paşa Antlaşması (1612), Serav Antlaşması (1618), Hotin Antlaşması (1621), Kasr-ı Şirin Antlaşması (1639), Vasvar Antlaşması (1664), Girit'in Fethi (1669), Bucaş Antlaşması (1676), Bahçesaray Antlaşması (1681), II. Viyana Kuşatması (1683), Karlofça Antlaşması (1699) ve İstanbul Antlaşması (1700) verilir. Burada

verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

(3.1.63) XVII. yüzyılda değişen siyasi rekabet içerisinde Osmanlı Devleti'nin ittifak girişimlerini açıklar.

a) Habsburg İmparatorluğu'na karşı yürütülen uzun savaşlar neticesinde yapılan Zıttorok Antlaşması ile birlikte Avrupa diplomasisinde mütakabiliyet esasının kabul edildiği açıklanır.

b) Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin doğu sınırının büyük ölçüde belirlendiğine (Kasr-ı Şirin Antlaşması) değinilir.

c) Osmanlı Devleti'nin karşı karşıya kaldığı stratejik tehditler (Lehistan, Venedik, Avusturya, Rusya ve Malta) ve kayıplar bağlamında Avrupa siyasetinde kurduğu konjonktürel ittifaklara ana hatlarıyla değinilir.

(3.1.64) Modern devletler hukukunun ortaya çıkışında Westphalia (Vestfalya) Barışı'nın rolünü kavrar.

(3.1.65) Denizcilik faaliyetlerinin içdenizlerden okyanuslara taşınmasının dünya siyasetine ve ticaretine etkilerini analiz eder.

a) Okyanusa ve Akdeniz'e kıyısı olan Avrupa güçlerinin denizcilik stratejileri ile denizlerde küresel ölçekli ticari ve askerî faaliyetlere girişmeleri üzerinde durulur.

b) Osmanlı Devleti'nin Akdeniz ve Karadeniz hâkimiyetinin zayıflamasının sebepleri üzerinde durulur. Bu bağlamda Osmanlı denizciliğinde kadırgadan kalyona geçişe değinilir.

(3.1.66) 1700-1774 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

a) Başlıca siyasi gelişmeler olarak Prut Antlaşması (1711), Pasarofça Antlaşması (1718), Patrona Halil İsyanı (1730), Ahmet Paşa Antlaşması (1732), Belgrad Antlaşması (1739), Kerden Antlaşması (1746), Kapitülasyonların sürekli hale gelmesi (1740), Çeşme Baskını (1770) ve Küçük Kaynarca Antlaşması (1774) verilir. Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

b) Osmanlı Devleti'nin Karlofça Antlaşması'yla kaybettiği toprakları geri alma gayretlerine değinilir.

c) Safevi Devleti'nin sona erışı ile Osmanlı-İran ilişkilerinde yeni bir döneme girildiğine değinilir.

d) Osmanlı-Rus mücadelesi, Osmanlı Devleti'nin askerî ve siyasi güç kaybı bağlamında ele alınır.

(3.1.67) Avrupa düşüncesinde meydana gelen değişimleri ve bunların etkilerini analiz eder.

a) Roma Katolik Kilisesi'nin fikrî-manevi, siyasi, sosyal ve ekonomik alanlarda kurduğu baskı ve vesayetin, ruhban veya aristokrat olmayan kesimleri alternatif bir dünya tasavvuruna sevk ettiği vurgulanır. Söz konusu baskı ve vesayetin fikrî-manevi (Rönesans-Reform, Protestanlaşma, hümanist ve rasyonalist felsefeler, Newtoncu Fizik ve Bilim Devrimi, sekülerleşme), sosyo-politik (ülke-devlet esasına dayalı prensliklerin ortaya çıkışı ve devletlerarası ilişkilerin sekülerleşmesi), sosyo-ekonomik (merkantilizm ve kırdan kente göç, aristokrasiye karşı tüccar burjuva sınıfının güçlenmesi), askerî ve teknolojik (ateşli silahlar, yeni gemi türleri) alanlarda yol açtığı çeşitli değişimler vurgulanır.

b) XVII ve XVIII. yüzyıllarda Avrupa düşüncesinde meydana gelen değişimler Copernicus (Kopernik), Machiavelli (Makyavel), Thomas Moore (Tamis Mur), Immanuel Kant (İmanuel Kant) ve Jean Jacques Rousseau'nun (Jan Jak Russo) temel fikirleri üzerinden ele alınır.

(3.1.68) Avrupa'daki gelişmelere bağlı olarak Osmanlı idari, askerî ve ekonomik yapısında meydana gelen değişimleri analiz eder.

a) Avrupalıların Amerika kıtasına ulaşmaları sonrasında Avrupa'ya ve dünyaya yayılan değerli madenlerin ortaya çıkardığı ekonomik değişimin Osmanlı coğrafyasında enflasyona ve toprağın ticarileşmesine yol açtığına değinilir.

b) Merkantilist ekonomi ve Askerî Devrim'in, Avrupa devletleri ile rekabet hâlindeki Osmanlı Devleti'nin toprak düzeninde ve buna bağlı savaş organizasyonunda yol açtığı zorunlu dönüşümler (tüfek kullanabilen piyade ihtiyacının artması neticesinde Yeniçeri Ocağı mevcudunun artışı ve devşirme sisteminin sona ermesi; sekban, sarıca, levent gibi ücretli geçici asker istihdamına sıklıkla başvurulması ve nihayet toprak düzenindeki özelleşme eğilimleri sebebiyle ordunun lojistik sistemin bozulması) üzerinde durulur.

c) Fransa'ya verilen kapitülasyonların sürekli hâle getirilmesinin Osmanlı ekonomisine etkilerine değinilir.

d) Osmanlı Devleti'nde artan savaş finansmanını karşılamak için alınan tedbirlere (toplanan vergilerin artırılması, iltizam ve malikâne sistemleri ve olağanüstü savaş vergileri) değinilir.

e) Avrupa'da merkeziyetçi/mutlakiyetçi devletler güçlenirken, Osmanlı coğrafyasında mahallî politik ve ekonomik aktörlerin merkezî idareye karşı güç kazandığı vurgulanır.

(3.1.69) Osmanlı devlet idaresi ve toplum düzenindeki çözümleri önleme çabalarını analiz eder.

a) XVII ve XVIII. yüzyıllarda gerçekleşen muhalif hareketler (Celâli, Yeniçeri ve Suhte İsyanları) dış ve iç kaynaklı değişim ve dönüşümlerle ilişkilendirilerek kısaca ele alınır. İsyanlara katılan toplum kesimlerinin sosyo-ekonomik beklentilerine kısaca değinilir.

b) Osmanlı saltanatında tahta kimin geçeceğine dair belirsizliğin neden olduğu iç siyasi karışıklıklara engel olmak amacıyla Ekber ve Erşed Sistemi'nin ihdas edildiğine değinilir.

c) Osmanlı ıslahat layihalarında devlet idaresi ve toplum düzenindeki değişikliklerin genellikle iç faktörlere bağlı olarak merkeziyetçi bir perspektiften algılandığı vurgulanır.

d) Lâle Devri olarak bilinen dönemde gerçekleştirilen başlıca yeniliklerin Osmanlı sosyal hayatında etkileri üzerinde durulur.

e) Avrupa'da matbaanın kullanılmaya başlanmasının bilginin üretilmesi ve bilgiye erişim alanlarında sağladığı imkânlar vurgulanarak Osmanlı Devleti'nde Müslüman ve gayrimüslimlerin matbaayı kullanmaya başlama süreçleri ele alınır.

f) Osmanlı ilim ve irfan geleneğindeki yenilik arayışları; Kâtip Çelebi, Naima Efendi, Evliya Çelebi ve Yanyalı Esad Efendi örneklerinden hareketle ele alınır.

(3.1.70) 1774-1914 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

Başlıca siyasi gelişmeler olarak Aynalıkavak Tenkihnamesi (1779), Kırım'ın Rusya tarafından ilhakı (1783), Fransız İhtilali (1789), Zıştovi Antlaşması (1791), Yaş Antlaşması (1792), Fransa tarafından Mısır'ın işgali (1798), El-Ariş Antlaşması (1801), Sırp İsyanı (1804), Senedi İttifak (1808), Bükreş Antlaşması (1812), Viyana Kongresi (1815), Rum İsyanı (1821), Sudan'da Mısır-Osmanlı hakimiyetinin kurulması (1821-1881), Navarin Olayı (1827), Edirne Antlaşması (1829), Fransızların Cezayir'i alması (1830), Kütahya Antlaşması (1833), Hünkâr İskelesi Antlaşması (1833), Balta Limanı Antlaşması (1838), Nizip Muharebesi (1839), Tanzimat Fermanı (1839), Londra Antlaşması (1840), Londra Boğazlar Sözleşmesi (1841), Kırım Savaşı (1853-1856), Islahat Fermanı (1856), Paris Antlaşması (1856), Süveyş Kanalı'nın açılması (1869), Kanun-ı Esasi'nin ilanı (1876), Osmanlı-Rus Savaşı (1877-1878), Ayastefanos Antlaşması (1878), İngilizlerin Kıbrıs'ı işgali (1878), Berlin Antlaşması (1878), Fransızların Tunus'u işgali (1881), Düyûn-ı Umûmiye İdaresinin kurulması (1881), Üçlü İttifak'ın kurulması (1882), İngilizlerin Mısır'ı işgali (1882), Üçlü İtilaf'ın kurulması (1907), II. Meşrutiyet'in ilanı (1908), Bulgaristan'ın bağımsız olması (1908), Girit'in Yunanistan tarafından işgali (1908), Bosna-Hersek'in Avusturya Macaristan İmparatorluğu tarafından ilhakı (1908), 31 Mart Olayı (1909), Trablusgarp Savaşı (1911), Uşi Antlaşması (1912), I. Balkan Savaşı (1912), Londra Antlaşması (1913), Bâbîâli Baskını (1913), II. Balkan Savaşı (1913), Atina Antlaşması (1913), İstanbul Antlaşması (1913) ve Bükreş Antlaşması (1913) verilir. Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.

(3.1.71) Osmanlı Devleti'nin siyasi varlığına yönelik tehditleri analiz eder.

a) Osmanlı Devleti'nin güç kaybetmesiyle birlikte büyük güçlerin Osmanlı coğrafyasına nüfuz etme ve muhtemel bir dağılma durumunda Osmanlı topraklarını ve tabii kaynaklarını paylaşma çabaları küresel güç mücadelesi bağlamında ele alınır.

b) 1815 Viyana Kongresi ile başlayan süreçte büyük güçlerin müdahalesiyle uluslararası boyut kazanan konular (1821 Rum İsyanı ve sonrasında Yunanistan'ın kurulması, Kırım Savaşı ve sonrasında Osmanlı Devleti'nin Paris Antlaşması ile Avrupa devletler hukukuna dâhil edilmesi, 93 Harbi ve sonrasında Berlin Kongresi ile Doğu Anadolu'daki Ermeni Meselesi ve Makedonya Sorunu'nun tanımlanması) bağlamında Osmanlı Devleti'nin varlığının Avrupalı devletler tarafından tehdit edildiği üzerinde durulur.

c) Avrupa'da XIX. yüzyılda siyasi birliğini tamamlayan devletler bağlamında Üçlü İttifak ve Üçlü İtilaf oluşumlarına değinilir.

(3.1.72) Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı Devleti'nin merkezi yönetimine rağmen güç kazanması ve nüfuz alanını genişletme çabalarını analiz eder.

Vehhabilik hareketine ve bu hareketin etkilerine kısaca değinilir.

(3.1.73) Osmanlı ile Rusya arasındaki rekabetin Osmanlı Devleti'nin Avrupa ve Asya siyasetindeki önemini kavrar.

a) 1768-1914 arasında Osmanlı Devleti'nin en büyük stratejik rakibinin Çarlık Rusya'sı olduğu açıklanır. Kara ve denizlerdeki Osmanlı-Rus mücadelesinin önceki kazanımlar kapsamında ele alındığı hatırlatılarak bu mücadeleler sonrasında yapılan antlaşmaların Osmanlı Devleti aleyhine Rusya'ya sağladığı kazanımlar kısaca ele alınır.

b) Rusya'nın Boğazları kontrol ve Boğazlardan serbest geçiş hakkı gibi talepleri karşısında İngiltere, Avusturya-Macaristan, Almanya ve Fransa gibi ülkelerin Boğazları tahkim ederek ve diplomatik girişimlerde bulunarak Osmanlı Devleti'nin yanında yer almasına değinilir.

c) Balkan Savaşları ve sonrasında Osmanlı'nın Avrupa'daki topraklarının kaybı, İngiliz-Rus-Fransız ittifakı ve Reval Görüşmesi, Birinci Dünya Savaşı arifesinde Osmanlı Hükûmetinin çeşitli büyük güçler ile ittifak arayışları ve Almanya ile yakınlaşması üzerinde durulur.

(3.1.74) Fransız İhtilali ve Avrupa'da Sanayi Devrimi ile birlikte devlet-toplum ilişkilerinde meydana gelen dönüşümü kavrar.

a) Fransız İhtilali ile ortaya çıkan fikir akımlarının; imparatorlukların (Avusturya-Macaristan, Rusya ve Osmanlı) siyasi hayatlarına etkilerine ilişkin örneklerle yer verilir. Bu bağlamda Avrupa devletlerinin Balkanlara yönelik politikalarının Osmanlı Devleti'ne etkilerine (Sırp İsyanı, Rum İsyanı ve Navarin Olayı) değinilir. Bu olayların detaylarına girilmez.

b) Avrupa'daki 1830-1848 İhtilallerinin sosyo-ekonomik ve sosyo-politik etkileri kısaca vurgulanır.

c) Avrupa modern siyasi ideolojileri (liberalizm, kapitalizm, sosyalizm, Marksizm) tanıtılarak bunların toplumsal etkilerine değinilir.

ç) Avrupa'da Sanayi İnkılabı sonrasında belirginleşen sınıflı toplum yapısının mutlakiyetçi monarşilerin anayasal monarşilere dönüşmesi üzerindeki etkisi vurgulanır.

(3.1.75) Osmanlı Devleti'nde modern ordu teşkilatı ve yurttaş askerliği konularındaki düzenlemelerin siyasi ve sosyal boyutlarını analiz eder.

a) Fransız İhtilali sonrasında Avrupa'da uygulanmaya başlanan zorunlu askerlik sistemi ile bu sistemin ulus devletlerin kurulması ve cumhuriyet rejimlerinin ortaya çıkması üzerindeki etkilerine değinilir.

b) Osmanlı Devleti'nin Batı tipi yeni bir düzenli ordu kurma projelerinin (Nizam-ı Cedit, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ve Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye, Asâkir-i Nizamiye), dış askerî rekabete ayak uydurma arzusunun yanı sıra merkezî idarenin otoritesini arttırma amaçlı çabalar olduğu vurgulanır.

c) Düzenli bir ordu kurmanın önündeki siyasi, ekonomik, coğrafi ve teknolojik engeller üzerinde durulur. Muafiyetlere ve "bedel-i askerî" uygulamasına değinilir.

(3.1.76) Ulus devletleşme ve endüstrileşme süreçlerinin sosyal hayata yansımalarını analiz eder.

a) XIX. yüzyılda artan politik-askerî ve sosyo-ekonomik ihtiyaçlar çerçevesinde devlet idarecilerinin ülkelerindeki nüfusu arttırmaya çalıştıkları ve demografik gücü bir millî güç unsuru olarak kullandıkları vurgulanır.

b) Ulaşım ve haberleşme sektörlerindeki gelişmelerin (demiryolu, telgraf) merkezî idarelere hâkimiyet alanları üzerindeki otoritelerini arttırma imkânı vermesi Osmanlı Devleti örneği üzerinden ele alınır.

c) Ulus devlet anlayışıyla birlikte eğitim kurumlarına ve askerî teşkilatlara devletin anlayışına uygun vatandaş yetiştirilmesi görevinin verilmesi üzerinde durulur.

d) Avrupa devletleriyle girilen siyasi ve askerî rekabet çerçevesinde açılan kurumlara (Hendesehane ve Mühendishaneler, Mekteb-i Harbiye, Tıbbiye, Mülkiye ve diğer meslek okulları) ve II. Mahmud Dönemi'nden itibaren zorunlu örgün eğitimin başlatılmasına değinilir.

e) Osmanlı Devleti'nde açılan yabancı ve misyoner okulları ile azınlık okullarına değinilerek II. Abdülhamit Dönemi'nde devlet tarafından kurulan okullar kısaca ele alınır.

f) II. Abdülhamid Dönemi'nde gerçekleştirilen devlet hastanelerinin ve Dârülaceze gibi sosyal yardım kurumlarının kurulması, emeklilik sistemi ve yoksul aylığı uygulamaları ele alınır. Bu uygulamaların günümüzde de varlıklarını sürdürdükleri vurgulanır.

g) Avrupa'nın genelinde olduğu gibi Osmanlı Devleti'nde de eğitim ve sağlık alanlarında faaliyette bulunan dinî vakıflar ve diğer sivil toplum kuruluşlarının yerini devlet kurumlarının almaya başlamasının gerekçelerine değinilir.

(3.1.77) Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı ve Kanun-ı Esasi'nin içeriklerini küresel ve yerel siyasi şartlar bağlamında değerlendirir.

a) Sened-i İttifak, Tanzimat ve Islahat Fermanları ile Kanun-ı Esasî; uluslararası güçler, yerel siyasi aktörler ve ahalinin kriz dönemlerindeki farklı taleplerinin merkezî idare tarafından uzlaştırılmasına yönelik çabalar olarak ele alınır.

b) Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Osmanlı hukuk sisteminde meydana gelen değişiklikler ve çıkarılan başlıca kanunlar; devlet-toplum ilişkileri ve Osmanlı Devleti'nin Avrupa siyasi sistemine entegrasyonu çerçevesinde ana hatlarıyla ele alınır.

c) Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemeye yönelik Üç Tarz-ı Siyaset olarak bilinen fikir akımları ile bu fikir akımlarının; merkezî idarenin ve düşünce adamlarının siyasi ve toplumsal birliği koruma çabaları olduğu üzerinde durulur.

d) Meşrutiyet Dönemlerinde yapılan mebus seçimlerinin ve çok partili hayata geçiş denemelerinin demokratikleşme yolunda atılan adımlar olduğu vurgulanır.

(3.1.78) 1876-1913 arasında gerçekleştirilen darbelerin Osmanlı siyasi hayatı üzerindeki etkilerini değerlendirir.

a) 1876, 1909 ve 1913 darbelerinin aktörlerine, iç ve dış sebeplerine, gerçekleştirilme şekillerine ve sosyo-politik sonuçlarına değinilir.

b) Devletin siyasi düzenini sekteye uğratan darbeler döneminde yaşanan toprak kayıplarına (Sırbistan, Bulgaristan, Girit, Bosna-Hersek, Arnavutluk) değinilir.

(3.1.79) Sanayi İnkılabı öncesindeki üretim tarzı ile endüstriyel üretim tarzı arasındaki farkları açıklar.

El emeğine dayalı zirai üretim ve zanaat üretimi ile endüstriyel üretim arasındaki farklılıklar bağlamında çalışma ortamı, üretim aletleri, üretimin hızı ve miktarı, üretim organizasyonu ve çalışma disiplini gibi hususlar üzerinde durulur.

(3.1.80) Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde endüstriyel üretime geçiş çabalarını ve bu süreçte yaşanan zorlukları analiz eder.

a) Devletin ve özel sektörün sanayileşme çabalarının önündeki engeller (sermaye, bilim ve teknoloji, yetişmiş personel ve uzun vadeli strateji konularındaki yetersizlikler) üzerinde durulur.

b) Küresel kapitalist güçlerle rekabet etme konusundaki zorluklar; 1838 Balta Limanı Antlaşması örneğinden hareketle gümrük ve ticaret antlaşmalarının sınırlayıcılığı ve yerli üretim yerine ithalatın tercih edilmesi gibi faktörler bağlamında ele alınır.

c) Sömürgecilik ile küresel kapitalizm arasındaki ilişkinin sosyal ve ekonomik hayata etkilerine (kölelik, asimilasyon ile hammadde, işgücü ve pazar ihtiyacı) değinilir.

(3.1.81) Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde hükûmetlerin ekonomik hayat üzerinde kontrol sağlamaya yönelik çabalarını ekonomik ve politik açılardan değerlendirir.

a) Kapitalist dünya ekonomisinin etkilerinin yanında plansız ve kontrolsüz kamu harcamaları ve artan savaş maliyetleri dolayısıyla 1856'dan sonraki süreçte kamu maliyesinde yaşanan borç krizleri sonucunda Düyûn-ı Umûmiye İdaresinin kurulması ele alınır.

b) İttihat ve Terakki Hükûmetlerinin hedeflediği Millî İktisat Politikasına kısaca değinilir.

(3.1.82) Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki nüfus hareketlerinin siyasi, askerî ve ekonomik sebep ve sonuçlarını açıklar.

a) İmparatorlukların ulus-devletlere dönüşme süreçlerinin beraberlerinde demografik hareketleri getirmesine değinilir.

b) Osmanlı Devleti'nin savaşlar ve siyasi anlaşmalar sonucunda toprak kaybetmesi sonrasında başlayan Türk ve Müslüman ahalinin Anadolu'ya doğru zorunlu göçlerinin sonuçları üzerinde durulur.

(3.1.83) Modernleşmeyle birlikte sosyal, ekonomik ve politik anlayışta yaşanan değişim ve dönüşümlerin gündelik hayata etkilerini analiz eder.

a) Tüketim kalıplarının tek tipleştirilmesi ile büyük nüfuslu şehir ve metropollerin kurulmasının olumlu ve olumsuz sonuçlarına değinilir.

b) XIX. yüzyılda gazetelerin ve diğer süreli yayınların artmasıyla birlikte kamuoyu kavramının sosyal bir gerçeklik hâline geldiğine değinilir.

c) Kültür endüstrisi ile birlikte ortaya çıkan popüler kültür ve sanat ürünlerine değinilerek bunların sosyal hayatta meydana getirdiği değişimler üzerinde durulur.

d) Moderniteyle birlikte birey ve toplumun zaman tasavvurundaki değişim (iş zamanı- boş zaman) ve bu değişimin sosyal hayata yansımaları üzerinde durulur.

e) Modern şehirlerin dokusunda yaşanan değişim Avrupa'nın büyük metropolleri ile İstanbul, İzmir ve Selanik gibi Osmanlı şehirleri üzerinden ele alınır.

EK-10. Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	1. Kişi	Tecrübe yılı	26
		Branşı	Din Kül.ve Ah. Bil.
		1.Soru	Evet
		2.Soru	İhtiyaç duyulan beceriler Yetenek ve imkanları kullanmaya engel durum oluşturan beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Empati-Eleştirel düşünme Hayat boyu öğrenme İletişim becerileri İşbirliği Öz değerlendirme Öz yönetim Zaman yönetimi
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Ayet ve hadislerden hareketle Kazanımlara dönük etkinliklerle
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Bilgi okuryazarlığı Doğa okuryazarlığı Kaynakların etkili kullanımı Medya okuryazarlığı Proje yönetimi Üretkenlik-verimlilik Yaratıcılık-yenilikçilik Zaman yönetimi
		11.Soru	Akıl yürütme Empati İletişim becerileri Medya okuryazarlığı Öğrenmeyi öğrenme Öz değerlendirme Hayat boyu öğrenme Öz yönetim Zaman yönetimi
		12.Soru	Boş
		13.Soru	Girişimcilik Proje yönetimi
		14.Soru	Sistem eksikliği Öğretmen yetersizliği Öğrenci yetersizliği Toplumsal beklenti Baskı

EK-10. (devam) Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	2. Kişi	Tecrübe yılı	23
		Branşı	Fizik
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Hızlı gelişen teknolojiyi daha iyi anlamak ve kavramak için gereken beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Doğa Okuryazarlığı
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Kendi kendine öğrenme Araştırma yapma
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Hepsi de önemli
		11.Soru	Bilgi okuryazarlığı
		12.Soru	Zaman yönetimi
		13.Soru	Dil becerileri
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Kuru bilgi Becerileri kazandırmada etkin olamama
	3. Kişi	Tecrübe yılı	21
		Branşı	Beden Eğitimi
		1.Soru	Hayır
		2.Soru	Çağa ayak uydurma becerileri
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Problem çözme Karar verme Empati-Zaman yönetimi İş birliği
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Ders planı hazırlama Problem çözme öğretim yöntemi
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Voleybol müsabakasında bazı becerileri kullanma
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Zaman yönetimi Öz değerlendirme Empati Dil becerileri
		11.Soru	Zaman yönetimi Öz değerlendirme Empati Öz değerlendirme
		12.Soru	Doğa okuryazarlığı
		13.Soru	Doğa okuryazarlığı Empati
		14.Soru	Sınav odaklı sistem Test çözmeye dayalı sistem Manevi değerlere eksik vurgu Eğitim eksikliği

EK-10. (devam) Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	4. Kişi	Tecrübe yılı	40
		Branşı	Kimya
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Çağdaş düşünme becerileri Evrensel standartlarla donanma becerileri
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Çatışma yönetme ve çözme Empati Esneklik Uyum Eleştirel düşünme Görsel okuryazarlık Hayat Boyu Öğrenme Kaynakların Etkili Kullanımı İletişim Becerileri İşbirliği Medya Okuryazarlığı Öğrenmeyi Öğrenme Öz Değerlendirme Öz Düzenleme Öz Saygı Öz Sunum Öz Yeterlilik Öz Yönetim Planlama Problem Çözme ve Karar Verme Proje Yönetimi Üretkenlik Verimlilik Yaratıcılık ve Yenilikçilik Milli ve Evrensel Vatandaşlık Zaman Yönetimi
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Hayır
		8.Soru	Laboratuvarda ders işlerken Sınıf rehberliğinde
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Hepsi de önemli
		11.Soru	2-3 ve 10. Beceriler dışında hepsi de önemli
		12.Soru	BİT okuryazarlığı Bilgi okuryazarlığı Dil becerileri Doğa okuryazarlığı Girişimcilik
		13.Soru	BİT okuryazarlığı Girişimcilik
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi

EK-10. (devam) Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	5. Kişi	Tecrübe yılı	10
		Branşı	Türk Dili ve edebiyatı
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Boş
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Bilgi okuryazarlığı Dil becerileri İletişim becerileri
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Metinlerin konusu ile bağdaştırarak Zaman ayırarak
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Akıl yürütme Dil becerileri Hayat boyu öğrenme İşbirliği Problem çözme ve karar verme Yaratıcılık-yenilikçilik
		11.Soru	Üretkenlik-verimlilik Zaman yönetimi İletişim becerileri Dil becerileri Kaynakların etkili kullanımı Empati Çatışma yönetme ve çözme
		12.Soru	Doğa okuryazarlığı
		13.Soru	Boş
		14.Soru	Boş
	6. Kişi	Tecrübe yılı	20
		Branşı	Matematik
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Geleceğin mesleklerine açılan kapı
		3.Soru	Evet
		4.Soru	BİT okuryazarlığı
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Ders dışı etkinlikler Kulüp faaliyetleri
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Problem çözme ve karar verme
		11.Soru	Problem çözme ve karar verme Empati Eleştirel düşünme
		12.Soru	Girişimcilik Medya okuryazarlığı
		13.Soru	Milli ve evrensel vatandaşlık
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Eksik müfredat yapılandırılması

EK-10. (devam) Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	7. Kişi	Tecrübe yılı	10
		Branşı	Müzik
		1.Soru	Evet
		2.Soru	İnsanların ihtiyaç duyacağı beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Dünyanın müzik kültürü Çağdaş dönem müzikleri
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Dünyanın müziği Değişmeler ve gelişmeler
		9.Soru	Boş
		10.Soru	Empati Özsaygı Problem çözme ve karar verme
		11.Soru	Akıl yürütme Çatışma yönetme ve çözme Doğa okuryazarlığı Empati-Esneklik Uyum Eleştirel düşünme Görsel okuryazarlık Hayat Boyu Öğrenme Kaynakların Etkili Kullanımı İşbirliği Öz Değerlendirme Öz Düzenleme Öz Saygı Öz Sunum Öz Yeterlilik Öz Yönetim Planlama Problem Çözme ve Karar Verme
		12.Soru	BİT okuryazarlığı Dil becerileri Medya okuryazarlığı
		13.Soru	BİT okuryazarlığı Çatışma yönetme ve çözme
		14.Soru	Alt yapısı yetersiz eğitim sistemi Kısmen yeterli eğitim sistemi

EK-10. (devam) Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	8. Kişi	Tecrübe yılı	5
		Branşı	Görsel Sanatlar
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Yeni ve farklı bakış açılarına açıklık Analitik düşünme Çözüm odaklı davranma
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Girişimcilik Hayat boyu öğrenme Öz düzenleme Öz sunum Öz yeterlilik Öz yönetim Üretkenlik-verimlilik Yaratıcılık-yenilikçilik Zaman yönetimi
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Öz düzenleme Üretkenlik-verimlilik Zaman yönetimi
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Bireyi hayata hazırlayıcı bir okul ortamı vasıtasıyla zaman yönetimi, öz denetim, öz düzenleme becerileri uygulamaları
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Zaman yönetimi Eleştirel düşünme Akıl yürütme Empati Hayat boyu öğrenme Kaynakları etkili kullanma Üretkenlik-verimlilik Öz denetim
		11.Soru	Yaratıcılık Üretkenlik-Verimlilik Öz değerlendirme Öz yönetim Empati Zaman yönetimi Çatışma yönetme ve çözme
		12.Soru	Doğa okuryazarlığı Proje yönetimi
		13.Soru	Çatışma yönetme ve çözme Milli ve evrensel vatandaşlık Problem çözme ve karar verme
		14.Soru	Gelişerek ilerleyen eğitim sistemi

EK-10. (devam) Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	9. Kişi	Tecrübe yılı	8
		Branşı	Almanca
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Gelişen teknoloji ve yaşam koşullarında ihtiyaç duyulan beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Dil becerileri İletişim becerileri Üretkenlik-verimlilik Yaratıcılık-yenilikçilik İş birliği
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Dil becerilerini en asgari düzeyde vermek
		9.Soru	Milli ve evrensel vatandaşlık Medya okuryazarlığı
		10.Soru	Yaratıcılık-yenilikçilik İşbirliği Empati Hayat boyu öğrenme
		11.Soru	İletişim Empati Dil becerileri Kaynakların etkili kullanımı Öz değerlendirme Yaratıcılık-yenilikçilik
		12.Soru	Girişimcilik
		13.Soru	Proje yönetimi
		14.Soru	Kısmen yeterli eğitim sistemi Tüm becerileri karşılayabilecek sistemin eksikliği

EK-10. (devam) Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	10. Kişi	Tecrübe yılı	39
		Branşı	Coğrafya
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Dünya vatandaşı olmak
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Görsel okuryazarlık Bilgi okuryazarlığı
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	İletişim becerileri İşbirliği Görsel okuryazarlık Akıl yürütme Doğa okuryazarlığı Hayat boyu öğrenme
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Dil becerileri Eleştirel düşünme İş birliği Yerel ve evrensel vatandaşlık
		11.Soru	Akıl yürütme Bilgi okuryazarlığı Doğa okuryazarlığı Empati Esneklik-Uyum Görsel okuryazarlık İletişim İş birliği Öz saygı Öz yeterlilik Planlama Zaman yönetimi
		12.Soru	Dil becerileri
		13.Soru	Hepsini de geliştirebilirim
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Öğretmen merkezli eğitimin yanlışlığı Müfredatın yetersizliği İlgi ve yetenekten uzak eğitim

EK-10. (devam) Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	11. Kişi	Tecrübe yılı	32
		Branşı	Rehberlik
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Toplumda yer edinme becerileri
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Boş
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Rehberlik etkinlikleriyle
		9.Soru	Öz sunum
		10.Soru	Yaratıcılık ve yenilikçilik
		11.Soru	İletişim becerileri İş birliği Çatışma çözme becerileri Eleştirel düşünme Akıl yürütme Empati
		12.Soru	Girişimcilik Öz sunum
		13.Soru	Proje yönetimi
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Test sonuçlarına göre başarı değerlendirmesi

EK-10. (devam) Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	12. Kişi	Tecrübe yılı	24
		Branşı	Felsefe
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Teknoloji ve bilgi alanında çağa uygun tavır ve davranış sergileyebilme becerisi Yerel ve evrensel vatandaşlık
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Yaratıcılık Problem çözme ve karar verme Öz değerlendirme Eleştirel düşünme Öğrenmeyi öğrenme Empati Bilgi okuryazarlığı İletişim Evrensel vatandaşlık
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Sosyoloji dersleri Kent sosyolojisi
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Akıl yürütme biçimleri Sorgulama Yaratıcılık Eleştirel düşünme Medya okuryazarlığı vasıtasıyla öğretme
		9.Soru	Milli ve evrensel vatandaşlık Esneklik ve uyum
		10.Soru	Akıl yürütme Eleştirel düşünme Öğrenmeyi öğrenme Yaratıcılık Hayat boyu öğrenme
		11.Soru	Boş mu bak
		12.Soru	Girişimcilik Dil becerileri
		13.Soru	Girişimcilik Dil becerileri
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi

EK-10. (devam) Atatürk Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	13. Kişi	Tecrübe yılı	21
		Branşı	Tarih
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Çağa uyum sağlama becerileri Donanımlı insan yetiştirme becerileri
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Empati Akıl yürütme Eleştirel düşünme Sorgulama
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Planlama İş birliği Problem çözme basamakları Grup sunumları Ders anlatımları
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Sorgulama metodu Empati ve eleştirel düşünme yeteneklerini ortaya çıkarma
		9.Soru	Boş
		10.Soru	Hepsi
		11.Soru	Sorgulama Akıl yürütme Empati Eleştirel düşünme
		12.Soru	Boş
		13.Soru	Yaratıcılık -yenilikçilik
		14.Soru	Kısmen yeterli eğitim sistemi Kısıtlı imkanlar

EK-11. Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	1. Kişi	Tecrübe yılı	9
		Branşı	İngilizce
		1.Soru	Hayır
		2.Soru	Günümüz becerileri
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Bilgi iletişim teknolojileri Dil becerileri Esneklik-Uyum Empati Eleştirel Düşünme Girişimcilik İletişim becerileri Öğrenmeyi öğrenme
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Yaklaşımlar Çocuklara yabancı dil Materyal geliştirme İletişim Bilgisayar
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Öğretim programları Kitaplar Akıllı tahta
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Bilgi iletişim teknolojileri Esneklik-Uyum Akıl yürütme Eleştirel düşünme Öz saygı Problem çözme Yaratıcılık
		11.Soru	Akıl yürütme Dil becerisi Empati Esneklik-uyum Hayat boyu öğrenme Öz değerlendirme Öz yönetim Planlama Problem çözme Zaman yönetimi
		12.Soru	Bilgi okuryazarlığı Çatışma yönetme çözme Girişimcilik Proje yönetimi Yaratıcılık
		13.Soru	Çatışma yönetme ve çözme Esneklik-uyum Yaratıcılık Öz saygı Milli ve evrensel vatandaşlık Proje yönetimi
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Kişisel tarih ve şemalarımız toplumsal olarak engellenmektedir. İdeal olan hayata geçirilemiyor.

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	2. Kişi	Tecrübe yılı	20
		Branşı	Türk Dili ve Edebiyatı
		1.Soru	Hayır
		2.Soru	Bu yüzyılda ortaya çıkan önceki yüzyıllarda geçerliliği az olan beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Dil becerileri İletişim becerileri Yaratıcılık-Yenilikçilik
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Dil becerilerinin kurallarını öğretiyorum.
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	BİT okuryazarlığı Medya okuryazarlığı Milli ve evrensel vatandaşlık
		11.Soru	Öz yönetim Dil becerileri İş birliği Öz saygı
		12.Soru	Girişimcilik Planlama Proje yönetimi
		13.Soru	Katılımcı soruyu yanlış anlamış
		14.Soru	Bu beceriler her derste uygulanamaz

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	3. Kişi	Tecrübe yılı	7
		Branşı	Türk Dili ve edebiyatı
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Değişen hayata ayak uydurma, var olma becerileri
		3.Soru	Hayır
		4.Soru	Dil becerileri İletişim becerileri Yaratıcılık-yenilikçilik Esneklik-uyum
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Yaratıcılık için yazma Dil becerileri için sözlü iletişim etkinlikleri yaptırıyorum
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	BİT okuryazarlığı Zaman yönetimi Problem çözme ve karar verme İş birliği
		11.Soru	İletişim becerileri Empati Zaman yönetimi Problem çözme ve karar verme İşbirliği
		12.Soru	BİT okuryazarlığı Medya okuryazarlığı Girişimcilik
		13.Soru	18-23 arasındaki beceriler Katılımcı soruyu yanlış anlamış
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	4. Kişi	Tecrübe yılı	30
		Branşı	Biyoloji
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Kendi kendine yetmek, başkasına muhtaç olmamak
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Boş
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Hayır
		8.Soru	Boş
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	BİT okuryazarlığı
		11.Soru	30 beceriden 25'ine sahibim.
		12.Soru	Proje yönetimi
		13.Soru	Proje yönetimi
		14.Soru	Kısmen yeterli eğitim sistemi
	5. Kişi	Tecrübe yılı	7
		Branşı	Türk Dili ve edebiyatı
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Çağın gereklerine uygun donanımda öğrenci yetiştirmede gerekli olan beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Dil becerileri Kaynakların etkili kullanımı İletişim becerileri Medya okuryazarlığı
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Hayır
		8.Soru	Boş
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Akıl yürütme
		11.Soru	Esneklik ve uyum
		12.Soru	Birçoğundan yoksunum. İletişim becerilerinde eğitilebilirim.
		13.Soru	Zaman yönetimi Planlama Hayat boyu öğrenme
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi. Nitelikli öğretmen ve nitelikli veliler olmadığı sürece bu beceriler uygulanmaz.

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	6. Kişi	Tecrübe yılı	1
		Branşı	Müzik
		1.Soru	Hayır
		2.Soru	Nitelikli eğitim
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Üretkenlik Zaman yönetimi
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Girişimcilik
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Etkinlikler Sosyal ortamlar İletişim becerilerini geliştirerek
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Empati İletişim becerileri
		11.Soru	İletişim becerileri İşbirliği
		12.Soru	Dil becerileri
		13.Soru	Eleştirel düşünme
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi
	7. Kişi	Tecrübe yılı	5
		Branşı	Türk Dili ve Edebiyatı
		1.Soru	Hayır
		2.Soru	İnsanların çağı anlama ve anlamlandırma adına sahip olduğu beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Boş
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Hayır
		8.Soru	Boş
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Akıl yürütme Çatışma yönetme-çözme Medya okuryazarlığı Problem çözme ve karar verme Zaman yönetimi
		11.Soru	Empati Esneklik uyum Öz değerlendirme
		12.Soru	Öz yeterlilik Öz yönetim Planlama
		13.Soru	BİT okuryazarlığı Bilgi okuryazarlığı İş birliği Medya okuryazarlığı
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	8. Kişi	Tecrübe yılı	8
		Branşı	Tarih
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Boş
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Empati Eleştirel düşünme
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Boş
		9.Soru	Boş
		10.Soru	Akıl yürütme Empati Eleştirel düşünme Hayat boyu öğrenme İş birliği Dil becerileri
		11.Soru	Akıl yürütme Dil becerileri Empati Esneklik-uyum İşbirliği
		12.Soru	BİT okuryazarlığı Çatışma yönetme çözme
		13.Soru	Boş
		14.Soru	Boş

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	9. Kişi	Tecrübe yılı	7
		Branşı	Beden Eğitimi
		1.Soru	Hayır
		2.Soru	Bilişimle toplumdan uzaklaşan insanlar doğayla bağıını koparmış insanlık
		3.Soru	Hayır
		4.Soru	Doğa okuryazarlığı
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Doğa sporları İletişim becerileri Drama
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Eleştirel düşünmeye teşvik etme ve sağlıklı yaşam ile ilgili internet ve forum sitelerinde terapi gruplarına yönlendirme
		9.Soru	Akıl yürütme Dil becerileri Esneklik-uyum Hayat boyu öğrenme Kaynakların etkili kullanımı Öz değerlendirme Öz düzenleme Öz saygı Öz sunum Öz yeterlilik Öz yönetim Planlama Problem çözme-karar verme
		10.Soru	Zaman yönetimi
		11.Soru	Doğa okuryazarlığı
		12.Soru	BİT okuryazarlığı
		13.Soru	Soruyu yanlış anlamış
		14.Soru	Müfredattan kaynaklanan problemler, Müfredatlar her ilde, her ilçede uygulanabilmeli
	10. Kişi	Tecrübe yılı	7
		Branşı	Din Kültürü
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Akıl yürütüp karşılaştığı problemleri çözebilen öğrenciler yetiştirmek. Yaşadığı yüz yılın getirilerine ayak uydurabilen.
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Eleştirel düşünme Sorgulama
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Konuyu anlatırken neden ve sonuçları bulmaları istenir.
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Akıl yürütme
		11.Soru	Akıl yürütme
		12.Soru	Proje yönetimi
		13.Soru	Hepsini de geliştirebilirim
		14.Soru	Ezberci eğitim sistemi Sınav odaklı eğitim sistemi Tüketim zihniyetli öğrenciler

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	11. Kişi	Tecrübe yılı	12
		Branşı	Coğrafya
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Çağa uyum sağlama becerileri
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Planlama Zaman yönetimi
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Örneklendirme yöntemiyle
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	BİT okuryazarlığı Hayat boyu öğrenme Medya okuryazarlığı Proje yönetimi
		11.Soru	Empati Zaman yönetimi İş birliği Hayat boyu öğrenme Esneklik-uyum
		12.Soru	Dil becerileri
		13.Soru	Görsel okuryazarlık
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Teoride iyi, pratikte kötü eğitim sistemi
	12. Kişi	Tecrübe yılı	5
		Branşı	Matematik
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Öğrencilerin daha çok ön planda olduğu beceriler. Yaparak yaşayarak öğrenme Karar alma, aldığı kararları tartışabilir olma.
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Öz sunum Zaman yönetimi Planlama Öz yeterlilik Akıl yürütme Eleştirel düşünme Girişimcilik
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Hayır
		8.Soru	Öğrencilere daha fazla söz hakkı vererek
		9.Soru	Milli ve evrensel vatandaşlık Esneklik ve uyum
		10.Soru	Akıl yürütme Eleştirel düşünme Öğrenmeyi öğrenme Yaratıcılık Hayat boyu öğrenme
		11.Soru	Boş mu bak
		12.Soru	Girişimcilik Dil becerileri
		13.Soru	Girişimcilik Dil becerileri
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	13. Kişi	Tecrübe yılı	3
		Branşı	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
		1.Soru	Hayır
		2.Soru	Boş
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Empati Hayat boyu öğrenme İletişim becerileri İşbirliği Öz değerlendirme
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Hayır
		8.Soru	Boş
		9.Soru	Boş
		10.Soru	Boş
		11.Soru	Boş
		12.Soru	Boş
		13.Soru	Boş
		14.Soru	Boş

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	14. Kişi	Tecrübe yılı	5
		Branşı	Kimya
		1.Soru	Hayır
		2.Soru	Kendini geliştiren, çok yönlü kişilerin sahip olduğu beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Bilgi okuryazarlığı Çatışma yönetme çözme Esneklik-uyum Eleştirel düşünme Görsel okuryazarlık Hayat boyu öğrenme Kaynakların etkili kullanımı İletişim İş birliği Öğrenmeyi öğrenme Öz değerlendirme Öz düzenleme Öz saygı Öz yeterlilik Öz yönetim Planlama Problem çözme-Karar verme Proje yönetimi Üretkenlik-verimlilik Yaratıcılık-yenilikçilik Zaman yönetimi
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Özellikle eğitim derslerinde empati becerisini kazandırdılar. Üniversitede Eleştirel düşünme İletişim İş birliği Öğrenmeyi öğrenme Öz değerlendirme Planlama Problem çözme-karar verme Zaman yönetimi becerilerini gördük
		7.Soru	Hayır
		8.Soru	Öğretmiyorum
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Akıl yürütme Bilgi okuryazarlığı BİT okuryazarlığı Çatışma yönetme çözme Empati Esneklik-uyum Eleştirel düşünme Hayat boyu öğrenme Kaynakların etkili kullanımı İş birliği Öz değerlendirme Öz düzenleme Öz yönetim Planlama Problem çözme-Karar verme Üretkenlik-verimlilik Yaratıcılık-yenilikçilik Milli-Evrensel vatandaşlık Zaman yönetimi
		11.Soru	Boş
		12.Soru	Boş
		13.Soru	Boş
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	15. Kişi	Tecrübe yılı	4,5
		Branşı	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı yeni alanlar ve o konulardaki beceriler
		3.Soru	Hayır
		4.Soru	Öz değerlendirme
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Hayır
		8.Soru	Boş
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Akıl yürütme Medya okuryazarlığı eleştirel düşünme Empati
		11.Soru	Eleştirel düşünme Dil becerileri
		12.Soru	Kaynakların etkili kullanımı
		13.Soru	Kaynakların etkili kullanımı İş birliği Girişimcilik
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	16. Kişi	Tecrübe yılı	10
		Branşı	İngilizce
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Çağdaş eğitim
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Çatışma yönetme-çözme Dil becerileri Eleştirel düşünme Girişimcilik Öğrenmeyi öğrenme Planlama Yaratıcılık-yenilikçilik Zaman yönetimi
		5.Soru	Evet
		6.Soru	BİT okuryazarlığı
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Öğrenmeyi öğretmek
		9.Soru	Boş
		10.Soru	Bilgi okuryazarlığı Öğrenmeyi öğrenme
		11.Soru	Akıl yürütme Bilgi okuryazarlığı Görsel okuryazarlık Hayat boyu öğrenme Öz saygı Öz yeterlilik Planlama Problem çözme-karar verme Proje yönetimi Üretkenlik-verimlilik Yaratıcılık-yenilikçilik Zaman yönetimi
		12.Soru	Doğa okuryazarlığı
		13.Soru	Boş
		14.Soru	Boş

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	17. Kişi	Tecrübe yılı	6
		Branşı	Türk Dili ve Edebiyatı
		1.Soru	Evet
		2.Soru	İş hayatında olumlu yönde istikrar sağlamak için gerekli beceriler, yeni çağa uygun beceriler, medya etkisiyle gelişen algıları yönetmeyi sağlayan beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Hepsi de özellikle dil becerisi
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Üniversite Dil becerileri Empati Eleştirel düşünme Yaratıcılık yenilikçilik becerilerini bana kazandırdı.
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Ders içeriğinden hareketle öğretiyorum. Metinlerden yararlanıyorum.
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Akıl yürütme Eleştirel düşünme Öz değerlendirme Problem çözme-karar verme Aslında hepsi de önemli
		11.Soru	Empati Eleştirel düşünme Öz düzenleme Öz değerlendirme
		12.Soru	BİT okuryazarlığı
	18. Kişi	13.Soru	Boş
		14.Soru	Boş
		Tecrübe yılı	18
		Branşı	İngilizce
		1.Soru	Boş
		2.Soru	Boş
		3.Soru	Boş
		4.Soru	Boş
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Çeviri dersler, sözlü anlatım becerileri
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Dil becerilerini, akıl yürütme ve empatiyi ders içerisinde veriyorum.
		9.Soru	Boş
		10.Soru	İletişim Dil becerileri BİT okuryazarlığı
		11.Soru	Empati Akıl yürütme Çatışma yönetme çözme Dil becerileri Eleştirel düşünme Kaynakların etkili kullanımı
		12.Soru	Girişimcilik Doğa okuryazarlığı
		13.Soru	Boş
		14.Soru	Boş

EK-11. (devam) Altındağ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	19. Kişi	Tecrübe yılı	6
		Branşı	Türk Dili ve Edebiyatı
		1.Soru	Hayır
		2.Soru	Bilgi-iletişim-teknoloji çağının var olma becerileri
		3.Soru	Hayır
		4.Soru	Dil becerileri Eleştirel düşünme Akıl yürütme İletişim becerileri
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Hayır
		8.Soru	Öğretmiyorum ya da öğretemiyorum
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	BİT okuryazarlığı Bilgi okuryazarlığı Yaratıcılık-Yenilikçilik Girişimcilik İletişim Zaman Yönetimi Öz değerlendirme
		11.Soru	Çoğunda eksikim. Tam anlamıyla olan tek becerim dil becerisi.
		12.Soru	Yaratıcılık-yenilikçilik Proje yönetimi Doğa okuryazarlığı
		13.Soru	İnsan isterse hepsini öğrenebilir ama belli yaştan sonra zor olur ama isterse yapar
		14.Soru	Eğitim sistemimiz tüm yenilenme çalışmalarına rağmen kesinlikle ve asla hali hazırdaki haliyle becerileri kazandırmada yeterli olamaz.

EK-12. Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	1. Kişi	Tecrübe yılı	6
		Branşı	İngilizce
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Çağın gereksinimlerini karşılayacak eğitim modeli, akılcı, üretken, yenilikçi
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Dil becerileri Yaratıcılık-yenilikçilik Özsaygı İletişim becerileri Öğrenmeyi öğrenme Hayat boyu öğrenme
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Dili öğrenirken karşılaşılan zorluklar Modern etkili yöntemler Öğrencinin aktif olduğu yöntem ve teknikler Dil öğretimi ve öğreniminde iletişimin önemi
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Öğrenciyi aktif kılarak öğretmenin sadece yol gösteren olduğu yöntem ve teknikler, dil becerilerini geliştiren materyaller
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Hepsi
		11.Soru	Empati Esneklik-uyum Dil becerileri Kaynakların etkili kullanımı Özsaygı Yaratıcılık-yenilikçilik
		12.Soru	Boş
		13.Soru	Boş
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Yetersiz araç ve gereç Donanımsızlık Eğitim sisteminin sürekli değişmesi Geriye giden eğitim sistemi.

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	2. Kişi	Tecrübe yılı	5
		Branşı	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Çağımıza uygun bilgi ve o bilgiyi kullanma becerisi
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Eleştirel düşünme Kaynakların etkili kullanımı
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Medya okuryazarlığı İletişim Akıl yürütme Eleştirel düşünme
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Çağa uygun örnekler vererek ve akıl yürütmelerini sağlayarak
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Öğrenmeyi öğrenme Akıl yürütme Eleştirel düşünme Özsaygı Özyönetim Aslında hepsi
		11.Soru	Öz saygı Eleştirel düşünme Medya okuryazarlığı
		12.Soru	BİT okuryazarlığı Dil becerileri Girişimcilik
		13.Soru	Dil becerileri Milli ve evrensel vatandaşlık
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi 21. yy becerilerine yönelik müfredat programı yapılmalı

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	3. Kişi	Tecrübe yılı	11
		Branşı	Felsefe
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Değişen çağa ayak uydurma becerileri Üretken, verimli, iyi iletişim kuran bireyler yetiştirme becerileri
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Empati İletişim becerileri Esneklik-uyum Eleştirel düşünme Öz değerlendirme Özsaygı Yaratıcılık
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Akıl yürütme, tümevarım, tüm dengelim , analoji, mantık dersleri, empati, eleştirel düşünme
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Eleştirel düşünme adına metin analizi yapma, empatiyi geliştirmek adına gündelik hayattan örnekler verme, iş birliği adına grup çalışması yaptırma
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Öz değerlendirme Özsaygı Empati Yaratıcılık-yenilikçilik Akıl yürütme Eleştirel düşünme İletişim becerileri Hayat boyu öğrenme
		11.Soru	Akıl yürütme Hayat boyu öğrenme İş birliği Eleştirel düşünme Empati Öz saygı Öz değerlendirme
		12.Soru	Zaman yönetimi Yaratıcılık Planlama Doğa okuryazarlığı
		13.Soru	Boş
		14.Soru	Boş

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	4. Kişi	Tecrübe yılı	7
		Branşı	Türk Dili ve Edebiyatı
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Kişinin kendini keşfedip eğitim hayatına yön veren beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Öğrenmeyi öğrenme
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Formasyon derslerinin hepsi
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Öğrencilerle empati kurarak, iş birliği yöntemiyle
		9.Soru	Öz değerlendirme objektiflik tam sağlanamayacağından yüzde yüz sonuç vermez
		10.Soru	Öğrenmeyi öğrenme
		11.Soru	İş birliği
		12.Soru	Öz değerlendirme
		13.Soru	Hayat tarzıma ters olduğundan planlama becerisi
		14.Soru	Kısmen yeterli eğitim sistemi, katı-ezberci sistem
	5. Kişi	Tecrübe yılı	15
		Branşı	Fizik
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Günümüzdeki beceri alanları, her öğrenciye uygun bir veya daha fazla beceri çeşitliliği
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Bilgi okuryazarlığı Yaratıcılık
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Laboratuvar dersleri, analiz çalışmaları, grup çalışmaları, probleme dayalı dersler
		7.Soru	Hayır
		8.Soru	Boş
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Akıl yürütme Bilgi okuryazarlığı Girişimcilik Öğrenmeyi öğrenme Proje yönetimi Yaratıcılık
		11.Soru	Akıl yürütme Üretkenlik-verimlilik Yaratıcılık-yenilikçilik Eleştirel düşünme
		12.Soru	Planlama Zaman yönetimi
		13.Soru	Zaman yönetimi
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi. Bire bir iletişim eksikliği Uygun eğitim ortamı sunulmalı Uygulamalı eğitim

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	6. Kişi	Tecrübe yılı	16
		Branşı	Biyoloji
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Dijitalliğin ön plana çıktığı, üretkenliğin, üretimin kas gücünü yendiği çağ ve bu çağın gereklerine uygun beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Bilgi okuryazarlığı Doğa okuryazarlığı Empati Problem çözme karar verme Proje yönetimi
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Bilimsel bilgiyi işleme ve kullanma ile ilgili laboratuvar dersleri, Doğa okuryazarlığı branşıyla ilgili Planlama, proje yönetimi, zaman yönetimi, tezsiz yüksek lisans derslerinde kazandığımız becerilerdir.
		7.Soru	Evet.
		8.Soru	Proje ve ödevlerle akıl yürütme ve bit okuryazarlığı, ders esnasında karşılaşılan sorunlarda çatışma yönetme ve çözme, ders içeriği gereği doğa okuryazarlığı, doğaya karşı empati duyma ile empati becerisi, grup ödevleriyle iletişim ve iş birliği, ödevlerle medya okuryazarlığı ve öğrenmeyi öğrenme , dönem ödevleriyle planlama becerisi, TÜBİTAK 4006 ile üretkenlik verimlilik ve yaratıcılık-yenilikçilik becerilerini geliştiriyorum.
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Hepsi de önemli
		11.Soru	Çatışma yönetme ve çözme, zaman yönetimi dışında hepsi
		12.Soru	Çatışma yönetme ve çözme, zaman yönetimi
		13.Soru	Çatışma yönetme ve çözme. Çatışma sırasında dilim tutulur haklılığımı ifade edemem. Zaman yönetiminde ise dağınık ve plansız bir kişiliğim var.
		14.Soru	Ezbere dayalı eğitim sistemi 21. becerilerini kazandırmada yetersiz müfredat

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	7. Kişi	Tecrübe yılı	13
		Branşı	Tarih
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Yeni dünyaya ayak uydurma becerileri
		3.Soru	Hayır
		4.Soru	Çağdaş Türk ve dünya tarihi günümüz siyasetini anlamada etkili.
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Almadım ama üretim ve verimlilik becerisini almak istedirdim çünkü insanlığın en büyük sorunu tüketmektir.
		7.Soru	Evet. Özellikle toplumsal empati konusuna sık değiniyorum.
		8.Soru	Hayat boyu öğrenme konusunda öğrencilerime sözlü yönlendirmeler yapıyorum. Toplumsal empati ve zamanın ruhu kavramlarını çok önemsiyorum.
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Kaynakların etkili kullanımı Üretkenlik-verimlilik
		11.Soru	Empati Hayat boyu öğrenme Öz değerlendirme
		12.Soru	Planlama Yabancı dil becerisi
		13.Soru	Boş
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Uzun ders saatleri Kapalı mekanlar Sadece teorik bilgiler Müfredatların öğretmen ve öğrenciyi sıkması Bir müfredatın Türkiye'nin her yerindeki öğrenciye dağıtılması

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	8. Kişi	Tecrübe yılı	8
		Branşı	Matematik
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Değişen ilerleyen dünyaya ayak uydurma becerileri
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Problem çözme ve karar verme Akıl yürütme Esneklik-uyum Proje yönetimi
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Sınıf yönetimi dersindeki iletişim becerileri, dil becerileri, zaman yönetimi dersleri Öğretim yöntem ve teknikleri dersinde hayat boyu öğrenme, problem çözme, proje yönetimi, öğrenmeyi öğrenme
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Ders içinde akıl yürütme, problem çözme, karar verme becerilerini aktif uyguluyorum. Dersin ilk 10 dakikası kitap okutarak dil becerilerini geliştiriyorum.
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	BİT okuryazarlığı Medya okuryazarlığı Üretkenlik-verimlilik Yaratıcılık-yenilikçilik Proje Yönetimi Doğa Okuryazarlığı
		11.Soru	Öz değerlendirme Öz yönetim Problem çözme ve karar verme Eleştirel düşünme Empati Akıl yürütme
		12.Soru	Medya okuryazarlığı
		13.Soru	BİT okuryazarlığı çünkü bu beceriyi geliştirmek için tüm teknolojik yenilikleri takip etmek gerekiyor.
		14.Soru	Becerilerin bir kısmı programlarda olsa da uygulamada eksiklikler var.

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	9. Kişi	Tecrübe yılı	11
		Branşı	Kimya
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Çağdaş eğitim sisteminin hayata geçirilmesi, öğrencinin aktif olarak öğrenmeye katılması
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Bilgi okuryazarlığı Dil becerileri Medya okuryazarlığı Öz değerlendirme Planlama Proje Yönetimi
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Formasyon dersleri
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Öğrencinin derse aktif katılımını sağlama, sorgulama yeteneğini artırma
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Tüm beceriler birbirini destekler nitelikte ve hepsi de değerli.
		11.Soru	Tüm beceriler var fakat bazıları biraz daha geliştirilmeli.
		12.Soru	Dil becerileri Yaratıcılık-yenilikçilik Üretkenlik-verimlilik
		13.Soru	Klasik eğitim sistemi içinde olduğumuzdan öğretmenlerin kendisini güncellemesinin kolay olmayacağını düşünüyorum.
		14.Soru	Tek taraflı bilgi aktarımına dönük eğitim sistemi Ezbere dayalı eğitim sistemi Çağdaş becerilerin çoğunun uygulamasından uzak olan eğitim sistemi

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	10. Kişi	Tecrübe yılı	10
		Branşı	Fizik
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Teknolojinin hızlı gelişmesine yönelik insanların kendilerini farklı alanlarda geliştirmesi ve potansiyellerini ortaya çıkarmaya yarayan beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Eleştirel düşünme Hayat boyu öğrenme Kaynakların etkili kullanımı Öğrenmeyi öğrenme Problem çözme ve karar verme Zaman yönetimi
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Eğitim fakültesinde son 1,5 yıldır aldığımız derslerin tamamı.
		7.Soru	Hayır
		8.Soru	Öğretemiyorum çünkü ders saatleri kısıtlı
		9.Soru	Birçoğunu bilmiyorum fakat bu kadar başlık öğrenmeyi zorlaştırır.
		10.Soru	Öğrenmeyi öğrenme ve hayat boyu öğrenme
		11.Soru	Öğrenmeyi öğrenme Hayat boyu öğrenme Empati İletişim becerileri Planlama
		12.Soru	Girişimcilik Yaratıcılık-yenilikçilik
		13.Soru	Öz düzenleme Yaratıcılık-yenilikçilik Doğa okuryazarlığı insan doğası ile ilgili beceriler olduğunu düşünüyorum.
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Çok uzun ders saatleri Bu becerilerin sosyal hayata karışılarak öğrenileceğini düşünüyorum. Bir öğretmenle öğrenmek zor olacaktır.

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	11. Kişi	Tecrübe yılı	18
		Branşı	Meslek Öğretmeni
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Çağın ihtiyaçlarına cevap verecek beceriler, dünya ve ülke vatandaşı bilincini artıran davranışsal beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Mesleki eğitim özel becerilere gereksinim duyan bir derstir.
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Yaşantılar ve günlük hayattan örneklerle, anlatım ve durumlarımla göstererek
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Öz saygı Öz yönetim Proje yönetimi Yaratıcılık Öğrenmeyi öğrenme
		11.Soru	Birçoğuna sahibim
		12.Soru	Bilgi ve iletişim teknolojileri
		13.Soru	Dil becerileri
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini içselleştirmesi gerekir
	12. Kişi	Tecrübe yılı	8
		Branşı	Matematik
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Kişisel gelişim için kazanılması gereken beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Problem çözme ve karar verme Zaman yönetimi Öğrenmeyi öğrenme Akıl yürütme
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Müfredatta yer alan kazanımları göz önünde bulundurarak öğretiyorum
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Öz saygı Öz yeterlilik Doğa okuryazarlığı Bilgi okuryazarlığı İletişim becerileri
		11.Soru	Problem çözme ve karar verme İletişim becerileri Zaman yönetimi Öğrenmeyi öğrenme Akıl yürütme
		12.Soru	Girişimcilik
		13.Soru	Girişimcilik
		14.Soru	Eğitim sistemi 21. yüzyıl becerilerini vermede yeterlidir.

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	13. Kişi	Tecrübe yılı	5
		Branşı	Müzik
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Çağdaş, kendini geliştirmiş bir insanda olması gereken özelliklerdir.
		3.Soru	Hayır
		4.Soru	Empati Eleştirel düşünme Hayat boyu öğrenme İletişim becerileri Proje yönetimi Üretkenlik-verimlilik Yaratıcılık-yenilikçilik Milli ve evrensel vatandaşlık Zaman yönetimi
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Ders konusuyla ilişkilendirerek ve dünya müziklerini öğreterek
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	İletişim becerileri
		11.Soru	Birçoğuna sahibim
		12.Soru	Girişimcilik
		13.Soru	Girişimcilik
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Kontrol altına alınması gereken eğitim sistemi

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	14. Kişi	Tecrübe yılı	23
		Branşı	Coğrafya
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Teknoloji ve bilimi doğadan ayrı düşünemeyiz
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Proje yönetimi Yaratıcılık-yenilikçilik Planlama Zaman yönetimi
		5.Soru	Hayır
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Akıl yürütmelerini sağlayarak Yaratıcılıklarını geliştirerek Projeler üretmelerini sağlayarak
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Öz saygı Öz değerlendirme Yaratıcılık-yenilikçilik Zaman yönetimi Doğa okuryazarlığı Akıl yürütme İş birliği Görsel okuryazarlık
		11.Soru	Öz saygı Öz değerlendirme Yaratıcılık-yenilikçilik Zaman yönetimi Doğa okuryazarlığı Akıl yürütme İş birliği Görsel okuryazarlık
		12.Soru	BİT okuryazarlığı
		13.Soru	BİT okuryazarlığı
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Donanımı zayıf okullar Teknolojiyi bilmeyen öğrenciler

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	15. Kişi	Tecrübe yılı	5
		Branşı	Türk dili ve edebiyatı
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Hayal gücü kullanarak yapılan her şey
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Boş
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Materyal tasarım dersi, proje hazırlama ve sunma dersi
		7.Soru	Evet
		8.Soru	İş birliği içinde öğrencilerin sergi hazırlamalarını sağlayarak
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Hepsi
		11.Soru	Hepsine de sahibim
		12.Soru	Hepsi de var
		13.Soru	Doğa okuryazarlığı
Kişiler	16. Kişi	14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Ezberci eğitim sistemi Sınıf ortamının fiziki şartlarının yetersizliği
		Tecrübe yılı	5
		Branşı	Felsefe
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Hayvan, çocuk ve insan haklarının içselleştirilmesini sağlayarak becerilerin geliştirilmesi
		3.Soru	Hayır
		4.Soru	Akıl yürütme Empati Eleştirel düşünme
		5.Soru	Evet
		6.Soru	İnsan hakları 21. Yüzyıl becerilerini yansıtan derstir. Empati, eleştirel, yorumlayıcı ve değerlendirici bakış açılarını derslerimizde aldık.
		7.Soru	Evet
		8.Soru	İşlenen konular içine sıkıştırarak
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Empati becerisi siyasi sorunların çözümü için gerekli, eleştirel düşünme, sorgulayıcı düşünme ve akıl yürütme
		11.Soru	Empati, Çatışma yönetme ve çözme, Eleştirel düşünme İş birliği
		12.Soru	BİT okuryazarlığı Girişimcilik Medya okuryazarlığı
		13.Soru	Eleştirel düşünme Empati Bu beceri ırkçılık ve dini baskıdan dolayı gerçekleştirilemez.
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	17. Kişi	Tecrübe yılı	8
		Branşı	Matematik
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Öğrenci merkezli çok yönlü eğitim anlayışı
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Akıl yürütme Eleştirel düşünme Öğrenmeyi öğrenme Problem çözme ve karar verme
		5.Soru	Evet
		6.Soru	Boş
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Çeşitli öğretim teknikleriyle öğretiyorum.
		9.Soru	Hepsi de önemli fakat her öğrenci her özelliği bireysel farklılıktan dolayı kazanamaz.
		10.Soru	Öğrenmeyi öğrenme Akıl yürütme Problem çözme ve karar verme Yaratıcılık-yenilikçilik Eleştirel düşünme
		11.Soru	Hepsine de sahibim
		12.Soru	Hepsi de var
		13.Soru	Hepsini de geliştirebilirim
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi Müfredat ve fiziki koşulların yetersizliği Öğretmenlerin şahsi gayretleri de önemlidir.

EK-12. (devam) Battalgazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenlerinden Elde Edilen Verilerin Tablosu

Kişiler	18. Kişi	Tecrübe yılı	10
		Branşı	Felsefe
		1.Soru	Evet
		2.Soru	Çağa adapte olabilme becerileri, iyi iletişim, hoşgörü, empati için gerekli olan beceriler
		3.Soru	Evet
		4.Soru	Empati Problem çözme Akıl yürütme Eleştirel düşünme Yaratıcılık-yenilikçilik Öz saygı
		5.Soru	Evet
		6.Soru	İletişim sosyolojisi, felsefe ve sosyoloji dersleri empati, problem çözme ve yaratıcılık becerilerini geliştirdi.
		7.Soru	Evet
		8.Soru	Farklı düşünce tarzlarını göstererek empati üzerinden insanların birbirine saygılı olmaları gerektiğini anlatıyorum. Farklı fikir ve örnekler üzerinden çocukların tartışmasını sağlıyorum.
		9.Soru	Hepsi de önemli
		10.Soru	Empati Problem çözme Yaratıcılık-yenilikçilik Doğa okuryazarlığı Eleştirel düşünme Çatışma yönetme-çözme Girişimcilik Hayat boyu öğrenme Esneklik-uyum
		11.Soru	Empati Doğa okuryazarlığı Esneklik-uyum İş birliği Çatışma yönetme-çözme Öz saygı
		12.Soru	Yaratıcılık Proje yönetimi Planlama
		13.Soru	Eleştirel düşünme Yaratıcılık Problem çözme
		14.Soru	Yetersiz eğitim sistemi

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...